RICHARD STEFFEN

DEN HELIGA BIRGITTAS UPPENBARELSER

DEN HEI
UPPE

DEN HELIGA BIRGITTAS UPPENBARELSER

DEN HELIGA BIRGITTAS UPPENBARELSER

I URVAL OCH ÖFVERSÄTTNING

MED INLEDNING, ANMÄRKNINGAR OCH FÖRKLARINGAR

AF

RICHARD STEFFEN

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG

STOCKHOLM 1909
KUNGL. HOFBOKTRYCKERIET. IDUNS TR.-A.-B.

INLEDNING.

Den heliga Birgittas lif och skrifter.

Den heliga Birgittas skrifter kunna ej sägas hafva varit tillgängliga för någon större del af den svenska allmänheten. De äro visserligen utgifna i en mängd upplagor på latin och i en upplaga på fornsvenska,* men dessa lämpa sig icke för andra än forskare i ämnet. Har någon utan närmare kännedom om latin eller fornsvenska velat skaffa sig en föreställning om hvad Sveriges ende store medeltidsförfattare skrifvit, har han varit hänvisad till de mer eller mindre kortfattade utdrag, som gifvits i lefnadsteckningar öfver vårt världsberömda helgon. Och dessa utdrag hafva näppeligen lämnat en tillräckligt tydlig föreställning om arten af Birgittas stora och egendomliga begåfning. Denna brist vore det öfversättarens önskan att kunna nödtorftigt fylla tills vidare.

Egentligen borde urvalet ur uppenbarelserna hafva föregåtts af en likaledes väl behöflig, så vidt möjligt fullständig lefnadsskildring af deras författare, men detta är ett arbete i och för sig, som ej kan helt förenas med här föreliggande uppgift. För att emellertid läsaren ej skall nödgas på andra håll söka den behöfliga orienteringen, lämnas här en sammanträngd redogörelse för Birgittas lif och skrifter, som sedermera i någon mån fullständigas af det följande urvalet, hvilket är gjordt bland annat med hänsyn till uppenbarelsernas biografiska värde.

* * *

Birgitta föddes något af åren 1302—1304, sannolikt 1303, och var dotter till riddaren Birger Persson till Finsta, lagman

* *Svenska Fornskriftsällskapets samlingar*, fem band, 1857—1884.

öfver Uppland. Om dennes härstamning är föga eller intet kändt. Äldre författare ville veta, att han var af samma släkt som sedan kallades Brahe, hvilket dock är falskt. Sedermera har antagits, att han tillhört den berömda ätten Ängel, hvilket är åtminstone ovisst. Han förde i sitt vapen två nedsänkta änglavingar, och möjligt är, att Birgers släkt kan hafva varit någon utgrening af samma ätt som Ängel, med hvilken han i alla händelser var befryndad. Det enda namn vi kunna skänka Birgittas släkt är därför »Finstasläkten», af hvilken blott tre manliga personer äro kända: Birgittas far, hennes bror och dennes son. Bättre känna vi Birgittas möderne. Sedan Birgers första hustru dött, gifte han om sig med Ingeborg, dotter af lagman Bengt Magnusson i Östergötland, hvilken förde Folkungarnes vapen. Med henne fick han flera barn, af hvilka tre nådde mogen ålder, nämligen döttrarna Birgitta och Katarina samt sonen Israel, hvilken senare efter fadern blef lagman i Uppland.

Herren till Finsta var en af landets största jorddrottar, lefde stormannens lif och hade dennes åskådningssätt. De aristokratiska tendenser, som så ofta framträda hos Birgitta, har hon helt naturligt fått i sin omgifning och främst i föräldrahemmet. Fadern hade stått på de upproriska hertigarnes sida i striden mot deras broder konung Birger; hennes man hörde till det mot Magnus Eriksson mer eller mindre fientliga partiet, om han också icke uppenbart deltog i några upproriska handlingar; hennes söner återigen hörde till dem, som störtade Magnus, och Birgitta själf har i de flesta om också ej i alla fall med sina sympatier stått på sina fränders sida.

En viss fromhet tycktes hafva karakteriserat familjen sedan gammalt såväl på fäderne- som i synnerhet på mödernesidan, ett drag som återkommer ej blott hos Birgitta utan äfven hos hennes broder Israel. Dennes dröm skall hafva varit att som korsfarare få offra sitt lif i striden mot de otrogna, och liksom Birgitta en gång förklarade sig vara Jesu brud, så lät Israel kort före sin död bära upp sig i templet, där han fäste en guldring på bilden af jungfru Maria och sålunda vigde sig till hennes brudgum. Tidigt hafva tydligen Birgittas religiösa anlag utvecklats. De sägner vi finna därom bära trovärdighetens prägel.

Vid elfva års ålder blef hon moderslös och skickades då till en moster i Ydre för att uppfostras. Denna var gift med

Birger Persson † 1328
gift i andra giftet med Ingeborg Bengtsdotter † 1314.

- *Israel* lagman i Uppland † 1351, g. m. 1. Ramfrid Sparre. 2. Bengta Ferla.
  - 1. *Helena* g. m. Karl Ulfsson Sparre till Tofta (se släkttaflan till 6:e boken, 39 kap.)
  - 1. *Peder Israelsson* † 1384.
- *Birgitta* † 1373 g. m. Ulf Gudmarsson.
  - *Märta* g. m. 1. Sigvid Ribbing. 2. Knut Algotsson.
    - 1. *Peter* † 1379 utan afkomlingar.
    - 2. *Ingegärd* † 1412 abbedissa i Vadstena.
    - Ytterligare en son och två döttrar.
  - *Karl Ulfsson* † 1372 g. m. 1. Katarina Gislesdotter Sparre. 2. Gitsla (Goda). 3. Katarina Eriksdotter Glysing († 1413) omgift
    - 1. *Ulf*
    - 2. *Karl*, lagman i Närke † 1398 g. m. Katarina Algotsdotter Sture, omgift med Håkan Pedersen Tott.
      - *Margareta*
      - *Märta* g. m. Erengisle Nilsson till Hammersta.
  - *Birger* † 1391 två söner, döda utan afkomlingar.
  - *S:a Katarina* † 1381, g. m. Eghard van Kyren † 1351.
  - *Ingeborg* nunna i Riseberga kloster † antagligen på 1350-talet.
  - *Cecilia* † 1391 gift två eller tre gånger 1.? 2. Laurens Sunason. 3. Bengt.
    - 2. *Birgitta* nunna i Vadstena.
    - *Katarina* g. m. Sten Stensson Bjelke.
      - *Sten*
      - *Ulf*
  - (med Johan Moltke.)
    - *Ingeborg*
    - *Margareta* († 1413) g. m. Krister Nilsson Vase.
- *Katarina* g. m. Magnus Gudmarsson.
  - 1. *Ingeborg* † 1390, g. m. 1. Bengt Turesson (Bjelke). 2. Erengisle Sunesson Båt, jarl öfver Orkneyöarna.

en annan af rikets mäktigaste män, Knut Jonsson till Aspanäs af den gamla ätten Blå (i vapnet en s. k. »lejonörn»), lagman i Östergötland. Det berättas, att hon här skulle blifvit behandlad med stränghet. Hon hade redan förut börjat få drömmar, som af henne själf och omgifningen fattats som uppenbarelser, och dessa drömmar antogo nu en mörkare färg, rörde sig om onda andar och hotande makter. Troligtvis är denna berättelse ej utan grund, då Birgitta äfven längre fram har haft sådana syner.

Birgittas önskan var, enligt hvad hennes dotter Katarina intygat, att få sluta sig inom klostrets murar, men hennes fader hade annorlunda beslutat. Han gifte bort henne med Ulf Gudmarsson, son af en lagman i Västergötland, medan en annan af dennes söner äktade Birgittas syster Katarina. Birgitta var, enligt dottern Katarinas vittnesbörd, endast 13 år, då äktenskapet ingicks. Om hennes man kunna vi ur Birgittas skrifter och andra källor bilda oss en ganska pålitlig föreställning. Han har under större delen af sitt lif varit, som folk af hans stånd var mest, snarare bättre än sämre. Någon andligen betydande man var han icke, och i alla händelser är det klart, att i äktenskapet med en kvinna af Birgittas karaktär och begåfning hon snart skulle blifva den ledande. Ulf blef riddare, lagman i Närke och riksråd. Sin bostad tog han vid sjön Boren på det ställe, som sannolikt efter honom kallats Ulfåsa. Det har utan tvifvel varit ett lyckligt samlif, som makarne här förde, ehuru Ulf visserligen aldrig kunnat helt underkasta sig de stränga fordringar, som Birgitta uppställt för sitt eget och andras religiösa lif. Vi se honom dock med stigande ålder och aftagande krafter allt mera benägen att följa hennes föreställningar och exempel.

I äktenskapet föddes åtta barn, af hvilka sex nådde mognare ålder och hvilkas öden framställas i samband med moderns historia och omnämnas eller åsyftas i hennes uppenbarelser (se om dessa dels släkttaflan, dels uppenbarelserna flerstädes, såsom fjärde boken, kap. 71, sjätte boken, kap. 23, kap. 118, sjunde boken, kap. 14). Som lärare för barnen anställdes den unge Nils Hermansson (Nicolaus Hermanni), som slutligen blef biskop öfver Linköpings stift († 1391), och under dennes ledning skall Birgitta själf samtidigt med barnen hafva börjat lära sig latin, hvarmed hon längre fram fortsatte i Italien, så att hon slutligen kunde läsa och äfven någorlunda tala språket.

För en kvinna med Birgittas religiösa intressen erbjöd den plats, där hon hade sitt hem, jämförelsevis bekväma tillfällen till andlig uppbyggelse och undervisning. Det rika Östergötland ägde kyrkor och kloster i mängd. Som närmaste religiösa centrum hade hon Skeninge, hvars dominikanerkloster hade ett prästseminarium, som nästan höll på att utveckla sig till en högskola. Något intimare andligt umgänge tyckes hon likväl ej hafva fått här. Detta fann hon däremot i Linköping, där en af landets allsidigast bildade teologer bodde, nämligen kaniken vid domkyrkan magister Mattias († 1350), en man som att döma af Birgittas framställning med ett blygsamt och ödmjukt väsen förenat en varmt religiös nitälskan. Han blef med tiden en af de första, som varit öfvertygade om äktheten af Birgittas gudomliga sändning i världen och trädt fram till hennes försvar. Att hans teologiska lärdom på något sätt kommit Birgitta till godo under hennes utbildningstid är antagligt, hvaremot det ej finnes något som helst stöd för att han längre fram skulle deltagit i nedskrifvandet och redaktionen af hennes skrifter.

Hennes tid räckte till ej blott för husets och barnens skötsel, studierna samt de trägna andaktsöfningarna utan äfven för en omfattande barmhärtighetsverksamhet. Härom finnas många intyg, hvaribland kanonisationsbullan kan förtjäna anföras: »Hon gaf akt på sitt hus och åt aldrig sitt bröd med lättja. Hon utsträckte sin hand till de fattiga och eländiga* och visade en outtömlig barmhärtighet mot alla behöfvande, sjuka och föraktade människor. Redan under den tid, då hennes make ännu var i lifvet, brukade hon hvarje dag bespisa tolf fattiga vid sitt bord, hvarvid hon själf betjänade dem. — — Af sina enskilda tillgångar lät hon i åtskilliga delar af sitt fädernesland iståndsätta förfallna sjuk- och fattighus och besökte och vårdade dess fattiga och sjuka med största omsorg. Hon skötte och tvättade deras sår och förband dem med mycken noggrannhet.»

I katolska lefnadsskildringar af Birgitta anföres stundom, att hon tillhört franciskanernas tredje orden, och hennes inträde i denna antages hafva skett redan under mannens lifstid. Någon omöjlighet härför finnes icke. Denna »tredje orden» var stiftad just för sådana, som ej kunde blifva ordens-

---

* Salomos ordspråk 31: 27, 20.

medlemmar, och inträdet förpliktade ej till annat än ett fromt lif och omfattande barmhärtighetsverksamhet men kunde för öfrigt förenas med hvilket stånd eller hvilken samhällsställning som helst. De positiva stöden för antagandet skulle väl ligga dels i den närmare beröring Birgitta vid flera tillfällen tyckes hafva haft med franciskanerorden under sitt lif, dels däri att denna orden brukar upptaga henne bland de helgon, som utgått från densamma. Slutligen kan också nämnas, att hennes stränga iakttagande af vissa fastor öfverensstämmer med reglerna för tredje orden.

Sin fromhet ådagalade Birgitta ytterligare genom flera vallfärder. Hon besökte först alla de svenska helgonens grafvar och skall äfven hafva gjort en färd till S:t Olafs graf i Trondhjem. När denna skett känna vi icke, men har den, såsom antagligt är, ägt rum, har detta skett under mannens lifstid och före den stora af de båda makarne företagna pilgrimsresan till S:t Jakobs graf i Compostella, dit Birgittas förfäder, son efter far, skola hafva rest i fyra släktled. Denna sistnämnda resa kunna vi med tämligen stor säkerhet bestämma till senare hälften af år 1341 och därpå följande år. Däremot känna vi föga om resans förlopp. Katolska lokaltraditioner vilja veta, att hon besökt Köln, Aachen, Tarrascon (den heliga Martas graf), och det är ju mycket möjligt. På återfärden insjuknade Ulf i staden Arras, så svårt att fara för lifvet förelåg. Då fick Birgitta, enligt vittnesbörd i hennes skrifter (Extravagantes 92), en uppenbarelse af Frankrikes skyddshelgon S:t Dionysius, att hennes man ej skulle dö. Han kom också tillbaka till fäderneslandet och kunde där ännu en tid utöfva sin verksamhet, men hans hälsa var bruten, och han dog i februari 1344. Han dog i Alvastra kloster och blef där begrafven. Äfven om han ej direkt blef munk, såsom stundom sagts, så har han tydligen inom klostermurarna sökt lugn och frid för sina sista dagar.

Redan före mannens död måste Birgitta hafva förvärfvat sig ett icke obetydligt rykte och haft ett visst inflytande. I hennes skrifter uppgifves, att hon varit hofmästarinna för konung Magnus Erikssons unga gemål, drottning Blanka, hvilket bör hafva inträffat kort efter deras giftermål 1335. Någon särskild anledning att betvifla uppgiften finnes icke. Det är visst, att konung Magnus under hela sin ungdomstid och äfven längre fram vid vissa tillfällen ådagalagt en fromhet, som gått så långt, att till och med Birgitta måst varna

honom för öfverdrifter. Det är därför ingalunda oantagligt, att han önskat hennes ledning för den unga drottningen. Och af Birgittas skrifter se vi också, att äfven Blanka någon tid måtte hafva fogat sig efter Birgittas önskningar. Synnerligen långvarig kan emellertid Birgittas befattning ej hafva varit.

Birgittas rykte redan under hennes mans lifstid har säkerligen grundats icke endast på hennes stora fromhet och allmänna praktiska duglighet utan äfven på de särskilda nådegåfvor, som förunnats henne och hvilka redan nu börjat göra sig gällande. Att hon framträdt som undergörerska kort efter mannens död och särskildt ansetts kunna bota af onda andar »besatta» känna vi med visshet, och det finnes någon grund för antagandet, att sådant skett redan förut.

Och detsamma är förhållandet med hennes uppenbarelser. Alltifrån barndomen hade de fortgått i form af drömmar, hvaremot man vanligen ansett, att visionerna i vaket tillstånd först framträdt efter mannens död och att hela hennes visionära förmåga och öfriga andliga krafter rent af skulle varit en följd af den häftiga sorgen öfver dödsfallet. Detta är ej riktigt. Visserligen säges i den af Birgittas skriftefäder kort efter hennes död författade legenden,* att hon på det 1345:e året fick sina första visioner ej i sömnen utan under bönens hänryckning. Men ett par rader längre ned i samma skrift säges, att redan fyra år före mannens död hade Birgitta »liksom i ett sinnesrus» en uppenbarelse af den helige Botvid.** Att Birgitta miste sin make har utan tvifvel varit af epokgörande betydelse för henne men ej genom något slags nedbrytande sorg, utan därigenom att nu först möjligheten kom att helt få ägna sig åt det lif, som alltid utgjort föremålet för hennes längtan. Den kända berättelsen om hur hon några få dagar efter mannens död strök af fingret den ring han på dödsbädden gifvit henne med uppmaning att alltid bära den, tyckes ju ej heller direkt vittna om en otröstlig maka. Härmed förnekas ingalunda, att Birgitta älskat sin man och sörjde honom. Men en personlighet under medeltiden tog ej ett dödsfall på det sätt, som kan förekomma i modernare tider, och minst kunde detta vara fallet med Birgitta, som alltid haft sin själ så starkt riktad på det himmelska. För henne var

* Skriftefädernas s. k. lefnadsbeskrifning har helt säkert varit ämnad till »legend» i egentlig mening, d. v. s. att helt eller delvis uppläsas vid gudstjänsterna på festdagarna till hennes ära. Uttrycket »legend» om denna skrift användes af Alfonsus. ** Samma berättelse finnes i revel. extravagantes 72.

alltid det stora oroande spörsmålet vid en anhörigs eller kär väns död: Hur går det med hans själ inför den evige domaren? Men icke ens i detta afseende hade hon någon svårare oro för Ulf. Visserligen var han ej felfri, men — och det var hufvudsaken — han dog såsom en from och troende man. Om hans tillstånd efter döden hade Birgitta en vision (se nedan femte boken, kap. 24), som ej kan vara skrifven så långt efter makens död och som är hållen i en ganska lugn och förtröstansfull ton. Man jämföre härmed den våldsamma ängslan, som behärskade Birgitta längre fram vid sonen Karls död och det uttryck den fick (sjunde boken, kap. 14). Det är dessutom ett opsykologiskt betraktelsesätt, att den extatiska förmågan skulle springa fram helt plösligt som följd af en viss bestämd händelse och sedan blifva en perpetuell egenskap. Utan tvifvel fordrade extasen såväl naturlig disposition som öfning och ansträngning. Klarheten i visionärens syner ökas sålunda efter hand. Och dessutom kunna öfvergångsformer tänkas mellan drömsynen och extasen. En människa, som liksom Birgitta ligger försänkt i böner, kanske timme efter timme både dag och natt, torde ej alltid så bestämdt kunna uppge, hvilkendera af de båda formerna, som vid dessa tillfällen inställt sig. Om en sådan *utveckling* af Birgittas visionära kraft finnes ock ett samtida vittnes utsago, nämligen hennes senare vän biskop Alfonsus, som i företalet till åttonde boken af uppenbarelserna lämnar en del upplysningar om Birgitta och bland annat säger, att efter mannens död blefvo hennes syner *klarare*. Att uppgifterna om den tid, då hennes visioner började, skola vara obestämda och motsägande, är då enligt det framställda betraktelsesättet just hvad man kan vänta. De äldsta syner, som lämnat något spår efter sig i Birgittas skrifter, kunna emellertid sättas åtminstone till omkring 1340, hvarmed ej påstås, att de då genast upptecknats, utan detta kan hafva skett senare i fråga om de äldsta uppenbarelserna.*

Äfven till sin gudomliga sändning har Birgitta förberedt sig under mannens lifstid. Inledningen till hennes ordensregler förtäljer, att hon fått ingifvelsen till sin stiftelse i Norge, hvilket i så fall bör hafva skett på vallfärden till Trondhjem, som till tiden inföll före resan till Compostella.

* Alla Birgittas skrifter behöfva dock ej nödvändigt betraktas såsom »uppenbarelser» utan kunna ock haft karaktären af hennes »privata» framställningar, fastän de sedan upptagits som uppenbarelser.

Visserligen är ordensregeln ej skrifven i Norge utan i Vadstena, såsom i samma inledning läses, men dock kan en tidigare ingifvelse om någon klosterstiftelse ej helt och hållet afvisas, i synnerhet som redan Birgittas make under sitt lif gjorde en donation till det blifvande klostret. Och i den uppenbarelse, som Birgitta mottog på återväg från Spanien i staden Arras, där mannens tillfrisknande förutsäges, framställes detta såsom ett tecken, som skall bevisa sanningen af uppenbarelsens innehåll i öfrigt, nämligen att Gud genom Birgitta skulle kungöra sig för världen.

Då Birgitta sålunda genom mannens död sattes i tillfälle att arbeta för hvad hon länge drömt och tänkt och föra ett sådant lif, som hon önskat, hände henne likväl något, hvartill hennes fantasi säkerligen aldrig vågat sträcka sig. Hon blef tagen till *Guds nya brud*. Visserligen var en sådan nådegåfva icke alldeles utan föregående exempel under medeltiden, och visserligen blef hon ju icke därigenom alldeles jämnställd med den Heliga Jungfrun, men hvilken utomordentlig tilldragelse detta var såväl för henne själf som för hela hennes troende omgifning, kan man endast fatta, om man gör sig förtrolig med den medeltida åskådningens svärmiska fromhet. Så öfverväldigande var denna nåd, att Birgitta först ej vågade tro på den utan fruktade ett bländverk af djäfvulen. Under de slitningar mellan de mest högtspända förhoppningar och stunder af dystert tvifvel, som nu följde, hörde hon den inre stämmans befallning att fly till magister Mattias, som förstod att skilja mellan goda och onda andar. Styrkt af honom blef hon nu förvissad om sin gudomliga sändning i världen, hon var Guds »språkrör»,* och genom henne skulle Kristi kyrka på jorden upprättas ur det djupa förfall, hvari den råkat, och människornas räddning beredas.

Hvar Birgitta befunnit sig, då detta hände, veta vi icke, men antagligen har det varit på Ulfåsa, och det är först efteråt, som hon beslutit sig för att slå sig ned i Alvastra för att i klostrets lugn få hängifva sig åt betraktelse och begrundan och där få mottaga Herrens ytterligare befallningar. Man kunde annars hafva tänkt sig, att Birgitta, som väl följt sin make för att vara närvarande vid hans dödsbädd, sedermera kommit att bo kvar i Alvastra, men så synes ej hafva varit förhållandet. Bland annat hindrades hon häri-

* Det latinska uttrycket är *canalis*, som torde böra öfversättas på angifvet sätt.

från af de världsliga omsorger, som följde efter Ulfs död. Arfvet efter honom skiftades, den fasta egendomen fördelades till största delen mellan barnen, men en del har nog Birgitta fortfarande bibehållit för egen disposition liksom lösegendomen, hvaraf dock en stor del torde bortskänkts till andliga och fromma ändamål. I legenden säges, att Birgitta erhöll tillåtelse af Gud, »som stod öfver alla klosterregler, att bosätta sig nära klostret, icke för att upphäfva klosterregeln eller införa någon ny ordning utan för att Guds underbara verk skulle uppenbaras på en helig plats». Birgitta erhöll också tillstånd att bebo ett hus strax norr om klosterkyrkan,* men tydligen har hon också haft tillgång till klostret och till umgänge med klosterbröderna, och det trots att abboten Ragnvald ej varit synnerligen välvilligt stämd mot henne. I Alvastra fann nu också Birgitta det litterära biträde hon behöfde. I en uppenbarelse fick hon tillåtelse att å Guds vägnar befalla underpriorn i klostret Petrus Olofsson att nedskrifva hennes uppenbarelser, hvartill han i början under förebärande af sin okunnighet och bristande förmåga ej var villig men genom ett underverk förmåddes. Denne broder blef nu Birgittas sekreterare och trogne följeslagare och medhjälpare under hela hennes lif. Med några få undantag har han öfversatt alla hennes uppenbarelser till latin, längre fram någon gång aflöst i sitt arbete af en annan Petrus Olofsson, föreståndare för Helgeandshuset i Skeninge, med titeln »magister», som här ej torde beteckna en lärdomsgrad (såsom i fråga om magister Mattias) utan betyda »själasörjare». Äfven denne Petrus blef Birgittas oskiljaktlige ledsagare och för alltid deltagare i alla hennes arbeten och mödor samt dessutom hennes egentlige skriftefader efter Mattias. Huru vid deras samarbete tillgick berätta de själfva i den legend, som de kort efter hennes död författade om henne: »De ord, som blefvo henne ingifna, nedskref hon, när hon var frisk, med egen hand på sitt modersmål och lät sedan på det noggrannaste öfversätta dem på latin af oss, hennes skriftefäder, hvarpå hon jämförde öfversättningen med sin egen handskrift, på det att ej ett enda ord däri skulle tilläggas eller saknas af det som hon i sin vision sett och hört.»

Vistelsen i Alvastra varade omkring fyra år men med

---

* Se *Hildebrand*, *Minne af Heliga Birgitta* (Sv. akad. handl:r 19) sid. 99 anm.

betydande afbrott. Under en förmodligen tillfällig vistelse på Vadstena slott fick hon, enligt intyg i uppenbarelsernas svenska text, af Kristus själf höra reglerna för den nya klosterorden, som hon sedan länge drömt om att få grundlägga. Om Birgittas sinnestillstånd, då hon mottog regelns ord och artiklar berättas närmare i uppenbarelserna (se dessa bland ordensreglerna kap. 29), där det också omtalas, att en munk och Guds vän, d. v. s. prior Petrus, efter Birgittas diktamen nedskref desamma. Det första klostret i den nya orden, som Birgitta själf gaf namnet *Frälsarens orden*, skulle grundläggas i Vadstena, hvars slott med tillhörande samhälle, byggnader och jordar enligt Guds vilja borde tillfallå den nya stiftelsen.

Det gällde nu att vinna anhängare och gynnare bland de mäktige i landet och framför allt konungens samtycke och understöd. Och så begaf sig Birgitta till hofvet och tyckes en tid hafva följt det på dess resor i landet. Det bör hafva varit under förra hälften af år 1346. Legenden berättar det på sitt sätt. Enligt denna fick hon ingifvelse, att hon borde söka konungen, och då hon ursäktade sig med att hon ej visste hvad hon borde säga honom, svarade Gud henne, att han skulle lägga orden i hennes mun. Det var ju ej första gången hon trädde i förbindelse med konung Magnus. Äfven sedan hon upphört att vara hofmästarinna, hade konungaparet vid ett eller annat tillfälle inhämtat hennes råd. Ett par eller åtminstone en af hennes bevarade skrifvelser till konung Magnus och drottning Blanka synas ovillkorligen böra förläggas till tiden före 1344 men kanske ej heller fler.

De upplysningar, som ur Birgittas uppenbarelser kunna vinnas om den mycket olika bedömde Magnus Erikssons karaktär, äro ej så få och böra ej underskattas. Visserligen bör det tagas i betraktande, att hon tillhörde den mot konungamakten alltid trotsiga aristokratien och ej kunnat undgå att påverkas häraf, men å andra sidan var hon dock ej med vett och vilja orättfärdig i sitt bedömande af honom, ej heller alltid fientlig. Hennes hufvudanmärkning mot honom från början var hans vankelmod, hans brist på bestämd karaktär. Särskildt i religiöst afseende har han svängt mellan ytterligheter. Från början svärmiskt from kom han längre fram under inflytande af världsligt sinnade personer bland sitt råd. Man har ibland kastat skulden på drottningen men knappast med rätta. Sant är, att äfven hon får höra Birgittas förmaningar,

men detta är mindre underligt, än att maningarna äro så jämförelsevis lindriga.*

När Birgitta nu kom till hofvet, hade konung Magnus sålunda för länge sedan upphört att vara den svärmiskt religiöse ynglingen, och mot Birgitta fientliga stormän i hans omgifning hånade henne och hennes uppenbarelser. Men konungen blef vunnen. En offentlig undersökning af uppenbarelserna, särskildt af klosterreglerna, anställdes af ärkebiskopen Heming Nilsson, tre andra biskopar, en magister, som väl med säkerhet får antagas hafva varit Mattias, samt en prior, möjligen Petrus Olofsson. Det resultat, till hvilket kommissionen kommit, måste hafva varit för Birgitta gynnsamt, men näppeligen har full enighet rådt. Det kan misstänkas, att många andliga, bland andra biskopen i Linköping Petrus Tyrgilsson, varit mot klosterplanerna afvogt stämda. Men konungen blef öfvertygad och gripen af det under, som skett i hans land, och så följde den stora donationen af 1 maj 1346, då Magnus och Blanka skänkte bl. a. Vadstena kungsgård med flera jordar till det nya klostret. Emellertid kunde naturligtvis ej någon ny orden få börja utan påfvens tillstånd, och som sändebud till honom affärdades biskop Heming i Åbo och prior Petrus. Deras ärende uppgifves vanligen endast hafva varit att uppmana påfven att stifta fred mellan konungarne af England och Frankrike i det pågående hundraårskriget, men gifvet är, att då de kommo såsom sändebud från en främmande och okänd kvinna i Norden, måste de medföra underrättelser om henne själf och den vikt och betydelse, som måste tilläggas hennes ord i följd af de under, som skett med henne. Detta självklara förhållande bekräftas också enligt förf:s mening af ett ställe i uppenbarelserna. Men vidare torde man — och spår däraf finnas — med största sannolikhet kunna antaga, att sändebudens uppgift äfven varit att utverka tillstånd till den nya ordens upprättande, hvilket emellertid alldeles misslyckats. Ett sådant antagande förklarar nämligen åtskilliga omständigheter. Bland de skrifvelser, af Birgitta själf och andra, som biskop Heming medfört, torde hafva befunnit sig ett af magister Mattias författadt intyg om hennes uppenbarelsers gudomliga ursprung, antingen detsamma som sedermera i den latinska upplagan insattes så-

* Ofta förekomma felaktiga antaganden om uppenbarelsernas föremål. Det finnes utom drottning Blanka åtminstone fyra furstinnor eller drottningar berörda i Birgittas skrifter.

som »Magister Mattias' företal» eller ock något därmed likartadt.* Men Klemens VI ägnade icke sändebudet från norden någon uppmärksamhet. Härom finnas direkta vittnesbörd liksom ock därom, att Heming efter sammanträffandet med påfven varit mycket bedröfvad, hvilket nog haft djupare orsaker än det misslyckade fredsstiftandet mellan England och Frankrike.

Ifrig och med brinnande öfvertygelse om det stora företagets framgång hade emellertid Birgitta ej afvaktat svarets ankomst utan i Vadstena samlat en troende skara, möjligen med upptagande af en där redan förut befintlig tynande klosterstiftelse, och arbetena med klostrets iordningställande hade tagit sin början. Härför användes själfva slottet eller någon till detsamma hörande byggnad. Men så kom Heming tillbaka med sitt sorgebudskap, och därmed var saken omintetgjord tills vidare. Birgittas fiender hade fått grundad anledning till anfall, det kanske redan inflyttade klosterfolket drefs ut, möjligen med användande af våld, byggnaderna utsattes för förstöring, eller ock har en tillfällig eldsolycka öfvergått dem.** Konung Magnus drog sig, såsom naturligt var, tillbaka från företaget. Stor var Birgittas svikenhet, och hennes förbittring

* Skälet för detta antagande må gälla hvad det kan. I den skrifvelse till Klemens VI, som återfinnes i Uppenbarelsernas sjätte bok, kap. 63 (äfven IV: 132) säges: »Om du tviflar på, af hvars anda dessa orden äro, så äro människan och riket dig kunniga, hvari underbara ting hafva skett». Härom säger *de Flavigny:* »Les paroles de Brigitte à son propre sujet sont obscures dans la version latine: Ecce regnum et persona nota sunt in qvibus mirabilia et stupor facta sunt. La traduction suédoise du XIV siècle n'est pas plus claire que le texte.» Jag förstår icke, att någon oklarhet kan förefinnas. Birgitta säger ju, att påfven förut känner både det land och den person, med hvilka underverk skett. Detta syftar naturligtvis på de underrättelser, som lämnats före det bref, hvari orden förekomma. Brefvet är skrifvet antingen under sista tiden i Sverige eller första tiden i Italien, kanske rent af på vägen dit. Så mycket är klart, men vidare bör man observera, att det latinska uttrycket för »underverk» eller »underbara ting» i brefvet är just detsamma, som förekommer i början på magister Mattias' prolog: »Stupor et mirabilia audita sunt in terra nostra». Om magister Mattias' prolog ursprungligen är skrifven som en introduktion till en samling af Birgittas uppenbarelser, kan detta ej hafva varit någon annan än den, som förelades den svenska undersökningskommissionen, och det är ju ej omöjligt, att hela denna samling, inklusive ordensregeln såsom förnämsta del, medförts till Avignon att föreläggas påfven. Att magister Mattias' »prolog» ej är någon egentlig prolog har redan framhållits af Schück, som riktigt kallar den en »rekommendationsskrifvelse»; men då Schück anser den som en rekommendation för den enda uppenbarelse, som delvis är inryckt i densamma, kan jag ej i den delen sluta mig till hans åsikt. ** Detta kan läsas ut ur revel. extravagantes 24—27, som finnas meddelade i denna samling. Se för öfrigt anmärkningarna till desamma.

vände sig såväl mot konungen som mot påfven Klemens och större delen af Sveriges sju biskopar, bland hvilka vid denna tid endast två voro henne till lags, däribland naturligtvis Heming. Åt sina känslor mot Klemens gaf hon ett våldsamt uttryck i den utmålning hon ger af honom i en af sina uppenbarelser,* hvilken väl närmast är grundad på biskop Hemings beskrifningar om lifvet i Avignon. Till konungen kom hon i ett spändt förhållande, hvartill anledningen eljest brukar sökas uteslutande i meningsskiljaktigheter om sättet för hans tillämnade krig mot ryssarne. Alldeles utan hopp om konung Magnus är hon icke. Hon fortfar att gifva honom råd, och särskildt intresserar hon sig för det ryska fälttåget. Detta företag var konung Magnus synnerligen angelägen att få betraktadt såsom ett korståg för den katolska kyrkans räkning mot de under den grekiska kyrkan lydande ryssarne samt mot ännu odöpta ingrare och kareler, men de ansatser, som gjordes, att gifva kriget en religiös anstrykning voro föga allvarliga. Men det var just härför Birgitta ifrade, att det skulle blifva ett verkligt korståg med en liten och utvald här, åtföljd af för religionen nitälskande präster och munkar. Magnus följde ej hennes råd utan värfvade med stora kostnader främmande krigsfolk, som endast fikade efter krigsbyte. Företaget fick också en snöplig utgång, hvilket Birgitta väsentligen tillskrifver utlänningarne och deras förares råd.** Att Birgitta och hennes parti likväl ännu stodo ganska högt hos konungen bevisas däraf, att till högste ämbetsman under konungens frånvaro i kriget 1348 utnämndes hennes broder, lagmannen i Uppland Israel Birgersson. Han skulle visserligen föredragit att gå ut såsom en Guds stridsman, men förmåddes af sin syster att åtaga sig riksstyrelsen. Han blef ej så gammal. I det nya fälttåget 1351 deltog han men afled af sjukdom i Viborg.

Emellertid var tanken på ordensstiftelsen oupphörligt lefvande hos Birgitta. Hon ville till och med trots det spända förhållandet till konungen öfvertala denne till en pigrimsfärd till påfven, hvarvid konungen skulle söka förmå påfven att stadfästa hennes orden. Denna skulle ju vara det stora medlet för mänsklighetens räddning, och Gud själf hade anbefallt

* Första boken, kap. 23, som måste tillhöra Alvastra-tiden. ** Åtminstone någon af hennes skrifvelser i denna sak ligger nog till tiden före klostrets undergång, men uppenbarelserna om konung Magnus fortsattes äfven efter kriget och långt senare.

densamma. Att äfven någon personlig ärelystnad omedvetet för henne själf spelat in vid tanken på dess grundande torde ej böra förnekas. Det var ju nämligen ej blott ett nytt kloster, som skulle anläggas eller någon ny afdelning af en förut befintlig orden, utan hon ville blifva lagstiftare för en *ny regel*, hvarigenom hon skulle komma att stå vid sidan af de fyra stora regelstiftarna Basilius, Benedikt, Augustinus och Franciscus.* Enligt ofvan framställda förmodan hade påfven visserligen sagt ett tvärt nej**, men öfver alla påfvar och kyrkomöten och beslut stod Gud själf, som ej skulle låta sina ord komma på skam. Måhända har Birgitta redan nu ej varit främmande för den tanke, som hon senare uttalar i de hotande orden till Urban V: »Kan du ej få påfvens bref och insegel, då vare dig nog min välsignelse.» Men för närvarande kunde intet göras i Sverige, ty hon saknade understöd. Det är nu hon får uppenbarelse om att begifva sig till Rom för att där afvakta påfvens återkomst till kyrkans hufvudsäte, hvarvid också bekräftelse på ordensregeln samtidigt skulle gifvas. Det är kanske en fåfäng fråga, men man har svårt att komma förbi den: hur skulle det hafva gått, om Birgitta genast fått sin ordningsregel stadfäst? Sannolikt hade hon då för alltid kommit att stanna i sitt hemland, förmodligen hade hon själf tagit doket, och därmed hade den väg varit stängd, som hon nu beträdde, och som förde henne längre och vidare ut i världen, fram till större uppmärksammande, än hvad någon svensk enskild person någonsin nått, och som täflar med våra största härskares.

Sålunda satte hon dessa två stora mål i samband med hvarandra: påfvens återförande från den nesliga »babyloniska fångenskapen» i Avignon och stadfästelsen af hennes ordensregel. Det var hela den troende kristenhetens förhoppning, att påfven snart skulle återvända till sitt säte, till den katolska kyrkans utgångspunkt, det enda ställe, hvarest en pånyttfödelse kunde äga rum. Birgitta hoppades, att detta skulle inträffa redan under jubelåret 1350.*** Hon afreste sålunda 1349, san-

* Dominikanorden är konstituerad under Augustini regel. Det nämnda antagandet om det personliga såsom medverkande i hennes syfte har förut uttalats af *de Flavigny*. ** Att inga uttalanden härom finnas i Birgittaskrifterna är lätt förklarligt, ty det var naturligtvis en ömtålig punkt att röra vid, och tron på framtiden borde upprätthållas. *** S. k. jubelår hade första gången utlysts af Bonifacius VIII år 1300. Alla, som under en viss tid detta år besökte apostlarnes kyrkor i Rom, erhöllo en utomordentlig syndaförlåtelse. Det var meningen, att jubelår sedermera skulle firas hvart sekel, men på önskan af romarne, som däraf hade en betydlig inkomst, förkortades tiden till hvart femtionde år.

nolikt på hösten. Med smärta skildes hon från sina barn, men hon kände det som en plikt att undertrycka sina känslor, och för deras yttre förhållanden behöfde hon ej hysa någon oro. Hennes äldsta dotter Märta, som blifvit gift med den grymme Sigvid Ribbing på Falkenbergshus, var nu änka och blef sedermera omgift, äldste sonen, den alltför världsligt sinnade Karl, var herre till Ulfåsa och lagman efter fadern, andre sonen Birger, som var en allvarlig religiöst anlagd natur, vistades antagligen vid hofvet eller hos morbrodern Israel, andra dottern Katarina var gift med riddaren Eghard Lydersson van Kyren, de två yngsta döttrarna hade satts i kloster, Ingeborg i Riseberga, Cecilia i Skeninge.

Såsom Birgittas skriftefader medföljde Petrus Olofsson från Skeninge, och i sällskapet befann sig bl. a. fru Ingeborg, gift med riddaren Nils Dannäs. Vägen gick öfver Stralsund och Milano. Lokala traditioner utpeka också såsom uppehållsplatser på vägen Mayingen i norra Schwaben, där sedermera ett birgittinerkloster grundades, samt Genua, hvarifrån färden skulle fortsatts sjöledes till Ostia. Ett längre uppehåll gjordes i Milano, förorsakadt af fru Ingeborgs sjukdom, som slutade med döden. Birgitta begagnade tillfället att söka inverka på hertigen-ärkebiskopen af Milano, Visconti, och riktade till honom skrifvelser, som dock voro alldeles förspillda på denne i världslighet förhärdade och öfvermodige storman. Vid jultiden, då det romerska nyåret började, var man i Rom.

Pilgrimer i hundradetusental strömmade till Rom från alla kristna länder trots de faror, som öfverallt lurade på vägen och som särskildt voro öfverhängande i Italien, där en gränslös förvirring rådde. Och allra värst var det i Rom, där stormännen, i synnerhet af familjerna Colonna och Orsini, lågo i ständigt slagsmål än med hvarandra och än med det förvildade och olyckliga folket. Såsom påflig vikarie residerade i Rom ärkebiskopen af Orvieto Ponzio Perotti, hvilken utnämnde magister Petrus till confessor för pilgrimer från Norden, antagligen från alla de nordiska rikena, hvarför hans tid utan tvifvel varit strängt anlitad, i synnerhet som han var Birgittas husföreståndare och sålunda haft att sörja för allt hvad till världslig nödtorft hörde, en syssla som han förvaltade utan afbrott under hela deras långa samlif. Snart anlände såsom extraordinär påflig legat under jubelåret kardinalen Annibaldo Ceccano, och såväl till honom som till Perotti öfverlämnade

Birgitta uppenbarelser med kraftiga föreställningar och uppmaningar till allvarligt arbete på den förfallna kyrkans upprättande. Visserligen lyckades hon ej vinna något inflytande hos någon af dem, men en viss uppmärksamhet hade hon likväl ådragit sig såväl från kyrkans högst uppsatte som från den romerska aristokratiens och menighetens sida, hvilket icke vill säga så litet under en tid, då främlingarne i sådana massor öfversvämmade Rom. Hon fick tillåtelse att bo i ett hus invid kyrkan San Lorenzo in Damaso, hvilket tillhörde kardinalkollegiet och som disponerades af Klemens VI:s broder Hugo de Beaufort såsom kardinal vid nämnda kyrka. Ganska snart fick hon vänner bland medlemmarne af den mäktiga familjen Orsini, bland hvilka i synnerhet Nikolaus Orsini från Neapel, grefve af Nola, och hans hustru, som besökte Rom under jubelåret, tyckas hafva blifvit hennes synnerligen tillgifna och för framtiden trofasta vänner. Sin första bostad utbytte hon efter några år mot en annan, belägen ej långt från den första, vid Campo di Fiore, nära Tibern. Den utgjordes af ett litet hus, som uppläts åt henne af en förmögen romarinna Francesca Papuzeri (Papazuri). Och här fortfor Birgitta sedermera att bo under sina återstående dagar, endast med de afbrott, som förorsakades af hennes resor och vallfärder.

Den första af dessa inträffade under själfva jubelåret och föranleddes åtminstone i någon mån af de händelser, som timade i Rom och gjorde vistelsen där nästan omöjlig. Den påflige legaten, »apan» såsom Birgitta titulerade honom, hade slagit sig ned i Vatikanen och uppträdde med prålande lyx och dryga later men var ej rätte mannen att hålla romarne i tygel, hvilket för öfrigt nog ej var någon lätt sak. Då mängden af pilgrimer blef alltför öfverväldigande och stora svårigheter yppade sig att förse dem med lifsmedel, förkortade legaten den tid, som hvar och en skulle besöka kyrkorna, från fjorton dagar till tjugufyra timmar. Detta uppretade stadens invånare, som sågo sig hotade af minskning i inkomsterna. Flera förvecklingar följde, legaten utsattes för ett attentat och svarade med att belägga staden med interdikt, hvarigenom hela jubileet helt plötsligt fick en snöplig afslutning och främlingarne lämnade staden i massor. Nu uppstod ett formligt uppror, som tvang legaten att lämna Rom och taga sin tillflykt till Neapel, dit han likväl aldrig hann, enär han dog på vägen, sannolikt förgiftad. Äfven den påflige vikarien förjagades. Ehuru Birgitta med skärpa uppträdt mot dem bägge,

kunde hon dock ännu mindre gilla folkets uppförande, och följden blef, att raseriet vände sig mot henne. Stark i sin tillförsikt trotsade hon den värsta stormen men fick dock en uppenbarelse, att hon borde begifva sig ut på en färd, hvars syfte var en andligt reformatorisk verksamhet.

Ett stycke norrut från Rom låg i Sabinerlandet benediktinerklostret Farfa, fordom berömdt för sina munkars fromhet och lärdom men nu lika kändt för motsatsen. I sällskap med magister Petrus kom Birgitta dit men blef ej synnerligen välvilligt mottagen, och hennes stränga straffpredikningar för abboten tyckas ej hafva haft den minsta verkan. Under Birgittas vistelse i Farfa hände henne den öfverraskningen, att hennes dotter Katarina anlände dit. Denna hade icke kunnat motstå sin längtan efter modern och den stora jubelfesten i Rom utan slutligen lyckats utverka sin mans tillåtelse till denna färd, som särskildt för henne, den 18-åriga, med sin lockande nordiska skönhet, var mer än vågsam. Visserligen hade hon ett säkert följe, men därförutan hade resan också varit otänkbar. Den, som utgjorde hennes beskydd, var hennes frände marsken Gustaf Tunason, förut gift med Katarinas nu döda faster, Ulfs syster. Sällskapet skall hafva anländt till Rom, just då Birgitta befann sig i Farfa, och länge förgäfves sökt Birgitta, tills man i en kyrka träffade magister Petrus. Denne hade nämligen — så berättas det — drifven af en obetvinglig oro, återvändt från Farfa till Rom och kunde nu upplysa om Birgittas vistelseort, hvarpå han ledsagade dottern till sin mor. Från denna stund skildes icke mera deras vägar.

Katarina är en rörande gestalt i sin förening af blid skönhet, vek och barnslig undergifvenhet och from försakelse. Enligt legenden flyr den förföljda hjorten undan jägarne och lägger sitt hufvud i hennes sköte, en historia som i alla händelser karakteriserar henne. Och såsom helgon har hon fått hjorten till sitt attribut. I sitt äktenskap skall hon och hennes unge make hafva gifvit hvarandra kyskhetslöftet, men denne man älskade hon, och till honom och sin hembygd i norden längtade hon snart tillbaka. Då kom bud, att han var sjuk, men den stränga sierskan, hennes moder, bjöd henne stanna, ty hennes man skulle dö, och det var honom nyttigare att nu få i sin ensamhet rikta sina blickar endast mot himmelen. Katarina klagade, grät och lydde. I Rom svärmade de unga ädlingarne kring henne, så att modern måste tidtals gömma henne för världen.

Sedan jubelåret var slut, blef Rom som förr en »boning för röfvare, paddor och ormar». I sitt anspråkslösa hem vid Campo di Fiore bor Birgitta med sin dotter, där skrifver hon fortfarande ned sina syner och uppenbarelser, därifrån går hon sina ständiga vandringar till helgedomarna. Bud komma från Sverige, och bud gå. Med lefvande intresse följer hon de politiska tilldragelserna i Sverige; det är under de följande åren, som hon bland annat upptecknar sin väldigaste, fantasirikaste och mest konstnärligt utarbetade vision: de tre konungarne inför domen — en skräckbild för konung Magnus. Någon gång kommer ekonomiskt understöd från hemmet, men ofta är förlägenheten stor. Hon lånar än af svenska pilgrimer, än af romare, men ibland är bristen så ytterlig, att hon, en konungs »fränka», måste taga plats bland tiggarne på gatan. Men kvar i Rom måste hon vara. Gud hade befallt henne stanna där, till dess att hon fick se påfven i kristenhetens hufvudstad. Klemens VI hade dött 1352, och Birgitta återhöll ej sin glädje: »Välsignad vare denna dag men ej denne påfve!» utropade hon. Han efterföljdes af Innocentius VI, »påfven af bättre malm», till hvilken Birgitta satte sitt hopp. Men han dog snart. Så kom Urban V. Äfven denne hälsades af Birgitta med förhoppningar, men icke heller han tycktes benägen för någon flyttning till Rom. Tiden börjar bli lång.

En eller annan gång har Birgitta begifvit sig på pilgrimsstig till någon af de heliga orterna i landet. En större färd företogs under åren 1365—1366 i riket Neapel, hvarunder en mängd platser besöktes, vid hvilka traditionen och legenden bundit apostlars och helgons namn.* 1366 befann sig Birgitta i hufvudstaden Neapel. Här blef den numera berömda främlingen från det yttersta norden mottagen med mycken uppmärksamhet. Hon hade ju förut vänner bland aristokratien, i synnerhet den ofvannämnde Nikolaus Orsini i Nola, som till bostad erbjöd henne sitt palats i Neapel. Hon skall emellertid hafva afböjt detta anbud och slagit sig ned i det Klarissinerkloster, som för ej länge sedan stiftats af en drottning, som också dog därstädes. Birgittas förbindelser sträckte sig till den regerande drottningen Johannas omedelbara omgifning.** Drottningen själf och hennes hof karakteriseras i vissa afseenden genom erinringen, att det var Boccaccios hof. Men

* Om denna Birgittas vallfärd se anmärkningarna vid bokens slut. ** Se bland uppenbarelserna fjärde boken kap. 7 med tillhörande anmärkning.

lättsinnet var ej det värsta. Johanna var gift för tredje gången. Hennes förste man, Andreas af Ungern, hade blifvit mördad, med Johannas vetskap och samtycke, och utan att afvakta kyrkans tillstånd därtill, hvilket var erforderligt för giftermål med en så nära släkting, äktade hon sin kusin Ludvig af Tarent, som dessutom var anklagad för delaktighet i mordet på Andreas. Efter Ludvigs död var hon nu gift för tredje gången med en annan släkting, Jakob af Aragonien, äfven denna gång mot kyrkans stadgar. Med allt detta var Johanna likväl en troende katolik, och inför Birgitta visade hon sig vid mer än ett tillfälle såsom den botfärdiga Magdalena. Birgitta å sin sida kände det som en plikt att söka verka för Johannas räddning. Denna visade undergifvenhet och tecken till ånger inför Birgittas stränga förmaningar, men äfven om drottningen med sydländskans liflighet och vidskepelse möjligen känt någon stunds uppriktig rörelse, så var snart allt som förut.

Huru länge Birgitta denna gång stannade i Neapel torde ej bestämdt kunna afgöras. Kanske var hon kvar där äfven en del af året 1367. Detta var ett år för stora händelser. Urban V hade ändtligen gifvit vika för de uppmaningar, som från olika håll ställts till honom att återvända till Rom. Redan i september 1366 hade hans afsikt härom kungjorts. Vatikanens förfallna byggnader och trädgårdar hade satts i skick, och till särskildt residens hade slottet i Viterbo (norr om Rom, ett stycke söder om Bolsenasjön) inrättats. Den stora dagen kom; de förnämsta sjöstäder i Italien hade skickat sina galärer för att ledsaga honom på vägen, man landade i Corneto, hvarifrån påfven först begaf sig till Viterbo. Här uppvaktades han bl. a. af den nye ärkebiskopen i Uppsala, Birger Gregersson, Birgittas blifvande lefnadsskildrare, som där mottog sin konfirmation den 10 augusti. Den 16 oktober drog Urban in i Rom under en väldig tillslutning af folk ur alla stånd. En furste öppnade tåget i spetsen för 1,000 ryttare, en annan furste (Amadeus VI af Savoyen) höll tyglarna på hans häst, 2,000 andliga af alla grader gingo i processionen. Den 30 oktober läste påfven den högtidliga mässan vid Petersbasilikans högaltare.

Så hade då, som det tycktes, Guds löfte till Birgitta gått i uppfyllelse. Hon hade med egna ögon sett påfven i Rom, och nu borde också stadfästelsen på hennes regel följa. Hur snart Birgitta lyckades få någon audiens och komma till

tals med påfven härom och om andra kyrkliga angelägenheter kunna vi icke säga. Katolska författare antaga, att detta skett omedelbart efter påfvens ankomst och att hon redan då haft med sig sina två söner inför honom. Om denna audiens, som dock ej kan hafva ägt rum så tidigt, berättar Margareta Klausdotter i sin krönika:*

»När Sankta Birgitta hade vistats några år i Rom, bjöd Vår Herre henne att låta sina söner komma inför påfven i sin ridderliga skrud, till ett vittnesbörd för henne, hvem hon vore, och på det att de angelägenheter måtte få desto bättre framgång, som Gud hade öfverlämnat åt henne att sköta. Då kommo de båda till Rom, herr Karl och herr Birger. Någon tid efter att de kommit dit, tog S:a Birgitta dem med sig båda och gick inför påfven. Då hade herr Birger sida kläder, som räckte ned uppå foten, och sitt bälte, som han plägade bära, och var alltigenom klädd på det mest höfviska sätt. Men herr Karl hade klädt sig i ridderlig skrud på det sätt, som de bruka, hvilka älska världen: med silfverbälte, bjällerbälte, riddarkedja och halsband, som då var sed. Och han hade på sig en hermelinskjortel, och de skinnen voro fyllda helt och hållet innantill** både ofvan och nedan, och såg det ut, när han rörde sig, som de djuren hade alla varit lefvande och såsom om somliga lupo upp och andra ned, och hade hvart djur en förgylld pingla om halsen och en guldring i munnen. Då påfven hade sett dem båda, sade han till herr Birger: »Du är moderns son»; men till Karl sade han: »Du är världens son.» Då föll S:a Birgitta på knä för påfven och bad ödmjukligen om syndaaflösning för sina söner. Då kände påfven på herr Karls bälte och på annat dylikt, som han hade på sig, och sade: »Att bära denna tyngd vare honom nog till syndabot.» Då sade S:a Birgitta: »O helige fader, skilj honom från synderna, så skall jag skilja honom från bältet.»

Af denna berättelse framgår tydligen, att Birgitta sändt efter sina söner, för att de skulle med sin närvaro gifva

---

* I *Diarium Vastenense* säges visserligen, att Birgitta år 1367 talade med såväl påfven som kejsaren, men då den senare ej kom till Italien förrän 1368, kan uppgiften ej heller anses vara pålitlig i fråga om samtalet med påfven. Margareta, abbedissa i Vadstena, antogs förr vara besläktad med Karl Knutsson, dog 1486. Efter gängse traditioner och åtminstone till stor del ganska pålitliga källor nedskref hon en berättelse om Birgittas härkomst, släkt och afkomlingar.

** D. v. s. uppstoppade. Texten är emellertid något oklar.

ökad vikt åt hennes arbete för klosterregeln. Men förhåller det sig så, har detta ej gärna kunnat ske, förrän påfven redan kommit till Rom och kanske efter att svårigheterna för Birgitta redan börjat visa sig. Nu veta vi af dokumenter, att Karl var i Sverige dels i juni 1367, dels i februari 1369. Först efter denna senare tidpunkt är det sålunda, som den ofvan omtalade presentationen för påfven ägt rum. *

Att Birgitta ansträngt sig till det yttersta för att nu få sin regel gillad och stadfästad bevisas äfven af de skrifvelser, som hon affärdade till kejsar Karl VI. Denne hade kommit till Italien på sommaren 1368, då påfven hade dragit sig undan Rom till Viterbo, där han bodde under den varma årstiden, omväxlande med slottet Monte Fiascone vid Bolsenasjön. Samma år i oktober höll påfven ett nytt högtidligt intåg i Rom, och nu var det kejsaren, som mötte honom vid stadsporten och ledde hans häst vid tygeln fram till Peterskyrkan, ett yttre tecken till påfve- och kejsarmaktens enighet, som väckte stora förhoppningar. Då kejsaren stannade i Italien till början af år 1369, är det sålunda före denna tid Birgitta uppmanar honom att hos påfven verka för fastställandet af regeln.

Men alla hennes försök tycktes fruktlösa. På våren 1370 lämnade Urban åter Rom och begaf sig till Viterbo och Monte Fiascone, denna gång för att ej vidare återkomma. Rykten hade börjat sprida sig, att Urban ämnade återvända till Avignon. Förtviflad skyndade Birgitta att uppsöka honom i Montefiascone. Hon medförde en i våldsamt hotande ton affattad uppenbarelse, som hon ville förmå kardinal Beaufort att framlämna. Då denne ej vågade eller ville det, gjorde hon det själf (Se fjärde boken, kap. 135). Vid den audiens hon erhöll var hennes vän grefven af Nola Nikolaus Orsini närvarande och tjänstgjorde som tolk, då Birgitta ej så bra förstod det latin, som påfven talade, d. v. s. med fransk brytning. Men på Urbans beslut att lämna Italien kunde hon ej inverka, pressad som påfven var af de franska kardinalerna och kanske med de utsikter för ögonen, som sedermera verkligen inträffade, när Gregorius XI gjorde allvar af återflyttningen till Rom: den stora schismen. Däremot erhöll Birgitta nu verkligen ett slags bekräftelse på sin *orden*, ehuru

* Detta menar också *H. Hildebrand*. Att som *Flavigny* antaga, att sönerna kommit två gånger till Rom, dels 1367 och dels 1369 finner jag ej antagligt.

visserligen icke på sin *regel*. Påfven och kardinalerna fasthöllo vid att endast ett allmänt kyrkomöte (koncilium) kunde bevilja fastställandet af en ny regel, och konciliet i Lyon 1274 hade förbjudit bildandet af nya ordnar under någon annan regel än någon af dem, som redan bestodo. De rådde henne därför att antaga Augustini regel, som syntes mest likartad med hennes egen. Den 5 augusti 1370 utfärdades stadfästelsebrefet på *Ordo Sancti Augustini Sancti Salvatoris sub regula et secundum constitutiones et instituta sanctarum Mariæ virginis et Brigidæ*, eller i korthet: »S. Augustini Frälsareorden» såsom den officiella titeln formulerats. Och härmed fick hon nu låta sig nöja. Urban lämnade Italien, i september var han i Avignon. Före årets slut var han död. Då Birgittas sista till honom ställda uppenbarelse ansågs hafva innehållit en förutsägelse härom, bidrog detta i hög grad att öka det rykte hon redan förut hade såsom en i Guds rådslag invigd sierska.

Af de två med hvarandra förbundna syften, som föranledt Birgittas resa till Rom, klosterstiftelsen och påfvens återförande till Rom, hade tvifvelsutan det förstnämnda från början varit det hufvudsakligaste. Men småningom har nog under intrycket af de allmänna sträfvandena i Italien att få påfven tillbaka en viss förskjutning i förhållandet dem emellan inträdt. Och då nu Birgitta näppeligen kunde hoppas att få något ytterligare medgifvande i fråga om sin regel, återstod i alla händelser ej mer än det andra ändamålet att arbeta för. Till den ene efter den andre af påfvarne hade hon satt sina förhoppningar, men de starkaste hon någonsin hyst knöt hon till den siste i raden af dem hon fick upplefva. Gregorius XI (1370—1378), förut kardinal Beaufort, var densamme som hon träffat i Montefiascone, om hans fromhet funnos inga skilda meningar, och å sin sida har han varit benägen att lyssna till Birgittas råd och förmaningar. Hon sände honom också den ena uppenbarelsen efter den andra. En framfördes till Avignon af hufvudmannen för familjen Orsini i Rom, Latino Orsini, som var en af hennes trogna vänner sedan långt tillbaka, en annan af den ofvan flera gånger nämnde Nikolaus Orsini af Nola.

Midt under Birgittas ifriga arbete härför kom i maj

* Titeln varieras något i olika urkunder. Vadstena kloster kallas i Urban VI:s konfirmation 1379: »Monasterium Sanctæ Mariæ in Watzsteno, sub regula S. Augustini et vocabulo sancti Salvatoris».

månad 1371 Guds befallning till henne att göra en pilgrimsfärd till det Heliga landet. Härpå hade hon väntat länge, ty många år förut hade hon i en uppenbarelse fått ett löfte om att hon i Kanaans land skulle erhålla närmare kännedom om Jesu födelse. Färden företogs emellertid ej förrän i början af året 1372. Anledningen till dröjsmålet torde hafva varit Birgittas önskan att få sina söner med sig. Hvar Karl nu befann sig veta vi ej, men Birger hade efter 1369 återvändt till Sverige, ty han befann sig såsom anhängare af konung Albrekt i april 1371 i Stockholm, då resningen ägde rum till förmån för den fångne konung Magnus. Troligen var väl dock äfven Karl i Sverige. På moderns önskan kommo de nu återigen till henne och slöto sig till pilgrimsskaran. I denna befunno sig dessutom Katarina, de två skriftefäderna Petrus Olofsson, Birgittas predikant Fredrik Gudmarsson, riddaren Magnus Persson af Eka, som under många år tillhört Birgittas krets i Rom (sedermera Vadstena klosters förste generalkonfessor efter magister Petrus), en from spanjorska, syster Praxedes, samt slutligen utom några tjänare den forne biskopen af Jaen i Spanien, Alfons.

Den sistnämnde har i Birgittas lif spelat en stor roll och haft en afgörande betydelse för den yttre anordning, i hvilken hennes skrifter kommit till eftervärldens kännedom. Till börden var han egentligen italienare, i det hans fader härstammade från Siena; modern återigen var spanjorska. Han blef utnämnd till biskop i Jaen men afsade sig platsen för att få lefva i ringhet såsom en sann Jesu efterföljare. Vid hvilken tidpunkt han första gången trädt i förbindelse med Birgitta torde ej med säkerhet kunna angifvas. Författare finnas, som antaga, att det skett så tidigt som 1352, andra förmoda 1359 o. s. v. År 1370 var han med Birgitta i Montefiascone, och här var det, som Birgitta första gången fick en himmelsk befallning, att hon skulle låta Alfons afskrifva hennes »uppenbarelseböcker», hvilken befallning sedermera upprepades två gånger, senast när hon låg på dödsbädden, med det tillägget, att de två skriftefäderna skulle åt Alfons öfverlämna *alla* uppenbarelser, äfven sådana, som för allmänheten förut varit okända.

Vägen togs först till Neapel, där ett längre uppehåll gjordes. Drottning Johanna mottog Birgitta med ännu större heder än förra gången, och ärkebiskopen Bernhard sökte hennes råd. Birgitta fick nu också föreställa sina söner

för drottningen. Härom berättar den ofvan citerade Margareta Klausdotter: »Då lärde Birgitta sina söner, huru de skulle gå inför drottningen och hälsa henne vördsamt efter landets sed med bugningar och knäfall och med att kyssa hennes fötter. När herr Karl kom fram till drottningen, bevisade han henne vördnad efter hvad som höfdes och henne tillkom. Och sedan kysste han henne på munnen, hvaraf drottningen fick stor kärlek till honom, därför att han vågade det, och ville ingalunda låta honom fara därifrån utan sade, att hon ändtligen ville behålla honom och hafva honom till make. S:a Birgitta sade, att det ingalunda kunde ske, ty hans hustru lefde ännu hemma i Sverige. Men drottningen sade, att det brydde hon sig ej om, utan det skulle vara, som hon ville. Därefter gick S:a Birgitta till sina gudliga böner och bad Gud om hans hjälp. Och då blef herr Karl sjuk och fick sin helsot, och några dagar därefter blef han död, hvarefter drottningen förde honom i jord. Och drottningen anställde hans jordafärd på ett sådant sätt och med så stor kostnad, som om han varit hennes make, såsom magister Peder vittnade, som där var närvarande. Han blef sjuk i Neapel på S:t Mattei apostels dag (24 februari), och femtonde dagen därefter dog han och jordades där i Neapel. Och på helge torsdag därefter kom hans själ till himmelrikets ära, efter hvad magister Peder sade och Gud uppenbarade för Birgitta.»* Det är möjligt, att historien ej i alla detaljer är fullt trovärdig. Misstänkt synes åtminstone uppgiften om giftermålet, då utom Karls hustru också Johannas tredje man, Jakob af Aragonien, lefde, medan berättelsen säger, att drottningen var änka. Det finnes dock uppgifter, att Jakob skulle dött redan 1368; andra antaga, att han vid ifrågavarande tillfälle varit ute på fälttåg.

Efter Karls begrafning skedde affärden från Neapels hamn den 14 mars. Sjöresan blef ej utan faror och svårigheter. Efter att hafva varit i land på flera ställen, kastade man den 14 april ankar i Famagusta på Cypern, en af dåtidens rikaste handelsstäder. Här mottogs Birgitta af riket Cyperns drottning, Eleonora af Aragonien, som under det brydsamma läge, hvari hon genom inre omstörtningar befann sig, i Birgitta såg ett Guds sändebud till sin hjälp.** Såväl till henne

* Birgittas uppenbarelser om Karls tillstånd efter döden se sjunde boken, kap. 14. ** Om förhållandena på Cypern se anmärkningarna till sjunde boken, kap. 17 och dess tillägg.

som till rikets stormän samt till den för sina skamlösa utsväfningar kända befolkningen ställde Birgitta förmanande skrifvelser. Efter fjorton dagars uppehåll fortsattes till det Heliga landet, dit man anlände i början af maj 1372. Man hade landat i Joppe (Jaffa), där fartyget led skeppsbrott i själfva hamnen och en mängd af pilgrimernas tillhörigheter gick förlorad. Till Jerusalem ankom man i midten af maj och tog in i pilgrimshärbärget, ehuru franciskanerklostret på berget Zion stod till Birgittas tjänst.

Vistelsen i Palestina varade fyra och en half månad, hvarunder äfven Betlehem och Josafats dal besöktes. Det var under högsommarens hetta, och Birgittas krafter, som redan förut voro medtagna af ålderns bräcklighet, af sjukdomar, späkningar, vakor och strapatser af alla slag, blefvo satta på alltför starka prof, och hon sjuknade i feber. Väl hämtade hon sig igen, och med den oerhörda viljestyrka, som hon besatt, kunde hon till och med återupptaga sin ständiga omvändelse- och frälsningsverksamhet, men det tyckes dock, som hennes krafter varit brutna. På hemfärden gjorde man åter ett uppehåll i Famagusta. Birgitta hade nämligen i Palestina haft uppenbarelser om Cypern, dess styrande och dess invånare, hvari de hotades med fullständig undergång, om de ej lyssnade till Guds varningar, och dessa uppenbarelser blefvo nu af henne själf offentliggjorda. Från Cypern fortsatte man till Neapel, där man befann sig i början af år 1373. Här rasade nu en svår pestsjukdom, och såväl drottning Johanna som ärkebiskopen anhöllo om Birgittas förböner. Under den tid hon nu stannade, offentliggjorde hon en uppenbarelse, som i stränga ordalag vände sig till folket i Neapel och fordrade bot och bättring.* Ärkebiskopen lät hålla en offentlig predikan öfver densamma. I Neapel mottog också Birgitta grefven af Nola, som kom för att å påfvens vägnar begära några upplysningar om den uppenbarelse, som hon sändt honom före afresan till Jerusalem. Hon skref ett bref till påfven, som Alfons öfversatte och med hvilket han afgick såsom sändebud till Avignon.** Att påfvens återvändande till Italien nu verkligen var påtänkt torde vid denna tid ej hafva varit alldeles obekant för Birgitta. Säkert hade grefven af Nola därom lämnat henne någon antydan. Det berättas, att hon här i Neapel skulle försäkrat den nämnde

* Se sjunde boken, kap. 27 jämte anmärkningen. ** Se fjärde boken kap. 142.

grefvens son Robert, att han snart skulle få beledsaga påfven in i Rom, hvilket, då det fyra år senare slog in, naturligtvis af honom fattats som en yttring af Birgittas profetiska gåfva.

Birgittas uppehåll i Neapel förlängdes något af bristande medel för återvändandet till Rom. Hon erhöll då en betydande penningsumma af drottning Johanna, och efter någon tvekan beslöt hon sig för att mottaga hjälpen. Så strängt som Birgitta gått till rätta med Johanna, kan man möjligen fråga sig, huruvida denna ädla gåfva uteslutande var ett uttryck af tacksamhet. I mars månad var Birgitta tillbaka i Rom efter något mera än två års frånvaro. Sjuk och medtagen var hon men återtog icke desto mindre sina vanliga kyrkobesök och andaktsöfningar. Hon mottog ånyo sändebud från Gregorius och skickade honom ytterligare en uppenbarelse, ~~den sista,~~ som skulle framlämnas af Alfons, hvilken ännu var kvar i Avignon.

Det berättas, att Birgitta under denna sista tid skall hafva haft att kämpa mot mörka syner, mot tankar och känslor, hvilka för henne tett sig såsom djäfvulens frestelser. Kanske har det ej varit annat än en förklarlig längtan efter någon hvila, bekvämlighet och omvårdnad. Hvad vi säkert veta är, att de himmelska uppenbarelserna en tid uteblifvit. Men några dagar före sin död såg hon åter Kristus, som förkunnade för henne, att hennes pröfvotid nu vore slut. Hon dog den 23 juli 1373 i kretsen af sina vänner och två af sina barn, de två som tagit djupast intryck af henne.* Begrafningen ägde rum under stora högtidligheter ett par dagar efter hennes död. Kistan nedsattes tills vidare i Klarissinernunnornas kyrka, San Lorenzo in Panisperna, till dess lägenhet gafs att flytta liket till Vadstena kloster, som nu stod i det närmaste färdigt efter att hafva börjat byggas 1369.

I slutet af 1373 skedde öfverförandet af Birgittas ben till Sverige. Nunnorna i Panisperna behöllo vänstra armen och några andra smådelar, det öfriga af de heliga relikerna inlades i en rikt sirad kista,** som nu beledsagades af barnen, de två skriftefäderna och öfriga medlemmar af Birgittas närmaste krets. Färden gick först landsvägen till Ankona, där-

* Se vidare sjunde boken, kap. 31. ** Man ämnade före hemfärden genom en särskild procedur skilja köttet från benen och endast medföra dessa. Då man härför öppnade kistan, skall, enligt den katolska legenden, allt köttet redan hafva varit förtärdt.

efter sjöledes till Triest, vidare genom Kärnthen, Steiermark, Österrike, Mähren, Polen och Preussen till Danzig. Öfverallt mottogs likföljet af den sammanströmmande mängden, som ville blifva delaktig af de nådegåfvor, som borde utgå från den berömda heliga kvinnans kvarlefvor. Och det förtäljes också om en mängd underverk, som skett på vägen. Från Danzig begaf man sig sjöledes till Söderköping och därifrån öfver Linköping till Vadstena. Här började nu klosterfolk att samlas. Katarina blef tills vidare föreståndarinna men reste redan följande år tillbaka till Rom för att arbeta för moderns upptagande bland helgonens antal. Detta gick dock ej så hastigt för sig. Undersökningar skulle göras, intyg om underverk samlas, och slutligen, då allt syntes färdigt, kom den stora schismen och lade hinder i vägen. Efter fem års vistelse i Italien fick Katarina resa hem utan att hafva nått målet. Hon dog 1381 och jordades i Vadstena. Det hade emellertid blifvit en stor nationell angelägenhet att få helgonförklaringen utfärdad, och ett kraftigt stöd gafs af drottning Margareta, som skickade ett egenhändigt bref med Magnus Persson, då denne 1390 begaf sig till Rom för att drifva på saken. Nu blef ändtligen kanonisationen bifallen af Urban VI och ägde under storartade högtidligheter rum den 8 oktober 1391.

Om det sätt, hvarpå Birgitta erhöll sina uppenbarelser, och de psykiska och fysiologiska symptom, som beledsagade desamma, äro vi synnerligen noggrant underrättade såväl genom andras vittnesbörd som genom hennes egna framställningar. I inledningen till hennes klosterregel läsa vi t. ex.: »I Norges konungarike hände det den heliga Birgitta, då hon låg försänkt i sina böner, att hennes kropp blef vanmäktig och dess krafter liksom borttagna men hennes själ däremot liflig och stark till att se och höra och tala och känna de ting, som andliga äro. Och på så sätt blef hon ofta gripen.» En annan liknande berättelse läsa vi i företalet till femte boken: »En gång då hon färdades till Vadstena, började hon, medan hon red på vägen, upplyfta sitt sinne till Gud under bön och blef då hänförd i anden, så att hon var frånvarande från sina kroppsliga sinnen och försjunken i hänryckning.» Under denna hänryckning hörde och såg hon hela innehållet i femte boken. Biskop Alfons berättar, att han ofta hade sett

henne, när hon bad, vare sig i stående, liggande eller sittande ställning, plötsligen beröfvas bruket af sina sinnen, så att hon ej förnam någonting af hvad som försiggick rundt omkring henne. Prior Petrus berättar: Stundom hände det, att hon i sin bön icke endast såg bilder utan äfven hörde röster, som talade till henne. Hon kunde då urskilja rösterna, så att hon visste, om det var Kristus, som talade till henne, eller en ängel eller ett helgon. Ibland, fortsätter Petrus, ingötos i hennes hjärta gudomliga uppenbarelser, utan att hon såg någon eller hörde någon röst. Hennes förstånd blef på ett öfvernaturligt sätt upplyst.

Själf yttrar hon sig bl. a. på följande sätt: »När dig täckes, söfver du min kropp, ej med lekamlig sömn utan med andlig hvila, och min själ väcker du som ur en sömn till att se och höra och känna andligen» (4: 77). »O, sötaste Gud, det är underligt hvad du gör med mig, ty du söfver min kropp, när dig täckes, med andlig sömn och uppväcker min själ att höra och se och känna andliga ting» (6: 52). Gud talar till henne: »Du ser mig med andliga ögon, du känner min anda med din kroppsliga hand i ditt lefvande bröst.»

Sålunda, hon föll liksom i ett slags kroppslig vanmakt, den yttre världen försvann för henne, och då hörde hon röster och såg syner, som för henne och hela hennes omgifning voro himmelska verkligheter. Tid och rum liksom försvunno för henne, så att hon på en kort stund kunde upplefva en otrolig mängd saker. Så säger hon själf på flera ställen, att det hon utförligt och med många ord framställer, det hade hon förnummit i ett enda ögonblick.*

Hennes visioner framträdde emellertid icke blott på synens och hörselns område, utan hon kände ibland äfven dofter, antingen vällukter eller onda lukter. Till och med vissa rörelsefenomen inträdde stundom. Så kände hon ibland rörelser i sitt inre, hvilka kunde ses utvärtes af andra.

Men såsom intygats af prior Petrus och biskop Alfons, fick hon uppenbarelser utan att se eller höra något. Enligt hennes egna upprepade framställningar kommo uppenbarelserna, då hon var försänkt i bön, och ofta såsom svar på

* Se t. ex. hennes skildring af huru hon fick ingifvelsen om sin klosterregel. Att själsverksamheten på det sättet kan uppjagas till en nästan vidunderlig snabbhet är ej något orimligt. Det finnes ju vissa gifter, som hafva en sådan effekt, och naturligtvis bör det ej förnekas, att samma verkan kan nås annorlunda, såsom i extasen.

frågor, som i bönerna framställts. Sådana uppenbarelser få ej fattas såsom »hallucinationer» utan såsom »inspirationer», d.v.s. hon var viss om att hvad som i bönen kom för henne, det var Guds röst i hennes själ, och det nedskref hon såsom uppenbarelse. Och dessa uppenbarelser utgöra helt visst det ojämförligt största antalet.

Birgittas uppenbarelser utgåfvos på latin första gången i tryck 1492 i Lübeck af munkar, som därför voro särskildt utskickade från Vadstena. Denna första upplaga har sedermera efterföljts af en hel mängd andra, som äro mer eller mindre noggranna aftryck af den första. De latinska upplagorna innehålla följande skrifter af Birgitta:

1. *Uppenbarelser*, åtta böcker, af hvilka den första inledes med magister Mattias' s k. prolog och den åttonde boken, som innehåller en samling af Birgittas till konungar och furstar ställda uppenbarelser, inledes med ett »bref till konungarne» af biskop Alfons, som samlat och ordnat uppenbarelserna i densamma.
2. *Frälsarordens regel (Regula Sancti Salvatoris*, såsom Birgitta själf kallat sin regel);
3. *Ängelns lofsång om jungfru Maria (Sermo angelicus de excellentia Beatæ Mariæ Virginis);*
4. *Fyra böner;*
5. *Bifogade uppenbarelser (Revelationes extravagantes*, så kallade emedan de ej funnits upptagna i den ursprungliga samlingen utan senare vidfogats densamma).

Samma skrifter finnas också på fornsvenska ehuru med vissa mindre skiljaktigheter, så att somligt endast finnes bevaradt på latin, annat endast på fornsvenska. Det är med undantag af ett par små pergamentsblad ej Birgittas egna svenska utkast, som äro bibehållna, utan en senare affattning, om hvilken man antagit, att den utgör en återöfversättning från latinet.* Den latinska och den fornsvenska texten öfverensstämma i regeln ordagrant med hvarandra.

Med afseende på dessa skrifters tillkomst har ofvan omtalats, att prior Petrus med få undantag till latin öfversatt Birgittas egenhändiga uppteckningar samt också samlat så godt som alla bevarade uppenbarelser, någon gång aflöst däri

* Se härom anmärkningarna vid slutet af boken.

af magister Petrus och mot slutet af Birgittas lif också troligen af biskop Alfons. Den senare har verkställt indelningen af uppenbarelserna, ursprungligen i sju böcker, hvartill han sedan lagt den åttonde, som består dels af uppenbarelser, som redan förut voro upptagna i de föregående sju böckerna, dels af andra, som ej finnas däri. Möjligen har Alfons vid bokindelningen låtit en förut i grunddrag befintlig och delvis verkställd plan med afseende på ordningen bestå. Hvad Alfons sålunda egentligen gjort är det, att han bragt tillsammans uppenbarelserna i en urkodex samt fullbordat och auktoriserat indelningen i böcker, hvarvid troligen Birgittas egen anvisning eller önskan om ett sjutal blifvit följd.* I denna urkodex af sju böcker var det emellertid åtskilligt, som ej kom med, nämligen dels största delen af innehållet i åttonde boken, dels några uppenbarelser ställda till påfvarne och slutligen en mängd uppenbarelser, som prior Petrus samlat i de nämnda »revelationes extravagantes». Allt detta har tillfogats senare, om icke förr, då tryckningen skedde 1492. En del af prior Petrus' samlingar har infogats i de ursprungliga böckerna såsom »förklaringar» och »tillägg» till de ursprungligen medtagna uppenbarelserna. Att så mycket af priorns uppteckningar ej togs med från början berodde nog till stor del därpå, att det utgjorts af sådant, som af honom antecknats men som ej blifvit under Birgittas eget inseende fullt utarbetadt, hvarför också dessa uppenbarelser i allmänhet äro ganska korta. I vissa fall kan förklaringen vara att söka i andra omständigheter, t. ex. däri att Petrus ej lämnat dem till Alfons. Åtskilliga uppenbarelser ur prior Petrus' samlingar, alldeles likartade med dem vi finna i »extravagantes», blefvo emellertid upptagna i de ursprungliga sju böckerna och återfinnas i slutet af sjätte boken (se nedan sjätte boken, kap. 72—100).

Hvilken den ledande grundsatsen varit vid uppenbarelsernas ordnande i de ursprungliga sju böckerna är en fråga, som säkerligen sysselsatt hvarje forskare i Birgittas skrifter, allt sedan dessa första gången utgåfvos i tryck.** Förhållandet är i själfva verket det, att någon genomförd plan icke

* Att Birgitta själf verkligen uttalat sig om ordningsföljden synes af sjunde boken, kap. 31. ** Huru osäker man varit härpå ända till våra dagar framgår af följande exempel. I *Svensk litteraturhistoria* (1890) yttrar Schück: »Det är Alfonsus, som redigerat den samling vi nu äga. Tyvärr har han ordnat de olika uppenbarelserna efter innehållet i stället för kronologiskt.» I *Illustrerad svensk litteraturhistoria* (1896) yttrar samme förf.: »Hennes båda biktfäder, Petrus från

blifvit följd. Delvis har ordningen verkställts efter innehållet. Så utgöres tredje boken uteslutande af uppenbarelser, som äro ställda till prästerskapet, men likväl äro ej alla af detta slag här samlade, ty sådana finnas äfven i de andra böckerna. Femte boken är »frågornas bok» och innehåller Birgittas syn om munkens disputation med Kristus. De öfriga böckerna äro icke ordnade efter innehållet och icke heller efter tidsföljd, men tidsföljden spåras i ganska betydande delar. Synnerligen ofta hafva dock tidigare stycken satts efter senare. Emellertid kunna följande grunddrag utstakas: Första och andra böckerna äro författade i Sverige, troligen helt och hållet men med säkerhet i alldeles öfvervägande grad. Fjärde boken är till största delen skrifven i Italien, men några uppenbarelser däri äro dock från den svenska tiden. Sjätte boken innehåller uppenbarelser snart sagdt från alla perioder i Birgittas lif; den har, som redan påpekats, på slutet blifvit tillökad med prior Petrus' upptecknade erinringar, mest från den svenska tiden. Sjunde boken innehåller med ett par undantag i början, som omedelbart ansluta sig till sjätte bokens sista uppenbarelser, alla sådana revelationer, som erhöllos under pilgrimsfärden till Jerusalem, och är ordnad kronologiskt.

Af det sätt, hvarpå dessa sju böcker meddelats åt eftervärlden, framgår, att kodifieringen af desamma troligen försiggått under stor brådska, att ledaren af arbetet antingen ej velat följa någon fullständig ordning eller troligare ej kunnat det, emedan han varit mycket ofullständigt underrättad om uppenbarelsernas uppkomst och syftning. Stundom har man rent af svårt att undertrycka en misstanke om att han kanske med afsikt velat »blanda bort korten», för att alla de personliga hänsyftningar, af hvilka uppenbarelserna öfverflöda, skulle blifva mindre genomskinliga. Denna förklaringsgrund behöfver dock ej nödvändigt anlitas. Allt pekar sålunda på att Alfons har ansvaret för redigeringen. Hade prior Petrus haft någon väsentligare andel däri, hade Birgittas skrifter troligen kommit att framträda med vida större antal förklaringar och tillägg af den art, som sedermera gjordes efter hans anteckningar. Ty han har ju faktiskt bevarat dem åt eftervärlden, och hans är väsentligen förtjänsten, att vi nu kunna lösa åtminstone en del af de gåtor, som nästan hvarje sida mer eller

Alvastra och Petrus från Skeninge hade samlat hennes uppenbarelser i sju böcker ... vid hvilken anordning revelationernas tidsföljd tyckes i viss mån hafva varit bestämmande.»

mindre erbjuder. En större klarhet redan från början hade ju varit en vinst, men å andra sidan kanske äfven en förlust, ty nu äro Birgittas skrifter, åtminstone för forskaren, en urskog med djup och hemligheter, som locka till upptäcktsfärder, alltid ovissa vid begynnelsen men intressanta, äfven då de ej medföra önskadt resultat.

Med frågan om utgifningsgrunderna sammanhänger spörsmålet om huru mycket som vid redigeringen kan vara ändradt i de ursprungliga uppteckningarna och huru mycket af dessa, som får tillskrifvas Birgitta själf, samt i huru hög grad hon har kunnat vara beroende af andras hjälp — en svårlöslig, kanske olöslig fråga, om hvilken dock hvar och en, som sträfvar efter en riktig uppfattning af Birgitta, är skyldig att söka bilda sig ett omdöme.

I detta afseende hafva vidt skilda meningar yttrats: å ena sidan betraktas hvarje rad såsom fullständigt autentisk, å andra sidan hafva röster hörts, som velat frånkänna Birgitta snart sagdt hvarje spår af andel i hvad som gått under hennes namn. Så har på 1700-talet en affällig munk, Oudin, påstått, att Birgitta blott varit en skylt för prior Petrus och biskop Alfons i deras anfall på kyrkan. Ett dylikt uttalande vittnar endast om den fullständigaste brist på kännedom om den sak, hvarom man yttrar sig. Men äfven i våra dagar göras försök att öfverflytta åtminstone en del af Birgittas litterära förtjänster på personer i hennes omgifning och egentligen på hennes skriftefäder, magister Mattias och biskop Alfons. Det skulle nämligen förhålla sig så, att då hon haft dessa två skriftefäder vid sin sida, skulle hennes författarskap hafva gått framåt med fart, men då de ej funnits, skulle det stått nästan stilla. Bevisen härför skulle vara, att hennes författarskap väsentligen utöfvats i Alvastra, där hon haft magister Mattias såsom sakkunnigt biträde, samt under tiden för Jerusalemsresan, då hon fått hjälp af Alfons. Att närvaron eller frånvaron af en sekreterare kunde betyda något är ju ej orimligt, men det synes, som man då i första rummet borde gifva prior Petrus andel i Birgittas författarära, då hon ju snart sagdt under ett helt lif för honom dikterat sina ingifvelser, som af honom också öfversattes till latin. Nu är emellertid utgångspunkten för det nämnda antagandet om de två lärda teologernas stimulerande inverkan felaktigt. För det första var Birgitta under Alvastratiden långt ifrån beständigt i Alvastra. Hon var på flera orter i riket, i synnerhet med hofvet, och

hennes uppenbarelser till Magnus Eriksson och drottning Blanka skickades säkerligen icke till Linköping för att granskas, innan de kommo inför konungaparet, icke heller har väl Mattias nagelfarit hvad som riktades till honom själf, förutom att det nu inte finnes ett enda verkligt bevis för att han skulle haft något att göra vare sig med affattning eller öfversättning. För det andra är det ej riktigt, att Birgittas författarskap skulle i så öfvervägande grad utöfvats under de nämnda perioderna. Ett närmare studium af Birgitta visar med stor tydlighet, att hvad som sätter henne pennan i hand, det är ej närvaron eller frånvaron af den eller den skriftefadern, utan det är hennes eget själslif och hennes hjärtas rörelser, vare sig dessa förorsakats af hennes inre religiösa erfarenheter eller af yttre tilldragelser. Då något händer, inställa sig visionerna rikt och kraftigt, då intet händer, blifva de fåtaliga och matta. Om någon har skrifvit då »anden fallit på», så har det varit Birgitta.

Att Alvastra-tiden skulle blifva synnerligen fruktbar, är ju nästan för självklart att behöfva vidare utläggas. Det var begynnelsen af hennes nya lif, det profetiska och reformatoriska kallets första rika år, fyllda af flammande inspiration och lyckliga genom medvetandet af den oändliga nåd, hvaraf hon, »Kristi nya brud», blifvit delaktig. Men den lifliga författarverksamheten är ej slut med hennes afsked från Alvastra. Tvärtom fortgår den med oförminskad, ja nästan stegrad kraft åtminstone under de följande två åren. Att pilgrimsfärden till Rom, jubelåret och alla dess händelser skulle hålla hennes själ i liflig spänning och medföra en mängd visioner är också tydligt. Men sedan komma en följd af stilla, nästan händelselösa år, under hvilka hon ej har så mycket att hämta ingifvelser ur. Hvad som inspirerar henne den följande tiden är de politiska tilldragelserna i Sverige, vidare hennes barns öden, svenska pilgrimers ankomst till Rom och dylikt. Däremot intresserar hon sig sig ej det ringaste för de politiska förhållandena i det söndertrasade Italien, hvilket för öfrigt är föga att undra på. Hon skrifver sålunda jämförelsevis sällan, men då hon gör det, når hon så högt som någonsin. Den konstnärligt förnämsta af alla hennes uppenbarelser är från dessa år. En ny liflig författarverksamhet börjar med år 1365, och denna varar sedan till hennes död. Äfven denna är fullt förklarlig ur aktuella förhållanden. Det var 1365, som Birgittas stora vallfärd i Neapel företogs med besök vid de

många heliga orterna, en färd som slutade 1366 i hufvudstaden, där hon trädde i förbindelse både med hofvet, andligheten och stormännnen. Därpå följde påfvens återkomst till Rom 1367, hvarmed följde bl. a. det återtagna ifriga arbetet för hennes klosterregel. Så kommo sönerna 1369, det uppvaknande hoppet om påfvens återförande till Rom med Gregorius XI 1370 och äntligen pilgrimsfärden till den heliga grafven med alla dess tilldragelser.

Man har fäst uppmärksamheten på hennes teologiska lärdom, som skulle hafva nödvändiggjort en ständig ledning. Utan hjälp har hon ju visserligen ej varit. Men är den lärdom, som framgår af hennes uppenbarelser, verkligen så öfverväldigande? Helt visst förråda hennes skrifter icke så litet vetande. Men detta gäller ungefär lika mycket om det profana som det teologiska i dem. En mer än vanligt begåfvad kvinna, som hela sitt lif sysslat med religiösa spörsmål, har hon naturligtvis ej kunnat undgå att inhämta hvarjehanda. Men hvaruti skulle hennes egentliga lärdom bestå? Hvar finnas alla de citater ur kyrkofäder och skolastiker, ur bullor och konciliebeslut, som skulle bevisa detta? Härpå torde man blifva svaret skyldig. Visserligen kan en eller annan gång något dylikt åsyftas, såsom Johannes XXII:s dekretaler o. d., men det beror då vanligen på något aktuellt förhållande, såsom att man kommit och frågat henne om hennes tankar i en sak, som sålunda framlagts för henne. Till och med femte boken, som väl skulle vara hennes egentligen lärda verk, vittnar mindre om lärdom än om fintlighet, stundom sänkande sig till klyftighet, stundom höjande sig till skarpsinne, men af egentlig lärdom finnes där knappast mera, än hvad som mycket väl kunnat inhämtas under ett par samtal, eller som låg i medeltidens hela teologiska atmosfär.

Man har vidare frågat sig, huruvida icke hänsyn till öfverensstämmelse med kyrkans lära borde nödvändiggjort en grundlig teologisk kritik. Ty djäfvulen kunde ikläda sig gestalten af en ljusets ängel och gäcka äfven den frommaste! Hvad som var af godt och hvad som var af ondt kunde endast en lärd teolog afgöra. Detta skäl må kunna gälla mera. Birgitta själf har flera gånger känt sig i behof af bekräftelse, särskildt innan hon blef säker på sig själf. Hon har själf underkastat sina skrifter pröfning, hon har begärt sådan. Men hon har också varit säker på utgången. Se, säger hon, på frukterna. Med ljuset följer värme och ej köld. Af djäfvulens

ingifvelser skulle ej sådana gärningar framgå som hennes. Och inte heller skall man kunna påvisa, att någon ängslig rättrogenhet skulle varit afgörande för andan i hennes skrifter. Härför behöfver man ej som bevis framdraga, att hon hänsynslöst störtar påfvar och prelater i helvetet, ty det vittnar föga om graden af hennes rättrogenhet, men väl vittnar det om en djärfhet, som man kan tilltro Birgitta men ej en Mattias eller Alfons.* Men värre är den suveräna maktfullkomlighet, med hvilken hon stundom suspenderar kyrkans bestämmelser, när det så behöfves. Hvad Gud sade henne, det förklarade hon utan bäfvan, att det stod öfver alla stadgar och påfvar och kyrkomöten i världen. Och med allt detta har kyrkan ej haft en ifrigare dotter än Birgitta. Någon reformationens förelöpare var hon näppeligen, om det skall vara någon mening i detta ord. Hon ville, att kyrkan skulle göra allvar af sin stora uppgift, hon ville ett sammanförande af alla kristna, icke en utbrytning.

Det är mycket såväl i Birgittas skrifter som i utsagorna om henne, som vittnar om kvinnan. Kanske tänker man sig henne oftast såsom en hög och sträng varelse, kraftig, oböjlig, oblidkelig, med fordringar på sig själf och andra vida öfver vanliga människors mått, aldrig på ackord med orätten, aldrig dagtingande med sitt samvete eller sin öfvertygelse, en lefvande bild af den stränga, opersonliga rättfärdigheten, som aldrig viker en hårsmån från den rent juridiska rättvisan. Och sant är, att dessa drag äro framträdande i hennes karaktär. Änglar föra process om de aflidna människornas själar, och Gud sitter såsom domare. Såsom den rättfärdige gör Gud lika rätt mot både änglar och djäflar. Det vore orätt att fråntaga djäfvulen hvad honom tillkommer. Och utan tvifvel förekommer det ej sällan, som vore hon större i hatet och förbannelsen än i kärleken och förbarmandet. Men hennes lif och gärnin-

---

* Utan tvifvel hafva också dessa förhållanden varit en väsentlig orsak såväl till förhalandet af hennes helgonförklaring som till de anfall på hennes skrifter, som gång på gång blifvit gjorda. Hade Birgittas skrifter på förhand undergått någon mera ingående granskning ur renlärighetssynpunkt, borde resultatet blifvit bättre i det afseendet. På konciliet i Basel 1436, där en verklig storm restes mot hennes uppenbarelser och endast den fruktade Torqvemadas brinnande öfvertygelse lyckades rädda dem, utpekades en mängd ställen såsom anstötliga i följd af kätterskt innehåll, nämligen 41 ställen i första boken, 15 i andra, 9 i tredje, 22 i fjärde, 14 i femte, 35 i sjätte, 6 i sjunde, 8 i åttonde, 12 i ordensregeln, 5 i bönerna och 30 i Ängelns lofsång. Något kanoniskt anseende hafva hennes skrifter aldrig erhållit.

gar vittna om motsatsen. Hon är förfärlig i sin vrede mot lasten och fördärfvet, men vi kunna vara vissa om att orsakerna till hennes vrede också mestadels voro förfärliga. Och likväl fanns intet så rysligt, att det ej kunde förlåtas och utplånas genom ånger och bot och bättring. Endast en sak kunde ej förlåtas — förhärdelsen, som är viljan, det fasta beslutet att icke låta sig frälsas och blifva delaktig af Guds nåd. De vekare och mera kvinnliga dragen hos Birgitta äro kanske ej så iögonenfallande, men de finnas. När hon gått till de stora och mäktiga med sina förmaningar, har hon mången gång känt sig blyg och försagd, mången gång våndats öfver den tunga plikt hon måste fylla. Hon vill blifva älskad af sin omgifning och sina tjänare, och den svaghet hon visar mot dem för att ej synas dem sträng och hård känner hon såsom ett fel. När hon skall skiljas från sina barn eller när hon mottar underrättelse om Ingeborgs död, är hon till sinnes som hvarje annan moder, men hon vill ej medge det för sig själf. Hon söker öfvertyga sig och andra, att hennes tårar alldeles ej hafva något att göra med jordisk saknad. Och hennes stränga rättvisa, huru personlig är den ej, ja stundom huru orättvis! Ingen har hon störtat längre ned i helvetets djup än Magnus Ladulås. Och hennes sorgebarn och hjärtebarn Karl, ett världens barn, är inte många dagar i skärselden. Men huru kvinnligt, huru förlåtligt är icke åtminstone det sistnämnda? Skulle vi ens önska det annorlunda?

Om nu redan allt detta är tecken på en individualitet och ej på något konglomerat af åtskilliga personers teologiska lärdom, så är detta i ännu högre grad fallet med det drag, som är det egendomligaste i hennes författarpersonlighet. Hvad som förvånar hos Birgitta, det är, att hon, denna svärmande drömmerska, tillika var en så utpräglad *verklighetsmänniska*. Och det är detta, som har gifvit och för alltid skall gifva henne ett beståndande värde såsom historisk och litterär personlighet. Hennes verklighetssinne framträder på många sätt, såväl i hennes lif som i hennes skrifter. Hvad hon sträfvade efter var ingenting, som låg utanför möjlighetens område, hvad hon drömde var ingenting annat än hvad som på hennes tid ansågs fullt rimligt. Vi mötas aldrig af några fantasterier. Hvad hon kräfde af offrande självöfvervinnelse, rättfärdighet och gudsfruktan var mycket, men ej mera än att det kunde fyllas. Hon gjorde det själf, och andra hade gjort det före henne. Hon kunde taga miste, men hennes misstag berodde ej på

oklara omstörtande framtidsfantasier utan snarare därpå, att hon i många stycken var alltför bunden af det förgångna. Det var ett forntidsideal snarare än en framtidstanke, som hon ägnade sitt lif åt, sålunda något som i alla fall bottnade i den historiska verkligheten. När hon ger råd i politiska eller allmänt världsliga ting, utmärker hon sig för sin förståndighet, liksom hon i sitt privata lif visar sig som en god och driftig husfru.

I hennes skrifter framträder hennes verklighetssinne däri, att det alltid är verkliga personer och händelser, som föranledt hennes fantasier. Det är sådana, till hvilka hon riktar sitt beröm, sitt klander, sina förmaningar, det är sådana hon ställer inför Guds domstol, det är, såsom ofvan yttrats, tilldragelserna i världen, världshändelserna lika väl som de personliga familjeförhållandena, som sätta hennes själ i rörelse. Hvad man i detta afseende anmärkt om Dantes stora verk gäller äfven om Birgittas. Mer än tusen verkliga människar föras fram i Divina comedia. Så stort är ej talet på långt när hos Birgitta, och så lefvande som hos Dante röra de sig visserligen ej, tvärtom äro de ju, dock med vissa undantag, ytterst svagt antydda, men ej heller hos Dante äro de alltid mera än skuggor. Slutligen är hennes natursinne något för en religiös författare under medeltiden alldeles enastående. Det framträder i hennes bildrikedom. Från naturens och människolifvets alla områden har hon hämtat materialet till sina bilder. Ibland vidga de ut sig till hela små målningar. Det är mindre fantasi än ett skarpt öga, som har *sett* så mycket, ett troget minne, som har bevarat det, och en lycklig fyndighet i tillämpningen. Om »siare» betyder en »som ser», så är Birgitta väl förtjänt af denna beteckning.*

Allt visar sålunda därhän, att vi i Birgittas skrifter finna Birgitta — och icke någon annan.

---

* Det bör kanske ej alldeles förtigas, att i här berörda afseende olika omdömen framträdt. Så säger Schück i *Illustrerad svensk litteraturhistoria*, likväl under framhållande, att Birgitta hade en skarp blick för naturen: »Det är icke den verkliga naturen, som vi återfinna i hennes skrifter, utan det är en natur på guldgrund och i himmelsblått, bilder utan slagskuggor och utan skarpa konturer. Då man läser Birgittas skrifter, är det, som stode man på en höjd med skyarna under sin fot; himlahvalfvet hvälfver sig öfver ens hufvud, men icke en flik af jorden skönjes.»

UPPLYSNINGAR TILL ÖFVERSÄTTNINGEN.

Samtliga öfverskrifter till de särskilda uppenbarelserna äro gjorda af öfversättaren. Originalets öfverskrifter, som för öfrigt icke härleda sig från Birgitta själf, hafva ej kunnat bibehållas, emedan de äro alltför långrandiga, trots detta intetsägande, stundom rent af vilseledande i fråga om det följande innehållet. Öfverskrifterna representera sålunda närmast öfversättarens uppfattning af uppenbarelsernas innehåll eller föremål, men i de ojämförligt flesta fall måste dessa anses vara ställda utom allt tvifvel, och det är hans förhoppning, att de *alla* skola visa sig grundade.

Öfversättningen vill vara noggrann. Intet är tillagdt, intet uteslutet, såvida ej detta uttryckligen angifves. De hårdheter, som här och där finnas i originalet, har öfversättaren ej ansett sig böra alldeles utplåna, men väl kunna de på ett eller annat ställe vara något mildrade. Öfversättningen är verkställd från fornsvenskan och ej från latinet, men väl under ständig jämförelse med detta. Anledningena härtill äro tvenne: dels tolkarens öfvertygelse, att den fornsvenska texten i vissa afseenden måste stå Birgittas ursprungliga original närmare än latinet, dels det fornsvenska språkets öfverlägsenhet i kraft och uttrycksfullhet öfver det språk, som den latinska texten erbjuder.* Man känner, att man vid öfversättning från latinet aldrig skulle hafva fått samma form, som man erhåller genom att följa fornsvenskan. Äfven om man såsom närvarande tolkare rätt väl tror sig känna de birgittinska vändningarna och uttryckssätten, är man dock, när här och där en text ej föreligger på fornsvenska utan blott på latin, liksom utan ryggrad. Man fruktar hvardagligheten, som man ej tycker sig

* Detta gäller om svenskan i de egentliga åtta böckerna uppenbarelser. de andra skrifterna af Birgitta (Klosterregeln m. m.) är förhållandet ett annat.

kunna hålla på afstånd, och längtar till den öfverlägsne ledaren. Med full öfvertygelse instämmer därför öfversättaren i de ord, som den gamle dansken Paulus Heliæ uttalat mera såsom en förmodan: »S. Birgitte skal heller læses paa svensk end latine. Thi hun er ikke saa forstandelige udtrykt i ret og god latine, som hun vel burde. Thi formugher jeg, att hun haver noghet mere paa sig udi thet maal hun er först skrevet oc serdelis hoos svenske mænd, som vide og best forstaa deres tungemaals naturlige ejedom»; liksom också uti Lagerbrings yttrande i förhållande till hans tids skrifsätt: »Man träffar här ett regelbundet språk, som vida öfvergår vårt nu brukliga tungomål både uti renhet, ymnoghet och tydelighet.»

UR

DEN HELIGA BIRGITTAS UPPENBARELSER

BÖCKERNA I—VIII.

Kristus tager Birgitta till brud och förmanar henne.

(Första boken, kap. 2.)

Jag är skapare af himmel och jord och haf och alla ting, som i dem äro. Jag är en med Fadern och den Helige ande, ej som en stengud eller guldgud, som man fordom hade, och ej flera gudar, såsom då räknades, utan en Gud, Fader och Son och den Helige ande, trefaldig till personen och en i gudomsnaturen, skapande allting och af ingen skapad, aldrig föränderlig eller förgänglig utan allsmäktig, förblifvande utan upphof och utan ända. Jag är den, som föddes af jungfrun, ej mistande gudomen utan fogande gudomen till mandomen, att jag skulle vara i en person sann Guds son och jungfruns son. Jag är den, som hängde på korset och dog och jordades utan att förlora gudomen. Och ehuru jag blef död såsom människa och kropp, som jag, Sonen, ensam tog, så lefde jag dock i gudomen, i hvilken jag var en Gud med Fadern och den Helige ande.

Jag är densamme, som uppstod från de döda och uppfor till himmelen, hvilken nu talar till dig med min anda. Jag utvalde dig, och jag tog dig till min brud, att jag skulle visa dig och kungöra för världen genom dig mina gudomliga hemligheter, emedan så täckes mig. Du är jämväl vorden min med rätt, emedan du vid din husbondes död öfverlämnade hela din vilja i mina händer och hade jämväl för afsikt, när han var död, och bad, att du måtte bli fattig för min skull.* Och därför är du vorden min med rätt. Och därför tillkom mig att för så stor kärlek sörja för dig. Och därför tager jag dig till min brud och till min egen njutning, mitt eget behag, sådan som Gud bör äga med ren själ.

Därför tillkommer det bruden att vara redo, när brudgummen vill göra bröllop, att hon är höfviskt prydd och ren.

* Latinska texten tillägger här: »Du har äfven velat lämna allt för min skull.»

Då renas du väl, när din tanke alltid är på dina synder, och huru jag renade dig från Adams synd genom döpelsen och huru ofta jag hade fördrag med dig och tålamod, när du föll i synd. Bruden skall jämväl hafva sin brudgums tecken i bröstet, det är betrakta och gifva akt på de välgärningar jag gjorde dig, nämligen huru ädel jag skapade dig, gifvande dig kropp och själ, huru härligt rik jag gjorde dig, gifvande dig hälsa och världsliga ting, huru mildt och kärleksfullt jag återlöste dig, när jag dog för dig och återskaffade dig himmelrikets arf, om du ville hafva det. Bruden skall jämväl göra brudgummens vilja. Och hvad är min vilja annat, än att du skall älska mig öfver all ting och ej hafva något annat än mig.

Jag skapade allting för människans skull, och jag ställde allting under henne. Men hon älskar allt utom mig och hatar intet utom mig. Jag köpte henne för andra gången sitt arf, som hon förlorade för syndens skull. Men hon är så förvillad och från sitt förstånd, att hon hellre vill hafva denna förgängliga äran, hvilken ej är annorlunda än hafvets fradga eller skum, som höjer sig som berg ett ögonblick men förgår hastigt och varder till intet, än hon vill hafva den evärdliga ära, hvilken är ett evärdligt godt.

Därför, min brud, om du åstundar intet utom mig och försmår allting för min skull, ej endast söner och föräldrar utan ock ära och rikedomar, skall jag gifva dig den dyrbaraste och härligaste lön. Ej guld eller silfver utan mig själf, som är ärans konung, skall jag gifva dig till lön och brudgum. Men blyges du att vara fattig och försmådd, så betänk, huru din Gud föregick dig och var öfvergifven af tjänare och vänner i världen, ty jag sökte ej världsliga vänner utan himmelens vänner. Om du nu rädes arbetets och sjukdomens tunga och möda, tänk då på, huru svårt det är att brinna i elden. Och tänk på hvad du förskyllde, om du hade så retat mot dig någon världslig herre eller brutit mot honom så, som du har brutit mot mig. Ty ehuru jag älskar dig af allt hjärta, handlar jag likväl icke emot rättvisan i en enda punkt eller i något minsta ting, utan i samma mån som du syndade med alla dina lemmar, i samma mån skall du godtgöra med alla dina lemmar. Men för din goda viljas skull och för din afsikt att vilja bättra dina synder förvandlar jag rättvisan i barmhärtighet, efterskänkande svårt straff för liten bättring. Undfå därför och mottag gärna och tål litet

arbete, att du, sålunda rensad af synderna, må snarligen erhålla stor lön. Ty bruden skall möda sig med brudgummen i arbetet, att hon må desto tryggare hvila hos honom.

Priorn Ragnvald i Alvastra.

(Första boken, kap. 13.)*

Min ovän hafver i sig tre onda andar. Den första sitter i de naturliga lemmarna, den andra i hjärtat, den tredje i munnen. Den första är såsom en skeppsbefälhafvare, som låter vattnet ingå genom kölen. Och vattnet växer och växer så småningom och fyller hela skeppet. Sedan går vattnet öfver skeppet, så att det sjunker. Detta skeppet är hans kropp, som stötes och vältras af de onda andarnas frestelser och hans begärelser såsom af böljor. Först ingick hans onda lusta i hans kropp genom kölen, det är den onda lusta, hvarigenom han finner sin njutning i vrånga tankar. Och därför att han ej gjorde motstånd med ånger och skriftermål och ej hopfäste eller lagade (kroppens skepp)** med återhållsamhetens naglar och spikar, så växte dagligen lustans vatten och ökades af hans samtycke till det onda. Sedan uppfylldes bukens skepp med hans onda begärelse, vattnet öfverflödade, och den syndiga lustan nedsänker skeppet, att det ej skall komma till frälsningens hamn.

Den andra onda anden, som sitter i hjärtat, är lik mas-

---

* Att denna uppenbarelse syftar på priorn i Alvastra torde vara visst. Den är skrifven i Sverige, enär den är placerad i första boken och särskildt i början af denna midt ibland stycken, som alldeles säkert tillhöra de tidigare. Då det nu enligt det visserligen något senare och enligt Birgittas skriftefäder gjorda tillägget gäller en prior i ett cistersienserkloster, finnes ej mycket att gissa på. Birgitta var, som framgår af ordalaget i tillägget, närvarande, då den af henne ogillade jordfästningen af den bannlyste stormannen ägde rum, och detta bör då helst hafva skett i Alvastra under hennes vistelse därstädes. Nu finnas antydningar om att Birgitta ej var så särdeles välkommen i Alvastra, och detta bör väl främst hafva berott på klostrets prior (hennes trogne medhjälpare och beundrare Petrus Olofsson var endast sub-prior sammastädes). Under de år Birgitta vistades vid Alvastra var priorn en viss Ragnvald. Se Dipl. Suec. n:r 4390. Se vidare anm. vid slutet af detta kapitel.

** Orden inom parentes endast i svenska texten.

ken, som sitter i äpplet, hvilken först förtär äpplekärnan och lämnar där sin orenlighet och går rundt omkring i äpplet, tills det är helt och hållet odugligt. Så gör djäfvulen, som först smittar och sårar viljan och det goda uppsåtet, hvilka äro såsom den goda kärna, hvaraf allt godt och all själens styrka kommer. Och sedan hjärtat blifvit tomt på allt godt, lämnar djäfvulen kvar däri världslig åtrå och håg till de ting, som han älskade. Nu bearbetar djäfvulen och drager hans kropp till allt det, som honom täckes. Och därigenom minskas hos honom styrka och förstånd och kommer på honom leda vid lifvet. Han är visserligen äpple utan kärna, det är en människa utan hjärta, därför att han går in i min kyrka utan hjärta, ty han har ingen gudlig kärlek till mig.

Den tredje onde anden är lik en skytt, som plägar se och skåda omkring genom vindögonen och skjuter dem, som ej taga sig i akt. Huru sitter ej djäfvulen i honom, som aldrig talar utan åkallan af djäfvulen. Ty det, som mera älskas, nämnes oftare. Hans bittra ord, med hvilka han sargar andra, äro såsom skott, som utskjutas genom lika många vindögon, som djäfvulen nämnes, och lika ofta som menlösa människor sargas af hans ord. Ty i min sanning svär jag, hvad som också är sanning, att jag skall döma honom så som en liderlig sköka till svafveleld, såsom en förrädare och försåtlig skurk till alla lemmars sönderskärelse och såsom den, som föraktar sin herre, till evärldlig skam och blygd.

Men icke desto mindre, så länge själ och kropp äro tillsammans, är min barmhärtighet honom öppen och redobogen. Men detta är hvad jag utkräfver af honom, att han skall vara idogare i andäktiga böner, rädas ingen smälek, eftertrakta ingen ära och aldrig låta höra vrånga eller onda ord i sin mun.

Tillägg. Denne mannen var prior i cistersienserorden. Han jordade en, som var bannlyst, och när han hade slutat läsningen öfver honom, (så som sig borde),* då hörde Sankta Birgitta, att vår Herre sade: »Denne mannen handlade såsom honom ej tillkom och jordade den bannlyste mannen.** Men nu skall du veta för visso, att han är den förste, som skall jordas efter denne döde, ty han syndade mot Gud fader, hvilken förbjöd att med åsidosättande af rättvisan hedra den rike eller hafva försyn för någon människa mot rättvisan. Men han hedrade en ovärdig man för ett ringa förgängligt

---

* Orden inom parentes blott i svenska texten.

** Latinet här oklart och troligen ofullständigt.

ting och satte honom, såsom han ej skulle, mellan dem, som värdige voro. Han syndade jämväl mot den Helige ande, som är rättfärdiga människors samband, när han jordade den orättfärdige med de gode och rättfärdige. Han syndade ock mot mig, sonen, ty jag sade: Hvar och en som mig försmår, han skall försmås. Men han hedrade och upphöjde den, som min kyrka och min ämbetsman försmådde.» Priorn fick höra dessa orden, fick ånger och samvetskval för sina brott och dog fjärde dagen.*

Klemens VI.**

(Första boken, kap. 23.)

Han synes sådan för människorna som den man, som är väl prydd och stark och fager och tapper i sin herres strid. Men när hjälmen är borttagen från hans hufvud, är han ful och led att se och oduglig till arbete. Ty hans hjärna synes

---

* Tillägget leder sitt ursprung från Birgittas skriftefader och sekreterare Petrus Olofsson, underprior i Alvastra, där händelsen passerat. Gentemot grunddragen i denna behöfver man ej ställa sig tviflande, däremot måste man naturligtvis med en viss försiktighet upptaga den detalj, som rör profetian och dess uppfyllelse, och möjligen också gentemot verkan af Birgittas straffdom. Emellertid försäkras äfven på ett annat ställe, att priorn dog såsom en omvänd bekännare af Birgitta. Sjätte bokens kap. 30 är troligen riktadt till samme man, som äfven där framställes såsom tviflare. Men i de senare tilläggen till den latinska texten därstädes berättas: »Då samme prior hade svårt att tro på den nåd, som bevisats fru Birgitta, såg han i en syn, huru eld från himmelen kom ned öfver henne. Då han förundrade sig häröfver och trodde sig utsatt för någon sinnesvilla, somnade han ånyo och hörde tydligt två gånger en röst, som sade: »Ingen kan hindra denna eld att utgå, ty jag är den, som af min egen makt skall utsända den till öster och väster, till norr och söder och upptända många». Därefter blef samme broder troende på uppenbarelserna och en försvarare af dem och hade ett lyckligt slut.» Då tilläggen härröra från Petrus, och Ragnvald var dennes förman, förstår man ju hans önskan om en »Ehrenrettung» för sin forne chef. Möjligt kan ju vara, att Ragnvald verkligen blef omvänd, ehuru det ej saknas skäl att betvifla det.

Den person, som omnämnes såsom begrafven, har tydligen varit en rik och förnäm man, som på vanligt sätt ihågkommit klostret med ett testamente för att få hvila inom dess murar. »Ett ringa och förgängligt ting» syftar naturligtvis på hans donation.

** Klemens VI (påfve 1342—1352) residerade i Avignon, där han förde ett yppigt hof. Att här åsyftas en påfve framgår af innehållet; att det är Klemens behöfver ej bevisas för den, som har någon kännedom om Birgittas ställning till påfvarna på hennes tid. Att uppenbarelsen åsyftar denne, är också ett mycket gammalt antagande.

blottad. Han hafver öronen i ansiktet, ögonen i nacken. Hans näsa är afskuren, hans kinder alldeles skrumpna såsom en död människas. Hans haka med käkarna och halfva läpparna är bortfallen på högra sidan, så att intet är kvar på högra sidan utom strupen ensam, hvilken synes alldeles blottad. Hans bröst är fullt med uppvällande maskar, hans armar äro såsom två ormar, hans hjärta är uppfylldt af det giftigaste kräldjur, som kallas skorpion. Hans rygg är som brändt kol, hans inälfvor äro illaluktande och ruttna såsom det kött, som är fullt med var (och orenlighet).* Hans fötter äro döda och oanvändbara till gång.

Nu skall jag säga dig, hvad dessa tingen betyda. För människorna synes han utvändigt vara prydd med goda seder och vishet och verksam till min ära. Men ingalunda är han så, ty om hjälmen borttoges af hans hufvud, det är: om det visades människorna, hurudan han är andligen till själen, vore han den fulaste af alla.

Hans hjärna är bar, ty dårskapen och lättsinnet i hans lefnadssätt bevisar för goda människor med talrika tydliga tecken, att han är ovärdig en sådan heder. Ty om min vishet smakade eller täcktes honom, då förstode han, att han skulle klädas och prydas för andra med så mycket strängare lefverne och goda och gudfruktiga seder och uppförande, med ju större ära han är upphöjd öfver andra.

Han har öronen i ansiktet, ty i stället för den ödmjukhet, som han skulle hafva i sin makts värdighet att lysa andra (och lära dem i det goda),* så vill han intet annat höra än sin ära och sitt lof. Och däraf tager han sig högfärd och vill af alla kallas god och mäktig.

Han har ögonen i nacken, ty hela hans tanke står därtill, huru han måtte täckas människor och hvad köttets eller världens nytta kräfver och ej huru han måtte täckas mig och rädda själarna.

Hans näsa är afskuren, ty all urskillning är honom beröfvad, hvarmed han skulle granska och skilja mellan synden och dygdiga gärningar, mellan världens ära och evärdlig ära, mellan evärdliga rikedomar och världsliga, mellan dessa obetydliga världsliga njutningar och evärdlig njutning.

Hans kinder äro skrumpna, det är: all vördnad, som han skulle hafva för mig, och dygdernas fägring, som han

* Orden inom parentes endast i svenska texten.

skulle täckas mig med, äro alldeles såsom döda till mig, ty han blyges att synda af blygd för människorna, men för mig blyges han icke.

Den ena halfvan af kindbenet och läppen är bortfallen, så att intet är kvar utom strupen, ty att följa mina gärningar efter eller mina ords predikan och andäktig bön och värma, det är helt förgånget och bortfallet hos honom, så att intet annat är kvar i honom än omåttlighetens strupe. Men att följa onda och vränga människor efter och snärjas och vändas i världsliga angelägenheter, det synes honom alldeles friskt och fagert.

Hans bröst är fullt med maskar, ty i hans bröst, hvarest åminnelse af mitt lidande och mina gärningar och åtanke och betraktelse af mina budord skulle vara, där är omsorg om världsliga ärenden och världslig åstundan, som bita och gnaga hans tanke som maskar, på det han ej skall tänka andliga och gudliga ting.

Och i hans hjärta, hvarest jag ville dväljas och min kärlek skulle vara, ligger det värsta kräldjur, som stinger med stjärten och smeker med ansiktet och tungan. Ty af hans mun höras utmärkt blida och fagra och förståndiga ord, men hans hjärta är fullt med orättvisa och svek och falskhet. Ty han aktar ej, huru kyrkan, som han är förman för, fördärfvas, om han kan tillfredsställa sin egen vilja.

Hans armar äro såsom två ormar, ty med sin ondska sträcker han sig ut till menlösa människor och kallar dem till sig med den menlöshet, som han ådagalägger och visar dem, och förför dem sorgligen, när han kan komma åt. Och därefter slingrar han sig i krokar såsom en orm, ty han höljer och döljer sin ondska och vrånghet så, att näppeligen någon förmår begripa eller förstå hans klokhet och onda funder. Han är såsom den ledaste orm i min åsyn; ty liksom ormen är styggare och förhatligare för människorna än några andra djur, så är han fulare i min åsyn än någon annan, ty han håller min rättvisa för intet och räknar mig, såsom den som ej vill straffa.

Hans rygg är som kol, som dock skulle vara såsom elfenben, ty hans gärningar skulle vara starkare och renare än andra människors gärningar, så att han skulle så mycket bättre förmå att bära de vanmäktiga med tålamod och styrka dem med ett godt lefvernes efterdöme. Men nu är han såsom kol, ty han är oförmögen att tåla eller fördraga ett ord för min

ära, såframt han ej tål det för sin egen nyttas skull. Dock tycker han sig vara stark i världen. Därför skall han falla, när han väntar, att han skall stå, ty han är så liflös och vederstygglig som kol i min och mina helgons åsyn.

Hans inälfvor äro illaluktande, ty hans tankar och önskningar lukta och stinka som ruttet kött, hvars otäcka lukt ingen förmår uthärda. Så förmår nu ingen helig människa fördraga honom, utan alla vända sitt ansikte från honom och bedja om dom öfver honom.

Hans fötter äro döda. Dessa två fötter äro hans två önskningar gentemot mig, som skulle vara viljan att bättra de synder, som han har gjort, och vilja att göra goda gärningar. Men dessa fötterna äro alldeles döda hos honom, ity att all kärlekens märg är förtärd i honom, så att intet annat återstår i honom än förhärdelsens ben.

Och så gestaltad står han för mig. Men icke desto mindre — så länge själen är med kroppen, kan han finna förbarmande.

*Förklaring.** Därefter syntes S:t Laurentius och talade sålunda: »Jag utmärkte mig för tre saker, då jag var i världen, nämligen renhet för mig själf, barmhärtighet för min nästa och kärlek till Gud. Därför predikade jag Guds ord brinnande, fördelade visligt kyrkans ägodelar och uthärdade med glädje slagen, elden och döden. Men denne biskop fördrager och tillstädjer och låtsar, som om han ej visste prästernas skörlefnad. Han gifver oskäligt kyrkans egendom åt de rika och älskar sig själf och sina vänner. Därför kungör jag för honom, att den lättaste sky nu for upp i himmelen men att mörk brandrök gör den så mörk och svart, att den ej kan ses af många. Denna sky är Guds moders bön för den heliga kyrkan, hvilken bön så mycket förmörkas af girighetens och ogudaktighetens brand och rättvisans vrånghet och försummelse, att Guds moders barmhärtighets lätta mildhet ej kan få ingång i usla människors hjärta. Därför råder jag biskopen, att han omvänder sig till gudfruktig kärlek och rättar sig själf och sina undersåtar och styr dem och manar dem till det goda med egna goda ord och efterdömen. Eljest skall han känna domarens hand (som är hans hämnd och rättvisa).** Och hans kyrka skall renas med eld

---

* »Förklaringen» är något senare än det föregående och utgör ett af de många tillägg, som Petrus Olofsson bevarat och som infogats i den ursprungliga redaktionen.
** Orden inom parentes endast i svenskan.

och svärd (och lida af rofferi och betryck så mycket),* så att under lång tid skall ingen enda finnas, som gifver henne hugsvalelse.

Sju liljor och sju stenar i Jungfru Marias krona.

(Första boken, kap. 31.)

Guds brud såg himmelrikets drottning, Guds moder, med dyrbar krona på sitt hufvud och utslaget hår öfver sina skuldror, skinande i underbar och ofattlig fägring, och gyllene kjortel, glimmande med outsägligt sken, och blå mantel, som var såsom klar, blå himmel till färgen.

När Guds brud (S:a Birgitta)** undrade mycket öfver en så fager syn och stod hänförd af beundran, syntes plötsligt S:t Johannes döparen för henne och sade: »Hör granneligen hvad detta betyder: Kronan betyder, att hon är drottning och härskarinna och moder till änglarnas konung. De utslagna lockarna betyda, att hon är obesmittad och ren jungfru. Manteln, som syntes blå som himmelen, betyder, att alla världsliga ting voro för henne såsom döda (i hennes hjärta och vilja).** Och den förgyllda kjorteln betyder, att hon var brinnande af gudlig kärlek invärtes och utvärtes.

Och Jesus Kristus, hennes son, han satte i hennes krona sju liljor, och mellan de liljorna satte han sju dyrbara stenar. Första liljan är hennes ödmjukhet, andra liljan är fruktan, den tredje är lydnad, den fjärde är tålamod, den femte är ståndaktighet, den sjätte är mildhet, ty hon är mild att gifva åt alla dem, som bedja till henne (med kärlek och vilja att bättra sig).** Den sjunde är hennes barmhärtighet i betryck, ty i hvilket betryck människan än är, om hon anropar henne af allt hjärta, skall hon få barmhärtighet af henne (ty hon är full af nåd och misskund).**

Mellan dessa skinande liljor har hennes son satt sju dyrbara stenar. Första stenen är hennes oöfverträffade dygdighet, ty ej finnes någon dygd i någon andlig eller i någon kroppslig varelse, som hon ej i högre grad äger i sig. Den andra stenen är den fullkomligaste renhet, ty denna himmel-

---

* Orden inom parentes endast i latinet.

** Orden inom parentes endast i svenska texten.

rikets drottning var så ren, att någon enda syndasmitta fanns ej hos henne från hennes första inträde i världen och till hennes sista dag. Och ej kunde alla afgrundsandarna finna så stor orenhet hos henne, som en nålsudd hade kunnat sättas uppå. Hon var sannerligen den allra renaste, och ej höfdes änglarnas konung att ligga annat än i det renaste och härligaste käril inför alla änglar och människor. Den tredje stenen var hennes fägring, ty Gud berömmes ständigt af sina helgon för denna hans moders fägring, och alla heliga änglars och heliga själars glädje blir full af hennes fägring. Kronans fjärde dyrbara sten är jungfruns vishet, ty hon är uppfylld af all gudomlig vishet af Gud, och all vishet blir fullkomlig genom henne. Den femte stenen är hennes styrka och makt, ty hon är stark och mäktig genom Gud, att hon kan nedslå alla skapade ting. Sjätte stenen är hennes klarhet, ty hon är så skär och klar, att änglarna, som hafva klarare ögon, än ljuset är, lysas af henne, och djäflarna våga ej se på hennes glans. Sjunde stenen är all ljuf glädjes och all andelig sötmas fullhet, som är i henne så fullständig, att ej finnes någon glädje, som ej ökas af henne, och ingen lust, som ej varder fullare af henne och fullkomnas af hennes helga åsyn. Ty hon är uppfylld med nåd och barmhärtighet framför alla helgon. Hon är renhetens käril, hvari änglarnas bröd låg och hvari all ljufhet och all fägring äro.

Dessa sju stenar satte hennes son mellan dessa sju liljor, hvilka voro i hennes krona. Därför skall du, hennes sons brud, ära och lofva henne af allt ditt hjärta, ty hon är i sanning värd allt lof och all ära (näst sin son).*

Tre frågor till bruden.

(Första boken, kap. 40.)

»*Jag* är din skapare och herre. Säg mig tre saker, som jag frågar dig. Huru är tillståndet i det hus, där hustrun klädes som fru och hennes husbonde som träl? Månne det är tillbörligt?» Hon svarade i sitt samvete: »Nej, herre, ej höfves det så.»

Vår Herre sade: »Jag är alla tings herre och änglarnas konung, jag klädde min tjänare, som är min människonatur,

* **Orden inom parentes endast i svenska texten.**

endast till nytta och nödtorft. Icke sökte jag eller åstundade i denna världen eller ville hafva annat än tarflig kost och klädebonad. Men du, som är min brud, du vill vara som en härskare och vill hafva rikedomar och ära och blifva med heder bemött. Hvartill duga alla dessa ting? De äro visserligen alla fåfängliga, och man lämnar dem efter sig här. Människan var ej skapad till något öfverflöd utan till naturens nödtorft. Men högfärden fann på denna öfverflödighet, som nu älskas och hålles för lag.

För det andra, säg mig, månne det är passande, att mannen arbetar från morgon till kväll och hustrun förslösar på en liten stund allt, som var samladt?» Hon svarade: »Icke höfves det så. Utan hustrun skall lefva och göra efter mannens vilja.» Vår Herre sade: »Jag gjorde som den man, som arbetade från morgon till kväll, ty jag arbetade från min ungdom till mitt lidande. Och jag företedde och visade vägen till himmelriket, predikande och fullkomnande med gärning det jag predikade. Och hustrun, det är själen, som skulle vara som min hustru, förslösar allt detta mitt arbete, när hon lefver lättfärdigt, så att till intet duger henne det, som jag gjorde och led för hennes skull. Och ej finner jag någon dygd i henne, åt hvilken jag kan glädjas med henne.

Säg mig för det tredje: Om i ett hus herren ringaktas och trälen hedras, är ej det opassande och ovärdigt?» Hon svarade: »Så är det sannerligen!» Vår Herre svarade: »Jag är alla tings herre; mitt hus är världen, och människan skulle med rätta vara min tjänare. Men jag, som är herren, ringaktas nu i världen, och människan hedras. Därför skall du, som jag utvalde, gifva akt på att du gör min vilja, ty alla, som i världen äro, äro ej annorlunda än såsom hafvets skum och liknande förgängliga företeelser.»

Lagens fullbordan. Guds nådegåfva i brödet. Prästernas ovärdighet. Förbannelse öfver dem.

(Första boken, kap. 47.)

Jag är den Gud, som fordom kallades Abrahams Gud och Isaks Guds och Jakobs Gud. Jag är den, som gaf Moses lagen. Den lagen var såsom kläder. Ty på samma sätt

som modern, som har ett barn i sitt lif, tillreder kläder åt barnet, så beredde jag, Gud,* lagen, som var som klädnad och skugga och tecken till ting, som skulle komma och göras. Jag klädde och svepte mig i dessa lagarnas kläder. Sedan när barnet växer upp något, då aflägges den gamla klädebonaden, och nya kläder påtagas. Så fullkomnade jag lagen, och sedan aflade jag den gamla lagens kläder och påtog nya kläder, det är den nya lagen. Och jag gaf kläder (det vill säga min lag)** med mig åt alla dem, som ville hafva.

Och denna klädnad var ej mycket trång eller vansklig att bära utan allestädes lagom. Ty min lag bjuder ej mycken fasta eller mycket arbete eller att dräpa sig själf eller göra något öfver förmågan utan det, som är gagneligt för själen och lämpligt att styra och tygla kroppen med och tukta honom. Ty när kroppen för mycket låter synden vidlåda sig, då nöter synden ut kroppen. Två ting finnas i den nya lagen. Först skälig månna för själen och kroppen och riktigt bruk af alla ting; för det andra lätthet att bevara och hålla lagen, ty hvilken som ej förmår vara ståndaktig i det ena, han må vara ståndaktig i det andra. Det vill säga, att hvilken som ej förmår eller vill vara jungfru, den må då hafva lof att vara i äktenskap. Och hvilken som faller i synd, han må stå upp och bättra sig. Men denna lag förkastas nu och försmås i världen, ty man säger, att lagen är trång och tung och vanskapad. De säga honom vara trång, ty lagen bjuder att låta nöja sig med oumbärliga ting och fly öfverflödiga ting. Men de vilja hafva allt utan måtta så som oskäliga djur utöfver kroppens behof och uppehälle. Därför är lagen dem trång. För det andra säga de den vara tung, ty lagen säger, att njutningen skall ske med måtta och på lämplig tid; men de vilja hafva större njutning, än tillbörligt är, och mer än afsedt är. För det tredje säga de, att lagen är vanskapad. Ty lagen bjuder att älska ödmjukhet och tillskrifva och tillräkna Gud allt godt. Men de vilja högfärdas och vara uppblåsta öfver de goda ting, som Gud hafver gifvit dem. Därför synes lagen dem obekväm och olämplig. Se, så är min klädnad försmådd och vanvördad.

Jag fullbordade den gamla lagen, förrän jag började den nya; ty den gamla lagen var mycket för sträng, att

* Här inskjuter den svenska texten: »den nya lagen, ty den gamla lagen var» o. s. v.

** Orden inom parentes endast i svenska texten.

den skulle förblifva, till dess jag komme till domen. Men de bortkastade skamligen kläderna, med hvilka själen höljes, d. v. s. rätt tro. Och därtill lägga de ytterligare synd till synd, ty de vilja förråda mig.

Säger icke David: »Den, som åt mitt bröd, tänkte på förräderi mot mig.» I de orden vill jag att du skall märka två ting: först att han ej säger, att han »tänker» utan att han »tänkte», så som om det nu är förflutet; för det andra att han därmed utmärker endast en man som förrädare. Men jag säger, att de äro mina förrädare, som nu finnas, ej de, som voro eller skola komma, utan de som nu lefva. Jag säger jämväl ej allenast *en* man, utan att de äro många.

Och nu må du spörja mig, om det ej finnes två bröd, ett osynligt och andligt, hvaraf änglar och helgon lefva, och ett annat af jorden, hvaraf människorna äta och lefva. Och änglar och människor vilja intet utan efter din vilja, och människorna förmå intet annat, än hvad dig täckes; huru kunna de då förråda dig? Jag svarar dig med min himmelska härskara som åhörare, som ser och vet allting i mig, hvarför detta säges endast för din skull, att du skall förstå det. Sannerligen, två slags bröd finnas. Och änglarna, som äta mitt bröd i mitt rike, att de skola mättas af min omätliga glädje, de förråda mig ej, ty de vilja intet annat, än det jag vill. Utan de förråda mig, som äta mitt bröd vid altaret. Jag är det brödet, och i det brödet finnas och synas tre ting: det första är tecken eller bild, det andra är smak, det tredje är, att det är rundt. Jag är sannerligen bröd, och jag har tre ting med mig på samma sätt som brödet, nämligen smak och tecken och rundhet. Jag har smak, ty så som all föda är osmaklig utan bröd och gifver ingen styrka, så är ock utan mig allt, som är till, osmakligt och kraftlöst och fåfängligt. Jag har jämväl brödets tecken, ty jag är af jorden. Jag föddes af jungfrulig moder och min moder af Adam och Adam af jorden. Jag är jämväl rund, hvarest ej finnes slut eller början, ty jag är utan slut och utan början. Och ingen kan skåda eller finna början eller slut på min vishet eller på min makt eller på min kärlek. Jag är i allting, öfver allting, utom allting. Likaledes, om någon flöge som den snabbaste stråle eller pil utan återvändo och utan slut evärdeligen, han funne aldrig slut eller botten på min makt eller kraft. I och med dessa tre ting, som äro smaken, tecknet och rundheten, är jag det brödet, som synes och kännes på altaret och förvandlas till min lekamen, som var korsfäst.

Ty på samma sätt som då något torrt trä lägges uppå elden, det hastigt brinner och förtäres och intet blifver kvar af träet utan alltsammans är eld, så i samma ögonblick, som dessa orden äro sagda: »Detta är min lekamen», blir också det, som först var bröd, genast min lekamen men upptändes eller brännes ej så som trä af eld utan af min gudom. Därför förråda de mig, som äta mitt bröd. Hvad kan vara skamligare eller vederstyggligare dråp, än när någon dräper sig själf? Eller hvad är värre förräderi, än att då två äro förenade med olösligt band, såsom äkta makar, den ena förråder den andre. Huru gör mannen, då han vill förråda hustrun? Sannerligen, han säger till henne med skrymtaktighet: »Låtom oss gå till det eller det stället, att jag må fullkomna min vilja med dig!» Och hustrun är redobogen till hvarje mannens önskan och går med honom i sann enfald. Och när han finner passande ställe och tid, framtager han mot henne tre förrädarverktyg: antingen något, som är så tungt, att det dödar henne med ett enda slag, eller ock något som är så hvasst, att det intränger i hennes inälfvor, eller något ting hvarmed hennes lefvande ande kan hastigt kväfvas. Och när hon är död, då tänker förrädaren för sig själf: »Nu gjorde jag illa, jag skall dömas till döden, om min missgärning blir uppenbar.» Därför går han och lägger den döda hustruns kropp på något lönligt ställe, att hans synd ej skall uppenbaras.

Så göra nu mot mig prästerna, som äro mina förrädare. Ty jag och de sammanbindas med ett band, när de taga brödet och framföra orden och göra däraf min lekamen, som jag tog af jungfrun. Det förmå ej alla änglarna, ty jag gaf åt prästerna ensamt den värdigheten, och dem utvalde jag till högsta ämbete. Men de göra med mig som förrädaren, ty de visa mig ett blidt och gladt anlete och föra mig till ett lönligt ställe, att de må förråda mig. Prästerna visa mig då ett blidt anlete, när de synas vara goda och enfaldiga och leda mig till ett lönligt eller slutet ställe, när de gå fram till altaret. Där är jag redobogen, såsom brud eller brudgum, att uppfylla all deras vilja. Men de förråda mig. Först lägga de tyngd öfver mig, när de säga mig, att deras andliga ämbete är dem tungt. Ty hellre tala de hundra ord för världens ära än ett för min ära. Och hellre gåfve de hundra marker för världens ära än en penning för min skull. Och hellre arbetade de hundrade gånger för sin egen nytta och världens än en gång för min ära. Med denna börda nedtrycka de mig, såsom jag

vore död i deras hjärta. För det andra stinga de mig med hvasst järn, som intränger i inälfvorna, när prästen går till altaret och vet sig hafva syndat och då har någon ånger men därpå har vilja till synd på nytt, när ämbetssysslan är förrättad, tänkande så med sig: Visserligen hyser jag ånger däröfver att jag syndade, men likväl släpper jag ej den synd från mig, med hvilken jag syndade, så att jag ej vidare skulle kunna synda med den. Med detta hvassaste järn stinga de mig. För det tredje kväfves anden, när han tänker så för sig själf: »Godt och ljufligt är att vara med världen, och godt är att lefva lättfärdigt; och jag förmår ej lefva återhållsamt. Jag skall följa min lusta, medan jag är ung; när jag blir gammal, skall jag blifva återhållsam och bättra mig.» Af dessa dåliga tankar kväfves anden.

Och nu spörjes andligen, huru deras hjärta kallnar så och förtvinar af lättja i allt godt, att de aldrig förmå värmas och ej uppstå till min kärlek? Såsom låga aldrig kommer af isen, äfven om den lägges uppå elden, utan den smälter till vatten, så ehuru jag gifver dessa min nåd och de höra min manelses ord, uppstå de icke desto mindre aldrig till lifsens värma, utan de äro förtorkade och vanmäktiga i allt godt. Se, så förråda de mig, därmed att de visa sig oskyldiga och äro det ej, därmed att de besväras och bedröfvas af att hedra mig, hvaraf de skulle hugnas och hafva glädje, och därmed att de hafva vilja att synda och tänka sig att vilja synda ända till slutet. Och då sätta de mig såsom på ett lönligt ställe och hölja öfver mig, när de tänka med sig: Jag vet mig hafva syndat, men om jag afhåller mig från mitt ämbete,* då skämma alla ut mig och anse mig dålig. Och därför gå de utan blygd till altaret och sätta mig framför sig och handhafva mig, sann Gud och sann människa, och jag är med dem såsom på ett lönligt ställe. Ty ingen vet, och ingen skådar, huru vrånga och vanskapliga de äro, för hvilka jag, sann Gud och människa, ligger som på ett lönligt ställe. Ty äfven om den sämste man vore präst och sade de orden: »Detta är min lekamen», han viger min verkliga lekamen, och jag ligger framför honom, sann Gud och sann människa. Men när han närmar min lekamen till sin mun, då är jag borta från honom med min nåd och med min gudom och mandom, och endast brödets form och smak står honom åter. Icke därför att jag ej sannerligen var där såväl för onda som för

* Lat. texten: »från mässoffret».

goda vid ämbetets utöfvande,* utan därför att onda och goda ej hafva lika gagn eller verkan af min lekamen. Se, dylika präster äro ej mina präster utan verkliga förrädare, därför att de sälja mig och förråda mig som Judas. Jag skådar hedningar ocn judar, men inga ser jag värre än dem, ty de hafva samma synd, i hvilken Lucifer föll af himmelen.

Och nu skall jag jämväl säga dig deras dom och hvem de äro lika. Deras dom är förbannelse, så som David förbannade dem, som ej lyda Gud. Och emedan han var en rättvis profet och konung, förbannade han ej af vrede eller illvilja eller af otålighet utan af Guds rättvisa. Så förbannar ock jag, som kraftigare är än David, dem, som nu äro präster, ej af vrede eller ond vilja utan af rättvisa.

Förbannadt vare därför allt det de taga af jorden till sin nytta, ty de lofva ej Gud, sin skapare, som gaf dem det!

Förbannad vare deras mat och dryck, som ingår i deras mun och föder kroppen till maskarnas mat och själen till helvetet!

Förbannad vare deras kropp, som skall uppstå, (förbannad) emedan de lefde onyttigt!**

Förbannade vare deras år, i hvilka de lefde onyttigt!

Förbannad vare den timme, som började för dem i helvetet och aldrig skall sluta!

Förbannad vare deras ögon, med hvilka de sågo himmelens ljus!

Förbannade vare deras öron, med hvilka de hörde mina ord men ej aktade dem!

Förbannad vare deras smak, med hvilken de smakade mina gåfvor!

Förbannade vare deras händer,*** med hvilka de handhade mig!

Förbannad vare deras lukt, hvarmed de luktade världens ljufliga ting och glömde mig, som är allra ljufligast af allting!

Och nu frågas, huru de förbannas (andligen).†

Deras syn skall vara förbannad, ty de skola ej hafva Guds åsyn i sig utan helvetets mörker och plågor! Deras öron skola vara förbannade, ty de ville ej höra mina ord, men helvetets rop och fasa skola de höra! Förbannad deras smak, ty de

* Lat. texten: för instiftelseordens skull.

** Lat. texten: »som skall uppstå i helvetet för att evigt brinna.»

*** Lat. texten: »känsel».

† Ordet inom parentes ej i latinet.

skola ej smaka mina eviga goda ting och min glädje utan evig bitterhet! Förbannad deras känsel, ty de skola ej känna mig utan evig eld i helvetet! Förbannad deras lukt, ty de skola ej lukta den ljufliga vällukten i mitt rike, som öfverträffar alla välluktande ting, utan de skola hafva stinkande lukt i helvetet, bittrare än galla och värre än svafvel! Förbannade äro de af himmel och jord och alla oskäliga kreatur, ty dessa lyda Gud och lofva honom, men de försmå honom!

Ty jag, som själf är sanningen, svär i min sanning, att om de dö i det tillstånd, hvari de nu befinna sig, skall aldrig min (kärlek eller)* kraft innesluta dem i sig, utan de skola fördömas utan ända. Och ej allenast präster utan också alla de, som försmå Guds bud och hans välsignade vilja.**

Jesu moder prisar sin son och anropar hans barmhärtighet för syndare i skärselden och på jorden.

(Första boken, kap. 50.)

Himmelrikets drottning talade till sin son: »O, min son, välsignadt vare ditt namn, utan ända i din gudom, som är utan upphof och utan ända. I din gudom äro tre underbara ting, som äro makt, vishet och godhet. Din makt är som en kraftigt brinnande eld, för hvilken allt det, som är fast och starkt, är som torrt strå i elden. Din vishet är såsom hafvet, som ej kan utösas, därför att det är stort och mycket. Och när det flödar, flyter det öfver dalar och höljer bergen. Så kan ej heller din vishet fattas eller utgrundas. Med hvilken vishet skapade du icke människan och satte henne öfver alla kreatur, med hvilken vishet satte du icke fåglarna i luften, djuren på jorden, fiskarna i hafvet och gaf hvart och ett sin tid och sin ordning. Huru underligen gifver du icke lif åt alla och tager det! Huru vist ger du icke de ovisa vishet och tager vishet från de högfärdiga. Din godhet är såsom solens ljus, som lyser i himlarna och uppfyller jorden med sitt ljus. Så mättar din godhet det högsta och det lägsta och uppfyller allting. Därför vare du välsignad, min son, ty du är min Gud och Herre!»

* Orden inom parentes endast i latinet.

** Sista meningen endast i svenska texten.

Sonen svarade: »O, min käraste moder, dina ord äro mig ljufliga, ty de framgå af din själ. Du är som morgonrodnaden, som framgår med klarhet. Du skiner öfver alla himlarna, ditt ljus och din klarhet öfvergick alla änglarnas. Med din klarhet drog du till dig den sanna solen, det är min gudom, så mycket att min gudoms sol, kommande i dig, fäste sig i dig, af hvars värme du är varmare gjord än andra i min kärlek, af hvars sken du är ljusare gjord än andra genom min vishet, och jordens mörker är fördrifvet och bortjagadt, och alla himlarna äro upplysta omkring dig. Jag säger i min sanning, att din renhet, som täcktes mig mer än alla änglarna, drog min gudom i dig, att du skulle upptändas af min andas värme, med hvilken du inneslöt sann Gud och sann människa i ditt lif, hvaraf människan blef lyst och änglarna glade gjorde. Därför vare du välsignad af din välsignade son! Och därför skall ingen din bön till mig vara, som ej skall höras, och alla skola de få nåd genom dig och för din skull, som bedja om förbarmande med den viljan, att de vilja bättra sina synder. Ty på samma sätt som värmen framgår af solen, så gifvas alla förbarmande genom dig. Ty du är såsom en full, flytande källa, af hvilken förbarmande flyter olyckliga människor till hjälp.»

Modern svarade sonen ånyo: »All kraft och ära vare dig, min son! Du är min Gud och min barmhärtighet. Af dig är allt det goda, som jag hafver. Du är ock såsom säd, som ej såddes och dock växte och gaf af sig hundrafaldig frukt och tusenfaldig. Emedan all barmhärtighet utgår från dig, och emedan den är oräknelig och osägelig, må den väl betecknas med hundrafaldigt tal, som betecknar fullkomlighet, ty af dig är all fullkomlighet. Och hvar och en, som är fullkomlig, han har fullkomlighetens kraft af dig.»

Sonen svarade: »Sannerligen, min moder, väl liknade du mig vid den säd, som ej såddes och likväl växte, ty jag kom i dig med min gudom, och min mandom såddes ej af sambländning, och likväl växte han i dig, af hvilken barmhärtighet flödade åt alla. Därför sade du rätt. Nu emedan du drager barmhärtighet från mig med din muns ljufva ord, så bed hvad du vill, och det skall dig gifvas.»

Modern svarade: »Emedan jag fick barmhärtighet af dig, beder jag om hjälp för olyckliga människor. Fyra platser finnas. Den första är himmelriket, där änglar och helgonens själar intet behöfva utan dig, som de hafva, ty i dig hafva de allt godt. Den andra är helvetet, och de som där bygga äro fyllda

med ondska och uteslutna från all barmhärtighet. Därför kan ej vidare något godt komma till dem. Den tredje platsen är (deras, som skola renas i)* skärselden. De behöfva trefaldig barmhärtighet, ty de pinas trefaldigt. De pinas med hörseln, ty de höra intet annat än pina, elände och jämmer. De kväljas med synen, ty de se intet utan sitt elände, de plågas med känseln, ty de känna en olidlig elds hetta och hårda smärta. O, min herre, o, min son, gif dem din barmhärtighet för mina böners skull.»

Sonen svarade: »Gärna skall jag gifva dem trefaldig barmhärtighet för din skull. Först skall det lättas för deras hörsel, och deras syner skola vara mildare och pinan lättare och mindre. Och yttermera, hvilken som helst som i denna stund är i den svåraste och största skärseldspinan skall komma i den mellersta, och de som äro i den mellersta skola komma i den lättaste, och de som äro i den lättaste skola fara till hvila och ro.»

Modern svarade: »O, min herre, lof och ära vare dig!» Och strax därpå sade hon till sonen: »O, min käre son, den fjärde platsen är världen, och hennes inbyggare behöfva tre ting: först ånger för sina synder, för det andra nåd och kraft att bättra sig,** för det tredje styrka att göra goda gärningar.»

Sonen svarade: »Hvar och en, som åkallar ditt namn och sätter sitt hopp till dig med föresats att bättra sina synder, han skall få dessa tre ting och därtill himmelrikets rike. Ty så ljufliga äro dina ord, att jag ej kan neka något, det du beder. Ty du vill intet annat, än det jag vill. Du är visserligen såsom lysande och värmande låga, hvarmed utsläckta ljus upptändas och upptända ljus vinna styrka. Så skola ock af din kärlek, som uppsteg i mitt hjärta och drog mig till dig, de upplifvas, som döde äro i synderna, och de blifva ljusare, som äro såsom af rök svarta, och de, som äro tröga och kalla i din kärlek, skola uppvärmas.»***

Jesus röjer väg i världens öken.

(Andra boken, kap. 7 svensk text, 15 lat. text.)

Du undrar, hvarför jag talar med dig och hvarför jag visar dig så stora ting. Månne för dig ensam? Visserligen icke utan till kännedom och frälsning för andra.

---

* Orden inom parentes endast i svenska texten. ** Lat. texten: »för det andra godtgörelse.» *** Sista två raderna något fritt; latinet kortare.

Världen var såsom en öken, i hvilken det ej fanns mer än en väg, som ledde till den djupaste afgrund. I djupet funnos två rum, som togo till sig alla, som kommo ned. Det ena djupet var så djupt, att det hade ingen botten under sig, och de, som kommo ned däri, kommo aldrig upp. Det andra var ej så djupt som det första och ej så förfärande, utan de, som kommo ned däri, hoppades på hjälp för sig och kände alla samma begär och längtan och dock ej olycka; kände mörker och dock ej pina. De, som bodde i detta andra rummet, ropade dagligen till ett mycket härligt ställe, som låg i närheten och som var fullt med alla goda och ljufliga ting. De ropade kraftigt, ty de visste vägen till stället, dit de borde gå, men skogen i öknen var så tät och tjock, att de ej förmådde färdas eller komma fram för dess täthet och hade ej styrka och kraft att röja vägen. Och hvad ropade de? Sannerligen de ropade så: »O, herre Gud, kom och gif hjälp, visa vägen och lys oss, som vänta dig. Ej hafva vi frälsning annat än i dig.» Detta rop kom till mina öron i himmelriket och rörde mig och bevekte mig till barmhärtighet, och jag blidkades af ett så kraftigt rop, och jag kom i öknen såsom en pilgrim.

Men förrän jag började framträda och verka, hördes och ljöd före mig en röst, som sade så: »Nu är yxan satt till trädet.» Hvilken var denna röst annat än Johannes döparen, som sändes före mig och ropade i öknen sägande: »Yxan är nu satt till trädet», som om han skulle säga: »Vare nu människan redo, ty nu är yxan redo. Han är kommen, som skall röja väg till staden och rycka upp allt det, som står emot.» Och jag kom och verkade, alltifrån det solen gick upp och till dess hon bärgades; det är: från det ögonblick jag tog mandom och till korsets död verkade jag för människans salighet, flyende* vid början af mitt inträde i världen för mina fiender och Herodes, som hatade mig. Jag frestades af djäflarna, jag blef hatad af människorna, jag uthärdade mångfaldigt arbete, jag åt, och jag drack, och jag fyllde all annan kroppens nödtorft utan synd till trons stärkande och för att visa min sanna natur och min mänsklighet. Därefter när jag beredde vägen till himmelriket och uppryckte de hinderliga buskarna, då stungo de hvassaste törnen och taggar mina sidor, och hvassa järnspikar sargade mina händer och fötter, och mina tänder och kinder blefvo illa slagna. Men jag bar det tålmodigt och ryggade ej tillbaka utan

* Lat. texten: »till öknen.»

gick så mycket ifrigare fram. På samma sätt som ett djur, som drifves af hunger och svält och ser en man hålla ett hvasst spjut mot sig, icke desto mindre springer på spjutet af begär efter mannen, och huru mycket han än trycker in spjutet i djurets inälfvor, trycker sig djuret själft uppå spjutet af åstundan efter mannen, till dess inälfvorna och hela kroppen äro genomstungna, så brann jag af så stor kärlek till själen, att när jag såg den allra bittraste pina och erfor, huru villig människan var att döda mig, så mycket hetare önskade jag lida pinan för själens räddning.

Så gick jag fram i denna världens öken under elände och arbete och beredde vägen i mitt blod och min svett. Och denna världen må väl kallas en öken, ty all dygd fördärfvades i henne, och lasternas öken återstod, hvari endast en väg fanns, på hvilken alla vandrade ned till helvetet, de fördömda till fördömelse och de goda till ensamt mörker. Därför, då jag i min barmhärtighet hörde deras långa längtan, som skulle frälsas, kom jag som pilgrim att arbeta. Och okänd i anseende till min gudomliga makt, beredde jag vägen, som ledde till himmelriket. Och då mina vänner sågo denna väg och mitt arbetes stora möda och vansklighet och min hågs glädtighet, följde mig många i lång tid.

Men nu är den röst förvandlad, som ropade: »Varen redobogne!» Och nu är min väg förvandlad, och återigen hafva buskar och törnen växt upp, och de flesta hafva underlåtit att gå min väg. Men helvetesvägen är öppen och bred, och de flesta gå på den. Likväl är min väg ej alldeles glömd, utan några få mina vänner gå på den, af längtan efter himmelrikets fädernesland, så som fåglar flygande från buske till buske, och liksom hemligen tjänande mig för räddhåga. Ty alla finna nu lycka och glädje att fara världens väg. Och emedan min väg har blifvit trång och världens vid och bred, därför ropar jag nu i öknen, det är i världen, till mina vänner, att de upprifva törnena och tistlarna* och röja min väg för dem, som vilja gå den.

Ty på samma sätt som skrifvet är: »Saliga äro de, som ej sågo mig och likväl trodde mig», sammalunda äro de saliga, som nu tro mina ord och fullkomna dem med sina gärningar. Visserligen, jag är såsom en moder, som springer mot sin vilsefarande son på vägen och räcker honom ett ljus, på det han må se vägen, och i sin kärlek möter honom på vägen och

* Lat. texten tillägger: »från vägen som för till himmelen.»

gör den kortare och omfamnar honom med glädje. Så skall jag springa mot mina vänner med kärlek och mot alla dem, som vilja komma åter till mig, och jag skall lysa deras hjärta och själ med gudlig vishet, och jag skall omfamna dem med ära och med alla himmelrikets härskaror, hvarest ej är himmel öfver eller jord under utan Guds åsyn, hvarest ej är mat eller dryck utan Guds sällhet. Men för de onda öppnas vägen till helvetet, hvari de skola ingå och aldrig utgå. De skola mista ära och glädje och fyllas af elände och evärdlig vanära. Därför talar jag mina ord och visar min kärlek, på det att de, som hafva vändt sig bort, skola åter vända sig till mig och kännas vid mig, sin skapare, som de hafva glömt.

Vingårdsherren och hans vin.

(Andra boken, kap. 8 svensk text, kap. 16 latinsk text.)

Många undra, hvarför jag talar med dig och ej med andra, hvilka hafva bättre lefverne och tjänte mig längre tid. Jag svarar dig med exempel och liknelser. En herre finnes, som har flera vingårdar och i flera länder, och hvarje vingårds vin har smak af det land, hvaruti det är planteradt. Och när vinet kommer fram för herren, dricker han stundom af det medelgoda vinet, som är lättare, och ej alltid af det bättre och starkare. Om någon, som står bredvid och ser det, säger fåkunnigt till herren: »Hvarför gör du så?» svarar herren, att detta vin smakade honom bättre och var godare vid detta tillfälle. Och ej slår herren därför ut det bättre vinet eller försmår de bättre sorterna, utan han förvarar dem till sin tillfredsställelse och nytta.*

Så gjorde jag mig dig. Jag har många vänner, och deras lif är mig sötare än honung och angenämare än något vin och ljusare i min åsyn än solen. Likväl utvalde jag dig i min anda och nåd, ty mig täcktes så, ej därför att du är bättre än de eller jämförlig med dem eller större i förtjänster utan därför att jag ville så och därför att jag gör visa af dårar och rättfärdige af syndare. Och ej försmår jag dem, fast jag gjorde sådan nåd med dig, utan jag skall bevara dem till annan användning och ära, såsom rättvisan då kräfver. Därför, var ödmjuk i allt och bedröfva dig ej öfver annat än dina synder.

* Lat. texten tillägger: »hvar och en efter dess tjänlighet.»

Älska alla, jämväl dem, som synas hata och baktala dig, ty de gifva dig mera tillfälle till krona och lön.

Tre ting bjuder jag dig göra, tre ting bjuder jag dig ej göra. Tre ting tillåter jag dig göra. Tre ting råder jag dig göra.

Först bjuder jag dig göra tre ting, nämligen att intet åstunda utom din Gud, för det andra bortlägga all högfärd, för det tredje evigt hata köttets skörlefnad.

Tre ting bjuder jag dig ej göra: Först att ej älska fåfänglighet och lättsinnigt tal; för det andra ej älska öfverflöd i mat och dryck och andra ting; för det tredje ej älska världens glädje och lättfärd (dess ostadighet och vällust).*

Tre ting unnar jag dig och låter dig hafva: Först måttlig sömn, att du må befinna dig väl; för det andra måttlig vaka till kroppens uppöfning; för det tredje måttlig kost till kroppens uppehälle.

Tre ting råder jag dig: Först att vara verksam med fasta och goda gärningar, för hvilka himmelriket utlofvas; för det andra att bruka de ting du har till Guds ära; för det tredje råder jag dig ständigt ihågkomma två ting i ditt hjärta: först hvad jag gjorde för dig, då jag tålde pina och död för dig. Denna tanke uppväcker kärlek till Gud. För det andra betänka min rättvisa och den kommande domen. Däraf kommer fruktan i sinnet.

Det fjärde är det, som jag två gånger bjuder och som jag råder och som jag tillåter. Att du lyder såsom dig bör, och att du ej gör annorlunda,** det bjuder jag dig, ty jag är din herre, det tillåter jag dig göra, ty jag är din brudgum, det råder jag dig, ty jag är din vän.

Vid biskop Brynjolfs graf i Skara.***

(Andra boken, kap. 22 svensk text, kap. 30 lat. text.)

Jungfru Maria, Guds moder, talade till sin son och sade: »O min son, gif din nya brud, att din heliga lekamens rot må fästas i hennes hjärta, på det att hon må förvandlas i dig och

* Orden inom parentes endast i svenskan. ** Lydnad är sålunda det som två gånger bjudes, nämligen först i positiv och sedan i negativ form. *** Om denna revelation se anmärkningarna vid bokens slut.

uppfyllas af din älskog!» Därefter sade hon: »Medan denne helige mannen lefde kroppsligen i världen, var han såsom berg, ståndaktig i den heliga tron. Ingen (motgång böjde honom, ingen)* lusta höll honom tillbaka. Han var böjlig efter din vilja såsom den rörliga luften, hvart din anda drog honom. Han var också brinnande i kärlek som eld, som värmer de kalla och förtär de vrånga. Och nu är hans själ med dig i äran, och dock är hans verktygs käril nedtrampadt och ligger på en obetydligare plats, än det borde. Därför, min son, gif hans kropp större upphöjelse. Hedra den, som dig hedrade af af all sin kraft och makt. Upphöj den, som dig upphöjde med sitt arbete, så mycket han förmådde.»

Sonen svarade: »Välsignad vare du, ty du låter intet försummas, som angår mina** vänner. Ej är det, moder, tillbörligt att, såsom du ser, gifva vargarna den bästa föda; så höfves det ej heller, att safiren, som bevarar lemmarnas hälsa och stärker sjuka lemmar, lägges i träck, ej heller höfves det, att ljus upptändes för de blinda. Sannerligen, såsom denne man var stadig i tron och den mest brinnande i kärleken, så var han ock i återhållsamhet bäst skipad efter min vilja. Därför smakade han mig såsom den bästa spis, styrkt i allt tålamod och all bedröfvelse, ljuflig och god i god vilja och åstundan, bättre i frestelse och manlig framfärd, bäst och ljufvast i berömlig afslutning och fullbordan. Därför höfves ej, att sådan spis skall uppdukas eller anrättas för ulfvar, hvilkas glupskhet ej känner något mått, hvilkas lusta flyr dygdernas örter och åstundar ruttet kött, hvilkas röst och klokskap är skadlig för fåren. Han var ock såsom safiren i guldringen i sitt ryktes och sitt lefvernes klarhet, hvarigenom han bevisade sig vara sin kyrkas brudgum, sin herres vän, den heliga trons bevarare och världens föraktare. Därför, o käraste moder, höfves ej, att älskaren af så stor godhet*** vidröres af så orena, eller att en sådan ödmjukhets bevarare skall omgifvas af världens älskare. Han var för det tredje såsom ett ljus, satt öfver en ljusstake, i fullkomning af alla mina budord och i undervisning om godt lefverne, hvarmed han värnade dem, som stodo i det goda, att de ej skulle falla, och upprättade de fallna och förde äfven dem till mig, som komma efter honom. Detta ljuset äro de ovärdiga att se, som hafva förblindats af egenkärlek; detta ljuset kunna de ej se, som hafva högfärdens starr; detta

* Orden inom parentes endast i latinet. ** Lat. texten: »dina». *** Lat. texten tillägger här: »liksom en ren brudgum».

ljuset få ej skabbiga händer vidröra. Ty detta ljuset är mycket förhatlig för de giriga och dem som älska sin egen vilja och sin syndiga lusta. Därför, innan han upphöjes, är rättvist, att de renas, som orena äro, och de upplysas, som blinda äro.

Men att den mannen, som landets folk säger vara helig, ej är helig, det bevisas af tre saker: Först däraf att han ej förde sådant lif som helgonen före sin död. För det andra, emedan han ej hade god vilja att lida döden för Guds skull. För det tredje, emedan han ej hade brinnande och förnuftig kärlek såsom helgonen. Och tre orsaker gifvas till att somliga anses heliga af folket, den första är lögner af bedrägliga och onda människor, som vilja komma i gunst, den andra är oförståndiga människors lättrogenhet, den tredje är förmännens girighet och tröghet i undersökningen. Men huruvida han är i helvetet eller i skärselden, är dig ej lofligt att veta, utan först när tid blir att tala.

Biskop Petrus Tyrgilsson i Linköping och magister Mattias(?) *

(Tredje boken, kap. 4.)

Maria, Guds moder, talade till sin sons brud och sade: »Du gråter nu, därför att Guds kärlek är så stor till människan, och tvärt emot är människornas kärlek liten till Gud. Sannerligen, det är sant. Ty hvar är den herre eller biskop, som ej fikar mer efter herravälde för att få världslig ära eller rikedomar än för att hjälpa fattiga människor med sitt arbete. Och därför, emedan herrarna och biskoparna ej vilja komma till bröllopet, som är beredt åt alla i himmelriket, så skola fattiga och sjuka komma till himmelriket, såsom jag vill bevisa dig med exempel.

I en stad var en biskop, klok och vacker och rik, hvilken prisades för sin skönhet och klokhet men ej tackade Gud, som gaf honom sitt förstånd. Han berömdes och hedrades för sina rikedomar, och därför gaf han många gåfvor för världens ära och beröm och sträfvade efter mycket, att han måtte kunna

* Om denna uppenbarelse se anmärkningarna vid bokens slut.

gifva rundligt och hedras af många. Denne biskopen hade en synnerligen boklärd präst i sitt biskopsdöme, hvilken tänkte för sig själf: 'Denne biskopen älskar Gud mindre än tillbörligt, och hans lefverne är helt världsligt. Därför, om det täcktes Gud, hade jag gärna hans biskopsdöme för att gifva Gud ära, men ej åstundar jag det för världens skull, ty världens ära är blott såsom väder, och ej för rikedomars skull, ty de äro tunga som den tyngsta börda, och ej för min kropps hvila eller mitt eget gagn, ty jag har ej rätt till mera än skälig hvila, så mycket att kroppen förmår vara ståndaktig i Guds tjänst. Utan endast för Guds ära åstundar jag det. Och ehuru jag är ovärdig att erhålla någon ära, toge jag likväl gärna biskopsämbetets tunga och arbete, att jag måtte förvärfva desto flere åt Gud och hjälpa desto flere med ord och efterdöme och underhålla desto flere med kyrkans ägodelar. Ty Gud vet, att dödens smärta vore mig kärare, och ljufvare vore mig lida bitter plåga än hafva biskops heder och värdighet. Ty ehuru jag är känslig för lidande, som många äro, så åstundar likväl den en god gärning, som önskar ett biskopsämbete.* Därför åstundar jag biskops heder med ämbetets möda och tunga, likväl ej på annat sätt än som döden. Hedern åstundar jag för andra människors frälsning och arbetets tunga för min egen frälsnings skull och för Guds kärleks och själarnas frälsnings skull, att jag måtte skäligen** skifta kyrkans ägodelar mellan de fattiga, obehindradt meddela själarna lärdom, utan fruktan rätta dem, som vilse fara, till det yttersta anstränga min kropp och uppmärksamt gifva akt på mig själf till andra människors efterdöme.'

Denne kaniken tillrättavisade sin biskop lönligen och förståndigt. Men biskopen upptog hans ord illa, klandrade prästen uppenbarligen och oskäligt, berömde sig själf och sade sig vara återhållsam och rikeligen förmögen till allt. Kaniken grät och tyckte illa vara biskopens fel och fördrog smäleken med tålamod. Men biskopen begabbade kanikens kärlek och tålamod och talade så mycket mot honom, att kaniken fick förebråelser och straff och räknades för en dåre och lögnare men biskopen för en rättvis och förståndig man.

Och sedan någon tid därefter var framliden, blefvo biskopen och kaniken kallade inför Guds dom, i hvilkens åsyn och änglars närvaro ett förgylldt säte var framsatt. Och framför sätet var en biskopshatt och en fullständig biskopsskrud redo,

---

* 1 Timot. 3: 1. ** Lat. texten: »rikligare».

och många afgrundsandar följde kaniken, begärliga att finna något dödsbringande hos honom. Men om biskopen voro de så säkra som hvalen om sina ungar, som han gömt lefvande i sin kved mellan böljorna. Många käromål ställdes och frambures mot biskopen, hvarför eller i hvad afsikt han mottagit biskopsdöme, och hvarför han högfärdades öfver sitt själagods, och huru han hade styrt de själar, som voro honom anförtrodda, eller hvad han hade gjort Gud för den nåd Gud gjort med honom. Och då han ej hade något att urskulda sig med i det som han anklagades för, så talade domaren och sade: »Må smuts sättas på biskopens hufvud i stället för biskopshatten och på händerna tjära i stället för handskarna, och må han iföras skökokläder för den fina biskopsskjortan, och må han hafva oren träck på fötterna i stället för biskopsskorna! Tage han vanheder för heder! Må han få en skara grymma djäflar i stället för mycket tjänstefolk.» Sedan sade domaren: »Må en krona, skinande som solen, sättas på kanikens hufvud, förgyllda handskar på hans händer, skon hans fötter med skor och ifören honom biskopsskrud och bonad med all heder.» Och genast blef han kringhöljd med biskopskläder och framfördes med hedersbetygelse som biskop af hela himmelrikets härskara. Men biskopen for ned såsom en tjuf med rep om halsen, och domaren vände sina förbarmande ögon från honom och alla helgon med honom. Se där, huru många andligen få värdighet för sin goda vilja, hvilken värdighet och heder försmåddes af dem, som lekamligen voro kallade till den.

Alla dessa ting skedde i ett ögonblick för Gud, men för din skull äro de framförda med ord; ty tusende år äro för Gud såsom en stund. Och emedan biskoparna och herrarna ej vilja vårda sitt ämbete, som de äro kallade till, så händer dagligen, att Gud utväljer åt sig fattiga präster och klockare, hvilka lefva efter bästa förstånd och till Guds ära gärna skulle hjälpa själarna, om de förmådde, och göra så mycket de förmå. Därför gå de fram till de platser, som äro redda åt biskoparna. Ty Gud är lik den man, som hänger en guldkrona framför dörren till sitt hus och ropar till dem, som fara förbi, och säger: »Hvar och en, af hvad stånd eller ställning han är, kan förtjäna denna krona, och den som är härligast klädd med dygder, han skall få henne.»

Vidare skall du veta, att om biskoparna och herrarna äro framstående i världslig klokhet, så är dock Gud mera fram-

stående än de, jämväl andligen, och han upphöjer de ödmjuka och förnedrar de högfärdiga.

Du skall jämväl veta, att denne kaniken, som så blef förhärligad, ryktade ej själf sin häst, då han for att predika eller till sina andra sysselsättningar och ärenden, och tillredde ej själf sin mat, då han skulle äta, utan han hade tjänstefolk och hvad han behöfde till sitt skäliga uppehälle och underhåll. Han hade också penningar men dock ej till öfverdåd. Och hade han också haft all världens rikedom, hade han ej gifvit en styfver för att han skulle blifva biskop och hade ej lämnat biskopsdömet för allt i världen, om det hade behagat Gud, utan han satte all sin vilja till Gud och var redobogen att mottaga ära till Guds ära och redobogen att försmås af kärlek och fruktan för Gud.

Giovanni Visconti, ärkebiskop af Milano.

(Tredje boken, kap. 7.)*

Skriften säger, att hvilken som älskar sin själ i denna världen, skall förlora henne,** och denne biskopen, som vi nu tala om, älskar sin själ af all sin håg, men andlig lust är ej i hans hjärta. Därför må han väl liknas vid en smedjebälg, som är full af väder vid ässjan. Ty på samma sätt som, då kolen äro förtärda och malmen flyter i elden, vädret ändå är kvar i bälgen, så ehuru han gifver sin natur allt det hon

* Denna uppenbarelse är skrifven under Birgittas vistelse i Milano på genomresan till Rom 1349. Den sammanhänger med en föregående skrift om samma person (kap. 6 i tredje boken), hvari liksom i den här meddelade Ambrosius (biskop i Milano, kyrkolärare, »västerländska kyrkosångens fader» m. m. † 397) uppenbarar sig och talar. Giovanni Visconti var en af Italiens mera bemärkta politiska intrigörer, på samma gång ärkebiskop och hertig af Milano (1342—1354) samt dessutom hertig af Bologna. Birgittas förkastelsedom öfver honom var helt visst berättigad. Till och med Klemens VI:s praktlystna och vid världsliga ståt vana kardinaler häpnade öfver hans uppträdande. Då kardinallegaten Ceccano 1350 reste till Rom för att å påfvens vägnar öfvervara jubelåret, tog han vägen genom norra Italien. Han sökte utveckla den största prakt men såg sig i Milano öfverträffad af Visconti. Afundsjuk anmärkte han då: »Ärkebiskop, hvilken fåfänga!» hvarpå denne svarade: »Det sker ej af fåfänga utan för att visa min herre påfven, att en präst bland hans underlydande också förmår något.»

** Johannes 12: 25.

åstundar och onyttigt förnöter sin tid, så är dock samma lusta kvar i honom såsom väder i smedjebälg. Ty hans vilja är till högfärd och världsliga begär, hvarigenom han gifver förhärdade hjärtan tillfälle och exempel till synd, så att de utslitas i synden och flyta ned till helvetet.

Ej var den gode biskop Ambrosius så beskaffad. Visserligen, hans hjärta var fullt af gudelig lusta, hans natur och sömn var skälig, så att han bortblåste all syndalusta och förnötte och lefde sin tid nyttigt och höfviskt. Visserligen, han må väl heta dygdernas bälg. Ty han helade syndernas sår med sanningens ord, han upptände dem, som kalle voro, till gudelig kärlek med sina goda gärningars efterdöme, och de, som brinnande voro till syndalusta, kallnade till följd af hans rena lefverne. Och så hjälpte han många, att de ej skulle gå till helvetets död, ty gudlig lust blef i honom, medan han lefde.

Men denne biskopen är lik snigeln, som ligger i den smuts, som han är född i, och drager hufvudet efter jorden. Så ligger denne och finner sin njutning i syndernas smuts och orenlighet, dragande sin håg till jordiska ting och ej till eviga. Tre ting påminner jag honom om, att han kommer ihåg: Först, huru han har hållit sitt prästämbete; för det andra, hvad det ordet i skriften innebär, att »de hafva utantill fårakläder, men innantill äro de rofgiriga ulfvar»; för det tredje, hvarför världsliga ting brinna så hett och alltings skapare är så kall i hans hjärta?

Till kardinalen af Albano.

(Tredje boken kap. 10 och fjärde boken, kap. 78.)*

Guds moder talade till sin sons brud: »Räds ej, att de ting, som du nu hör och ser, komma af en ond ande, ty liksom

* Denna uppenbarelse finnes på de två ställen i Birgittas skrifter, som ofvan angifvits. I latinet är hela texten upptagen på bägge ställena, i svenskan meddelas i tredje boken de första raderna, hvarefter hänvisas till fjärde boken. Hvad som här återgifves är det, som finnes i latinet på bägge ställena. I fjärde boken har latinet dessutom följande inledning: »För eder, vördade fader, tillkännagifver jag, en änka, att då en viss kvinna var i sitt fädernesland, uppenbarades för henne många underbara ting, som vid en noggrann undersökning af biskopar, klosterföreståndare och präster intygades hafva haft sitt ursprung från den Helige

två ting komma af solens annalkande, nämligen ljus och värme, som ej följa den mörka skuggan, så komma med den Helige andes inträde i människans hjärta två ting, som äro den gudfruktiga kärlekens värme och den heliga trons fullkomliga ljus. Dessa två känner du nu, och dessa två följa ej djäfvulen, som liknas vid den mörka skuggan.

Sänd därför till honom, som jag nämnde för dig, mitt budskap, och ehuru jag känner hans hjärta och svår och hans lifs snara slut, så skall du likväl sända honom mina ord. Kyrkans grundval är på högra sidan så sorgligt undergräfd, att högsta hvalfvet har många refvor och springor, hvarifrån farliga stycken falla, så att många, som gå in, därunder förlora lifvet. Och många pelare, som skulle stå rätt upp, böjas ända ned till jorden, och hela golfvet är så undergräfdt, att blinda, som gå in, falla vådligen och äfven de, som se skäligen, stundom falla ned med de blinda i den farliga grafven. Och därför är kyrkans tillstånd mycket farligt. Och det bevisar, att hennes fall är nära, såvida hon ej får hjälp. Och hennes fall skall vara så stort, att det skall höras öfver hela kristenheten.

Och detta skall andligen uppfattas.* Jag är den jungfrun, i hvars lif Guds son värdigades att komma med gudom och den Heliga anda utan all kroppens besmittade lusta. Och samma Guds son föddes af min tillslutna kved med gudom och mandom och den Heliga anda under min mesta och största hugnad och glädje, utan smärta. Jag stod ock jämväl vid korset, då han besegrade och öfvervann helvetet och upplät himmelriket med sitt hjärteblod. Visserligen, jag var ock på berget, då samma min son uppfor till himmelriket. Jag känner visserligen all den heliga** tro, som min son predikade och

---

andes underbara ingifvelse och ej från något annat, hvilket äfven detta rikes konung och drottning funnit grundadt på antagliga skäl. Då samma kvinna rest utrikes till staden Rom och en dag vakat i bön i den Heliga jungfruns storkyrka, hänryecktes hon i en andlig syn, hvarvid hennes själ liksom sattes i dvala men utan att hon likväl var i sömn. Då visade sig för henne den högtärade Jungfrun. Den nämnda kvinnan häpnade af förundran öfver synen, och kännande sin bräcklighet fruktade hon ett svek af djäfvulen och anropade den gudomliga barmhärtigheten, att den ej skulle låta henne falla i djäfvulens frestelser. Då sade Jungfrun, som visade sig för henne: »Frukta icke, att det» o. s. v.

Ett här ej återgifvet »tillägg» i den latinska texten angifver, att uppenbarelsen riktats till »kardinalen af Albano, då prior», men hvem denne varit är ej bekant för öfversättaren. Innehållet skulle annars kunna passa på legaten under jubelåret Annibaldo Ceccano, som hastigt afled redan 1351.

* Denna mening endast i IV: 78. ** Lat. texten: »katolska».

lärde alla dem, som vilja inkomma i himmelriket. Jag står öfver världen med min ständiga bön till min käraste son, såsom regnbågen står öfver skyn och tyckes nedböjas till jorden och omfatta den med bägge ändarna. Med den bågen förstår och menar jag mig själf, ty jag böjer mig till dem, som bygga i världen, omfattande både onda och goda med mina ständiga böner. Jag böjer mig till de goda, att de må vara beständiga i det goda, som den heliga kyrkan bjuder, och till onda, att de ej må gå vidare i sin elakhet och blifva ännu sämre.

Därför kungör jag för honom, som jag sänder dessa ord, att en mörk och förskräcklig sky från ett håll uppstiger mot regnbågens klarhet. Hvarmed jag förstår och menar dem, som skökolefverne hafva i sitt kött, och dem, som äro omättliga och bottenlösa i penninggirighet såsom hafssvalget, och dem, som utgifva sina ägodelar rundligen af världsligt skryt och prål, såsom strömmen braskande utgjuter sitt vatten. Och dessa tre laster utöfva nu de flesta af kyrkans förmän, hvilkas synder fara upp i himmelen, stygga och mörka inför Guds åsyn mot min bön såsom den mörkaste sky mot regnbågens klarhet. Och så reta de Guds vrede mot sig, hvilka skulle tillsammans med mig blidka Gud. Och sådana skola ej upphöjas i den heliga kyrkan (utan nedertryckas).* Ty hvilken som vill försöka att höja kyrkans grundval, så att den blir säker (och golfvet slätt),* åstundande att upparbeta den välsignade vingården, som min son planterade och vattnade med sitt blod, honom vill jag, himmelrikets drottning, om han ser sig därtill litet förmå, komma till hjälp med alla himmelens härskaror och upprifva mossiga och ofruktsamma stubbar och ofruktsamma träd och kasta dem i elden att brinna och plantera fruktbara kvistar i deras ställe. Och med vingården förstår och menar jag Guds heliga kyrka, hvari äro två ting, som äro, att ödmjukhet och gudelig kärlek skola förnyas.**

---

* Orden inom parentes endast i IV: 78. ** I 4: 78, latinska texten, fortsättes sålunda: »Allt detta befallde den ärorika Jungfrun, som visade sig för kvinnan, att skicka Eder i en skrifvelse. Därför mån I, vördade fader, veta, att jag, som sänder Eder detta bref, svär vid den sannfärdige Jesus, den allsmäktige Gud och vid hans högt vördade moder Maria, så sant jag vill, att de må hjälpa mig till både kropp och själ, att jag ej sändt Eder detta bref af begär efter någon världslig ära eller mänsklig ynnest utan emedan det föreskrefs, att bland många andra ord, som sades till samma kvinna i andlig uppenbarelse, allt som innehålles i detta lilla bref skulle meddelas Eders vördighet.»

Det framgår tydligt, att texten, sådan den finnes i fjärde bokens kap. 78,

Till biskop Tomas af Växjö.

(Tredje boken, kap. 12.)*

»O, min Herre, jag vet, att ingen går in i himmelriket, utan att Gud fader drager honom. Därför, o mildaste fader, drag denna kranka biskopen, och du, Guds son, hjälp till att draga honom.** Och du, Helige ande, uppfyll denna kalla och utslitna och kraftlösa biskopen med din kärlek!»

Fadern svarade: »Om den, som drager, är stark, och tinget, som drages, är mycket tungt, då slites saken hastigt sönder och varder till intet. Och om den, som drages, är bunden, då förmår han hvarken hjälpa sig själf eller den som drager. Och om den, som drages, är oren, då är han stygg och led att vidröra och draga. Och denna biskopen är så beskaffad som den, som står vid ett vägskäl och tvekar om hvilken väg han vill gå.»

Hon svarade: »O min Herre, månne det ej är skrifvet, att ingen står stilla här i lifvet utan antingen går han till bättre ting eller till sämre?»

Fadern svarade: »Bäggedera kan sägas, ty han står såsom mellan två vägar, glädjens och sorgens. Han oroas af rädsla för det eviga straffet och åstundar att erhålla himmelrikets glädje. Men det synes honom hårdt att helt och hållet gå den vägen, som leder till fullkomlig glädje. När han

---

är den ursprungliga skrifvelse, som Birgitta skickat. Vid intagandet i tredje boken har man uteslutit hvad som ansetts mera periferiskt, nämligen början, som redogör för Birgittas person, samt slutet, som också är mera personligt. För öfrigt äro förändringarna ej nämnvärda.

* Tomas af Malstad, biskop i Växjö 1344—1375, kom till Rom under Birgittas vistelse därstädes och deltog i hennes pilgrimsfärder i Italien 1365. Det framgår af tillägget till uppenbarelsen, att han varit föga villig men förmåtts därtill af Birgitta. Det synes, som om uppenbarelsen anspelade på den olyckshändelse, som är omtalad i tillägget. Se anmärkningarna vid bokens slut.

Hvad som här återgifvits af kap. 12 i tredje boken är det, som är gemensamt för både den latinska och den svenska texten, samt dessutom tilläggen, hvilka endast finnas i den latinska texten. Slutet af kapitlet är olika, men hvarken den svenska eller den latinska texten är riktig. Den svenska texten har råkat att få med ett par stycken, som i den latinska texten återfinnas som tillägg till kap. 10 resp. 11. Den latinska texten åter har fått med ett stycke, som handlar om biskop Petrus af Linköping och som i den svenska texten finnes i kap. 13.

** Lat. texten: »Hjälp honom i hans bemödande».

däremot följer efter de ting, hvartill han har hetare vilja, då går han.»

Därefter talade S:a Agnes: »Denne biskopen är så beskaffad som den, hvilken stode mellan två vägar. Den ena af dem visste han vara trång i början och glädjefull på slutet, och den andra visste han vara ljuflig en tid men på slutet hafva ett omätligt och olycksfullt djup. När den vägfarande mannen tänkte på dessa vägar och fann sin glädje i att gå den vägen, som i början var ljuflig, men likväl fruktade det omätliga djupet, kom han på en sådan tanke: Från denna ljufliga vägen går en genväg; om jag finner den, kan jag länge vandra säker. Och om jag finner genvägen, när jag nalkas slutet och djupet, skall ingenting skada mig. Och så gick han länge säker på vägen, och när han kom till djupet, föll han bedröfligen, ty han fann ej vägskälet eller genvägen, som han tänkte. Män, som hafva sådana tankar, finnas nu många, och de tänka så för sig själfva: 'Tungt är att gå den trånga vägen, hårdt är att lämna sin egen vilja och världens heder.' Därför göra de sig en falsk och farlig förhoppning, som säga så: 'Vårt lif och vår väg är lång, och Guds förbarmande är mycket stort. Denna världen är ljuflig och skapad till vår förnöjelse. Därför är det intet som hindrar, att jag brukar världen en tid efter min vilja och lusta. Vid lifvets slut skall jag följa Gud, ty en genväg finnes på denna världens väg, nämligen ånger och skriftermål; finner jag den, så blir jag frälst.' En sådan tanke, att vilja synda ända till slutet och då bättra sig, är ett mycket osäkert hopp, ty sådana veta intet af, förrän de falla. Öfver sådana kommer stundom så mycken värk på deras yttersta timma och så bråd ändalykt, att de ej kunna få en fruktbringande ånger. Och det är väl förtjänt, ty de ville ej akta och förutse kommande olyckor, medan de kunde, utan mätte ut tiden för Guds förbarmande efter sitt godtycke och sin vilja. Och de ämnade ej upphöra med sin synd, förrän synden ej längre skänkte dem någon njutning.

På samma sätt stod denne biskopen mellan dessa två vägarna. Men nu nalkas han den angenämare vägen, som är köttets och världens väg, och har framför sig liksom tre bokblad, som han läser öfver. Det första bladet läser han med glädje och oupphörligt, det andra stundom och då ej med glädje, det tredje bladet läser han sällan och med sorg. Det första bladet är världens rikedomar och hedersbevisningar,

hvaraf han njuter, det andra är rädsla för helvetet och den kommande domen, hvaraf han bedröfvas, det tredje är sonlig fruktan för Gud, hvilken sällan röres i hans hjärta. Men om han gåfve akt på hvad Gud gjorde för hans skull och huru han själf lönar honom därför, aldrig utsläcktes i hans hjärta kärleken till Gud.»

Bruden sade: »O kära fru, bed för honom!»

S:a Agnes svarade: »Hvad gör rättvisan annat än dömer, eller hvad gör barmhärtigheten annat än lockar med mildheten?»

Därefter talade Guds moder: »Så må det sägas till biskopen: Ehuru Gud förmår själf göra allting, så skall människan hjälpa till, hvad hon förmår, att synden må undflys och Guds kärlek erhållas. Nu äro tre ting, som föra till syndens undflyende, och tre ting leda till kärlekens erhållande. De tre ting, hvarigenom synden undflys, äro fullkomlig ånger, uppsåt att ej åter vilja synda och att vilja godtgöra sin synd efter deras exempel, hvilka han ser hafva försmått världen. Och de tre, som medverka till erhållande af kärleken, äro ödmjukhet och barmhärtighet och kärleksverk. Ty om någon ej läste mer än ett enda Pater noster för att få kärlekens fullkomning, skulle den hastigare nalkas honom.»

*Förklaring.** Denne var biskop i Växjö. Då han var i Rom och var mycket ifrig att få resa hem, hördes i andan: »Säg biskopen, att hans dröjsmål är nyttigare än hans skyndsamhet; och de, som hafva lämnat hans sällskap och skyndat förut, skola komma senare hem. Och när han åter vändt till sitt land, skall han finna mina ord sanna.» Och så skedde också. Ty då han kom hem, fann han konungen fången och hela riket i förvirring. Och de, som skyndat före hans sällskap, blefvo hindrade på vägen och kommo efter honom. Du må också veta, att den fru, som är i biskopens sällskap, skall komma frisk tillbaka hem men icke dö i sitt fädernesland. Och så hände, ty hon for för andra gången till Rom och blef där död och begrafven.**

Ytterligare om samme biskop. Då fru Birgitta steg ned från Monte Gargano till staden Manfredonia i riket Apulien, hände sig, att samme biskop, som var i hennes sällskap, genom en olyckshändelse på berget föll af hästen så svårt, att två refben bräcktes. Och på den morgon, då hon skulle resa

---

* »Förklaringen» är gjord efter priorn Petrus Olofsson. ** Se VI: 102 anm.

till S:t Nikolaus i Bari, kallade han henne till sig och sade: »O, min fru, mycket tungt är det mig att stanna här utan eder närvaro, och besvärligt är det äfven för eder att göra dröjsmål för min skull, mest för dessa kringströfvande människorna. Därför beder jag eder för Jesu Kristi kärleks skull, att I bedjen Gud för mig och vidrören min sida, ty jag hoppas, att genom beröringen af eder hand min smärta skall mildras.» Upplöst i tårar till följd af sitt medlidande, svarade hon: »O, min herre, jag har rykte för hvad jag ej är, ty jag är i Guds åsyn den största synderska. Låtom oss dock alla bedja Gud, och han skall belöna eder tro.» Sedan hon sålunda bedit och rest sig upp, vidrörde hon hans sida och sade: »Må herren Jesus Kristus göra dig frisk!» Och genast upphörde smärtan, och biskopen reste sig upp och följde Birgitta under hela resan, ända tills hon återvände till Rom.

Birgitta i Farfa.

(Extravag. 97.)*

Kristus befallde sin brud att gå från Rom till det nya slottet i abbotstiftet Farfa,** sägande: »Gå, ty en kammare är dig beredd!» Och när hon hade kommit dit tillsammans med sin skriftefader, Magister Petrus,*** och sin tjänarinna, fick hon af bröderna i klostret med största svårighet tillåtelse att bebo en usel hydda under den förevändning, att de ej hade för

* Öfversättaren, som i regeln följer den ordning, i hvilken uppenbarelserna förekomma i Birgittas skrifter, har här tillåtit sig att gå ifrån densamma och före och efter tredje bokens kap. 22 meddela två endast i den latinska texten förekommande »revelationes extravagantes», som till innehållet böra föras tillsammans med denna.

** *Farfa* är ett ännu existerande benediktinerkloster i Sabinerlandet. Det hade länge varit ett af de mest berömda klostren i Italien, kändt för klosterbrödernas fromhet, lärdom och konstnärliga sträfvanden. De stora rikedomar, som samlats i klostrets ägo, medförde längre fram en slapp disciplin, och då Birgitta kom till Rom, var det beryktadt för yppighet och sedeslöshet. Birgitta mottog Herrens befallning att begifva sig dit, hvarvid den här meddelade händelsen inträffat, enligt hvad man antager under själfva jubelåret 1350. Det nya slottet, d. v. s. Castel Nuovo. *** Petrus Olofsson från Skeninge.

vana att bo tillsammans med kvinnor. Då visade sig Kristus för henne och sade: »Detta är välfärdens kammare, i hvilken du kan förvärfva dig förtjänster och lära dig upphöjda ting. Såsom du fordom bebott höga och sköna hus, så kan du nu erfara, hvad mina heliga lidit, som hafva bott i hålor.»

Abboten Arnoldus i Farfa.*

(Tredje boken, kap. 22.)

Guds moder talade till bruden och sade: »Hvad klandervärdt ser du hos denne, som står här bredvid?» Hon svarade: »Att han sällan läser mässan». Guds moder svarade: »Ej bör han därför dömas, ty många äro de, som minnas sina gärningar och därför med rätta afhålla sig från att läsa mässor och därför icke desto mindre täckas mig. Men hvad annat finner du mot honom?» Hon svarade: »Att han ej har sådana kläder, som den hel. Benedikt bestämde.» Guds moder sade: »Ofta händer, att någon sedvänja vinner insteg; alla de, som veta den vara ond och följa den, äro straffvärda, men de som ej känna god och loflig stadga utan låta sig nöja med sådant de fingo, om det ej var en gammal sedvänja,** sådana böra ej i hastighet eller orättvist dömas, utan hör nu, så skall jag visa dig, att han är klandervärd och straffvärd i tre andra ting: Först däri, att hans hjärta, hvari Gud skulle hvila, är i lättfärdiga kvinnors bröst, för det andra däri, att han litet afstår af sitt eget och mycket fikar efter andras. Han lofvade att förneka sig själf och följde dock i allt sin egen vilja. För det tredje: därför att Gud skapade hans själ fager som en ängel, så skulle han föra änglars lefverne, men nu har hans själ den ängelns hamn och likhet, som gick bort från Gud af öfvermod. Han synes stor och värdig inför människor, men Gud känner, hurudan han är inför Gud. Ty Gud är såsom den där har något i sin hand och döljer det för andra, tills hans öppnar handen. Så utväljer Gud dem, som hafva ett obetydligt utseende inför världen, och han döljer deras kronor, till dess han gäldar och betalar hvar och en efter hans gärningar.

* Arnoldus var en fransman från benediktinerklostret i Cluny.
** Både latinet och svenskan äro dunkla.

*Förklaring:** Denne var en mycket världslig abbot, som föga aktade sin själ. Han dog plötsligt utan skriftermål och kyrkans helgelse, och den Helige ande sade till honom: »O, själ, du älskade jorden, och nu tager jorden dig. Du är död genom ditt lif, och nu skall du ej få mitt lif och ej taga del med mig, ty du älskade hans sällskap, som afföll från mig i högmod och försmådde sann ödmjukhet.

Till abboten Arnoldus i Farfa.

(Extravag. 105.)**

Kristus talar: »Du herre abbot skulle vara en spegel för munkarna, men du är ett hufvud för skökor, detta är uppenbart af de söner, för hvilka du är beryktad. Du skulle vara ett exempel för de fattiga och en utdelare åt de behöfvande. Men du visar dig som en mäktig herre med allmosorna. Detta är tydligt däraf, att du hellre bor i slotten än i klostret. Du skulle vara lärare och moder för dina bröder, men du har blifvit en styffader och styfmoder. Du frossar i njutningar och prakt, men dessa äro bedröfvade och knota dagen om. Därför om du ej bättrar dig, skall jag fördrifva dig från slotten, och du skall ej hafva sällskap ens med dina ringaste bröder, och du skall ej återvända till ditt fädernesland, såsom du tror, och ej inträda i mitt fädernesland.» Och detta allt gick sedan i fullbordan.

Rom fordom och nu.

(Tredje boken, kap. 27.)

O, Maria, ehuru jag varit förgrymmad, kallar jag dig till min hjälp, och jag beder dig, att du värdes bedja för denna upphöjda och heliga staden Rom. Jag ser kroppsligen, att somliga kyrkor, i hvilka helgonens ben hvila, äro ödelagda. Somliga äro visserligen i bruk, men deras föreståndares hjärtan

* Se anm. sid. 8. ** Denna revelation förekommer endast i den latinska texten.

och seder äro långt ifrån Gud. Utverka och bered dem kärlek. Ty jag har hört, att det skrifvits, att hvar dag på året räknar sju tusen martyrer här i Rom. Ehuru visserligen själarna ej hafva mindre ära i himmelriket, därför att deras ben försmås på jorden, likväl beder jag dig, att mera ära må bevisas dina helgon och deras helgedomar på jorden och att folkens gudsfruktan må uppväckas.

Guds moder svarade: »Om någon uppmätte hundrade fot jord i längd och lika mycket i bredd och sådde det fullt med rent hvete, så tätt, att det ej vore något afstånd från korn till korn utan vore såsom en kropp, och hvarje korn gåfve af sig hundrafaldig frukt, så vore likväl än flere martyrer och bekännare i Rom från den tid, då Petrus kom med ödmjukhet till Rom, och till dess Celestinus gick bort från högfärdens säte och återvände till sitt eremitlefverne.* Men jag talar om de martyrer och bekännare, som predikade rätt och sann tro mot vantro, ödmjukhet mot högfärd och blefvo döde för trons sanning eller voro redo i sin vilja att dö. Men Petrus och flera andra voro så heta och brinnande att framföra Guds ord, att hade de kunnat dö för hvarje enskild människa, hade de gärna gjort det. Likväl voro de mycket rädde, att de skulle borttagas från deras åsyn, hvilka de vederkvickte med predikan och hugneliga ord. Ty de tänkte mera på dessas välfärd än på sitt eget lif och sin egen ära. De voro också försiktige, och därför färdades de hemligen, den tid uppenbart hat rådde från hedningarna mot kristna människor, på det att de skulle vinna flera själar åt Gud.

Ej voro alla goda mellan Petrus och Celestinus, liksom ej alla voro dåliga, utan somliga voro goda, somliga bättre, somliga de bästa.** De första tänkte så: Vi tro allt det som den heliga kyrkan bjuder. Vi vilja ej bedraga någon utan återgifva det som är orätt fånget. Sådana funnos ock den tid Rom grundlades,*** som tänkte efter sin tro: Vi förstå och veta af de skapade varelserna, att Gud är alla tings skapare. Honom vilja vi älska öfver all ting. Många tänkte ock så med

---

* Celestinus V var en enkel, from munk, som upphöjts till påfve men kände sin oförmåga och afsade sig sin värdighet (1294), hvarefter han återgick till sitt förra eremitlif.

** Lat. texten har här: »Ej voro alla goda mellan Petrus och Celestinus, liksom ej alla voro dåliga. Utan låtom oss antaga tre grader, såsom du lärt dig i dag: positivus, komparativus och superlativus, det är gode, bättre och bäste.»

*** Lat texten: »Sådana funnos ock på Romuli, Roms grundläggares tid.»

sig: Vi hörde af judarna, att den sanne guden har uppenbarat sig för dem genom många järtecken. Och därför om vi visste vid hvilka vi skulle fästa oss, gjorde vi det gärna.* Och Petrus kom till Rom på bestämd tid och upplyste sådana personer och lärde dem högre ting och kännedom om Gud. Så att somliga togo sann tro men förblefvo i hjonelag i loflig ordning. Somliga öfvergåfvo sin egendom af kärlek till Gud och visade andra efterdöme i godt lefverne med ord och gärningar och hade Gud kär öfver all ting. Andra voro de som öfverlämnade sitt kött att plågas för Guds skull.

Men sök nu att finna, hvar brinnande kärlek till Gud är! Sök bland riddarna och bland lärarna, sök bland renlefnadsmänniskorna, som skulle öfvergifva och försmå världen.** Visserligen, mycket sällan skall den påträffas. Nu finnes ej hårdare lif än riddarnas lif, om de vidblefvo sin sanna bestämmelse. Ty för munkarna stadgas, att de skola hafva kåpan, men för riddarne hvad som är hårdare, nämligen brynjan eller harnesket. Om det är munken tungt att strida mot köttsens lusta, så är det tyngre för riddaren att framgå mellan väpnade ovänner. Om åt munken beredes hård säng, tyngre är det för riddaren att ligga i vapnen. Om munken plågas och pinas af återhållsamhet, tyngre är det för riddaren att plågas af ständig lifsfara och fruktan. Ty kristet ridderskap instiftades ej för världsliga ägodelars och girighets skull utan för att styrka sanningen och utbreda sann tro.*** Men nu hafva alla frångått sitt stånds goda och lofvärda bestämmelse, ty kärleken till Gud är förbytt i kärleken till världens lusta. Och om man erbjöde guldpenningar åt någon, hellre förtege de flesta sanningen, än de talade och miste guldet.»

Nu talar Guds brud sägande: »Jag såg vidare såsom många trädgårdar på jorden och såg rosor och liljor i trädgårdarna. Och i en stor plats på jorden såg jag en åker, hundrade fot i

---

* Här fortsätter den latinska texten: »Dessa alla voro liksom i första graden. Men på bestämd tid kom Petrus till Rom och upphöjde somliga i gradus positivus, andra i komparativus och andra i superlativus. De, som togo sann tro och som kvarstodo i äktenskap och annan loflig ställning, voro i gradus positivus. De återigen, som öfvergåfvo sin egendom af kärlek till Gud och visade andra goda exempel i sitt lefverne, voro i gradus komparativus; de återigen, som gåfvo sitt kött af kärlek till Gud, voro i gradus superlativus.»

** Lat. texten: »renlefnadsmänniskorna och världens föraktare, som skulle vara i gradus komparativus och superlativus.»

*** Lat. texten tillägger: »Och därför skulle ridderskapet och andligheten sättas i gradus superlativus och komparativus.»

längd och lika många i bredd, och på hvarje fot sju hvetekorn sådda, och hvarje korn gaf hundrafaldig frukt. Därefter hörde jag en röst sägande: »O Roma, o Roma, dina murar äro sönderbrutna och nedslagna. Därför äro dina portar utan försvar, därför säljas dina heliga kärl, därför äro dina altare ödelagda, vinet och offret och ottesångsrökelsen brännas i uthusen, och därför utgår ej ljuf lukt ur högsta helgedomen.»*

Och genast syntes Guds son och sade: »Jag skall säga dig hvad detta betyder. Jorden, som du såg, betyder hvarje plats, i hvilken nu är kristen tro. Trädgården betyder de ställen, där helgonen fingo sina kronor. Likväl voro många Guds utvalda så bland hedningarna som i Jerusalem och på andra ställen, hvilka ej visades dig nu. En åker hundrade fot i längd och bredd betyder Rom, ty om alla trädgårdar i hela världen vore sammanslagna och jämförda med Rom, visserligen, Rom vore lika stor i afseende på de martyrer, som ledo pina med sin kropp, emedan den staden är utvald till Guds kärlek. Och hvetet, som du såg på hvar fot, betyder dem, som genom köttslig återhållsamhet och ånger och rent lefverne ingingo i himmelriket. Och rosorna beteckna martyrerna, som färgats röda med sitt blods utgjutelse på många ställen. Liljorna äro lärarna, som predikade och stadfäste den heliga tron med ord och gärningar.

Och nu må jag tala om Rom, så som profeten talade om Jerusalem sägande: Fordom bodde rättvisa däri, och dess höfdingar voro fridens höfdingar. Men nu är hon förvandlad till slagg, och hennes höfdingar äro mandråpare. O, Roma, om du visste och kände dina dagar, så gräte du och gladdes ej. Sannerligen i forna dagar var Rom såsom ett lärft, smyckadt med de fagraste färger, väfdt af den finaste tråd. Jorden var färgad med röd färg, det är med helgonens blod, och blandad med helgonens ben. Men nu äro dess portar ödelagda, ty deras försvarare och skyddare äro böjde till girighet. Murarna äro kullslagna och utan försvar, ty själarnas skada aktas ej nu, utan prästerskapet och allmogen, hvilka äro Guds murar, sönderrifvas och kringströs att göra köttets vilja och nytta. Guds heliga käril säljas skamligen, ty Guds sakramenter utdelas och gifvas för penningar och människogunst. Altarena äro öde-

* Lat. texten: »de Sancta Sanctorum». Här åsyftas möjligen Laterankapellet *ad Sancta Sanctorum* (ursprungligen ägnadt den hel. Laurentius), där många reliker förvarades, bl. a. den rikt infattade hufvudskålen af ett af Birgittas favorithelgon, S:a Agnes.

lagda, ty den som utöfvar ämbetet med kärilen, han har händerna tomma på Guds kärlek. Och ehuru han förvisso har Gud mellan händerna, så är dock hjärtat tomt på Gud, ty det är fullt af världens fåfänglighet. Helgedomen, hvarest högoffret förrättades, betecknar gudelig åstundan, hvaraf kärlek skulle uppstiga till vällukt för Gud, medkristne och all dygd och återhållsamhet. Men nu förslösas offret i förhuset, det är i världen. Ty all gudelig kärlek är förvandlad till oåterhållsamhet och världslig fåfänglighet.

Sådant är Rom kroppsligen, som du såg. Många altare äro ödelagda, offret lägges i taverner, de, som offra, akta mer världen än Gud. Likväl skall du veta, att från den ödmjuka Petrus' tid, till dess Bonifacius* uppsteg på högfärdens säte, foro otaliga själar till himmelriket. Likväl saknar Rom ej ännu Guds vänner, som skulle ropa till Gud, så att, om de finge någon hjälp, han skulle förbarma sig öfver dem.»

Läkaren och de två fångarna.

(Tredje boken, kap. 31.)**

Guds son talade till sin brud, sägande: »En läkare kom långt ifrån till ett okändt rike, där konungen i intet styrde eller rådde utan styrdes af andra. Och han hade harhjärta. Och därför syntes han sitta i sitt konungsliga säte som krönt åsna, och hans folk fängslades och snärjdes af öfverflöd i mat och dryck och glömde anständighet och rättfärdighet och hatade alla de människor, som gåfvo dem salighetens råd att förvärfva himmelrikets kommande goda. Och när läkaren framträdde och föreställde sig för konungen och sade sig vara från ett ljufligt land och rike och sade sig vara kommen till hans land, därför att han förstod de människors sjukdom, som voro där, blef konungen mycket förundrad öfver mannen och svarade: »Jag har två män i mörkstuga,*** hvilka i morgon skola halshuggas, och den ene af dem kan knappast andas, men den andre är starkare och fetare nu, än han var, när han gick in

---

* Bonifacius VIII, död 1303. ** Den åsyftade konungen är Magnus Eriksson. Äfven de två fångarna åsyfta tydligen verkliga personer, som gjort en vallfärd till Italien, där den ene förmodligen blifvit omvänd och frälst, medan den andres ondska blifvit uppenbar. *** *Mörkstuga*, d. v. s. fängelse.

i mörkstugan. Och gå därför in till dem och skåda deras anlete, hvilken af dem är af starkare natur.» Läkaren gick in i mörkstugan och såg på dem och sade till konungen: »Den mannen, som I sägen vara starkare, är mest lik en död människa, och han kan ej lefva, men om den andre är det godt hopp.» Konungen sade: »Hvaraf vet du det?» Läkaren sade: »Den ene är full af osund vätska och kan ej återställas, men den andre, som är svårt plågad och tillintetgjord, skall snart blifva frisk, om han kommer i mild och blid luft.» Då sade konungen: »Jag skall sammankalla mina förnäma och visa män, på det att du må synas framstående i deras ögon för din visdom.» Läkaren svarade: »Ingalunda skall du det göra, ty du vet, att ditt folk är afvogt mot andras heder och ära och hatar och missfirmar med ord dem, som de ej förmå skada med gärning. Utan vänta, och jag skall i hemlighet visa dig ensam min vishet. Ty jag är lärd att hålla min mesta vishet hemlig och ej uppenbar, och ej åstundar jag eller söker ära och lof i ditt mörker, medan jag hedras i mitt fäderneslands ljus. Och ej är helbregdagörelsens tid kommen, förrän det blåser sunnanväder och solen kommit till middagspunkten.» Konungen svarade: »Huru skall detta kunna ske i mitt land, ty solen synes här sällan, och vi bo nordligast i hela världen, där det alltid blåser starkt och kallt nordanväder. Eller hvad gagnar mig ditt vetande och så långt uppskof med botandet? Många ord ser och hör jag dig hafva nog af.» Läkaren svarade: »En förståndig man höfves att ej vara otålig. Och för att jag ej skall synas dig öfvermodig och otacksam, så gif mig dessa två män i våld, och jag skall föra dem till länder, där vädret är bättre, och då skall du se, huru mycket mina ord och gärningar äro värda.» Konungen svarade: »Vi äro upptagna och hindrade af viktiga ärenden. Hvarför tager du vår uppmärksamhet i anspråk, eller hvad godt gör oss din skicklighet, när vi hafva lust och glädje af våra goda ting, som vi se och äga? Och ej längta vi efter eller åstunda kommande ting, som äro oss ovissa. Tag likväl dessa män, som du beder om. Och om du företer och visar något stort och underbart, då skola vi berömma och hedra dig och låta dig prisas ärorik.»

Läkaren tog männen och förde dem dit, där luften var hälsosam, och där blef den ene död, men den andre vederkvicktes af luftens kraft och hälsosamhet och blef vid lif.

Jag är den läkaren, som sände världen mina ord och nu åstundar att genom dig läka människornas själar. Och ehuru jag såg många människors sjukdomar, visade jag dig två, i hvilka du kan beundra min rättvisa och misskund. En visade jag dig, hvilken djäfvulen ägde hemligen och likväl skulle komma att pina i evighet, hvilkens gärningar dock berömdes och syntes människorna liksom rättvisa. Men öfver den andre jag visade dig hade djäfvulen uppenbarligen välde. Och han, sade jag, skulle botas och frälsas i sinom tid, ehuru det ej blef uppenbart för människorna, såsom du trodde. Ty den gudomliga rättvisan var, att liksom en ond ande började att så småningom få makt öfver honom, så stadgade samma Guds rättvisa, att den så småningom skulle gå bort, till dess själen skildes vid kroppen.

Och djäfvulen kom till domen med själen, och domaren sade: »Du rensade och sållade henne som hvete. Och nu tillkommer mig att kröna henne med tvåfaldig krona för hennes bekännelse och skriftermål. Gå därför bort från henne, som du rensade under så lång tid.» Sedan sade domaren till själen: »O du saliga och välsignade själ, kom och se med andliga sinnen min härlighet och min glädje!» Men till den andra själen sade han: »Emedan ej sann tro fanns hos dig och du likväl berömdes och ärades som en trogen kristen människa, och emedan rättsinniga människors gärningar ej fullkomligen finnas hos dig, därför skall du ej få lön med trogna kristna människor. Du frågade ofta under ditt lif, hvarför jag ville dö för dig och så mycket ödmjuka mig för dig. Jag svarar dig, att den heliga kyrkans tro är sann och drager och leder till himmelrikets höjd, och mitt lidande och mitt blod leder dem in i himmelriket. Därför skall din otro och din fåfänga kärlek nedertrycka dig till intet, och du skall varda till intet vid räkning och hänseende till evärdliga andliga ting. Men därtill att djäfvulen ej utgick ur den mannen i människors åsyn svarar jag, att denna världen är som en herdekoja eller en svinstia i jämförelse med det palats eller den borg, i hvilken Gud bor, och hvari folket hedrar Gud. Och därför, på samma sätt som han småningom ingick, så utgick han.

Vid Nikolaus Acciajuolis död.*

(Fjärde boken, kap. 7.)

En människa, vakande i böner och ej sofvande, tyckte i en andlig syn, som om hon såge ett palats, ofattligt i storlek, med otaliga varelser klädda i hvita och skinande kläder och hvar och en med sitt eget särskilda säte. Och i palatset stod ett furstligt och härskarlikt domarsäte, och däri syntes liksom solen. Och ljuset och skenet, som framgick af solen, var ofattbart i längd och djup och vidd. En jungfru stod vid sätet och hade en dyrbar krona på hufvudet. Och alla tjänte solen, som satt i sätet, och prisade Gud med lof och sånger.

Därefter syntes en blåman, fasansfull till åsyn och åthäfvor, liksom full med afund och upptänd af stor vrede, som ropade och sade: »O domare, tilldöm mig själen och hör hennes gärningar, ty föga återstår af människans lif; och låt mig pina kroppen med, till dess de skiljas åt.»

Därefter syntes mig, att någon stod framför sätet, liksom en väpnad riddare, höfvisk och vis i tal, behärskad och sedig i sina åthäfvor, och han talade och sade: »O domare, se här äro hans gärningar, som han gjorde intill denna stund!» Och genast hördes röst af solen, som satt i sätet, sägande: »Här är lasten större än dygden, men ej är det rättvisa, att lasten skall förenas med den högsta dygd.»

Blåmannen svarade: »Det är rätt, att denna själen skall tillkomma mig, ty då hon har *någon* last, så är i mig *allt* ondt.» Riddaren svarade: »Guds misskund följer hvarje män-

---

* Hofmästare hos drottning Johanna af Neapel. I kanonisationsprocessen omtalas, att då Birgitta i Neapel vistades hos en förnäm dam, Jacoba Buondelmonte, skulle Birgitta hafva förutsagt hennes broders Nikolaus Acciajuolis (namnet skrifves äfven Acciajoli eller Accioli) död. Förskräckt skyndade Jacoba till broderns hem, men denne befann sig under fullständig hälsa hos drottning Johanna och föredrog åtskilliga statssaker. Jacoba lugnade sig och var öfvertygad, att Birgittas spådom var falsk. Men Nikolaus sjuknade följande dag och dog kort därpå. Med denna berättelse må nu vara huru som helst, så tyder den likväl på att Birgitta varit i Neapel vid Acciajuolis död 1366. Detsamma bevittnas af den ofvan meddelade uppenbarelsen, ty det är nog säkert, att Birgitta varit i den persons omedelbara närhet, om hvilken hon här skrifver, och varit det vid tiden för hans död. Att denna uppenbarelse afser Acciajuoli ha, såvidt öfvers. känner, först riktigt antagits af de Flavigny. Om Birgittas förbindelser med familjen Acciajuoli vittnar äfven en berättelse, att hon skulle botat en brorson till denne.

niska allt intill döden och allt intill yttersta ögonblicket, och sedan varder domen. Och hos denne mannen, som vi nu tala om, äro ännu själen och kroppen tillsammans, och medvetandet är ännu hos honom.» Blåmannen svarade: »Skriften, som ej kan ljuga, säger: Du skall älska Gud öfver allting och din nästa såsom dig själf. Se nu, att alla dennes gärningar äro gjorda af räddhåga och ej af kärlek, såsom han skulle hafva gjort dem; och skall du finna, att han gjort skriftermål för sina stora synder med liten ånger, och därför förtjänte han helvetet, då han ej förtjänte himmelriket. Och af den anledning äro hans synder här uppenbarade inför den gudomliga rättvisan, att han ännu aldrig af gudfruktig kärlek erfor ånger öfver sina stora synder, som han gjort.» Riddaren svarade, att han ännu trodde och hoppades på sann ånger före döden. Blåmannen svarade: »Du samlade och känner alla de goda gärningar, som han gjorde. Och du vet alla de ord och tankar, som han hade i sin själ (och kan visa, hurudana de helst äro).* De kunna ej liknas vid den nådegåfva, som är gudlig ånger af gudlig kärlek med tro och hopp, ännu mindre utplåna alla hans synder. Ty sådan rättvisa är i Gud, att ingen syndig man, som ej har fullkomlig ånger, skall ingå i himmelriket. Och då det är omöjligt, att Gud dömer mot den ordning, som han bestämde af evighet, så bör denna själen dömas till helvetet och förenas med mig till evärldlig pina.» Då teg riddaren och svarade intet på hans ord.

Därefter syntes otaliga djäflar liksom de gnistor, som fara upp ur en brinnande ugn, och ropade med en röst och sade till honom, som satt i sätet såsom solen: »Vi veta, att du är och var och blir förutan ända en Gud i tre personer, och ej finnes någon annan Gud än du. Du är sannerligen kärleken själf, med hvilken barmhärtigheten och rättvisan äro förenade. Du var i dig själf af begynnelsen utan något i dig, som kunde förminskas eller förvandlas, så som Gud höfves och ägnar. Utan dig är intet, och intet gläder sig utan dig; sålunda skapade din kärlek änglarna af intet annat ämne än af din gudoms makt, och du gjorde så som barmhärtigheten föreskref. Och sedan vårt inre upptändts af högfärd och afund och begär, blefvo vi af din kärlek, som älskade rättvisan, utkastade af himmelen med vår ilskas eld och i ett ofattbart och mörkt djup, som nu kallas helvetet. Så gjorde

* Orden inom parentes endast i svenska texten.

din kärlek då, och denna skall ej heller nu vara borta från din rättvisa dom, vare sig domen sker efter barmhärtighet eller rättfärdighet. Vi säga ytterligare, att om det, som du öfver allt annat älskade, som är jungfrun, som födde dig, och som aldrig syndade, — om hon hade begått dödssynd och hade dött utan gudelig ånger, så älskar du rättvisan så högt, att hennes själ ej skulle ärfva himmelriket utan skulle vara med oss i helvetet. Därför, o domare, hvarför tilldömer du oss ej denna själen, att vi skola straffa henne efter hennes gärningar?»

Därefter hördes ett ljud såsom af en lur, och alla tego, som hörde den; och genast talade en röst och sade: »O, alla änglar och själar och afgrundsandar, tigen och lyssnen till hvad Guds moder talar!» Och genast syntes en jungfru inför domens säte och hade under sin mantel någon stor sak, liksom dold, och sade: »O, I fiender, I haten barmhärtigheten, och med ingen kärlek älsken I rättvisan. Ändock att här synas brister på goda gärningar, för hvilka denna själen ej bör få himmelriket, så sen likväl och skåden, hvad jag har under min mantel!» När jungfrun hade upplåtit bägge mantelskörten, syntes under det ena liksom en liten kyrka, i hvilken några munkar visade sig. Under det andra skörtet syntes kvinnor och män, Guds vänner, renlefnadsmän och andra. Och alla ropade med en röst sägande: »Misskunda dig, barmhärtige Gud!»

Därefter rådde tystnad, och jungfrun talade och sade: »Hvilken som hafver fast tro kan flytta berg. Hvad kunna och skola icke alla deras röster göra, som hade tro och tjänte Gud med brinnande kärlek? Hvad skola icke äfven de Guds vänner göra, som han bad, att de skulle bedja för honom, att han måtte lösas från helvetet och få himmelriket, och åstundade ej annan vedergällning för sina goda gärningar än himmelriket? Huru skola ej alla deras tårar och böner hjälpa och upplyfta honom, att han måtte före sin död få andäktig ånger af kärlek. Och därtill skall jag förena mina böner med alla helgons böner, som äro i himmelen, och som han särskildt hedrade.» Vidare sade jungfrun: »O afgrundsandar, jag bjuder eder med domarens makt att gifva akt på hvad I nu sen i rättvisan.» De svarade alla som med en mun och sade: »Vi se att litet vatten i världen och stort väder blidka Guds vrede.* Så blidkas ock Gud genom din bön till misskund med kär-

* Tydligen humoristiskt: det »lilla vattnet» är tårar och »stort väder» förmodligen »munväder.»

lek.» Därefter hördes röst af solen, sägande: »För mina böner skall denne få gudlig ånger före sin död, så mycket att han ej skall komma i helvetet utan skall renas med dem, som hafva mycket hårdt straff i skärselden. Och när själen är renad, skall hon få lön i himmelen med dem, som på jorden hade tro och hopp, om också ringa kärlek.»

Därefter tyckte Guds brud, liksom att ett fasansfullt och mörkt ställe upplät sig, hvari det inre af en brinnande ugn syntes, och den elden hade intet annat att bränna utan afgrundsandar och lefvande själar. Och ofvantill på denna ugnen syntes den själ, hvars dom nu hördes ytterligare. Själens fötter voro fästade vid ugnen, och själen stod rätt upp liksom en människa. Ej stod hon på högsta platsen och ej på den lägsta utan liksom på ugnens sida. Hennes skepnad var förskräcklig och underlig. Och ugnens eld syntes draga sig upp genom själens fötter, som när vattnet stiger högt upp genom en pipa, och pressande sig kraftigt tillsammans for den upp öfver hufvudet, så att alla svettporerna stodo såsom rinnande ådror med brinnande eld. Öronen tycktes, liksom malmgjutares bälgar, sätta hjärnan i rörelse med oafbruten blåster. Ögonen tycktes bakåtvända och insjunkna och innantill fästade vid nacken, munnen öppen och tungan utdragen genom näsborrarna, så att den hängde ned på läpparna. Tänderna voro som järnspikar fästade genom gommen, armarna voro så långa, att de räckte ned till fötterna, och båda händerna tycktes sammantrycka något fett med brinnande tjära. Huden, som syntes öfver själen, såg ut som ett djurskinn öfver en människokropp och var såsom linnetyg öfvergjutet med sperma. Och det klädet var så kallt, att hvar och en, som såg det, han skalf. Och af klädet flöt såsom var af bölder med ruttet blod och en sådan elak stank, att den ej kan jämföras med den värsta stank i världen.

Då hördes röst af själen, som sade fem gånger: »Ve, ve!» ropande under tårar af alla krafter. Först sade hon: »Ve mig, att jag älskade Gud så litet för hans myckna godhet och den nåd, som var mig gifven.» Andra gången: »Ve mig, ty att jag fruktade ej Guds rättvisa så mycket som jag skulle.» Tredje gången: »Ve mig, ty jag älskade mitt syndiga kötts och min kropps lusta.» Fjärde gången: »Ve mig för världens rikedomar och för min högfärd.» Femte gången: »Ve mig, att jag någonsin såg Ludvig* och Johanna!»

* Ludvig af Tarent var Johannas andre man, troligen † 1362.

Och då sade ängeln till mig: »Jag vill uttyda denna synen för dig. Det palats du såg är bilden af himmelriket. Och mängden af dem, som sutto på sätena, klädda i hvita och skinande kläder, äro änglar och helgonens själar. Solen betyder Kristus i hans gudom, kvinnan den jungfrun, som födde Gud, blåmannen djäfvulen, som röjde själen. Riddaren betyder ängeln, som omtalar själens goda gärningar, ugnen betyder helvetet, hvars inre är så brännande, att om hela världen brunne med alla de ting, som i henne äro, så vore det ej att jämföra med denna ugnens myckna brand och hetta. I denna ugnen äro växlande röster, alla börjande sitt tal med ve och sammaledes slutande. Och själarna synas såsom människor, hvilkas lemmar uttänjas och aldrig få hvila. Du skall ock veta, att den elden, som synes i ugnen, brinner i evigt mörker. Och själarna, som brinna i honom, hafva ej alla samma plågor. Och mörkret, som syntes omkring ugnen, kallas Limbus* och framgår af det mörkret, som är i ugnen, och de äro båda ett område och ett helvete. Och hvilken som kommer dit, han skall aldrig hafva plats eller varelse hos Gud. Öfver detta mörket är den hårdaste och svåraste skärseldens plåga, som själarna förmå uthärda. Och öfver den platsen är en annan, hvarest det är lindrigare plåga, som ej är något annat än krafternas förminskning i styrka och fägring, så som jag säger med en liknelse: liksom om någon vore sjuk, och när sjukdomen eller värken aftager, hade han ingen makt eller styrka i lemmarna, förrän han återfinge dem så småningom. Ytterligare är en tredje plats, hvarest ingen annan plåga är än åstundan att komma till Gud. Och för att du skall ännu bättre förstå detta i ditt medvetande, säger jag dig en liknelse. Det är som en blandad malm skulle brännas med sitt guld i hetaste eld och skulle så länge renas, att malmen förtärdes och guldet blefve kvar rent. Och ju mäktigare och mycknare malmen vore, ju hetare eld behöfde den, till dess allt guldet vore som rinnande vatten och brinnande. Sedan för mästaren guldet till ett annat ställe, där det kan få en verklig gestalt att se och handhafvas. Därefter sänder han det till ett tredje ställe, där det kan förvaras och öfverlämnas till ägaren. Så är ock andeligen. På första stället, öfver det djupa mörkret, är den svåraste skärseldspinan, hvarest du såg den omtalade själen renas. Där är beröring af afgrundsandarna,**

* *Limbus*, ett slags förgård till helvetet.
** Att vidröras af de onda andarna ansåg Birgitta som det värsta af alla straff.

där synas etterfulla maskars och grymma djurs skepnad, där är hetta och köld och mörker och skam, som framgå ur plågorna, som äro i helvetet. Där hafva somliga själar större plågor och andra mindre, allteftersom synderna voro godtgjorda eller ej under den tid, som själen ännu var i kroppen. Därefter framför mästaren, det är Guds rättvisa, guldet, det är själarna, till andra ställen, där ej är annat än krafternas vanmakt och där själarna skola dväljas, till dess de få hjälp af sina särskilda vänner eller af den heliga kyrkans oupphörliga gärningar. Och ju mera hjälp själen får, desto hastigare kvicknar hon vid och skall frälsas. Därefter föres själen till tredje platsen, hvarest ej är pina utan åstundan att komma till Guds närvaro och hans saliga åsyn. Här dväljas många och mycket länge, med undantag af dem som hafva fullkomlig åstundan, medan de lefde i världen, att komma till Guds närhet och hans åsyn. Du skall jämväl veta, att många i världen dö så rättvisa och menlösa, att de komma genast till Guds närhet och hans åsyn. Och somliga hafva så godtgjort sina synder med goda gärningar, att deras själar ingen pina skola känna. Men få äro de, som ej komma till denna platsen, hvarest åstundan är att komma till Gud. Och alla de själar, som dväljas i dessa tre ställen, få del af den heliga kyrkans böner och goda gärningar, som göras i världen, och särskildt de goda gärningar, som de gjorde, medan de lefde, och dem, som deras vänner göra för dem efter deras död. Du skall jämväl veta, att liksom synderna äro mångfaldiga och växlande, så äro också straffen mångahanda och olika. Ty liksom en hungrig glädes åt mat, som kommer till hans mun, och en törstig af dryck, en sorgsen af glädje och en naken af kläder, och en sjuk däraf att han kommer i säng, så glädjas själarna och få del af de goda gärningar, som göras för dem i världen.»

Därefter sade ängeln: »Välsignad vare den, som i världen hjälper själarna med böner och goda gärningar och med sin kropps arbete, ty Guds rättvisa kan ej bedraga, som säger, att själarna skola antingen renas efter döden med skärseldens plågor eller hastigt lösas genom sina vänners goda gärningar.»

Sedan hördes många röster ur skärselden sägande: »O Herre Jesus Kristus, rättvise domare, sänd din kärlek åt dem, som andligen hafva makt i världen; då kunna vi mera än nu taga del i deras sång och läsning och offer.» Ofvan det rummet, hvarur detta ropet hördes, syntes liksom ett hus, hvari många röster hördes, som sade: »Lön vare dem af Gud, som

sände oss hjälp i vår vansklighet och nöd!» Och i det huset syntes en morgonrodnad uppstiga, och under morgonrodnaden syntes en sky, som ej hade något af morgonrodnadens ljus. Och ur morgonrodnaden framgick en stark röst, som sade: »O Herre Gud, gif af din ofattbara makt hundradefaldig lön åt hvar och en af dem i världen, som lyfte upp oss med goda gärningar i din gudoms ljus och ditt anletes åsyn.»

Botgörelse för Nikolaus Acciajuoli.

(Fjärde boken, kap. 8.) *

Sedan talade ängeln och sade: »Den själen, hvars tillstånd du såg och hvars dom du hörde, är i den hårdaste skärseldens plågor, och det är emedan hon ej förstår, om hon skall komma till hvila efter reningen, eller om hon är fördömd. Och detta är Guds rättvisa, ty hon hade mycket vett och förstånd, medan hon lefde i världen, hvilket hon nyttjade till världens lekamliga goda och ej till själens andliga. Därför att hon mycket glömde Gud, medan hon lefde, därför utstår nu hennes själ hetta i elden och skälfver i kölden; hon är blind af mörkret och ångestfull för de rysliga djäflarnas åsyn, döf af djäflarnas rop, hungrig och törstig invändigt och klädd med skam utvändigt. Dock gaf Gud henne en nåd efter döden, som var, att hon ej skulle vidröras af djäflarna. Ty han förlät och tillgaf sina värsta ovänner endast för Guds skull och stiftade vänskap med sin dödsfiende och värste ovän. Och vet jämväl, att hvad godt han gjorde och lofvade och gaf af sin välförvärfvade egendom skall jämte Guds vänners böner minska och svalka hans plågor, efter hvad bestämdt är i Guds rättvisa. Men andra gåfvor, som han gaf, af illa samkade ägodelar, komma dem till andligt gagn, som fordom ägde dem rättvisligen eller kroppsligen, om de äro det värda efter Guds bestämmelse.»

Vidare talade ängeln: »Du hörde förut, att denne genom Guds vänners böner fick gudfruktig ånger öfver sina synder kort före döden, och den ångern räddade honom från helvetet. Därför dömde Guds rättvisa efter döden, att han skulle brinna i skärselden i sex sådana åldrar som från den stund, då

* Uppenbarelsen är i latinet delad i två kapitel, 8 och 9.

han först begick en dödssynd med vett och vilja, och till dess han fick fruktbar ånger af kärlek till Gud, såframt han ej erhåller hjälp af Guds vänner i världen. Första åldern var, att han ej älskade Gud för hans upphöjda lekamens död och för hans mångfaldiga pina och bedröfvelse, hvilken Kristus själf utstod för intet annat ändamål än för själarnas frälsning. Den andra åldern var, att han ej älskade sin själ såsom kristen människa och ej tackade Gud för sin döpelse och för att han ej var såsom jude eller hedning. Den tredje åldern var, att han väl visste, hvad Gud bjöd honom göra men hade ringa vilja att fullborda det. Fjärde åldren var, att han väl visste, hvad Gud förbjöd dem, som ville komma till himmelen, och handlade djärft däremot, följande ej sitt samvetes styng eller motstånd utan sitt kötts åstundan och vilja. Den femte åldern var, att han ej nyttjade den nåd, som var honom gifven, och det skriftermål, som han borde, då han fick så lång tid. Sjätte åldern var, att han föga älskade Guds lekamen och ej ville taga den flitigt, ty han ville ej lägga af synden, och ej hade han lust att taga Guds lekamen förrän vid lifvets slut.»

Därefter syntes en, till åsyn och skepnad som en storligen höfvisk man, och hans kläder voro hvita och skinande såsom en mäss-skjorta, gjordad med linnelinda, och han hade röd stola öfver halsen och under armarna, och han började sina ord på följande sätt: »Du, som detta ser, gif akt och märk och lägg på minnet hvad du ser och de ting, som sägas dig. Visserligen, I som ären lefvande i världen kunna ej förstå Guds vilja och skickelse för alla tider så som vi, som äro med honom. Ty de ting, som varda hos Gud i ett ögonblick, de kunna ej fattas af eder utan med ord och liknelser, efter som i världen är beställdt. Jag är en af dem, som denne man, hvilken nu är dömd till skärseld, hedrade med sina gåfvor, medan han lefde. Därför gaf Gud mig af sin nåd, att om någon ville göra det som jag säger, så måtte hans själ föras till en högre plats, hvarest hon finge sin sanna gestalt och ej kände någon annan plåga än den har, som hade svår sjukdom och låge i vanmakt, sedan alla värkarna voro borta, och gladdes likväl däröfver, därför att han visste sig för visso skola komma till lif. Ty så som du hörde, att hans själ ropade fem gånger Ve, så säger jag honom fem hugneliga ting. Första Ve var, att han älskade föga Gud. Och för att han må frälsas af detta Ve, må trettio kalkar gifvas för hans själ, i hvilka Guds blod må offras och Gud själf förhärligas. Andra Ve var, att han ej fruktade

Gud. För att det må afplånas, skola trettio gudfruktiga präster* hvar för sig läsa trettio mässor, när de vilja, nio öfver martyrer, nio öfver bekännare, nio öfver alla helgon, en ** öfver änglarna, en öfver jungfru Maria och en öfver den Heliga trefaldighet. Och bedjen alla ifrigt för hans själ, att Guds vrede måtte blidkas och hans rättvisa böjas till misskund. Tredje Ve var för hans högfärd och girighet; på det att detta måtte utplånas, tage man trettio fattiga, hvilkas fötter skola tvås med ödmjukhet, och må det gifvas dem mat, penningar och kläder, hvaraf de må hugnas. Och må både de som två och de som varda tvagne bedja Gud i ödmjukhet, att han för sin egen ödmjukhets och sin bittra pinas skull måtte förlåta hans själ den högfärd och den girighet han hade. Fjärde Ve var hans skörlefnad. Därför, om någon gåfve en jungfru och likaledes en änka i kloster och en jungfru i sant äktenskap och gåfve med dem så mycket gods, som är dem behöfligt till föda och kläder, då förläte Gud hans själ den synd, som han gjorde i köttet, ty dessa äro de tre lefnadsstånd, som Gud utsåg och bjöd att de skulle finnas och hållas i världen. Femte Ve var därför att han begick många synder, som voro andra till förargelse, ity att han med all kraft lade sig vinn om att de två, som förut nämndes och som voro mycket närskylda, kommo samman i hjonelag. Och den föreningen åvägabragte han mera för sin skull än för rikets skull och utan påfvens tillstånd mot den heliga kyrkans lagliga bestämmelse. Och för dylika gärningar hafva många blifvit martyrer, att ej sådana ting skola tålas och tillstädjas mot Gud och den heliga kyrkan och de kristnas seder. Om därför någon, som ville utplåna sådan synd, ginge till påfven och*** sade: En människa gjorde en sådan synd, och ehuru hon fick ånger och aflösning, likväl dog hon förrän synden var godtgjord; sätten mig därför hvilken bot I viljen och jag förmår uthärda, ty jag är redobogen att godtgöra synden på hans vägnar. Sannerligen om honom ej sattes större bot än ett pater noster, skulle det hjälpa hans själ till plågornas förminskande i skärselden.»

* Lat. texten: »trettio inför människans omdöme gudfruktiga präster.» ** Lat. texten: »den tjuguåttonde» (resp. tjugunionde, trettionde). *** Lat. texten tillägger: »Utan att nämna personen».

Kyrkans tillstånd i Rom.

(Fjärde boken, kap. 33.)

Kristi brud sade till ett påfvens sändebud:* Vördade Herre! Kungör påfven ibland andra ärenden, huru sorgligt kyrkans och kristendomens tillstånd är, hvilket fordom var mycket lyckligt både andligt och lekamligt. Men nu är det uselt både lekamligt och andligt; lekamligt, emedan de världsliga höfdingarna, som skulle vara kyrkans försvarare, nu äro hennes grymmaste röfvare. Och därför äro många hus kullslagna, många kyrkor ödelagda, i hvilka välsignade helgons ben hvila, som skina af berömda järtecken och hvilka helgon rikligen krönas i himmelriket. Och många helgons tempel äro utan tak och dörr och äro förvandlade till människors och hundars och djurs hemlighus. Och andligen är kyrkans tillstånd uselt,** ty många stadgar, som heliga påfvar fastställde i kyrkan af den Heliga andas ingifvelse till Guds lof och själarnas hälsa, äro nu upphäfda, i stället för hvilka tyvärr många nya oseder äro antagna af ond andas ingifvelse till Guds försmädelse och själarnas förtappelse.

Den heliga kyrkan föreskref, att de präster, som ville vigas till Guds ämbete, skulle hålla sitt ämbete heligt*** och tjäna Gud ständigt och gudligt och visa andra vägen till det himmelska fäderneslandet† med goda gärningar. Och sådana hafva löfte om kyrkans inkomster. Men mot denna kyrkans sedvänja har en svår och ond osed uppkommit, därigenom att kyrkans inkomster gifvas åt lekmän, hvilka ej vilja taga en laglig hustru, därför att de hafva namn af kaniker, men uppenbarligen och utan blygd hafva sina frillor i sina hus om dagarna och i sina sängar om natten och säga fräckt:

---

* De inledande orden finnas endast i den svenska texten. En af Birgittas biografer antager, att denna skrifvelse skulle vara ställd till biskop Alfons, en annan, att den riktas till någon kardinal hos Urban V före afresan till Rom. Den kan nog ej vara riktad till sändebudet under jubelåret utan måste vara senare.

** Lat. texten: »är denna stad usel.» *** Lat. texten: »sitt lif heligt.» † Så enligt latinska texten; den svenska säger: »visa andra det himmelska fäderneslandets lefverne».

»Oss är ej lofligt att vara i äktenskap, ty vi äro kaniker.» Jämväl präster och diakoner och underdiakoner fruktade fordom den vanfrejd, som följer af orent lefverne, men nu glädjas somliga däraf, att de se sina frillor gå med svällande lif ibland andra kvinnor. Och ej blygas de, om deras vänner säga dem: »O, herre, snart skall eder födas son eller dotter.» Därför böra sådana rättare kallas djäfvulens kopplare* än den högste Gudens vigda präster.

Och de heliga fäderna, Benedikt och andra, stiftade ordensregler med påfvarnas tillåtelse och uppbyggde kloster, i hvilka abboterna skulle sitta med sina bröder och sjunga och uppehålla natt- och dagtiderna och noggrant lära munkarna att lefva väl. Sannerligen, då var det hugneligt att söka klostren, när där bevisades Gud heder och ära både dag och natt i munkarnas sång. Och syndiga människor upprättades och förbättrades af deras sköna lefverne. Och de goda styrktes af deras gudliga undervisning. Och de själar, som voro i skärselden, fingo salig ro och hvila genom deras gudliga böner. Då hölls också den munk i största heder, som bäst höll sin regel, och hedrades af Gud och människor. Men den, som ej brydde sig om att hålla sin regel, visste sig otvifvelaktigt skola få både skam och skada. Då kunde ock hvar och en se och förstå af klädedräkten, hvilken som var munk.

Men i motsats mot dessa höfviska sedvänjor har nu en afskyvärd osed uppkommit hos många. Ty abboterna äro oftare i sina afvelsgårdar och annorstädes,** där dem lyster, än i klosterna. Därför är det nu sorgligt att besöka klostren, ty få äro de, som nu synas i koret, då tiderna skola sjungas, och stundom inga, så att man hör föga läsas och intet sjungas; af deras dåliga rykte bedröfvas goda människor, och af deras dåliga umgängelse och lefverne varda de onda mycket värre. Och det är att frukta, att få själar erhålla någon hugnad i sina straff af dylika munkars böner. Och många munkar hafva hvar för sig hus och gård och blygas ej, då

* Detta ord är nog ej det rätta. Latinet har visserligen »lenones», men svenskans ord är ett annat. Södervalls lexikon har visserligen efter latinet upptagit den ofvan angifva betydelsen på det fornsvenska ordet men dock med ett väl grundadt frågetecken. Det finnes annars ett ord i nysvenskan, som skulle kunna öfversätta det fornsvenska ordet.

** Lat. texten: »i sina slott och annorstädes inom och utom staden».

deras vänner komma till dem, att omfamna sina egna söner med glädje och säga: »Se min son!»

Näppeligen kan nu heller munken igenkännas på sin klädedräkt, ty kjorteln, som fordom räckte till fötterna, förmår nu knappt hölja knäna, och deras ärmar, som fordom voro vida, äro nu trånga och inknappade, och svärd hänger vid sidan i stället för griffel och tafla. Och näppeligen finnes ett enda plagg på munken, hvaraf munken kan skönjas, utom en skaplare,* som ofta döljes, så att den af ingen ses, som om det vore synd och skam att bära något munkkläde. Somliga blygas ej heller att hafva pansar och andra vapen under sin kjortel, på det att de må så mycket bättre kunna göra hvad dem lyster om natten.

Heliga män hafva funnits, hvilka öfvergåfvo stora rikedomar och började ordensregler i fattigdom; dessa föraktade all girighet, och därför ville de ej hafva något eget. De afskydde världens högfärd och öfverdåd, klädde sig i de fattigaste kläder och hatade af hela sitt hjärta köttets lusta och njutning, och därför förde de ett rent lefverne. Och desse och deras bröder tiggde sig sitt uppehälle.** Deras regel stadfästades af påfvarna, som gladde sig däråt, att några ville åtaga sig ett dylikt lefverne till Guds ära och själarnas gagn. Men nu är det sorgligt att se jämväl deras regler förvandlade till förhatliga oseder och ingalunda hållas så, som Augustinus och Franciscus och Dominicus dikterade dem af den Helige andes ingifvelse, och som af många rika och välborna män höllos på det bästa sätt under lång tid. För visso finnas nu så många, som kallas rika, hvilka likväl äro fattigare på penningar och silfverskedar och andra silfverklenoder och håfvor än de, som lofvade Gud att lefva i fattigdom, såsom uppenbarligen är kändt om dem. Och därför hafva de flesta af dem enskild tillhörighet, hvilket deras regler förbjuder, och glädja sig mera åt sin förbjudna och därför fördömliga egendom än åt helig och Gud behaglig fattigdom. Och de prisas därför, att de hafva lika dyrbart tyg i sin dräkt som rika biskopar i sin.

Och S:t Gregorius och andra helige män byggde några kloster, i hvilka kvinnor skulle så inneslutas, att de näppeligen fingo blifva sedda mer i sina dagar.*** Men nu finnes en

* Axelkåpa. ** Lat. texten sätter i stället för denna mening: »Och därför kallades de och deras bröder tiggarmunkar». *** Lat. texten: »på dagarna».

mycket svår osed i dem, ty portarna äro öppna både för präster och lekmän, hvilka systrarna behaga släppa in, äfven om nätterna. Och därför äro sådana ställen likare skökohus än heliga nunnekloster.

Och den heliga kyrkan stadgade, att ingen skulle taga penningar för att han hörde ett skriftermål.* Men i stället har en skändlig osed uppkommit på det sätt, att rika människor gifva så mycket de behaga, när de hafva skriftat sig, och fattige nödgas träffa öfverenskommelse med skriftefadern, förrän de blifva hörde. Och i sanning, när skriftefäderna gifva aflösen med munnen, blygas de ej att sticka penningen i pungen med händerna.

Och det stadgades i kyrkan, att hvarje människa af lekfolket skulle bekänna och skrifta sina synder och taga Guds lekamen åtminstone en gång om året, och präster och klosterfolk göra det flera gånger om året. För det andra var det bestämdt, att de som ej förmådde lefva i afhållsamhet skulle lefva i äktenskap; för det tredje att alla kristna människor utom de som voro svårt sjuka skulle fasta i den långa fastan och på de stora fastedagarna** och andra högtidsaftnar, som påbjudas af kyrkan; för det fjärde att alla skulle afhålla sig från världsligt arbete på helgdagar. För det femte var bestämdt, att ingen kristen människa skulle förvärfva penningar eller något annat dylikt med ocker.

Men tvärt emot dessa fem bestämmelser hafva fem fördärfliga oseder uppkommit. Den första är, att för hvarje människa, som skriftar sig och tager Guds lekamen, är det hundrade människor, komna till skälig ålder, som dö i denna staden Rom utan att någonsin göra skriftermål och taga Guds lekamen mer än verkliga afgudadyrkare, med undantag af präster samt några munkar och nunnor. Den andra oseden är, att många taga lagliga hustrur, och om de ej sämjas med hustrurna, då öfvergifva de dem, så länge dem behagar, utan att inhämta kyrkans tillåtelse och taga frillor i deras ställe och älska dessa och hålla dem i heder. Somliga hafva också frilla tillsammans med sin hustru i sitt hus, glädjande sig åt att höra dem båda på en gång föda barn i samma hus.

---

* Den latinska texten tillägger: »men väl tillåtes det att mottaga penningar af botgörarne för skrifvelser om personer (pro litteris de personis), såsom rätt är för dem, som behöfva skriftliga intyg.» ** Lat. texten »in qvatuor temporibus», d. v. s. de s. k. »kvatemberdagarna».

Tredje oseden är, att många friska människor äta kött under fastan, och få äro de som låta sig nöja med ett mål om dagen. Och några finnas, som äta fastemat om dagen men äta hemligen kött om natten. Visserligen, både präster och lekmän utöfva sådant och äro därför lika saracenerna, som fasta om dagen och äta kött om natten.* Fjärde oseden är, att ehuru somliga afhålla sig från arbete på helgdagar, så sända dock somliga rika män sina legodrängar att arbeta i vingårdarna, plöja på åkrarna, hugga ved i skogarna och föra hem i sina hus under helgdagarna. Och så hafva fattiga arbetare ej mera hvila på helgdagarna än under söcknedagarna. Femte oseden är, att kristna idka ocker liksom judar. Och sannerligen, de kristna ockrarna äro girigare, än judarna äro.

Och det var stadgadt i kyrkan, att sådana människor, som nu äro omtalade, skulle lysas i bann. Men häremot är en sådan osed uppkommen, att många rädas ej mera bann än välsignelse. Ehuru de veta sig vara lysta i bann, så undvika de likväl ej kyrkobesök eller samvaro med människor. Och endast få präster förbjuda bannlysta människor att gå i kyrkan, och endast få afsky bannlysta människors umgänge, om de äro förbundna med dem genom någon vänskap. Och om de äro rika, nekas dem ej kyrklig begrafning.** Därför må påfven vårda sig om kyrkan och prästerskapet, att sådana oseder må afläggas. Annars är att befara, att kristendomen snart skall gå under.***

Till Gustaf Tunason Sture.†

(Fjärde boken, kap. 34.)

Kristi brud sade: Mig syntes, såsom om jag såge män som stodo och snodde rep. Och somliga stodo och gjorde

* I denna mening följes den latinska textens läsart; den svenska texten synes vara sämre. ** Så enligt latinska texten. *** Den latinska texten är här utförligare.

† Gustaf Tunason, Birgittas svåger, gift med Ulf Gudmarssons syster Katarina, åtföljde 1350 Birgittas dotter Katarina till Rom; kallas i *Vita Catarinæ* för marsk, och ehuru vi ej äga några andra urkunder, som bestyrka det, torde det

i ordning hästar, och somliga smidde tänger, och somliga byggde galgar. Då jag såg dessa ting, syntes mig en jungfru liksom bedröfvad och sörjande och frågade mig, om jag förstod detta. Och då jag svarade, att jag ej kunde förstå det, sade hon till mig: »Alla dessa ting, som du ser, äro andligt lidande, som tillredes åt honom, som du känner. Repen äro till att binda hästen, som skall släpa själen, tängerna till att söndernypa näsan och ögonen och öronen och läpparna, galgen till att hänga i.» När jag bedröfvades öfver allt detta, svarade mig jungfrun för andra gången: »Blif ej bedröfvad, ty ännu är tid, så att han, om han vill, kan sönderslita repen, kasta omkull hästarna, smälta tängerna som vax och nedbryta galgen. Och yttermer kan han få så brinnande kärlek till Gud, att alla dessa straffens sinnebilder och verktyg skola varda honom till största heder. Så att repen, hvarmed han smädligen skulle bindas, skola förvandlas åt honom till guldbälte. I stället för hästar, hvarmed han skulle dragas och släpas omkring gatorna, skola änglar sändas honom och leda honom inför Guds åsyn. I stället för tängerna, med hvilka han smädligen skulle nypas, skall åt hans näsa gifvas ljuflig doft, åt munnen god smak, åt ögonen den fagraste syn och åt öronen den härligaste sång.»

Förklaring. Denne, som nu är omtalad, var marsk. Han kom till Rom med så mycken botfärdighet och ödmjukhet, att han där gick till många kyrkor barhufvad, bedjande till Gud, och bad andra bedja för sig, att han ej skulle återkomma till sitt fädernesland, på det ej skulle möjligen hända honom att återfalla i sina forna synder. Hvars bön och röst Gud hörde, så att han dog i Monte Fiascone, då han lämnade Rom, och om hvilken Vår Herre sedan sade till Sancta Birgitta:* »Se dotter, hvad min barmhärtighet gjorde och hvad god vilja gör. Denna själen var i djäfvulens** käf-

---

ej heller böra direkt betviflas. Då nu här i Birgittas uppenbarelse det från Petrus Olofsson härrörande tillägget talar om en marsk, bör den åsyftade personen hafva varit Gustaf Tunason. Att någon annan marsk skulle af Petrus åsyftats förefaller ej antagligt, då det tydligen är fråga om en person, som stått Birgitta nära. Emellertid kan han ej hafva dött på pilgrimsfärden 1350, ty han finnes nämnd i en handling från 1354, utan det måste då hafva skett på en senare resa.

* Lat. texten ersätter denna sats med följande: »hvarom finnes en annan uppenbarelse». ** Lat. texten: »lejonets».

tar, men god vilja ryckte henne ur hans tänder, så att hon nu är på himmelrikets väg och varder delaktig af allt godt, som göres inom den heliga kyrkan.»

Drömmar.

(Fjärde boken, kap. 38.)

Kristus talade till sin brud: »Hvarför gläder du dig så åt glada drömmar, eller hvarför sörjer du så öfver sorgliga drömmar? Månne jag ej har sagt dig, att djäfvulen är afundsjuk och att han utan min tillåtelse ej förmår göra mer än strå under dina fötter. Jag sade dig jämväl, att han är lögnens fader och uppfinnare och att han stundom blandar någon sanning i all sin falskhet. Därför säger jag dig, att djäfvulen sofver ej utan går omkring, att han måtte finna något tillfälle till svek. Därför skall du akta dig, att ej djäfvulen, som genom sin skarpsinniga klokhet och på yttre rörelser förstår människans inre, sviker dig. Ty han sände stundom glada drömmar i hjärtat, för att du skulle fyllas af fåfänglig glädje, stundom sorgliga, för att du i sorgen skulle underlåta några goda gärningar, som du bort göra, och att du skulle vara eländig och sorgsen, förrän eländet kommer. Stundom sände han i ett hjärta, som är besviket och som ville behaga världen, mycken falskhet och lögn, hvarigenom många bedragas, såsom hände med de falska profeterna. Och det händer med den människa, som mera älskar annat, än hon älskar Gud.

Så händer, att bland många falska ord finnas många sanna, ty djäfvulen kunde aldrig bedraga, om han ej blandade lögnen med sanning, såsom syntes i den man, hvilken du såg och som djäfvulen var i. Ty ehuru han vidgick och erkände, att en Gud finnes, så visade likväl hans ord och oblyga åthäfvor, att djäfvulen var hans inbyggare och ägare.* Och nu kan du fråga, hvarför jag tillåter djäfvulen ljuga. Jag svarar, att det låter jag ske till följd af folkets och

---

* Möjligen åsyftas här samma person, som riktar spörsmål till Kristus i Uppenbarelsernas bok 5, här meddelade i utdrag under titeln »Munkens frågor.»

prästernas synder, emedan de vilja veta det, som Gud ej önskar att de skola veta, och önskade framgång i sådant, som Gud såg ej vara nyttigt för deras själar. Därför låter Gud för syndernas skull många ting ske, som ej hände, om ej människan missbrukade Guds nåd och sitt eget förnuft. Men de profeter, som ej åstundade något annat än Gud och ej ville tala Guds ord annat än för Guds skull, de blefvo ej bedragna, utan de talade och älskade sanningens ord.

Dock, liksom ej alla drömmar böra uppmärksammas och beaktas, så böra ej heller alla försmås, ty stundom ingifver och visar jämväl Gud för de onda goda ting och när deras utträde ur världen skall ske, för att de skola öfvergifva sina synder. Och stundom ingifver han de goda goda ting i sömnen, för att de skola vara desto begärligare efter Gud. Därför, så ofta som några sådana ting hända dig, så sätt ej ditt hjärta till dem, utan öfverväg och betrakta dem tillsammans med dina andliga vänner, eller också låt dem alldeles fara och uteslut dem ur ditt hjärta, som om du ej sett dem, ty den, som finner behag i sådana ting, blir ständigt gäckad och oroad. Var därför stadig i tron på den Heliga trefaldigheten; älska Gud af allt hjärta; var lydig både i med- och motgång; håll dig ej i dina tankar för att vara bättre än andra utan haf fruktan äfven vid dina goda gärningar. Och håll ej din mening visare än andra människors och öfverlämna hela din vilja åt Gud och var redobogen till allt det som Gud vill. Då behöfver du ej rädas drömmar; äfven om de synas glada, så skall du dock ej tro på dem eller önska dig dem, såframt ej i dem Guds ära erfares. Äro de sorgliga, så bedröfvas ej utan sätt allt ditt hopp till Gud.»

Därefter talade Guds moder: »Jag är barmhärtighetens moder, hvilken åt den dotter, som sof, redde kläder, och åt den dotter, som klädde sig, redde spis, och åt den dotter, som arbetade, redde krona och allt godt.»

Karl Karlsson.

Birgittas tronkandidat 1363. *

(Fjärde boken, kap. 55.)

Kom ihåg, att skrifvet är om Moses, att konungens dotter fann honom i vattnet och älskade honom såsom sin son. Och det skrifves,** att Moses eröfrade ett land genom fåglar, som fördärfvade etter ormarna. *Jag* är konungadotter af Davids släkt, jag vill älska denne småsvennen, som jag fann i de tårarnas böljor, hvilka utgötos för hans själ, som var innesluten i hans kropps hölje. Och de mina vänner, som jag sagt dig, skola uppfostra honom, till dess han kommer till den ålder, då jag vill väpna honom och sända honom att vinna himmelens konungarike. Men huru det skall ske, är dig obekant och mig bekant. Ty jag vill så utrusta honom, att om honom skall sägas: Han lefde såsom en man, dog såsom en hjälte och kom till domen såsom en god riddare.

*Tillägg.**** Guds son talar: »När ett hungrigt djur drifves bort från sitt rof, väntar det på afstånd för att finna tillfälle att återvända till rofvet, hvarom icke går det tillbaka till sin håla. Så har jag gjort med detta lands furste. Jag har manat honom med mina välgärningar, jag har manat honom med ord och med tuktan, men han är så mycket mera otacksam och glömsk, ju mildare jag visar mig mot honom. Därför kallar jag honom nu från kronan och att förtrampas, emedan han ej ville vara i kronan. Och jag skall sända honom och hans smickrare en farlig huggorm, aflad af en huggormshona och en bakslug räf, hvilken skall bringa oro öfver landet och dess invånare, plundra de enfaldiga och stiga upp till landets högsta toppar och nedkasta och nedtrampa de högfärdiga. Men den svennen, som mina vänner skola uppfostra, skall jag föra på en annan väg, till dess han kommer till ett ärorikare ställe.»

Vidare talar Guds son: »Därtill skall det sägas om den svennen, att han lefde som en man och kämpade som en tap-

---

* Son af Karl Ulfsson och sålunda Birgittas sonson. Se för öfrigt om denna uppenbarelse anmärkningarna vid bokens slut. ** Lat. texten tillägger: »i skolastikernas skrifter.» *** Tillägget, som endast finnes i den latinska texten, härrör som vanligt från Petrus Olofsson.

per riddare. Och han skall krönas såsom en Guds vän. O dotter, hvad tro de kvinnor, som berömma sig däraf, att deras söner gå fram i öfverdåd. Det är ej ära utan oskick att efterlikna konungens öfverdåd. Men det är ära, och den är ärans riddare, som berömmer sig öfver att han gör Gud ära, så mycket han kan, och bemödar sig ytterligare. Och den, som är beredd att lida det, som Gud vill att han skall lida, en sådan är Guds riddare, och en sådan skall krönas med himmelens ridderskap.»

Vid Cecilias utträde ur klostret. *

(Fjärde boken, kap. 71.)

Guds son talade till sin brud: »Svara mig på fyra saker, som jag frågar dig: Om någon gåfve sin vän en fruktbar vinkvist, hvilken gifvaren likväl behölle kvar vid sitt hus, emedan han hade fägnad af dess lukt och syn, hvad skulle gifvaren svara, om den, som fått kvisten, både honom att plantera den på ett annat ställe, hvarest den gåfve mera frukt?»

Hon svarade: »Om vännen var förståndig och gaf af kärlek och unnade den godt, som fick vinkvisten, skulle han visserligen låta sin vän göra med den hvad han ville och säga honom: 'O, min vän, ehuru jag har glädje af att vinkvisten är hos mig, likväl, emedan den ej gör mig rik frukt, gläder jag mig, att du planterar den på ett fruktbarare ställe, om du vill.»

Vår herre sade vidare: »För det andra, om fader och moder gåfve sin dotter åt en ung man och jungfrun ville hafva honom men den unge mannen på tillfrågan ej svarade, om han ville hafva jungfrun eller ej — vore då den jungfrun bunden eller ej?» Hon svarade: »Det synes mig, att jungfrun ej vore bunden, ty svennen sade ej sin vilja.»

Vår herre sade tredje gången: »En välboren sven,

* Cecilia, det sjätte och yngsta af Birgittas till mogen ålder komna barn, den fjärde af hennes döttrar, hade, enligt Margareta Clausdotters krönika, mot sin vilja blifvit satt i Skeninge kloster. Därifrån togs hon enligt berättelsen ut af sin broder Karl, men vi se af denna uppenbarelse, att Birgitta förut gifvit sitt samtycke därtill. Cecilia blef sedan gift två eller tre gånger. Utträdet bör hafva skett vid midten af 1350-talet.

som stod mellan tre jungfrur, sade till dem, att hvilken af dem tre, som sade det ord, som kunde gifva honom den största och varmaste kärlek, skulle få det, som hon* älskade varmast. Då svarade den första jungfrun: 'Så varmt älskar jag den unge svennen, att hellre ville jag dö än besmitta mig med någon annan!' Den andra sade: 'Hellre ville jag lida all smärta än säga ett ord mot hans vilja eller som bedröfvade honom!' Den tredje svarade: 'Hellre ville jag lida all skada och bitter smärta än se den minsta försmädelse eller skada mot honom.' — Säg mig därför», sade vår Herre, »hvilken af dessa tre, som mest älskade den unge mannen, eller hvilken af dem, som har rätt till första rummet i hans kärlek?» Hon svarade: »Mig synes, att de älskade honom lika mycket, ty de hade alla samma hjärtelag för honom. Och därför voro de alla lika berättigade till hans kärlek.»

Vår herre sade för det fjärde: »En person sporde sin vän till råds: 'Jag har ett fruktbart hvetekorn. Om det sås i jorden, gifver det stor skörd och mycken frukt. Men emedan jag är mycket hungrig, hvilket synes dig bättre, att jag sår det eller att jag äter upp det?' Vännen svarade: 'Annorlunda må hungern stillas, nyttigare är, att kornet sås.'**

Dessa fyra utsagor angå dig. Ty din dotter, som du lofvade och gaf mig, är som en vinkvist. Och emedan jag nu vet en lämpligare plats för henne, vill jag plantera henne, hvar mig täckes. Och ej skall du bedröfvas öfver att du gaf ditt samtycke därtill, att hon planterades annorstädes. Du gaf mig din dotter, men ej visade jag dig, hvilket var mig angenämare, hennes jungfrulighet eller hennes äktenskap, eller om ditt offer täcktes mig eller ej. Och de ting, som ovisligen voro gjorda, må förändras och rättas, då du nu vet sanningen.»

Vidare sade vår herre: »Jungfruligheten är god och står högst och är lik änglarna, om den bevaras på rätt och höfviskt sätt. Men om ej viljan till jungfrulighet finnes tillsammans med den kroppsliga jungfruligheten, då är jungfruligheten vanställd, ty Gud finner mera behag i en ödmjuk gift kvinna än i en högfärdig och oblyg jungfru. Och en höfvisk gift kvinna, som lefver i gudsfruktan efter sitt stånd, må erhålla lika stor lön. Ty liksom det är stort att vara i renhetens

---

* Lat. texten: »ynglingen». ** Härefter har den latinska texten följande mening: O dotter, månne det icke synes äfven dig så, att hungern tålmodigt bör fördragas och kornet utsås, många till nytta?

eld och ej brinna, så är det lika stort att vara utanför renhetens eld men hellre önska vara i elden och brinna med större kärlek till Gud utanför elden, än den som är i elden.*

Jag vill uppställa för dig tre exempel, nämligen Susanna, Judit och jungfru Tekla. Den första var gift, den andra änka, den tredje jungfru. Dessa hade olika lefverne och uppsåt, och dock äro de alla lika i gärningarnas förtjänstfullhet och belöning. Sannerligen då Susanna anklagades orättfärdigt af prästerna, ville hon hellre dö än besmittas mot sitt stånd. Och emedan hon allestädes fruktade mig såsom närvarande, därför blef hon värd att frälsas och äras. Judit såg sitt folks vanheder och olycka och bedröfvades så mycket, att hon ej allenast utsatte sig för skymf och skada af kärlek till Gud, utan hon var jämväl redobogen att lida plåga för min skull. Och Tekla, som var jungfru, ville hellre lida bitter pina än tala ett ord mot mig. Ehuru dessa tre ej utförde samma gärning, äro de dock lika i förtjänst; därför kunna både jungfru och änka lika mycket täckas mig, om all deras åstundan i ett godt lefverne är till mig.»

Vidare sade vår herre: »Hvilket din dotter hellre stannar i jungfruskap eller i äktenskap, det är mig lika kärt, om hon skickar och styr sig efter min vilja. Ty hvad hjälpte det henne, om hon inneslötes med kroppen, om hon vore utanför med hågen. Eller hvad är för henne ärofullare att lefva sig ensam till gagn eller att hjälpa flere? Och jag, som allting vet och förutser, jag gör ingenting utan anledning. Därför skall hon ej komma till bestämdt mål genom första frukten, ty den är af räddhåga, och ej genom den andra, ty den är af tröghet, utan genom den mellersta, ty den har måttlig kärlek och höfviskhetens frukt. Men den, som skall taga henne till hustru, skall hafva tre saker, nämligen hus och kläder och kost, hvarmed han må försörja henne.**

---

* D. v. s. det är lika bra att vara i äktenskap och längta till jungfrulighet som att vara i jungfruligt stånd.

** Detta dunkla ställe lyder ordagrant på samma sätt i både latinska och svenska texten. Det tyckes åsyfta tre olika äktenskap för Cecilia. Den latinska texten har ett senare tillägg, som börjar: Sonen talar: »Du undrar, hvarför denna jungfru ej kom till äktenskap på det sätt, som du hoppades. Jag svarar dig med en liknelse: En förnäm man beslöt att gifva sin dotter till äkta åt en, som var fattig. Men då denne fattige skulle komma till förlofningen, hade han öfverträdt landets lagar, och därför fördrefs han med skam af sina medborgare och erhöll ej den jungfru han åstundade. Så har jag gjort med

Spelmannen och hans fiol.

(Fjärde boken, kap. 100.)

Guds son talade till sin brud: »Du skall vara såsom det lekareinstrument*, som kallas fiol, på hvilken lekaren framkallar behagliga ljud. Han silfverslår den och smyckar den utantill, för att den skall synas så mycket dyrbarare, och förgyller den innantill med varaktigt guld. Så skall ock du vara försilfrad med goda seder och mänsklig vishet, att du må förstå, hvad du har att göra mot Gud och dina medkristna och hvad som länder själ och kropp till evärdlig välfärd. Och i ditt inre skall du vara förgylld med ödmjukhet, så att du ej vill täckas någon annan än mig och ej rädes att misshaga människor för min skull.

Därefter gör spelmannen tre ting med sin fiol. Först sveper han den i sindal,** att den ej skall nedsmutsas. För det andra gör han den ett fodral, hvari den kan förvaras. För det tredje gör han ett lås på fodralet, på det att den ej skall borttagas af tjufvar. Så skall ock du svepas i renhet, så att du ej mera vill besmutsas vare sig i lustar eller gärningar, utan bemöda dig därom att du må vara ensam, ty dåliga människors umgänge fördärfvar goda seder. Låsen är noggrant aktgifvande på synen och hörseln och munnen och gärningarna, så att du vaktar dig i alla dina gärningar att du ej svikes af djäfvulens list. Nyckeln är den Helige anda, som skall upplåta ditt hjärta, såsom mig täckes, till min heder och nytta.»

Fjärilen. ***

(Fjärde boken, kap. 112.)

Jesus, Guds son, talade till sin brud: »Oroa dig icke för dessa människors högfärd, hvilken hastigt tager ända.

detta lands härskare, ty jag lofvade honom att utföra storverk, men han lyssnade mera till mina fiender, och därför ernådde han ej det jag lofvade honom» etc. Detta sista syftar på Magnus Eriksson, och sammanhanget med Cecilia afser tydligen händelser, om hvilka vi intet känna.

* *Lekare*, medeltida spelman, som vandrade omkring med något instrument, vanligen med fiol, och spelade och sjöng. ** *Sindal,* sidentyg. Det svenska ordet »fipla» har af latinet orätt öfversatts med »fistula» i st. f. »vitula» (anmärkt af Södervall). *** Med »fjärilen» afses troligen närmast en bestämd person. Det finnes på annat ställe en mycket utförlig och märklig framställning (ej här återgifven) af

Ett slags flygfä finnes, som kallas fjäril. Den har breda vingar och liten kropp, för det andra många färger; för det tredje flyger den högt i vädret till följd af sin lätthet. Men emedan den har liten styrka, faller den snart ned på det, som närmast är, stockar eller stenar. Detta slags flygfä betecknar de högfärdiga, som hafva breda vingar och liten kropp, ty deras hug sväller af högfärd, som en utspänd blåsa. Och de tro sig äga allting till följd af sin förtjänst och hålla sig bättre och värdigare än andra och skulle utbreda sitt namn öfver hela världen, om de förmådde. Men emedan deras lif är kort som ett ögonblick, därför falla de, när de ej tänka det. För det andra hafva de högfärdiga många färger såsom sommarfågeln,* ty de högfärdas öfver sina lemmars fägring och öfver gods och släkt, och de ändra sitt stånd efter alla högfärdens funder. Men när de dö, äro de intet annat än jord. För det tredje, när de högfärdige äro uppkomne på högfärdens högsta trappsteg, då falla de på ett ögonblick vådligen i döden.»**

Knut Folkeson.***

(Fjärde boken, kap. 122.)

Denne är min dödsfiende, ty han begabbar mig i sitt gyckel, han fullkomnar och tillfredsställer sitt begär och sin vilja af all sin kraft. Han är liksom den, som ligger på en trång bro, på hvilkens vänstra hand är det största och farligaste djup, hvarifrån den aldrig kommer upp, som kommer ner. Men till höger är ett skepp, som han kan springa in på och med möda komma undan, så att han har hopp om lifvet. Denna bron är hans beklagansvärda och korta lif, hvari han ej står såsom en man, manligen stridande, och ej

---

en högt uppsatt andlig, som där betecknas såsom en »fjäril». Han ställes där i samband och motsats till en annan betydande kyrklig person, hvilken betecknas som en »broms». Troligen åsyftas dock här en annan person.

* Detta ord begagnas här af den fornsvenska texten i stället för det förut brukade »fiädhal». ** Lat. texten tillägger: »Akta dig därför för högfärd, ty den vänder Guds ansikte från människan, och ej går min nåd in till den, som behärskas däraf.» *** Se om denne Knut Folkeson vidare anmärkningarna vid bokens slut till kapitel 30 i andra boken.

går fram på dygdens väg såsom en pilgrim* utan ligger lättjefull, åstundande att dricka lustans vatten. Sålunda stå två ting inför honom: (Har han stigit upp från bryggan och)** Vänder han sig till vänstra sidan, det är till köttsens gärningar, då faller han i helvetets djup; men springer han i skeppet, då kan han med arbete undkomma och varda frälst, tagande uppå sig hård syndabot. Må han därför snart omvända sig, att ovännen ej skall kasta ned honom från bron, ty då skall han ropa och ej höras utan evärdligen plågas.

*Tillägg.**** Denne var en, som utgöt vatten genom fönstret öfver Kristi brud, när hon gick på en trång gata. Och hon sade: »Gud låte dig ej umgälla det i den andra världen!» Därefter visade sig Kristus för henne (i mässan)** och sade: »Den mannen som af fienskap utgöt vatten öfver dig, han törstar blod, han åstundar jorden och ej mig, han talar djärft mot mig. Han dyrkar och älskar sitt eget kött för mig, sin Gud, och utestänger mig ur sitt hjärta. Vakte han sig därför, att han ej måtte dö af blod!» Denne samme man lefde därefter endast en kort tid och dog af näsblodsförblödning, såsom honom förespåddes.

De sju stenarna i Birgittas krona.

(Fjärde boken, kap. 124.)

S:a Agnes talade till bruden och sade: »Kom, dotter, och tag uppå den krona med sju dyra stenar, som gjorts åt dig. Hvad är kronan annat än bevis på tålamod, hvilken smides af bedröfvelse och prydes af Gud.

Din kronas första sten är jaspis. Den stenen satte han i din krona, som sade till dig skymfligt, att han ej visste af hvad anda du talade, och sade, att det vore dig bättre att sitta och spinna, som andra kvinnor göra, än disputera om den heliga skrift, ty på samma sätt som jaspis skärper synen och

* Frasen uttryckes i lat. texten så: »Och ej såsom en pilgrim, som dagligen fortskrider och tillväxer på vägen». ** Orden inom parentes endast i latinet. *** Tillägget börjar i lat. texten sålunda: »Då denne såg, att konungen ändrat sitt sinne och att han ej på vanligt sätt vann hans öra, fattade han motvilja mot Birgitta och utgöt» o. s. v.

tänder glädje i sinnet, så tänder Gud glädje i själen af bedröfvelse, upplyser förståndet i andliga ting och dödar kroppens otyglade rörelser.

Andra stenen är safir. Den sattes in i din krona af honom, som talade väl om dig i din närvaro men talade illa på din rygg. Ty på samma sätt som safiren är blå som himmelen och bevarar lemmarnas hälsa, så pröfvar människornas ondska den rättfärdiga människan och låter henne åstunda det himmelska och bevarar själarnas lemmar, så att hon ej högfärdas.

Tredje stenen är smaragd. Den sattes in åt dig af honom, som sade dig hafva sagt, det du ej sade och ej tänkte. Ty på samma sätt som smaragden är skör och bräcklig af sig och dock fager och grön, så blifver människors förtal hastigt till intet, och likväl gör den själen fager såsom en belöning för tålamod.

Fjärde stenen är den äkta pärlan. Den insattes åt dig af honom, som klandrade Guds vän i din närvaro, af hvilket klander du bedröfvades mera än af klander mot dig själf, ty på samma sätt som pärlan är hvit och skön och lättar hjärtats sorg, så inleder kärlekens sorg Gud i själen och kväfver vredens och otålighetens plågor.

Femte stenen är topas. Den insattes i din krona af honom, som talade bittert och hårdt till dig, hvaremot du gaf honom din välsignelse. Ty på samma sätt som topasen har färg som guld och bevarar renhet och skönhet, så är intet skönare och behagligare för Gud än att människan ej skadar dem, som henne skada, utan älskar dem och beder för dem, som hata henne.

Sjätte stenen är diamant. Den insattes af honom, som gjorde dig kroppslig skada, som du dock tålmodigt tålde, utan att du ville vanfrejda honom, som gjorde skadan. Ty liksom diamanten ej brytes eller går sönder af slag utan af bockblod, så täckes det Gud, att människan skall för Guds skull glömma den skada, som tillfogats henne, och alltid tänka på hvad Gud gjorde för människans skull.

Sjunde stenen är karbunkel. Den insattes åt dig af honom, som gaf dig ett falskt budskap och sade, att din son Karl var död, hvilket du tålde och fördrog tålmodigt, läm-

nande din vilja i Guds händer.* Ty liksom karbunkeln lyser i ett mörkt rum och är den allra skönaste i en fingerring, på samma sätt är det med den, som är tålig, när han mister något, som är honom kärt. Honom uppväcker Gud till sin kärlek och låter honom lysa i helgonens åsyn såsom en dyrbar sten.

O dotter, stå därför ståndaktig, ty ännu äro några stenar behöfliga för att utvidga din krona, ty Abraham och Job blefvo bättre och mera kända och berömda genom pröfningar och Johannes heligare genom vittne om sanningen.»

Till Klemens VI.

(Fjärde boken, kap, 132, svenska texten.
Sjätte boken, kap. 63, latinska och svenska texten.)

Guds son talade till sin brud: »Skrif till påfven Klemens å mina vägnar dessa ord. Jag upphöjde dig, och jag lät dig uppnå ett ämbete öfver alla hedersämbeten. Stå därför upp och stifta fred mellan Frankrikes och Englands konungar, hvilka äro såsom grymma och farliga djur och själaförrädare. Kom sedan till Italien och predika där och bebåda hälsans ord och det gyllene året och Guds kärlek och skåda de vägar, som betäckta och stänkta äro med mina heliga mäns blod, och jag skall gifva dig den lön, som aldrig upphör. Gif jämväl akt på din framfarna tid, då du djärft retade mig till vrede och gjorde hvad du ville och ej hvad du skulle, och jag teg, såsom om jag ej vore domare. Men nu kommer snarligen min timme, då jag skall utkräfva af dig all din glömska och synd. Och så som jag lät dig upphöjas öfver alla, så skall du andligen nederfara i förskräcklig plåga, hvilken du sannerligen skall röna i själ och lekamen, såframt du ej lyder mina ord. Och din stortaliga tunga skall tiga i dig. Ditt namn, som du helgade på jorden, skall vara i glömska och vanära i min och mina helgons åsyn. Jag skall ock

* Om den här åsyftade händelsen berättas i Revel. extrav. kap. 112; se detta.

utkräfva af dig, att du ovärdigt kom till ditt hedersämbete ehuru med min tillåtelse, hvilket jag vet bättre, än ditt glömska samvete minnes det. Jag skall ock spörja dig, huru slapp du var att stifta fred mellan konungarne och huru mycket du lutade åt den ena parten. Ej skall heller glömmas, huru mycket girigheten ökades och växte i din tid och att du skulle kunnat förbättra mycket, om du hade velat. (Men emedan du var köttets älskare, ville du det ej.)* Stå därför upp, förrän den yttersta timmen kommer, som nu nalkas dig. Och återtag den förut försummade tiden med den korta tid, som nu återstår. (Men om du tviflar på, af hvars anda dessa orden äro, så äro människan och riket dig kunniga, hvari underbara ting hafva skett.)* Ty att den misskund och den rättvisa, hvarom jag talar, nalkas allestädes. Ditt samvete säger dig det vara rätt och kärleksfullt, som jag manar och råder. Och utan att mitt tålamod hade bevarat dig, hade du nu nedsjunkit djupare i helvetet än de påfvar, som före dig voro. Leta i ditt samvetes bok och se, om jag talar sanning.

Innocentius VI.

(Fjärde boken, kap. 133, svensk text, 136 lat. text.)**

Sonen talar till bruden och säger: »Denne påfve är af bättre malm än den, som var före honom, och ett ämne tjänligt att målas med den bästa färg. Men människornas ondska kräfver, att han snart tages från världen. Hans goda vilja skall räknas hans krona och ära till förökelse. Likväl, om han lyssnade till mina ord,*** som äro dig gifna, blefve han bättre, och de skulle få högre lön, som förde mina ord till honom.»

---

* Orden inom parentes förekomma i den latinska texten samt i den svenska texten, sådan den läses i sjätte boken kap. 63, men ej i den svenska texten i fjärde boken kap. 132. Eljest äro de båda svenska texterna öfverensstämmande.

** Innocentius VI (1352—1362), Klemens VI:s efterträdare var en sträng och enkel man, i allt en motsats till sin företrädare.

*** Lat.: »mina böckers ord.»

Till Urban V.

(Fjärde boken, kap. 134 svensk text; kap. 137 lat. text.)*

Guds son talar till sin brud, sägande: »Hvilken som hafver ett trådnystan, hvari det bästa guld finnes inuti, han underlåter ej att nysta af tråden, till dess han finner guldet. Och då han hafver funnit det, då länder det ägaren till heder och gagn. Så är denne påfve Urbanus ett böjligt guld, till goda ting, men han är belagd med världsliga omsorger. Säg honom därför å mina vägnar: Din tid är kort. Stå upp och se till, huru själarna, som äro dig antvardade, må frälsas. Jag sände dig en renlefnadsregel, som grundas och börjas skall i staden Vadstena i Sverige, hvilken regel utgick af min mun. Nu emedan du är min ämbetsman på jorden, vill jag, att du skall stadfästa den och styrka den med din välsignelse. Jag dikterade den** och gaf den andliga gåfvor, gifvande den det aflat, som är i S:t Peters kyrka Ad vincula i Rom. Stadfäst därför du inför människorna det, som är helgadt inför mitt himmelrikes härskaror. Men om du beder om tecken på att jag talar detta, det hafver jag redan gifvit dig, alldenstund, när du först hörde mina ord, då var din själ vid min budbärares ankomst andeligen hugsvalad. Och begär du framdeles ytterligare tecken, de skola dig gifvas, dock ej såsom åt Jonas, profeten.

Men du, min brud, hvilken jag hafver gifvit min nåd, kan du ej få påfvens bref och insegel på nämnda aflatsgåfva utan penningegången därför, då vare dig nog min välsignelse. Och jag skall fullborda och stadfästa mina ord, och alla helgon skola vara mina vittnen. Min Moder vare dig insegel, min Fader stadfästare och den Helige ande en hugsvalare för dem, som komma till ditt kloster.»

---

* Urban V (1362—1370) kom från Avignon till Rom 1367 i oktober, och Birgitta ville då förmå honom att stadfästa hennes orden (se vidare inledningen). I den här meddelade uppenbarelsen begär hon också att för Vadstena kloster få den aflat, som fanns i kyrkan S:t Petri ad Vincula, vid hvilken han föregående år just utnämnt sin broder Anglicus Grimoard till kardinal. ** Så enligt den latinska texten samt i den version af svenska texten, som finnes i revel. extravagantes, kap. 44. Svenska texten i 4:134 är något kortare.

Till Urban V.

(Fjärde boken, kap. 135 svensk text, kap. 138 lat. text.) *

Då hon en natt vakade i bön, tyckte bruden, som om en röst talade, hvilken utgick från en cirkel af ljus liksom solen och hvilken röst sade till henne följande ord:** »Jag är Guds moder, emedan det täcktes honom. Jag är ock alla deras moder, som äro i himmelrikets glädje. Och på samma sätt som då barnen få hvad de behöfva efter sin önskan, det likväl ökar barnens glädje, att de se moderns anlete vara blidt, så täckes Gud gifva alla glädje och fröjd i himmelriket af min jungfrulighets renhet och mina dygders fägring, ehuru de på ett outrannsakligt sätt hafva allt godt af hans gudoms makt. Jag är jämväl alla deras moder, som äro i skärselden, ty för mina böners skull lindras i hvarje stund deras straff, som de i rättvisans namn måste lida för sina synder.*** Jag är jämväl moder för alla de rättvisa människor,† som finnas på jorden, hvilkas rättvisa min son älskade med den fullkomligaste kärlek. Och på samma sätt som moderns hand är redobogen att sätta sig till motvärn mot den våda och skada, som kunde träffa hennes son, så är jag redobogen att försvara rättvisa människor i världen och frälsa dem ur all andlig fara. Jag är jämväl moder för alla syndiga människor, som vilja bättra sig och som hafva vilja att ej vidare synda. Och jag är redobogen att taga den syndige i mitt värn såsom en kärleksfull moder, när hon ser sin son springa naken till sig undan sina dödsfienders dragna svärd,

---

* På sommaren 1370 började det ryktet sprida sig i Italien, att Urban V (se anm. till föregående uppenb.) ämnade återvända till Avignon. Då detta för Birgitta var detsamma som att se frukterna af hela hennes arbete förspillda och kyrkan ånyo tillspillogifven, skyndade hon att tillställa påfven en skrifvelse med hotelser om ofärd, för den händelse han lämnade Rom. Hon uppsökte honom i Montefiascone, dit han dragit sig undan, och träffade kardinalen Beaufort (sedermera Gregorius XI), som hon sökte förmå att öfverlämna här meddelade skrifvelser. Då denne ej vågade det, gjorde hon det själf. Med anslutning till innehållet i skrifvelsen skall Urban hafva svarat: »Anden förde mig hit, nu för han mig härifrån.» ** De inledande orden, som härröra från den förste utgifvaren af Birgittas skrifter, finnas ej i den svenska texten. *** I latinet finnes härefter en mening, som endast innehåller en upprepning af den föregående. † Latinet: »för all den rättvisa»; se vidare härom anm. vid bokens slut till denna revel.

och frälsa honom ur hans ovänners händer.* Så gör jag med alla de syndiga människor, som bedja om barmhärtighet af min son med sann ödmjukhet och gudfruktig kärlek.

Hör nu och gif granneligen akt på, hvad jag vill säga dig om två mina söner, som jag vill nämna för dig. Den förste är min son Jesus Kristus, som föddes af mitt jungfruliga kött därtill att han skulle visa sin kärlek och återlösa själarna, hvarför han ej sparade sin kropps arbete och sitt blods utgjutelse. Och han hörde smädelse och uthärdade svår smärta och är nu rik och allsmäktig i evärdlig glädje. Den andre, som jag räknar såsom min son, är han, som sitter i Guds säte i världen, om han lyder min sons bud och älskar honom med fullkomlig kärlek.** Han fick den Helige andes ingifvelse, att han skulle komma till Rom och skipa rättvisa och styrka den kristna tron och förnya den heliga kyrkan. Och såsom modern leder sitt barn med sig hvart hon vill, genom att hon visar det sina spenar, så ledde jag honom till Rom med min bön utan all kroppslig fara. Men nu vänder han till mig ryggen och ej ansiktet och vill gå från mig. Och därtill lockar och leder honom en ond ande med sitt svek. Ty han känner leda vid gudligt arbete och finner lust i sitt lekamliga gagn. Djäfvulen drager och leder honom med världslig lusta att längta till sitt fädernesland. Han lockas och drages jämväl af köttsliga vänners råd, hvilka mera akta hans kärlek och hans vilja än Guds ära och vilja och själarnas frälsning.

Om han nu far tillbaka till sitt fädernesland, då skall han snarligen få ett slag, så att hans tänder skola skallra, hans syn skall förmörkas och alla hans lemmar skälfva. Den Helige andes värme skall minskas i honom, och alla Guds vänner tröttna, som bedja för honom. Och han skall göra räkenskap för hvad han gjorde under sitt påfvedöme och för hvad han underlät att göra, som han hade bort göra.»***

* Här inskjuter lat. texten: »Månne hon ej då manligen skulle motstå farorna för att befria och rycka sin son ur hans fienders händer och med glädje bevara honom i sitt sköte?» ** Här inskjuter den latinska texten: »Nu vill jag tala något om denne påfve, som nämnes. Urbanus erhöll till följd af min bön den Helige andes ingifvelse» o. s. v. Äfven i återstoden af texten, där latinet upprepar Urbans namn, märkas ett par smärre olikheter. *** Slutorden hafva fattats som en profetia om Urbans död, som inträffade kort efter hans återvändande till Frankrike 1370.

Till Gregorius XI.

(Fjärde boken, kap. 142 lat. text.) *

Helige fader. Då en person, som Eders Helighet väl känner, vakade i böner och var försänkt i betraktelse, blef hennes själ hänryckt, och hon såg i andan liksom en tron, hvarpå satt liksom en människa af outsäglig skönhet och en härskare af ofattbar makt. Och omkring tronen stod en stor mängd af helgon och en oräknelig härskara af änglar, och framför den, som satt på tronen, stod på afstånd en biskop, iklädd prästerliga kläder och prydnader. Men själfva härskaren, som satt på tronen, talade till mig och sade: »Mig är gifven all makt i himmelen och på jorden af min Fader, och äfven om dig synes, att dessa ord komma liksom från *en* mun, så talar jag likväl ej ensam, ty genom mig tala Fadern och den Helige ande, och vi tre personer äro en i Guds väsen.» Därefter talade han till biskopen och sade: »Förnim, påfve Gregorius XI, de ord, som jag talar till dig, och gif noga akt på hvad jag säger dig. Hvarför hatar du mig så? Hvarför är din djärfhet och förmätenhet så stora mot mig? Ty ditt världsliga hof röfvar från mitt himmelska hof. Du beröfvar mig i ditt öfvermod mina får, och du afpressar och undandrager mot din plikt min kyrka hennes och hennes undersåtars gods, som äro mina ägodelar, och gifver dem åt dina världsliga vänner. Du tager och mottager också orättfärdigt af de fattiga deras gods och gifver och utdelar på olämpligt sätt åt dina rika; det är därigenom din djärfhet och förmätenhet äro så alltför stora, att du så obetänksamt inträder i mitt hof och ej skonar det, som är min tillhörighet. Hvad har jag gjort dig, Gregorius? Jag har i mitt tålamod tillåtit dig stiga upp till den högsta prästerliga värdighet och sagt dig min vilja genom de bref från Rom, som genom gudomlig uppenbarelse blifvit dig

---

* Pierre Roger de Beaufort, brorson till Klemens VI, utnämnd till kardinal vid 17 års ålder, valdes till påfve i december 1370 efter Urban V. Han var närvarande i Montefiascone, då Birgitta egenhändigt öfverlämnade till Urban näst föregående uppenbarelse. Den här meddelade uppenbarelsen, som endast finnes i den latinska texten, sändes till Avignon från Neapel med biskop Alfons vid Birgittas återkomst från pilgrimsfärden till Jerusalem i februari 1373 (hennes dödsår). Den utgör en af de fem skrifvelser, alla bevarade, som hon författat till samme påfve, af hvilka två skickats före jerusalemsfärden och en, den sista, i juli 1373, medan en aldrig afskickats, enär Birgitta ej erhöll befallning härom.

sända och genom hvilka du blifvit manad till din själs frälsning och varnad för dina förskingringar. Huru vedergäller du mig nu för så stora välgärningar? Och hvarför tillåter du, att i ditt hof råder det största öfverdåd och omåttlig girighet och för mig afskyvärd yppighet och äfvenledes en förskräcklig och bottenlös simoni.

Därtill röfvar och plundrar du mig på otaliga själar. Ty du liksom sänder alla, som komma till ditt hof, till helvetets eld, medan du är ledare och herde för mina får. Och däri består ditt fel, att du ej noggrant öfverväger, hvad som bör rättas och uträttas till dessas andliga välfärd. Och ehuru jag till följd däraf rättvisligen kunde fördöma dig, så manar jag dig i min barmhärtighet ännu en gång till din själs räddning, att du kommer till ditt säte i Rom så skyndsamt du kan. Tiden ställer jag till ditt eget godtfinnade, men likväl må du veta, att ju längre du dröjer, dess mera minskas själarnas och dina egna dygders förfrämjande. Och ju snarare du kommer till Rom, dess snabbare skola dina dygder och den Helige andes gåfvor tillväxa, och du skall upptändas af min kärleks heliga eld. Kom alltså och dröj icke! Kom icke med vanligt öfverdåd och världslig ståt utan med ödmjukhet och brinnande kärlek. Och sedan du så kommit, så uppryck och utrota alla laster vid ditt hof. Aflägsna också alla dina köttsliga och världsliga vänners råd från dig och följ ödmjukt mina vänners andliga råd.

Träd alltså fram och frukta dig icke, stå upp manligen och ikläd dig förtröstansfullt tapperhetens klädnad och börja att förnya min kyrka, som jag förvärfvat med mitt eget blod; på det att hon må förnyas och andligen återbringas till sitt forna heliga tillstånd, ty nu hedras mera skökan än den heliga modern kyrkan.

Men om du icke lyder denna min uttalade vilja, så må du för visso veta, att jag inför hela mitt himmelska hof skall döma dig med en sådan dom och andlig rättvisa, såsom en prelat dömes och världsligen straffas till degradering, då han offentligen afklädes sina heliga prästerliga kläder med skam och förbannelse och höljes med skymf och vanära. Så skall jag göra med dig. Ty jag skall utstöta dig från mitt himmelska hof, och allt, som nu är dig till frid och ära, skall varda dig till förbannelse och evig vanära. Och hvarje djäfvul från afgrunden skall mottaga ett stycke af din själ, ehuru den är odödlig

och oförgänglig, och du skall fyllas af evig förbannelse i stället för af välsignelse.

Och dock, min son Gregorius, manar jag dig ännu en gång, att du ödmjukt vänder dig till mig och lyder mitt råd, din faders och skapares. Om du på nämnda sätt lyder mig, skall äfven jag såsom en kärleksrik fader mottaga dig. Beträd alltså manligen rättvisans väg, och du skall blifva lycklig. Förakta ej den som älskar dig; ty om du lyder, skall jag göra barmhärtighet med dig och välsigna dig. Och jag skall kläda dig och pryda dig med en sann påfves dyrbara prästerliga kläder och ikläda dig mig själf, så att du skall vara i mig och jag i dig, och du skall åtnjuta en evig ära.»

Sedan detta blifvit sedt och hördt, försvann synen.

Råd till upprorsmännen mot konung Magnus.

(Fjärde boken, kap. 141 svensk text.
Revel. extravag. kap. 80 lat. text.) *

»Dig skall synas, som om fyra mina vänner stode framför mig, de där ännu äro lefvande. En af dem är den, som konungen lyssnade till, då han var världsligt sinnad, men hatade, så snart han började att blifva gudfruktig. Dessa fyra nämnas efter sin världsliga makt — — — —.»** Sedan tyckte jag, som om Jungfrun talade till dem i följande ordalag:*** »Jag är den, till hvilken ängeln sade: Ave, gratia plena.† Fördenskull bjuder jag min nåd åt alla behöfvande, som vilja hafva den. Jag bjuder eder min hjälp till edert rikes försvar mot Guds ovänner, kroppsliga och andliga. Jag bjuder eder,

* Denna uppenbarelse ingår i ett af de två utkast, som finnas nedskrifna med Birgittas egen hand, af hvilka det ena rör kyrkans tillstånd, det andra rör upproret mot konung Magnus. Detta senare innehåller först de 23 sista raderna af åttonde boken, kap. 56; därefter följa några rader, som ej återfinnas i de tryckta upplagorna, och slutligen kommer hela återstoden, som här återgifvits jämte de fyra första raderna ur autografen. ** Så långt uteslutande efter autografen. Strecken utmärka några ord, som blifvit utraderade i handskriften. Man får tänka sig; att äfven begynnelseorden äro sagda af jungfru Maria. Vi se af dem, att det talas till fyra personer, som voro de i Birgittas planer invigda. *** Så enligt autografen. I redaktionen af 4: 141 läses här: »Guds moder talade till S:a Birgitta.» † Änglahälsningen: »Hell full med nåd» (Lukas 1: 23).

att I mågen arbeta därpå, att riket får den konung, som kan hjälpa och styra till goda gärningar och skickliga seder. Jag kungör eder, att Guds rättvisa skall skilja konungen och hans afkomma från detta riket. En annan man, infödd i riket, denna gång onämnd, är af Gud vald till konung.* Han skall styra riket efter Guds vänners råd och efter rikets nytta och behof. Gören som eder tillrådes, på det att mångas skada må afvändas och I mån få flera på eder sida. Hållen detta råd hemligt; både inför Guds vänner och inför hans ovänner bören I dölja det, undantagandes om I finnen den, som vill, som jag nu säger, så att riket måtte stärkas i Guds ära och goda seder börjas och förnyas samt det återställas till kronan, som hon hafver mist. Må sålunda en eller flera af eder börja och gå till konung Magnus och säga så: 'Vi hafva något att säga, som rör eder själs salighet, och vi bedja eder hålla det hemligt såsom en bikt', jämte flera ord, som äro tillbörliga, om eder så täckes.

Och sådan är meningen: I hafven det fulaste ryktet inom riket och utom riket, som en kristen människa kan hafva, nämligen att I hafven haft beblandelse med män. Och synes det väl vara sannolikt, ty I älsken mera män än Gud eller eder egen själ eller eder egen hustru.** För det andra veta vi ej, huruvida I hafven den rätta tron eller ej, ty I haden af kyrkan blifvit förbjuden att höra mässan, men det aktaden I ej utan gingen i kyrkan som förr och hörden mässan. För det tredje ären I en röfvare af vår kronas land och gods. För det fjärde hafven I varit en förrädare mot Skåne och mot edra tjänstemän och undersåtar, som tjänade eder och eder son och ville tjäna eder och eder son, med rätt behålla landet under vår krona och göra kronans ovänner skada. I lämnen dem i deras värsta oväns händer, så att de aldrig äro säkra för gods eller lif, så länge han lefver.

Viljen I bättra edra brott och synder och återvinna landet, då vilja vi gärna tjäna eder. Viljen I ej självfva, så gifven oss eder son och resen bort ur landet. Eller ock lämnen honom kronan under edlig förpliktelse, att han vill vårt land

---

* Birgittas kandidat var hennes sonson Karl Karlsson, se fjärde boken, kap. 52, jämte anmärkningarna till denna uppenbarelse.

** Af denna och följande i svenska originalet svåröfversättliga meningar har den latinska texten gifvit en något fri omformning.

återvinna, sitt råd och sina ämbetsmän höra och allmogen till rätt förhjälpa. I annat fall är det en annan, som skall varda Guds konung, och fördenskull skall han framföra en sådan med minsta våda och skada. Ty Gud hafver lika stor makt öfver den unga som öfver den gamla, lif att stäcka eller af landet drifva så nu som fordom, och vill styra allt efter sitt fasta beslut, förlänga eller förkorta.

Kan så vara, att de ej vilja lyda. Söken då hemligen edra vänner, och då I hafven några af ridderskapet, som hålla med eder, så sägen dem uppenbarligen, det I saden konungen hemligen, och sägen, att I ej viljen tjäna någon kättare eller förrädare och ej hans son, om han vill efterfölja sin faders gärningar, och tagen eder sedan en förman, som å kronans vägnar för krig. Är det den min son hafver valt,* så varder han stadfäst,** är han det ej, så varder han utskrapad. I män gifva råd och penningar, jag gifver dristighet och ett manligt hjärta, och den, som ej *vill*, han *skall* lyda. Vill konungen af landet fara, skall ingen af eder följa honom.»

Munkens frågor.

(Ur femte boken.)

Latinska textens

FÖRETAL TILL FEMTE BOKEN.***

Här börjar femte boken af Kristi himmelska uppenbarelser till den heliga Birgitta från Sverige. Denna bok kallas med rätta *Frågornas bok*, därför att framställningen sker i frågor, på hvilka Herren Kristus gifver underbara svar. Och den uppenbarades för samma fru på ett underbart sätt, såsom hon själf och hennes skriftefäder ofta i vittnens närvaro intygade. Ty en gång, då hon en dag färdades till häst på väg till sitt slott Vadstena tillsammans med flera bekanta,

---

* Så enligt autografen. Upplagans text har: »Är den min vän, som blifver vald.» ** Latinet är här oriktigt.

*** Detta företal är troligen författadt af biskop Alfons af Jaen, som var Birgittas följeslagare under hennes senare tid i Italien och som också redigerade hennes skrifter. Det finnes ej i den svenska texten.

som redo i hennes följe, började hon, medan hon red på vägen, upplyfta sitt sinne till Gud under bön och blef då hänförd i anden och liksom utom sig, så att hon var frånvarande från sina kroppsliga sinnen och försjunken i den andliga betraktelsens hänryckning. Hon såg då i anden en stege fästad på marken, hvars topp berörde himmelen, och vid dess topp i himmelen såg hon Herren Jesus Kristus sitta på en underbar tron liksom en dömande domare, och vid hans fötter stod jungfru Maria, och rundt omkring tronen var en omätlig härskara af änglar och en stor mängd helgon. Och midt på stegen såg nämnda fru Birgitta en för henne bekant andlig, som då ännu lefde, med stora kunskaper i teologien men äfven full af svek och djäfvulsk ondska, hvilken i sina otåliga och oroliga åthäfvor tycktes mera en djäfvul än en andans man. Den nämnda frun såg nämligen hans tankar och hans hjärtas alla inre rörelser och huru han framställde dem till Kristus, som satt såsom domare på tronen, under obehärskade och oroliga rörelser under form af frågor, såsom nedan följer. Och då hörde och såg i anden fru Birgitta, huruledes domaren Kristus med milda och värdiga åtbörder kortfattadt besvarade dessa frågor hvar och en särskildt med stor vishet. — — Sedan nämnda fru på en gång och i en och samma uppenbarelse erhållit hela denna bok i sitt medvetande och redan nalkades till det nämnda slottet, fattade hennes sällskap hästens tyglar och började vidröra henne och liksom väcka henne ur hennes hänryckning. Sedan hon återkommit till sig själf, beklagade hon sig högeligen öfver att hon därvid beröfvades en så stor gudomlig sällhet.*

Och denna frågornas bok förblef så kraftigt inpräglad i hennes hjärta och minne, som om den hade blifvit helt och hållet ristad på en marmortafla. Och själf nedskref hon den genast på sitt modersmål, och hennes biktfader** öfversatte den på bokspråket, såsom han plägade öfversätta andra böcker.

Denna frågornas bok indelas i spörsmål och underindelas i frågor. Den har 16 spörsmål, och i hvart och ett af dessa tillspörjes domaren Kristus angående vissa frågor, på hvilka han själf svarar klart och underbart; så att hvarje spörsmål

---

* Jämför med denna skildring särskildt Birgittas egen framställning om sin hänryckning, då hon mottog uppenbarelsen om klosterreglerna. Se klosterregeln kap. 29. ** Här åsyftas priorn Petrus Olofsson, som bl. a. också var Birgittas biktfader.

innehåller ett visst antal frågor. Därefter följa deras lösningar och svar, såsom af bokens fortgång tydligare framgår.*

Ur KAPITEL I, svensk text.

Spörsmål I, lat. text.

S:a Birgitta sade: Jag såg i himlen en stol, på hvilken vår Herre Jesus Kristus satt såsom domare, och jungfrun Maria satt framför hans fötter och en otalig härskara af änglar och heliga själar. Och en mycket boklärd munk syntes stå högt på en stege, som stod på jorden och räckte upp till himmelen. Och den munken syntes tala till domaren med otåliga åthäfvor och oroligaste håg och sinne, som om han vore full med svek och ondska, och sporde: »O domare, jag spör dig, du gaf mig mun, hvarför får jag icke tala, som mig täckes? Du gaf mig öron, hvarför får jag icke höra de ting, som mig lyster? Du gaf mig ögon, hvarför får jag ej se med dem det, som mig behagar? Du gaf mig händer, hvarför får jag ej göra med dem det, som är mig behagligt och ljuft? Du gaf mig fötter, hvarför får jag ej gå efter mitt begär?»

Domaren, som satt på stolen och hvilkens åtbörder voro mycket höfviska och milda, svarade och sade: »O min vän, jag gaf dig mun, därtill att du på ett förståndigt sätt skulle tala om din själs och din kropps behof och nytta samt de ting som lända till Guds ära. För det andra gaf jag dig ögon, för att du skulle se onda ting och undfly dem och goda ting och göra dem. För det tredje gaf jag dig öron, för att du skulle lyssna till de ting, som höra till sanning och höfviskhet. För det fjärde gaf jag dig händer för att du skulle göra med dem det, som för kroppen är nödvändigt och för själen ej skadligt. För det femte gaf jag dig fötter, för att du skulle gå bort från kärleken till världen och gå till din själs hvila och kärlek och till mig, din skapare och återlösare.

— — —

Spörsmål 3, lat. text.

Därefter syntes samme munk som förut på sin stege och sade: »O domare, jag spör dig: Hvi gaf du oss kroppsliga sinnen, om vi ej skulle röra oss och lefva efter dem? Och hvi gaf du mat och dryck och andra angenäma ting till kroppen uppehälle, om vi ej skola lefva och äta oss mätta efter

* Den latinska texten indelas i »interrogationes» och »qvæstiones», den svenska begagnar uttrycken »kapitel» och »frågor».

köttets lusta? Hvarför gaf du oss fri vilja, om vi ej skola följa vår egen vilja? Hvarför gaf du mannen och kvinnan naturlig lusta i beblandelse, om de ej skola lefva efter sin naturliga lusta? Hvarför gaf du hjärta och vilja, om icke därför att de ting skola älskas, som äro angenämast och ljufvast att njuta?»

Domaren svarade: »O min vän, jag gaf människorna sinne och förstånd att skåda och älska och följa lifsens väg och undfly dödens väg. Jag gaf föda till människans nödtorft och måttligt uppehälle, att människan skulle styrkas till gudligt arbete och ej till att hon skulle förstöras och försvagas af omåttlighet. Jag gaf människan fri vilja, för att hon skulle öfvergifva sin egen vilja för mig, sin Gud, och få desto större lön. Jag gaf henne naturliga lustar, för att människosläktet skulle skäligen ökas i den heliga kyrkan, som förutbestämdt är.* Jag gaf människan hjärta, för att hon däri skulle innesluta sig, sin Gud, som är ofattbar och allestädes, och för att tanken på honom och glädjen i honom skulle vara med mig och i mig.»

KAPITEL 3, svensk text.

Spörsmål 5, lat. text.

Munken syntes som förr sägande: »O domare, hvarför skapade du maskar, som kunna skada och duga till intet? Hvarför skapade du vilda djur, som jämväl göra människan skada? Hvarför sände du sjukdom och värk i kropparna? Hvarför tål du och tillstädjer många orättfärdiga domares ondska och vrånghet, hvilka tvinga och plåga sina underlydande såsom köpta trälar? Hvarför plågas människans kropp jämväl i dödsögonblicket?»

Domaren svarade: »Jag, Gud och domare, skapade himmel och jord och alla de ting, som i dem äro, och ej utan ändamål och ej utan likhet med andliga ting. Ty heliga människors själar likna de heliga änglarna, som äga evigt lif och salighet, och orättfärdiga människors själar likna djäflar, hvilka äro i evig död. Emedan du frågar mig, hvarför jag skapade maskar, svarar jag dig, att jag skapade dem för att visa min godhets och vishets stora makt. Ty ehuru de kunna göra skada, skada de likväl ej utan min tillåtelse och för

* Lat. texten har här en något varierande läsart liksom på flera ställen i denna bok. Så upprepar den lat. texten vid hvarje svar den föregående frågan.

syndens skull, och för att den människa, som försmådde att underkasta sig mig, som är den högste, skall sörja däröfver att hon kan tillfogas skada af de obetydligaste ting, och på det hon må veta, att hon ingenting förmår utan mig, hvilken de oskäliga djuren tjäna och lyda.

Och hvarför jag skapade grymma djur, därpå svarar jag, att alla de ting jag skapade voro ej allenast goda utan också högeligen goda och antingen skapade till människans nytta och pröfning eller ock till andra skapade tings nytta, och för att människan skulle så mycket ödmjukare tjäna mig, sin Gud, som hon är härligare och lyckligare än andra varelser. Dock åstadkomma djur ofta skada i världsliga ting af två anledningar: först till onda människors kännedom och näpst, så att de af olyckorna må förstå, att de skola lyda mig, sin öfverman; för det andra skada de jämväl goda människor för att befordra deras dygd och rening. Och emedan människan syndade och reste sig mot mig, sin Gud, därför reste sig mot henne alla de ting, som skulle tjäna henne och vara henne underdånig.

Och därför komma sjukdomar öfver kroppen, att människan skulle taga sig till vara och lära andlig självbehärskning och tålamod genom köttets tyglande mot öfverflödets och oåterhållsamhetens last. Men orättfärdiga domare fördragas och tillstädjas genom mitt tålamod till andra människors rening. Och så som guldet renas i elden, så renas själarna genom orättfärdiga människors ondska och läras att afhålla sig från det de ej böra göra. Så fördrager jag i mitt tålamod onda människor, för att djäfvulens agnar skola skiljas från goda människors hvete och deras lusta uppfyllas enligt min gudomliga rättvisa.

Och rättvist är, att kroppen skall lida plåga i döden, för att människan skall plågas genom sådana ting, i hvilka hon syndade. Och emedan hon syndade genom otillbörlig lusta, så är det rättvist, att hon skall plågas med tillbörlig plåga och smärta. Därför börjas här döden för somliga och blifver utan ända i helvetet, och för somliga slutas döden i skärselden och börjas evig glädje.»

KAPITEL 6, svensk text.

Spörsmål 8, lat. text.

Munken syntes som förr, sägande: »O domare, hvarför tillåter du, att afgudar sättas i tempel och äras såsom du

själf, då ditt rike i evighet är öfver allt annat? Hvarför låter du ej människan se din härlighet här i lifvet, på det att hon måtte åstunda den desto varmare och kärleksfullare? Hvarför låter du ej änglar och helgon visa sig här i lifvet, då deras härlighet och helighet är större än alla andra skapade varelsers? Och då helvetets plågor äro fasansfullare än allt annat, hvarför låter du dem ej ses af människorna i detta lifvet, att de må undflys? Och då djäflarna äro ledare och förskräckligare än allt annat, hvarför visa de sig ej i synlig måtto för människorna, då ingen skulle följa eller lyda dem?»

Domaren svarade: »O min vän, jag är Gud, alla tings skapare. Jag gör ej mera orätt mot onda än mot goda, ty jag är rättvisan själf. Och min rättvisa är, att inträde i himmelriket skall fås genom fast tro och förnuftigt hopp och brinnande kärlek. Ty det, som mer och varmare älskas af hjärtat, därpå tänker man oftare, och det äras och dyrkas andäktigare. Sålunda sättas äfven afgudar i templen, ehuru de ej äro gudar eller skapare, ty ej finnes någon annan skapare än jag, *en* Gud, Fader och Son och den Helige ande. Dock älskas de mer af sina ägare, på det att dessa måtte få framgång i världen, än jag älskas, på det att de må blifva saliga med mig. Om jag nu fördärfvade de ting, som människorna älska mer än mig, och läte jag dem dyrka mig mot sin vilja, då gjorde jag dem orätt, i det jag fråntoge dem deras fria vilja och åstundan. Ty fördenskull att de ej tro på mig och i deras hjärta något är begärligare än jag, låter jag med skäl det ske, att de fullborda med gärningar det de älska och åstunda i sitt sinne. Och emedan de mera älska skapade ting än mig, skaparen, hvilken de kunna förnimma af gärningar och tecken, om de ville nyttja sitt förstånd, därför äro de blinda och deras afgudar förbannade, och därför skola de fördärfvas och fördömas för sin dårskap, emedan de ej vilja förstå, huru ljuflig jag, Gud, är, som skapade människan och återlöste henne med min kärlek.

Men hvarför min härlighet ej synes, därpå svarar jag: Min härlighet är omätlig och öfverträffar allting i ljuflighet och godhet. Därför om min härlighet syntes sådan som den är, då blefve människans förgängliga kropp svag och sjuk* och blefve oduglig till kroppsligt arbete till följd af själens

* Den lat. texten tillägger: »liksom deras sinnen, som skådade min härlighet på berget.» (Matt. 18.)

glädje. Därför att tron skall få belöning och kroppen vara duglig till kärleksverk, hvarförutan ej gifves inträde i himmelriket, döljes min härlighet någon tid, på det att den skall i längtan och tro evinnerligen synas desto saligare.

Och hvarför helgonen ej synas, som de äro, därpå svarar jag: Om helgonen visade sig uppenbart och talade i synlig måtto, då blefve de ärade som jag själf, och då finge tron ingen belöning. Och ej kunde den svaga kroppen uthärda att se helgonen. Och ej tillstädjer min rättvisa, att så stor glans skall ses af så stor bräcklighet. Därför höras ej mina helgon och synas ej, sådana som de äro, på det att all ära skall gifvas mig, och på det att människan må veta, att ingen skall älskas öfver mig. Om dock mina helgon stundom synas, så synas de likväl ej i den härlighet de verkligen hafva utan i den gestalt,* hvari de kunna och måga ses utan fara.**

Och hvarför helvetets straff ej synes, därpå svarar jag: Om helvetets plågor syntes, då stelnade människan af förskräckelse och sökte himmelriket af räddhåga och ej af kärlek. Och därför att ingen skall sträfva efter himmelrikets glädje af fruktan för plågan utan af kärlek till Gud, så döljas nu plågorna. Och såsom de goda och heliga ej få känna himmelrikets omätliga glädje, förrän själen skiljes vid kroppen, så känna ej de onda helvetets kval, förrän själen är skild från kroppen, men då skola de röna det i ett elände, som de ej förut ville fatta.

Och hvarför djäflarna ej synas, därpå svarar jag: Om djäflarna syntes så leda och fruktansvärda som de äro, då blefve den, som dem såge, såsom från sina sinnen och hjärtat såsom dödt och hela kroppen skälfvande.*** Därför att själen skall förblifva i sin fulla sans och hjärtat vara vaket i kärlek till mig och kroppen duglig till arbete och min tjänst, därför hålles djäflarnas ondska tillbaka, och ej synes det, huru leda de äro.

Ur KAPITEL 14, svensk text.

Spörsmål 16, lat. text.

Och i samma stund sade domaren till munken, som gjorde frågan: »O min vän, du gjorde mig ofta klyftiga frågor. Nu spörjer jag dig, hvarför din själ, som förstår hvad som

* Lat. texten: »gestalt af kraftens förborgade fullhet». ** Lat. texten: »utan förvirrande af det kroppsliga förståndet». *** Lat. texten tillägger: »och fötterna blifva ur stånd att bära de öfriga lemmarna».

är godt och ondt, mera älskar världsliga ting än himmelriket, och hvarför du ej lefver i enlighet med ditt förstånd?» Munken svarade: »Emedan jag handlar emot mitt förnuft och låter mina kroppsliga sinnen härska öfver förnuftet.» Domaren svarade: »Därför skall ditt medvetande vara din domare!» Därefter sade Kristus till bruden: »Se, huru ej blott djäfvulens ondska utan äfven ondt vetande råder i människan, och detta kommer däraf, att människan ej motstår frestelsen, som hon borde.* Men ej gjorde så den magister du känner, då anden nedsteg och frestade honom så svårt, att det var såsom om alla kättare stått framför honom och liksom talat med en mun: 'Vi äro sanningen'. Men han trodde icke sina sinnen eller hyste otillbörligt självförtroende; därför blef han frälst och fick vetande från början ända till alfa och omega, såsom honom vardt lofvadt.* — — —

Och nu, min vän, skall jag göra slut såväl på dig som på besvarandet af dina tankar, och du skall ända ditt lif. Nu skall du pröfva, hvad ditt mångordiga tal och människors gunst gagna dig. O, huru lycklig du varit, om du hållit och bevarat ditt löfte och följt och lydt ordensreglerna.» Därefter sade Guds ande till bruden: »O, min dotter, denne, som tyckes dig hafva frågat sådana ting, lefver ännu kroppsligen, men ej skall han lefva en enda dag härefter, hvilkens hjärtas tankar äro dig visade i bilder, ej honom till större skam och skymf utan till andra själars frälsning. Och nu skall hans hopp och lif ändas med hans tankar och lustar.»**

---

* Meningarna inom asteriskerna finnas endast i den latinska texten, hvilken dessutom tillägger en »förklaring:» »d. v. s. från det första ordet i bibeln, som börjar: I begynnelsen skapade Gud himmel och jord, ända till Johannes' Uppenbarelse, hvarest är skrifvet 'alfa' och 'omega'. Och denne magister var magister Mattias, kanik i Linköping och Birgittas skriftefader.» Emellan denna mening och det sedermera här återgifna slutet af den stora uppenbarelsen finnes svaret på ytterligare två frågor. ** Hvem denne munk varit, som Birgitta så strängt straffat, veta vi ej. Öfversättaren har någon gång tänkt på abboten Ragnvald (se bok 1 kap. 13 här ofvan), hvilken aflidit ungefär vid tiden för Birgittas romresa, men detta är ju blott en lös gissning. Säkert är emellertid, att han varit en verklig person och att han lefvat i Birgittas närhet i Östergötland.

Birgittas make Ulf Gudmarsson efter döden.

(Femte boken, kap. 24, svensk text.
Revel. extravag., kap. 56, lat. text.)

En själ visade sig för S:a Birgitta och sade: »Jag har känt domarens rättvisa, men nu minskas strängheten, och barmhärtigheten nalkas. Jag gjorde fem synder, för hvilka jag känt full ånger.* Den första är, att jag syndade mycket med den galna pilten, som du känner, och hade min glädje och lust i hans galna och löjliga åtbörder.** Den andra är, att jag ej före min död godtgjorde den änkan, som du vet, för det gods, som jag köpte af henne, ty jag glömde det. Och*** när hon i morgon kommer till dig, betala henne då så mycket, som hon beder om, ty hon beder ej om mera, än hon har rätt att få. Den tredje var, att jag liksom på skämt lofvade en person att bistå honom i hans svårigheter, hvaraf han tog sig djärfheten att sätta sig upp mot konungen och lagen. Den fjärde var, att jag öfvade dust och annan världslig fåfänglighet, mera för berömmelses och högfärds skull än till någon nytta. Den femte var, att jag var mycket hård och obeveklig mot en riddersman, att han skulle dömas biltog, och ehuru han hade förbrutit sig, så var jag dock mindre barmhärtig mot honom, än jag skulle.»

Då sade Birgitta: »O själ, själ,† hvad lände dig först till räddning, eller hvad kan frälsa dig från straffet?» Han svarade: »Sex ting hjälpte mig: Först bikt, som jag gjorde hvarje fredag, då jag fick skriftefader†† och hade uppriktig vilja att bättra mig. Det andra var, att då jag satt till doms i rätten, så dömde jag ej af mannamån eller af begär efter

---

* Så enligt den svenska texten. Den latinska säger: »Ty medan jag lefde, förbröt jag mig i fem afseenden, hvilka jag på mitt yttersta ej nog ångrat.» ** »Den galna pilten» har af Birgittas biografer allmänneligen ansetts åsyfta sonen Karl. Öfversättaren håller före, att detta är alldeles oriktigt. Hvarken det latinska ordet »delirus» eller det fornsvenska »galin» kunna betyda »uppsluppen» »ostyrig», utan de betyda bägge »vanvettig». (Söderwall har visserligen i sin ordbok upptagit betydelsen »ostyrig» men med stöd endast af detta missuppfattade ställe.) Jag tror, att den »galna pilten» är omtalad på ett annat ställe i Birgittas skrifter samt att han varit en »besatt» eller fånig pojke, som Birgitta haft i sitt hus för att bota honom men att mannen på medeltida sätt haft honom som ett slags narr, eller i alla händelser ej kunnat återhålla sitt löje öfver hans beteende. Birgitta har emellertid ansett, att hon lyckats slutligen bota honom. *** Lat. texten tillägger här: »Som bevis på att jag talar sanning». † Lat. texten: »Saliga själ». †† Lat. texten: »Då jag hade tillfälle därtill».

penningar, utan jag afvägde noggrant alla mina domar, redobogen att göra rättelse, om jag for vilse. Det tredje var, att jag lydde min skriftefader, hvilken bjöd mig att afhålla mig från min hustrus säng, då jag förstod, att lefvande barn var i hennes lif. Det fjärde var, att jag tog mig till vara, så att jag ej skulle vara tung och besvärlig för de fattiga vid gästning och att jag ej skulle ådraga mig många skulder.* Det femte var den återhållsamhet, som jag iakttog under pilgrimsfärden till S:t Jakob, ty jag drack ej, där jag hvilade på vägen, och med denna återhållsamhet godtgjordes mitt långa uppehåll vid bordet och den pratsamhet jag visade. Och nu är jag viss om min salighet, ehuru jag ej vet, *när* jag skall varda frälst. Det sjätte var, att jag öfverlämnade mina domsrättigheter åt dem, som jag trodde vara rättvisa, på det att de skulle betala min gäld. Och emedan jag fruktade att blifva mycket gäldbunden, återlämnade jag åt konungen hans härader, för att ej min själ skulle underkastas Guds stränga dom för dessa.**

Och emedan jag nu får bedja om hjälp, beder jag dig, att du låter läsa mässor under ett helt år om Vår fru S:a Maria och om alla heliga änglar och om alla helgon och för alla kristna själar och vidare om Vår Herres och frälsares Jesu Kristi lidande, ty jag hoppas snart blifva frälst.

Och var särdeles uppmärksam mot fattigt folk och spara ej att bortskänka kärl och hästar och andra sådana ting, af hvilka jag hade den största glädje. Och låt göra några kalkar, om du kan, till Guds tjänst, hvilket mycket hjälper själen till salighet. Lämna den fasta egendomen åt barnen, ty ej säger mig mitt samvete, att jag på orätt sätt förvärfvat något af densamma eller undanhållit från andra, och ej heller haft vilja därtill.»

Kristus förmanar Birgitta till saktmod.

(Sjätte boken, kap. 6.)

Jag är din skapare och brudgum. Du, min nya brud, syndade nu på fyrfaldigt sätt i din vrede. Först emedan du

* Lat. texten tillägger: »Såframt jag ej visste, att jag kunde betala.» ** De förhållanden, som ligga till grund för denna framställning, äro ej rätt klara för öfversättaren. Det tyckes vara fråga om några förläningar, för hvilka Ulf haft att göra räkenskap (»län på räkenskap») men som han återlämnat af fruktan att komma på balans.

var otålig i ditt hjärta för ord, då däremot jag uthärdade gisselslag för dig och då jag stod inför domaren svarade intet. För det andra syndade du däri, att du svarade bittra ord och mycket höjde din röst med förebråelser, medan jag, som blef korsfäst med spikar, blickade upp till himlen och ej upplät min mun. För det tredje därför att du försmådde mig, för hvilkens skull du bort tålmodigt uthärda allt. För det fjärde emedan du ej med godt efterdöme föregick din medkristne, som for vill och som genom ditt tålamod bort läras bättre.

Därför vill jag, att du ej vidare skall vredgas. Men om någon retar dig till vrede, så tala ej förrän vreden gått bort ur ditt sinne; och då sinnets uppretning och vrede är borta och anledningen till densamma noga öfvertänkt, tala då med saktmod. Och är det något, där det ej är eller blir någon nytta med att tala och du ej syndar med att tiga, då är bättre att tiga, till erhållande af större förtjänst.

Jungfru Marias bön för Sigvid Ribbing (»Röfvaren»). *

(Sjätte boken, kap. 23.)

Jungfrun talade till sin son, sägande: »O min son, välsignad vare du. Jag beder dig om förbarmande för denne röfvare, för hvilken din brud beder gråtande.» Sonen svarade: »O min moder, hvi beder du för honom? Han har gjort tre rof. Först röfvade han och rånade mina änglar och

* Sigvid Ribbing var gift med Birgittas äldsta dotter. I Margareta Clausdotters krönika berättas härom följande: »Då Sankta Birgittas äldsta dotter, Märta, var kommen till laga ålder, då gaf hennes fader henne åt en mäktig herre, som hette Sigvid Ribbing. Han var mycket hård och grym och är den röfvaren, som står taladt om i revelationerna. Och därför bedröfvades Birgitta, att hennes dotter skulle komma i en dylik omild mans våld, och ville ej gå in i det hus, där gästabudet hölls och där herrarne voro samlade till den glädje och högtid, som vid sådana tillfällen är vanlig. Och då var S:a Birgitta med sin dotter, som hette Cecilia. Då talade barnet, som var i moderlifvet, och sade: 'Min kära moder, dräp mig icke'. Sankta Birgitta svarade: 'Mitt kära barn, då Gud har gifvit dig själen, icke skall jag dräpa dig'. Hon klädde sig sedan i sina bästa kläder och gick in och gjorde alla glada.»

Denne Sigvid Ribbing var såsom förmyndare för Knut Porses omyndiga söner styresman öfver södra Halland, hvilket utgjorde ett hertigdöme för hertiginnan Ingeborg, Magnus Erikssons moder, som var gift med Knut Porse.

utvalda människor. För det andra rånade han många människors kroppar, ty han skilde deras själar från deras kroppar, förrän deras naturliga dödstimme kom. För det tredje röfvade han många oskyldiga människors ägodelar. Först rånade han änglarna, ty han tog från dem många människors själar, som skulle hafva anförtrotts åt deras omvårdnad, i det han förledde dem till onda ting med lättsinniga ord och onda gärningar och exempel, och därför att han fördrog och tillstadde i deras elakhet onda människor, som han skulle efter rättvisan straffa och rätta och näpsa. För det andra lät han i sin vrede dräpa många oskyldiga människor. För det tredje röfvade han orättfärdigt oskyldiga människors ägodelar och lade odrägliga skatter på fattiga och eländiga människor. I och med dessa tre följa också tre andra onda egenskaper: först världslig äregirighet, för det andra skörlefnad, ty ehuru han är i äktenskap, så håller han det ej af gudfruktig kärlek utan för att följa och tillfredsställa sin sköra lusta; för det tredje lider han af högfärd, så att han räknar ingen som sin like. Se, sådan är han, som du beder för. Du ser all min rättvisa och hvad hvar och en tillkommer. Hvad svarade jag ej Jakobs och Johannes' moder, då hon gick till mig och bad, att en af dem skulle få sitta på min högra hand och den andre på min vänstra hand. Jag svarade henne, att den, som mera arbetar och mera ödmjukar sig, skall sitta på min högra och vänstra hand. Huru skall någon kunna sitta med mig eller vara med mig, som ej arbetar för mig utan fast hellre emot mig?»

Modern svarade: »Välsignad vare du, min son, full med rättvisa och förbarmande. Jag ser din rättvisa som eld och som det starkaste berg, och henne vågar ingen nalkas, men däremot ser jag din milda barmhärtighet. O min son, jag talar till denna, ty ehuru jag har något litet rättvisa till röfvarens förmån, så förmår den rättvisan ingalunda hjälpa honom, utan att din barmhärtighet bidrager därtill. Visserligen, han är lik det barn, som hafver mun, ögon och händer och fötter, och dock kan det ej tala med munnen och ej skåda eller skilja elden och solens klarhet och ej gå med fötterna och ej arbeta med händerna. Sådan är denne röfvaren. Visserligen växte han från sin födelsestund upp till djäfvulens gärningar. Hans öron voro tilltäppta för goda ting, hans ögon förmörkade för uppfattningen af hvad som komma skall, hans mun var tillsluten för ditt lof, och goda gärningars händer in-

för Gud voro hos honom alldeles vanmäktiga, så fullständigt, att all dygd och all godhet voro såsom döda för honom. Dock stod han såsom med en fot i två fjät. Den foten var hans åstundan och tanke, som han betänkte sig med, när han önskade och sade: 'Gud gifve, att jag funne någon, som lärde mig, huru jag måtte bättra mig och blidka min Gud, ty äfven om jag skulle dö för hans skull, gärna gjorde jag det.' Första fjätet var, att han oupphörligt räddes och tänkte på, huru svårt evigt straff är. Det andra fjätet var det bekymmer han hade att gå miste om himmelriket. Därför, o min ljufvaste son, förbarma dig öfver honom för din godhets och mina böners skull, enär jag bar dig i min kved.»

Sonen svarade: »Välsignad vare du, min ljufvaste moder, dina ord äro fulla af vishet, och rättvisa, och emedan all rättvisa och misskund äro i mig, gaf jag honom i ersättning tre goda gåfvor för de tre goda ting han gjorde mig till heder: Jag sände honom min vän, som visade honom lifsens väg, därför att han hade vilja att bättra sig; och därför att han räddes för det eviga straffet, gaf jag honom bättre insikt om det eviga straffet, än han förr hade haft, för att han skulle fatta i sitt hjärta, huru hårdt och strängt det eviga straffet är. För den sorg, som han hade för mistandet af himmelriket, stärkte jag hans hopp, så att han nu hoppas varmare än förr och rädes på ett tillbörligare och förståndigare sätt.»

Därefter sade Maria: »Välsignad vare du, min son, af hvarje varelse i himmelen och på jorden, emedan du i din rättvisa gaf röfvaren dessa tre gåfvor i ersättning. Nu beder jag dig också, att du jämväl värdigas gifva honom ditt förbarmande, ty du gör intet utan i förening med förbarmande. Gif honom därför i din barmhärtighet en nåd för min bön och en andra för din tjänares, som anropar mig att bedja för honom. Och gif honom en tredje nåd för min dotters, din bruds, böners och tårars skull.» Sonen svarade: »Välsignad vare du, min älskade moder, änglarnas härskarinna och alla andras drottning! Dina ord äro mig söta såsom det bästa vin och mera täcka och ljufliga än alla de ting, som kunna tänkas, och äro i allo funna visa och rättfärdiga. Välsignad vare din mun och dina läppar, af hvilka allt förbarmande kommer till usla och syndiga människor. Du kallas och förkunnas och är sannerligen barmhärtighetens moder, ty du skådar alla människors olyckor och böjer mig till misskund. Bed hvad du vill, ty ej skall din kärlek eller din bön vara fåfäng.»

Då sade modern: »O, min son och min herre, denne röfvare är stadd i stor fara, ty han står såsom med en fot i två fjät. Och att han måtte stå stadigare, så gif honom det mig är allra kärast, din heliga och rena lekamen, som du tog af mig utan all syndig begärelse. Denna lekamen är sjuka människors snabbaste hjälp; han gifver åt blinda syn, åt döfva hörsel, åt halta gång, åt händerna gärning, han är det starkaste och fetaste plåster, hvaraf sjuka hastigt få kraft och hälsa. Gif honom därför, att han må känna hjälp i sig af denna din lekamen och finna sin lust i honom med kärlekens värme. För det andra beder jag, att du värdigas visa honom, hvad han skall göra, och huru han må blidka dig. För det tredje beder jag dig, att honom gifves ro för sitt kötts trånad, för deras böners skull, som bedja för honom.»

Sonen svarade: »O min älskade moder, dina ord äro ljufliga som honung i mina öron. Men fördenskull, att jag är rättvis och dig intet må nekas, därför vill jag såsom en klok herre tänka mig för om din bön. Ej därför att någon föränderlighet är hos mig, eller därför att du ej vet och ser allting i mig, utan jag dröjer för min bruds skull, att hon må förstå min vishet.»

Ve öfver röfvaren!

(Sjätte boken, kap. 25.)

Tre år därefter talade Guds son till sin brud:* »Jag har förr låtit dig höra om röfvaren en fager sång och den fagraste gåfva och läkedom. Men nu säger jag honom ej frälsningens sång utan gråt och ve. Ty utan att han vänder sig snarligen åt andra sidan, skall han känna min fruktansvärda rättvisa, ty hans dagar skola förkortas, hans afföda skall ej göra frukt, andra skola taga hans hopsamlade gods och rikedomar och

* Efter den här i urvalet upptagna föregående uppenbarelsen följer i originalet ännu en bön af jungfru Maria för »röfvaren» (VI: 26). Orden »tre år därefter» få därför snarast antagas hänföra sig till denna andra här ej återgifna revelation, som är af ungefär samma innehåll som den föregående.

han skall dömas såsom den värste röfvare och såsom olydig son, som försmår sin faders maning.»

Så hände honom ock alla dessa ting, ty han ville ej bättra sig.*

Ormungen och hans moder.

(Albrekt d. y. af Mecklenburg och hans moder Eufemia Eriksdotter.)**

(Sjätte boken, kap. 32.)

Ormen och hans hona hafva båda gift i sin beblandelse, när de beblandas, och af deras natur födes en etterorm. När ormen är född, äger han ej kraft till lif annat än genom min hjälp, ty intet är utan mig eller kan vara eller få anda utan af min kraft. När ormen är född, och då modern ej har spene, som han kan dia, lägger hon sig öfver sin son och gör honom så het, att han nästan kväfves. När han så känner mycken värme ofvantill och mycken köld från jorden, då tvingar nöden honom att vända munnen till jorden och så småningom suga jorden och äta. Därefter lär modern honom att röra sig och stinger honom i stjärten. Och när han börjar sträcka ut sig, stinger hon honom återigen, för att han skall draga åt sig stjärten. Sammalunda stinger hon hufvudet och lär honom så att sträcka ut sig och stundom slingra sig i krok. Därpå ser modern efter något ställe, hvarest solen är varm, och drager sin son med sig dit och går sakta före honom, att han lär sig

* Sista meningen är ett af de vanliga tilläggen.

** Albrekt d. y. af Mecklenburg, Sveriges konung 1363—1389; hans moder var Magnus Erikssons syster Eufemia, gift 1336 med Albrekt d. ä. Birgitta varnade ständigt för denne man, »räfven», såsom han kallas i hennes uppenbarelser, liksom hon hade en djupt rotad motvilja mot Eufemia. Att Albrekt d. y. blef Sveriges konung skedde alldeles mot Birgittas råd och önskningar; hon var ju visserligen med på Magnus Erikssons afsättning men önskade en inhemsk konung, såsom framgår af fjärde boken, kap. 141 (se ofvan). Att här meddelade stycke verkligen afser de uppgifna personerna, är tydligt redan af själfva innehållet, bekräftas ytterligare af tillägget i den latinska texten, som säger, att man skulle »akta sig för att söka hjälp af dem», naturligtvis i det tillämnade upproret mot konung Magnus, samt bevisas på ett fullt afgörande sätt genom uttryck annorstädes i uppenbarelserna. Så heter det t. ex. på ett ställe i sammanhang med Magnus Erikssons afsättning: »Jag skall sända en elak orm, född af en huggormshona och en räf, hvilken skall bringa oreda i landet och oroa dess invånare.» Jämför VIII: 17.

följa. Och när han följer och somnar i solens hetta, tänker modern så för sig själf: »Min son har gadd* till ilska, och därför är behöfligt, att han lär sig stinga. Men emedan hans gadd ännu är mjuk, därför brister den snart, om jag lägger något hårdt framför honom, förrän han blir stark och van att stinga». Och därför förser hon honom visligen och uppletar något, som är mycket mjukt, och lägger för honom, medan han sofver. Därefter blåser hon i hans öron och väcker honom så häftigt, att han blir alldeles som utom sig af hennes andedräkts rörelser och börjar att stinga det mjuka, som blifvit lagdt framför honom, och vänjes så länge att stinga det mjuka, att gadden hårdnar genom styngens upprepande, och sedan börjar han stinga stenar och stockar och andra hårda ting. När sonen blifvit så lärd att stinga, låter modern honom fara.

Sådan är den mannen, som du känner, ty han är såsom ormunge, född af ormlik fader och ormlik och etterfull kvinna. Ty båda dessa sammankommo med det värsta etter, som är högfärden, hvilken på ett mera fördärfligt sätt skadar själen än materiellt gift skadar kroppen. Visserligen, denne orm hade en öfvermåttan stark ärelystnad och oskäliga begärelser och brann af lusta till kvinnan. Och hon såg honom vara klok och fager och brann med stadig älskog till ormen. Sålunda kommo de samman med högfärd och försmådde att frukta mig och födde liksom en etterorm af giftig släkt; och i deras sammanblandning gaf jag en själ, skapad af min gudom, ty jag är barmhärtig, och så kräfde rättvisan.

Emedan nu modern ej har den andliga kärlekens spene, med hvilken hon kunde gifva sin son di, så gör hon honom het under sig, det är: hon uppfostrar honom till att älska världen och för ut honom bland världens högt uppsatta män, åstundande af allt sitt hjärta, att han måste räknas bland mäktige män. Och uppväckande honom till sin fördömelse talar hon till honom och säger: »Om du hade det herradömet och det höfdingadömet, så skulle du vara lik din fader, och en sådan ära tillkommer dig, och efter en sådan ära bör du sträfva.» Lärd med sådana ord af modern och upphettad till världsliga ting men kall i kärlek till Gud, börjar han då att äta och suga i jorden, i det han med orätt åstundar jordiska ting; och då han äter, hungrar han ständigt än mer.

Därefter blir han stungen i stjärten af modern, för att han

* Lat. texten: »gift».

skall lära sig röra lemmarna och sätta upp hufvudet, när han lär sig af henne att locka till sig somliga med goda löften och förena andra med sig genom vackra och lockande ord, och när hon bjuder honom att ej spara gods och penningar, att han skall kallas god, ej spara lif, att han skall kallas manlig, ej unna sig hvila, att han måtte förvärfva sig frejdadt namn.

Modern lär ormungen krypa och går före och leder honom till solens hetta, när hon högfärdas i sin arghet och med sina lösa seder uppeggar honom till samma saker, sägande till honom så väl förtroligt som uppenbart: »Så lefde din fader och dina släktingar, och så tillkommer det mäktige och tappre män att lefva och framträda. Skam är det, om du vill vara heligare än de, vanheder är det, om du vill vara ödmjukare än de, som med vackra och vänliga ord förvärfvade sig människors bevågenhet och vänskap och fingo stort namn däraf att de likade sig efter deras seder.» Framlockad af dessa maningar följer nu ormungen sin moder från den ena synden till den andra, till dess han kommer till köttets skörlefnad liksom i solens hetta. Och när han där börjar att hvila sig och med välbehag förlusta sig, läres han af modern att stinga. Och emedan hon känner hans vanmakt i gadden och fattigdom på gods och brist på styrka, så eggar hon och råder honom först till mjuka ting, nämligen att han först skall erhålla och förvärfva sådan egendom, som räknas såsom mindre värdefull, sålunda först få ringare ära, hvilket allt i början synes mjukt och behagligt att hafva. Och lydande det giftiga rådet stinger han arma och fattiga människor, som ej hafva makt att göra motstånd, och borttager deras egendom. Somliga stinger han med orättvisa, andra med hat och beröfvar dem deras lif. Sedan ilskans gadd är vorden stark i dessa mindre ting, uppeggas han af moderns blåsande och råd och börjar att höja sig till högre ting, afundas sedan och ilskas mot dem, som äro mäktige, anstiftar förräderi och uppväcker strid och örlig, så att han ej rädes att utsträcka sin ilskas gadd mot de starkaste ting, det är till oförrätt mot den heliga kyrkan, såframt det ej noggrant tages i akt och klokt afvärjes. Men att upprycka denna gaddens och ormens ilska finnes ej mer än ett sätt, som är att ormens tunga afhugges, och det skola förståndige män taga i öfvervägande, hvad hans tunga är och huru hon skall afhuggas.

Därefter sade vår Herre: »Liksom klädet ej känner, att det genomstinges, och liksom äpplet skalas, utan att dess äga-

re skadas, så är mitt lidande i denna ormens hjärta, ty aldrig erinrar han sig detta med något allvar i sitt hjärta, utan han sätter sin tro till förutbestämmelsen, sägande: 'Om Gud vet på förhand, att jag skall blifva fördömd, hvarför skall jag då längre bemöda mig? Om jag skall frälsas och räddas, då mottager han snarligen min ånger.' Ve öfver honom, om han ej snarligen bättrar sig, ty ingen blir fördömd därför, att jag förutser allt. Du skall ock veta, att den ormlika kvinnan, hans moder, ej skall få det hon oskäligt åstundar, och ej skola de sönerna eller den släkten blomstra, utan hon skall dö i sorger, och hennes minne skall vara i glömska.»

*Tillägg.** Guds son talar: »Må man noggrant taga sig i akt, att man ej söker hjälp och rikets säkerhet af ormens och espingens afkomma, ty redan nalkas Guds dom, och deras dagar skola icke förlängas.»

Till dem, som fått kronan och skölden, magister Mattias i Linköping och biskop Heming i Åbo.**

(Sjätte boken, kap. 34.)

Jungfru Maria talade: »Min son är lik den konung, som hade en betydande stad, hvari sjuttio höfdingar funnos, och i hvars och ens höfdingedöme fanns ej mer än en enda, som var trogen mot konungen. Då sade de, som voro trogne, till dem,

---

* Tillägget, som endast finnes i den latinska texten, är som vanligt upptaget efter Petrus Olofssons anteckningar. Det innehåller ännu en mening, som dock endast utgör en nästan ordagrann upprepning af sista meningen i själfva hufvudtexten.

** Denna uppenbarelse är, såsom framgår af innehållet, riktad till två personer, nämligen först till den, som »fått kronan», och sedan till till den (eller dem), som »fått skölden». Den förre erhåller genom Birgitta af jungfru Maria och Kristus den nådegåfvan att genom uttalande af vissa ord utdrifva onda andar. Denna person måste vara Birgittas skriftfader, kaniken i Linköping magister Mattias. I det företal, som han skrifvit till Birgittas uppenbarelser, omtalas nämligen såsom bevis på uppenbarelsernas gudomliga ursprung, att magister Mattias vid två olika tillfällen lyckats utdrifva onda andar genom några ord, som Birgitta fått af Kristus och som hon på Herrens befallning hade meddelat honom.

Den andre (som »fått skölden») skulle till påfven Klemens VI och konungarna af England och Frankrike framföra Herrens budskap. Nu veta vi, att de, som afgingo med detta budskap, voro biskop Heming i Åbo (biskop 1338—1366)

som voro trolöse, att dem tillkom intet annat från konungen än död och fördömelse. Därför skrefvo de till en kvinna, som var konungens förtrognaste, och bådo henne bedja för dem, och att konungen skulle skrifva maningsord till dem, för att de därigenom skulle lägga bort sin ondska och förhärdelse. Då hon talade till konungen och bad honom för deras välfärd, svarade konungen: »Intet återstår för dem annat än döden, och döden äro de värde. Dock skall jag för din bön skrifva två ord till dem. I det första ordet märkas tre saker: först fördömelse, som de förtjänade; för det andra fattigdom, för det tredje skam och vanheder, som de äro värda för sina gärningar. Det andra ordet är, att hvem som ödmjukar sig skall få nåd och behålla lifvet.»

När konungens bref, hvari dessa orden voro skrifna, kom till de trolösa männen, sade somliga af dem: »Vi äro lika starka som konungen, och därför vilja vi försvara oss.» Somliga sade: »Vi akta eller vårda hvarken lif eller död och bry oss ej stort om, hvilket som kommer.» Andra sade: »Falskt och uppdiktadt är det, som vi hörde, ty detta brefvet och dessa orden utgingo aldrig af konungens mun.»

När de trogne männen hörde svaren, skrefvo de för andra gången till kvinnan, som var konungens förtrognaste och käraste, och sade: »De trolöse tro hvarken konungens eller våra ord; bed därför konungen, att han sänder dem något trovärdighets- eller visshetstecken, hvaraf de må sluta, att brefvet har framgått ur konungens mun.» Då konungen hörde det, sade han: »Två ting tillkomma konungen: kronan och skölden. I synnerhet må ingen bära konungens krona utom konungen, och konungens sköld stiftar frid mellan tvistande. Därför skall jag sända dem dessa två, om de kanske då tro mina ord och upphöra med sin ondska.»

Denne konung betecknar ej annat än min son, som är ärans konung och Guds son och min. Han har en stad, som är världen, hvari sjuttio tungomål finnas, liknande sjuttio höfdingadömen, och i hvarje tungomål finnes en, som är min sons vän, ty det är intet tungomål, hvari ej finnes några min sons vänner, hvilka betecknas såsom en för enhet i tro och i kärlek. Men jag är den kvinnan, som är konungens förtrognaste.

---

och prior Petrus Olofsson. Uppenbarelsen gäller helt naturligt den förre såsom hufvudperson i beskickningen. Budskapet utgjordes bl. a. af några revelationer, som återfinnas i detta urval, nämligen åttonde boken kap. 26—28. Se för öfrigt anmärkningen till dessa revelationer.

Och mina vänner, som veta, att världen hade förtjänat mycken olycka, sände till mig sina böner och bådo mig, att jag skulle beveka min son till mildhet mot världen, och min son, bevekt och blidkad af mina och sina helgons böner, sände världen sin muns ord, i evighet förutsedda af honom; som tecken på hvilkas sannfärdighet, att de ej af någon skola anses vara osannfärdiga, jag såsom särskildt tecken bär konungens krona och sköld; kronan för den makt, som gafs somliga öfver orena andar; skölden för fridens gärning, som gafs andra att stifta fred mellan dem, som voro oenige, och att göra oeniga hjärtan till ett hjärta och kalla och vända dem till sämja och kärlek. Och min sons ord äro ej annorlunda än såsom två ord, ty i dem alla äro ej annat än dessa två saker: fördärfvelse öfver dem, som förhärda sig mot Gud, och förbarmande öfver dem, som sig ödmjuka.»

Sedan detta var sagdt, talade sonen till modern och sade: »Välsignad vare du! Du är såsom den moder, som sändes att taga hustru åt sonen. Så sände jag dig till mina vänner, hvilka med mig förena utvalda människors själar i andligt äktenskap, såsom höfves Gud. Därför, för din stora barmhärtighet och kärlek, hvarmed du nitälskar för själarna, gifver jag dig makt öfver kronan och skölden, att du ej allenast måtte gifva dem åt två utan ock åt andra, hvilka du vill. Du är full af all barmhärtighet, och därför drager du all barmhärtighet af mig till syndiga människor. Välsignad vare den dig tjänar, ty han blifver ej öfvergifven vare sig död eller lefvande.»

Därefter talade modern till bruden: »Skrifvet är, att Johannes döparen gick före min sons ansikte,* men ej alla sågo honom, ty han var i öknen. Så går jag före min sons fruktansvärda dom med min barmhärtighet. Säg därför å mina vägnar till den, som hafver kronan, att så ofta som han känner inom sig en sådan min sons ande och värma, som han är van vid, så läse han dessa orden öfver den, som anfäktas af de onda andarna: 'Gud fader, som är med Sonen och den Helige ande, alltings skapare och domare, hvilken sände sin välsignade son med sig själf i jungfruns lif för vår frälsning, bjuder jag dig, orene ande, för hans ära och jungfru Marias böner, att du skall utgå ur denna Guds skapade varelse, i hans namn, som föddes

* Matteus 11:10: Ty han (Johannes) är densamme, om hvilken skrifvet är: Si, jag sänder min ängel för ditt ansikte, hvilken skall tillreda din väg för dig (Jämför ock Markus 2: 2).

af jungfrun: Jesus Kristus, som är en Gud med Gud fader och den Helige ande.'

Säg därefter å mina vägnar till den, som har skölden:* 'Du sände mig ofta såsom ditt sändebud till Gud, att jag skulle bedja min son för dig.** Nu beder jag dig, att du skall gå med mitt budskap till kyrkans högste förman; ty äfven om där sutte Lucifer, så skulle icke desto mindre min sons ord fullbordas efter hans vilja. När han kommer till Frankrike och höfdingarna komma inför honom, så säge han dessa ord i deras åhörande: 'Gud, som med Fadern och den Helige ande är alla tings skapare, han som värdigades nedstiga i jungfruns lif och förena mänsklig natur med sin gudom utan att aflägga sin gudom, han som så fäste sin kärlek till människan, att när han såg spjutet och de hvassa spikarna och alla dödens redskap inför sig, ville han hellre dö och hellre låta söndersarga sina senor och händer och fötter genomstingas än öfvergifva den kärlek, som han hade orubbligt fästat vid människosläktet, han må värdigas för sitt lidandes skull förena eder, som hittills hafva varit oeniga. Därefter skall han, efter som Guds ande ingifver honom, omtala för dem helvetets plågor och himmelrikets fröjder, rättfärdiga människors belöningar och orättfärdiga människors bedröfvelse.»

Ulf Åbjörnsson Sparre till Tofta inför Guds dom.***

(Sjätte boken, kap. 39.)

En djäfvul syntes stå inför Guds dom och hålla en död mans själ, skälfvande såsom ett skälfvande hjärta. Denna djäfvul sade till domaren: »Se bytet! Din ängel och jag följde denna själ från hennes upphof och till hennes lifs ända. Men han följde för att skydda och jag för att skada henne. Och vi båda, vi jagade och jäktade henne som jägare, och dock föll

---

* Biskop Heming, som skulle gå med budskapet och stifta fred. ** Meningen sålunda: Biskop Heming sände ofta jungfru Maria såsom hans sändebud till Gud, för att jungfru Maria skulle bedja för honom. Nu sänder jungfru Maria Heming såsom sändebud till konungarna och påfven. *** Se noten nästa sida.

hon i mina händer på slutet. Och att jag måtte förvärfva och få och behålla henne, därefter är jag så girig och ifrig och brådskande som en fallande ström, som intet kan hejda utom jorden eller något hårdt, som kan stå emot och hålla tillbaka, hvilket är din rättvisa, som ej ännu är bevisad och framförd mot denna själen. Och därför äger jag henne ej ännu med säkerhet. Jag åstundar henne jämväl så brinnande som det djur, som är så dödsvultet, att det äter sina egna lemmar af hunger. Därför, emedan du är rättvis domare, döm rättvis dom öfver denna själ!»

Domaren svarade: »Hvarför var du henne närmare än min ängel?» Djäfvulen svarade: »Därför att hennes synder voro flera än hennes goda gärningar.» Domaren svarade: »Visa, hurudana gärningarna äro.» Djäfvulen svarade: »Jag har en bok full med hennes gärningar och synder.» Domaren sade:

*** Sparreätten var en af de mest inflytelserika på Birgittas tid. De viktigaste medlemmarnas släktskapsförhållanden och ställning i riket framgår af följande släkttafla:

Åbjörn Sixtensson
riksr., drots † 1310

åtta söner och flera döttrar, hvaribland

Nils (Niclis)	Lars (Laurents)	Ulf † omkr. 1355
riksr., drots 1335, lagman i Västmanl., en af fyra som förestodo regeringen 1344.	riksråd	riksråd, lagman i tio härad, ordförande bland lagrevisorerna i Örebro 1327; en af de tre, som skulle utarbeta allmän landslag. Gift 1. Margareta Sunesdotter (Bååt), syster till jarlen på Orkneyöarna Erengisle Sunesson. 2. Kristina Sigismundsdotter.

Barn till Ulf:

1. Karl † 1407.	2. Ingeborg, enligt en troligen grundad sägen gift med Bengt Algotsson och förskjuten af denne.
riksr., marsk, lagman i Uppland, en af sin tids förnämsta och lärdaste män; artium liberalium magister i Paris. Gift med Helena Israelsdotter (Birgittas brorsdotter).	

Bland de öfriga medlemmarna af släkten märkas riksråden Gisle Elinæson, Göstaf Arnvedsson och dennes son, Arvid Göstafsson. Sannolikt endast på morssidan en Sparre var Johan Christineson, en tid konungens »officialis generalis», d. v. s. ett slags riksföreståndare.

»Hvad är bokens namn?» Han svarade: »Hennes namn är Olydnad. Och i den boken äro sju böcker, och hvarje bok har tre blad och hvart blad mer än tusen ord; och intet har mindre än tusen, men somliga hafva många fler.» Domaren sade: »Säg dessa böckers namn, ty ehuru jag vet allting, vill jag likväl, att du skall tala, på det att min vilja och min godhet skola kungöras för andra.»

Djäfvulen svarade: »Den första bokens namn är högfärd, och i henne äro tre blad. Det första är andlig högfärd i tankarna, ty han högfärdades öfver godt lefverne, som han trodde sig hafva bättre än andra; han högfärdades ock öfver sitt förstånd och sin goda insikt. Det andra är, att han högfärdades öfver den rikedom, som var honom förunnad, och öfver sina tjänare och kläder och andra ting. Det tredje var, att han högfärdades öfver sina lemmar och sin kropps fägring och sin förnäma släkt och börd och alla sina gärningar, och häri voro otaliga ord, såsom dig är väl kunnigt.

Den andra boken var hans begär. Den hade tre blad. Det första var andligt, ty han trodde ej sina synder vara så tunga, som det säges, och åstundade och fikade efter det eviga himmelriket, hvilket gifves åt inga utom fullkomligt rena. Det andra var, att han åstundade och fikade efter mera här i världen än nödvändigt var, och hans vilja och sträfvan var det ensamt att upphöja sitt namn och sin släkt och uppfostra sina arfvingar och göra dem mäktiga ej till din heder utan till världens heder. Det tredje var, att han fikade efter världens heder och att upphöjas och vara öfver andra. Och i dessa äro, som dig väl är kunnigt, otaliga ord, hvarmed han sökte människors välvilja och vänskap och förvärfvade sig världens goda.

Den tredje boken är afund. Den har tre blad. Det första var i hans sinne, ty han afundades dem hemligen, som hade mer och fingo större framgång än han. Det andra var, att han af afund tog af dem, som hade mindre och behöfde mer än han. Det tredje var, att han af afund skadade sin nästa med sina råd hemligen och jämväl uppenbarligen med ord och gärningar och vänner och tjänare och förmådde och rådde andra till dylika ting.

Den fjärde boken är snålhet, och i henne voro tre blad. Det första var snålhet i tankarna, ty han ville ej säga, andra till hugnad eller gagn, hvad han visste, tänkande så för sig själf: 'Hvad nytta eller återtjänst får jag, för att jag gifver dem eller dem det rådet, eller om jag hjälper dem med råd eller

ord.' Och så gick den nödstadde ifrån honom bedröfvad och utan tröst, i stället för att han hade bort blifva underrättad och hjälpt af honom, om god vilja hade funnits. Det andra var, att han ej ville förlika tvistande eller trösta bedröfvade, när han väl hade kunnat göra det. Det tredje var snålhet om sina ägodelar, ty han ängslades och bedröfvades, om han skulle gifva en skärf i ditt namn, men gaf gärna hundrade för världens heder. Och i dessa tre voro otaliga ord, såsom dig är väl veterligt, ty du vet allting, och intet kan döljas för dig, ehuru du tvingar mig med din makt att tala, emedan du vill hjälpa andra.

Femte boken är lättja, och i henne äro tre blad. För det första var han lat i gärning, att göra goda gärningar till din ära och efter dina bud, ty för sin kropps hvila gick han miste om sin tid, och hans kropps gagn och lusta var honom allra kärast. För det andra var han lat i tankarna, ty då din gode ande sände i hans hjärta någon ånger eller andlig insikt, syntes det honom mycket långsamt, och han drog ofta sin håg bort från andliga tankar, och all världslig glädje syntes honom angenäm och ljuflig. För det tredje var han lat i munnen till gudliga böner och att tala det dig var till heder och andra till nytta; men mycket ifrig var han till lättsinnigt tal. Och huru otaligt många ord, som finnas i dessa tre, det är dig ensam väl kunnigt.

Sjätte boken var vrede. Hon hade tre blad. Det första var, att han vredgades på sin nästa öfver de ting, som ej voro gagnande för honom själf. Det andra var, att han skadade sin nästa med gärningar i sin vrede och beröfvade honom hans saker. Det tredje var, att han skrämde sin nästa med sin vrede.

Sjunde boken var hans lusta. Hon hade tre blad. Det första var, att han utgöt sin natur på otillbörligt och naturvidrigt sätt. Ty ehuru han var i äktenskap och ej besmittade sig med andra kvinnor, så utgöt han sin natur på otillbörligt sätt genom oloflig omfamning och opassande ord och oblyga åthäfvor. Det andra var, att han var mycket lättfärdig i ord och ej allenast upptände med sina ord sin egen hustru till större lust efter lättfärdighet utan jämväl ofta förledde andra att höra och tänka lättfärdiga ting. Det tredje var, att han födde sin kropp mycket kräsligt och redde honom många rätter till kroppens lusta och retelse och för människors lof och för att han skulle kallas gästfri och satt längre till bords än tillbörligt, ej aktande den tid, som var honom gifven till syndabot, och talade opassande och

tog mera mat och dryck än han behöfde. O domare, nu är min bok uppläst och fullkomnad. Tilldöm mig därför själen!»

Då teg domaren.

Och barmhärtighetens moder, jungfru Maria, som förut stått längre bort, tycktes gå närmare och sade: »O min son, jag vill disputera om rättvisan med denna djäfvul.» Sonen svarade: »O min käraste moder, huru skulle den rätten kunna nekas dig, som är min moder och änglarnas härskarinna, då den ej nekas djäflarna. Du förmår och vet allting med mig, men du talar, därför att du vill, att min kärlek skall visas och kungöras för andra.» Då sade hon till djäfvulen: »Jag bjuder dig, svara mig på tre saker, som jag frågar dig. Och ehuru du gör det ogärna, så måste du göra det i rättvisans namn, ty jag är din härskarinna. Säg mig: månne du känner alla människotankar?» Djäfvulen svarade: »Ej känner jag andra än de tankar, som jag kan förstå af människans utvärtes gärningar och tillvägagång, samt dem, som jag själf insände i hennes hjärta, ty ehuru jag förlorade min värdighet, stod dock af min naturs härlighet kvar så mycken klokhet, att jag kan förstå tankarna af människans yttre gärningar. Men människans goda tankar kan jag ej förstå.» Då sade den milda modern återigen: »Säg mig, ehuru du gör det ogärna, hvad är det, som kan afskrapa din skrift ur din bok?» Han svarade: »Intet kan afskrapa den utom ett, och det är gudlig kärlek, ty för hvem, som får kärleken i hjärtat, för honom afskrapas allt ur min bok, huru syndig han än är.» Men jungfrun sade för tredje gången: »Säg mig, djäfvul, månne någon så oren syndare eller så bortvänd från min son finnes, att han ej kan återkomma till nåd, så länge han ännu lefver i världen?» Han svarade: »Ingen är så syndig, att han ej kan bättra sig, medan han lefver, ty när någon förändrar sin onda vilja, huru syndig han än är, och får kärlek till Gud och vill blifva beständig i honom, förmå inga djäflar att behålla honom.»

Då vände sig barmhärtighetens moder till dem, som stodo omkring, och sade: »Denna själen vände sig till mig i sitt dödsögonblick och sade: 'Du är barmhärtighetens moder, förbarma dig öfver den elända. Jag är ovärdig att bedja till din son, ty mina synder äro mycket svåra och många, och mycket retade jag honom till vrede, älskande mer min och världens lusta än min Gud och skapare. Därför beder jag dig, att du förbarmar dig öfver mig, ty du nekar ingen förbarmande, som beder dig. Därför vände jag mig till dig och jag lofvar dig, att jag vill

bättra mig, om jag lefver, och vända min vilja till din son och älska intet utom honom. Och mest gråter jag nu och sörjer, att jag intet godt gjorde till din sons, min skapares, heder. Därför beder jag dig, mildaste fru, att du förbarmar dig, ty jag hafver ingen att fly till utan till dig.' Med sådana ord och sådana tankar kom denna själen till mig vid lifvets slut. Skall jag då ej höra henne? Hvem är, som beder till en annan med hela sitt hjärta och med vilja till bättring och ej förtjänar att höras? Huru mycket hellre skall icke jag, som är barmhärtighetens moder, höra dem, som ropa till mig.»

Djäfvulen svarade: »Icke visste jag af någon sådan vilja, utan bevisa med uppenbara skäl, om det är sant, som du säger.»

Jungfrun svarade: »Du är ovärdig, att jag svarar dig; likväl, för att det, som här visas, må blifva andra till välfärd, svarar jag dig. Du, eländige, sade förut, att intet annat kunde afskrapa din skrift ur din bok än gudlig kärlek.» Och därefter vände hon sig till domaren och sade: »O min son, bjud honom upplåta sin bok och läsa och se, om där är allt fullskrifvet eller möjligen något afskrapadt.»

Då sade domaren till djäfvulen: »Hvar är din bok?» Han svarade: »I min buk.» Domaren sade: »Hvar är din buk?» Djäfvulen svarade: »I min hågkomst, ty liksom all orenlighet är i buken och all otäck lukt, så är ock all ilska och vrånghet i min hågkomst, hvilka stinka som den värsta lukt inför dig. Ty när jag gick från dig och ditt ljus med min högfärd, då fann jag åt mig all ondska, och min hågkomst förmörkades för Guds goda ting; och i denna min hågkomst är all syndiga människors vrånghet skrifven.» Då sade domaren till djäfvulen: »Jag bjuder dig att se och leta granneligen i din bok, hvad där är skrifvet eller utskrapadt af denna själens synder, och säg det uppenbarligen.» Han svarade: »Jag ser andra ting skrifna i min bok, än jag tänkte, ty jag ser de sju vara utskrapade, och intet står kvar af dem i min bok, utan blott att det synes, att där hade något varit skrifvet.»

Därefter sade domaren till den goda ängeln, som stod bredvid: »Hvar äro denna själs goda gärningar?» Han svarade: »O, min Herre, allt är i din närvarelse och kännedom, och alla närvarande ting och förflutna och tillkommande se vi och veta i dig och du i oss, och ej är oss behöfligt att tala, ty du vet allting. Men förty att du vill visa din kärlek, därför kungör du din vilja för dem, som dig täckes. Jag var med denna själen från första stund, då den var förenad med kroppen. Jag skref

jämväl en bok om dess goda gärningar, och det står i din makt, om du vill höra denna bok.» Domaren svarade: »Ej må jag döma, förrän jag hört hans goda och onda gärningar, och sedan hans gärningar äro granneligen skådade, skall han rättvisligen dömas, efter som rättvisan kräfver, antingen till lif eller död.»

Ängeln svarade: »Min bok är hans lydnad, hvarmed han lydde dig, och i henne äro sju blad. Det första är hans döpelse, det andra är hans återhållsamhet i fasta och från oloffliga gärningar och synder och från hans kötts lusta och frestelser. Det tredje var hans bön och goda uppsåt, som han hade till dig. Det fjärde var hans goda gärningar i allmosor och andra barmhärtighetsgärningar. Det femte var hans hopp till dig. Det sjätte var hans tro, som han höll såsom kristen. Det sjunde var hans kärlek till Gud.» Därefter sade domaren till den goda ängeln: »Hvar är din bok?» Han svarade: »O, min herre, hon är i din åsyn och i din kärlek.»

Då sade Maria till djäfvulen, hånande honom: »Huru förvarade du din bok, och hur blef det utskrapadt, som var skrifvet i henne?» Då ropade djäfvulen: »Ve, ve, du bedrog mig!» Därefter sade domaren till sin mildaste moder: »Du fick en rättvis dom, och du förvärfvade denna själen och vann henne med rätt.» Därefter sade djäfvulen: »Jag förlorade, jag är öfvervunnen; hur länge skall jag nu behålla denna själen för dessa utskrapade synderna?» Domaren svarade: »Jag skall kungöra dig det, ty böckerna äro uppslagna och lästa. Säg nu därför, ehuru jag vet allting, om denna själen skall eller bör komma in i himmelriket efter rättvisans kraf. Jag låter dig nu se och veta rättvisans sanning.»

Djäfvulen svarade: »Den rättvisan är hos dig, att om någon skiljes från världen utan dödssynd, han skall ej lämnas åt helvetets plågor, och hvilken som har kärlek till Gud, han äger rätt till himmelriket. Och för den skull att denna själen ej skildes från världen med dödssynd och hade kärlek till Gud, är den värd att komma till himmelriket, när den renats, som sig bör.» Domaren svarade: »Emedan jag upplyste ditt förstånd och lät dig se sanningens ljus och rättvisa, så säg i deras åhörande, som mig täckas, hvilken rättvisa som skall skipas mot denna själ.» Djäfvulen svarade: »Att den skall så rensas, att ej något orent finnes hos den, ty ehuru den är dig tilldömd med rätta, är den likväl ännu oren och kan ej komma till dig, förrän den är renad. Och emedan du, domare, sporde

mig, frågar jag jämväl dig, huru länge den skall renas och huru länge den skall vara i mina händer.»

Domaren svarade: »Dig bjudes, djäfvul, att du ej skall ingå i henne och ej svälja henne in i dig, utan du skall rena henne, till dess hon blifver ren och osmittad, ty hon skall utstå straffet efter som hon syndade. Han syndade trefaldigt med synen, trefaldigt med hörseln, trefaldigt med känseln. Därför skall han trefaldigt straffas med synen: Först skall han själf se sina stygga synder, för det andra skall han se dig i din förskräckliga skepnad, för det tredje skall han se andra själars osalighet och förskräckliga straff. Sammalunda skall han trefaldigt straffas med hörseln: Först skall han höra förskräckligt ve, ty han ville höra sitt eget beröm och lof och världens lust; för det andra skall han höra afgrundsandarnas rysliga rop och hädelser; för det tredje skall han höra skymf och smädelse och outhärdligt elände, ty han hörde hellre och med större nöje världens välvilja och kärlek än Guds kärlek och tjänade ifrigare världen än sin Gud. Han skall jämväl på tre sätt straffas i känseln: Först skall han brinna i den mest förbrännande eld invärtes och utvärtes, och vare den minsta smuts eller orenhet hos honom, som ej skall renas i elden. För det andra skall han uthärda den värsta köld, ty han brann af begär och var kall i kärlek till mig. För det tredje skall han vara i djäflarnas händer, så att ej minsta tanke och ej minsta ord skall finnas, som ej skall renas, till dess han blir ren som guld, som renas efter ägarens vilja i ässjan och degeln.»

Då sade djäfvulen: »Huru länge skall denna själen lida dessa straff?» Domaren svarade: »Så länge som det var hennes önskan att lefva i världen. Och emedan hon gärna lefvat i sin kropp till världens ända, därför skall detta straffet räcka till världens ända. Ty det är min rättvisa, att hvar och en som har gudfruktig kärlek till mig och åstundar mig med hela sin åtrå, längtande att skiljas från världen och vara med mig, han äger att få himmelriket utan straff, då detta lifvets sorger äro hans rening. Och hvilken, som rädes döden för dödens bittra smärta och för kommande straff och önskade lefva för att han måtte kunna bättra sig, han skall få lättare straff i skärselden. Och hvilken som har vilja att lefva till domedag, han skall, ehuru han ej begick dödssynd, likväl för sin vilja att ständigt lefva lida ständigt straff till domedag.»

Då svarade den milda modern och sade: »Välsignad vare du, min son, för din rättvisa, som inbegriper all barmhärtighet;

ehuru vi se och veta allt i dig, så säg, på det att andra må veta och förstå, med hvilken läkedom en så lång plågas tid må kunna minskas och så grym eld utsläckas, och huru denna själen må frälsas ur djäflarnas händer.»

Sonen svarade: »Dig må intet nekas, ty du är barmhärtighetens moder, och du söker ock skaffa åt alla barmhärtighet och hugnad. Tre ting finnas, som kunna minska en så lång strafftid, släcka elden och frälsa ur djäflarnas händer: Det första är, om någon återbetalar det gods, som han med orätt tog beröfvade andra och var skyldig att rättvisligen återlämna åt andra, ty det är rätt, att själen skall straffas, till dess att allt är gäldadt till yttersta skärfven, som han med orätt tog af andra, antingen det försonas med helgonens böner eller med allmosor och andra goda gärningar, till dess själen blir fullt renad. Det andra är rikliga allmosor, hvarmed elden utsläckes.* Det tredje är min lekamens offrande på altaret för honom och mina vänners böner. Dessa tre förmå frälsa honom för de tre straffen.»

Då sade barmhärtighetens moder: »Hvad hjälpa honom då de goda gärningar, som han gjorde för dig?» Sonen svarade: »Ej frågar du, därför att du ej vet, emedan du ser och vet allting i mig, utan du frågar, för att du skall visa min kärlek för andra. För visso, ej det minsta ord och ej den minsta tanke, som han tänkte till min heder, skall vara honom utan vedergällning, ty alla de ting, som han gjorde för min skull, äro nu inför honom i hans straff, och af dem har han hugnad och hugsvalelse och lisa och känner mindre hetta, än han annars gjorde.»

Därefter talade Maria till sin son och sade: »Huru kommer det sig, att denna själen står så orörlig och ej rör hand eller fot mot sina ovänner, och dock lefver hon?» Domaren svarade: »Profeten** skref om mig, att jag var såsom ett lamm för den, som klipper det. Sannerligen, jag teg inför mina ovänner, och därför är rättvist, att emedan denna själen ej aktade min död och värderade mitt lidande ringa, hon nu är i dråparnas händer, såsom det barn som ej förmår ropa emot dem eller hjälpa sig.» Modern svarade: »Välsignad vare du, min ljufvaste son, ty du gör intet utan rättvisa. Du sade förr, att dina vänner kunde hjälpa denna själ, och du vet väl, att hon tjänte mig på tre sätt: först i återhållsamhet med fastande på

---

* Lat. texten tillägger: »liksom elden utsläckes af vatten». ** Esaias 53: 7

mina högtidsaftnar, för det andra därmed att hon läste mina tider, för det tredje att hon sjöng med sin egen mun till min heder. Därför, då du bönhör dina vänner, som ropa till dig, beder jag dig, att du värdigas jämväl höra mig.» Sonen svarade: »Hvilken som är mer närastående någon herre i kärlek, han blir fortare hörd i sin böner, därför, då du är mig allra kärast framför alla, bed hvad du vill, och det skall dig gifvas!»

Modern svarade: »Denna själ utstår tre straff i synen och tre i hörseln och ytterligare tre i känseln. Därför beder jag dig, o min käraste son, att du värdigas eftergifva honom ett straff i synen, så att han ej behöfver se de förskräckliga djäflarna, men att han utstår de andra två straffen, ty det kräfver rättvisan, som jag ej förmår att motstå. För det andra beder jag dig, att du ville eftergifva honom ett straff i hörseln, så att han ej hör sin skam och vanheder. För det tredje beder jag dig, att du eftergifver honom ett straff i känseln, så att han ej skall känna den kallaste kölden, som han är värd att hafva, eftersom han var kallast i kärlek till dig.» Sonen svarade: »Välsignad vare du, min käraste moder, dig må intet nekas, som du beder om. Så skall varda.» Modern svarade: »Välsignad vare du, min ljufvaste son för all din kärlek och barmhärtighet.»

Då i detsamma ögonblicket syntes ett helgon med en stor härskara och sade: »Lof vare dig, o Herre Gud, alltings skapare och domare! Denna själ tjänte mig andäktigt, då hon lefde i kroppen, ty hon fastade till min heder och prisade mig och dina vänner, som stå häromkring, med vördnadsbetygelser och böner och sin tjänst. Därför beder jag dig å deras vägnar och mina, att du förbarmar dig öfver henne för våra böners skull, och gif henne hvila, ro och mildring i ett straff, att djäflarna ej må hafva makt att fördunkla hennes medvetande. Ty i sin ondska fördunkla de så hennes medvetande, så vida de ej återhållas, så att hon aldrig hoppas slut på sitt elände eller komma till ära, och det är henne ett större straff än något annat straff hon utstår. Och därför, när helst dig täckes skåda henne med din nåd, gif henne, o mildaste Herre, för våra böner, att i hvad straff hon kommer, hon måtte veta för sant, att det straffet skall få ett slut.»*

Domaren svarade: »Detta är sann rättvisa, enär denna sjä-

* Lat. texten tillägger: »och att hon skall erhålla den eviga härligheten». De två sista meningarna innehålla dessutom i latinet ett par obetydliga variationer.

len ofta drog sitt sinne från andliga tankar och betraktelser till kroppsliga ting och ville förmörka mitt samvete och ej räddes att göra mig emot, därför är rättvist att djäflarna nu förmörka hennes medvetande. Men därför att I, mina käraste vänner, hörden mina ord och fullkomnade dem med gärningen, är ej godt att neka eder något. Därför skall jag göra hvad I viljen.» Då svarade alla helgonen: »Välsignad vare du, Herre Gud, i all din rättvisa, ty du dömer rättvist och låter intet blifva olönadt.»

Därefter sade den gode ängeln, åt hvilken själen var gifven till vård: »Jag var med denna själen, från det första hon förenades med kroppen, och jag följde henne i enlighet med din kärleks försyn, och hon gjorde stundom min vilja; därför beder jag dig, förbarma dig öfver henne.» Vår Herre svarade: »Vi vilja tänka oss för om detta.» Och så slutade den synen.

Förklaring. Denne var en riddare, välvillig och fattiga människors vän. Hans hustru gaf stora allmosor för hans själ. Hon for till Rom och dog där, såsom om henne annorstädes säges i Guds anda.*

Förlossning för Ulf Åbjörnsson.

(Sjätte boken, kap. 40.)

Därefter på fjärde året såg jag andra gången en mycket glänsande ängel med denna förutnämnda själen, som var liksom klädd och prydd, dock ej fullständigt. Han sade till domaren, som satt i maktens säte, och i hvilkens närhet stodo tusende sinom tusende och lofvade honom för hans tålamod och kärlek: »O domare, detta är den själen, som jag bad för, och du svarade, att du ville tänka dig för om henne. Därför bedja vi nu alla för andra gången om din barmhärtighet för henne, och ehuru vi veta allting, som är i din kärleksfullhet, tala vi dock** för din bruds skull, som hör och ser detta andligen.» Domaren svarade: »Om det vore en vagn full med ax och många män-

---

* Nämligen i förklaringen till tredje boken kap. 12, där det omtalas, att hon var i sällskap med biskop Tomas af Växjö på hans vallfärd och återvände med honom till Sverige men kom en andra gång till Rom och dog där. Det är här fråga om Ulfs andra hustru Kristina. ** Lat. texten tillägger: »på mänskligt sätt, ehuru intet mänskligt är hos oss.»

niskor, den ene efter den andre, toge hvar sitt ax, så minskades ock deras tal och tyngd omsider. Så är det ock nu, att många tårar och många kärleksgärningar för denna själs skull komma inför mig. Därför är domen, att hon skall komma i din vård, och du skall föra henne till den ro, som ej ögon förmå att se eller öron att höra och ej själen ana, medan hon är i köttet, där hvarest ej är himlen ofvantill och ej jorden nedantill, hvarest är otänkbar höjd och osäglig längd och underbar vidd och ofattbart djup, hvarest Gud är öfver allting och utom allting och inom, styrer allting och håller allting och hålles af intet.»

Därefter syntes den själen uppfara i himmelen så skinande som den starkast skinande stjärna i sitt sken. Och då talade Gud till mig och sade: »Brådt skall den timmen komma, då jag skall framföra min hämnd och utöfva min rättvisa mot denna döda mannens släkt, ty den släkten steg upp med högfärd och skall nedfara till högfärdens vedergällning.»

Birgitta må tigga sitt bröd!

(Sjätte boken, kap. 46.)

Bruden talade till Maria och sade: »O Herre Gud, huru ljuf är icke han, ty ingen som har honom ljufvast skall få någon sorg, i hvilken han ej känner någon hugnad. Därför beder jag dig, nådefullaste moder, att du värdigas så draga mitt hjärta bort från kärleken till alla världsliga ting, att din son blir mig ljufvast af allt till min död.»

Jungfrun svarade: »Emedan du åstundar att hafva min son allra ljufvast, så älska och göm hans ord, som han själf talade i skriften, ty de leda och föra till att han skall älskas öfver all ting. Och därför vill jag draga dig till minnes sex skriftens ord: det första, att han sade till den rike mannen: 'Gå och sälj allt det du hafver och gif de fattige och följ mig!' Det andra är, att man ej skall hafva omsorg om morgondagens uppehälle. Det tredje är, att man ser, huru fåglarna födas af Gud; huru mycket hellre skall han ej föda människorna. Det fjärde är: 'Gifven kejsaren det kejsarens är och Gud det Guds är!' Det femte är: 'Söken först efter himmelriket!' Det sjätte är: 'Alla hungriga skola komma till mig, och jag skall mätta dem.' Den kan

anses sälja allting, som ej önskar hafva mer än kroppens nödtorftiga uppehälle och behof och gifver allt annat åt de fattiga, ej för världens pris utan till Guds heder, att han måtte få Guds vänskap, såsom visade sig med den gode Gregorius och många andra konungar och höfdingar, hvilka Gud mycket älskade, oaktadt de hade rikedomar att dela med sig af åt andra, liksom han älskade dem, som lämnade allt på en gång för Guds skull och sedan själfva fingo af andra. Ty de förra hade världsliga rikedomar till Guds heder allena och hade gärna mist dem, om det hade varit Guds vilja. Men de senare togo och bibehöllo den fattigdom, som de önskade, till Guds heder. Ty hvar och en som hafver egendom eller inkomst af rättfånget gods, honom tillåtes att uppbära inkomsten af godset för sitt och sitt tjänstefolks uppehälle och nödtorft till Guds heder, och gifve han Guds vänner hvad öfrigt är. Vidare, haf ej omsorg om morgondagens uppehälle, ty äfven om du ej hade mer än bara kroppen, så hoppas på Gud, och han, som föder och uppehåller fåglarna, skall jämväl föda och uppehålla dig, som han återlöste med sitt blod.»

Jag svarade: »O, käraste fru, du som är fager och rik och dygdefull, fager därför att du aldrig syndade, rik därför att du är Guds käraste vän, dygdefull därför att du är den fullkomligaste i alla goda gärningar, o min fru, hör mig som är full af synder och fattig i dygder: Vi hafva i dag vår föda och vår nödtorft, men i morgon lida vi brist och sakna allting. Huru kunna vi då vara utan omsorg, när vi ingenting hafva? Ty ehuru själen har hugnad i Gud, så åstundar åsnan, som är kroppen,* sin föda och nödtorft.»

Jungfrun svarade: »Om I hafven några öfverflödiga saker, som I kunnen afvara, så säljen eller pantsätten dem och lefven så utan bekymmer.» Jag svarade, »Vi hafva samma begagnade kläder dag och natt samt bordkärl och prästen sina böcker, och vi hafva kalk och mässkläder.» Jag svarade: »Prästen skall ej vara utan böcker och ej utan mässa, och mässan skall ej sägas annat än i ren prydnad; och eder kropp skall ej vara naken utan klädd, att han må undgå frost och blygd. Därför behöfven I sådana ting.»

Jag svarade: »Skall jag då låna penningar mot löfte till någon viss tid?» Jungfrun svarade: »Om du är säker på, att du kan betala på utsatt tid, då må du göra det,

* Ett af St. Franciscus användt uttryck.

eljest är det bättre, att du underlåter det, ty bättre är dig att undvara mat en dag än att vedervåga din tro och lofven.»

Jag svarade: »Skall jag då arbeta för att skaffa föda?»

Jungfrun svarade: »Hvad gör du nu dagligen?»

Jag svarade: »Jag lär mig latin, och jag läser och jag skrifver.»

Jungfrun sade: »Ej bör du öfvergifva dylikt arbete för kroppsligt arbete!»

Jag sade: »Hvad skola vi då hafva till mat i morgon?»

Modern svarade: »Tiggen i Jesu namn, om I ej hafven annat!»

Guds sändebuds försmädelse och tålamod.

(Sjätte boken, kap. 47.)

Jungfru Maria sade: »Bedröfvas icke, om du skall förkunna Guds ord för dem, som ej gärna vilja höra det, ty den som klandras och får skymfliga förebråelser, när han förkunnar Guds ord, men tålmodigt fördrar dem, han smyckar sin själ med all fägring. Och den som mödar sin kropp till Guds ära, hans själ skall erhålla fägring och prydnad däraf. Ty den människas själ, som hör förtal om sig och ej vill baktalaren illa, hon prydes och klädes med de fagraste kläder, så att brudgummen, som är en Gud i tre personer, längtar och åstundar att få den själen till sin gudoms eviga glädje. Och därför skola Guds vänner gärna bemöda sig att omvända dem, som mera älska högfärd och girighet än Gud. Ty de ligga liksom under en tung klippa. Och därför bör man arbeta, att de måtte lefvande framdragas. Ty på samma sätt som den, som ser sina bröder ligga under en nedrasad klippa och slår på klippan, så att han kan uttaga och bortföra stenarna, stundom bryter försiktigt, så att den, som ligger under klippan, ej skall än svårare plågas, stundom slår hårdare, så att klippan skall bli mindre och tyngden lättare för honom, som ligger under, och ej tänker på sin möda, om den som ligger under skulle kunna räddas, så skola ock Guds vänner arbeta på att själarna må frälsas. Ty liksom det endast var ett fåtal, som hade en rätt tro, när min son for upp till himmelen, så äro nu de ett fåtal, som uppfylla det budordet: Du skall älska Gud öfver all ting och din medkristne som dig själf. Därför, liksom Guds vänner for-

dom gingo till hedningarna, så gånge de nu till kristna människor. Ty liksom det var omöjligt, att de kunde få himmelriket, som hörde tron och ej mottogo den, så är det omöjligt, att de kristna människor få himmelriket, som dö utan kärlek till Gud.»

Jesu barndom.

(Sjätte boken, kap. 58.) *

Maria, Guds moder, talade till bruden, sägande: »Jag har förr talat till dig om mina sorger, men den sorgen var ej minst, som jag hade, när jag förde min son flyende till Egyptens land, och när jag hörde de menlösa barnen dräpas och att Herodes gärna ville dräpa min son. Och fastän jag visste de ting, som skrifna voro om min son, så uppfylldes mitt hjärta med sorg och ångest för den stora kärleks skull, som jag hade till min son. Men nu kan du spörja, hvad min son gjorde i alla sina dagar, innan han led döden. Jag svarar, att han, som skriften säger, var undergifven och lydig mig och Josef och uppförde sig så som andra barn, till dess att han kom till högre ålder. Likväl syntes också järtecken i hans ungdom: huru de skapade tingen tjänte sin skapare, huru afgudarna tego och många föllo ned vid hans ankomst till Egyptens land, huru konungarne förutsade min son vara ett tecken om kommande stora ting, huru jämväl änglarna syntes tjäna honom, huru ej någon orenlighet kom vid honom eller någon tofvighet syntes i hans hår eller annat dylikt, hvilket allt du ej behöfver veta, enär hans gudoms och mandoms tecken äro skrifna i evangeliet, hvarur du och andra kunna få undervisning.

När han kom till högre ålder, var han flitig i böner och lydig och for med oss till de bestämda högtiderna i Jerusalem och annorstädes. Hans utseende och tal voro så underbara och ljufliga, att många, som voro bedröfvade och sorgsna, sade: 'Låtom oss gå till Marias son, att vi må glädjas åt honom.' Och

* Denna och följande uppenbarelse tillhöra en sammanhängande följd af uppenbarelser (kap. 55—62), i hvilka jungfru Maria berättar för Birgitta om sitt och Jesu lif.

när han växte i ålder och förstånd, utförde han med sina händer de ting, som passade, och talade i hemmet hugneliga ord och Guds ord, så att vi fylldes och gladdes af outsäglig hugnad. När vi voro i fattigdom och räddhåga och vansklighet, skapade han ej guld och silfver åt oss utan styrkte oss och rådde oss att hafva tålamod. Och underligen voro vi skyddade för de onda och illasinnade. Stundom fingo vi vår nödtorft af milda människors mildhet, stundom af vårt arbete, så att vi hade vår nödtorft endast till vårt uppehälle och ej till öfverflöd, enär vi intet annat åstundade än att tjäna Gud. Han talade ock enskildt med sina vänner om lagarna och deras betydelse, han disputerade ock offentligen med vise män, så att de förundrade sig, sägande: 'Se, Josefs son undervisade mästarne. En stor ande talade i honom.'

En gång, när jag tänkte på hans lidande och han såg mig vara mycket sorgsen, svarade han mig: 'O, moder, tror du ej, att Gud fader är i mig och jag i honom? Huru skulle du annars kunnat vara obesmittad vid min aflelse eller utan vånda vid min födelse? Hvi sörjer du och gråter? Min faders vilja är ock min vilja med fadern, att jag skall lida döden. Det som jag hafver af fadern skall ej pinas, utan köttet, som jag tog af dig, det skall pinas, att andra människors kött skall återlösas och själarna frälsas.'

Jämväl var han så lydig, att när det hände, att Josef sade: 'gör det eller det', genast gjorde han det. Och så dolde han sin gudoms kraft, att den ej kunde märkas annat än af mig och stundom af Josef, som sågo ett underbart ljus ofta skina omkring honom och hörde änglars röster sjunga öfver honom. Vi sågo ock de orena andarna utgå vid åsynen af min son ur de människor, i hvilka de voro; andar, som ej de förmådde utdrifva, hvilka därtill hade kunnighet och särskildt ämbete i vår lag. Se, dotter, må dessa ting ständigt vara i din åminnelse och tacka Gud, som genom dig ville för andra uppenbara sin barndom.»

Guds moders hädanfärd.

(Sjätte boken, kap. 62.)

Guds moder talade: »Några år efter min sons himmelsfärd, då jag en dag kvaldes mycket af åstundan att komma till denne

samme min son, såg jag en skinande ängel, sådan som jag förr hade sett, hvilken sade till mig: 'Din son, som är vår Gud och Herre, sände mig att kungöra för dig, att nu är tid, att du lekamligen skall komma till honom och få den krona, som är dig beredd.' Jag svarade honom: 'Känner du dagen eller stunden, då jag skall fara hädan från denna världen?' Ängeln svarade: 'Din sons vänner skola komma, som skola jorda din lekamen.' Och när ängeln hade sagt detta, syntes han ej längre, och jag beredde mig till hädanfärd från världen, vandrande kring och uppsökande, som jag var van att göra, alla de ställen, där min son led.

En dag, när mitt sinne var hänfördt i förundran öfver Guds kärlek, fylldes min själ under betraktelsen med så stor glädje, att den knappast förmådde behärska sig. Och under dessa tankar blef min själ löst af kroppen. Och hvilka och huru stora ting och huru härliga ting min själ då såg, och med hvilken heder Fader och Son och den Helige ande hedrade henne, och med hvilken mängd af änglar hon upplyftes, det förmår du ej fatta, och det vill jag ej säga dig, förrän din själ och din lekamen skiljas åt, ehuru jag visade dig något däraf i den dagliga bönen, som min son ingaf och förestafvade dig.* Och de, som voro med mig i huset, när jag gaf upp andan, visste väl af det ovanliga ljuset, som de sågo, hvilka gudomliga ting då skedde med mig.

Därefter sände min son sina vänner, som jordade min lekamen i Josafats dal, och med dem voro änglar, otaliga såsom solgrand, men de onda andarna vågade ej nalkas. Och femton dagar låg min lekamen jordad i jorden, och därefter blef den upptagen till himmelen af många änglar.

Och den stunden var ej utan den största betydelse, ty i sjunde tiderymden skall kropparnas uppståndelse äga rum, och i den åttonde skall själarnas och kropparnas salighet fullkomnas. Första tiderymden var från världens upphof och till den tid, då lagen gafs af Moses, den andra från Moses och till dess min son tog mandom, den tredje när min son instiftade döpelsen och gjorde den gamla lagen lättare, den fjärde, då han själf predikade med ord och fullkomnade med efterdöme; den femte, när min son ville lida och dö samt när han uppstod från

---

* »Den dagliga bönen» utgör en särskild samling af fyra böner, som finnes såväl i den svenska som den latinska upplagan af Birgittas skrifter. De utgöra ett detaljeradt lofprisande af Marias och Jesu lif och egenskaper. (Se nedan.)

döden och bevisade sin uppståndelse med uppenbara bevis; den sjätte när han uppfor till himmelriket och sände sin heliga anda; den sjunde, när han skall komma till domen och alla skola uppstå till domen med sina kroppar; den åttonde när alla af profeterna lofvade och förutsagda ting skola fullbordas. Och då skall varda fullkomlig salighet, då skall Gud synas i sin härlighet och alla helgon skina som solen och ej någon sorg vidare vara.»

Antikrists ankomst.

Vid ärkedjäknen Milicz's uppträdande i Rom 1367 (?).*
(Sjätte boken, kap. 67.)

Guds son talade: »Denna världen är såsom ett skepp, som är fullt af besvär och stötes och kastas af sorgernas och frestelsernas böljor och ej lämnar människan någon timma ledig eller säker, förrän hon kommer till hvilans hamn. Och såsom skeppet har tre delar: framstammen, mellandelen och akterstammen, så betecknar jag för dig och framställer tre åldrar i världen. Den första var från Adam och till dess jag tog mandom. Och den åldern betecknas med framstammen, ty den var hög och underbar och stark, hög i patriarkernas mildhet, underbar i profeternas visdom och stark i lagarnas bevarande. Och denna del började då nederböjas, när judafolket försmådde mina budord och insnärjde och besmittade sig med ondska och synd. Och därför blefvo de bortkastade från ära och ägodel. Och skeppets, som är världens, mellandel började då framträda, när jag själf, Guds son, ville varda kött. Ty på samma sätt som skeppets mellandel är lägre än de andra delarna, så började ödmjukhet och höfviskhet att predikas och läras vid min ankomst, och många älskade och följde mig i lång tid. Men nu, för den skull att synd och högmod hafva stigit upp och blifvit mäktiga och mitt

* Bömaren Milicz, kejsar Karl V:s vice kansler, en af reformationens örelöpare, kom till Rom 1367 för att reformera kyrkan och förmana Urban V, som också kom till Rom, medan M. var där. Han hade predikat där och fängslats af inkvisitionen men lössläpptes, när påfven kom, och mottogs nådigt af denne; återvände sedan till Prag. Han ville bl. a. söka räkna ut tiden för Antikrists framträdande, hvaremot, som synes, Birgitta vänder sig. Att revelationen afser Milicz, torde vara säkert, hvaremot året för revelationen möjligen kan omtvistas.

lidande är glömdt, därför börjar nu den tredje delen att framträda, hvilken skall förblifva till domedag. Och i denna tidsålder sände jag världen min muns ord genom dig, och de skola varda saliga, som höra och följa dem.

Ty såsom Johannes säger i evangeliet, icke i sitt utan i mitt: Salige äro de, som ej sågo och dock trodde, så säger jag nu, att de skola vara saliga med evig salighet, hvilka höra dessa ord och gärna följa dem. Men vid denna ålderns slut skall Antikrist födas. Ty såsom Guds söner födas af andliga äktenskap, så skall Antikrist födas af en förbannad kvinna, som skrymtaktigt utgifver sig för att förstå andliga ting, och af en förbannad man, af hvilkens säd djäfvulen skall skapa sitt verk med min tillåtelse. Men denna Antikrists tid skall ej blifva så, som den brodern skref, hvars böcker du såg, utan på den tid, som är mig kunnig, när orättfärdigheten frodas öfver måtto och synden växer till det oerhörda. Därför skall du veta, att trons port skall upplåtas för några hednafolk, förrän Antikrist kommer. Då därefter de kristna börja älska villa och vantro och de orättfärdiga förtrycka och hata prästerskapet och rättvisan, är det ett uppenbart tecken, att Antikrist skall snart komma.»

En kardinals straff efter döden. Straffdomar öfver prästerskapet.

(Sjätte boken, kap. 70.)

En död kardinals själ syntes sitta som en människa på en träbjälke, och fyra svarta blåmän* tillredde för densamma fyra kammare, genom hvilka själen skulle fara. I första kammaren voro många kläder, som själen hade älskat i sina lefnadsdagar. I den andra voro guld- och silfver- och mångahanda andra kärl, af hvilka själen hade sin glädje, då den var i kroppen. I den tredje kammaren voro födoämnen och mångahanda välluktande ting, af hvilka själen vederkvicktes med kroppen. I den fjärde kammaren voro hästar och djur, af hvilka själen framfördes, när hon var i kroppen.

---

* *Blåman,* neger. Lat. texten: »En död kardinals person syntes sitta på en träbjälke.»

När själen for genom klädkammaren, plågades hon och kvaldes af outhärdlig köld och nedtrycktes af ryslig tyngd och ropade sorgligen och sade: »Ve ve mig! ty jag älskade mera det fagra än det nyttiga. Jag älskade och åstundade att upphöjas och berömmas; därför är det rättvist, att jag nu skall nedtryckas under djäflarnas fötter.»

När hon for genom den andra kammaren, kände hon brinnande tjära och lågor på alla håll rundt omkring sig. Och då ropade själen och sade: »Ve mig evärldeligen, ty jag drack och än en gång drack och sträfvade efter sköna och glänsande jordiska ting, och därför förtjänar jag att drucken göras af djäfvulens lustas ström.»

När själen for genom den tredje kammaren, kände hon den värsta lukt och brännande ormar och ropade då jämmerligen, sägande: »O, o, jag älskade tjänstekvinnan och försmådde drottningen. Jag älskade ljufva ting, och därför har jag nu förtjänat att smaka denna bitterhet.»

Och när hon for genom den fjärde kammaren, hörde hon ett förskräckligt ljud såsom tordön och ropade ömkligen af räddhåga: »O, huru välförtjänt min vedergällning är!»

Därefter hördes en röst, som sade: »Tror människan på jorden, att Guds son ljuger, som säger, att människan skall göra räkenskap för minsta fjärdedel.* — Visserligen, jag säger dig hvad mera är, att människan skall jämväl göra räkenskap för hvarje ögonblick och hvarje skärf och för mat och dryck och för alla tankar och ord, såframt de ej utplånas med ånger och skriftermål. Eller tro prästerna och kardinalerna och biskoparna, att jag ej utkräfver räkenskap för mina allmosor, hvilka de ej äta och nöta med räddhåga och gudsfruktan men svälja utan nytta. Eller tro de ej, att själarna, som ägde det gods, öfver hvilket de högmodas, bedja om hämnd öfver dem i min åsyn. Sannerligen jag skall döma och granneligen rannsaka med hvad skäl de uppbära mitt offer, och änglar och människor skola döma dem. Ty jag och mina vänner gjorde gåfvor åt min kyrka, för att prästerna skulle så mycket lugnare kunna tjäna mig. Men nu lefva ej prästerna som vänner, och ej bedja de, så att de höras. Därför skall jag misskunda mig öfver och af mitt lidandes bord** förse de själar, som ägde godset.

---

* Fjärdedels timme eller fjärdedels penning. ** Nattvardsbordet., lat. texten: »nådens och lidandens bön.»

Två missbruk inom kyrkan.

(Sjätte boken, kap. 72.) *

Guds son talar: »Två skamliga fläckar äro i min kyrka: En är, att få män aflösas utan att de gifva penningar. En annan är, att sockenpräster ej våga aflösa syndare från alla deras hemliga synder utan säga sig ej förmå aflösa dem från somliga synder, ity att det hör till biskoparna, och sända de nämnda syndiga människorna så länge till biskoparna, att hemliga synder blifva för alla uppenbara. Därför skola de, som hafva kärlek till själarna, på ett hälsosamt sätt motarbeta sådana fall, att ej själarna skola dö i dödliga synder för blygds eller hårdhets skull.»

En syn i Rom.

(Sjätte boken, kap. 74.)

Jag såg i Rom, liksom hade det varit en slätt från påfvens palats nära S:t Peters kyrka ända till S:t Angeloborgen och därifrån och till Helgeandshuset och ända till själfva S:t Peterskyrkan. Och en den aldra starkaste mur gick omkring slätten, och många bostäder och rum voro vid muren. Då hörde jag en röst, som sade: »Den påfve, som älskar sin brud med sådan kärlek, som jag och mina vänner älskade henne, han skall äga denna staden med dess inbyggare, att han må desto friare och lugnare samla sina rådgifvare.»

Birgittas svaghet mot sina underhafvande.

(Sjätte boken, kap. 76.)

När S:a Birgitta en gång hade tagit härberge i en by, hände det, att hennes och hennes tjänstefolks kläder och andra

* Från detta kap. i sjätte boken och till dess slut (boken har 115 kap. i den svenska och 122 i den latinska texten) utgöras uppenbarelserna till största delen af korta berättelser och anekdoter om Birgitta, af hvilka många beröra hennes

saker uppbrändes. Därefter, då hon var i böner, sade Kristus henne: »Det är skrifvet,* att kockarnas höfding uppbrände templet i Jerusalem. Hvilken är denne höfding, om icke de som mera söka köttets kräslighet än mitt lidandes bitterhet. Så söker du hos ditt tjänstefolk fagra anleten och fagra kläder och förevitar dem ej eller straffar deras oseder och synder, att du ej skall synas dem vara tung och hård. Och därför händer sådan skada, som du nu ser, för att du skall förstå, att det ej är nog till fullkomlighet att rätta sig själf, utan att man också skall mana andra och synnerligen sina tjänare till dylika ting och höfviskt lefverne. Ty det som du borde rätta och näpsa men underlåter att göra för världslig välvilja, det skall dig räknas till dom och synd.

Och du skall veta, att dessa husens inbyggare är skyldig till två onda ting: först vantro, i det han tror allting styras af ödet och lyckan; för det andra nyttjar han galder** och åtskilliga djäfvulska ord, att han måtte få många fiskar i sjön. Och därför att han är af ditt tjänstefolk, så mana honom med ord, att han öfvergifver sin ondska och bättrar sig. Eljest skall du se med dina egna ögon, att djäfvulen, som han tjänar, skall få makt öfver honom.» Han hörde Guds bruds maning och försmådde den och fanns plötsligt död i sin säng med halsen böjd bakåt mot ryggen.

Afgudadyrkare omvändas.

(Sjätte boken, kap. 78.)

Kristi brud gästade en natt i ett hus, hvarest djäfvulen talade och gaf svar uppenbarligen och förutsade många ting, ehuru den orene anden teg, då hon var närvarande. Och då hörde hon i sin bön en röst, som sade henne, ehuru hon såg ingen: »På detta ställe», sade rösten, »äro några onda gärningar begångna af dem, som förut bodde här, och äfven af dem, som nu bo här, ity att de dyrka och hedra tomtegudar och gå ej

---

lif i Sverige. De torde mestadels utgöra anteckningar af prior Petrus Olofsson, men de ord, som angifvas såsom Birgittas, torde äga ungefär samma autenticitet som andra uppenbarelser.

* Andra Konungaboken, kap. 25:8—9. ** Besvärjelse.

till kyrkan annat än af blygsel för människor. Och ej höra de någonsin Guds ord eller predikan. Och därför härskar djäfvulen och har öfverhand på detta ställe.

Därför skall din skriftefader låta alla dem, som bo i detta huset och i grannskapet, komma inför sig och säga dem dessa ord: En Gud finnes, som är trefaldig. Af honom äro alla ting skapade, och utan honom kan ingenting varda. Och djäfvulen är hans kreatur, som ej förmår röra ett strå för edra fötter utan med Guds tillåtelse. Men när I åstunden och älsken mera skapade ting och världen än Gud, då börjar djäfvulen att äga edra själar och låter eder få framgång i världsliga ting till följd af Guds rättvisa tillåtelse. Tron därför på Gud och öfvergifven de ormar, som I skänken mjölk, och gifven ej åt tomtegudar min tionde af edra fä och svin och ej af bröd eller vin eller annan dryck och ej af andra ting, och sägen ej, att lyckan eller ödet styr eller gör någonting, utan tron, att Gud lät så hända. Och sägen ej, att på altaret offras och handteras intet annat än en liten brödskifva, utan tron säkert, att där är sannerligen Guds lekamen, som var korsfäst, och tron säkert på kyrkans nådemedel, såsom döpelse och konfirmation och smörjelse och annat mera, och då skall djäfvulen fly från eder.»

Då ropade alla sägande: »Vi tro och lofva bättring!» Och genast hördes från ugnen, hvarifrån djäfvulen gaf svar, en röst, som sade: »Ej stannar jag här längre!» Och sedan hördes ej där djäfvulens röst eller oro.

Birgitta öfvernattar på ett skepp.

(Sjätte boken, kap. 84.)

När Kristi brud vid midvinterstid kom seglande till en ö i Sveriges rike, hvarest alla där boende sofvo, ville hon ej oroa någon, och därför blef hon kvar i skeppet, tills det dagades. När alla tjänarna fröso öfvermåttan, kände hon så mycken värme, att alla, som vidrörde och sågo henne, förundrades.

När hon var i sina böner vid daggryningen, sade Kristus till henne: »O, huru föga människorna förtrösta på mig, hvilka

tynga sig med kläder, såsom igelkotten med äpplen och påfågeln med fjädrar. Så högfärdas de öfver sköna kläder, medan de dock ej kunna blifva varma utan mig och ej synas fagra utan genom mig. Likväl, om de satte sitt hopp till mig, då skulle jag gifva dem kroppens och själens värme och göra dem fagra i mina helgons åsyn. Men nu äro de vanskapade och leda, ty de låta sig ej nöja och älska varmare skapade förgängliga ting än skaparen.

Birgitta ser ett lamm och ett lysande anlete i nattvardsbrödet.

(Sjätte boken, kap. 86.)

På pingstdagen läste en präst första mässan i ett kloster. Då, när Guds lekamen upplyftes,* såg Kristi brud eld nedfara af himmelen öfver hela altaret och såg ett bröd i prästens hand och ett lefvande lamm i brödet och ett lågande människoanlete i lammet. Och då hörde hon en röst säga till sig: »Så som du nu ser elden nedfara öfver altaret, så nedsteg min ande öfver apostlarna på en sådan dag som i dag är, upptändande deras hjärtan. Och brödet varder genom ordet lefvande lamm, det är min lekamen; och anlete är i lammet och lamm i anletet, ty Fadern är i Sonen och Sonen i Fadern och den Helige ande i bådadera.» Och återigen såg hon i prästens hand, när Guds lekamen upplyftes, en den allra fagraste unge man, som sade: »Jag välsignar eder, som tro, men för dem, som ej tro, skall jag vara en domare.»

Birgitta känner rutten lukt före ankomsten af en bannlyst.

(Sjätte boken, kap. 87.)

En dag, när Kristi brud, S:a Birgitta, satt bredvid en biskop och andra förnäma män, kände hon den värsta lukt

---

* Nämligen i monstransen för att visas för de närvarande.

såsom af ruttna fiskfjäll. Och när alla undrade, att hon kände lukten och ej andra, kom genast en man in, som var bannlyst och ej aktade bannet, ty han var en mäktig man. Då, när samtalet var slutadt, sade Kristus till sin brud: »Så som fiskfjälls förruttnelse är farligare för kroppen än annan ond lukt, så är bannet en andelig sjukdom, emedan det skadar ej allenast den, som är bannlyst, utan jämväl dem, som lyda eller umgås med honom. Må biskopen bemöda sig, att sådana skola straffas, på det att ej flera skola smittas och fördärfvas af hans umgänge.»

Jesu tillkomst i Birgittas hjärta.

(Sjätte boken, kap. 88.)

På julnatten kom till Kristi brud så mycken och underbar hjärtans fröjd, att hon knappast kunde behärska sig af glädje. Och i samma stund kände hon underbar och påtaglig rörelse i sitt hjärta, som om ett lefvande barn vore i hjärtat, vändande sig och rörande sig. Denna rörelse varade länge, och hon visade den för sin andliga fader och sina andra andliga vänner, fruktande att det vore något ovanligt djäfvulens gyckelverk. De öfvertygade sig därom med syn och känsel och förundrade sig mycket.

Samma dag i högmässan syntes Guds moder och sade till bruden: »O dotter, du undrade på den rörelsen du kände i ditt hjärta. Du skall veta, att det ej är gyckelverk utan samma slags uppenbarelse och vittnesbörd som den ljuflighet och barmhärtighet, som visades mig. Ty på samma sätt som du ej visste, huru du så hastigt fick hjärtans glädje och rörelse, så var glädjen öfver min son i mig underbar och plötslig. Ty i detsamma som jag lyssnade till ängeln, som bebådade mig Guds sons aflelse, kände jag i mig något underbart och lefvande. Och när han föddes af mig med outsäglig glädje, då framgick han med underbar hastighet ur mitt tillslutna jungfruliga lif. Därför, min dotter, frukta ej gyckelverk, utan gläd dig, att den rörelse, som du kände, är tecken till min sons tillkomst i ditt hjärta. Ty såsom min son gaf dig namnet 'sin nya brud', så kallar jag dig nu min sonhustru. Och lik-

som fadern och modern* anförtro och öfverlämna åt sonhustrun hushållssyssla och arbete och säga henne, hvad som skall göras i huset och gården, så vilja Gud och jag, som nu äro gamla i människornas hjärtan och kallnat i deras kärlek, kungöra för våra vänner och världen vår vilja med dig. Och dessa ditt hjärtas rörelser skola fortfara hos dig och ökas, alltefter som ditt hjärta förmår tillägna sig dem.»

Apokalypsens författare.

(Sjätte boken, kap. 89.)

När mäster Mattias** höll på att uttyda apokalypsen, bad han Kristi brud, att hon måtte få veta af Gud Antikrists tid, och om S:t Johannes sammanskref apokalypsen, enär somliga motsade detta. Därefter, då hon var i böner, såg hon en människa liksom smord med olja och skinande med starkt sken, till hvilken Kristus sade: »Säg sanningen, hvilken som författade och skref apokalypsen!» Han svarade: »Jag är Johannes, den åt hvilken du anförtrodde din moder på korset. Du, herre, uppenbarade och ingaf mig den bokens ord, och jag skref dem till dina blifvande tjänares hugnad, att de ej skulle vändas från tron genom kommande olyckor.»

Och vår herre sade: »Se dotter, jag säger dig, att liksom Johannes skref af min anda kommande ting, som han såg, så förstår och skrifver Mattias, din skriftefader, genom samma min anda den andliga sanningen i den heliga skrift. Underrätta dessutom denne samma din mästare, hvilken jag gjorde till mästare, att nu äro många antikrist. Men huru eller när den förbannade Antikristus skall komma, det skall jag visa honom genom dig.»

* Lat. texten tillägger: »då de blifva gamla och önska hvila». ** Magister Mattias, se inledningen och femte boken, kap. 14. Den latinska texten säger: »På den tid då magister Mattias från Sverige, bibelns uttolkare (glossator), uttolkade (glossabat) apokalypsen.»

Gud straffar en munk, som tviflat på Birgitta.

(Sjätte boken, kap. 90.)

Då mäster Mattias talade om den nåd, som gifvits Guds brud, svarade en mycket boklärd renlefnadsman, att det ej var troligt och ej öfverensstämde med skriften, att Gud ginge bort från renlefnadsmänniskor, som afsäga sig världen, och uppenbarade sina hemligheter för högborna kvinnor. Och ehuru mästaren bevisade det med många skäl, ville munken ingalunda tro det.

När Guds brud hade hört det och sett mästaren bedröfvad, bad hon sina böner och hörde en röst i Guds anda, som sade så: »Många människors sjukdom är så farlig, att de blifva sjuka af själfva läkemedlet, och därför bör läkemedlet ej gifvas dem, för att de ej skola blifva värre och svårare sjuka. Jag är sjuka människors läkedom och vilsefarandes sanning. Men denne kacklande renlefnadsmannen åstundar ej läkedom, ty han har fåfäng visdoms träck i sitt hjärta. Därför skall jag gifva honom en kindpust med min hand, så att det af alla skall höras, att jag är Gud, ej pladdrande eller mångtalig utan fullt allvarsam och fruktansvärd.» Denne renlefnadsman ödmjukade sig därefter under bedröfvelse och dog af skälfvosot, vanför i alla sina lemmar.*

Kristus bjuder Birgitta att gifva sin kropp behöflig näring.

(Sjätte boken, kap. 91.)

När Kristi brud en gång var mycket utmattad af fasta och vaka, så att hennes sinne till följd af vanmakt ej förmådde begripa de ting som Kristus sade henne, då bjöd Kristus henne att måttligt gifva kroppen nödtorftiga ting till mat och dryck sägande: »Mig täckes, att köttet måttligt må få nödtorftiga ting, på det att själen ej må hindras i andliga saker till följd af kroppens vanmakt och sjukdom.»**

---

* Lat. texten: »dog förlamad» (paralyticus mortuus est). ** Latinet är i detta lilla stycke ovanligt fritt i förhållande till den svenska texten.

En munk söker framställa Birgitta såsom förvillad.

(Sjätte boken, kap. 92.)

I Kristi bruds närvaro frambar en munk inför Sveriges konung och hans rådgifvare en bok, som kallas *Vitæ patrum*, och läste i henne, att många* blefvo förvillade af för mycken och oskälig återhållsamhet. Och därför sade han sig frukta, att Kristi brud sannolikt förvillades på samma sätt.

När hon därefter stod försänkt i böner, hörde hon Kristus säga till sig: »Sade er den munken, att många heliga män dårades af djäfvulen. Sannerligen, den ordsäcken sade som han ville och ej som han skulle. Ty inga af mina vänner dårades, som älskade mig på ett förnuftigt sätt, utan de som yfdes öfver sin rättvisa och sin återhållsamhet, satte sig öfver andra och ej ville lyssna till de ödmjuka, de blefvo dårade. Och för den skull att denne munken åberopade mot mig boken om de heliga fäderna, hvilkas efterföljare han ej är, därför skall jag åberopa mot honom min rättvisas bok, att han, som nu berömmes för sin vishet, skall komma inför min vishet, och då skall han märka i sitt samvete, att hans vishet ej består i högstämda och kloka ord utan i rent samvete och sann ödmjukhet. O, huru denna klosterordens munkar afveko från sin faders fotspår,** som var nedfallna stängsels uppbyggare och såsom människa gick fullkomliga människors vägar.

Vid järtecknet före Klemens VI:s död (1352).***

(Sjätte boken, kap. 95 svensk text; kap. 96 lat. text.)

Kort före en biskops död hände, att Sankte Peters kyrkoklockor i Rom uppbrändes genom en underbar händelse. Då

---

* Latinet: »många af de heliga fäderna.» Det är möjligt, att den här åsyftade munken är densamma, som förekommer i femte boken och där framställer sina frågor, hvilka af Kristus besvaras.

** Nämligen ordensstiftarens (antagligen Dominicus).

*** Den här åsyftade händelsen, att blixten slog ned i klockorna i St. Peterskyrkan och nedsmälte dem, inträffade den 2 december 1352 och uttyddes i Rom allmänt som ett förebud till Klemens VI:s död; denne låg då svårt sjuk i Avignon.

Kristi brud hörde det, undrade hon. Därefter, då hon var i sina böner, syntes Kristus för henne och sade: »Sannerligen, dotter, detta är ett stort tecken. Det är skrifvet, att alla elementer varkunnade sig öfver mig i min död, när de återhöllo sitt sken.* Så strida stundom elementer och skapade ting för Gud och kungöra och visa Guds vrede och tecken om kommande ting i sin gång. Men nu uppbrändes klockorna; och alla ropa: 'Härskaren är död, biskopen gick bort. Vare denna dagen välsignad men ej denne härskaren välsignad!' O, underligt är, att då alla borde ropa och bedja: 'Lefve denne härskaren länge och lycklig', så ropa alla och säga med glädje: 'Må han fara ned och ej fara upp!' Och ej är det underligt, ty han, som skulle ropa: 'Kommen, och I skolen finna edra själars ro', han ropar sålunda: 'Kommen och sen mig, i prakt och prål större än Salomo. Kommen till min gård och tömmen edra pungar, och I skolen finna edra själars förtappelse!' Så ropade han med efterdöme och gärningar, och därför nalkas honom nu vredens timme. Därför skall jag fördöma honom såsom fördärfvare af Petrus' får. O, hvilken dom honom förestår! Och likväl, om han ännu vill omvända sig till mig, skall jag springa mot honom på halfva vägen såsom en mild fader.»

Guds ord genom Birgitta skola ej förvanskas.

(Sjätte boken, kap. 100.)

När Kristi brud räddes, att dessa böckernas ord, som äro henne af Gud ingifna och uppenbarade, skulle förvanskas eller på något sätt förändras eller vrängas af illasinnade människor, talade Kristus till henne, då hon var försänkt i sina andäktiga böner, och sade: »Jag hafver två armar. Med den ena famnar jag himmelen och alla de ting, som i honom äro, med den andra famnar jag jorden och hafvet. Den första armen utsträcker jag till mina utvalda i himmelen och på jorden, hedrande och hugnande dem. Den andra utsträcker jag öfver människornas ondska, som jag barmhärtigt fördrager och som jag håller tillbaka, så att de ej få göra så mycket ondt de

* Latinska texten: »Och sin vanliga kraft.»

vilja. Därför, räds ej! Ty ingen skall förmå att förvanska mina ord, utan de skola komma till den stad och det folk, som mig täckes. Dock skall du veta, att dessa orden äro såsom olja, och därför skola de uppmjukas och trampas och utkramas och pressas, stundom af de afundsjuka och stundom af dem, som vilja känna dem,* på det att min tålmodighet skall utsträckas och synas.

Syster Ramborgs moder.

(Sjätte boken, kap. 102.)**

En fru från Sverige var länge sjuk i Rom och sade en gäng liksom leende och på skämt i S:t Birgittas närvaro: »Det säges, att i denna staden finnes aflat från både synder och plågor. Ehuru för Gud intet är omöjligt, så känner och lider jag plåga och vedermöda.» Om morgonen därefter hörde Guds brud en röst i andan, som sade till henne: »O, dotter, denna kvinna är mig täck, ty hon lefde väl själf och uppfostrade mig till ära och tjänst sin dotter. Dock hade hon ej ännu haft lika stor ånger i plågorna, som hon hade lust i synderna, såframt hon ej återhållits af min kärlek. Ty emedan jag skickar åt hvar och en hälsa och sjukdom, så som jag ser,

---

* Lat. texten tillägger här orden: »nunc ab occasionem qverentibus», hvilkas rätta innebörd är oklar, möjligen: »stundom af dem, som vilja komma dem på fall »

** I Diarium Vastenense berättas under år 1401, att då »dog syster Ramborg, en af de första, som inträdde i Vadstena kloster. Om modern till denna syster är det, som det berättas i de himmelska uppenbarelsernas sjätte bok, kap. 102.» Nu är det att märka, att i hela Diarium Vastenense finnas ej mer än två personer, i fråga om hvilka det hänvisas till Birgittas uppenbarelser. Den ene är Ulf Åbjörnsson, och den andra är den nu nämnda systerns moder. Det skulle varit frestande att häri se mera än en tillfällighet och söka bringa de två nämnda personerna i något slags sammanhang. Detta torde emellertid ej lyckas. Enligt Silfverstolpe hette den omtalade nunnan Ramborg Bruddesdotter och skulle enligt Diariet dött vid 110 års ålder samt sålunda varit äldre än Birgitta. Ramborgs moder måtte sålunda vid sin död i Italien haft en synnerligen respektabel ålder. Detta är ju ej omöjligt, men egendomligt förefaller uttrycket i självfva uppenbarelsen »att hon uppfostrade mig till ära och tjänst sin dotter». Detta måste väl gälla om Birgittas blifvande orden, och då nu dottern var äldre än Birgitta, tyckes uppfostringen vara något sent påbörjad.

att hvar och en behöfver, därför bör jag ej heller förtörnas eller dömas af någon med minsta ord utan allestädes fruktas och äras. Säg henne också, att de romerska kyrkornas aflat är större hos Gud, än man säger. Ty de, som komma till denna aflaten med hela sitt hjärta, skola ej allenast få syndaförlåtelse utan jämväl evärdlig ära. Ty om människan också ginge i döden tusen gånger för Guds skull, så vore hon dock ej värdig det minsta af den ära, som gifves åt helgonen. Och ehuru människan ej kan lefva så många tusen år, men för den skull att oändliga lidanden måste utstås för otaliga synder, hvilka människan ej kan godtgöra i detta lifvet, därför lösas många synder till följd af aflaten, och det tyngsta och längsta straff förvandlas till det minsta. Och de, som fingo aflat och gå bort ur världen med fullkomlig kärlek och sann ånger, lösas ej allenast från synderna utan jämväl från straffen. Ty jag, Gud, skall gifva mina utvalda ej allenast det de bedja, utan jag skall jämväl göra det trefaldigt och hundrafaldigt af kärlek. Mana därför denna sjuka kvinnan till tålamod och ståndaktighet, ty jag skall göra henne det, som är henne nyttigast till frälsning.

Förklaring. Denna fruns själ såg S:a Birgitta fara upp såsom en låga, och många blåmän lupo mot henne Och vid deras åsyn blef själen rädd och liksom skälfvande. Och genast syntes en den vänaste jungfru komma henne till hjälp. Och den jungfrun sade till blåmännen: »Hvad hafven I med denna själen? Hon är af min sons nya bruds tjänstefolk.» Och genast flydde djäflarna och följde henne på långt afstånd.

När själen kom till domen, sade domaren: »Hvem svarar för denna själen, eller hvem är hennes hjälpare?» Och genast syntes S:t Jakob vara närvarande och sade: »O Herre, jag har att svara för henne, ty hon var två gånger till min stad med stort besvär. O Herre, förbarma dig öfver henne, ty hon ville men förmådde ej.» Domaren sade: »Hvad var det hon ville och ej förmådde?» Jakob sade: »Hon ville tjäna dig af allt hjärta, men hon förmådde ej, ty hon hindrades af sjukdom.» Då sade domaren till själen: »Gå, ty din tro och din vilja skall frälsa dig.» Och genast gick själen bort ur domarens åsyn, glädjande sig och skinande såsom en stjärna. Och alla, som stodo i närheten, sade: »Välsignad vare du, Gud, som är och var och skall vara, ty du tager ej din barmhärtighet från dem, som hoppas på dig.»

Vid S:t Nikolaus' graf i Bari.

(Sjätte boken, kap. 103.)*

När Kristi brud besökte S:t Nikolaus' reliker i Bari, började hon vid hans graf tänka på den oljan, som flyter ur hans kropp, och då såg hon i en andlig syn en människa smord med olja och med härlig doft, hvilken sade till henne: »Jag är biskop Nils, som visar mig för dig i sådan gestalt, som jag hade till själen, när jag lefde. Ty alla mina lemmar voro så bekväma och böjliga till Guds tjänst som ett smordt ting, som är bekvämt till ägarens arbete. Och därför var glädjens lof alltid i min själ och gudlig predikan i min mun och tålamod i mina gärningar, till följd af renhetens och ödmjukhetens dygder, hvilka jag i synnerhet älskade. Men emedan nu många människors ben äro torra på gudomlig vätska, därför gifva de ifrån sig ett tomt och gnisslande ljud, när de slås tillsammans, och äro otjänliga att göra rättvisans frukt och vederstyggliga för Gud att se. Men du skall veta, att såsom rosen gifver af sig doft och vinklasen sötma, så gaf Gud åt min kropp såsom en särskild nådegåfva, att olja skulle flyta af honom. Ty han ej allenast hedrar sina utvalda i himmelen, utan han gläder och upphöjer dem jämväl på jorden, på det att flera skola få del af den nåd, som gifvits dem.

* Den katolska kyrkan har ej mindre än sjutton helgon med namnet Nikolaus. Bland dem alla är den här ifrågavarande den mest berömde. Han skall hafva dött omkring 350 och varit biskop i Myra i Mindre Asien. Hans ben fördes 1087 till Bari i Apulien, där de tillbådos i en åt honom helgad kyrka; vallfärder till Bari voro bland de under medeltiden mest brukliga, liksom helgonet själft hör till de mest populära. Så är han särskildt Rysslands skyddshelgon, och bland yrkena är det i synnerhet skeppare och handelsmän, som anropa honom. Också finnas ofta betydande Nikolaikyrkor i sjö- och handelsstäder (t. ex. i Visby och Örebro). De underverk, som helgonet utfört under sitt lif likaväl som efter sin död, äro snart sagdt otaliga. Bland annat flyter från hans ben under flera dagar hvarje år (antagligen omkring den åt honom helgade dagen, den 6 december) en doftande balsam med undergörande egenskaper. Birgittas besök i Bari, som skett i sammanhang med hennes stora vallfärd till andra platser i konungariket Neapel, har af gammalt ansetts ägt rum under åren 1365—1366. Denna åsikt, som en tid betviflats, torde återigen få komma till heders. En af *de Flavigny* citerad italiensk förf. *Beatillo* har i ett arbete om S:t Nikolaus (från 1842) satt Birgittas besök i Bari till åren mellan 1364—1367. Jag anser, att besöket inträffat 1365.

Befallning att vallfärda till S:t Andreas' graf i Amalfi.*

(Sjätte boken, kap. 107.)

Guds son talar till sin brud sägande: »Örnen ser från höjden, hvem som vill skada hans ungar, och flyger att värja dem. Så förutser jag de ting, som äro eder nyttiga. Därför säger jag stundom *biden*, och stundom säger jag *gången!* Och emedan nu tiden är inne, så gån till staden Amalfi, till min apostel Andreas, hvars kropp var mitt tempel, prydt med all dygd. Därför gjordes där (de trognas fatabur och)** syndares hjälp. Ty de, som med troget sinne komma dit till honom, de ej allenast befrias från sina synder, utan de skola ock i öfverflöd få evinnerlig hugnad. Och ej är det underligt, ty han blygdes ej vid mitt kors utan bar det med ödmjukhet. Och därför blyges jag ej att mottaga och höra dem, för hvilka han beder. Ty hans vilja är min vilja. Men när I hafven varit hos honom, så återvänden genast till Neapel och blifven där till min födelses dag.»

Bruden svarade: »O Herre, vår tid förflyter, och åldern och sjukdomen nalkas, och världslig hjälp och penningar minskas.» Vår Herre sade: »Jag är naturens skapare och herre och återställare, jag är äfven hjälpare i nöden och försvarare och gifvare.*** Ty liksom den, som har en omtyckt häst, icke sparar sin frodiga äng, på det att hästen där må erhålla föda, så jag, som har allt och behöfver intet. Och jag ser och skådar alla människors sinnen. Jag ingaf i deras hjärtan, som älska mig, att de skola bevisa mina vänner välgärningar, på det att de skola blifva bättre genom goda människors böner och för deras skull.»

---

* Amalfi, stad vid hafvet söder om Neapel, något väster om Salerno. Till Amalfi uppgifves aposteln Andreas' kvarlefvor hafva blifvit förda från Konstantinopel år 120. Hans dag inföll den 30 november. Se för öfrigt anmärkningarna till här närmast följande revelation. ** Orden inom parentes endast i latinet. *** Så enligt latinska texten; den svenska har tappat bort några ord.

På vägen till Amalfi.

(Revelationes extravagantes, kap. 99 lat. text.)*

Då den heliga Birgitta skulle gå från Rom till den helige aposteln Andreas' graf i riket Sicilien, kunde hon till följd af olika sjukdomar ej komma annat än till Bari. Och då det var adventstiden, under hvilken hon plägade fasta, och i hennes sällskap voro flera sjuka och man under vägen icke fick någon fisk, bad hon Gud, att det skulle tillstädjas dem, att de ej förtörnade Gud eller förargade omgifningen genom att äta kött eller de sjuka underläto att fasta. Då uppenbarade sig Kristus och sade: »Fisken är mycket kall, och årstiden är ej mycket varm, vägen är svår och bergig, och I ären sjuka. Äten därför, hvad I kunnen få, ty jag står öfver alla löften. Och hvad som länder Gud till ära och tjänar till kroppens nödtorftiga uppehälle skall ej tillräknas såsom synd.»

Den goda viljan tillräknas.

(Sjätte boken, kap. 111 svensk text, 115 lat. text.)

En man från Åbo biskopsdöme kom till Rom och kunde ej svenskt mål. När ingen förstod hans mål i Rom, fick han ej någon skriftefader.** Han sporde då S:a Birgitta, hvad

---

* Denna berättelse finnes också bland prior Petrus' vittnesmål till kanonisationsprocessen i alldeles samma ordalag, endast med ett par små tillägg: »Samma vittne berättade, att han var närvarande i Rom, då Birgitta, såsom hon själf berättade för vittnet, af Kristus fick befallning att besöka den hel. Andreas' graf i riket Sicilien, och att hon då var så svårt sjuk i lefvern och af andra sjukdomar» etc.

Af den föregående uppenbarelsen (VI:107) kunde tyckas, som om Birgitta varit i Neapel, då hon fick befallning att gå till Amalfi, men här framgår, att hon gjort färden från Rom, hvilket äfven af andra skäl förefaller sannolikt. När den skett, kan ej bestämmas, men den kan ej hafva varit en del af den stora vallfärden 1355—56. Att hon »ej kunnat komma annat än till Bari» är en synnerligen egendomlig uppgift, då Bari vid Adriatiska hafvet låg mycket längre bort från Rom än Amalfi. Se härom anmärkningarna vid bokens slut om Birgittas vallfärder.

** Till svensk penitentiar i Rom under jubelåret hade utnämnts magister Petrus Olofsson från Skeninge. Finge man draga konsekvenserna af denna berättelse, skulle Birgitta hafva kunnat göra sig förstådd på finska.

han skulle göra, och Kristus sade till henne: »Denne man gråter öfver att han ej kan få skriftefader. Säg honom, att hans vilja tillräknas honom. Ty hvad gagnade eller hjälpte röfvaren på korset om icke god vilja? Eller hvad upplåter himmelriket utan god vilja, att vilja godt och hata ondt? Eller hvad för till helvetet om icke vrång vilja och ondt uppsåt? Var icke Lucifer skapad god, eller skapade jag, godheten och dygden, något ondt? Ingalunda, utan då Lucifer missbrukade sin vilja och förvände den, blef han ond af dålig vilja. Stånde därför denne mannen fast och gånge ej tillbaka. Och när han kommer till sitt fädernesland, då spörje han och höre sin själs räddning af vise män och underkaste dem sin vilja och lyde hellre rättfärdiga mäns råd än sin vilja. Men dör han på vägen härifrån, då skall honom varda, som jag sade till röfvaren: Du skall vara med mig i paradiset.»

Till dottern Katarina vid hennes tillämnade hemresa från Rom.

(Sjätte boken, kap. 118 lat. text, Codex Bergmannianus, sv. text.)*

Jesus Kristus, Guds son, säger: »Råd denna fru, att hon stannar kvar hos dig någon tid, ty det är nyttigare för hennes själ att stanna kvar än att fara hem. Ty jag vill göra med henne, såsom en fader plägar göra med sin dotter, som älskas af två män, hvilka båda begära henne till äkta men af hvilka den ene är fattig och den andre rik, och båda älskas af jungfrun. Därför, då den kloke fadern ser jungfruns kärlek till den fattige mannen, gifver han åt den fattige kläder och andra goda gåfvor, men med den rike gifter han sin dotter.

Så vill äfven jag göra. Ty denna älskar både mig och

---

* Birgittas dotter Katarina, gift med Eghard de Kyrn († 1351 eller 1352), reste efter modern till Rom under jubelåret 1350. Då hon ville återvända till sin man i Sverige, sökte Birgitta förmå henne att stanna. Kort därefter kom underrättelse, att Katarinas man dött. Tillägget i här återgifna uppenbarelse, som förtäljer, att Birgitta fick uppenbarelse om Eghards död, finnes endast i den latinska texten. Birgittas egna ord visa, att någon underrättelse anländt om Eghards sjukdom och att Birgitta därför förutsagt hans död.

sin man. Och emedan jag är den rikare, alla tings herre, vill jag förse honom med mina gåfvor, som äro nyttigare för hans själ, alldenstund det täckes mig att snart kalla honom till mig. Och den sjukdom, som ansätter honom, är ett tecken till att han skall dö. Och tillbörligt är, att han, som nu skall framträda för den allsmäktige, har sin redovisning i sina händer och befrias från köttsliga ting. Men henne vill jag föra och återföra hem till sig. Och jag vill styra och bevara henne, till dess hon blir lämplig till den gärning, som jag af evighet förutsett och mig täckes att visa henne.»

Sedan någon tid hade gått, efter det att den heliga Katarina samtyckt att stanna hos sin mor i Rom, betogs hon af leda vid det ovana lifvet, och med minne af sin forna frihet bad hon under stor ångest sin moder att få återvända till Sverige. Då hennes moder var försänkt i bön med anledning af denna frestelse, visade sig Kristus för henne och sade: »Säg denna jungfru, din dotter, att hon blifvit änka. Och jag råder henne att stanna hos dig, emedan jag själf vill draga försorg om henne.»

Birgitta i Assisi.

(Sjunde boken, kap. 3.)*

Vid S:t Franciscus' fest i hans kyrka i Rom på andra sidan Tibern,** syntes samme S:t Franciscus för Kristi brud och sade: »Kom till min kammare att äta och dricka med mig.» Och då hon hörde det, rustade hon sig genast till färd för att söka honom i Assisi.*** Och när hon hade varit där

* När den här beskrifna färden ägt rum, kan ej med säkerhet sägas. I likhet med *H. Hildebrand, Minne af hel. Birgitta* (Sv. Akad. Handl. 19) måste jag förneka antagligheten af *de Flavignys* åsikt, att den ägt rum i sammanhang med den stora vallfärden i Neapel. Det är alldeles tydligt, att det varit en enstaka färd, som efter all sannolikhet företagits tidigare, möjligen redan på 1350-talet. I *Vita Catharinæ* berättas från denna färd en anekdot, som tyckes antyda, att Katarina, som åtföljde sin moder, då varit ung. ** Kyrkan är S:t Francesco a Ripa (Svenska texten säger »i Rom vid Tibern»), och Franciscus' dag är den 4 oktober. *** *Assisi*, Franciscus' födelseort, där han också är begrafven. Hans »kammare» åsyftar troligen ej hans graf i klosterkyrkans krypta utan det lilla kapell, Portiuncula, som han särskildt älskade och som sedan inbyggdes i den stora S:a Mariakyrkan.

i fem dagar och tänkte återvända till Rom, gick hon in i kyrkan för att anbefalla sig och sitt följe åt S:t Franciscus. Då visade han sig för henne och sade: »Var välkommen, jag bjöd dig till min kammare, för att du skulle äta och dricka med mig. Dock skall du veta, att detta huset är ej den kammare, som jag nämnde för dig, utan min kammare är sann lydnad, som jag alltid iakttog, så att jag aldrig ville vara utan någon, som befallde öfver mig. Ty jag hade alltid en präst med mig, som jag ödmjukt lydde i alla hans befallningar, och det var min kammare. Gör ock du sammalunda, ty så täckes det Gud. Och min föda, af hvilken jag ljufligen vederkvicktes, var att jag helst af allt drog mina medkristna från det världsliga lifvets fåfänga till att tjäna Gud af allt hjärta. Och då smakade jag glädjen däraf såsom den bästa föda. Och min dryck var den glädje, som jag hade, när jag såg några, som jag hade omvändt, älska Gud af alla sina krafter och vara oaflåtliga i böner och gudsfruktan samt lära andra att lefva väl och älska verklig fattigdom. Se, dotter, denna drycken gjorde min själ så glad, att jag hade afsmak för alla världsliga ting. Gå därför in i min kammare och ät med mig denna kost och drick med mig denna dryck, att du må evärdeligen glädjas med Gud.»

Vid S:t Tomas' graf i Ortona. *

(Sjunde boken, kap. 4.)

En människa, som befann sig i andäktiga böner, tyckte som om hennes hjärta vore brinnande af kärlek till Gud och öfverfullt af andlig glädje. Hvaraf hennes kropp blef såsom

---

* Birgitta kom till Ortona (vid Adriatiska hafvet på en något nordligare breddgrad än Rom) dels under sin stora vallfärd i Neapel 1365—1366, dels en andra gång, antagligen senare, då den i tillägget omtalade händelsen inträffat. Att hon två gånger varit i Ortona, omnämnes också i kanonisationsbullan. I Ortona funnos, såsom äfven framgår af revelationen, ej alla Tomas' kvarlefvor. Dessa skulle ursprungligen hafva funnits i Edessa, där också en del skulle kvarblifvit, medan en del eller, enligt Birgittas revelation, det mesta kommit till Ortona. Denna translation skulle hafva ägt rum 1258 den 6 september, på hvilken dag translationsfesten sedermera firades.

förlamad i alla sina lemmar. Då hörde hon en röst, som sade till henne: »Jag är skapare och återlösare, och en sådan sällhet, som du nu känner i din själ, är min skatt och mina håfvor. Ty såsom skrifvet är: Anden blåser hvart han vill, och du hör hans röst, men ej vet du hvadan han kommer eller hvart han far.* Och denna skatt gifver jag mångfaldigt, på många sätt och i många gåfvor. Likväl vill jag säga dig en annan skatt, som ej ännu är i himmelen utan hos eder på jorden. Denna skatt är mina vänners kroppar och kvarlefvor. Ty mina vänners kroppar äro sannerligen min skatt och mina håfvor, antingen de äro multnade eller friska, antingen de äro förvandlade till stoft och aska eller ej.

Men då nu skriften säger, att där din skatt är, där är ock ditt hjärta, kan du fråga, huru mitt hjärta är hos denna skatt, som är helgonens kvarlefvor. Jag svarar dig: Mitt hjärtas högsta lust är att gifva evinnerlig lön åt alla dem, som söka mina helgons platser och hedra deras kvarlefvor. Och med mina helgon menar jag dem, som blifvit hedrade med järtecken och heligförklarade af påfvarna. Och jag gifver lönen efter deras vilja och tro och möda, som söka helgonen. Därför skall du förvisso veta, att i denna staden är min utvaldaste skatt, som är min apostel S:t Tomas' kvarlefvor, hvaraf ej i någon stad finnes så mycket omultnadt och odeladt eller sammanhängande som i detta altaret.

Men nu ligger han här, liksom fördold, ty förrän min apostels lekamen kom hit, voro detta rikes höfdingar så beskaffade, som skrifvet är: de hafva mun och skola ej tala, de hafva ögon och skola ej se, de hafva öron och skola ej höra, de hafva händer och skola ej handtera, de hafva fötter och skola ej gå.** Huru kunna då de, som hafva sådan vilja till sin Gud, bevisa en sådan skatt heder och skyldig vördnad? Ty hvemhelst som älskar mig och mina vänner öfver allting, så att han hellre vill dö än förtörna mig i den ringaste sak och jämväl har vilja och makt att hedra mig och befalla andra, han skall upphöja och hedra min skatt, som är denne min apostels kvarlefvor, hvilka jag utvalde. Därför skall sägas och predikas såsom visshet, att liksom mina apostlar Paulus' och Petrus' kroppar äro i Rom, så är min apostel Tomas' kvarlefvor i Ortona.»

Bruden svarade: »O, min Herre, läto ej detta rikes här-

---

* Johannes 3:8 enligt Versio vulgata. (Anden, spiritus.) ** Psaltaren 115.

skare bygga kyrka och gifva stora allmosor?» Vår Herre sade: »De gjorde mig stora ting och offrade mig mycken malm för att blidka mig därmed; dock voro många af dem, hvilkas allmosor voro mig föga behagliga och täckeliga för deras äktenskaps skull, som slötos mot de heliga kyrkofädernas bestämmelser. Och fastän de äktenskap, som påfvarna tilläto, voro stadfästade och borde hållas, så skall det dock rannsakas och dömas i min gudomliga dom, att deras vilja var vrång och att de trotsade kyrkans bestämmelser.»*

Tillägg. Då fru Birgitta gått till Ortona, hände det henne, att hon med sina följeslagare fick stanna en hel natt under bar himmel i köld och häftigt regn. Då, vid daggryningen, sade Kristus till henne: »Af tre anledningar komma lidanden öfver människorna: antingen till deras ödmjukande, såsom konung David straffades, eller till större fruktan och varsamhet, såsom med Sara, Abrahams hustru, som upptogs af konungen,** eller till människors tröst och heder, såsom fallet är med eder. Ty jag ingaf i deras själar, som kommo eder till mötes, att icke gå vidare den dagen, men I villen icke tro mig, och därför hafven I lidit hvad I fått. Men gån nu in i staden, och min tjänare Tomas skall gifva eder hvad I åstunden.»

Likaledes om densamma. Kristus uppenbarade sig i Ortona och sade: »Jag har förr sagt dig, att min apostel S:t Tomas var min skatt. Och detta är sant. Ty denne Tomas är i sanning världens ljus, men människorna älska mera mörkret än ljuset.» Då visade sig äfven S:t Tomas och sade: »Den af dig länge åstundade skatten skall jag nu gifva dig.» Och i samma ögonblick kom ett stycke af S:t Tomas' ben fram ur kistan, utan att någon rörde vid henne, hvilket S:a Birgitta tog och gömde med stor glädje och vördnad.***

---

* Syftar på drottning Johanna af Neapel, som efter hvartannat hade gift sig med två af sina kusiner, Andreas af Ungern och Ludvig af Tarent, hvartill sedan kom en tredje släkting, Jakob af Aragonien. ** 1:a Mosebok, 20. *** Af tillägget, hvilket här som oftast härrör från prior Petrus' anteckningar, finnes i den svenska texten endast slutet med aposteln Tomas' uppenbarelse och det nämnda underverket.

Till Eleasar af Sabran.*

(Sjunde boken, kap. 5.)

Lof och ära vare den allsmäktige Gud, af hvilken allt godt framgår, särskildt för de ting han gjort med Eder i ungdomens ålder, och af hvilkens nåd må bedjas, att den kärleken, som I dagligen hafven till Gud, måtte ökas i Eder allt intill döden.

En stark och mäktig konung byggde ett fäste, hvari han satte sin mycket älskade dotter, och lämnade henne i en mans omvårdnad, sägande: »Min dotter har dödsfiender, och därför skall du förvara henne med all makt och vård. Och det är fyra saker, som du skall iakttaga med all uppmärksamhet och noggrann och oupphörlig förtänksamhet. Det första är, att ingen gräfver sig under fästets grundval, det andra är, att ingen kommer öfver murarnas krön, det tredje är, att ingen genombryter fästets väggar, det fjärde är, att ingen ovän går in genom portarna.

O, min herre, detta, som jag skrifver af gudelig kärlek, tagande Gud till vittne, hvilken skådar till hjärtats grund, skall andligen tolkas. Med fästet förstår jag din kropp, som himlarnas konung skapade af jord. Med konungens dotter förstår jag din själ, skapad af Guds godhet och satt i din kropp. Med vårdaren förstår jag det mänskliga förnuftet, som skulle vårda din själ efter den evige konungens vilja. Med grundvalen förstår jag god och fast orubblig vilja, genom hvilken och med hvilken allt godt kan åstadkommas, och hvarmed själen bäst värjes. Ty när din vilja är sådan, att du ej vill lefva för annat än att följa Guds vilja och lägger all

* En ung, förnäm man, son till en grefve af Ariano. Hans fader var död, då Birgitta vid sin vistelse i Neapel 1366 gjorde Eleasars bekantskap, men modern, Francisca de Celano, som hörde till Birgittas krets, lefde, och det var väl också hon, som sökte få sonen under Birgittas inflytande. De kyrkliga traditionerna voro för öfrigt kraftiga i släkten. En kusin till Eleasar var påfven Urban V, och en farbroder, S:t Elzearius, blef af Urban kanoniserad 1369. Själf trädde också Eleasar i kyrkans tjänst, utnämndes 1373 till biskop och 1378 till kardinal. Att det var 1366 och ej vid det senare uppehållet i Neapel 1372, som Birgitta skrifvit det här meddelade brefvet, bevisas bl. a. däraf, att den latinska textens öfverskrift kallar honom »juvenis et scholaris.» Men hade han varit detta ännu 1372, hade han väl näppeligen kunnat vara biskop redan 1373, äfven om sådana exempel ej alldeles saknas.

din omsorg därpå, huru du må hedra honom med ord och gärningar och tjäna honom med kropp och ägodelar och alla krafter, så länge du lefver, att du måtte återlämna din själ åt hennes skapare bevarad från all köttsens orenlighet, o huru omsorgsfullt är det ej tillbörligt att bevaka denna grundvalen, det är din vilja, med väktare, det är med förnuftet, att ingen måtte kunna med sina onda frestelser eller anslag undergräfva den till själens skada. Med dem, som försöka undergräfva dess grundval, förstås de, som tala till dig och säga: »O, min herre, var lekman och tag dig en hustru, höfvisk och fager, förnäm och rik, att du må glädja dig åt barn och arfvingar och ej plågas af köttets anfäktelser!» Andra säga kanske så: »Om du vill vara präst, så lär dig bokliga konster, att du må kallas mästare och skaffa dig af kyrkans inkomster, så mycket du förmår med böner och gåfvor; då skall du få världens heder för din visdom och äras af många världsliga vänner för din myckna rikedoms skull.» Se, om någon till äfventyrs råder dig till dylika ting, så låt genast väktarna, som äro förnuftiga tankar, svara honom, att du vill hellre lida all kroppslig smärta än förlora din renhet. Svara jämväl, att du gärna vill förvärfva visdom och kunskaper till Guds heder och den kristna trons försvar och till goda människors styrkande och villfarandes rättelse och för alla deras skull, som behöfva din hjälp och undervisning, men att du ej vill eftersträfva något öfverflödigt i detta lifvet eller af fåfänga hafva mer tjänare, än din kropp behöfver. Säg jämväl, att om Guds försyn tilldelar dig några inkomster eller någon värdighet, önskar du att på ett förståndigt sätt dela med dig till Guds ära och dina medkristnas nytta. Och så lyckas slutligen väktaren, som är förnuftet, att fördrifva dem, som försöka att undergräfva grundvalen, som är din goda vilja.

De förnuftiga tankarna skola jämväl alltid granneligen gifva akt på att ingen kommer öfver murarnas krön, med hvilka jag förstår kärleken, som är högst af alla dygder. Och skall du i sanning veta, att djäfvulen intet åstundar så mycket eller mer som att springa öfver denna muren. Och därför bjuder han till utan återvändo, så mycket han förmår, att kärleken till världen och köttslig älskog ej skall öfverträffas af kärleken till Gud i ditt hjärta. Och därför, o, min herre, så ofta världslig kärlek försöker taga försteget för gudlig kärlek i ditt hjärta, så sänd genast emot honom väktaren,

som är förnuftet, med Guds budord, sägande, att du hellre vill lida döden till kropp och själ än lefva så, att du skulle förtörna en så god Gud med ord eller gärningar, utan du vill hellre lefva så, att du ej sparar ditt eget lif i något hänseende, ej gods och ägodelar, ej vänners eller fränders välvilja, utan att du måtte fullständigt behaga Gud allena och ära honom i all ting; och att du hellre frivilligt väljer att utstå alla slags lidanden än att göra några af dina kristna medmänniskor, mindre eller större, någon skada eller skam eller smärta och oro, utan att du hellre vill broderligen älska alla dina kristna medmänniskor efter Guds ord. O, min herre, mig tyckes, att då bevisar du dig älska Gud mer än dig själf, och då kan väktaren, som är förnuftet, lugnt hvila sig, ty ingen din själs ovän förmår komma öfver murarnas krön.

Med väggarna förstår jag himmelens lust och glädje, af fyra slag, som människan äger åstunda med uppmärksam håg i sitt inre. Det första är att i sitt hjärta varmt åstunda att se Gud själf i hans ära och de oförgängliga rikedomar, som ej kunna tagas från någon, som få dem. Det andra är att vilja oupphörligt höra de ljuftljudande änglarösterna, som prisa Gud utan ända, och aldrig ledas vid att bedja till honom utan återvändo. Det tredje är att längta med hela sitt hjärta och sin brinnande åstundan att prisa Gud evärdligen så som Guds änglar själfva. Det fjärde är att åstunda att njuta evig glädje i himmelen med heliga änglar och själar. Och därvid är att märka, att på samma sätt som då man befinner sig i ett hus, väggarna alltid stå omkring en, hvart man vänder sig, så är det med hvar och en som af hela sin kraft längtar efter dessa fyra ting, nämligen att se Gud i hans ära och höra änglarna prisa Gud och sammaledes prisa Gud med dem och njuta deras glädje dag och natt: sannerligen hvart han vänder sig och hvad gärning han gör, så bevaras han alltid oskadd såsom mellan eller innanför starka väggar. Så att han, jämväl medan han lefver i detta lifvet, synes hafva umgänge med Gud bland änglarna.

O, min herre, huru mycket din ovän åstundar gräfva genom sådana väggar och borttaga sådan gudlig lust ur ditt hjärta och ingjuta i din åstundan annan lust, som går tvärt emot denna och som må svårt skada din själ, fördenskull bör väktaren, som är förnuftet, hafva noggrann vakt öfver två vägar, på hvilka ovänner bruka komma: den första är synen, den andra är hörseln. Genom hörseln kommer han och

inlägger i hjärtat lust till världsliga sånger och mångahanda vackert ljudande instrument, onyttiga äfventyr och andra ting och i synnerhet till dem, som ljuda till människors pris och beröm, hvarigenom människan så mycket längre aflägsnar sig från den ödmjuke Kristus, ju mera hon yfves öfver sig själf i sin högfärd. Därför skall väktaren, som är förnuftet, stå emot en sådan lust, så sägande: »Liksom djäfvulen hatar all ödmjukhet, som den Helige ande ingifver och inför i människornas hjärta, så skall jag med Guds hjälp hata allt högmod, som den onde anden ingjuter i hjärtat med förgiftad ingifvelse. Och så skall högfärden vara mig förhatlig som den onda och förhatliga stank, som utgår från ruttna kroppar, hvaraf de genast kväfvas eller kväljas, som få den i näsan och lukta den.

Genom synen är ovännen van att komma såsom på andra vägar för att genomgräfva dessa förut nämnda väggarna, förande med sig många verktyg, såsom allahanda slags malmer, smidda till många ting och former, dyrbara stenar, präktiga kläder, ståtliga palats, starkt fäste, jordägor, fiskesjöar, skogar och vingårdar och mycken annan penningvinst. Ty om allt detta varmt åstundas, då skola de snarast visa sig sönderbryta dessa förutnämnda väggarna, som äro glädje vid himmelriket. Därför bör väktaren, som är förnuftet, hasteligen löpa till motstånd, förrän lusten till sådana ting intränger, sägande: »Om jag får i min ägo något dylikt, det skall jag lägga i den kista, där ej tjufvar eller maskar skola komma åt det, och med Guds hjälp skall jag ej förtörna min Gud med att hafva lust till jordiska håfvor och ej af lust till annat i något afseende skilja mig från deras kamratskap, som tjäna Kristus.»

Med husets portar förstår jag allt det, som utgör kroppens nödtorft och som den ej kan undvara, såsom att äta och dricka och sofva och vaka och stundom bedröfvas och stundom glädjas. Därför tillkommer det väktaren, som är förnuftet, att stå vid dessa kroppens och nödtorftens portar med andäktig omsorg och vård och klokt och oupphörligt göra motstånd mot ovännerna, att de ej få insteg i själen. Därför bör man vara aktsam i mat och dryck, att ovännen ej kommer in med öfverflöd, som gör kroppen trög till Guds tjänst. Sammalunda bör man ock vakta sig för att ovännen ej får ingång med för stor afhållsamhet, som gör kroppen vanmäktig till alla de ting, som skola göras. Väktaren, som

är förnuftet, gifve jämväl akt uppå, att ej många rätter användas eller brukas för världslig ära eller beröm eller människors behag, vare sig du är ensam med ditt tjänstefolk, eller när gäster komma, utan bevisa hvar och en välgärningar af gudfruktig kärlek, dock så att ej många kräsligheter förekomma och kosteligen tillredda. Må därefter väktaren, som är förnuftet, vaksamt och uppmärksamt tillse, att liksom maten och drycken så ock sömnen må blifva alldeles afpassad med omtanke om att kroppen må blifva lätt och väl skipad till Guds ära och att alla vaktimmar på nyttigt sätt användas i fromma värf och lämpligt arbete med all sömnens tyngd fjärran förjagad. Men när någon förtret eller någon sorg kommer, må väktaren, som är förnuftet, raskt skynda till mötes med sin följeslagare gudsfruktan, att det ej genom vrede eller otålighet skall ske dig, att du mister Guds nåd och väcker Guds misshag svårt mot dig. Därefter, när någon tillfredsställelse eller glädje fyller ditt hjärta, då skall väktaren, som är förnuftet, med styrka inprägla i hjärtat fruktan för Gud, som med Jesu Kristi nåds hjälp skall dämpa all din glädje och tillfredsställelse på ett sådant sätt, som är dig bäst och nyttigast.

Karl Ulfsson inför domen.*

(Sjunde boken, kap. 14 svensk text; fortsättningen på kap. 13 lat. text.)

Jungfru Maria talade till en person, som var vakande och ej sofvande, och sade så: »Dig är lofvadt af Gud att se och höra, huru dom hölls öfver en själ, då den nyss kommit ur kroppen. Det, som då var gjordt på ett ögonblick inför gudomens ofattbara makt, det skall visas och tes dig i kroppslig form, som du kan fatta med ditt förstånd.»

I samma stund syntes det den personen, som vore hon i ett stort och fagert palats och Jesus Kristus sutte själf till doms, krönt som kejsare, med en stor härskara, och närmast

* Karl, Birgittas äldste son, dog under vistelsen i Neapel på pilgrimsfärd till det heliga landet 1372. Om förhållandena härvid se inledningen. I den latinska textens kap. 13 äro två uppenbarelser om Karls tillstånd efter döden sammanförda, hvilka i den svenska texten äro delade på två kapitel, 13 och 14, af hvilka endast det senare här återgifves. Om de viktigare olikheterna mellan svenska och latinska texterna se i anmärkningarna vid bokens slut.

honom stod hans välsignade moder, som noggrant hörde på domen.

Därefter syntes en själ stå inför domen, skälfvande så att den alldeles darrade, och naken som det barn som är nyfödt, och liksom blind, så att den intet såg i palatset men likväl fullkomligt i sitt medvetande fattade, hvad där talades eller gjordes. En ängel stod på höger hand om domaren bredvid själen och en djäfvul på vänster hand, och ingendera kom vid själen eller tog i den.

Då började först djäfvulen att tala och sade: »Hör du, allsmäktige domare, jag för talan mot en kvinna, som både är min härskarinna och din moder och som du har så kär, att du har gifvit henne makt både öfver himmelen och jorden och öfver oss alla afgrundsandar i helvetet. Hon gjorde mig orätt med denna själen. Jag hade rätt att taga emot den och med mina kamrater föra den inför domen. Men den nämnda jungfrun tog genast med sina händer själen i sitt förvar, förrän den kom ut ur munnen, och förde den inför domen.» Jungfrun, Guds moder, svarade: »Hör du, djäfvul, hvad jag svarar dig. Då du blef skapad, då täcktes Gud gifva dig förstånd att känna den rättvisa, som var i gudomen utan begynnelse, samt fri vilja att göra efter den rätten hvad du själf ville. Och ehuru du hellre ville hata Gud än älska honom, så vet du väl icke desto mindre, hvilken rättvisa bör vederfaras denna själ. Då den var i sin kropp, fick den stor kärlek till mig och tänkte därpå att Gud själf ville taga mig till sin moder och upphöja mig öfver allt som är skapadt och göra mig till dess härskarinna. Därigenom fick han så stor kärlek till Gud, att han sade: 'Det finnes intet, som skapadt är i världen, och ingen kroppslig lusta, som jag vill föredraga framför glädjen, att jungfru Maria, Guds moder, är hans allra käraste; och vore det möjligt, att hon kunde aflägsnas från Gud eller gå fjärmare från honom i den minsta del (af den värdighet hon äger),* så ville jag hellre önska mig vara i helvetet utan ända. Och därför må Gud ske tack och tjänst och ära, som ville hafva henne till sin moder.' Se, djäfvul, med sådan vilja dog han. Hvilket tycker du nu, djäfvul, att hans själ borde hellre tagas i min vård eller gifvas i dina händer?»

Djäfvulen svarade: »Ej är det min rätt, att den själen,

---

* Orden inom parentes endast i latinska texten.

som mera älskar dig än sig själf, skall komma i mina händer, förrän domen är fälld. Och medan rättvisan tilldömde dig att bevisa honom den nåden, så döma dock hans gärningar själen i mina händer efter domen, så att jag sedan skall hafva den. Men jag frågar dig, drottning, hvarför körde du oss, djäflarna, allesamman från hans kropp, så att ingen af oss kunde göra någon styggelse där?»*

Jungfrun svarade: »För den brinnande kärlek, som han hade till min lekamen, och den glädje han hade däraf, att jag blef Guds moder, fick jag den nåden af min son, att ingen oren eller ond ande fick vara när hans kropp, hvar han var, ej heller där han nu är.»

Därefter syntes djäfvulen tala till domaren och säga så: »Jag vet, att du är rättvisan och makten själf. Du dömer ej mera orätt mot djäflarna än mot änglarna. Tilldöm mig nu rättighet öfver denna själen. Jag har uppskrifvit med den kunskap, som jag fick, då du skapade mig, alla hans synder, och jag bevarade dem med den ondska, som jag hade, då jag föll från himmelen. Så snart han kom till den ålder, att han visste det vara synd, som han gjorde, då drog honom genast hans vilja till att lefva i världslig högfärd och sin kropps lusta hellre än att stå emot sådant.»

Ängeln svarade: »Så snart hans moder förstod, att hans vilja var böjd för synd, då kom hon till hjälp och utverkade med böner och goda gärningar, att Gud skulle förbarma sig öfver honom, på det att han ej skulle gå bort från Gud utan behålla Guds vänskap. Genast fick han ock därför gudelig räddhåga, så att han gärna skriftade sig, då han föll.»

Djäfvulen svarade: »Mig tillhör att uppräkna hans synder»,** och han skulle just begynna att tala, men i samma ögonblick började han att ropa och gråta och leta i sig själf, både i hufvud och i bröst och buk och i alla lemmar, som han syntes äga; och det tycktes, som om han skälfde allt igenom af bedröfvelse och ropade: »Ve mig för mitt långa arbete; nu är ej blott texten och skriften aftvagna, hvari jag uppskrifvit alla hans synder, utan nu äro ock uppbrända själfva boken och bladen, som jag ofta skrifvit och som voro de gånger, då han syndade, hvilka jag lika litet minnes som de synder, hvilka voro i dem uppskrifna!»

---

* Lat. texten säger: »så att ingen af oss kunde förorsaka honom någon skräck eller injaga honom fruktan.» ** Dessa djäfvulens ord äro bortfallna i den svenska texten.

Ängeln svarade: »Det hafva hans moders tårar och gråt uträttat och hennes långa arbete och många böner för hans synder; så att Gud varkunnade sig öfver henne och gaf honom viljan att med rätt ånger och kärlek till Gud skrifta sig för hvarje synd han gjorde, och därför äro dessa synder glömda i ditt minne.»

Djäfvulen svarade: »Ännu har jag dock en säck full med den botöfning, som han skulle hafva försonat sina synder med, och därmed tillkommer det mig att pina honom, tills de alla äro utplånade.»

Ängeln svarade: »Tag fram säcken och begär dom i de saker, för hvilka dig tillkommer att pina honom.»

Djäfvulen ropade nu likt en vanvetting och galning och sade: »Jag är beröfvad min makt, här är borta både säck och saker. Säcken, i hvilken jag hade gömt alla saker, som jag behöfde för att pina honom, var hans lättja, ty af lättja försummade han många goda ting.»

Ängeln svarade: »Hans moders tårar plundrade dig, de sleto sönder hela säcken och fördärfvade straffet, ty så täcktes Gud.»

Djäfvulen svarade: »Jag har ännu mera att frambära, som jag bör pina honom för, nämligen hans förlåtliga synder.»

Ängeln svarade: »Han fick vilja att fara från sitt fädernesland i pilgrimsfärd och lämnade gods och fränder och mödade sin kropp att besöka helgonens orter för sina synders skull och beredde sig på ett sådant sätt, att han var värd att få aflat af kyrkan, och ville gärna bättra sig mot sin skapare, och därför förlätos honom alla de saker, som du hade uppskrifvit såsom synder.»

Djäfvulen svarade: »Icke desto mindre bör jag pina honom för alla de förlåtliga synder, som han gjorde och räknade för intet, ty de äro ej med aflat utplånade; det är otaligt många tusenden, som alla äro uppskrifna på min tunga.»

Ängeln svarade: »Räck ut tungan och visa skriften.»

Djäfvulen blef som galen och sade: »Ve mig, jag har aldrig ett ord att säga, ty min tunga är afskuren med roten jämte alla hennes krafter.»

Ängeln svarade: »Det gjorde hans moder med sina idkeliga böner och sitt arbete, emedan hon älskade hans själ af allt sitt hjärta. Därför täcktes Gud, att för hennes skull alla hans förlåtliga synder tillgåfvos honom, hvilka han gjor-

de från sin barndom och till sin död, och därför har din tunga mist sin kraft däri.»

Djäfvulen återtog: »Ännu har jag något gömdt i mitt hjärta, som ingen kan bortskrapa och hvarför jag bör pina honom, nämligen att han orättfärdigt tagit från andra och ej återställt det.»

Ängeln svarade: »Därför gjorde hans moder allmosor och böner under gråt och stor möda. Och därigenom böjdes rättvisan till mildhet och gaf honom sin nåd, så att han fick fullkomlig vilja att ej spara någonting för att kunna återgälda och betala alla dem, som han hade skuld till, och till deras förnöjande, som mist sitt, återställa det som han med orätt tillägnat sig. Denna vilja mottog Gud i stället för gärningar, då han ej kunde lefva längre. Och därför tillkommer det härefter hans arfvingar att göra rätt och skäl.»

Djäfvulen svarade: »Då jag nu ej har makt att plåga honom för synden, så bör jag pina honom, för det att han ej gjorde goda gärningar, så mycket han förmådde med gods och lif, då han var vid fullt medvetande och hans kropp var frisk. Ty goda gärningar äro de ägodelar och håfvor, som han borde hafva med sig till ett sådant rike, som himmelriket är. Låt mig nu fördenskull med plågor ersätta, hvad honom brast i goda gärningar.»

Ängeln svarade: »Det är skrifvet, att den som beder, honom skall gifvas, och den som klappar på porten och stadigt fortfar däri till änden, honom skall upplåtas. Hör nu, djäfvul, hans moder har idkeligen klappat och bedit vid barmhärtighetens portar mer än trettio år med tusen sinom tusen tårar, därom att Gud ville gifva honom sin anda i hans hjärta, att han måtte få den nåden att hvarken spara gods, kropp eller själ i hans tjänst. Så lagade ock Gud, att han vardt så het och brinnande, att han ej önskade lefva för annat än för att följa Guds vilja och ära honom. Då Gud så länge blifvit anropad, sände han i hans hjärta sin välsignade ande; Jungfrun, Guds moder, gaf honom af sin kraft allt det som brast honom i de andliga vapen och de kläder, som de riddare borde hafva, som skulle ingå i ett sådant rike. Guds helgon i himmelriket, de som han älskade, medan han var på jorden, gåfvo till hans hugsvalelse hvar och en af sina förtjänster. Han själf samlade också dyra håfvor och ägodelar på samma sätt som de pilgrimer, som dagligen bortskänka världsliga skatter för evärdlig rikedom, och det blifver ho-

nom till evärdlig ära, glädje och heder, och särdeles för den vilja han hade, om han hade det förmått, att fara till Jerusalem och gärna* gifva sitt lif för den heliga grafven och den heliga kristna tron, så att den måtte i heder hållas som den tillkom. Och därför har du ingen rätt att utkräfva det han ej själf gjorde, om honom någon brast.»

Djäfvulen svarade: »Än brister honom kronan; kunde jag smida något till henne**, så gjorde jag det gärna.»

Ängeln svarade: »Det är sant, att alla de, som vinna sig själfva ifrån döden i helvetet,*** dem täckes Gud gifva krona af sin välsignade lekamens segerkrona, då de efter rättvisans fordringar äro rena gjorda. Och därför har du intet att göra med den krona han bör hafva.»

Djäfvulen ropade högt och röt och tjöt och sade: »Ve mig, ty allt minne är mig fråntaget. Jag minnes nu ej alls, hvad han gjorde efter min vilja, och jag har till och med glömt hans namn, så att jag ej vet eller minnes hvad hans namn är eller hvad han heter.»†

Ängeln svarade: »Han heter 'tårarnas son' i himmelen.»

Djäfvulen ropade: »O, hvilken förbannad so var det, som hade så vid buk, i hvilken så mycket vätska var ingjuten, att alla dess rum voro uppfyllda med tårevatten? Vare hon förbannad af mig och af alla helvetets härskaror.»

Ängeln svarade: »Din förbannelse är heder inför Gud och välsignelse inför alla hans vänner.»

Därefter talade domaren och sade: »Gack bort, fiende, och kom, min utvalda!» Och i samma ögonblick flydde djäfvulen (och domen var slut).††

Den person, som hörde detta, sade sålunda: »O eviga och ofattliga kraft, du Gud, Jesus Kristus, ingifver hjärtat alla goda tankar och böner och tårar, du belönar dina egna gåfvor och gifver för dem ärofull lön i evighet. Dig vare tack och ära och tjänst för alla dina gärningar af allt det som skapadt är. O, milde Gud, du är mig kärast, mera än både själ och kropp.»

Ängeln talade till S:a Birgitta, som såg synen, och sade:

---

* Återstoden af meningen lyder i latinet: »gifva sitt lif, på det att det Heliga landet måtte återbringas under de kristnas herravälde, och detta på det att Guds ärofulla graf måtte hållas i tillbörlig heder.» ** Latinet säger: »kunde jag fabricera något till hennes ofullbordande.» *** Här tillägger lat. texten:» genom att ångra sina synder och frivilligt rätta sig efter Guds vilja och älska Gud öfver allting, erhålla Guds nåd och.» † Latinska texten: »med hvilket namn han nämndes på jorden.» †† Orden inom parentes endast i svenska texten.

»Du skall veta, att denna syn teddes dig af Gud, ej för din egen hugsvalelse utan därför, att Guds vänner skulle förstå och veta, hvad han gör för sina vänners och tjänares skull, som bedja för andra af hjärtat och tålmodigt och stadigt förblifva i gudlig gärning. Du skall ock veta, att han ej fått sådan nåd, som gafs honom, om han icke af sin barndom haft vilja att älska Gud och hans vänner och gärna bättra sig vid alla sina syndafall.»

Vid den heliga grafven. *

(Sjunde boken, kap. 16 svensk text, kap. 15 lat. text.)

S:a Birgitta säger: När jag var vid vår Herres graf mycket sorgfull och gråtande, såg jag min herre naken och hudflängd ledas af judarna till att korsfästas, och då bevakade judarne honom granneligen. Och jag såg då, att ett hål var uthugget ur berget och judarna färdiga att fullborda sin grymhet. Och Vår herre vände sig till mig och sade: »Du, som ser detta, lägg märke till att i denna bergspringa var korset fäst i mitt lidandes stund!»

Och genast såg jag, huru judarna säkert fäste hans kors i springan på berget och slogo rundt omkring på alla kanter med hammare och fäste det med små träpluggar, så att korset skulle stå säkert och ej falla. När korset var så stadigt fästadt sammastädes, lade de genast plankor rundt omkring korset såsom till en trätrappa ända till det ställe på korset, hvarest hans fötter skulle korsfästas, så att både han och korsfästarna kunde komma upp på de trapporna och stå på dem, medan de korsfäste honom. Därefter gingo de upp för samma trappor och ledde honom under mycket begabberi och hån, och han gick upp med gladt mod och såsom ett fromt lamm, fördt till döden. Och när han nu stod uppe på trappan, så sträckte han ut sin arm godvilligt och ej nödtvunget och öppnade högra handen och lade på korset. Och genast ge-

* Den latinska textens öfverskrift meddelar: »Denna syn hade Kristi brud, fru Birgitta, i Jerusalem, i den heliga grafvens kyrka i kapellet på Kalvarieberget, fredagen efter Kristi himmelsfärd.»

nomstungo och korsfästade de omilda judarna och bödlarna henne grymmeligen och genomstungo henne med järnspikar, där benet var hårdast och fastast. Och sedan drogo de våldsamt hans vänstra hand med rep och korsfäste den på samma sätt. Sedan uttänjde de öfvermåttan hela hans kropp på korset och satte det ena skenbenet öfver det andra och fäste de så sammanfogade fötterna med två spikar och uttänjde så mycket de ärofulla lemmarna på korset, att alla ådrorna och senorna söndersletos. Sedan det var gjordt, satte de ånyo på hans heliga hufvud törnkronan, som de borttagit af hans hufvud, medan de korsfäste honom, hvilken krona så hårdt stack hans vördnadsvärda hufvud, att hans ögon genast uppfylldes med flytande blod, öronen tilltäpptes och anletet och skägget helt och hållet höljdes och stänktes af det rosenfärgade blodet. Och genast borttogo riddarna och korsfästarna de trappor, som de satt vid korset. Och då kvarstod korset ensamt och högt och min Herre korsfäst därpå.

Och då jag så var uppfylld af sorg, då jag skådade deras grymhet, såg jag hans förkrossade moder ligga på jorden liksom skälfvande och halfdöd, och Johannes och hennes systrar tröstade henne, där de stodo ej långt från korset på högra sidan. Och den nya sorg, som jag då fick i mitt medlidande med heliga Guds moder, grep mig så djupt, att jag tyckte, som om ett hvasst svärd gått genom mitt bröst under bitter smärta. Omsider stod hon upp, hans ärofulla moder, såsom död i sina lemmar och såg på sin son, och hennes systrar höllo henne uppe, och hon stod såsom död, lefvande genomstungen med sorgernas svärd. Och när hennes son såg henne och andra sina vänner gråtande, anbefallde han henne med sorgsen stämma åt Johannes. Och väl syntes det då i hans åtbörder och utseende och hördes på hans röst, att hans hjärta af medlidande med modern var genomstunget med sorgernas hvassaste pil.

Och då syntes hans älskliga och fagra ögon halft döda, hans mun var öppen och blodig, ansiktet blekt och insjunket, hela kroppen blek och blödande, blå och tynande af blodets beständiga förlust. Och huden på hans jungfruliga lekamen var så fin och tunn, att ett blått märke syntes utanpå efter det minsta slag. Stundom försökte han räta upp sig på korset till följd af det öfvermåttan stora lidande och den vånda han kände under sin långa svåra värk. Stundom gick värken upp till hjärtat från hans lemmar och genomstungna ådror

och senor och kvalde och pinade honom gräsligt med långvariga smärtor, och så förlängdes hans död under det bittraste och hårdaste lidande.

Och då, när han var nära döden, ropade han under den öfvermäktiga smärtans ängslan och nöd med hög och klagande röst: »O fader, hvarför öfvergaf du mig?» Då voro hans läppar bleka, tungan blodig och magen insjunken, så att den lådde vid ryggen, som om den ej alls hade några inälfvor. Och för andra gången ropade han under den svåraste ångestfulla smärta: »O fader, i dina händer befaller jag min anda.» Och då uppreste hufvudet sig något men böjde sig genast ned, och så uppgaf han andan. Och då hans moder såg det, skalf hela hennes kropp af den största smärta och bedröfvelse och skulle hafva fallit ned till jorden, om hon icke hade hållits uppe af andra kvinnor. I samma ögonblick drogo hans händer sig något tillbaka från platsen för järnspikarna till följd af kroppens tyngd. Och så uppehölls hans lekamen af de järnspikar, med hvilka fötterna voro korsfästa. Fingrar och armar och händer voro mer uttänjda än förut. Hans skuldra och rygg voro hårdt pressade till korset.

Då ropade judarna, som stodo omkring, och sade många ting mot hans moder med hån och begabbelse. Somliga sade: »Maria, din son är död». Och andra sade andra hånande ord. Och medan mängden stod rundt omkring, kom en löpande i fullt raseri och stack ett spjut in i hans högra sida så häftigt och våldsamt, att spjutet ville gå genom andra sidan. Och då spjutet drogs ut ur kroppen, flöt blodet genast ut så ymnigt ur såret som en våldsam ström af blod, men spjutspetsen och en del af stången kommo röda ut ur kroppen och stänkta och färgade med blod. Och när hans moder Maria såg det, skalf hon under sådan ångest och bedröfvelse och sorgsen gråt, att det tydligt syntes i hennes anlete och åtbörder, huru hennes själ genomborrades af sorgens hvassa svärd.

Sedan detta var gjordt och mängden gick bort, nedtogo hans vänner honom af korset, och hans moder tog honom mildt mellan sina heliga armar, och sittande lade hon honom i sitt knä, sargad och blodstänkt. Och därpå torkade hans djupt sorgfulla moder hela hans kropp och alla hans sår med linnetyg och tillslöt hans ögon och kysste dem och svepte honom

i rent sindal,* och så buro de honom under gråt och största sorg och lade honom i grafven.

Djurgården.

(Sjunde boken, kap. 17 svensk text; kap. 16 lat. text.)

Därefter talade Kristus vid samma tillfälle till sin brud och sade: »Dessa ting, som du nu såg, och andra dylika, som jag led, fråga ej världens höfdingar efter, ej heller bry de sig om de platser, där jag föddes och led. Ty de likna den man, som har en djurgård, i hvilken han släpper lös sina löpande hundar och förnöjer sig med att höra och se hundarnas och djurens lopp. På samma sätt betrakta världens höfdingar och kyrkans förmän och alla slags stånd och slag af människor i världen hellre och med större välbehag världens ljufligheter än min död, mitt lidande och mina sår. Därför skall jag sända dem mina ord genom dig, och utan att de förändra sitt hjärta och omvända sig till mig, skola de fördömas med dem, som skiftade mellan sig mina kläder och dobblade om dem.**

I Famagusta på Cypern.***

(Tillägg till föreg. uppenbarelse.)

Följande uppenbarelse hade den heliga Birgitta i Famagusta.

---

* Dyrbart guldstickadt tyg. ** Jämför Psaltaren 22: 19. *** Cypern, 1191 eröfradt af Rikard Lejonhjärta och sedan afträdt till Guido af Lusignan, förblef i 300 år ett själfständigt konungarike. Famagusta, dess hufvudstad, var en af tidens mest betydande handelsstäder. Birgitta landsteg i Famagusta på sin vallfärd till det heliga landet den 14 april 1372 och stannade där nära en månad. För att förstå upptagna revelationer, hvilka förekomma endast i den latinska texten och såsom tillägg till kap. 16, hvilket tillägg som vanligt härrör från prior Petrus, bör man känna följande. Kort före Birgittas ankomst hade Cyperns forne konung, Peter den förste, blifvit mördad (1369). Han hade först varit en duglig regent men efter allvarliga misshälligheter med sin gemål Eleonora af huset Ara-

Guds son talar: »Denna stad är ett Gomorra, brinnande af liderlighetens, öfverflödets och girighetens eld, därför skola dess murar ramla, och den skall öfvergifvas och förödas, och dess invånare skola utvandra, och de skola sucka af smärta och kval och förminskas, och dess fall skall nämnas i många länder, ty jag vredgas på dem.»

Om hertigen, som var medveten om mordet på sin broder, talar Kristus: »Denne visar fräckt sitt öfvermod, skryter öfver sin omåttlighet och frågar ej efter hvad han borde gjort mot sin nästa. Därför, om han ej ödmjukar sig, skall jag göra som ordspråket säger: »Värre är att gråta efteråt än förut.* Ty han skall ej få lättare död än sin broder, tvärtom värre, om han ej snarligen bättrar sig.»

Om hertigens skriftefader talar Kristus: »Hvad sade dig den brodern? Månne ej, att hertigen är god och ej kan lefva bättre, ursäktande hans omåttlighet. Sådana äro ej skriftefäder utan bedragare, som gå omkring såsom oskyldiga får men i verkligheten äro räfvar och smickrare. Sådana äro de vänner, som se efter och tillråda människorna att göra och låta efter världsliga grundsatser.** Därför, om den brodern hade suttit vid sammankomsten, hade han syndat mindre och fått mindre straff och större krona.»***

Några rådde fru Birgitta att ändra kläder† *och svärta ansiktena för saracenerna.* Kristus talar: »Hvad rådde man dig? Att ombyta kläder och svärta ansiktena! Månne jag,

gonien förvandlats till en hänsynslös tyrann. I spetsen för sammansvärjningen mot Peter stod dennes ene broder Johannes, som bar titeln hertig af Galileen och som efter mordet på brodern öfvertog regentskapet öfver Cypern tillsammans med Eleonora. Till konung utsågs den ännu omyndige Peter II, Peter den förstes son, hvilken af modern med knapp nöd räddats från att dela faderns öde.

Att »tillägget» fogats till kap. 16 kan synas underligt, då kapitlen 18 och 19 i samma bok innehålla uppenbarelser, som angå Cypern, hvarför »tillägget» snarare bort göras vid något av dessa kapitel. Emellertid är innehållet i kap. 16 till tiden föregående kap. 18 och 19, som bägge författats i Jerusalem. Utgångspunkten för »tilläggets» vidfogande till kap. 16 utgöres af de där omtalade furstarna, som ej frågade efter Gud och de heliga platserna, hvarmed Birgitta sålunda möjligen särskildt åsyftat Cyperns härskare. Tillägget endast i lat. texten.

* Öfversättaren känner ej hvilket gammalt svenskt ordspråk som kan dölja sig i den latinska frasen: »Non levius plorat, qvi post flet qvam qvi plorat ante.» ** Öfversättningen af denna mening osäker. *** Kanske åsyftas någon bestämd händelse under Birgittas första vistelse på Cypern, hvarvid den ifrågavarande skriftefadern talat emot Birgitta. Om brodern »suttit» vid sammankomsten vill säga »om han ej yttrat sig.» Möjligt är dock, att öfversättningen bör vara: »Om den brodern suttit (kvar) i konventet», d. v. s. förblifvit klosterbroder. † D. v. s. anlägga mansdräkt.

Gud, som är din försyn, skulle vara lik den, som ej känner framtiden, eller lik den vanmäktige som fruktar allt? Ingalunda. Ty jag är visheten själf och kraften själf, och liksom jag på förhand vet allt, förmår jag också allt. Därför bibehåll edert vanliga sätt i klädedräkt och anlete och öfverlämna eder vilja åt mig. Ty jag, som räddade Sara ur deras händer,* som grepo henne, skall också sträcka min försyn till eder, på det sätt som är eder nyttigast.»

Om biskop Alfonsus. Modern talar: »Min vän bör älska dig såsom moder, såsom härskarinna, såsom dotter och såsom syster: såsom moder till följd af din ålder och de råd, som böra sökas hos dig. För det andra såsom härskarinna till följd af den nåd, som är dig gifven af Gud, som genom dig uppenbarat sin visdoms hemligheter. För det tredje såsom dotter genom att undervisa och trösta henne och sörja för hvad som är henne nyttigast. För det fjärde såsom syster genom att straffa henne vid förefallande tillfälle, mana henne och genom ord och efterdöme sporra henne till bättre.

Säg honom likaledes, att han bör vara såsom den, som bär de bästa blommor, det är mina ord, som äro ljufligare än honung för dem, som smaka dem, skarpare och mera genomträngande än pilar och värderikare än hvarje belöning. Därför tillkommer det bäraren att bevara blommorna för vind, regn och hetta. Från vind, det är från världsligt tal; från regn, det är från kroppsliga njutningar; från hetta det är från världslig gunst. Ty den, som berömmer sig af sådant, han låter blommorna vissna och visar sig själf mindre tjänlig att bära dem.»

Om Cyperns drottning talar sonen: »Råd drottningen, att hon icke återvänder till sitt fädernesland, emedan det ej är lämpligt, utan stannar på den plats, där hon är, och tjänar Gud af allt hjärta. För det andra, att hon ej gifter sig och tager sig en andra man, emedan det är behagligare för Gud, att hon begråter hvad som förbrutits och med botöfningar godtgör den tid hon förnött utan gagn. För det tredje, att hon förmår rikets invånare till inbördes endräkt och kärlek och bemödar sig om att goda seder och rättvisa må vidmakthållas samt att menigheten ej betungas af osedvanliga pålagor. För det fjärde, att hon för Guds skull glömmer det onda, som begåtts mot hennes man, och ej upptändes till

* Se första Mosebok kap. 20.

hämnd, emedan jag är domare och jag skall döma för henne. För det femte att hon uppfostrar sin son med gudelig kärlek och utser åt honom rättvisa rådgifvare, icke giriga, samt dygdiga, besinningsfulla och visa tjänare, af hvilka han kan lära sig att frukta Gud, regera rättvist, förbarma sig öfver de elända, undfly ögontjänare och smickrare som gift, söka råd af de rättfärdiga, äfven af de förbisedda, fattiga och ödmjuka. För det sjätte att hon afskaffar kvinnornas skamliga vana med åtsittande kläder och blottade bröst, med salvor och andra fåfängligheter, hvilka äro för Gud alldeles förhatliga. För det sjunde att hon har en skriftefader, hvilken afstår från världslighet och mera älskar själarna än belöningar, hvilken ej öfverskyler felen och ej fruktar att framställa förebråelser samt lyder honom såsom Gud själf i det, som rör själens välfärd. För det åttonde att hon gifver akt på heliga drottningars och kvinnors lefverne samt beflitar sig om och arbetar för att Guds ära må förökas. För det nionde att hon är förståndig i sina gåfvor, undviker skulder och människors beröm, emedan det är behagligare för Gud att gifva ringa eller intet än att ådraga sig skulder och bedraga sin nästa.»

Om den nye konungens kröning talar Guds son: »En stor börda är att vara konung men en stor ära och af stor betydelse. Det anstår därför konungen att vara mogen, erfaren, klok och rättvis och arbetsam och att älska sin nästas välfärd mera än sin egen vilja. Därför blefvo rikena fordom väl regerade, när en sådan valdes till konung, som ville och förstod och kunde regera rättvist. Men nu äro regeringarna ej regeringar utan barnlek och dårskaper och rofferi, ty liksom röfvaren söker tillfällen och tider att lägga sig i försåt, på det han må skörda vinst utan att blifva upptäckt, så utfinna nu konungarna knep, hvarigenom deras afkomlingar må upphöjas, hvarmed de kunna tjäna penningar och slugt betunga sina undersåtar; och gärna skipa de rättvisa för att erhålla världsliga fördelar, men icke älska de rättvisan, att de måtte erhålla evärdlig lön. Därför har den vise vist sagt: Ve det rike, hvars konung är ett barn,* som lefver vekligt, omgifves af vekliga smickrare och ej bekymrar sig om det allmänna bästa. Dock, emedan denne gosse ej skall umgälla sin faders obillighet, så må han, om han vill gå framåt och fylla det kungliga namnets värdighet, lyda mina ord, som jag

* Salomos predikare 10: 16.

sagt förut om Cypern, ej efterlikna sina föregångares seder, aflägga barnslig flyktighet och slå in på en väg, som anstår en konung, samt skaffa sig sådana medhjälpare, som hysa fruktan och ej mera älska hans gåfvor än hans själ och hans heder, som hata smicker och ej frukta att säga och följa sanningen eller framställa förebråelser. I annat fall skall hvarken gossen få glädje af folket eller folket af den utkorade.

Härbärget i Jerusalem.

(Sjunde boken, kap. 18 svensk text, kap. 17 lat. text.)

Då fru Birgitta var i Jerusalem, tvekade hon, huruvida hon skulle slå sig ned i franciskanerklostret på berget Sion eller i främlingshärbärget,* och då visade sig jungfru Maria för henne och sade: »På berget Sion i denna stad äro två slags människor: Somliga älska Gud af allt hjärta; somliga vilja äga Gud, men dock är världen dem ljufligare. Därför, på det att de goda ej skola förargas och ej de tröge taga sig anledning och efterkommande gifvas exempel, därför är bättre att gästa på det ställe, som är beredt för pilgrimer. Ty min son skall förse eder med allt, så som honom täckes.

Till Cyperns folk af romersk och af grekisk tro.**

(Sjunde boken kap. 19 lat. text, åttonde boken kap. 23 svensk text.)

Det hände en person, som vakade försänkt i bön, att hon under andlig åskådning blef hänryckt och såg ett palats af ofattbar storhet och outsäglig skönhet. Och där såg hon

* Så långt enligt den latinska texten, där det står såsom öfverskrift.

** Om denna uppenbarelse förtäljer den latinska upplagans öfverskrift, att Birgitta erhöll den i Jerusalem och då genast sände den »till konungen och hertigen öfver Antiokia» (med den senare förstås tydligen hertigen-regenten, den omyndige konungens farbroder, hvars titel eljest uppgifves hafva varit »hertig öfver Galileen» se anm. till sjunde boken, kap. 17 sv. text ofvan), för att de skulle låta kungöra den för allt folket i riket. Då dessa ej visade den någon vidare uppmärksamhet, offentliggjorde Birgitta den själf i Famagusta på återväg från det Heliga landet i närvaro af konungen, änkedrottningen, hertigen af Antiokia och hela det kungliga rådet. Cyperns folk utgjordes vid denna tid delvis af västerländskt slödder. De inledande orden enligt den latinska texten; den svenska har en obetydande variant.

Kristus såsom den högste kejsare sitta bland sina helgon på den högsta kejserliga tron. Och han upplät sin välsignade mun och framförde dessa ord, som här skrifvas, sålunda: »Jag är sannerligen den högsta kärleken, ty alla de ting, som jag har gjort af upphofvet, gjorde jag af kärlek, och sammalunda framgå alla de ting, som jag gör och framdeles skall göra, ur min kärlek. Ty kärleken är lika ofattbar i mig nu, som han var under tiden för mitt lidande, när jag med min död frälste från helvetet alla mina utvalda, som voro värda denna återlösning och frälsning. Ty om det vore möjligt, att jag kunde dö så många gånger, som det finnes själar i helvetet, så att jag ånyo skulle lida en sådan död för hvar och en af dem, som jag led för alla, så vore min lekamen redobogen att lida och utstå allt detta med gladt mod och den fullkomligaste kärlek. Men förvisso är det omöjligt, att min lekamen ytterligare kan dö eller utstå något lidande eller någon vedermöda. Och så är det jämväl omöjligt, att någon själ, som efter min död blifver fördömd till helvetet, någonsin skall frälsas därifrån eller njuta himmelrikets glädje, som mina helgon och utvalda njuta af min lekamens härliga åskådande, utan fördömda själar skola känna helvetets plågor i evinnerlig död, emedan de ej ville åtnjuta mitt lidande och min död* och ej ville följa min vilja, medan de lefde på jorden. Och emedan ingen annan är domare öfver de förolämpningar och den otacksamhet, som äro mig visade, än jag själf, och enär min kärlek, som jag alltid bevisar människorna, framställer anklagelser inför min rättvisa öfver de syndiga, så tillkommer det rättvisan att döma öfver de syndiga efter min vilja.

Nu väcker jag klagomål öfver inbyggarne i riket Cypern såsom mot *en* människa. Men ej anklagar jag mina vänner, som där bo, och hvilka älska mig af allt hjärta och följa min vilja i allting. Utan nu talar jag anklagande till alla dem såsom till en människa, hvilka försmå mig och alltid motstå min vilja och äro mest gensträfviga mot mig. Och därför börjar jag nu tala till dem alla såsom till *en* människa: O, Cyperns folk, mot mig gensträfvigt, lyssna till och gif noggrant akt uppå hvad jag säger. Jag älskade dig, såsom en fader älskade sin enda son, hvilken han ville upphöja till all ära. Jag tilldelade dig ett land, där du i öfverflöd kunde erhålla allt hvad du behöfde till din kropps uppehälle. Jag sände dig min Heliga andas värma och ljus, på det att du

* Lat. texten: »välgärningen af mitt lidande och min död».

skulle förstå den rätta kristna tron, till hvilken du troget förpliktade dig, liksom du ödmjukt underkastade dig den heliga kyrkans lydnad och stadgar. Jag satte och ställde dig jämväl på en plats, som var väl passande för en trogen tjänare, nämligen liksom mellan mina fiender, på det att du skulle få desto dyrbarare krona i himmelens rike för ditt jordiska arbete och dina kroppsliga strider. Jag bar dig äfven länge i mitt hjärta, det är i min gudoms kärlek, och jag skyddade dig såsom min ögonsten i alla bedröfvelser och motgångar. Och så länge du höll mina budord och troget iakttog lydnad mot den heliga kyrkan och dess stadgar, så kommo i sanning otaliga själar från Cyperns rike till mitt himmelska rike att njuta med mig evinnerlig ära. Men emedan du nu gör din egen vilja och allt som fröjdar ditt hjärta och ej fruktar mig, som är din domare, och ej älskar mig, som är din skapare, som återlöste dig genom den bittraste död, utan utspottade mig ur din mun såsom ett illaluktande och illasmakande ämne och jämväl innesluter djäfvulen tillsammans med din själ i ditt hjärtas kammare och utkastar mig därifrån såsom en tjuf och röfvare samt ej blyges att synda i min åsyn mer än oskäliga djur i deras beblandning, därför är det en förtjänt och rättvis dom, att du skall utkastas ur himmelen från alla mina vänner och för evigt sättas i helvetet midt ibland mina fiender. Och det skall du veta utan minsta tvifvel, att min Fader, som är i mig och jag i honom och den Helige ande i oss båda, han är mig vittne att aldrig framgick af min mun annat än sanning. Du skall ock veta för sant, att hvar och en, som är så beskaffad, som du är nu, och ej vill bättra sig, hans själ skall gå samma väg, som Lucifer gick för sitt högmod och Judas, som sålde mig, för sin girighet, och Zambri, som Phineas drap, för sin skörlefnad.* Visserligen han syndade med kvinna mot mitt bud, och därför blef hans själ fördömd till helvetet efter döden.

Och därför kungör jag för Cyperns folk, att om du ej vill rätta och bättra dig, då skall jag så utplåna ditt släkte och din afkomma i Cyperns rike, att jag ej skall spara vare sig rik eller fattig, och jag skall jämväl så utplåna ditt släkte, att ditt minne inom kort tid skall falla i glömska ur människornas sinnen, som om I aldrig haden varit födde i världen. Och därefter täckes mig att plantera nya plantor i detta

* Om Pinehas och Simri se Fjärde Mosebok 25: 7—14.

Cyperns rike, hvilka skola fullgöra mina bud och älska mig af hela sitt hjärta. Och dock skolen I veta för sant, att hvilken af eder, som vill bättra sig och återvända till mig med ödmjukhet, honom vill jag med glädje springa till mötes såsom en mild fåraherde och upplyfta honom på mina skuldror och själf bära honom tillbaka till mina får. Men med mina skuldror förstår jag det, att hvilken som fullständigt bättrar sig, han skall, för mitt lidandes och min döds förtjänst, som jag utstod med min kropp och mina skuldror, blifva delaktig af evinnerlig hugnad i himmelens rike. I skolen ock veta med full visshet, att I, mina fiender, som bo i nämnda rike, ej voro värda, att en sådan gudomlig uppenbarelse och varning från mig skulle sändas eder. Men några mina vänner, som äro i samma rike och tjäna mig trofast och älska mig af allt sitt hjärta, bevekte mig därtill med sitt arbete och sina tårfyllda böner, att jag skulle låta eder genom denna min uppenbarelses ord förstå eder tunga och svåra själavåda. Ty för några mina vänner var det uppenbaradt, att otaliga själar af samma Cyperns rike utestängas från himmelrikets ära och för evigt fördömas till helvetets död.

Men dessa ofvannämnda ord talar jag till de kristna af latinskt tungomål, som äro underkastade den romerska kyrkans lydnad och i dopet lofvade mig rätt kristen* tro men alldeles gingo bort från mig och gjorde de gärningar, som äro mig misshagliga. Men de grekiske män, som veta, att det tillkommer alla kristna att vidhålla *en* kristen* tro och lyda endast *en* kyrka, den romerska, och hafva öfver sig i världen *en* enda och allmännelig högste påfve, den romerske,** såsom andlig fader och herde, men ej vilja ödmjukt underkasta sig samma romarekyrka och min tjänsteman påfven till följd af sin hårdnackade högfärd eller girighet eller af köttsens begärelse eller något annat, det världen tillhörer, de äro ovärdiga att af mig få nåd och barmhärtighet efter sin död. Men andra greker, som varmt åstunda att lära riktigt känna romarekyrkans tro och ej kunna få lära den men gärna och andäktigt mottoge den och ödmjukt underkastade sig hennes lydnad, och emellertid lefva efter bästa förstånd i den ställning och tro, som de hafva, och afhålla sig från synder, sådana skola efter sin död finna barmhärtighet, när de blifva kallade inför

* Den latinska texten säger: »rätt romersk katolsk tro.» ** Den latinska texten: »en enda allmän min ståthållare i världen, nämligen den romerske påfven.»

min dom. Grekerna skola också veta, att deras rike och herradömen aldrig skola stå säkert eller lugnt i sann frid utan alltid böjas under sina fiender, af hvilka de skola utstå den tyngsta och största skada och dagligt elände, ända till dess de underkasta sig romarekyrkan och med sann ödmjukhet fullständigt lyda samma kyrka och hennes heliga bestämmelser och sedvänjor.»

Och sedan S:a Birgitta hade i andan hört och sett dessa ting, försvann denna syn, och hon stod kvar* under stor fruktan och undran.

Till folket i Neapel.

(Sjunde boken, kap. 27.) **

För en människa, som var försänkt i andäktiga böner, visade sig Jesus Kristus och sade: »Hör du, åt hvilken är gifvet att höra och se andliga ting, och gif noga akt i ditt sinne på hvad du skall höra och kungör för folket å mina vägnar, att du talar dem ej för din ära eller människors beröm; och ej skall du förtiga dem till följd af någon världslig fruktan för klander och försmädelse. Ty ej visas dig dessa ting, som du skall höra, allenast för din skull utan för mina vänners böner i denna staden Neapel, hvilka under många år bådo mig af hela mitt hjärta, både med böner och bemödanden, för mina fiender, som bo i denna samma stad, att jag skulle visa dem någon nåd, genom hvilken de kunde till sin frälsning återföras och dragas bort från sina synder och oseder, genom hvilka böner jag bevektes att säga dig dessa orden. Hör därför noga, hvad jag talar.

* Lat. texten: »blef fortfarande försänkt i bön.» ** Den latinska texten innehåller såsom öfverskrift till denna uppenbarelse följande upplysningar: Då fru Birgitta på återfärden från Jerusalem for genom staden Neapel, blef hon spord till råds af drottningen och ärkebiskopen i nämnda stad, och då hon bad till Gud för dess invånare, talade Kristus till henne, hvilken uppenbarelse Birgitta offentliggjorde i närvaro af nämnde ärkebiskop Bernhard, tre teologie magistrar, två doktorer i den kanoniska och civila rätten samt några krigare och medborgare i den nämnda staden.

Ärkebiskopen i Neapel vid denna tid, en fransman, Bernhard, synes hafva varit benägen att lyssna till Birgitta; till honom äro äfven andra revelationer ställda, som angå hans andliga kall.

Jag är alltings skapare och herre, såväl djäflarnas som alla änglarnas, och ingen skall undkomma min dom. Visserligen, djäfvulen syndade på trefaldigt sätt mot mig, nämligen genom öfvermod och afund och kärlek till sin egen vilja. Så stort var hans högmod, att han ville vara herre öfver mig och att jag skulle vara honom underdånig, och så mycket afundades han mig, att han gärna hade dräpt mig, om det hade varit möjligt, på det att han skulle vara herre och sitta på min tron. Så kär var honom ock hans egen vilja, att han aktade min vilja för intet, om han kunde främja och fullkomna sin vilja. Och därför föll han ned från himmelen, och från ängel blef han djäfvul i helvetets djup. Och då jag såg den stora ondskan och hatet, som djäfvulen hyste mot människan, visade jag för människan min vilja. Och jag gaf människorna mina budord, att om de följde mina bud, de skulle behaga mig och misshaga djäfvulen. Därefter, för den stora kärlek, som jag hyser till människorna, kom jag i världen och tog köttslig gestalt genom en jungfru. Och jag lärde själf människan den sanna frälsningens väg med ord och gärningar. Och för att jag skulle visa dem fullkomlig kärlek och nåd upplät jag för dem himmelriket med mitt eget blod.

Men hvad göra nu de människor mot mig, hvilka äro mina ovänner? Sannerligen, de försmå mina budord, utkasta mig ur sina hjärtan som det värsta dödliga gift och utspotta mig af sin mun som ett ruttet ting och styggas vid att se mig såsom en spetälsk med den vedervärdigaste lukt. Men djäfvulen och hans gärningar omfatta de med all sin tillgifvenhet och alla sina gärningar, honom införa de i sitt hjärta och göra med lust och glädje hans vilja och följa hans andas ingifvelser. Därför skola de genom min rättvisa dom få lön af djäfvulen i helvetet förutan ända. För det högmod, som de visa, skola de få evinnerlig blygd och skam, så stor att alla änglar och djäflar skola säga, att de äro uppfyllda med skam ända till toppen. För deras omättliga begär skall hvarje djäfvul uppfylla dem med sitt dödliga etter, så mycket att intet ställe skall blifva tomt i deras själ, som ej skall blifva uppfylldt med djäfvulskt etter. För den skörlefnad, af hvilken de brinna såsom oskäliga djur, skola de aldrig komma inför mitt anletes åsyn, utan de skola skiljas från mig och äfven beröfvas sin otyglade lusta.

Ytterligare må du veta, att liksom alla dödssynder äro de tyngsta, så blir äfven förlåtlig synd dödssynd, om män-

niskan finner behag i den och vill förblifva i den. Därför skall du veta, att två synder öfvas, hvilka jag nämner för dig, och hvilka draga med sig många andra synder, hvilka alla synas som förlåtliga; men emedan folket finner behag i dem med vilja att förblifva i dem, blifva de dödssynder. Och många andra stygga och afskyvärda synder begår folket i denna staden Neapel, hvilka jag nu ej vill nämna för dig.

Den första synden af de två är, att människorna, som hafva förnuft, smörja sina ansikten och färga dem med många färger, såsom bilder färgas,* för att de må synas fagrare, än jag skapade dem. Den andra synden är, att män och kvinnor omskapa sina kroppars rätta gestalt genom den ohöfviska klädedräkt, som folket begagnar, och det göra de för högfärds skull, på det att de skola synas skönare och mera retande i sina lemmar, än Gud** skapade dem, och på det att de, som se dem, må så mycket snarare upptändas till kroppens sköra lusta och begärelse. Därför skall du förvisso veta, att lika ofta som de smörja sitt ansikte med någon färg, lika ofta mista de något af den Helige andes ingifvelse, och ju mera nalkas djäfvulen dem. Och så ofta som de pryda sig med ohöfviska och oanständiga kläder och sålunda vanskapa sin kropp, lika ofta minskas själens prydnad och ökas djäfvulens välde i dem.

O, mina fiender, som utan fruktan och utan blygd begå sådana synder och andra synder mot min vilja, hvarför glömmen I mitt lidande och akten ej i edra hjärtan, att jag stod naken och bunden vid korset, grymt slagen med hårda gissel, huru jag stod naken och ropade på korset, full af sår, helt och hållet höljd och klädd med blod. Och när I smörjen edra anleten, hvarför skåden I ej då mitt anlete, huru det var fullt af blod? Och hvi sen I ej på mina ögon, huru de förmörkades och höljdes med blod och tårar och huru mina ögonlock blånade? Hvarför skådaden I ej min mun och mina öron och mitt skägg, huru de stänktes och färgades med blod och huru alla mina andra lemmar grufligen sargades af värk och plågor och huru jag hängde blå och död*** för eder skull och där blef af alla begabbad och försmådd, på det att I genom minnet däraf skulle förmås att älska mig, eder Gud, och sålunda undfly djäfvulens snaror, i hvilka I ären förskräckligt bundne. Och dock är allt detta glömdt inför edra ögon och i edra hjärtan. Sålunda gören I, såsom kringstrykande kvinnor pläga,

* Lat. texten: »såsom okänsliga bilder och afgudastatyer». ** Lat. texten »jag, Gud.» *** Så enligt lat. texten; »blå och blödande» enl. den svenska.

hvilka älska köttets lusta och ej att föda barn. När de känna barnet lefvande i sitt lif, laga de och åstadkomma med några saker,* att barnet förgås, på det att de ej skola gå miste om sin köttsliga lusta utan alltid snärjas i sin skörlefnad och orena köttsliga beblandelse. Så gören ock I, ty jag, eder Gud och skapare och återlösare, söker alla med min nåd och klappar på edra hjärtan, ty jag älskar alla. Men när I kännen någon ingifvelse af den Heliga anda i edra hjärtan eller någon ånger eller när I hören mina ord och få någon god vilja, genast sträfven I att förgöra och dräpa min Heliga andas ingifvelse, genom att antingen urskulda edra synder eller finna eder njutning i dem och jämväl ständigt vilja på ett fördömligt sätt förblifva i dem. Därför gören I djäfvulens vilja och innesluten honom i edra hjärtan. Och sålunda utestängen I föraktfullt mig, hvarför I ären utan mig och jag ej med eder. Och I ären ej med mig utan i djäfvulen, ty I lyden hans vilja och eggelser.

Men sedan jag nu sagt eder domen, skall jag ock säga min barmhärtighet. Min barmhärtighet är den, att ingen af mina fiender är så stor syndare, att honom nekas nåd, om han beder om barmhärtighet med ödmjukt och allvarligt hjärta. Därför skola mina fiender göra tre saker, om de vilja erhålla nåd och barmhärtighet och min vänskap och försonas med mig. Det första är, att de göra ånger och bättring af allt sitt hjärta, för att de syndade mot mig, sin skapare och återlösare. Det andra är ren och trägen och ödmjuk syndabekännelse och bikt, som de skola göra för sin skriftefader, och att de bättra sig från alla sina synder och göra full bot för dem efter samma skriftefaders råd och skäliga bestämmelser. Då skall jag närmas dem och djäfvulen fjärmas. Det tredje är, att de taga min lekamen, sedan de hafva fullgjort dessa saker med gudsfruktan och fullkomlig kärlek, och hafva vilja att aldrig mer falla i synd utan förblifva i det goda ända till lifvets ända.

Och jag vill gå till mötes dem, som bättra sig på detta sätt, såsom en mild fader mot sin vilsefarande son, och vill taga dem till min nåd mycket hellre, än de kunna självfva bedja eller tänka. Och då skall jag vara i dem och de i mig, och de skola lefva och glädjas med mig evinnerligen.

Men min rättvisa skall utan allt tvifvel komma öfver

---

* Lat. texten : »Örter och andra saker.»

dem, som förblifva i sina synder och sin ondska. Och så som fiskaren, då han ser fiskarna fara i vattnet,* kastar ut sin metkrok** men ej tager alla fiskarna på en gång utan några då och några då, till dess han får dem alla,*** så skall jag göra med mina fiender, som förblifva i synden, ty så småningom skall jag taga dem bort från detta världsliga lefverne, hvari de finna sin syndiga lusta i köttet. Och jag skall taga dem i den stund de ej tänka och då de hafva sin största njutning af detta jordiska lifvet. Och jag skall sända dem till evig död, hvarest de aldrig skola se mitt anlete eller min ära. Ty de älskade mera att göra och tillfredsställa sin otillbörliga och orena lusta än att fullgöra min vilja och mina bud.†

Birgittas sista stunder.

(Sjunde boken, kap. 31 lat. text.)††

Fem dagar före ofta nämnda Kristi bruds, fru Birgittas frånfälle inträffade, att Vår herre Jesus Kristus med blidt anlete uppenbarade sig för henne framför det altare, som var i hennes kammare, och sade: »Jag har gjort med dig, såsom brudgummen plägar göra, som underlåter att visa sig för sin brud, på det att han desto varmare må blifva efterlängtad. Sålunda har jag ej besökt dig med min hugsvalelse under denna tid, emedan det varit din pröfnings tid. Men nu är du pröfvad och må träda fram och bereda dig, emedan nu den tid är inne, då det skall gå i uppfyllelse, som jag lofvat dig, nämligen att du framför mitt altare skall ikläda dig en nunnas dräkt och räknas ej blott som min brud utan som nunna och moder i Vadstena. Likväl skall du veta, att du skall lämna din kropp här i Rom, till dess den kommer till det ställe, som är beredt åt densamma, emedan det behagar mig att spara dig från dina mödor och tillräkna dig din vilja såsom fullbordadt arbete.»

Och vänd till Rom sade han, liksom anklagande: »O

---

* Lat. texten tillägger: »i sin förnöjelse och ljuflighet». ** Lat. texten: »i hafvet.» *** Lat. texten: »Och skickar dem så i döden.» † Lat. texten tilllägger här såsom vid slutet af några andra uppenbarelser: »Sedan detta blifvit hördt och sedt, försvann synen.» †† Denna uppenbarelse finnes endast i den latinska texten.

mitt Rom, o mitt Rom, påfven föraktar dig och lyssnar ej till mina ord utan tager det tvifvelaktiga i stället för det säkra. Därför skall han ej vidare höra min pipa, emedan han räknar min barmhärtighets tid efter sitt godtycke.»

Därefter sade han till bruden: »Men säg du till priorn,* att han lämnar alla mina uppenbarelsers alla ord åt bröderna och åt min biskop,** åt hvilken jag skall gifva min andas eld, och som jag skall uppfylla med min nåd. Och du må veta, att då mig behagar, skola de människor komma, som med lust och glädje skola mottaga dessa de himmelska uppenbarelsernas ord, som hitintills blifvit dig gifna, och då allt skall uppfyllas, som blifvit dig sagdt. Och fastän min nåd blifvit undandragen många för deras otacksamhets skull, skola dock andra komma, som skola framträda i deras ställe och erhålla min nåd.

Men bland de sista orden af alla uppenbarelser, som blifvit dig gifna, skall sättas den gemensamma och allmänneliga uppenbarelse, som jag gaf dig i Neapel,*** emedan min dom skall gå i fullbordan öfver alla folk, som ej med ödmjukhet återvända till mig, såsom är dig visadt.»

Sedan detta och mycket annat sagts, som här ej skrifves, omtalade och utvisade nämnda Kristi brud några personer bland sin omgifning, hvilka hon sade sig hafva sett inför Gud före sin död.

Därefter tillade Herren: »På morgonen femte dagen, sedan du tagit sakramenten, skall du förtroligt sammankalla de personer, som äro i din närhet och som jag nu har nämnt, och säga dem, hvad de böra göra. Och så skall du under deras ord och i deras armar komma till ditt kloster, det är till min glädje, och din kropp skall få plats i Vadstena.»

Därefter, då femte dagen nalkades, i själfva gryningen, visade sig Kristus för henne andra gången och tröstade henne. Och sedan mässan blifvit läst och sakramenten anammade un-

---

* Petrus Olofsson. ** Alfons af Jaen. *** Syftar på den här ej återgifna föregående uppenbarelsen, sjunde boken, kap. 30 i latinska texten (29 i den svenska), hvari bland annat följande ord förekomma: »O alla mina fiender, som finnas i världen, hören, ty jag talar ej till mina vänner, som följa min vilja. Hören, alla präster, ärkebiskopar och lydbiskopar och alla andra, som hafva mindre makt i kyrkan. Hören, alla renlefnadsmän, af hvilken orden I ären. Hören, konungar och höfdingar och världsliga domare och alla tjänare. Hören, kvinnor och furstinnor och alla fruar och tjänstekvinnor och alla små och stora, som bo i världen, i hvilket som helst stånd eller hvad gestalt I ären, dessa ord som jag själf, som är eder skapare, talar till eder.»

der den största andakt och ödmjukhet, uppgaf hon sin anda i de nämnda personernas armar.

Råd och uppmaningar till Magnus Eriksson.

(Åttonde boken, kap. 2.)

Jag är sann konung, och ingen annan är värdig att kallas konung än jag, ty all ära och makt är af mig. Jag är den, som dömde den första ängeln, som föll af högmod, begär och afund. Jag är den, som dömde Adam och Eva* och hela människosläktet och lät floden komma för människornas synder. Jag är densamme, som lät Israels folk komma i fångenskap och förde det därifrån underligen med tecken och under. I mig är all rättfärdighet och har varit utan begynnelse och skall vara utan ända. Och aldrig minskas rättfärdigheten hos mig, utan alltid förblifver den sann och oföränderlig i mig.

Och nu, emedan denne Sveriges konung ödmjukt frågar mig,** huru han i sin styrelse och sitt rike skall lefva rättvist och förståndigt, därför skall jag kungöra för honom tio saker, som han skall göra:

Det första är, att han afskedar från sig de rådgifvare, hvilkas hjärtan äro giriga efter ära och gods, hvilkas tunga är dubbel och svekfull, hvilkas ögon äro sura och blinda i andliga ting. Och må han utvälja dem, som ej sälja rättvisan för penningar, hvilka blygas för lögn och falskhet, hvilka mera älska Gud än köttsliga ting och som varkunna sig öfver sina medmänniskors och underlydandes nöd och olycka.

Det andra, som jag vill, är, att konungen själf må lämna sin hjälp att uppbygga ditt kloster, hvars regel jag själf dikterade.

Det tredje är, att han sänder sina tjänare och legoknektar till hedna mäns länder och platser, hvarest kristen tro och Guds kärlek må ökas. Och han må veta, att hans tjänare blefvo slagne och dräpne i Köpenhamn, därför att han eftertraktade en del af en annan kristen mans rike.***

---

* Lat. texten har »Adam och Kain». ** Lat. texten har »dig». *** Den åsyftade striden ägde rum den 26 juni 1342. Striden rörde dels besittningen af Kallundborg, som tillhörde konung Magnus' moder men som konung Valdemar sökte bemäktiga sig, dels besittningen af Köpenhamns slott, hvartill konung Magnus ägde förpantningsrätt. Se *Styffe, Bidrag till Skandinaviens historia I.*

Det fjärde är, att konungen själf läse dagligen min moder jungfru Marias tider. Och när han har dom eller andra viktiga ting för sig, må han underlåta dagtiderna. Höre han jämväl hvar dag två enskilda mässor eller en sjungen mässa, och må han hvarje dag fem gånger erinra sig mina fem sår, hvilka jag tålde för honom på korset.

Det femte är, att han må fasta på aftnarna före helgonens och min moders dagar, hvilka äro förordnade af den heliga kyrkan. Och må han fasta om fredagen vid fisk och lördagen, om han så vill, vid hvit mat* och iakttaga den långa fastan efter landets sedvänja. Och gifve han akt på, att han är måttlig och varsam i sin fasta, att han ej blir slö i rådslut eller försumlig i de domar han skall fälla, till följd af för mycken fasta eller oskälig vaka och långa, dåsiga och slappa böner. Men när hans arbete växer, då lyde han mina kyrkliga styresmäns råd och makt och förordning.

Det sjätte är, att han gifver till fattiga människors allmosor hvar tionde penning, som tillhör hans konungsliga fatabur, och vill han med fromt uppsåt och i ärlig afsikt gifva någonting däröfver till min ära och af kärlek till mig, skall han få desto större lön.

Det sjunde är, att han hvarje fredag skall taga in tretton fattiga människor och två deras fötter och gifva dem mat och penningar med egen hand, såframt han ej är på resa, då han kan underlåta sådant. Och på fredagen, då han sitter i lugn på sin gård, göre han sig alldeles ledig och beredd att på den dagen höra allmogens i riket och sina undersåtars och tjänares klagomål och mottaga räkenskap af fogdar, länsmän och ämbetsmän och af dem, som uppbära konungsliga ingälder och skatter.

Det åttonde är, att konungen själf må vara skälig i sina gåfvor, så att han ger den ene så, att han ej blir njugg mot den andre; och om han vill gifva några mer än andra för deras förtjänstfulla lefverne eller för deras tjänsts skull, då göre han det på vederbörliga grunder och med noggrann omtänksamhet, att ej någon orättvisa skall märkas hos konungen eller gifvas ämne och tillfälle till knot. Ty intet är så klandervärdt hos mäktiga herrar som oskälig gifmildhet eller för mycken njugghet. Och intet pryder så konungen som att

* Mjölkm.

härska med hofsamhet och vedergälla de män, som arbeta i hans tjänst, med kärlek. Och må konungen jämväl gifva sina gåfvor åt utlänningar, nämligen åt sådana, som hålla frid i hans rike och lida nöd. Och göre han det likväl så, att hans egna män ej glömmas.

Det nionde är, att han ej skall öfverträda eller bryta eller handla i strid mot Guds lagar eller inleda eller tillstädja ny sedvänja eller osed mot riksens lofliga stadgar och ej våldsamt skipa eller döma de ting, som hastigt komma honom i sinne, utan i allt göra rättvisa efter Guds lagar och riksens stadgar. Ty ej bör konungen utan urskillning befalla och intet utföra och öfvergifva rättvisan och härska med grymhet.

Det tionde är, att konungen framträder och visar sig sådan i alla sina gärningar, att han må vara värdig sitt konungsliga namn, flyende begärelsen och i sanning älskande ödmjukheten, ty så mycket högre och värdigare som konungen är än andra, så mycket ödmjukare skall han vara inför Gud, af hvilken all makt kommer. Ty Gud utkräfver lika sträng räkenskap af konungen i sin dom som af folket.

Godt och ondt i gammal lag och sed.

Till Magnus Eriksson.

(Åttonde boken, kap. 6.)

Guds son talade: »Jag sade dig förr, att konungen skulle älska allmogen* i sitt rike. Och då bevisar han, att han älskar den, när han låter den njuta god gammal lag och när ej grymma fogdar och länsinnehafvare eller tjänstemän, orättvise och uppbördsmän** spela herrar öfver allmogen, och om den ej tryckes eller plågas med ovana skatter, som åläggas den genom nya påfund och pålagor, och om den ej utarmas eller tynges med tung och ovan gästning. Dock må konungen till ledung och hedningarnas bekrigande ödmjukligen bedja om hjälp af rikets allmoge, om han behöfver. Men må han

---

* Här närmast i ordets gamla betydelse: »hela folket» men dock, såsom mgår af innehållet, särskildt med tanke på de lägre klasserna. ** Lat. texten r för dessa titlar kortare uttryckssätt.

akta på att behofvet och hjälpen ej blir till sedvänja eller hålles för lag.*

Må han också sträfva att bortskaffa och aflägsna onda och dåliga sedvänjor, som stå hindrande i vägen för själarnas frälsning, och i synnerhet den gamla onda sedvänjan, att när skepp stranda i storm på hans rikes stränder, besättningen rånas och plundras på det gods, som flyter i land. O, huru stor och hård grymhet är det icke att öka deras lidande, som förut lida. Ty det är öfvernog för de fattiga till sina sorgers ökande att hafva mist skeppet, att icke dessutom annat gods beröfvas dem. Därför skall konungen afskaffa dessa och andra dåliga sedvänjor i sitt rike, och han skall finna större nåd.»

Till drottning Blanka.

(Åttonde boken, kap. 10.)

Guds moder talade till bruden och sade: »Säg drottningen, att jag, barmhärtighetens moder, tog henne så som fräten äpplekärna, som ej var fager att se utan besk att smaka och vämjelig att svälja. Och dock planterade jag henne långt bort i annat land, att hon skulle bära god frukt, ty såsom trädet förer fram af sig löf, blomster och frukt, så skall hon bära dygdernas löf, gärna hörande Guds ord, som äro nyttiga för själen och som liknas vid trädens löf. Och tåle hon jämväl de ting, som äro Gud till ära och medmänniskor till nytta; då bär hon fagra blomster. Älske hon Gud och medmänniskor; då bär hon god frukt. Men nu talar hon gärna lättfärdiga ord och sådana saker, som hon kan förvärfva världens heder och välvilja med. Och därför omvände hon sig till mig, frambärande till min son med hörsel och ord och gärningar kärlekens frukt, som smakar honom ljufligt, det är hennes själ, som han af hjärtat åstundar att äga.»

---

* Birgitta framhåller här skillnaden mellan skatter, som beviljas »de gratia» (ödmjukligen) och dem, som uttogos »de jure».

Till konung Magnus och drottning Blanka.

(Åttonde boken, kap. 11.)*

Därefter, då en konung och en drottning hade fått två söner, aflade de renhets- och afhållsamhetslöfte till hvarandra. Och då Guds brud blef ombedd och åtspord, att hon skulle få veta Guds vilja därom, visade sig Kristus för henne och sade: »Skriften säger, att människan skall ej djärfvas att åtskilja det, som Gud sammanfogade. Hvem skall då behöfva förändra det, som är rättmätigt gjordt och helgadt i Guds lagar? Likväl må köttsligt och världsligt godt af tillräcklig orsak stundom förvandlas till andligt godt. Och då är ej upplösning af hjonelaget annat än ett slags förvandling, när de med vederbörlig eftertanke och afsikt gifva sitt samtycke till ett större godt af kärlek till Gud.

Men denne konung och drottning hade samtycke och afsikt, som syntes god och dock ej var rättmätig. Ty den ene af dem samtyckte till renhetslöfte till följd af het brånad och oloflig kärlek och sinnets flyktighet och ostadighet. Den andra samtyckte därtill af något slags lust att behaga människor och af ögonblickets ingifvelse och obetänksamt sinne, och för den skull att hon ej skulle känna födslosmärtorna. Därför är det tryggare och lofligare att återgå till den förra ordningen och äktenskaplig sammanlefnad, ty om de ihärdigt fortsätta en otillbörlig sak, uppstå kanhända frestelse och ånger öfver en oklok föresats. Och sedan kan däraf ett större ondt uppstå och anledning till förtal. Därför handle dessa två i dessa saker efter förståndiga människors råd. Ty det är ej synd eller skam att visligen återkalla det, som ovisligen är företaget eller börjadt.

*** Denna och föregående revelationers innehåll peka på ett mycket tidigt årtal. Sönerna Erik och Håkan föddes 1339 och 1340. Sedermera kommo ett par döttrar, och förmaningarna kunna då ej hafva gifvits just mycket senare än 1341. Men tydligt är också, att den här återgifna *nedskrifningen för bevaring* bland Birgittas skrifter *kan* hafva varit åtskilligt senare. Och i alla händelser gäller detta om de inledande orden i båda revelationerna.**

Varning för »Vargen» (Valdemar Atterdag).*

(Åttonde boken, kap. 16.)

Guds son talar till sin brud om en slug smickrare**, som en konung ville upphöja och taga till sin rådgifvare: »Den mannen du känner, som konungen nu vill taga till sin rådgifvare, är varg. Hvad plägar vargen göra annat än sluka, gripa och svälja.*** Därför säger jag, att om han vill vinna min vänskap, så vakte han sig och skilje sig från hans vänskap och umgänge och unne honom ej minsta fjät af jord, som han beder honom om. Och må han ej hjälpa honom med sina män eller med gåfvor, ty han har ett fårs ull,† men hans törst är osläcklig, och svekets gift är i hans hjärta. Men hör konungen hans råd och vill äga hans vänskap och slår sig lös med honom och tror fullt på honom, då skall han förkastas af mig och få mitt misshag och skall blifva många till ordstäf och åtlöje, hvilka skola säga: Se konungen är likare en åsna än en krönt höfding. Och jämväl må han rädas, att han skall mista riket med sorg.††

Sonen talar: »Denna drottning, som förut var mig kär, har nu vändt sig bakåt och söker mot min vilja af vargens säd äktenskapets frukt med sin frukt. Därför må hon veta för visso, att hon ej skall glädja sig åt frukt, och icke skall hennes säd slå djupa rötter, och ej skola inbyggarne glädja sig åt en arfvinge, emedan konungen ej har rätt till riket, enär den yngre ersatte den äldre.†††

---

* »Vargen» är hos Birgitta den stående benämningen på Valdemar Atterdag. De inledande orden synas visserligen ej passa in på denne utan tyckas åsyfta någon lågt stående person, som skulle upphöjts bland rådets medlemmar, men dessa inledningsord äro ej Birgittas utan redaktörens, d. v. s. biskop Alfons', och såvida han tänkt sig saken sådan, föreligger här ett misstag af honom. Uttrycket att »konungen ej skulle hjälpa honom med sina män» passar också illa, om det vore fråga om en undersåte. Dessutom visar slutet, att det tydligen är fråga om en äktenskapsförbindelse med »vargens» afkomma, hvilket för visso åsyftar giftermålet mellan Håkan och Margareta. Att här är fråga om Valdemar Atterdag, intygas också af den medeltida pamfletten »Commentarii historici super nonnullis revelationibus S. Birgittæ» (Scriptores rer. Svecic III: 1). ** Så enligt lat. texten; svenska texten har: »en smickrare och trollkarl.» *** Troligen citat ur Johannes ev. 10: 10; svenska texten har felaktigt »svika» för »sluka», latinet har: »rapiat et glutiat et fallat». † Så enligt lat. texten; den svenska har: »ty hans ord äro menlösa». †† Det följande finnes endast i den latinska texten. ††† Härmed syftas på att konung Magnus' yngre son Håkan blef utsedd till konung öfver arfriket Norge, medan den äldre, Erik, skulle erhålla valriket Sverige, hvilket enligt Birgittas mening var orättvist. Hon ansåg, att det borde varit tvärtom.

Varning för »Räfven» (Albrekt d. ä. af Mecklenburg).

(Åttonde boken, kap. 17.)

Kristus talar till sin brud sägande: »Konungen söker och åstundar räfvens hjälp och vänskap. Men hvad är räfvens sedvänja utan att skrymtaktigt låtsa sig vara död, på det att han skall kunna gripa enfaldiga fåglar. Och kommer han in i gåshuset, ej låter han sig nöja med att blott äta upp en gås, utan han dödar allesammans. Så ock denne. Om han får en del af landet, låter han sig ej nöja, förrän han får mer. Och då skall han utså missämja, ty infödde män skola ej sämjas med utlänningar. Därför må hans umgängelse undflys såsom en ettersprutande orms,* ty om han har framgång, skall han bringa landet till undergång och plocka de enfaldiga gässen. Därför skola konungen och rikets rådgifvare sträfva, att de penningar, som gifvits honom till morgongåfva, må betalas honom, ty som det heter i ordspråket: Bättre är att vara före var än efter snar.»**

Guds son talar:*** »Redan hafva de af räfvens och huggormshonans säd upphöjt åt sig ett hufvud, som kan plocka af fjädrarna men ej kan bringa bot, men detta skall ej vara dem till stor glädje och ej till rättvisans förökande, ty denna afkomma misshagar mig, och hans glada begynnelse skall fördunklas af ett sorgligt slut.»

Mot Bengt Algotsson? †

(Åttonde boken, kap. 19.)

Guds moder talar till Guds brud och säger: »Du undrar hvarför jag stundom säger *vi*, när jag talar med dig; och när

* Lat. texten: »såsom den giftiga ormens hväsande.» ** Konung Magnus' syster Eufemia blef 1336 gift med Albrekt d. ä. af Mecklenburg. Då den henne tillkommande hemgiften af 5,000 mark silfver ej kunde betalas, måste man pantsätta konungens inkomster af Skanör och Falsterbo, hvilket skedde 1339. Det är sålunda härför, som Birgitta varnar. *** Detta tillägg finnes endast i den latinska texten. Då det tydligen syftar på Albrekt d. y., som blef Sveriges konung, måste det sålunda vara gjordt efter 1363. Tydligt är dock, att yttrandet härrör från Birgitta. Jämför sjätte boken kap. 32 jämte anmärkningen samt fjärde boken, kap. 55. † Om denna uppenbarelse se anmärkningarna vid bokens slut.

min son talar till dig, säger han *jag*. Du skall veta, att det är för den skull, att när min son talar till dig, talar han å gudomens vägnar med dig, ty den Heliga trefaldigheten är *en* Gud. Men när jag talar, talar jag af den Heliga trefaldighetens makt och kraft, och de tre personernas ord är ett och samma, och därför säger jag *vi*.

Och säg nu denne konung, som du beder för, att kärlekens moder varnar honom för blygd, skam och skada. Ty blygd och skam vore, om herren satte sin träl i sitt ställe, och skada vore, om någon bortskänkte eller bortbytte en kista fylld med guld mot en tom kista, som vore till intet användbar. Så tänker denne konung att upphöja djäfvulens tjänare och är villig att lyda honom, hvilket förvisso är andlig skam. Därför svär jag vid Jesus Kristus, min son, att såframt han ej (i enlighet med de förståndiges tillstyrkan)* skiljer sig från honom och låter honom förblifva i ringa stånd efter sin släkt utan att gifva honom makt öfver en skärf, så skall jag gissla och plåga honom från hjässan till fotabjället, ända till dess han af värk och smärta säger: 'Förbarma dig öfver mig, Maria, ty jag retade dig till vrede.' För det andra varnar jag honom för fördärfvet, att han ej skall så värdera och älska en ringa hvila och ro, att han kommer till lång oro, utan må han hellre med kraft och omsorg arbeta i kärlek till Gud, att han må få det dyrbara och oförgätliga guldet (som är himmelrikets lön).** Men vill han lyda, som min son hafver sagt honom, då må han ej vara sorgsen, ty vi skola väl finna utvägar, på hvilka han må komma undan de ting, som äro påbörjade, utan världens försmädelse och skam och skada.»

S:t Dionysius' bön för Frankrike.***

(Åttonde boken, kap. 26 i svenska texten; Fjärde boken, kap. 103 i latinska texten.)

När jag var ensam och bad till Gud, såg jag, huruledes den helige Dionysius talade till den heliga Maria, Vår herres moder, och sade: »Du är barmhärtighetens drottning, åt hvil-

* Orden inom parentes endast i den latinska texten. ** Orden inom parentes endast i den svenska texten. *** Denna och två följande uppenbarelser skickades af Birgitta med biskop Heming i Åbo och prior Petrus i Alvastra, såsom denne

ken allt förbarmande är gifvet. Du är vorden Guds moder för olyckliga människors frälsnings skull. Förbarma dig därför öfver Frankrike, ditt och mitt, *ditt* ty några af dess inbyggare hedra dig efter sin förmåga, *mitt*, emedan jag är deras skyddshelgon och de hafva förtröstan till mig. Du ser, huru själarna äro stadda i fara hvarje timme och människornas kroppar slaktas såsom djur. Och det som tyngre är och hårdare är: otaliga själars nedfärd till helvetet såsom snö. Hjälp dem därför och bed till din son för dem, ty du är alla människors härskarinna och hjälperska.» Barmhärtighetens moder svarade: »Gå fram till min son och låt hans brud, som står här bredvid, höra hvad han skall svara!»*

Till konungarna af England och Frankrike Edvard III och Filip VI af Valois.**

(Åttonde boken, kap. 27 i svenska texten; Fjärde boken, kap. 104 i latinska texten.)

Guds moder talar till sin son: »Välsignad vare du, min son! Skrifvet är, att jag kallades välsignad, ty jag bar dig i min kved, men du svarade, att jämväl den är välsignad, som hörer dina ord och bevarar dem. Ty, min son, jag är den, som troget bevarade dina ord i mitt hjärta. Därför erinrar jag om ett ord, som du sade till Sankt Peter, när han sporde, om han skulle förlåta de syndiga ända till sju gånger, och du svarade: 'ända till sju gånger sjuhundrade gånger', utmärkande därmed, att så ofta någon ödmjukar sig med

---

senare själf intygar i kanonisationsprocessen, för att göra slut på fiendskapen mellan konungarna af Frankrike och England. Och, tillägger Petrus, då Heming fann dem mindre villiga att lyssna till det Guds ord, som skickats dem, blef han bedröfvad men fick tröst under sömnen, därigenom att Birgitta uppenbarade sig för honom och bl. a. lofvade honom en lycklig återkomst till fäderneslandet. Birgittas skrifvelse till Heming med befallning att lämna revelationerna läses i sjätte boken, kap. 34 (se ofvan sid. 95). *Dionysius*, Frankrikes skyddshelgon, skall i midten af 200-talet hafva grundlagt den första kristna församlingen i Paris. Han förväxlades sedermera med Dionysius Areopagita, Atens förste biskop.

* Fortsättningen följer i kap. 28 nedan. ** Se anm. till föreg. revelation. Med det »första djuret» åsyftas den franske och med det »andra djuret» den engelske konungen.

vilja att bättra sina synder, är du redobogen att utöfva barmhärtighet.»

Sonen svarade: »Jag bär dig vittne, att mina ord voro rotade och stadfästade i dig såsom den säd, som sås i fet jord och som gifver af sig hundradefald frukt. Så bära dina dygdefulla gärningar glädjens frukt åt alla; bed därför hvad du vill.»

Modern svarade: »Jag beder dig med den helige Dionysius och andra helgon, hvilkas kroppar hvila i Frankrike* och hvilkas själar äro i himmelriket, förbarma dig öfver detta land. Ty talande i liknelser för din bruds skull, som i andanom står här bredvid, ser jag liksom två de allra grymmaste djur, hvartdera af sitt slag. Det ena djuret är begärligast att uppsluka allt det kan få, och ju mer det äter, desto hungrigare är det, och aldrig mättas dess hunger. Det andra djuret försöker att upphöja sig öfver alla.

Dessa två djur hafva tre onda egenskaper: först förfärlig röst, för det andra äro de fulla af förfärlig eld, för det tredje åstundar hvart och ett af dem att sluka i sig det andras hjärta. Och ett af dem söker i det andras rygg att finna ingång till hjärtat med sina tänder. Dessa djurens förfärliga röst höres långt, och alla djur, som komma till dem med öppen mun, varda brinnande med deras eld, och därför råka de i dödens våld. Och de djur, som komma till dem med sluten mun, rånas på sin ull och gå bort nakna.

Med dessa två djuren förstås två konungar, nämligen Frankrikes och Englands. Den ene konungen mättas ej, ty hans strid kommer af girighet, den andre söker att komma högre upp, och båda äro de vreda af girighetens eld. Dessa djurens rop och röst är denna: Tag guld och världens rikedomar och spara ej kristna människors blod! Hvartdera djuret önskar det andras död, och därför försöker hvartdera att skada det andra. Och den önskar anställa skada i ryggen, som önskar, att hans orättvisa skall höras vara rättvis och den andres rätt skall sägas vara orätt, den andra sträfvar att skada hjärtat från bröstet, nämligen den, som vet sig hafva rätt, och därför gör han stor skada utan att akta andra människors elände och förtappelse och utan kärlek till Gud i sin rätt. Och han söker ingång i den andres bröst, ty han har större rätt till riket, och med den rätten komma högfärd och

* Latinska texten säger: »i detta land».

vrede. Men den andre har mindre rättvisa, och därför brinner han af begär.

Andra djur, som komma med öppen mun, äro de, som komma till dem för girighets skull, för att få sina munnar fyllda af dem, som kallas konungar och äro förrädare, ty de gifva rikligt och öfverflödande med penningar och gåfvor i deras munnar och göra dem så heta och brinnande till strid, att de falla i dödens våld; och då tager världen deras ägodelar till sig, och jorden tager deras kroppar, där maskar fräta dem, och djäflarna taga deras själar. Och så röfva dessa två konungar många själar från min son, hvilka han återlöste med sitt blod. Men de djur, som beröfvas sin ull eller sitt skinn, äro de menlöse män, som låta sig nöja med sina ägodelar och gå till strid i den mening att de tro sig hafva rätt och tro striden vara rättvis. Och därför rånas de på sin ull, det är sin kropp, genom döden. Men deras själar, nakna genom förlusten af sina kroppar, upptagas till himmelen, ty min välsignade son förbarmar sig öfver dem.»

Sonen svarade: »O min käraste moder, du ser allting i mig; säg, medan denna min brud hör på, som i andanom står här bredvid, hvad rätt hafva dessa konungar att blifva hörda eller att dem skall nåd göras?»

Modern svarade: »Jag hörer tre röster. Första rösten är dessa konungarnas; en af dem tänker så: 'Om jag nu hade mitt, ville jag nu ej hafva den andres, men jag rädes att mista alltsammans'. Och till följd af denna rädsla, som är att han rädes världens försmädelse och skam, vänder han sig till mig och säger: 'O Maria, led mig!' Den andra rösten är folkets, som dagligen beder mig att fred må slutas. Den tredje är dina utvaldas, som ropa och säga: 'Ej gråta vi de dödas kroppar, ej förlust, ej fattigdom, utan vi gråta själarnas fall, som dagligen äro stadda i våda. Och därför, o kära härskarinna, bed din son, att själarna måtte frälsas'. Därför, o min käre son, förbarma dig öfver dem!»

Sonen svarade: »Skrifvet är, att upp skall låtas för dem, som klappa på dörren, och dem svaras, som ropa, och dem gifvas, som bedja. Men liksom hvar och en, som klappar, är utanför dörren, så äro dessa konungar utanför dörren, ty de hafva ej mig inom sig. Och dock skall för din skull upplåtas för dem, som bedja.»

Förslag till fred mellan Frankrike och England.

(Åttonde boken, kap. 28 i svenska texten; Fjärde boken, kap. 105 i latinska texten.)

Guds son talar: »Jag är den konung, som alla skola frukta och hedra. Likväl skall jag för min moders böner sända Frankrikes och Englands konungar mina ord. Jag är sann frid, och hvarest frid är, där är jag sannerligen. Och om dessa två konungar, Frankrikes och Englands, vilja hafva frid, skall jag gifva dem världslig frid. Men sann frid kan ej fås utan att sanningen och rättvisan älskas; och emedan den ene konungen har rätt, därför täckes mig att frid stiftas genom äktenskap, på det att riket må komma till rätter arfvinge. För det andra vill jag, att de vare ett hjärta och en själ och föröka den heliga kristna tron, hvarhelst de kunna med framgång göra det till min heder. För det tredje må de afskaffa odrägliga skatter och svekliga påhitt och älska sina undersåtars själar. Men om den konungen, som nu innehar riket, ej vill lyda, då skall han veta för visso, att han ej skall hafva lycka eller framgång i sina företag, utan han skall ända sitt lif i sorg och lämna riket efter sig i förvirring, och hans son och hans släkt skola vara i olycka och förnedring och skam, så att alla skola förundra sig. Men vill den konungen lyda, som har rätt, då skall jag hjälpa honom och strida för honom; men vill han ej lyda, då skall han ej nå sitt mål, utan han skall mista hvad han fått, och en sorglig utgång skall förstöra och förmörka hans lyckliga begynnelse. Men icke desto mindre, när franska folket visar sann ödmjukhet, skall riket komma till laglig arfvinge och lycklig frid.»

Till Israel Birgersson.

(Åttonde boken, kap. 29 svensk text; Sjätte boken, kap. 95 lat. text.)

När en stor och rättvis höfding af Sveriges rike, hvilken hette Herr Israel, flera gånger och med många böner kallades af konungen till högre värdighet och till rikets styrelse men

han önskade fara mot hedningarna och dö där i striden för den heliga tron till Guds ära och ingalunda var benägen att mottaga samma värdighet, då talade Guds moder till Kristi brud, sägande:* »Om de, som känna rättvisan och hafva vilja att verkställa den, neka att åtaga sig arbete eller börda för Guds ära, huru skall det rikets makt bestå? Sannerligen, då är det ej rike utan snarare röfvarkula och rånarebo, hvarest de orättfärdige härska och upphöjas och gode och rättvise förtryckas. Och därför skall den gode och rättvise af kärlek till Gud och af sin goda vilja dragas att mottaga och åta sig att styra folket, på det att han må hjälpa många. Men de som åstunda och fika efter herradöme och styrelsemakt för världslig äras skull, de äro ej rätta höfdingar utan snarare de värste rånare. Och därför må denne min vän Israel mottaga detta rikes styrelse och värdighet till Guds ära och alltid hafva sanningens ord i munnen och rättvisans svärd i handen och ej se på eller böja sig efter människornas tycke eller efter fränder eller vänner eller tjänare och ej sätta någon människa så högt, att rättvisan försummas. Och jag säger dig, att det skall sägas om denne: 'Han utgick från sitt fädernesland manligt, hedrade Guds moder uppriktigt och tjänade Gud trofast. Därför skall du veta, att jag skall leda honom en annan väg till mitt rike,** på samma sätt som de tre konungarna, som första gången offrade åt min son, återkommo på en annan väg till sitt rike.»

Så hände också för visso alla dessa ting därefter. Ty sedan många år framlidit, drog denne herre Israel ut af sitt fädernesland mot otrogna hedningar och kom till Riga i Tyskland,*** hvarest han blef sjuk. Och när han kände sig vara döden nära, begaf han sig med några tjänare till domkyrkan där i staden och satte en dyrbar guldring på fingret af Vår frus bild, som där dyrkas med den största vördnad, och lämnade där kvar ringen och sade högt till bilden†: »Du är min härskarinna, och du var mig alltid ljufvast, och därpå tager jag dig till vittne, och därför lämnar jag min själ åt din försyn och barmhärtighet.» Därefter tog han fromt den heliga kyrkans sakramenter och dog sedan.

---

* Här åsyftas, att Birgittas broder Israel, som önskade deltaga i Magnus Erikssons ryska fälttåg 1348, var obenägen att mottaga riksföreståndarskapet under konungens frånvaro, hvartill han likväl förmåddes af Birgitta. ** Det återstående af meningen saknas i latinet. *** Så också i latinet (»in Alemanniam»). † Orden »till bilden» saknas i latinet.

Därefter bad Guds brud för honom, och Guds moder talade och sade så om honom: »Han gaf mig sin kärleks guldring, åstundande mig till brud. Därför skall du (min dotter)* sannerligen veta, att han älskade mig ej af halft hjärta, medan han lefde, utan af hela sitt hjärta, och i alla sina domar och gärningar fruktade han min son. Och därför säger jag, att med min sons hjälp ledde jag honom till himmelriket på den väg, som var honom mest nödvändig och nyttig, och jag framställde honom för heliga änglars och helgons härskaror i himmelriket, af hvilka han var mycket älskad. Och det var honom nyttigt att dö utomlands,** på det han ej skulle hindras af världsliga omsorger, om han dött i sina fränders armar. Visserligen, hans goda vilja behagade Gud lika mycket, som om han hade dött i hednaland, stridande mot hedningarna för den heliga tron.

Den stora draken.***

(Åttonde boken, kap. 31.)

När jag stod bedjande till Gud, syntes mig himmeln som mörk och solen och månen skinande i skäraste klarhet, och deras ljus sträckte sig vida öfver himlarna. När jag såg till noggrant, såg jag, att goda och onda änglar stredo mot solen och mot månen. Men de mäktade icke vinna, förrän det for upp i himmelen en stor skräckinjagande drake, som solen och månen gåfvo sin klarhet. Och då blef genast solen blek och svart, och månen flydde under jorden. När jag såg på jorden, såg jag henne full med krypande maskar och ormar, som åto grödan på jordens yta och stungo männen och dråpo dem med sina stjärtar, tills solen nedföll i vattnets djup.

Sedan därefter elfva år voro framfarna, hörde jag Kristi röst sägande till mig: »O, min brud, minns hvad jag tedde dig i Stockholm af en mörk och stormande himmel. Och nu skall jag uttyda för dig hvad det betyder. Himmeln, som jag visade dig så mörk, är detta Sveriges rike. Ty detta rike,

* Orden inom parentes endast i latinet. ** Dessa ord saknas i latinet.
*** Om denna uppenbarelse, som enligt äldre uppgifter skall åsyfta Bengt Algotsson, se anmärkningarna vid bokens slut.

hvilket skulle vara såsom himmeln, lugnt och rättvist, jagas och kväljes af bedröfvelsens storm och nedtrampas och fördärfvas af vrånghet och skatter. Och det är ej underligt, då konungen och drottningen, hvilka skulle skina som solen och månen, nu äro mörka och svarta som kol, ity att de äro förvandlade i vilja och seder och hafva hedrat och upphöjt en man af ödlesläkt, att han skall nederslå mina vänner och hederliga enkla män. Därför skall du veta, att den draken skall hastigare med skam nedfara, än han uppfor. Och bland mina vänner, som äro såsom änglar i lefverne, bland dem äro somliga, som äro smittade och orena såsom onda änglar. Och de onda skola lyftas och frälsas ur sin bedröfvelse. Och solen skall blekna, till dess hon kommer ur kronan, emedan han ej med rättvisa vill stå i kronan. Och skall det sägas om honom, att efter hans glans är hans mörker mångfaldigt större.»

Svenska väldets område och odelbarhet. Arfsrätten till Norge.

(Åttonde boken, kap. 41 svensk text; Fjärde boken, kap. 3 lat. text.)

Guds brud talade till Kristus och bad för Sveriges rike sägande (bland annat):* »O min Herre, vredgas ej, om jag frågar. Jag hörde af skriften, att intet får förvärfvas eller afhändas med orätt och att intet illa förvärfvadt må behållas mot rätten. Nu har denne konung ett land, som några säga, att han har med rätt, och andra säga tvärtemot. Och därför undras, om du fördrager hos honom det du straffar och ej vill tillåta hos andra?» Gud svarade: »Efter syndafloden återstodo inga andra människor än de, som voro i Noaks ark, och från dem härstammade en släkt, som kom österut, hvaraf några kommo till Sverige; och en annan släkt kom västerut, och några som härstammade från den släkten, kommo till Danmark. Och de som först började att dyrka den jorden, som ej var kringfluten med vatten, de tillägnade sig ej något af deras land, som bodde på öarna, utan hvar och en lät sig nöja med hvad han hade; såsom skrifvet är om Lot och Abraham, att Abraham sade till Lot: 'Om du går till höger hand,

* Orden inom parentes endast i svenskan.

så skall jag gå till vänster', som om han ville säga: 'hvad du tillägnar dig, det skall vara ditt och dina arfvingars.' Och därefter kommo under tidernas lopp domare och konungar, som läto sig nöja med sina land och ej sökte tillägna sig deras land, som bodde på öarna och på andra sidan hafvet, utan hvar och en stannade i sina förfäders landsändar och landamären.»*

Guds brud återtog: »Om någon del af riket afhändes genom några gåfvor, skulle då ej den delen återkräfvas af de efterkommande?» Gud svarade henne: »I ett rike förvarades en krona, som tillhörde konungen. Och då folket i riket ansåg sig ej kunna vara utan konung, valde det sig konung och lämnade honom kronan i förvar, som återigen skulle lämnas åt den konungen, som kom efter honom. Om den konungen, som sålunda var utvald eller kommen till riket, ville minska eller afyttra någon del af kronan, sannerligen, den efterföljande konungen kunde och borde återfordra den delen, ty ingen förminskning får ske med kronan, och ej får konungen minska eller bortskänka rikets krona i sina dagar utan till äfventyrs af giltig anledning. Ty hvad är rikets krona annat än den konungsliga makten, och hvad är riket annat än folket, som är hans underlydande i riket? Och hvad är konungen annat än folkets och rikets målsman** och försvarare. Därför skall kronans bevarare och försvarare ingalunda sönderskifta eller afyttra eller minska kronan till skada eller orätt för den konung som kommer efter.»

Bruden fortfor: »Men om konungen tvingas af nödvändigheten eller genom våld att bortlämna någon del af kronan?» Vår Herre svarade: »Om två män vore i tvist och den mäktigare af dem ej ville göra någon eftergift eller fred, utan att den andres finger högges af, hvilkens vore den afhuggna fingern, om icke dens, som fick och led skadan. Så är det jämväl med riket. Om någon konung minskade riket med någon del till följd af nödtvång eller fängelse, då tillhör det i sanning den efterföljande konungen att kräfva tillbaka

---

* I och för sig är svaret ej tydligt. Här åsyftas nog ej Skåne, Halland och Blekinge, ty svaret skulle då kunna tolkas så, att Sverige ej hade någon rätt till dessa landskap, men detta var faktiskt ej Birgittas åsikt, utan fråga är väl om de sid. 164 anm. 2 omtalade besittningarna, och Birgitta vill draga den naturliga gränsen mellan svenskar och danskar vid Öresund. ** Så torde det fornsvenska 'midhlare', lat. mediator, böra tolkas. Södervall upptar här i sitt lexikon med tveksamhet betydelsen 'härskare', som dock ej ger god mening.

den delen, ty konungen är ej kronans *herre* utan hennes *vårdare*, och nöd gör ej lag.»*

Hon frågade: »Om konungen under sin tid hade förlänat någon herre någon del af kronan och, sedan konungen var död, den herren och hans efterkommande behölle det länet som sitt eget, borde det ej återkräfvas?» Gud svarade: »Visserligen skulle det landet komma tillbaka till sin laglige herre, det är till den konung, som var arftagare till den konung, som förut fanns, och som gaf landet i förläning.»

Hon fortsatte: »Om en del af kronan vore pantsatt till någon för skuld och han uppbure däraf penningarna och skulden under många år och sedan doge, och området komme sedan i en annans händer, som ej hade någon rätt därtill, då det ej var förlänt eller pantsatt till honom, utan han hade fått det af ett tillfälle men ville ej släppa det utan penningar, hvad vore i sådant fall att göra?» Vår herre svarade: »Om någon hade en guldklimp i sin hand och sade till den, som stode bredvid: 'Denna guldkula är din; vill du hafva den tillbaka, så gif mig lika många skålpund guld'. För visso, honom skulle gifvas så många skålpund. Ty hvar något land förvärfvas med makt och besittes i fred, skall det på ett förståndigt sätt återkräfvas och efter uppskattad godtgörelse återförvärfvas. Och liksom, då den valde konungen höjes upp på en viss sten** för att beskådas af folket, han betecknas hafva makt och besittning öfver de öfre delarna af riket, så hör äfven landet i de nedre delarna till riket, både genom ärftlig rätt och genom köp och återköp.*** Därför skall konungen bevara hvad han fått med fara att, om han handlar annorlunda, han skall förlora väldet och komma ur kronan.»

Ytterligare talade bruden till Gud: »O Herre, vredgas ej,

---

* Att bestämda händelser åsyftas är självklart, men hvilka torde vara omöjligt att afgöra, då förefintliga dokument ej kunna göra anspråk på fullständighet. Erinras må blott, att konungen t. ex. 1339 blef nödtvungen att pantsätta marknadsinkomsterna af Skanör och Falsterbo till svågern Albrekt af Mecklenburg, emedan han ej kunde betala den stadgade hemgiften till sin syster Eufemia, att Henrik af Holstein, som deltagit i ryska fälttåget, 1352, erhöll i förläning Kalmar; samt att konung Erik 1356 förlänade södra Halland åt sina kusiner, hertigarne Henrik och Albrekt af Mecklenburg. ** Eller kanske bättre: »höjes (lyftas) upp öfver en viss sten» (elevatur super lapidem qvendam); det är ju tydligen formaliteterna för konungavalet vid Mora stenar, som här åsyftas. *** Denna och följande mening finnas endast i den latinska texten. De »öfre» och »nedre» delarna (partes superiores, inferiores) torde beteckna landet »ofvan» och »nedan» skog. Sammanhanget med det följande kan dock tyda på att med de nedre delarna särskildt åsyftas Skåne, Halland och Blekinge.

om jag frågar än en gång. Denne konung har två söner och två riken. I det ena riket tillsättes konung med ärftlig rätt och i det andra efter folkets godtycke. Men nu är gjordt tvärtemot, ty den yngre sonen är tagen i arfriket, den äldre i valriket.» Gud svarade: »Hos deras utväljare funnos tre olämpliga egenskaper, och den fjärde fanns i öfverflödande grad: otillbörlig kärlek, låtsad klokhet, smicker åt dåraktiga människor, misströstan till Gud och rikets allmoge; och därför var deras val mot rättvisan och mot allmogens gagn och nytta. Och på det att fred må hållas till allmogens nytta, är det rådligt och nödvändigt, att den äldre sonen återfår arfriket och den yngre kommer till val. I annat fall, om så ej sker och ej de förra handlingarna göras om, skall riket taga skada, rikets allmoge undertryckas, missämja uppkomma, sönernas dagar skola förbittras, och deras riken skola ej vara riken utan såsom skrifvet står: De mäktiga skola nederfara af sina säten, och de som gå på jorden skola upphöjas.*

Se, jag framställer för dig två riken. I det ena är val, i det andra arf. Det första, där det är val, är kullstörtadt och plågadt, ty den riktige arftagaren utvaldes ej, och det var deras skuld, som verkställde valet, och hans begär, som åtrådde riket. Men Gud straffar ej sonen för faderns synder och vredgas ej i evighet utan skipar och upprätthåller rättvisa i himmelen och på jorden. Därför skall det riket ej komma till sin förna ära, förrän rätt arfvinge kommer, antingen på fäderne- eller mödernesidan.»**

---

* Håkan, den yngre sonen, utsågs till Norges konung genom föreningen i Varberg 1343, där också Erik utsågs till Sveriges *tronföljare*, hvarefter han i dec. 1344 valdes till *konung* (in spe), väl som ett soulagemang. Det kan väl ej förnekas, att ur rättens synpunkt Birgittas resonemang är obestridligt. Den äldre sonen Erik borde haft självklar arfsrätt till Norge, hvaraf visserligen icke följer, att Håkan skulle haft någon rätt till Sverige. Birgitta uttrycker sig också härom med en viss försiktighet, då hon säger, att den yngre borde »komma till val» (junior ad electionem veniat). Det är kanske att lägga in för djupsinnig mening häri, om man försöker tolka detta såsom ett försök att rädda äfven valriket åt Erik eller åtminstone som en önskan härom. Sammanställer man det med Birgittas ängsliga omsorg om att ej någon del af Sverige ginge förloradt, har man dock svårt att helt värja sig från intrycket, att hon kunnat önska de båda landens förening under en konung. Andra förklaringar till hennes omsorg om att Eriks rätt till Norge ej skulle förspillas kunna dock tänkas. ** Det sista stycket (från och med »Se, jag framställer för dig») är hvarken till form eller innehåll någon omedelbar fortsättning på hvad som går före. Det ser ut att vara författadt efter Eriks död och är i alla händelser skrifvet minst 10 år senare än vissa andra delar af uppenbarelsen i öfrigt.

Till konung Magnus efter hans misslyckade fälttåg mot ryssarna.*

(Åttonde boken, kap. 47.)

Himmelrikets drottning visade sig för Guds brud och sade till henne: »Hör mig du, som ser andliga ting, och kom med mig till samtal i den Helige ande. Jag är ett fylldt käril, ty på samma sätt som det käril, som står under någon ström, fylles af vattnet, och så som vattnet flyter öfver och kärlet alltid är fylldt af strömmens flytande, så fylldes min själ, när den var skapad och förenad med kroppen, af den Helige andes ströms inflytande, och däraf blef den sedermera aldrig uttömd. Och hvar och en, som kommer till mig med ödmjukhet och rent hjärta, skall få hjälp af den Helige ande. Därför må jag väl kallas ett fylldt käril. Ty medan jag var i världen, kom Guds son i min lekamen med denna strömmens inflytande och fick af mig både kött och blod och dvaldes i mig, till dess han föddes af mig genom den födelse, som anstod Guds son. Och när han var född och kom i mina händer, gladdes änglarna och bådade frid på jorden. Därefter släpades min son till dödens lidande med fri vilja. Då rämnade hans hud af gisselslagen, benen söndersplittrades af spikarna, hjärtat brast, och alla lemmarna dogo. Detta dödsfall var så stort, att däraf minskades djäfvulens makt, och himmelrikets portar upplätos. Därför liknar jag min sons lidande vid tordön, hvars annalkande höres, förrän den hårdaste knallen kommer, och långt därefter. Så kungjordes min sons lidande länge genom profeterna, förrän han led; och när min son dog, då var starkaste knallen och ljudet, och det hördes långt efter hans lidande och predikades, och många gåfvo med glädje sitt lif för detsamma. Men nu är min son så glömd, att många räkna hans död för intet. Somliga säga sig ej veta, om hans lidande och död ägt rum eller ej. Somliga veta det och akta det ej

* Fälttåget riktades dels mot ryssarna och deras tsar Simeon, som man uppgaf ämna omvända sig från rysk-ortodox till katolsk tro, dels mot de ännu hedniska ingrerna, som skulle kristnas. Konung Magnus var särdeles angelägen att få sitt företag betraktadt såsom ett korståg, och Birgitta ville, att det skulle göras allvar häraf, i hvilket fall hon trodde sig kunna försäkra konungen om himmelens bistånd. Emellertid följdes ej hennes råd.

eller fråga därefter. Men få äro de, som minnas hans död med kärlek. Ty för den skull att min sons lidande skulle ihågkommas, därför kommo de Guds ord i världen, som äro dig af Gud visade.

Och fördenskull är du sänd till denne Sveriges konung, hvilken är snärjd i många syndasnaror. Sedan han befriats från afgrundsandarna, tog jag mig honom till son, åstundande att göra af honom min stridsman till Guds ära. Men när djäfvulen såg det, harmades han mot honom såsom fordom mot Moses, då denne utkastades i vattnet men af Gud styrdes till land. Och ehuru Moses sedan blef bränd på tungan, så talade han dock det som täcktes Gud och flydde af fruktan från Egypten men kom genom Guds försyn åter till Farao. Sammalunda gjorde djäfvulen med konungen: han kastade hans hjärta i böljan,* att han skulle samla en stor här och sedan draga sig ur striden till följd af armod och hunger.** Och ett visst antal män föreskrefs honom. Och konungen tänkte så till följd af djäfvulens ingifvelse: 'Guds vänner hafva ej något begrepp om strid, därför skall jag söka och finna män, som äro kunniga i strid.' Och sedan skickade djäfvulen honom många af sina tjänare, genom hvilkas råd han skulle styras. Sålunda visades det för konungen, hvilka och hvad för slags människors råd han skulle lyda.

Konungen blef jämväl tillrådd, att präster och munkar, som voro af bepröfvadt godt lefverne, skulle följa honom,*** och det var gjordt af den Helige andes skickelse, mot djäfvulens klokskap. Visserligen, djäfvulen visste väl, att den tid ej var långt borta, då Gud ville visa, huru striden skulle ske. Djäfvulen vet jämväl, att många finnas i hedendomen, som i sin villa och vantro, anse sig vara upplysta, men att också många finnas, som önska känna den heliga kristna tron. Och därför

---

* Latinet har här som på många andra ställen ordet 'procella', 'storm', där svenskan har 'bölja'; jag tror dock ej, såsom Södervall, att 'bölja' är oriktig öfversättning, ty här är ju en jämförelse med Moses. ** Birgittas föregående råd till Magnus angående härens sammansättning läses i åttonde boken kap. 44, där det heter: »Honom syntes präktigt att gå fram med stor här och mycket folk, och han visste ej och såg ej, hurudant elände som gömdes innantill, och aktade ej på huru mycken hunger och sorg därefter skulle komma och att hans tjänare utgingo eländige af hunger och kommo eländigare tillbaka. — — — Men om han går med ödmjukhet och liten här, skall jag (Kristus) uppfylla hans förstånd med gudomlig vishet. — — Säg honom därför, att han ej rädes utan sätter sitt hopp till mig.» *** I en föregående uppenbarelse (åttonde boken, kap. 43) hade Birgitta rådt konung Magnus härtill i samma ordalag, som här äro använda.

önskade djäfvulen, att i nådetiden skulle sändas till hedningarna sådana, som voro fåkunniga och fulla af girighet. Och därför skulle Guds vänner, präster och munkar, vara redo att med gudlig vishet svara hedningarna, som kommo och ville värja sin villa och vantro. Många saker äro dig också sagda, som ej skola genast fullbordas, utan orden skola bevaras till förutbestämd tid. Ty vet, att Gud förutsade för Moses många ting, som ej fullkomnades i samma ögonblick. Så var ock konung David långt förut bådad och utvald, förrän han kom till makten. Därför skola Guds vänner tålmodigt vänta och ej slappna i sitt arbete.

Vi sade jämväl, att bröder af Dominicus, Franciscus och Bernhards regler skulle utgå och följa konungen till hedningarna, ty dessa tre ordnar böra först kallas till hedningarna, emedan klostren skola grundläggas af dem, som i sanning förslå världen och som ej hafva annan vilja än att hedra Gud och vara hans vänner. Nu tänka somliga af dessa bröderna så: 'Hvar är folket, som vi skola predika för, hvar äro städerna, som vi skola bygga?' På samma sätt sade Israels folk till Moses: 'Hvar är landet, som är oss lofvadt? Bättre hade oss varit att hafva suttit kvar i Egypti land öfver köttgrytorna än lida nöd i öknen af hunger och vedermöda.' Dock kom Israel till det landet, som var dem lofvadt, ehuru somlige knorrade. Därför skall konungen alltid hafva med sig gudfruktiga präster, sådana som frivilligt vilja följa honom af kärlek till Gud, och vakte han sig för att hafva giriga präster.»

Därefter sade barmhärtighetens moder: »Hör hvad jag nu skall säga: Den konungen, som jag förr kallade min son, är nu vorden olydnadens son. Två riken bevarades åt honom, då han var barn. Och när han kom till skälig ålder, styrde han orättvist och gjorde allting utan förstånd. Men Gud var ständigt tålmodig mot honom och bevisade honom jämväl andliga välgärningar, när han vände hans hjärtas kärlek till Gud. Därmed säger jag honom och för honom till minnes tre saker, som Gud gjorde med honom. Ofta händer det, att barnet är så starkt fäst i moderns lif, att det ej kan skiljas från henne. Och när någon förståndig kvinna ser detta, tänker hon och säger för sig själf: Om detta barnet är längre i moderns lif, då dö de båda, men skiljes det, så kan barnet lefva, äfven om modern dör. På samma sätt var denne konungen bunden till sin moder världen, och hade han längre stannat

hos henne, hade han slutligen blifvit död till helvetets straff. Men jag, himmelrikets drottning, gick till konungen och skilde honom från kärleken till världen. Och därmed att jag gick till konungen förstår och menar jag den Helige andes ingång i hans hjärta, ty hvar Guds ande ingår, där ingår Fadern med den Helige ande och Sonen med Fadern och Anden.*

För det andra må konungen ihågkomma, hvilken nåd som är öfvad i hans rike, däruti att min son, hvilken sitter i den högsta maktens säte, oupphörligt talar med dig, som är född i hans rike. Och denna nåd bevisade jag konungen, för att han skulle göra Gud heder och sin egen själ båtnad. Och jag visade jämväl genom dig, huru han skulle visligt styra sitt rike och varmt älska sitt rikes menighet samt huru han skulle ställa sitt lefverne kroppsligen och andligen till Guds ära.

För det tredje råder jag honom komma ihåg, huru han var utvald att föra den heliga kristna tron till hedningarna, om han ville. Men hör nu hvad denne konung gör: Jag, barmhärtighetens moder, kallade denne konung min nya son, ny, därför att han nyligen hade kommit till helig lydnad. Och jag lofvade honom genom dig, att jag ville vara härskarinna och beskyddarinna öfver hans här och hans rike och att jag skulle sörja för honom i fiendernas land. Och så skedde, ty fred rådde i hans land genom Guds försyn för mina böners skull. Och jag sörjde för honom i fiendernas land, då jag på ett ställe samlade alla hans mäktigaste fiender, som jag skulle öfverlämna åt honom.** Kort därefter gingo till konungen djäfvulens verktyg, som voro fyllda af elakt uppsåt och ondskefull anda, och hvilka mera förtröstade på människohänder än sin skapares hjälp. Och deras begär var mera till världsliga ägodelar än att frälsa själarna. Deras tunga rördes och väcktes att tala af honom, som rörde Judas' tunga till att sälja sin skapare, hvilkas tänder upplyftes med djäfvulska fingrar och hvilkas kalla läppar voro smorda med djäfvulskt etter. Därför smakade dem ej gudlig kärlek, utan de hade falskhet i sin mun och utspottade sanningens ord. Och konungen lydde deras ondskefulla råd och lopp fram och tog

* Här äro 13 rader uteslutna, som variera det närmast föregående. ** Härmed åsyftas fästet Nöteborg, som intogs af svenskarna. Många fångar gjordes, och svenskarna rådde till att döda dem, men tyskarna menade, att konungen borde låta dem med ed förbinda sig att antaga den rätta tron och sedan frigifva dem mot en hög lösepenning. Ryssarna gingo eden och fingo draga bort men kommo tillbaka med en väldig här och återtogo borgen, hvarvid besättningen nedhöggs.

bort ur mina händer mina hopsamlade fiender, som stodo emot den heliga tron, och då blef jag kvar med tomt sköte. Och konungen lät vargarna löpa och lämnade lammen i vargarnas käftar,* hvilka voro färdiga att sönderrifva fåren och äro fyllda med större ilskas etter.

Sådana ting framgingo af djäfvulens svekliga eggelse, ty konungen försmådde Guds vänners råd, ej aktande Guds hjälp och ej tänkande på mina råd. Och han kom åter hem till sitt land utan någon vinst och förtryckte sitt rikes inbyggare och är vorden olydig mot Gud och människor och har brutit sitt riddarlöfte och sin ed. Men såsom modern plägar blidkas mot sonen, när han beder om förlåtelse, så säger jag honom nu: O, min son, vänd dig om till mig, och jag skall vända mig om till dig. Stå upp af ditt fall efter Guds vänners råd. Och detta är det sista bref, som jag skall sända honom.»

Tre konungar inför domen.

Magnus Eriksson, Magnus Ladulås och Erik XII (?)

(Åttonde boken, kap. 48.)**

Hvarför Guds ord stundom äro dunkla.

Guds moder talade till Kristi brud och sade: »O dotter, jag har förr sagt dig, att det var det sista brefvet, som skulle sändas konungen, min vän. Men detta skall förstås om de ting, som röra hans enskilda person och mig. Ty om någon sutte och hörde något nyttigt sjungas, som anginge hans vän, och sade honom det, vare sig det vore en glädjesång eller ett bref med hälsosamt klander, så vore både den som sjöng och den som diktade värda belöning. Så vill ock Guds rättvisa, som dömer med billighet och gör rättfärdighet med misskund, sjunga rättvisa och misskund. Därför må hvar och en höra, som vill höra, att detta ej är förmaningsbref utan en rättfärdighets- och kärlekssång. Ty när

---

* Lat. texten: »händer». ** Till följd af denna uppenbarelses stora längd har den försetts med några underrubriker af öfversättaren. Se för öfrigt anmärkningarna till densamma vid bokens slut.

fordom bref skickades till någon,* innehöll det brefvet förebråelse och förmaning; det förebrådde otacksamhet för välgärningar och förmanande till sedernas förändring. Men nu sjunger den gudomliga rättvisan en skön sång, som angår alla, och hvilken som hör den sången och tror på den och handlar efter den med gärningarna, skall finna frälsningens och det eviga lifvets frukt.

Nu kan du spörja, hvarför Guds ord sägas så dunkelt, att de på olika sätt kunna uttydas och stundom förstås på ett sätt af Gud och på ett annat af människorna. Jag svarar: Gud är lik den man, som gör brändt vin eller brändt vatten, som göres och tillagas af vin. Denne tillverkare har många rör, hvilka somliga gå upp och somliga gå ned och genom hvilka vinet stundom stiger uppåt och stundom strömmar nedåt till följd af eldens och värmens kraft och hetta, till dess det blir färdigt. Så gör Gud i sina ord. Stundom stiger han uppåt genom sin rättvisa, och stundom sänker han sig ned genom sin barmhärtighet, så som syntes med den konung, för hvilken profeten å rättvisans vägnar förkunnade, att han skulle dö, medan barmhärtigheten likväl gaf och tillade honom flera år att lefva.** Och stundom sänker sig Gud ned genom framförande af enkla ord och kroppsliga uttryck, och stundom höjer han sig i andligt förstånd, såsom visade sig med David, till hvilken många ting sades såsom åsyftande Salomo, men hvilka skulle förstås om och fullbordas af Guds son. Stundom talar Gud om kommande ting på samma sätt som om närvarande och menar och rör både kommande och närvarande, ty alla närvarande ting och alla förflutna och kommande äro hos Gud såsom i en punkt eller ett ögonblick. Och ej skall du undra öfver att Gud talar i dunkla uttryck, ty det sker af femfaldig*** orsak. Den första är, att Gud skall visa sin stora barmhärtighet, på det att ej någon, som hör Guds rättfärdighet, skall misströsta om hans barmhärtighet, ty när människan vänder sin vilja från synden, ändrar Gud sin hårda dom. Den andra orsaken är den, att de, som tro på rättvisan och Guds löften, skola desto härligare krönas för sin tro och tålmodiga

---

* Nämligen till Magnus Eriksson. Uttryckssättet beror på, att Birgitta ej brukar utsätta de åsyftade personernas namn. ** Hiskia, se Esaias 38. *** Den latinska texten säger oriktigt »fyrfaldig», och upptager i det följande tredje orsaken två gånger, säger sålunda: »tredje orsaken är» o. s. v. och ånyo »tredje orsaken är» i stället för »fjärde».

bidan. Det tredje skälet är, att om Guds rådslag vore kändt på en viss tid, skulle somliga alltför mycket oroas öfver de olyckliga händelser, som de visste på förhand, och att andra upphörde med sin längtan och varma kärlek, emedan de kände leda vid lång väntan och dröjsmål. Och för den orsaks skull, när jag skrifver och sänder till någon några ord, säges ej (i slutet)* uppenbarligen,** huruvida de skola mottagas af honom med välvilja och tros eller ej, och ej kungöres dig, huruvida han tror orden och fullgör dem i gärning eller ej, ty det är dig ej lofligt att veta. Den fjärde orsaken är, att ingen må djärfvas att ovist eller egensinnigt granska Guds ord, ty Gud gör låg af hög och vän af ovän. Den femte är, att den som söker tillfälle att förkastas, han skall finna det, och de, som orena äro, skola blifva ännu orenare, men de goda blifva så mycket uppenbarare.»

Rättfärdighet och barmhärtighet.

Därefter säger Kristi brud: Guds son talade till mig och sade: »Om någon talade genom en pipa, som hade tre öppningar, och sade till den, som hörde på: 'Du skall aldrig höra min röst ur denna öppning', ej kunde man tadla honom, om han talade genom de andra två. Så är det jämväl nu i vårt samtal, ty ehuru min moder Maria sade, att det var det sista bref, som skulle sändas konungen, så vore det att förstå om *hennes* person. Men nu sänder jag, Gud, som är i modern och modern i mig, mitt budskap till konungen både för deras skull, som ännu lefva, och så för deras skull, som ej ännu äro födda. Rättfärdighet och barmhärtighet äro i Gud af evighet; därför var denna rättfärdighet i Gud af evighet, att emedan Gud var full af vishet, godhet och makt före Lucifer, ville han, att flera skulle blifva delaktiga af hans godhet, och därför skapade han änglarna. Men då somliga af dem sågo sin fägring, trådde de efter att vara öfver Gud, och därför föllo de och blefvo onda och vederstyggliga djäflar under Guds fötter. Och dock har Gud misskund äfven med dem i visst afseende. Ty när djäfvulen till följd af Guds rättfärdighet och tillåtelse fullbordar det onda, som han åtrår, så finner han på sätt och vis tillfredsställelse af

---

* Orden inom parentes endast i latinet. ** Detta ord endast i svenskan.

sin ondskas framgång. Icke så, som om djäfvulens plåga minskas däraf, utan på samma sätt som om en sjuk människa, som har en mycket mäktig fiende, hugnas och glädes, när han hör och spörjer denne vara död, ehuru hans sjukdoms värk och plåga ej minskas af hvad han sålunda hört. På samma sätt glädes djäfvulen i den afund, hvaraf han brinner, när Gud skipar rättvisa mot människan, och hans ondskas törst släckes något.

Och därefter, då djäflarna fallit och Gud såg förminskningen i sin härskara, skapade han (efter djäflarnas öfvermod)** människan, att hon skulle lyda hans bud och att hon skulle göra frukt af goda gärningar, till dess att lika många människor kommit upp till himmelriket, som änglar foro ned därifrån. Sålunda var människan skapad fullkomlig. Men då hon hade fått lifsens budord, såg hon ej till Gud och ej till sin ära utan lyssnade till djäfvulens eggelse, bröt mot Guds bud och sade: 'Låtom oss äta af lifsens träd* och vi skola veta allting såsom Gud.' Dessa två, nämligen Adam och Eva, ville ej Gud ondt såsom djäfvulen, och ej ville de vara öfver Gud såsom djäfvulen, utan de ville vara visa såsom Gud, och därför föllo de. Men de föllo ej såsom djäfvulen, ty djäfvulen hyste afund mot Gud, och därför skall aldrig något slut varda på hans elände. Människan åter ville annat, än Gud ville, att hon skulle vilja, och därför förtjänte hon och erfor Guds rättfärdighet (dock med förbarmande).** Och Adam och Eva*** erforo och rönte Guds rättfärdighet, när de fingo nakenhet i stället för ärans klädebonad och hunger för paradisets frukt,† köttets lusta för jungfrulighet, räddhåga för säkerhet, arbete för hvila. Men de fingo dock äfven genast barmhärtighet, nämligen kläder mot nakenheten, föda mot hungern, säkerhet för ökning af sin afkomma genom ömsesidig förbindelse. Sannerligen, Adam förde det ärbaraste lefverne och hade aldrig någon annan hustru än Eva och ej andra kvinnor utan henne ensam.

Gud öfvar jämväl rättfärdighet och barmhärtighet mot djuren. Gud skapade nämligen tre utmärkta slag: för det första änglarna, som hafva ande och ej kött, för det andra människorna, som hafva själ och kött, för det tredje djuren,

---

* Svenskan: »af trädet». ** Orden inom parentes endast i lat. texten. *** I stället för »Adam och Eva» har den latinska texten: »urföräldrar» (»protoplasti»). † Så svenskan; latinet säger: »för öfverflöd».

som hafva kött och ej själ såsom människan. Och enär ängeln är ande, är han hos Gud utan återvändo och behöfver ej mänsklig hjälp (eller några kroppsliga saker).* Och enär människan är kött, kan hon ej vara hos Gud beständigt, förrän det, som dödligt är, skiljes från anden. Och på det att människan skulle uppehållas, skapade Gud till hennes hjälp oskäliga djur, för att de skulle lyda och tjäna människan, ty hon är bättre än de.** Och Gud hyser också barmhärtighet med dessa oskäliga djur, ty de hafva ingen blygd för sina lemmar och ej sorg för döden, förrän han kommer, och låta sig nöja med simpel föda.

Äfven sedan Noe flod gått öfver, skipade Gud jämväl rättvisa med barmhärtighet, ty väl hade Gud förmått på kortare tid föra Israels folk in i det land, som var dem lofvadt, men rätt var, att de käril, som skulle hålla den bästa dryck, först skulle pröfvas och rensas och sedan invigas. Och Gud bevisade dem äfven mycken barmhärtighet, när Moses bad för dem och deras synd var förlåten och Guds nåd var dem gifven. Sammalunda efter att jag tog mandom, öfvas aldrig rättvisa utan barmhärtighet och ej barmhärtighet utan rättvisa.»

Därpå hördes en hög röst***, som sade: »O du, barmhärtighetens och den evige konungens moder, utverka och skaffa barmhärtighet, ty till dig kommo böner och tårar af din tjänare konungen. Vi veta, att rättvisan kräfver, att han skall plågas och straffas för sina synder, men utverka barmhärtighet för honom, att han må omvändas och (få syndaånger och)* göra bättring och bevisa Gud ära.» Anden svarade: »I Gud är fyrfaldig rättvisa.† Den första är, att han, som ej är skapad och är evinnerligen, skall hedras öfver allting, ty af honom äro allting, och allting blifva och uppehållas i honom. Den andra rättvisan är, att han, som är och var evinnerligen och som på förut bestämd tid föddes i tiden, skall tjänas af alla, och att han skall älskas i all renhet. Den tredje rättvisan är, att han, som i sig är oemottaglig för lidande men genom människonaturen är gjord mottaglig därför, och som genom att påtaga sig dödlighet förvärfvade människan odödlighet, skall åstundas öfver allt annat, som kan önskas och är

---

* Orden inom parentes endast i svenskan. ** Så enligt svenskan; latinets uttryck kan möjligen något annorlunda tolkas. ***Lat. texten: »en röst i höjden.» † Här följes den latinska textens lydelse; den svenska är oriktig.

önskvärdt. Den fjärde rättvisan är, att de, som äro obeständiga, skola söka sann beständighet och de, som äro i mörkret, skola önska sig ljus, som är den Helige ande, bedjande om hans hjälp med ånger och sann ödmjukhet.

Men om den konungen, Guds moders tjänare, för hvilken nu bedes om barmhärtighet, säger rättfärdigheten, att tiden för honom ej räcker till att, såsom rättvisan kräfver, rena de synder, som han begått mot Guds barmhärtighet, och ej förmår hans kropp uthärda det straff, som han förtjänade för sina synder. Dock har Guds moders barmhärtighet förtjänat och utverkat barmhärtighet och nåd åt denna sin tjänare, så att han själf må kunna höra, hvad han gjort och huru han skall kunna bättra sig, om han till äfventyrs vill ångra och omvända sig.»

Bokstolen.

Och genast i samma ögonblick såg jag i himmelen ett hus af förunderlig skönhet och storhet, och i huset syntes en bokstol, och en bok var på bokstolen. Och då såg jag en ängel och en djäfvul stå framför bokstolen. Djäfvulen talade och sade: »Mitt namn är: O ve! Denne ängel och jag följa och jaga en sak, som vi åstunda, ty vi se, att den mäktigaste herren ämnar uppbygga ett stort ting. Och därför arbeta vi båda: ängeln till tingets uppbyggelse och jag till dess fördärfvande. Och det händer, att när den åstundade saken* stundom kommer i mina händer, är den så het och brännande, att jag ej förmår hålla den. Och när den kommer stundom i ängelns händer, är den så kall och hal, att den genast glider ut ur hans händer. Och när jag omsorgsfullt betraktade bokstolen med all min själs uppmärksamhet, räckte ej mitt sinne och mitt förstånd till, och ej förmådde min själ att fatta den och förstå dess skönhet, sådan den var. Och ej förmådde min tunga utsäga det, ty bokstolen var att se på som solstrålar, som hafva röd färg och hvit och skinande som guld. Den gyllene färgen var glänsande som solen, och den hvita färgen var såsom hvitaste snö, och den röda färgen var såsom rodnande ros. Och hvarje färg syntes i den andra, ty när jag skådade den gyllene fär-

* Här följes den latinska textens lydelse. Svenskan har i stället för »saken» felaktigt »konungen» (som visserligen åsyftas).

gen, såg jag den hvita och i honom den röda, och när jag såg och skådade den hvita färgen, såg jag de två andra färgerna i honom. Och på samma sätt var det, när jag skådade den röda färgen, så att hvardera syntes i den andra, och likväl var hvar och en af dem skild från de andra, och hvardera hvar för sig och ej före eller efter de andra, och ingen var större eller mindre än de andra, utan i all ting och öfverallt syntes de likställda. När jag såg högt upp, förmådde jag ej fatta hans längd och vidd. Och när jag såg ned, förmådde jag ej fatta hans djups omätlighet, ty allt var där ofattligt att skåda.

Därefter såg jag på själfva bokstolen en skinande bok, såsom det starkast skinande guld. Den boken var öppen, och hennes skrift var ej skrifven med bläck eller något dylikt, utan hvarje ord i boken var lefvande och talade sig självt, på samma sätt som om någon skulle säga: gör det eller det, och genast var det gjordt genom ordets framförande. Ingen läste bokens skrift, utan hvad helst skriften innehöll, det syntes allt i bokstolen och i färgerna.

Den förste konungen.

Framför bokstolen såg jag en konung, som då ännu lefde i världen, på vänstra sidan om bokstolen såg jag en annan konung, som var död och i helvetet, och på högra sidan om bokstolen såg jag en tredje konung, som var i skärselden. Den nyssnämnde lefvande konungen satt med sin krona liksom i en glasglob eller kula. Öfver glaskulan hängde ett förskräckligt treuddigt svärd, som närmade sig glasgloben för hvarje ögonblick, liksom ett hängande lod vid ett urverk närmar sig sitt märke. Vid samma lefvande konungs högra sida stod en ängel med gyllene käril och gyllene sköte, och på vänstra sidan stod en djäfvul, som hade hammare och tång, och båda täflade de om, hvilkens hand skulle komma närmare glaskulan, i det ögonblick när den vidrördes och krossades af svärdet. Och då hörde jag denna djäfvulens förfärliga röst, som sade: »Huru länge skall detta vara? Vi båda, ängeln och jag, följa ett byte, och ännu veta vi ej, hvilken af oss som skall vinna det.»

Och genast talade den gudomliga rättvisan till mig och sade: »Dessa ting, som visas dig, äro ej kroppsliga utan and-

liga, och ej äro ängeln och djäfvulen kroppsliga, utan det är emedan du ej kan fatta andliga ting annat än i kroppsliga bilder. Och den lefvande konungen syntes dig som i en glaskula, ty hans lif är såsom ett skört glas, och han skall sluta plötsligt. Det treuddade svärdet är döden, som gör tre saker, när han kommer: utmattar kroppen, förändrar medvetandet och borttager alla krafter, skiljande som ett svärd själen från köttet. Och att ängeln och djäfvulen synas strida om den runda glaskulan, det betyder, att hvardera åtrår att äga konungens själ. Och den af dem skall han tilldömas, hvars råd han mera har åtlydt. Och att ängeln har käril och sköte betyder, att på samma sätt som barnet hvilar i moderns sköte, så sträfvar ängeln, att själen skall framställas för Gud såsom i käril, på det hon må hvila i den eviga hugsvalelsens sköte. Och att djäfvulen har hammare och tång betyder, att djäfvulen drager själen till sig med onda lustars tång och sönderbryter och krossar den med onda afsikters och syndiga gärningars hammare. Och att den runda glaskulan stundom är mycket het och stundom hal och kall, det betecknar konungens ostadighet, ty när han är stadd i frestelse, tänker han så för sig själf: »Ehuru jag vet, att jag gör Gud vred, om jag följer min lusta, skall jag dock följa den, ty jag kan ej afhålla mig från denna gärning.» Och så syndar han med vett och vilja mot sin Gud, och emedan han syndar med vett och vilja, kommer han i djäfvulens händer. Därefter ångrar konungen och skriftar sig och undgår för andra gången djäfvulens händer och kommer i den gode ängelns våld. Men om konungen icke öfvergifver sin ostadighet, är han stadd i våda, ty han står på en osäker och falsk grundval.»

Den andre konungen.

Därefter såg jag vid bokstolens vänstra sida den andre konungen, som var död och fördömd till helvetet. Han syntes klädd i konungsliga kläder och tycktes sitta så som på en stol och var död och blek och mycket förskräcklig. Framför konungens ansikte var ett hjul, som hade fyra linier i omkretsen, och det hjulet vände sig efter konungens andedräkt. Och hvar linie gick upp eller ned efter konungens vilja, ty hjulets rörelser var i konungens makt. Och tre af dessa linier hade inskrift, men på den fjärde var alls intet skrifvet. Jag såg jäm-

väl vid denne konungs högra sida en ängel lik den skönaste människa, och hans händer voro tomma, och dock tjänade han bokstolen. Och på vänstra sidan om konungen syntes en djäfvul, hvars hufvud syntes vara likt en hunds, hans buk var omättlig, hans nafvel var öppen, flödande af färgadt gift med alla slags giftiga färger, och han hade stora och starka och hvassa klor på hvarje fot. Då sade till mig en, som hade den starkaste glans såsom solen och var underbar att skåda för sin glänsande fägring: »Denne konung, som du nu ser, är olycksalig. Hans sinne skall nu visas dig, sådant det var i hans regering och i hans uppsåt, när han dog, och hurudant hans sinne var, innan han fick riket, är dig ej lofligt att veta. Likväl skall du veta, att ej hans själ är för dina ögon utan hans samvete. Och emedan själen och djäfvulen ej äro kroppsliga utan andliga, därför skall visas dig djäfvulsk frestelse och pina i kroppslig liknelse.»

Och genast började den döde konungen att tala ej af munnen utan såsom af hjärtat och sade så: »O mina rådgifvare, min afsikt är att hålla och bevara allt, som är under min krona. Jag vill ock jämväl arbeta på att öka det jag erhållit. Och för att däri ingenting skall minskas, vill jag ej spörja och leta eller utforska, på hvad sätt det är förvärfvadt, som jag innehar. Mig är tillräckligt, att jag kan behålla och öka det jag fått.» Då ropade djäfvulen och sade: »Det är genomborradt, hvad skall min krok göra?» Då svarade rättvisan i boken, som var på bokstolen: »Sätt in din krok i hålet och drag till dig!» Och genast då detta var sagdt af rättvisan, var kroken insatt. Och i samma ögonblick kom barmhärtighetens hammare inför konungen, hvarmed samme konung hade kunnat utslå kroken, om han hade efterforskat sanningen af alla och på ett rättvist och gagnrikt sätt ändrat sin vilja.

Vidare talade samme konung sägande: »O mina rådgifvare och män, I togen mig till herre och jag eder till rådgifvare. Därför kungör jag eder, att det är en man i riket, som är min äras och mitt lifs förrädare, en försåtlig man och hatare af fred och af allmogen i riket. Om en sådan understödes och tåles, skall allmogen skadas, osämjan blifva starkare och de inre olyckorna ökas i riket. Lärde och olärde, mäktige män och allmogen trodde mig på dessa ord, som jag sade dem, så fast att den mannen, som jag lastade och vanfrejdade, fick största skada och blygd, som om han hade begått förräderi. Och dom på landsflykt och förvisning fälldes mot honom, ehuru mitt

samvete väl visste, hvad sanning häri var. Och jag sade många saker mot den mannen af begär efter riket, och emedan jag räddes att gå miste om det och för att min ära skulle förökas och riket skulle desto säkrare tillkomma mig och mina efterkommande. Och ehuru jag vet sanningen, huru riket är förvärfvadt och erhållet och huru det har skett honom orätt, likväl om jag tager honom ånyo till nåder och yppar sanningen, då kommer all skam och skada öfver mig. Och därför är jag i mitt sinne fast besluten att hellre vilja dö än återkalla mina orättvisa ord och gärningar.»

Då svarade djäfvulen: »O domare, se huru konungen utträcker och visar mig sin tunga.» Den gudomliga rättvisan svarade: »Sätt på snaran!» När djäfvulen hade gjort det, syntes ett mycket hvasst järn hänga framför konungens mun, med hvilket han hade kunnat sönderskära snaran, om han hade velat.

Vidare talade samme konung och sade: »O, mina rådgifvare, jag hade rådslag med präster och lärde män om rikets tillstånd, och alla sade de mig, att om jag öfverlämnade riket i andras händer, skulle jag blifva många till skada och förråda mångas lif och gods (och kränka rättvisa och lagar)*. Och därför, på det att jag måtte behålla riket och försvara det och bevara det för ovänner, tillkommer det oss att upptänka några nya sätt att beskatta det. Ty gammal ingäld och kronans gods och de räntor, som tillhöra den konungsliga fataburen, de räcka ej till att styra och värja riket; därför upptänkte jag några nya och olagliga pålagor och skatter att pålägga riket till skada för många rikets män, jämväl för skuldlösa vägfarande och köpmän, vid hvilka påfund jag tänkte att förblifva intill döden, ehuru mitt medvetande väl visste, att dessa ting voro Gud emot och emot all rättvisa och offentlig heder.»

Och då ropade djäfvulen och sade: »O domare, denne konung satte båda sina händer under mitt vattenkärl, hvad skall jag göra?» Rättvisan svarade: »Utgjut öfver dem ditt gift!» Och då giftet var utgjutet, kom genast ett smörjelsekärl** inför konungen, hvarmed han hade kunnat aftvå giftet, om han hade velat. Då ropade djäfvulen väldeligen och sade: »Jag ser något underbart och otänkbart, ty min krok är insatt

---

* Orden inom parentes endast i latinska texten. ** Svenska texten har »smörjelsens vin».

i denne konungs hjärta, och genast gafs honom hammare i sitt sköte; och min snara är insatt och fäst i hans tunga och mun, och det bjöds honom det hvassaste järn; mitt gift är jämväl gjutet i hans händer, och därför erbjöds honom ett kärl med smörjelse.» Rättvisan svarade ur boken, som var på bokstolen: »Allting har sin tid, och barmhärtigheten och rättvisan skola mötas.»

Därefter talade Guds moder till mig och sade: »Kom dotter och hör, hvartill den gode anden och den onde eggar och råder själen, ty hvarje människa har ingifvelse och besökelse, stundom af god och stundom af ond anda, och ej finnes någon, som ej sökes af Gud, medan han lefver.» Och genast syntes samme döde konung, hvars själ den gode anden gaf sådana råd, medan konungen lefde: O min vän, du är skyldig att tjäna Gud af alla krafter, ty han gaf dig lif, medvetande, förstånd, hälsa och ära, och därtill fördrager han och öfverser med dig dina synder. Konungens samvete svarade, talande i bilder: »Det är sant, att jag bör tjäna Gud, af hvars makt jag är skapad och återlöst, och af hvars barmhärtighet jag lefver och uppehålles.» Men tvärt emot eggade och rådde den onde anden konungen: »O broder, jag ger dig ett godt råd: gör så som den som rensar äpple; han kastar bort skalet och afskrädet, och det bästa och nyttigaste behåller han. Gör du sammalunda, ty Gud är ödmjuk och barmhärtig och tålmodig och behöfver ingenting. Gif honom därför af din egendom det du kan väl och bekvämt undvara och behåll det som är dig nyttigast och bäst. Gör därför allt det din kropp behagar, ty det kan snart bättras, och låt vara det du ej tycker om att göra, ehuru du bör göra det; och utdela i stället allmosor därför, hvaraf flera kunna hugnas.»

Konungens samvete svarade: »Detta är ett nyttigt råd. Därför skall jag väl gifva något af mina gods, det som jag kan afvara utan olägenhet, hvilket dock Gud tillräknar mig allramest, och allt annat skall jag bevara till min nytta och till eget gagn, att jag må förvärfva många människors vänskap.»

Därefter talade ånyo ängeln, som gifvits konungen till skydd, genom sina ingifvelser och sade till konungen: »O, min vän, betänk, att du är dödlig och snart skall dö. Betänk också, att detta lifvet är kort och att Gud är en rättfärdig och tålmodig domare, som väger och dömer alla dina tankar, ord och gärningar från början af den ålder, då du fått för-

stånd och till din ändalykt. Och han dömer jämväl alla dina afsikter och önskningar och lämnar intet orannsakadt. Nyttja därför din tid och dina färdigheter på förnuftigt sätt. Styr dina lemmar till själens nytta, lef måttligt och följ ej köttets vilja i onda begärelser, ty de som lefva efter köttet och sin vilja skola ej komma till Guds fädernesland.»

Häremot eggade och rådde djäfvulens ande konungen med sina ingifvelser: »O broder, om du skall göra räkenskap för alla stunder och timmar, huru skall du då få någon glädje? Hör därför mitt råd: Gud är barmhärtig, och han blir lätt försonad. Och han hade ej återlöst dig, om han hade velat förgöra dig. Därför säger skriften, att alla synder tillgifvas för ångerns skull. Gör därför såsom en klok man, hvilken skulle betala sin fordringsägare tjugu skålpund guld, och då han ej hade något att betala med, så frågade han till råds en vän, som rådde honom, att han skulle taga tjugu skålpund koppar och förgylla dem med ett skålpund guld, och med det sålunda förgyllda skulle han betala sin fordringsägare. Och han följde det råd, som gifvits honom, betalade sålunda sin fordringsägare (som gifvit lån och trott på honom)* tjugu skålpund koppar, öfverdragna med guld, och nitton skålpund guld behöll han kvar för sig. Gör ock du sammalunda. Använd nitton timmars tid till din egen vilja och lusta och till din glädje, och en timme är dig då öfrig att hafva sorg och ånger öfver dina synder. Gör därför djärft efter dina synders bekännelse och skriftermål** hvad dig lyster, ty på samma sätt som koppar, öfverdraget med guld, synes alltsammans vara guld, på samma sätt skola dina syndiga gärningar, hvilka betecknas med koppar, förgyllda med ånger, utplånas, och alla dina gärningar skola glänsa som guld.»

Konungens samvete svarade: »Detta råd synes klokt och behagligt, ty om jag gör så, kan jag använda hela min tid till min glädje.»

Ytterligare talade den gode ängeln till konungen med sin ingifvelse och sade: »O min vän, betänk först med hvilket mästerskap Gud förde dig ut ur din moders trånga kved, och betänk för det andra med hvilket tålamod Gud låter dig lefva; och haf för det tredje i åtanke med huru stor smärta han återlöste dig från evig död.» Tvärt emot intalade djäfvulen ko-

---

* Orden inom parentes endast i svenska texten. ** Latinet har: »före och efter syndabekännelsen».

nungen och sade: »O broder, om Gud ledde dig ut ur din moders trånga kved i världens vidd, så tänk också på att Gud jämväl skall återigen utleda dig ur världen med en bitter död, och betänk äfven, att om Gud låter dig lefva länge, så har du också mycket besvär och vedermöda i detta lifvet mot din vilja. Och om Gud återlöste dig med sin bittra död, hvem tvang honom därtill, och inte bad du honom.» Då svarade konungens samvete, liksom talande invärtes: »Sant är hvad du säger. Mera sörjer jag nu öfver att jag skall dö än att jag är född ur moderlifvet. Och tyngre är mig att lida världslig vedermöda och motgång och mitt sinnes förtret än något annat. Och om mig gåfves val, ville jag hellre lefva i världen utan vedermöda och förblifva i dess fröjd än skiljas från världen, och hellre ville jag hafva evigt lif i världen med evig sällhet och glädje, än jag önskar att Kristus hade återlöst mig med sitt blod. Och ej frågade jag efter att vara i himmelriket, om jag kunde äga världen efter min vilja på jorden.»

Domen öfver den andre konungen.

Då hörde jag ord (af rättvisan)* från bokstolen som sade: »Tag bort från konungen smörjelsekärlet, ty han syndade mot Gud fader. Gud fader, som är i Sonen och den Helige ande af evighet, gaf rätt och sann lag genom Moses, men denne konung stiftade en motsatt och orättfärdig lag. Men emedan denne konung gjorde några goda ting, ehuru ej i godt uppsåt, därför gifves honom att äga riket och behålla det i sina dagar, för att han så skall få sin lön i världen.» Återigen talade ordet från bokstolen och sade: »Tag bort det hvassa järnet från konungens ögon, ty han syndade mot Guds son, som säger genom sin apostel, att Guds dom utan förbarmande skall komma öfver den, som ej har förbarmande. Men denne konung ville ej göra nåd och förbarmande med den man, som blef orättvist straffad, och ej rätta sitt misstag och ej ändra sin orättfärdiga vilja. Dock gifves honom till lön för några goda gärningar, som han gjorde, att han må hafva visa och förståndiga ord i sin mun, och att han räknas vis af de flesta.» För tredje gången talade rättvisans ord och sade: »Må hammaren borttagas från konungen, ty han syndade mot den Helige ande. Ty den Helige ande förlåter synderna för alla dem, som göra sann bättring. Men denne konung ämnar förblifva i sin synd

* Orden inom parentes endast i svenskan.

till slutet. Likväl fördenskull att han gjorde några goda gärningar, gifves honom det han hetast åtrår, som är behagligt för hans ögon,* nämligen den fagra kvinnan, som han åstundar och begär till hustru, samt att han skall få ett i världens ögon vackert och önskligt slut på sitt lif.

Därefter, när konungens yttersta timme kom, då ropade djäfvulen och sade: »Smörjelsekärlet är nu borttaget. Därför skall jag tynga och plåga hans händer, att de ej skola göra fruktbringande gärningar.» Och genast djäfvulen hade sagt det, blef konungen beröfvad styrka och hälsa. Och genast ropade djäfvulen och sade: »Det hvassa järnet är nu borttaget; därför skall jag hårdare fastsätta och tilldraga min snara.» Och genast blef konungens målföre honom beröfvadt. Och i samma ögonblick talade rättvisan till den gode ängeln, som hade gifvits konungen till försvar, och sade: »Leta i hjulet och se, hvilken linie som går och vetter uppåt!» Och då fanns den (fjärde)** vetta uppåt, i hvilken alldeles ingenting var skrifvet utan som var alldeles tom. Och då sade rättvisan: »Emedan denna själen älskade det som tomt var, därför skall den nu gå till sin vedergällares älsklighet!»

Och genast skildes konungens själ från kroppen. När själen hade gått ut, ropade genast djäfvulen och sade: »Jag skall sönderslita denne konungens hjärta, ty jag äger hans själ!» Och då såg jag, huru konungen helt och hållet förvandlades från hjässan och till fotabjället och syntes förfärlig såsom ett djur, som vore flådt, och ögonen utbrutna och köttet såsom sammanlefradt. Och då hördes hans röst sålunda sägande: »Ve mig, ty jag är vorden blind, såsom en valp, som född i blindhet letar moderns bakdel, ty till följd af min otacksamhet ser jag ej moderns spenar. Ve mig, ty jag ser i min blindhet, att jag aldrig skall se Gud, ty mitt medvetande förstår nu, hvad jag hade bort göra och ej gjorde. Ve mig, ty jag var född i världen efter Guds skickelse och pånyttfödd*** med döpelsen men glömde att älska Gud. Och emedan jag ej ville dricka af den gudomliga sötmans mjölk, därför är jag nu mera lik en blind hundvalp än ett seende och lefvande barn. Och fastän jag var konung, nödgas jag nu, ehuru mot min vilja, att säga sanningen. Jag var bunden såsom med tre rep och skyldig att tjäna min Gud för döpelsen

---

* I latinska texten står: »det han hetast åtrår till sin kroppsliga lusta».
** Ordet »fjärde» endast i latinet. *** Svenska texten: »renad».

och för äktenskapet och för riksens krona. Men det första försmådde jag, ty jag vände min vilja till världens fåfänga. Det andra aktade jag ej, ty jag åtrådde en annans hustru. Det tredje försmådde jag, när jag högfärdades öfver världslig makt och ej aktade eller tänkte på Guds makt och himmelrikets ära. Och ehuru jag nu är blind, ser jag dock i mitt medvetande, att jag skall bindas till djäfvulens hat till följd af döpelsens försmädande. För köttets obehärskade lusta och rörelse skall jag lida djäfvulens lusta. Och för högfärden skall jag bindas vid djäfvulens fötter.»

Då sade djäfvulen: »O broder, nu är tid, att jag skall tala och handla med mitt tal. Kom därför till mig icke med kärlek utan med hat. Sannerligen, jag var den fagraste af alla änglar, och du var en dödlig människa. Och den allsmäktige Guden gaf mig fri vilja, men emedan jag begagnade den illa och på ett förvändt sätt, och emedan jag hellre ville hata Gud, på det jag skulle öfverträffa honom, än jag ville älska honom, därför föll jag, såsom den som har hufvudet ner och fötterna upp. Men du som andra människor skapades efter mitt fall och fick en särskild fördel framför mig däri, att du är återlöst med Guds sons blod men jag ej. Därför, emedan du försmådde kärleken till Gud, skall du vända ditt hufvud mot mina fötter, och jag skall taga dina fötter i min mun, att vi skola varda så sammanfogade, som när den ene har svärdet i den andras hjärta och denne knifven i den förres inälfvor. Stick du mig med din vrede, och jag skall stinga dig med min ondska. Ty jag hade hufvud, det är förstånd, att hedra Gud med, om jag hade velat, och du hade fötter, det är styrka, att gå till Gud, och du ville ej. Därför skall mitt fasansfulla hufvud uppsvälja och förtära dina kalla fötter. Visserligen, du skall uppsväljas utan återvändo och ej förtäras utan förnyas till samma pina i evighet. Må vi sammanfoga och sammanbinda oss såsom med tre rep. Första repet vare omkring midjan, hvarigenom din nafvel och min skola så sammanfogas, att när jag andas, skall du draga mitt etter in i dig, och när du flåsar och andas, skall jag draga dina inälfvor in i mig. Och det efter förtjänst, ty du älskade mera dig själf än din återlösare, liksom jag älskade mera mig själf än min skapare. Med det andra repet må vi sammanfoga ditt hufvud och mina fötter, med det tredje mitt hufvud och dina fötter.» Därefter såg jag samme djäfvul hafva tre hvassa klor på hvarje fot; och

han sade till konungen: »O broder, emedan du hade ögon, därtill att du skulle se lifsens väg, och samvete till att skilja mellan ondt och godt, därför skola två af mina klor gå genom och stinga dina ögon, och den tredje skall gå in genom din hjärna, och af dem skall du så nedtryckas och plågas, att du skall komma helt och hållet under mina fötter, medan du dock var skapad till att vara min herre och jag din fotapall. Du fick också två öron därtill, att du skulle höra lifvets väg, och mun att tala det, som var nyttigt för själen. Men emedan du försmådde att höra och tala din själs välfärd, skola två klor på min andra fot intränga i dina öron och den tredje i din mun. Och af dem skall du så pinas, att alla ting skola varda dig bittrast, som syntes dig sötast, när du syndade mot Gud.»

Sedan detta var sagdt, sammanfogades de på ofvannämnda sätt, konungens hufvud och fötter och nafvel med djäfvulens hufvud, fötter och nafvel, och så sammanbundna nedforo de båda i helvetets djup. Och då hörde jag en röst, som sade: »O o, hvad har nu konungen af alla sina rikedomar? Sannerligen ej annat än skada. Och hvad af sin ära? Sannerligen intet annat än blygd. Hvad har han af det begär, hvarmed han fikade efter riket? Sannerligen ej annat än pina. Han var smord med den heliga oljan och invigd med heliga ord och krönt med konungslig krona, för att han skulle hålla Guds ord och gärningar i heder och försvara och styra Guds folk och veta sig alltid vara under Guds, sin vedergällares, fötter. Men emedan han försmådde att vara under Guds fötter, är han nu under djäfvulens. Och emedan han ej ville godtgöra sin tid (med goda gärningar)* medan han kunde, så skall han hädanefter ej få någon fruktbar tid.»

De föregående bildernas inre andliga mening.

Därefter talade rättvisan i boken, som var i bokstolen, och sade till mig: »Alla dessa ting, som hafva blifvit dig så allvarligt visade, äro i ett ögonblick hos Gud. Men emedan du är en kroppslig varelse, därför är nödvändigt, att andlig kunskap skall bibringas dig i kroppsliga sinnebilder. Och att konungen och djäfvulen och ängeln syntes dig samtala,

* Orden inom parentes endast i latinet.

betyder ej annat än eggelse och ingifvelse af god eller ond anda, som kom i konungens själ från dem själfva eller deras rådgifvare och vänner. Och att djäfvulen ropade och sade: 'Det är genomborradt', när konungen sade sig vilja behålla hvadhelst som var under kronan, på hvilket sätt det än var erhållet och förvärfvadt, och ej taga hänsyn till rättvisan — det bör förstås så, att konungens samvete genomborrades med djäfvulens järn, det är med förhärdelse i synden, när han ej ville undersöka och rannsaka, hvad som rätteligen hörde till riket eller ej, eller när han ej brydde sig om att se och öfverväga, hvilken rätt han hade till riket. Och då var kroken insatt i konungens själ, när djäfvulens frestelse förmådde så mycket i hans själ, att han ville förblifva i sin orättvisa ända in till döden. Och att hammaren syntes komma i konungens sköte efter kroken, betecknar den tid, som var gifven konungen till bättring, ty om konungen hade haft sådan tanka: Jag syndade, ej vill jag längre behålla orätt åtkommet gods; jag skall bättra mig hädanefter! — genast hade rättvisans krok varit utslagen med ångerns hammare, och konungen hade kommit in på en god väg och ett godt lefverne.

Och att djäfvulen ropade och sade: 'Konungen räcker mig tungan', och genast blef snaran insatt — det var därför att konungen ej ville göra nåd mot den man, som blef vanfrejdad af honom. Det är så att förstå, att hvilken som helst, som med vett och vilja lastar och vanfrejdar sin medmänniska, för att han skall öka sin egen berömmelse, han styres af djäfvulsk anda och skall bindas med snara såsom tjuf. Och att ett hvasst järn kom framför konungen efter snaran betecknar den tid, som gafs konungen och under hvilken han hade kunnat ändra och rätta sin vrånga vilja (med goda gärningar).* Ty när människan rättar sitt brott genom god vilja och bättring, då är en sådan vilja såsom det hvassaste järn, hvarmed djäfvulens snara sönderskäres och syndaförlåtelse förtjänas. Ty om konungen ändrat sin vilja och gifvit nåd åt den förorättade och vanfrejdade mannen, genast hade djäfvulens snara blifvit sönderskuren. Men emedan han befäste sin vilja i ond afsikt, var det rättvist, att han skulle blifva allt mer förhärdad.

För det tredje såg du, att när konungen ämnade på-

* Orden inom parentes endast i latinet

lägga nya skatter i riket, blef gift gjutet i hans händer. Giftet betyder, att konungens gärningar styrdes af djäfvulens anda och onda eggelser och råd. Ty såsom giftet åstadkommer oro och köld i kroppen, så upprördes och oroades konungen af ondskefulla råd och eggelser och tankar, i det han uppfann och uttänkte med hvad sätt och påfund han skulle få andra människors gods och ägodelar och vägfarande personers guld. Ty när vägfarande män sofvo och trodde sitt guld vara i sin egen pung, sågo de, när de vaknade, att det var i konungens ägo. Men att smörjelsekärlet kom efter giftet, det betecknar Jesu Kristi blod, hvarmed hvarje sjuk göres lefvande. Ty om konungen hade fuktat och stänkt sina gärningar i beskådande af Jesu Kristi blod och hade bedt Gud till hjälp och hade sagt: 'O herre Gud, du som skapade och återlöste mig, jag vet, att jag kom med din tillåtelse till riket och kronan, bekämpa de fiender, som strida mot mig, och betala och lös min skuld och gäld, ty rikets inkomster räcka ej därtill' — jag hade ju gjort hans gärningar och hjälpt honom och gjort hans börda lättare att bära. Men emedan han fikade efter andras ägodelar och ville synas rättvis och rättfärdig, då han visste sig vara ond och orättvis, därför styrdes hans hjärta af djäfvulen, som eggade och rådde honom att handla mot kyrkans stadga och börja krig och strid och svika och pläga oskyldiga människor, hvarför rättvisan från den gudomliga allmaktens bokstol ropade hämnd och dom och vedergällning mot honom.

Och hjulet, som rördes och vändes efter konungens andedräkt, betecknar konungens samvete, som rördes och vändes som ett hjul, stundom till glädje och stundom till sorg. Och de fyra linier, som tycktes vara i hjulet, betecknar den fyrfaldiga vilja, som hvarje människa bör hafva, nämligen den fullkomliga, starka, riktiga och skäliga.* Fullkomlig vilja är att älska Gud och vilja hafva honom framför allt annat. Och denna vilja skall vara i första och högsta linien. Den andra viljan är att önska göra sina medmänniskor godt såsom sig själf för Guds skull. Och denna vilja skall vara stark, att den ej skall brista af hat eller afund. Tredje viljan är att vilja afhålla sig från köttets och den orena kroppens begär och åstunda det eviga, och den viljan vare riktig, så att den ej går ut på att behaga människor utan

---

* Så enligt den latinska texten Den svenska säger: »fullkomliga, starka, rena och rätta».

Gud. Och denna vilja skall vara skrifven i tredje linien. Fjärde viljan är att ej vilja hafva världen annat än skäligen och endast till nödtorft.

Då hjulet omvändes, syntes i den linien, som gick upp i höjden, att konungen älskade världens lusta och försmådde kärleken till Gud. I andra linien var skrifvet, att han älskade världens män och världens ära. I tredje linien var skrifvet den förnöjelse, som han på ett dåligt och missriktadt sätt hade till världsliga ägodelar och rikedomar. I fjärde linien var ingenting skrifvet, utan den var alldeles tom, i hvilken skulle hafva varit skrifvet kärleken till Gud öfver all ting. Och det, som var tomt i fjärde linien, betecknar, att hans själ var tom på kärlek och fruktan för Gud; ty genom fruktan drager själen Gud till sig, och med kärleken fästes Gud i en god själ. Om också människan aldrig älskat Gud i lefvande lifvet men sade i sin yttersta stund: 'O herre Gud, jag ångrar af allt hjärta, att jag har syndat mot dig. Gif mig din kärlek, och jag skall rätta mig hädanefter' — en människa, som hade en sådan kärlek, skall ej gå till helvetet. Men emedan konungen ej älskade det* han skulle älska, därför har han nu sin kärleks belöning.»

Den tredje konungen.

Därefter såg jag vid rättvisans högra sida den andre konungen,** som var i skärselden, och han var lik ett nyfödt barn och förmådde ej röra sig, utan endast att han lyfte upp ögonen. Och till vänster om konungen stod en djäfvul, hvars hufvud var likt en smidesbälg med lång pipa, och hans armar voro som två ormar och hans knän såsom en press och hans fötter såsom en lång krok. Vid konungens högra sida stod den skönaste ängel, redobogen att hjälpa. Och då hörde jag en röst som sade: »Denne konung synes nu sådan som hans själ var beskaffad, när den gick af kroppen.» Och genast ropade djäfvulen till boken, som var i bokstolen, och sade: »Underligt synes detta, ty denne ängel och jag bidade detta barnets födelse, han med sin renhet och jag med all min orenhet. Och så snart barnet var födt, ej till köttet utan af köttet, syntes i detsamma en orenhet,

* Lat. texten: 'den'. ** Nämligen af de två, som voro döda.

som ängeln afskydde, så att han ej förmådde vidröra pilten. Men jag vidrör honom, ty han föll i mina händer, men ej vet jag, hvart jag skall leda honom, ty mina dunkla ögon se honom ej till följd af ett klart sken, som framgår ur hans bröst. Men ängeln, som ser honom och vet, hvart han skall leda honom, förmår ej vidröra honom. Därför må du, som är en rättvis domare, slita vår strid och träta.» Ordet svarade från boken, som stod på bokstolen: »Du, som talar, säg för hvilken orsaks skull denne konungens själ föll i dina händer?»

Djäfvulen svarade: »Du är själf rättvisan; du sade, att ingen skulle ingå i himmelriket, som ej återlämnar orätt förväfvadt. Men denna själ är helt och hållet smittad af orätt förvärfvadt gods, så att alla hans ådror och hans märg och kött och blod närdes och tillväxte af orättfärdigt förvärfvade ägodelar och ting. För det andra sade du, att skatter och håfvor, som mal och maskar gnaga och förstöra,* ej skola samlas utan sådana som förblifva evärdligen. Men i denna själ är det stället tomt, hvari himmelrikets skatter skulle ligga. Men det ställe var fullt, hvarest maskar och grodor föddes och uppfostrades. För det tredje sade du, att man skulle älska sina medmänniskor för Guds skull, men denna själ älskade mera kroppen än Gud och vårdade sig ej om kärleken till medmänniskorna. Ty medan han bodde i köttet, gladdes han åt det gods, som med orätt beröfvades hans medmänniskor, och sargade sina undersåtars hjärtan utan att akta andra människors skada, medan han själf hade öfverflöd. Han gjorde hvad helst honom behagade och bjöd hvad han ville och aktade föga rättvisa och billighet. Detta är förnämsta anledningen till att han kom i mina händer, och därtill komma oräkneligt många andra.»

Då svarade ordet i rättvisans bok och sade till ängeln: »O du ängel, själens väktare, som är i ljuset och ser ljuset, hvilken rätt eller kraft har du att hjälpa denna själ?» Ängeln svarade: »Han hade den rätta tron och trodde och hoppades, att hvarje synd skulle utplånas genom ånger och skriftermål; och han fruktade Gud, om också mindre än han skulle.» Återigen talade rättvisan från boken och sade: »O du, min ängel, dig tillåtes nu att beröra själen, och dig, djäfvul, tillåtes att se själens ljus. Undersöken därför båda och rannsaken, hvad

* Lat. texten: »som ärg och rost förstöra».

denna själen älskade, när den var i kroppen och hade alla lemmar friska.» Ängeln och djäfvulen svarade båda: »Den älskade världens människor och rikedomar.» Då sade rättvisan i boken: »Hvad älskade den, när den kvaldes i dödens vedermöda?» Då svarade de båda: »Han älskade sig själf, ty mera kvaldes han af köttets sjukdom och hjärtats lidande än af sin återlösares pina.» Ytterligare talade rättvisan: »Undersöken hvad han älskade i sitt lifs yttersta ögonblick, när han ännu hade fullt medvetande och förstånd.» Ängeln svarade ensam: »Denna själ tänkte sålunda: 'Ve mig, ty jag var mycket djärf mot min återlösare; Gud gifve, att jag hade någon tid, på det att jag måtte tacka min Gud. Mera bedröfvas jag nu och sörjer öfver att jag har syndat mot Gud än öfver min kroppsliga plåga, och äfven om jag ej erhölle himmelriket, ville jag dock tjäna min Gud.'» Därpå svarade rättvisan från boken: »Emedan du, djäfvul, ej förmår se själen till följd af hennes klara sken, och du, min ängel, ej förmår vidröra henne för hennes orenhet, därför är rättvis dom, att du, djäfvul, skall rena henne och du, ängel, hugsvala henne, till dess hon kan inledas till ärans klarhet. Och dig, själ, lofvas att se ängeln och få tröst af honom. Och du skall varda delaktig af Kristi blod och af hans moders och kyrkans böner!»

Sedan han hört detta, talade djäfvulen till själen: »Emedan du kom i mina händer, full af orätt förvärfvadt gods och kost, därför skall jag tömma dig med min press.» Och då satte djäfvulen konungens hjärna mellan sina knän, hvilka tycktes likna en press, och trängde dem tillsammans i längd och bredd, till dess all märgen blef tunn som löf på ett träd. Vidare sade djäfvulen till själen: »Emedan det ställe, där dygderna skulle vara, är tomt, därför skall jag uppfylla det.» Och då satte djäfvulen liksom en smedjebälg i konungens mun och blåste häftigt och fyllde honom med förskräckligt väder så våldsamt, att konungens ådror och senor ömkligen sletos sönder. Vidare sade djäfvulen för det tredje till konungens själ: »Emedan du var obarmhärtig och omild mot dina undersåtar, hvilka skulle hafva varit såsom dina söner, därför skola mina armar bitande klämma dig. Ty såsom du stack dina undersåtar, så skola mina armar, som äro såsom ormar, slita dig med den svåraste värk och plåga.»

När djäfvulen efter dessa tre plågor, nämligen med pressen, bälgen och ormarna, ville ytterligare öka straffen och

börja från början, såg jag Guds ängel utsträcka sina händer öfver djäfvulens händer, för att han ej skulle göra plågan så svår som första gången. Och så minskade Guds ängel plågorna för hvarje gång. Och själen upplyfte sina ögon till ängeln efter hvarje plåga men sade intet utan liksom tecknade med sina åtbörder, att hon kände hugsvalelsen af ängeln och att hon snart skulle blifva frälsad.

Den föregående bildens inre andliga mening.

Sedan talade ordet från bokstolen och sade till mig: »Alla dessa ting, som äro dig så utförligt visade, äro hos Gud i ett ögonblick. Men emedan du är en kroppslig varelse, därför visas dig dessa ting i bilder. Ehuru nu denne konung var lysten efter världens ära och att taga de ting, som ej voro hans, så fruktade han dock Gud och undvek att göra något af hvad honom lyste till följd häraf, och därför förde honom denna gudsfruktan till Guds kärlek. Och du skall veta, att många, som varit mycket brottsliga och snärjda i många synder, gripas af den starkaste ånger före sin död, hvilken ånger kan vara så fullständig, att ej endast synderna förlåtas dem utan äfven skärseldens plågor, om de dö i den ångern. Men denne konung fick ej kärleken förrän i sitt lifs yttersta ögonblick. Och när hans medvetande och kroppens krafter började försvagas, fick han af min nåd gudomlig ingifvelse, så att han sörjde mera öfver Guds vanheder än öfver sitt lidande och sin plåga. Och denna sorg var det, som det ljuset betecknade, hvaraf djäfvulen var så förblindad, att han ej visste, hvart han skulle leda konungens själ. Och icke därför sade han sig vara gjord blind, att han ej hade andlig uppfattning, utan han förundrade sig öfver en så stor klarhet af ljus och så stor orenhet hos denna själ. Men ängeln visste väl, hvart han skulle leda själen, men han kunde ej vidröra henne, förrän hon var renad, såsom skrifvet är: Ingen skall se Guds anlete, om han ej förut är renad.»

Vidare talade ordet från bokstolen och sade: »Det att du såg ängeln utsträcka sina händer öfver djäfvulens händer, för att han ej skulle göra plågan tyngre eller hårdare, det betecknar ängelns makt öfver djäfvulens makt och våld, hvarigenom ängeln återhåller och förtager djäfvulen hans makt. Ty djäfvulen hade ingen mätta eller ordning med att plåga

själen, om han ej hölles tillbaka af Guds kraft. Och sålunda öfvar Gud jämväl barmhärtighet i helvetet. Ty ehuru de fördömda ej erhålla återlösning och ej syndaförlåtelse eller hugsvalelse, så framträder dock Guds barmhärtighet däri, att de ej pinas mer än efter hvad rätt är och de hafva förtjänat. Annars hade ej djäfvulen gräns eller mått i sin ondska. Men att denne konung syntes dig såsom ett nyfödt barn betyder, att hvilken som vill födas från världens fåfänga till himmelrikets lif, skall vara oskyldig som barn och genom Guds nåd växa till fullkomlighet i dygden.* Och att konungen upplyfte sina ögon till ängeln, det betecknar, att han fick tröst af den ängeln, hans försvarare, och glädje af sitt hopp, ty han hoppades att komma till evigt lif. Och så skola andliga ting förstås genom kroppsliga bilder, ty änglar och djäflar hafva ej sådana lemmar eller sådana samtal, enär de äro andar, utan deras godhet eller ondska visas för kroppsliga ögon i dylik bild.»

Därefter talade ordet från bokstolen och sade till mig: »Bokstolen, som du såg, betecknar själfva gudomen: Fadern och Sonen och den Helige ande. Och att du ej förmådde fatta bokstolens längd och bredd och djup och höjd, det betyder, att ingen förmår finna i Gud upphof eller ända, ty han var och är utan upphof och skall vara utan ända. Och att hvar och en af de tre färgerna syntes i de andra och likväl den ena färgen kunde särskiljas från den andra betyder, att Gud fader är i Sonen och den Heliga ande i evighet och Sonen i Fadern och den Helige ande, och den Helige ande i bäggedera, i sanning en natur och dock skilda genom personernas egendomlighet. Och att en färg syntes blodröd betyder Sonen, som tog människonatur, utan att den gudomliga naturen upphäfdes. Den hvita färgen betecknar den Helige ande, genom hvilken syndernas förlåtelse meddelas. Och den gyllene färgen betecknar Fadern, som är alltings upphof och fullkomning. Ej därför att någon fullkomlighet vore mera i Fadern än i Sonen, och ej att Fadern är större** än Sonen, men att du må förstå, att Fadern ej är densamme som Sonen utan en annan i Faderns person, en annan i Sonens person, en annan i den Helige andes person,*** och de äro till väsendet ett, därför visades dig tre skilda och för-

---

* Så enligt lat. texten; den svenska har en obetydlig variation. ** Lat. texten: »tidigare». *** Svenska texten här något defekt

enade färger, skilda genom personernas åtskillnad och förenade i väsendets enhet. Och liksom du i hvar och en färg såg de andra två färgerna och ej förmådde se en utan den andre och ej i färgerna något tidigare eller senare eller mindre eller större, så är i den Heliga trefaldighet intet tidigare eller senare, större eller mindre än annat eller skildt eller motsatt, utan en vilja, en evighet, en makt, en härlighet. Och ehuru Sonen är af Fadern och den Helige ande af bägge, var dock aldrig Fadern utan Sonen och den Helige ande och aldrig Sonen och den Helige ande utan Fadern.»

Ytterligare talade Ordet till mig och sade: »Boken, som du såg i bokstolen, betyder, att i gudomen är evig rättfärdighet och visdom, där intet kan tilläggas eller förminskas. Och det är lifsens bok, hvilken ej är skrifven som den skrift, hvilken är och ej var, utan denna bokens skrift är evig, ty i gudomen är evighet och kunskap om allting, närvarande, förflutet och kommande, utan växling och förändring; och intet är för den osynligt, ty den ser och vet allting. Och att Ordet talade sig själft betyder, att Gud är det eviga ordet, hvaraf alla ord äro och hvaraf allting lefvande göres och uppehålles. Och då talade ordet i synlig måtto, då *Ordet vardt kött* och umgicks med människorna.

Du skall jämväl veta, att Guds moder gaf dig denna gudomliga syn. Och detta är den barmhärtighet, som är lofvad Sveriges rike, nämligen att de människor, som bo däri, skola höra de ord, som utgå ur Guds mun. Men att de äro få, som mottaga och tro de himmelska ord, som dig äro förkunnade af Gud, det är ej Guds fel utan människornas, emedan de ej vilja öfvergifva sitt sinnes köld. Ty skriftens ord äro ej fullbordade genom denna tids första konungar, men ännu skola tider komma, i hvilka de skola fullbordas.

Till doms öfver konung Magnus.

(Åttonde boken, kap. 56.)

Gud fader talade till bruden och sade: »Hör hvad jag talar och tala hvad jag bjuder dig, ej för din äras skull och ej för din vanäras, utan betrakta med lika sinnelag och håll lika kära dem som berömma och dem som klandra dig, så att

du ej röres till vrede af klandret och ej uppblåses till högfärd af berömmet. Ty den är värd ära, som af evigt var i sig själf och som af kärlek skapade änglarna och människorna i det enda syfte, att flera skulle vara delaktiga af hans härlighet. Jag är sannerligen densamme i makt och vilja, som jag var, när min son tog köttslig lekamen. Och jag är och var i honom och han i mig och den Helige ande i oss båda. Och ehuru det var förborgadt för världen, att han var Guds son, så var det dock kunnigt för några, om också få, människor.

Därför skall du veta, att detta är Guds rättfärdighet, som aldrig hade upphof, liksom Gud själf aldrig hade upphof. Och för änglarna var ljuset förr visadt, än de sågo Gud; och de föllo ej därför, att de ej visste Guds lag och rättvisa, utan därför att de ej ville hålla och bevara den. De förstodo visserligen, att alla, som älskade Gud, skulle se Gud och förblifva med honom evinnerligen, och att de, som hatade Gud, skulle straffas i evighet och aldrig skulle se honom i sin härlighet. Och dock valde deras högmodiga begär hellre att hata Gud och blifva på den plats, där de skola evinnerligen straffas, än älska Gud, att de skola evinnerligen glädjas. Och liknande rättvisa gäller om människorna som om änglarna. Visserligen, människan har först att älska Gud och får sedan se Gud. Därför ville min son födas af kärlek efter rättvisans lag, på det att han skulle vara synlig i sin mänskliga natur, då han ej kunde skådas i sin gudomliga Och fri vilja är gifven så åt människorna som åt änglarna, att de skola åstunda de himmelska tingen och afstå från och förakta de jordiska. Och därför söker jag, Gud, många och på många sätt, ehuru min gudom ej synes; och i många länder visar jag för många människor, huru hvart lands synd och brott må försonas och huru barmhärtighet må erhållas och förtjänas, förrän jag gjorde dom och rättvisa i samma länder. Och människorna gifva ej akt härpå, och ej bry de sig därom. Den rättvisan är jämväl i Gud, att alla som äro på jorden skola först stadigt hoppas på det, som de ej se, och tro på den heliga kyrkan och den heliga skrift och sedan älska Gud öfver all ting, hvilken gaf dem allt godt och gaf sig själf döden för dem, på det att alla skulle evigt glädjas med honom. Därför talar jag, Gud, till dem, som mig täckas, på det att alla skola veta, huru synderna skola godtgöras och huru straffet skall minskas och kronan ökas.»

Därefter syntes mig, som om alla himlarna voro ett hus, hvari en domare satt på stolen, och huset var fullt af tjänare, som alla prisade domaren, hvar och en med sin röst. Men under himmelen syntes ett rike. Och genast hördes en röst, som talade så att alla kunde höra. Kommen I båda, ängel och djäfvul, till domen, du ängel, som är konungens vårdare, och du djäfvul, som är konungens ledare! Och genast ordet var sagdt, stodo ängeln och djäfvulen inför domen.* Ängeln syntes såsom en bedröfvad människa och djäfvulen såsom en glad människa. Och då sade domaren: »O ängel, jag satte och förordnade dig till konungens vårdare, när han ingick förbund med mig och vidgick och biktade alla sina synder, som han begått från sin ungdom, på det att du skulle vara närmare honom än djäfvulen. Huru har du nu fjärmats och gått från honom?» Ängeln svarade: »O, domare, jag är het och brinnande af din kärleks eld, af hvilken äfven konungen en tid värmdes. Men när konungen hatade och försmådde det, som dina vänner sade och rådde honom, och var trög och motvillig att göra de ting, som du bjöd honom, då gick konungen eftersom hans egen lust drog honom och aflägsnade sig från mig och nalkades fienden för hvarje timme.» Djäfvulen svarade: »O domare, jag är kölden själf, och du är sannerligen värmen och den gudomliga elden. Ty på samma sätt som hvar och en, som nalkas dig, varder upptänd till goda gärningar, så är konungen, i samma mån som han nalkas mig, vorden kallare i kärlek till dig och varmare för mina gärningar.»

Domaren svarade: »Konungen blef tillrådd att älska Gud öfver all ting och sin medkristne såsom sig själf. Hvarför drager du då från mig den människa, som jag återlöste med mitt blod, och får honom att skada sin medkristne ej allenast till jordiskt gods utan äfven till lifvet?» Djäfvulen svarade: »O domare, nu tillkommer det mig att tala och ängeln att tiga. Då konungen afvek från dig och dina råd och kom till mig, då rådde jag honom att mera älska sig själf än sin medkristne, och att han ej skulle fråga efter själarnas välfärd, om han blott förvärfvade världslig ära, och att han ej skulle fråga efter, om han själf behöfde något eller lede brist och blefve bedragen,** om blott hans vänner hade öfver-

* Lat. texten: »domaren.» ** Så enligt den svenska texten. Den latinska läsarten är: »fråga efter, om någon lede brist eller blefve bedragen.» Denna läsart kan i och för sig synas rimlig, och den svenska textens uttryck

flöd.» Då sade domaren till djäfvulen: »Visserligen, enhvar, som vill gå bort från dig, skall hafva det i sin makt, och ej skall du förmå hindra och återhålla någon med våld (utan hans samtycke).* Därför skall jag ännu sända konungen några mina vänner, som skola varna honom för hans fara.» Djäfvulen svarade: »Rättvisan är, att hvar och en, som vill lyda mig, skall styras af mig, och jag skall äfven sända konungen mina rådgifvare, och då skall det visa sig, hvilkens råd han mera lyder.» Då sade domaren: »Gå, ty min rättvisa är att tilldöma bödeln hvad hans är och anklagaren hvad honom tillkommer i hans sak.»

Efter några år såg jag för andra gången domaren Kristus med hela sin himmelska härskara, mera upprörd än förut och liksom vredgad, och han sade till ängeln och djäfvulen: »Sägen, hvilken af eder, som segrade.» Ängeln svarade: »När jag kom till konungen med gudliga ingifvelser och råd och dina vänner med andliga ord, då hväste genast djäfvulens sändebud i hans öron och sade: 'Hvarför skall du spara världsliga ägodelar och din ära eller själar och kroppar, då dina vänner, som du älskar mera än dig själf, kunna gynnas och hedras?' Och konungen lydde dem och svarade och sade till dina vänners råd: 'Jag äger tillräcklig förmåga och vishet till rådslag jämväl utan eder; gån ifrån mig med skam!' Och så vände konungen nacken till dig och anletet till ovännen och dref bort från sig dina vänner vanhedrade och förorättade och begabbade af världens vänner.» Då ropade djäfvulen: »O domare, nu tillhör det mig att regera konungen och gifva honom råd genom mina vänner.» Domaren svarade: »Gå och plåga konungen, så mycket som dig lofvas och tillstädjes, ty han retade mig till vrede mot sig!»

Sedan därefter två år framlidit, visade sig domaren återigen med ängeln och djäfvulen framför sig. Och djäfvulen sade: »O domare, döm nu! Jag skall förkunna hvad rättvisan

---

kunde till och med lätt nog förklaras, om man antoge en öfversättning från latinet, hvarvid ett »qvis» lästs såsom »qvid» (»nec attenderet, qvid egeret vel fraudaretur» i stället för »qvis egeret» såsom den latinska texten lyder). Men denna konjektur torde förfalla, då fortsättningen tydligt visar, att den svenska texten är riktig, i det att det framdeles heter i bägge texterna, att konungen efter djäfvulens råd ej skulle spara världsligt gods, »på det att hans vänner, som han älskade mer än sig själt, skulle gynnas». Stället hör till dem, som äro viktiga i fråga om den svenska och den latinska textens ursprunglighet och företräden.

* Orden inom parentes endast i den svenska texten.

fordrar: Du är sannerligen kärleken själf, därför tillkommer dig ej att blifva eller bo i det hjärta, hvari afund och vrede äro rotade och fästade. Du är jämväl visheten själf, och därför skall du ej vara i dens hjärta, som önskar att skada sina medkristnas lif, gods och ära. Du är äfven sanningen själf, och därför höfves dig ej att dväljas med den människa, som med svuren ed lofvat att öfva förräderi. Ty emedan denne konung utspottade dig, såsom man plägar utspotta det vämjeligt är, så låt mig försöka honom och trycka ned honom, så att han skall blifva alldeles från sina sinnen, ty han räknade mina råd såsom vishet, och dina råd har han till åtlöje. Visserligen önskar jag att belöna honom med en sådan lön, enär han gjorde min vilja, dock förmår jag intet göra utan din tillåtelse.»

Sedan detta yttrats, började domaren visa en underbar förvandling och syntes skinande såsom solen, och i själfva solen syntes tre ord, nämligen *Kraft*, *Sanning* och *Rättvisa.* Kraften talade och sade: »Jag skapade allting, utan att någon hade förtjänat något af mig, och därför är jag värd att blifva ärad af min skapelse och ej föraktad. Jag är jämväl värdig lof af mina vänner för min kärlek. Jag bör jämväl äras och fruktas af mina fiender, ty jag har tålmodigt fördrag med dem utan deras förskyllan, då de billigtvis hade förtjänat domen. Och därför, o djäfvul, tillkommer det mig att döma efter min rättvisa och ej efter din ondska.» Och genast talade jämväl Sanningen och sade: »I min gudom tog jag människonatur af en jungfru, i hvilken människonatur jag talade och predikade (för folken).* Jag sände äfven min Helige ande till apostlarna, och jag talade genom deras tungor, så som jag ännu talar dagligen med dem, som mig täckas, medelst andlig ingifvelse. Därför skola mina vänner veta, att jag själf, som är rätta sanningen, sände mina ord till en konung, som försmådde dem. Hör nu därför på, o djäfvul, ty jag vill tala, på det att det skall vetas, huruvida konungen lydde mina råd och ingifvelser eller dina. Och jag vill nu uppräkna och säga alla de råd, som gåfvos konungen, och nu med färre ord framställa, hvad jag förr sade med flera.

Konungen blef tillrådd att akta sig för alla synder, som äro förbjudna af den heliga kyrkan, och iakttaga måttlig

* Orden inom parentes endast i latinska texten.

fasta, på det att han skulle kunna höra och svara sina undersåtar, sina tjänare och sin allmoge inför rätta och vara redobogen att skipa rättvisa för rika och fattiga, på det att ej, till följd af hans för stora afhållsamhet, allmogens bästa i riket och dess styrelse till äfventyrs skulle sättas i fara, och att han ej till följd af (missbrukad eller öfverdrifven fasta eller ock af)* för stort öfverflöd skulle vara försumlig i att höra alla, som hade något käromål. Konungen fick också råd, huruledes han skulle tjäna Gud och bedja till Gud, och på hvilka dagar och timmar han skulle taga sig tid att öfverväga folkets bästa i riket. Och det visades för konungen på hvilka dagar han skulle bära den konungsliga kronan till Guds ära, och att han skulle handlägga alla sina rådslag tillsammans med goda människor och Guds vänner, som älskade sanningen, och att han aldrig med vett och vilja skulle gå mot sanning och lag och ej pålägga folket i riket skatt och tunga annat än för rikets värn och för strid och örlig mot hedningarna.

Konungen blef ock tillrådd, att han skulle afpassa antalet af sina tjänare efter tillgångarna af rikets inkomster, och hvad som blefve kvar skulle han dela med sina riddare och vänner. Och blef honom tillrådt, att han skulle förmana** de tygellösa och dåraktiga med råd och kärlek och straffa dem manligen, och att han skulle älska förståndiga och i kärlek till Gud mognade personer; och försvara sitt rikes invånare; och att han skulle gifva sina gåfvor med urskillning och ej minska eller åt andra öfverlämna de ting eller det land, som tillhör konungen och kronan; och att han skulle döma och skipa rätt åt inhemske och utländske, älska prästerna och i kärlek förena sitt ridderskap med sig och hålla och bevara sitt rikes menighet i frid.»

Därefter svarade djäfvulen domaren och sade: »Jag rådde konungen att hemligen göra somliga synder, som han ej tordes göra uppenbarligen. Och jag eggade honom jämväl att länge läsa många böner och psalmer utan uppmärksamhet och hjärtats gudaktighet, på det att han ej skulle höra några käromål, och framsläpande tiden onyttigt ej skulle skipa någon rätt åt dem, som ledo orätt. Jag rådde ock konungen, att han skulle försmå rikets alla goda män och upphöja en

* Orden inom parentes endast i svenska texten. ** Så enl. lat. texten den svenska har: »aflägsna från sig.»

man öfver alla och älska honom af hela sitt hjärta mer än sig själf; och hata jämväl sin egen son, tvinga rikets menighet med skatter, dräpa män och röfva kyrkor. Jag rådde ock konungen, att han, undandragande sig att skipa rättvisa, skulle låta hvar och en skada den andre; och att han skulle bortgifva och öfverlämna åt en mäktig höfding i ett annat rike, min svurne broder, några länder, som tillhörde kronan, och detta i det syftet att förräderi och strid skulle framkallas, goda och rättvisa förtryckas, onda desto djupare sänkas i helvetet, de som befunno sig i skärselden desto svårare plågas, kvinnor våldtagas, skepp på hafvet plundras, kyrkornas nådemedel försmås, skörlefnad tygellösare idkas och min vilja i allo desto friare fullbordas. O domare, af dessa nu framställda ting, som af konungen i gärningar fullbordats, och af flera andra synder kan bevisas och till öfverflöd vetas, om konungen hellre lydt dina råd eller mina.»

Därefter talade Rättvisan och svarade och sade: »För den skull, att konungen hatade dygden och försmådde sanningen, tillhör det nu dig att öka något af det onda hos konungen,* och jag skall i rättvisans namn minska hos honom något af det goda, som jag hade gifvit honom af min nåd.»

Djäfvulen svarade: »O domare», sade han, »jag skall öka och mångfaldiga mina gåfvor åt konungen, och först skall jag sända honom en sådan försumlighet, att han ej skall fästa någon vikt vid gudliga gärningar i sitt hjärta och ej tänka på dina vänners gärningar och efterdöme (i sitt sinne.)** Guds rättvisa svarade: »Jag skall minska hos honom min Helige andes ingifvelse, och jag skall undandraga honom de goda minnena och de forna tankar och tröstegrunder, som han förr hade.»

Och då återtog djäfvulen: »Jag skall ingifva honom djärfheten att tänka och begå dödssynder och förlåtliga synder utan skam och fruktan.» Då svarade Rättvisan: »Jag skall minska hos honom förstånd och förutseende, så att han ej skall pröfva eller skilja förlåtliga synder och dödssynder, dom och vedergällning.»

Då sade djäfvulen: »Jag skall ingifva honom räddhåga, så att han ej skall töras tala eller skipa rättvisa, (allra minst)**

---

* Så enligt svenska texten. Den latinska säger: »öka något af det onda hos konungen med din ondska.» ** Orden inom parentes endast i den svenska texten.

mot Guds fiender.» Rättvisan återtog: »Jag skall minska hos honom förstånd och insikt i hvad han har att göra, på det att han må synas mera lik en narr och gycklare i ord och gärningar (och hela sin medfärd)* än en förståndig människa.»

Då svarade djäfvulen: »Jag skall gifva honom hjärtans ångest och bedröfvelse däröfver, att han ej får framgång efter sin vilja.» Rättvisan gentog: »Jag skall minska för honom den hugnad, som han fordom hade i sina böner och gärningar.»

Djäfvulen sade: »Jag skall gifva honom klokskap att uttänka och påfinna kloka påhitt, hvarmed han må snärja de människor, hvilkas undergång han önskar.» Rättvisan svarade: »Jag skall minska för honom hans förstånd** så mycket, att han ej skall akta sin heder eller nytta.»

Djäfvulen sade: »Jag skall tillägga och gifva honom en så beskaffad sinnets upphetsning och villa, att han till och med skall glädja sig åt sin skam och sin själs skada och våda, om han blott kan få världslig framgång efter sin vilja.» Rättvisan svarade: »Jag skall minska hos honom den förtänksamhet och det noggranna öfvervägande, som förståndige män iakttaga i sina ord och gärningar.»

Djäfvulen svarade: »Jag skall gifva honom kvinnodjärfhet och opassande räddhåga och så beskaffadt sinne och beteende, att han skall synas mera lik en landstrykare än en krönt konung.» Rättvisan svarade och sade: »Sådan dom är den värd, som skiljer sig från Gud, ty han skall försmås af sina vänner och hotas af sitt eget folk och sin menighet och störtas och undertryckas och fördrifvas af Guds fiender, ty han missbrukade Guds kärleks gåfvor, både andliga och lekamliga.»

Därefter talade Kraften*** och sade: »Dessa ting, som äro dig visade, äro ej visade till följd af konungens förskyllan, hvilkens själ ej ännu är dömd utan först skall dömas i yttersta ögonblicket och slutet, när hon kallas.»

Därefter såg jag, att de tre, nämligen Kraften, Sanningen och Rättvisan voro lika domaren, som talade vid konungens själ. Och därefter hörde jag en röst såsom en härolds röst, hvilken talade sålunda: »O alla himlar med alla him-

---

* Orden inom parentes endast i svenskan. ** Så i latinet; svenskan har här det olämpliga ordet »åstundan.» *** Så enligt svenska texten. Den latinska säger: »Återigen talade Sanningen.»

lakroppar, hören till, och alla afgrundsandar, som ären i mörkret, gifven akt, och alla andra, som ären på mörka ställen, hören, att den högste kejsaren har för afsikt att höra och göra domar öfver världens höfdingar.» Och genast voro de ting, som jag såg och hörde, ej kroppsliga utan andliga, och mina andliga ögon upplätos till att höra och se. Och därefter såg jag Abraham komma med alla helgon, som voro födda af hans släkt. Och alla patriarker och profeter kommo. Därefter såg jag de fyra evangelisterna, och deras skapnad var lik fyra djur, såsom de pläga i världen målas på väggar, och hvilka dock syntes lefvande och ej döda. Därefter såg jag tolf stolar och i dem tolf apostlar, som väntade på (Herren och)* Makten, som då skulle komma. Sedan kommo Adam och Eva med martyrer och kyrkofäder och andra helgon, som härstammade från dem. Men ännu visade sig ej Kristi människonatur och ej hans välsignade moders lekamen, utan alla väntade, att de skulle komma. Äfven jorden och vattnet syntes höja sig till himmelen, och alla de ting, som i dem voro, ödmjukade och böjde sig med vördnad inför Makten. Därefter såg jag ett altare, som stod på Maktens säte, och en kalk med vin och vatten och bröd i form af en oblat på altaret.** Och då såg jag, hurusom i en kyrka i världen en präst, iklädd mässkläder, började en mässa. Och när han hade fullgjort allt, som hörde till mässan, och hade kommit till de orden, med hvilka brödet inviges, syntes mig, som om solen och månen och stjärnorna med alla planeter och alla himlar med sin gång och rörelse klingade med växlande stämmor och ljuftklingande toner och sånger. Och alla slags sånger hördes, och otaliga musikinstrument*** syntes där, hvilkas härliga toner och sång äro omöjliga att fatta med sinnen eller återgifva med ord. De som voro i ljuset sågo på prästen och böjde och ödmjukade sig för Makten med vördnad och ärebetygelse. Men de som voro i mörkret fasade och räddes. Sedan orden af prästen blifvit framförda öfver brödet, syntes mig, att samma bröd befann sig i Maktens säte i tre former och icke desto mindre förblef i prästens händer. Och brödet själft blef ett lefvande lamm, och i lammet syntes ett människoanlete, och en brinnande låga syntes inne i och utanför lammet och anletet. Och

* Orden inom parentes endast i svenska texten. ** Så enligt svenska texten, den latinska har: »i form af en på altaret offrad hostia» (?) *** Lat. texten har »musikanter».

då jag stadigt riktade min blick på att se anletet, såg jag lammet i anletet; och då jag såg på lammet, såg jag anletet i lammet. Och en krönt jungfru satt bredvid lammet, och alla änglarna tjänade dem, och de voro så många som solgranden, och ett underbart sken framgick af lammet. Och så stor och mycken var de heliga själarnas mängd, att min syn ej förmådde uppfatta deras längd och vidd och höjd och djup. Jag såg äfven somliga platser tomma, hvilka ännu skola fyllas till Guds ära.

Och därpå hörde jag från jorden otaliga tusendens röster, som ropade och sade: »O Herre Gud, rättvise domare, döm öfver våra konungar och höfdingar och se till vårt blods utgjutelse och våra hustrurs och barns sorger och tårar. Skåda vår hunger och vår smälek, vår fångenskap och våra sår och nedbrännandet af våra hus, och våra (jungfrurs och)* kvinnors skändande och våldtagande. Gif akt på orätten mot kyrkan och hela prästerskapet och höfdingarnas och konungarnas falska ord och löften och förräderi och de skatter, som de utpressa af oss med våld och vrede. Ty de akta föga, huru många tusen som dö, blott de kunna tillfredsställa sin högfärd.»

Därefter ropade liksom otaliga tusenden ur helvetet och sade: »O domare, vi veta, att du är alltings skapare; döm därför öfver de herrar, som vi tjänte på jorden, ty de sänkte oss djupare i helvetet, och ehuru vi unna dig ondt, så nödgar oss rättvisan att vi uppträda som anklagare och säga sanning, att våra världsliga herrar älskade oss utan kärlek, emedan de ej aktade våra själar mer än hundar, och för dessa samma våra herrar och husbönder var det likgiltigt, antingen vi älskade dig, Gud, alltings skapare eller ej. Ty emedan de fikade efter att blifva älskade och tjänade af oss, som ej vördade och aktade dig, för den skull äro de ovärdiga himmelriket. Och de äro värda helvetet, såframt ej din nåd hjälper dem, ty de bragte oss i förtappelse. Därför ville vi lida ännu hårdare straff, än vi lida, blott för att deras straff aldrig skall ändas.»

Och de som voro i skärselden talade på liknande sätt och ropade: »O domare, vi blefvo dömda till skärselden för den ånger och goda vilja, som vi hade vid vårt lifs ända. Och därför klaga vi öfver herrarna, som ännu lefva på jorden,

* Orden inom parentes endast i latinet.

ty dem hade det tillhört att styra oss och mana och lära med ord och näpst och sina råd och goda efterdömen. Men de styrkte oss mera till synder och onda gärningar, och därför är vårt straff tyngre och hårdare för deras skull och strafftiden längre och vår skam och bedröfvelse större.»

Därefter talade Abraham tillika med alla patriarkerna och sade: »Vi önskade bland alla önskvärda ting, att af vår släkt skulle födas din son, som nu är försmådd af världens höfdingar. Därför bedja vi om dom öfver dem, ty de akta ej din barmhärtighet och rädas ej din dom.»

Och då talade profeterna och sade: »Vi förutsade Guds sons tillkomst och sade, att det var nödvändigt, att han skulle födas af jungfru och lida förräderi och fångenskap och hudflängas och törnekrönas och på sistone dö på korset, på det att himmelriket skulle upplåtas och synderna utplånas. Och för den skull, att alla de ting nu äro fullbordade, som vi sågo och förutsade, därför bedja vi dom öfver jordens höfdingar, hvilka försmå din son, som af kärlek dog för dem.»

Då talade ock evangelisterna och sade: »Vi äro vittnen, att din son i sig själf fullbordade allt det, som var sagdt om honom.»

Apostlarna talade jämväl och sade: »Vi äro domare, därför tillkommer oss att döma i sanning. Ty dem, som försmå Guds lekamen och hans bud, döma vi till förtappelse.»

Därefter sade jungfrun, som satt bredvid lammet: »O, ljufvaste herre, förbarma dig öfver dem!»

Domaren svarade: »Ej är rätt att neka dig något, ty hvilka som upphöra med synderna och göra tillfredsställande ånger och syndabot skola finna barmhärtighet.»

Därefter såg jag, att det anletet, som syntes i lammet, talade till konungen och sade: »Jag bevisade dig stor nåd, ty jag visade dig min vilja, huru du skulle förhålla dig i din styrelse och ditt ämbete och huru du skulle styra dig själf höfviskt och förståndigt. Jag lockade dig jämväl såsom en moder med ljufva kärleksord, och jag varnade dig såsom en mild fader med maningar. Men lydig mot djäflarna bortkastade du mig från dig, såsom en moder bortkastar ett dödfödt barn, som hon ej vårdar sig att sköta eller att lägga spenen i dess mun. Därför skall allt hvad godt är tagas från dig och gifvas åt någon din efterträdare.»

Därefter talade jungfrun, som satt bredvid lammet, till mig och sade:* »Jag vill kungöra för dig, att dig är gifven uppfattning af andliga syner. Ty Guds helgon fingo den Helige ande på olika sätt. Somliga af dem visste på förhand den tid, när de ting skulle inträffa, som visades dem, såsom profeterna. Andra helgon visste i andan, hvad de skulle svara de människor, som kommo till dem, när något frågades dem. Somliga visste, huruvida de som voro långt från dem voro lefvande eller döda. Somliga visste äfven, hvilken utgång någon strid skulle få, förrän de, som stredo, gingo till striden. Men dig är ej tillåtet att veta något annat än att höra och se andliga ting och att skrifva och säga till människor, som föreskrifvas dig, det som du ser och hör. Och ej är dig tillåtet att veta, antingen de äro lefvande eller döda, till hvilka dig bjudes att skrifva, eller huruvida de lyda eller ej det som du skrifver och kungör dem om din andliga uppenbarelse, som är dig visad af Gud för deras skull. Och ehuru nu denne konung föraktade mina ord, skall dock till sist en annan komma, som skall mottaga dem med vördnad och hedersbetygelser (och skall hafva gagn af dem för sin frälsning).**

---

* Det följande återfinnes med några smärre olikheter äfven i Birgittas egen handskrift, såsom begynnelse till en annan uppenbarelse, nämligen fjärde boken, kap. 141, hvarom se ofvan, sid. 76. ** Orden inom parentes endast i latinska texten.

UR

DEN HELIGA BIRGITTAS UPPENBARELSER

FRÄLSARORDENS REGEL
ÄNGELNS LOFSÅNG
FYRA BÖNER
BIFOGADE UPPENBARELSER

Ur **Frålsarordens regel.**

RUBRIK.

Här börjas S. Salvators regel, gifven af Gud genom Jesu Kristi mun till hans gudfruktiga brud, heliga fru Birgitta, hvilkens orden skall vara nunnornas till den ärofulla Jungfru Marias dyrkan; hvilken regel blef gifven förutnämnda heliga fru Birgitta på underbart sätt, såsom här framdeles omtalas, på Vadstena slott i Linköpings biskopsdöme i Sveriges rike, då hon var hänryckt i andäktig bön och gripen i andlig och intellektuell syn.*

INLEDNING. KAPITEL 1.

Birgitta erhåller uppenbarelse om ordensregeln.

I Norges konungs herradöme, som är längst i norr af alla konungar, så att bortom hans herradömes land finnes ingen plats, där människor vilja eller kunna bo, hände det fru Birgitta, då hon var innerlig i sina böner, att hennes lekamliga krafter blefvo borttagna eller vanmäktiga men hennes själ började i alla sina förmögenheter på det fullkomligaste sätt blifva

---

* Det föregående enligt den här utförligare svenska texten. »Andlig» och »intellektuell» (fornsvenska: »andelik» och »understandelik», latin: »spiritualis» och »intellectualis») äro uttryck för två olika slags visioner. Efter Augustinus brukade man urskilja tre hufvudarter af dylika: »kroppsliga», »andliga» och »intellektuella». De kroppsliga voro sådana, där man med kroppsliga ögon såg en syn, d. v. s. egentliga hallucinationer; de andliga voro sådana, där man »sofvande eller vakande såg i anden bilder af ting, genom hvilka bilder något annat antyddes», d. v. s. en öfvernaturlig inverkan på fantasien; de intellektuella voro de, som framkallades genom den rena förståndsupplysningen, utan bilder eller hallucinationer.

liflig och kraftig att se, höra, tala och känna de ting, som andliga äro. Och på sådant sätt blef hon ofta gripen och hänförd, så att hon i andan hörde många ting i andlig syn och i intellektuell för sig kungöras, hvilka ting hon därefter under stor vördnad och fruktan för Gud ödmjukligen uppenbarade för ärkebiskopen i Uppsala och tillika för tre andra biskopar och en synnerligen gudfruktig mästare (magister), som ansågs vara betydande i den heliga skrift, och en Gud hängifven abbot af utmärkt renlefnad, alldenstund hon fruktade att blifva bedragen af bedragaren, mörksens ängel, under gestalt af ljusets ängel. Och då dessa alla såväl som många andra Guds vänner hörde detta och sins emellan öfvervägde denna angelägenhet med allvar och andakt, fastställde de, att alla de ting, som voro tedda samma person, hade genom den Helige andes särskilda nåd kommit från sanningens och ljusets gode ande.

I sådan uppenbarelse eller syn såg hon ock en gång en man och en kvinna i den allra fagraste skepnad, och genast sade en röst till henne: »Se, dessa två personer, som du ser, äro Jesus Kristus och hans moder Maria, hvilka nu synas dig på sådant sätt, som de voro, då de lefde i världen. Men huru deras kroppar nu äro i himmelriket, det är dig omöjligt att veta eller se.» Sedan dessa ord blifvit sagda, uppenbarade sig genast Jesus Kristus, hvilken upplät sin mun och talade och sade.

INLEDNING. KAPITEL 2.

Den nya vingården.

»Jag är såsom den mäktigaste konung, som planterade sina vingårdar. Och de buro länge det allra bästa vin. Omsider sådde hans ovän i dem det allra sämsta utsäde, hvilket växte och utbredde sig så mycket, att vinkvistarna ej kunde bära vin utan med stor svårighet. Och konungens tjänare sade till honom: 'Herre, vi hafva beskådat dina vingårdar och funno i dem ganska få vinkvistar som buro vin. Och den dåliga säden, som ej duger till annat än att brännas, är öfvermåttan uppväxt.' Herren svarade dem: 'Jag skall plantera mig en ny vingård, till hvilken vinkvistarna skola bäras och slå fast rot. Och jag själf skall lägga kring honom gödseln eller fet-

man, och han skall blifva uppfylld af det allra bästa vin. Och denna vingården skall jag själf bevaka, så att om något skadligt där inkommer, skall vinet däraf fetma eller gödas och varda ändå mer sött. Och det onda skall tillintetgöras och skall vissna och hastigt falla af, att det ej må göra skada. Och när denna vingårdens vin kommer till min församling, då skola alla glädjas och gifva ära och pris åt Herren, som planterade vingården och lade på gödningen. Jämväl skall äfven den glädjas, som satte rötterna, och ej heller skall Gud glömma dem, som buro fram vinkvistarna. Af denna vingården skola många vingårdar uppväxa, som länge varit vissnade eller torra, och börja göra frukt efter sin förnyelses dag (såsom goda vingårdar, nyligen rensade).'*

INLEDNING. KAPITEL 3.

Förklaring af föregående kapitel.

Jag är alltings skapare och af ingen skapad. Ibland allt, som jag gjort hafver, hafver jag intet gjort för så stor värdighet som människan, som jag bestämde att vara härskare öfver alla ting, som skapade äro på jorden. Och jag gaf henne jämväl förstånd att nyttja dem till sitt gagn och sin nödtorft, och för att hon skulle prisa mig för den nåd, som jag gifvit henne. Men ibland alla varelser finnes ingen, som uppväcker mig till så stor vrede som människan. Och med undantag af henne stå alla ting fast vid mina bud.

Jag sade dig förut, att jag var lik en konung, som planterade goda vingårdar, hvilka under lång tid gåfvo god frukt. Och hvilka voro dessa vingårdar annat än klosterordnarna och de heliga fädernas bestämmelser, hvaraf de som törstige voro drucko och vederkvicktes, de som kalle voro värmdes, de som stolte och högfärdige voro ödmjukades, och de som blinde voro upplystes. Och nu klagar jag, att vingårdarnas stängsel och inhägnad är sönderbruten och förskingrad, att väktarna sofva och tjufvarna intränga, att rötterna uppgräfvas af mullvadarna, att vinkvistarna äro förvissnade af torkan och

---

* Orden inom parentes endast i svenska texten.

vinklasarna nedblåsta af vädret och trampade under fötterna. Men på det att vinet ej alldeles skall försvinna, skall jag ånyo plantera mig en vingård, till hvilken du skall bära mina ords kvistar, min vän skall sätta dem, och jag själf, Gud, skall gifva min nåds fetma och gödsel. Och i denna vingården skall jag sända väktare, hvilka ej skola sofva om natten. Jag skall omgärda honom med gudlig kärlek. Jag skall stadfästa i honom god viljas rötter, som ej skola uppgräfvas af djäfvulens frestelser. Jag skall sprida hans gärnings vinkvistar. Jag skall göra hans goda ryktes och hans fromhets drufklasar söta för många. Därför bör du, som skall bära vinkvistarna, vara stark och ståndaktig att bära, redobogen och vaksam att taga och undfå dem, trogen och försiktig att vårda, på det att djäfvulen ej må svika och bedraga dig. Men den som skall sätta vinkvistarna, han skall vara omtänksam och noggrant gifva akt på att han sätter dem på lämpligt och passande ställe, omsorgsfull och aktsam att värna och bevara dem för köld och frost, hetta och brand.

Därför stå fast och älska mig af allt hjärta! Undfly all högfärd och iakttag all ödmjukhet. Bevara din mun och alla dina lemmar till min ära. Lyd, som jag har bjudit dig. Rannsaka hvarje stund ditt samvete, huruledes och huru mycket du öfverträder. Stå genast upp till mig, om du faller. Akta ej världens ära eller dess vänner, emedan då du har mig, varda alla ting dig ljufliga. Och när du fullkomligen älskar mig, varda utan mig alla ting, som världen tillhöra, bittra för dig som etter.

Ordensregeln.

KAPITEL 1.

Hufvudsyftet.

Denna orden vill jag alltså instifta till min allra mest älskade moders ära, först och hufvudsakligast genom kvinnor, hvilken ordens inrättning och stadgar jag med min egen mun skall alldeles fullständigt förklara och kungöra.

KAPITEL 2.

Grundregel.

Denna ordens och frälsnings grundregel och begynnelse är sann ödmjukhet och ren kyskhet och frivillig fattigdom. Därför är ingen tillåtet att hafva något eget, alldeles intet, äfven om det vore det allra minsta, och sannerligen ej äga eller vidröra med sina händer ens en skärf och ej hafva något af guld eller silfver, såframt det ej till äfventyrs för väfnad af något arbete kan vara nödvändigt att vidröra något af guld eller silfver; och det må jämväl ej göras utan abbedissans råd och tillstånd. Alla nödvändiga ting skola väntas af abbedissan, nämligen ordensdräkten, sängkläder och sängrede och arbetsverktyg, och ej hafve de något, som regeln ej tillstäder.

KAPITEL 3.

Bädden.

Man bör veta, att regelns sängrede vare af halm, och öfver halmen två kläden af vadmal men utan linnelakan och bolster. Under hufvudet skall man ha en dyna med var af lärft och ett örngott, likaledes med var af lärft.

KAPITEL 4.

Dräkten.

Systrarnas gångkläder skola vara två underkjortlar af hvitt vadmal, den ena för dagligt bruk och den andra för tvätts skull, en kjortel af grått vadmal och en kapuschongkåpa, hvars ärmar ej skola räcka längre än ytterst på mellersta fingret. Och skörten, som hänga ned vid handen, skola fästas enkelt till armen med en knapp såsom andra ärmar, när de skola utföra handarbete. En mantel skola de jämväl hafva, af grått vadmal såsom kjorteln och kåpan, hvilken mantel

ej skall vara rynkad utanpå och ej konstfullt sammansatt utan alldeles trång och slätt, så att allt hafves till nytta och ej till fåfänglighet. Och den skall vara enkel om sommaren och fodrad om vintern, ej med dyrbara skinn utan med lammskinn eller med fårskinn. Af likadana skinn må ock skinnkjortel hafvas om vintern. Och den manteln skall ej komma jorden närmare än en tvärspann* och sammanfästas i bröstet med en träknapp.

Och till skodon må de om sommaren hafva låga skor intill hälen och strumpor ända till knäna och om vintern höga skor, ända upp till knäna fodrade med vadmal, och lika höga strumpor.

Hufvudbonaden skall vara ett dok, som skall gå rundt kring ännet och kinderna, så att ansiktet till en del höljes. Och dokets ändar skola sammanfogas i nacken med en nål. Öfver det doket skall läggas slöjan af svart lärft, hvilken skall fästas med tre nålar, på det den ej må gå af: en vid ansiktet och två vid öronen. Sedan sättes öfver slöjan en krona af hvitt lärft, och i den kronan skall sömmas fem små stycken af rödt kläde, liksom fem droppar: den första i pannan, den andra i nacken, den tredje och fjärde vid öronen, den femte midt i hufvudet i likhet med ett kors. Denna krona skall med en nål fästas midt på hufvudet och fogas efter hufvudet. Denna krona skola såväl änkor som jungfrur bära till ett tecken på återhållsamhet och renhet.

KAPITEL 8.

Förbindelse med yttervärlden.

På följande tider må nunnorna tala vid världsliga personer, nämligen från nionde timmen** och till aftonsången; men det vare endast om söndagar och på helgonens stora högtidsdagar; dock så att ingen må gå ut ur afstängningen utan sitta vid de vindögon, som därtill äro bestämda. Ty ingen skall tillåtas att efter sitt inträde gå ut ur klostrets afstängning. Men önskar någon möjligen att blifva sedd af sina

* *Spann*, afståndet mellan tummens och lillfingrets spetsar. ** Räknadt från kl. 6 f. m., sålunda kl. 3 e. m.

föräldrar eller höfviska vänner eller kära, då må hon öppna vindögat. Men låter hon ej upp vindögat, då lofvas henne desto större lön i den tid, som skall komma.

KAPITEL 10.

Intagning i klostret.

Om någon beder om att upptagas i renlefnaden, då må hon aldrig tagas in, förrän ett helt år är förlupet, utan må det först sägas henne: »Kom åter till oss efter tre månader, och under tiden vilja vi betänka oss om dig». När hon kommer åter på den bestämda tiden, spörje abbedissan henne, med hvilken åstundan hon beder sig i ordensregln, eller med hvilka band hon kvarhålles i världen. Och sedan hon hört hennes afsikt och grunder, skall det sägas henne: »Dotter, stundom skyles under det som godt synes falskhetens snara, och bristande förtänksamhet om framtiden bedrager många. Kom därför åter till oss om några månader och visa oss din åstundan, om den står fast i det goda.» När hon kommer tillbaka och ödmjukar sig som förr, då må omtalas för henne hvad som är hårdt och strängt i regeln: världens försakelse och glömska af föräldrar. Och om hon lofvar, att hon vill iakttaga det alltsammans, då skall vid slutet af året hela församlingen lämna henne sitt samtycke. Är hon en sådan människa, att om hennes lefverne intet tvifvel finnes, då må väl alla lämna henne sitt samtycke första gången hon erbjuder sig. Men då skall hon ingalunda intagas i klostret eller aflägga löftena eller antaga klädedräkten, förrän året är ute. (Och då hon i slutet af året antages, må båda parterna afstå från pröfningsåret inom klostret, som brukar förekomma i andra ordnar.)*

Sedan hon fått tillstånd att ingå i klostret, sändes efter biskopen (i stiftet),* hvilken skall ombedjas komma och inviga henne. Och när biskopen kommer (eller någon annan biskop med hans tillstånd eller någon annan, som då har den vanliga rättsutöfningen i det stiftet),* så gånge han ned till kyrkodörren och spörje henne, som bidar ute för kyrkodörrarna och skall ingå i renlefnaden, sägande: »Är du fri och lös

---

* Orden inom parentes endast i latinska texten.

från alla kyrkans band, såsom äktenskap, löften och bann?»* Om hon svarar: »Sannerligen, jag är fri!» skall biskopen fortsätta: »Måhända skam eller sorg öfver världslig motgång nödgar dig till renlefnaden, eller kanske tvinga dig stora skulder, hvilka du ej har betalt?» Hon svare: »Ingalunda förmår mig sorg eller någon skam till detta utan brinnande kärlek till Kristus. Och alla mina skulder har jag nu efter min förmåga betalt.» Då skall biskopen vidare säga: »Beder du om inträde i denna renlefnad i Jesu Kristi namn och till ära för hans heligaste moder Jungfru Maria?» Och då hon svarar: »Jag beder det», skall biskopen leda in henne i kyrkan, sägande: »Se nu går hon värdigt in i denna renlefnaden.»

Och när hon går in i kyrkan, så skall bäras framför henne en röd fana, på hvilken min pinade lekamens bild skall vara målad på ena sidan och min moders bild på den andra, att den nya bruden, då hon ser den nye brudgummens bild lidande på korset, måtte lära tålamod och fattigdom, och då hon ser jungfrun modern, måtte lära renhet och ödmjukhet. Sedan hon blifvit inledd i kyrkan, skall hon stå vid kyrkodörren, och biskopen må gå ett litet stycke från henne till andra sidan och viga hennes ring. Och två tända bloss skola bäras framför fanan till henne och brinna, så länge mässan läses. Och biskopen läse denna bön: »O allsmäktige, evige Gud, som i barmhärtighet och förbarmande fäst dig en ny brud, välsigna denna ring, och liksom din tjänarinna i det yttre på sina händer bär en ny bruds tecken, så förtjäne hon att bära i sitt inre din tro och din kärlek i Fadrens, Sonens och den Helige andes namn.»

KAPITEL 11.

Invigningen, välsignelsen och införandet.

Sedan fingerringen blifvit invigd, skall biskopen gå till Guds tjänarinna och säga: »Du skall lofva Gud och mig, i hans ställe, att du skall lyda dina öfverordnade och hålla denna regel af all din förmåga ända till ditt lifs ända.» Då hon lofvar, att hon skall göra detta, säge biskopen: »I sådan afsikt skall du gifva Gud din tro och lofva, att du skall

* Så enligt den här riktigare latinska texten.

älska intet såsom din Gud, och med hela din åstundan tillhör dig att lämna honom ditt samtycke.» Då svare hon: »Jag samtycker till min Gud med allt mitt hjärta och all min håg, offrande mig åt honom i all hjärtats enfald.» Och henne svare biskopen återigen så: »Och jag, å den allsmäktige Gudens och hans ende sons, vår Herre Jesu Kristi vägnar, samtycker till dig.» Och läse denna bön: »(Allsmäktige Gud)* må Jesus Kristus, sann Gud och människa, som värdigades nedfara i jungfruns lif, stadfästas i din själ och du i honom, i Fadrens, Sonens och den Helige andes namn!» Därefter sätte han fingerringen på hennes högra hands finger, sägande: »Jag inviger dig till Guds brud och till hans evinnerliga egendom, i Fadrens, Sonens och den Helige andes namn».

Därefter gånge biskopen till altaret och begynne mässan, sjungande om den Heliga trefaldighet. Och Guds tjänarinna skall, medan mässan sjunges, stå nede vid sånghuset.** Och när offertoriet börjar, skall hon gå fram till altaret och offra, och sedan skall hon genast gå tillbaka till sin plats.

Sedan offertoriet är sjunget, skola hennes kläder, hvilka, såsom regeln bjuder, hållas redo af konventet, frambäras till altaret inför biskopen, hvilken skall välsigna dem, läsande denna bön: »Herre Jesus Kristus, som ej vill syndarnas död utan åstundar syndabättring, vi bedja din mildhet, att du värdigas välsigna dessa kläder, som denna din tjänarinna har tänkt att bära till ett tecken af ödmjukhet och syndabättring, på det att hon, sedan hon öfvergifvit denna världens fåfänga, må vara värdig ikläda sig dig genom sann ödmjukhet, i Fadrens, Sonens och den Helige andes namn.»

Sedan kläderna blifvit vigda, skall en af de andliga kalla Guds tjänarinna till altaret inför biskopen; hon skall gå fram barfota och aflägga öfverkläderna framför altaret och endast hafva kvar en kjortel för att mottaga den vigda dräkten. Sedan skall biskopen iföra henne ordenskjorteln, sägande: »Den allsmäktige Gud gifve dig sann syndabättring i ditt samvete och fullkomlig ånger i ditt hjärta, i Fadrens, Sonens och den Helige andes namn». Sedan drage hon skorna på sina fötter, och biskopen säge: »Vår Herre Jesus Kristus gifve dina fötter en rätt gång och låte dig så framgå på frälsningens väg, att du aldrig vidare samtycker till synden, och må han gifva dig

---

* Orden inom parentes endast i svenska texten. ** Lat. texten »Sanctuarium».

sann bättring för gjorda synder och bevarelse för kommande synder, i Fadrens, Sonens och den Helige andes namn». När hon iföres kåpan, säge biskopen: »Herre Jesus Kristus, alla kristna människors hopp och tröst, gifve dig hopp och tröst i ditt sinne, att du så må hoppas på hans barmhärtighet, att du ej glömmer hans rättvisa, och att du så fruktar hans stränghet, att du ej glömmer hans mildhet och godhet, i Fadrens, Sonens och den Helige andes namn». Sedan tage hon manteln öfver sig, och biskopen säge: »Herre Gud allsmäktige, den sanna trons upphof, styrke och stadfäste din själ i sann tro och gifve dig att tro de ting, som böra tros, och stånda fast i det goda, som du har börjat, allt intill ditt lifs ända, i Fadrens, Sonens och den Helige andes namn.» Därefter skall manteln hopfästas med en träknapp, medan biskopen säger: »Vår Herre Jesus Kristus, som för sin myckna kärlek, hvarmed han älskade oss, blef fäst på korset och dömd till den bittraste död, genomstinge och befäste din själ med sitt lidandes åminnelse, att din kärlek brinne till Gud allena; och hans kärleks eld omslute dig och gifve dig hvila på hans välsignade arm, på hvilken alla de heliga hvila, i Fadrens, Sonens och den Helige andes namn.» Därfter skall hon hölja sitt hufvud med doket och biskopen sätta i nålen sägande: »Vår Herre Jesus Kristus vare din själ till skygd och hugsvalelse, att intet skadligt må henne skada, i Fadrens, Sonens och den Helige andes namn.» Sedan slöjan lagts uppå henne, säge biskopen: »Vår Herre Jesus Kristus gifve ditt förstånd andligt ljus och visdom, att alla jordiska ting och allt, som är din själ skadligt, må vara döda för dina ögon, och vägen, som leder till himmelriket, må upplysas för din själ, att du må bekänna honom, som hafver utvalt dig, i Fadrens, Sonens och den Helige andes namn».

Då detta är slutadt, gånge Guds tjänarinna åter till sitt ställe, där hon förut stod, och biskopen fullborde sin mässa. Och då han kommer till den delen* i mässan, där prästen i en brudmässa plägar vända sig om och välsigna brudgummen och bruden, då vände också biskopen sig om, och en präst kalle Guds tjänarinna till altaret, och biskopen sätte uppå henne kronan öfver slöjan, sägande: »Vår Herre Jesus Kristus stadfäste i dig sitt tecken, hvilket jag nu sätter uppå ditt hufvud; och må din vilja i alla ting styras af honom, hvilken du nu

* Svenska texten: »bönen».

hafver lofvat, att du skall vara fast och ståndaktig, och låte han dig efter sin milda vilja krönas med glädjens krona, att din själ oupplösligt må förenas med honom, som är en Gud i tre personer, i Fadrens, Sonens och den Helige andes namn.» Därefter sätte biskopen nålen i kronan, sägande: »Jesus Kristus må sammanfästa din själ och ditt hjärta med sin kärlek, så att det ej rädes några frestelsers styng, i Fadrens, Sonens och den Helige andes namn».

Då detta är slutadt, gånge Guds tjänarinna tillbaka till sin plats, där hon förut var, till dess mässan är slutad. Och då mässan är slut, kalle en präst henne till altaret sägande: »Kristi brud, gå fram till Kristi altare.» Och gånge hon så fram och falle ned till syndaförlåtelse på sitt anlete. Och biskopen knäfalle med sina präster och läse litanian, bedjande alla helgon för Guds tjänarinna. Då litanian är slutad, stånde biskopen upp och gånge till Guds tjänarinna, där hon ligger, och läse öfver henne syndaaflösning, och sedan hon har fått syndaaflösning, stånde hon upp och tage min lekamen.

Då hon har tagit den, då upplåtes dörren, genom hvilken Guds tjänarinna skall gå in. Och fyra systrar skola hastigt gå ut och bära in i klostret båren med den, på densamma lagda jorden, hvilken bår skall sättas framför dörren, förrän mässan börjas. Därefter skall biskopen gå till samma dörr och Guds tjänarinna följa efter med två bloss, medan prästerna sjunga hymnen *Veni creator Spiritus*. Och skall biskopen öfverlämna henne åt abbedissan, som bidar vid dörren med konventet. Och biskopen säge abbedissan dessa ord: »Se, inför Gud och alla helgon och den heliga kyrkans åsyn* öfverlämnar jag denna Guds bruds själ i dina händers förvar. Och om hon faller i synd för din försummelses skull, skall hennes brudgum Jesus Kristus återfordra henne af dig. Bevara därför och vårda Guds egendom, anförtrodd i ditt förvar, att då räkenskap skall göras, hon, som du mottog helig, må lämnas heligare tillbaka.» Hvartill abbedissan må svara: »O, käraste fader, denna egendom är dyrbar och arbetet vanskligt. Och ej räcka mina krafter till därför. Dock, om jag får bistånd af dina böner, skall jag, i förtröstan på Guds hjälp, göra hvad du bjuder.»

Och sedan Guds tjänarinna ledts in, stänges genast dörren, och hon föres genast till kapitlet. Och därefter skall hon un-

---

* Lat.: (coram) »facie sanctæ Ecclesiæ» svenska texten: »uppenbarligen för den heliga kyrkan».

der åtta dagar ej åläggas något tvång och stå nedtill i koret. Men sedan åtta dagar förflutit, bjudes hon hålla reglerna såsom de öfriga och skall sättas efter den sista i koret och vid bordet.

KAPITEL 12.

Systrarnas och klosterprästernas antal.

Systrarna skola vara sextio och ej flera. De skola hafva präster, hvilka dagligen skola sjunga mässan och de dagliga tider, som brukas i de länders domkyrkor, hvari denna ordens kloster äro. Och de skola vara fullständigt skilda från systrarnas kloster och hafva en gård ensam för sig, i hvilken de skola bo, och från gården ingång i kyrkan. Och nedre koret skola de hafva, men systrarnas kor skall vara ofvantill under taket, dock så att de kunna se sakramenten och höra tidegärden. Och dessa präster skola vara tretton efter antalet af de tretton apostlarna, af hvilka den trettonde, S:t Paul, ej har utstått minsta mödan. Därnäst fyra mässdjäknar*. hvilka jämväl må vara präster, om de vilja. Och de beteckna de fyra förnämsta kyrkolärarna: Ambrosius, Augustinus, Gregorius och Hieronymus. Därnäst åtta lekmän, hvilka med sitt arbete skola betjäna prästerna i hvad som behöfves. Då man nu räknar sextio systrar, tretton präster, fyra mässdjäknar och deras åtta tjänare, blir antalet af alla dessa människor lika stort som antalet af de tretton apostlarna och sjuttiotvå lärjungarna.**

KAPITEL 21.

Altare, altarskrud, böcker.

Man bör veta, att altare skola finnas tretton, och hvart altare skall hafva en kalk, men högaltaret skall hafva två kalkar och två par amplar och två par ljusstakar, ett kors och

* Mässdjäknar, diakoner, som biträda prästen vid mässan. ** I följande kapitel bestämmes dessutom antalet af bröder i det med nunneklostret förenade munkklostret till högst tjugufem.

tre rökelsekar, ett på hvardagar och två på helgdagar och en pixis* för min lekamen. Och iakttage man noggrant, att dessförutom ej hafves flera ting af guld eller silfver i klostrets ägo. Ty ej guld och ej silfver (eller ädelstenar)** skola de sammanhopa, utan min nåd skola de samla åt sig till egendom med ständigt bemödande, fromma böner och gudlig åkallan. Det skall äfven tillåtas att omkring helgonens reliker hafva guld eller silfver eller dyrbara stenar efter deras grad utan allt öfverflöd. Böcker skola hafvas så många, som äro behöfliga för att förrätta gudstjänsten, och ingalunda flera. Men de böcker, som de skola läsa och studera i, må de hafva så många de vilja. Vidare skall hvarje altare låta sig nöja med två altarkläden och två mässkläden*** för helg- och sökendagar. Och mera skall ej på en gång hafvas i klostrets ägo af alla de ting, som nu äro föreskrifna.

KAPITEL 27.

Grafven och båren.

En graf skall ständigt hafvas öppnad i klostret i form af en grift på bestämdt ställe, till hvilken systrarna skola gå efter tredje timmen† hvarje helg och söckendag. Och medan abbedissan med två fingrar kastar upp litet jord, skola de läsa psalmen *De profundis* (med en kollekt)†† på följande sätt: »O Herre, Helige fader, du som i grafven bevarade oskadd din lekamen, som du tog åt din son af jungfru Maria och återuppväckte oförmultnad, vi bedje dig, att du bevarar vår kropp ren och obesmittad i din heliga tjänst och styr vår väg här i tiden, så att när den stora och förskräckliga domedagen kommer, våra kroppar må uppstå bland dina helgon och våra själar fröjdas med dig evinnerligen och förtjäna att förenas med dina utvalda, i Faderns, Sonens och den Helige andes namn.»

Och en bår, på hvilken lägges litet jord, må ständigt stå framför ingången till kyrkan, där hon alltid må kunna ses af dem som ingå, på det att de, när de se den, må hafva dödens

* *Pixis* eller *ciborium*, det kärl, hvari nattvardsbrödet förvarades. ** Orden inom parentes endast i lat. texten. *** Mässkläden, parament. † Den tredje af de kanoniska timmarna; kl. 9 f. m. †† *Kollekt,* kort gemensam bön. Orden inom parentes saknas sv. texten.

åminnelse i åtanke och erinra sig, att de äro jord och skola åter varda jord.

KAPITEL 29.

Huru Gud dikterade klosterregeln för Birgitta.

Gud, alla tings skapare, kungjorde för mig ovärdiga människa alla denna regelns ord på ett så underbart sätt och på så kort tid, att jag ej kan fullt förklara det för någon människa. Ej heller är det möjligt för någon människa att förstå det annat än i kroppslig bild, huru på en så ytterst kort tid så många ord kunna framföras eller uppfattas. Därför må man veta, att det var på samma sätt, som om en mängd olika slags dyrbara ting varit i ett kärl och som om dessa alla på en gång blifvit utstjälpta ur kärlet och i samma ögonblick varseblefvos af någon, som såg det, hvart och ett särskildt för sig, och samma ting förblefvo så länge inför honom, att han kunde plocka upp hvart och ett för sig i sitt sköte.

På samma sätt var det, då Jesus Kristus visade sig för mig och upplät sin välsignade mun och började tala. Då genast, på en ytterst kort tid, kommo alla denna regelns artiklar för mig med alla de ord, som stå däri, icke såsom skrifna i något bref, men på hvilket sätt det skedde, det vet han ensam, från hvilken de på ett så underbart sätt hördes, och genom hvilkens underbara kraft de blefvo begripna, så att hvart och ett kunde skiljas från de andra af mitt sinne. Jag förblef också så lång tid i min uppenbarelse, att jag samlade alltsammans i mitt minnes sköte med Kristi nåds tillhjälp.

Och efter denna syn uppfylldes mitt hjärta af så mycken värme och innerlig glädje, att det ej kunde blifva fullare, om jag skulle blifva vid lif, utan hade det då brustit af glädje. Och i flera dagar var mitt hjärta såsom en bubbla öfverfull af luft, ända till dess att jag hade uppenbarat och uppräknat alla denna regelns artiklar och de ord, som stå däri, för en renlefnadsman och Guds vän, hvilken också sammanskref allt detta.* Och då detta var fullständigt skrifvet, då kände jag mitt hjärta och min kropp småningom komma i sitt naturliga tillstånd igen. Lof och ära vare Gud allsmäktig!

---

* Prior Petrus Olofsson.

Ur Ängelns lofsång
öfver jungfru Marias fullkomlighet.

FÖRETAL. *

Sedan den heliga Birgitta, furstinna af Närike i konungariket Sverige, under flera år bott i Rom i ett kardinalshus, som ligger nära kyrkan *San Lorenzo in Damaso*, visste hon ännu ej, hurudana lektier,** som skulle läsas af nunnorna i hennes kloster, som Kristus hade befallt henne inrätta i Sverige, och hvars regel han själf hade dikterat till den Heliga jungfruns, hans moders, ära. Då hon nu i ovisshet härom var försänkt i bön, uppenbarade sig Kristus för henne och sade: »Jag skall sända dig min ängel, som skall uppenbara för dig de ord, som skola läsas vid matutinen*** af nunnorna i ditt kloster till den Heliga jungfruns, min moders, ära. Han skall själf diktera dem för dig, och du skall skrifva upp dem, såsom han säger dig dem.»

Den heliga Birgitta hade en kammare, hvars ena fönster vette åt högaltaret och hvarifrån hon dagligen kunde se Kristi lekamen. Och här höll hon sig dagligen beredd med skriftafla, papper och penna i hand, sedan hon läst sina tider och böner. Och så beredd afvaktade hon Herrens ängel, som kom och ställde sig nära hennes sida och på det mest höfviska sätt stod upprätt, med anletet under vördnadsfull hållning riktadt mot altaret, där Kristi lekamen var förvarad. I sådan ställning dikterade han tydligt och ordnadt på den heliga Birgittas modersmål den nämnda läsningen, d. v. s. de nedanskrifna lektier, som skulle läsas vid systrarnas matutiner i det nämnda klostret, hvilka handla om den Heliga jungfru Marias af evighet fullkomliga förträfflighet. Och hon nedskref dem under djup andakt dag för dag ur ängelns mun och visade dagligen ödmjukt för sin andlige fader hvad hon skrifvit under dagen.

Men det hände under några dagar, att ängeln icke kom till diktamen. Och då hon på en sådan dag tillfrågades af sin andlige fader om hvad hon på den dagen nedskrifvit, svarade hon ödmjukt och sade: »Fader, i dag har jag ingenting

* Detta företal finnes endast i latinska texten. ** *Lektie*, läsning på prosa vid gudstjänsten. *** *Matutin*, morgongudstjänst.

skrifvit, ty jag har länge väntat Herrens ängel, som skulle diktera, hvad jag skulle skrifva, men han har icke kommit.»

Och på detta sätt blef af ängelns mun denna nedanskrifna ängelns lofsång om den Heliga jungfru Marias fullkomlighet dikterad och därefter nedskrifven. Och den blef äfven af ängeln afdelad i lektier att läsas vid systrarnas matutiner, för hvarje dag i veckan året igenom, såsom nedan följer.

Men sedan ängeln slutat sin diktamen af lofsången, sade han till bruden, medan hon ännu skref: »Se, nu har jag väft himladrottningens, Guds moders klädning; nu mån I sy honom tillsammans, så godt I kunnen.» Därför, o I heliga nunnor af den heliga Salvatorsregelns orden, hvilken alla tings frälsare och skapare med sin egen mun så kärleksfullt och barmhärtigt gifvit eder och världen genom sin brud, bereden edra händer till det heliga verket att med den största vördnad och andakt mottaga denna heliga lofsång, hvilken Herrens ängel efter Guds befallning dikterat för eder moder, den heliga Birgitta. Öppnen edra öron och hören ett så upphöjdt, nytt och ohördt lof öfver den Heliga jungfru Maria och begrunden med ödmjukt sinne hennes här framställda fullkomlighet af evighet, så att I flitigt söndertuggen detsamma med eder betraktelses mun och med välbehag nedsväljen dess ljuflighet med betraktelsens smak.* Upphöjen därefter edra händer och edra hjärtan med all håg till Gud för att med ödmjuka och andäktiga tacksägelser tacka honom för en så stor, särskildt åt eder bevisad välgärning, som hennes högstsalige Son, änglarnas konung äfven må förläna eder, han som med henne lefver och regerar från evighet till evighet. Amen!

På söndagen.

Första lektien. **

Absolution. Den af den högsta Trefaldigheten högst älskade jungfrun beskärme oss under den värdigaste bön. Amen. ***

---

* Ehuru äfven Birgittas bilder stundom äro af rätt grof beskaffenhet, framstå de dock i sin fulla glans vid sidan af dessa naiva klumpigheter. Af hvem företalet är författadt veta vi ej, men efter all sannolikhet är det af biskop Alfons.

** Hvarje dag har tre lektier. *** Alla lektier inledas i den latinska texten af dylika korta böner; dessa saknas i svenskan

Ordet, som evangelisten Johannes nämner i sitt evangelium, var af evighet med Gud fader och den Helige ande en Gud. Tre äro personerna, och en fullkomlig gudom är i dem. Sannerligen, de tre personerna voro och äro i alla ting jämlika. Ty i dem alla är en vilja, en vishet, en makt, en skönhet, en kraft, en kärlek, en glädje. Sannerligen, omöjligt vore, att detta ord vore Gud, om det vore skiljaktigt från Fadren och den Helige ande. Såsom man kan taga exempel i detta ordet *ita*,* som synes innebära sanning och i sig har tre bokstäfver. Ty liksom om någon af de tre bokstäfverna toges bort från de andra, dessa ej hade samma fullkomlighet, som de hade förut, enär de då ej bildade samma ord, på samma sätt bör man uppfatta de tre personerna i en gudom. Ty om en af dem läte skilja sig från de andra eller vore de andra olika eller saknade något, som de andra hade, då syntes ej gudomlighet vara i dem; ty gudom är i sig odelbar. Jämväl är oriktigt att tro, att ordet, som är Guds son, genom antagandet af människonatur blifvit afskildt från Gud fader och den Helige ande. Ty liksom ordet, som vi tala, ehuru det tänkes i hjärtat och framföres med munnen, dock ej kan beröras eller skådas, såframt det ej intryckes eller inskrifves på något materiellt föremål, så hade det ock varit omöjligt att detta ord, som är Guds son, hade kunnat för människosläktets frälsning beröras eller skådas, såframt det ej förenats med mänskligt kött. Och liksom när något ord skådas, som är skrifvet i en bok, det jämväl kan tänkas i själen och sammalunda framföras med munnen, så må det alldeles icke betviflas, att den i mänskligt kött synlige Guds son är med Gud fader och den Helige ande. Sålunda äro i sanning tre personer, oåtskiljeliga, oföränderliga, evinnerliga, i alla ting jämlika, *en* Gud.

I denne Gud var allt af evighet förutsedt, och allt stod inför hans åsyn i skönhet och vördnad honom till glädje och ära, och därefter, när det honom täcktes, gaf han det på det visaste sätt tillvaro genom skapelsen. Sannerligen, ej nödgades Gud att skapa något af någon nödvändighet eller af någon brist i sin glädje eller förmån, emedan det vore omöjligt att Gud själf skulle äga någon ofullkomlighet i sig. Och därför var det endast hans brinnande kärlek, som drog honom till

---

* *Ita,* (lat. ord.) »så» »visserligen».

skapelsen, på det att flera skulle med honom evinnerligen glädjas åt hans outtömliga glädje. Och sålunda skapade han därefter allt, som skulle skapas, på det skönaste vis, med den form och på det sätt, som det oskapadt stod i fullkomlig skönhet för hans syn af evighet.

Men ibland alla ting, som voro oskapade, var det ett inför Gud, som stod vida högre än allt annat, och hvaraf Gud själf mest gladdes. Ty i detta oskapade syntes evinnerligen för Guds åsyn de fyra elementen, nämligen eld, luft, vatten och jord, på det sätt, ehuru de ännu voro oskapade, att luften skulle vara så lätt däri,* att den aldrig skulle blåsa mot den Helige ande, jorden i detta oskapade så god och fruktsamlig, att intet skulle växa i henne, som ej vore nyttigt till alla behöfliga ting, vattnet så lugnt, att hvarifrån luftens stormar än blåste, ingen bölja skulle röras i dess djup, och elden jämväl så hög, att hans låga och värme skulle nalkas den boning, där Gud själf var.

O Maria, renaste jungfru och fruktsamligaste moder, du är detta samma föremål, ty sådan och dylik stod du oskapad, af evighet inför Guds åsyn (till hans största glädje),** och sedan fick du din välsignade lekamens ämne af dessa nämnda, så rena och klara elementen. Sådan stod du i sanning oskapad inför Gud före din skapelse, hvilken du var värdig att sedan erhålla. Och därför öfverträffade du vida af begynnelsen inför Guds åsyn till hans största glädje alla ting som skulle skapas. Ty Gud fader gladdes åt dina fruktbringande verk, som du skulle utföra till hans hjälp.*** Sonen fröjdades öfver din dygdefulla ståndaktighet och den Helige ande öfver din ödmjuka lydnad. Dock var Faderns glädje Sonens och Andens, och Sonens glädje var Faderns och Andens, och den Helige andes glädje var Faderns och Sonens. Och liksom de alla hade samma glädje i dig, så hade de ock samma kärlek till dig.

Men du, Herre, förbarma dig öfver oss.†

---

* Nämligen i det nämnda oskapade föremålet. ** Orden inom parentes endast i svenskan. *** Latinet säger: »med hans hjälp». † Slutorden endast latinet.

På torsdagen.

Ur första lektien.

Absolution. Hulda jungfru för alla jungfrur, inlägg din förbön för oss hos Herren.

Marias välsignade lekamen må väl liknas vid det renaste käril och hennes själ vid den klaraste lykta och hennes hjärna vid ett källvatten, som springer upp i höjden och sedan faller ned i djupan dal. Ty när jungfrun kom till den ålder, då hon förstod, att sann Gud var i himmelriket och att han hade skapat allting och i synnerhet människan till sin evärdliga ära, och att han vore den allra rättvisaste domare, då sprungo vett och förstånd från jungfruns hjärna upp i himmelens höjd såsom vatten af en uppspringande källa och föllo därifrån ned i dalen, som var hennes underdånigaste kropp. Ty såsom kyrkan sjunger, att Guds son har utgått af Fadern och återgått till Fadern, ehuru ingendera af dem någonsin varit skild från den andre, så uppsteg jungfruns förstånd oupphörligt i himlarnas höjd, omfattade Gud ståndaktigt i tron och återkom till sig själft, ljuft omfamnad af hans ljufva kärlek. Och denna kärlek vidmakthöll hon med fasthet och med förnuftigt hopp och gudelig fruktan och upptände med kärleken sin egen själ så, att hon började brinna i kärlek till Gud såsom den hetaste eld. Och detta jungfruns vett och förstånd gjorde också hennes kropp så underdånig hennes själ till Guds tjänst, att kroppen lydde henne i all underdånighet. O, huru hastigt jungfruns vett och förstånd begrep Guds kärlek och vist bevarade den i sig såsom den dyrbaraste skatt!

På samma sätt som om en lilja vore planterad, som med tre rötter fäste sig i jorden (genom hvilka hon också starkare rotfäste sig däri)*, och sträckte upp tre lusteliga blomster till hugnad för dem som sågo, så planterade sig i sanning denna ärofulla jords, vår jungfrus, gudliga kärlek i hennes kropp med tre de starkaste dygder liksom med tre rötter, hvarigenom äfven hennes kropp stärktes, och smyckade jungfrun till själen härligt med tre smycken liksom med tre glänsande blomster till glädje för Gud och änglarna, som skådade henne. — — —

---

* Orden inom parentes öfverhoppade i svenskan.

Ur **De fyra bönerna.**

(»Den dagliga bönen».)

FÖRETAL.

S:a Birgitta var så brinnande i gudliga böner och tårar, att på den tid, då hennes make hade gått bort, vakade hon nästan alla nätter. Och ej sparade hon sin kropp från knäfall och botöfningar. Och sedan någon tid därefter gått, bad hon ständigt i sina böner, att något lämpligt sätt skulle ingifvas henne att bedja. En dag var hennes själ lyftad i ett slags sinnets lyftning, och då ingafs henne en den allra skönaste bön om Kristi lidande och hans sår och om den saliga jungfru Marias lefverne och pris, hvilken bön hon så behöll i sitt minne, att hon sedan läste den hvarje dag. Och därefter visade sig jungfru Maria och sade till henne: »Jag har förvärfvat denna bön åt dig; därför, så ofta som du läser den, skall söka med min sons hugsvalelse.»*

Jungfru Marias pris.

(Fjärde bönen.) **

O, min fru och mitt lif, himmelrikets drottning, Guds moder! Ehuru jag är försäkrad därom, att din ärofulla lekamen oaflåtligt prisas med klingande jubel, så vill likväl äfven jag, ehuru en ovärdig människa, med hela mitt hjärtas åstundan, så mycket jag förmår på jorden, lofva och prisa alla dina dyra lemmar.

Därför, o min fru, jungfru Maria, prisadt vare ditt hufvud-

* Så enligt den svenska texten. I latinet har företalet en något afvikande form: »Då den heliga Birgitta ständigt bad och anropade Gud, att han ville ingifva henne något för honom behagligt sätt att bedja, hände det sig en dag, då hon bad, att hon på ett underbart sätt blef hänryckt i anden medelst en andlig lyftning. Och då ingåfvos henne af Gud några mycket sköna böner om Kristi lif, lidande och pris, hvilket hon alltid sedan behöll i minnet» o. s. v.

** Öfversättningen är verkställd från latinet, enär den svenska texten, som ej finnes i någon af hufvudhandskrifterna, tydligen är underhaltig och korrumperad.

hår med dina lockar, som prydes af ärans diadem, ty det var klarare än solen. Ty liksom hufvudets hår ej kunna räknas, så äro ock dina dygder tallösa.

O min fru, jungfru Maria, öfver månens hvithet må ditt änne och ärbara anlete prisas, ty ingen trogen fanns, som såg dig i denna mörka världen, utan att han kände någon andlig tröst ingjutas hos dig af din åsyn.

Välsignad vare du, o min fru, jungfru Maria, hvars ögonlock och ögonbryn i klar glans öfverträffa solstrålarna.

Välsignade vare dina öfver allting blygsamma ögon, o min fru, jungfru Maria, hvilka begärde intet af de förgängliga ting, som de sågo i denna världen, ty så ofta som du upplyfte dina ögon, öfverträffade deras anblick stjärnornas glans inför hela himmelrikets härskara.

O min fru, jungfru Maria, prisad vare dina allrasaligaste kinder, öfver morgonrodnaden i skönhet, där den uppgår som skönast i röd färg och hvit. Så glänste äfven, medan du var i denna världen, dina härliga kinder inför Gud och änglarna i klar glans, emedan du aldrig visade dem för världslig ståt eller tom ära.

O min fru, jungfru Maria, må dina ärbara öron hedras och äras öfver alla hafvets krafter och alla vattens rörelse, emedan dessa dina öron alltid manligen kämpade mot allt inflytande genom hörseln af världslig orenlighet.

O jungfru Maria, min härskarinna, lofvad vare din allraljufvaste näsa, emedan den genom den Helige andes kraft aldrig drog andan in eller ut, utan att hela din åtanke alltid var hos den högste. Och ehuru du stundom sof, vände du dock aldrig din vilja från honom. Vare därför alltid ljuf doft af pris och ära för din näsa med sina allra saligaste näsborrar, öfver den välluktande blandningen af alla dofter och alla örter, som pläga utsända ljuflig vällukt.

O min fru, jungfru Maria, prisad vare din tunga, för Gud och änglarna den allratäckeligaste; ty hvarje ord, som din tunga framförde, icke allenast aldrig skadade någon person utan lände alltid till någons gagn. Och denna din allraklokaste tunga var för alla ljufvare att höra än den allraljufvaste frukt att smaka.

O min drottning och fru, jungfru Maria, prisad vare din välsignade mun med dina läppar, öfver alla rosors och blommors älsklighet, och särskildt för detta ditt välsignade allraödmjukaste ord, som du med samma din dyrbara mun sva-

rade Herrens ängel, då Gud själf genom dig ville uppfylla sin vilja i världen, som han förutsagt genom profeterna, ty genom kraften af detta ord har du minskat afgrundsandarnas makt och återinsatt i sin ära änglarnas korer i himmelen.

O jungfru Maria, min härskarinna och min tröst, ärade vare evinnerligen din hals med dina skuldror och din nacke, öfver alla liljors behag, emedan du aldrig böjt eller upprest dessa lemmar annat än till något gagneligt eller tjänande till Guds ära. Ty liksom liljan rör och böjer sig efter vindarnes fläkt, så rörde sig alla dina lemmar efter den Helige andes ingifvelse.

O min fru, min kraft, min ljufhet, välsignade vare dina allraheligaste armar med dina händer och fingrar, och må de evinnerligen hedras öfver alla dyrbara ädelstenar, hvilka må jämföras med dina dygdiga gärningar, ty liksom dina dygdiga gärningar lockade Guds son till dig, så omfattade honom också dina armar och händer med den moderliga kärlekens ljufva omfamning.

O min fru och mitt ljus, välsignade vare dina allraheligaste spenar, öfver alla de ljufligaste vattukällor, ty liksom deras vällande vatten gifver åt de törstande tröst och vederkvickelse, så gåfvo äfven dina heliga spenar läkedom och tröst åt oss behöfvande, i det de ammade Guds son.

O min fru, jungfru Maria, välsignadt vare ditt allradyrbaraste bröst, öfver det renaste guld, ty när du stod under din sons kors, full af sorg, då kände du ditt ärorika bröst på det häftigaste sammanpressas af hammarslagen liksom af en stark press. Och ehuru du älskade din son af hela ditt hjärta, ville du hellre uthärda den allra bittraste smärta, nämligen för att han skulle dö för att återköpa själarna, än att han skulle undfly döden och själarna förloras. Och så stod du orubbligt fast i ståndaktighetens dygd, då du i all din motgång helt och hållet fogade dig efter Guds vilja.

O min fru, mitt hjärtas glädje, jungfru Maria, förhärligadt och äradt vare ditt vördnadsvärda hjärta, som var så brinnande för Guds ära framför alla himmelens och jordens varelser, att dess kärleks flamma steg upp till Gud fader i himlarnas höjd, till följd hvaraf Guds son nedsteg från Fadren med den Helige andes eld i ditt ärevördiga lif och blef dock ej skild från Fadren, ehuru han efter Guds förutbestämmelse på det ärbaraste sätt blef förmänskligad i ditt jungfruliga inre.

O min allrafruktsammaste fru och jungfruligaste jungfru

Maria, välsignad vare ditt allrasaligaste lif, öfver alla fruktbart spirande åkrar. Ty liksom fröet, som fallit i god jord, gifver af sig åt ägaren hundrafaldig frukt, så bar ditt jungfruliga och allrafruktsammaste lif mer än tusenfaldig frukt åt Gud fader. Och liksom ägaren prisas för det rika öfverflödet i åkerns gröda och fåglarna och andra djur med glädje nära sig däraf, så blir Gud på det högsta prisad i himmelriket för den rika grödan på ditt lifs fruktbara åker, änglarna glädja sig, och människorna på jorden få sitt rikliga uppehälle och lefva däraf.

O min fru, allravisaste jungfru, evigt prisas må dina allraheligaste fötter, öfver alla plantor, som oaflåtligt sätta frukt. Så vare alltså dina fötter välsignade, hvilka buro Guds ärevördige son såsom den ljufvaste frukt innesluten i din kropp, medan din kropp var oskadd och din jungfrulighet alltid förblef okränkt. O, huru ärbart gingo dina allraheligaste fötter fram! Sannerligen af hvarje deras steg erfor den himmelske konungen tröst och hela himmelrikets hof glädje och välbehag.

O min fru, jungfru Maria, allas moder, Gud fader tillika med Sonen och den Helige ande må i sitt ofattliga majestät evigt prisas för hela din kropps allraheligaste lilla kammare, hvari Guds son på det ljufligaste hvilade, hvilken änglarnas hela härskara samfälldt prisar i himlarna och hela kyrkan vördnadsfullt tilbeder på jorden.

Och du, min herre, min konung och min Gud, dig vare evinnerlig ära, evigt lof, välsignelse och härlighet med oändliga tacksägelser, som skapat denna allravärdigaste och allraärbaraste jungfru och valt henne dig till moder för alla, som hafva på något sätt erfarit tröst i himmelen och på jorden, och äfven för dem, som genom henne hafva fått hjälp och tröst i skärselden; du som lefver och regerar med Fadern och den Helige andes enhet, Gud genom alla evigheters evighet. Amen.

Ur Bifogade uppenbarelser.

(Revelationes extravagantes.)

FÖRETAL.

Sedan den förutvarande biskopen af Jaen och senare fromme eremiten Herr Alfonsus på Kristi befallning indelat i böcker de åt den heliga Birgitta från konungariket Sverige gifna himmelska uppenbarelserna, samlade dessa uppenbarelsers förste upptecknare, Herr prior Petrus från Alvastra, på särskilda blad och häften några andra uppenbarelser, som voro utelämnade i de ursprungliga böckerna. Dessa lämnade han i närvaro af den vördade fadern, salig i åminnelse, Herr Nikolaus, dåvarande biskop i Linköping, och flera andra världsliga och andliga herrar åt de första bröderna i Vadstena kloster, bedyrande sanningsenligt, att dessa och flera andra uppenbarelser, som han hade förvarade i sitt kloster Alvastra, af Gud uppenbarade för den heliga Birgitta, voro af honom efter hennes ord troget öfversatta och nedskrifna. Några af dessa uppenbarelser hafva till följd af den öfverensstämmelse, som de hafva med dem, som finnas i originalsamlingen, blifvit såsom förklaringar och tillägg här och där införlifvade med dessa efter omsorgsfull pröfning af dessa originalböcker och i fromt syfte. Men de öfriga hafva noggrant blifvit sammanförda till en bok i nummerordning, såsom nedan följer. Och ehuru dessa uppenbarelser af några kallas bifogade,* emedan de från början ej förenats med de himmelska uppenbarelsernas originalböcker, så tros de likväl i all fromhet sannerligen hafva framgått ur samma Guds vishets källa, ur hvilken vi mottagit alla de andra. Men emedan de flesta af dessa bifogade uppenbarelser antingen i sin helhet eller till en del angå den helige Frälsarens orden, ställas de i följande samling först, liksom liggande närmare intill själfva regeln. Men de öfriga, som varna olika klasser af människor för fel och laster samt framställa förebilder till dygder och goda seder, följa vidare ända till bokens slut. Men sanningsenligheten af dessa uppenbarelser, nämligen att de blifvit ingifna af Gud, såsom af Herr prior Petrus och den heliga Katarina, den heliga Birgittas dotter, intygats för nämnda heliga Birgittas kanonisation, skall till större delen stå klar för hvar och en, som med troget sinne tager dessa intyg i öfvervägande.

---

* Eller »utomstående» (extravagantes).

Hymnen »Ave maris stella».*

(Extravag. kap. 8.)

Kristus talade till sin brud, då hon var i Alvastra kloster, och sade: »Gå till Rom och blif där, till dess du får se påfven och kejsaren, och tala till dem uppå mina vägnar de ord, som jag skall säga dig. Sålunda kom Kristi brud till Rom i sin ålders förtioandra år och blef där efter Guds befallning femton år, innan påfven Urban V och kejsar Karl af Böhmen kommo till Rom, inför hvilka hon frambar uppenbarelserna om kyrkans förbättring och rättelse samt regeln. Och samma femton år, under hvilka hon var i Rom före påfvens och kejsarens ankomst, fick hon många uppenbarelser om Roms tillstånd, i hvilka Vår herre Jesus Kristus förebrådde och klandrade Roms inbyggare för deras öfverträdelser och synder under hot om strängt straff. Och då dessa uppenbarelser hade blifvit framförda och lästa för staden Roms inbyggare, upptändes de af dödlig fiendskap och hat mot S:a Birgitta, till följd hvaraf somliga bland dem hotade att vilja bränna henne lefvande, andra begabbade henne och sade henne fara vill och vara en trollkäring. Och S:a Birgitta bar och fördrog tålmodigt deras hat och smädelse, men hon fruktade, att hennes tjänare och andra af hennes vänner och fränder, som voro med henne i Rom, skulle taga anstöt af dessa vedervärdigheter och denna smälek och affalla. Därför tänkte hon på att någon tid gå ur vägen för och undfly deras ondskas raseri; dock vågade hon ingenstans fara utan Kristi uttryckliga befallning, ty under tjuguåtta år, efter att hon hade rest från sitt fädernesland, for hon aldrig till några köpstäder eller landskap eller vallfartsorter utan Kristi befallning.

Då S:a Birgitta i sina böner bad om gudomligt svar härpå, talade Kristus och sade: »Du önskar att veta min vilja,

---

* Hymnen *Ave Maris Stella* ingår i det Maria-officium (en för hvarje dag i veckan utarbetad ritual till jungfru Marias ära), *cantus sororum,* som författades af magister Petrus Olofsson från Skeninge. Första strofen lyder:

Ave maris stella,	Var hälsad hafvets stjärna,
dei alma mater	Guds hulda moder
atque semper virgo,	och dock evigt jungfru,
felix celi porta.	himmelrikets saliga port.

Se vidare *R. Geete, Jungfru Marie Örtagård* (Svenska Fornskr. Sälls:s Samlingar h. 107, 109), Stockh. 1895.

om du skall längre blifva kvar här i Rom, hvarest många dina fiender stämpla mot ditt lif, eller om du någon tid skall draga dig undan deras ondska. Jag svarar dig, att då du har mig, behöfver du ej frukta för någon. Jag skall med min makts arm hålla deras ondska tillbaka, att de ej skola förmå skada dig. Och ehuru mina fiender med min tillåtelse korsfäste min mänskliga natur, så skola de ingalunda vara i stånd att dräpa dig eller göra dig skada.»

Ytterligare visade sig vid samma tillfälle för henne den ärofulla jungfrun, jungfru Maria, och sade: »Min son, som makt hafver öfver människor och djäflar och öfver alla andra skapade varelser, han håller osynligen tillbaka all deras ondskas afsikt och påfund. Och jag skall vara en skyddande sköld för dig och de dina mot alla dina andliga och kroppsliga fienders anlopp. Därför vill jag, att du och dina tjänare skola komma tillsammans och hvarje afton sjunga hymnen *Ave maris stella*, och jag skall gifva eder hjälp i alla edra svårigheter.»

Till följd däraf bestämde herr Petrus Olofsson, hennes skriftefader under tjugunio* år, och hennes dotter fru Katarina, helig i åminnelse, att man dagligen skulle i hennes orden sjunga denna hymnen, försäkrande, att S:a Birgitta själf befallt, att det skulle ske i följd af samma ärofulla jungfruns bud, emedan den ärofulla jungfrun själf hade lofvat, att hon med särskild nåd ville beskärma och med den Helige andes sötma och välsignelse upplifva denna orden, som af hennes son blifvit åt henne invigd.

Vadstena. **

(Extravag. 21, latinsk text, 19, svensk text.)

Guds brud tyckte, som om hon var i ett stort rum, hvarest mycket folk hade kommit samman. Och jungfru Maria sade till himmelrikets konung: »Min son, gif mig denna platsen Vadstena.» Då var djäfvulen genast framme och sade: »Denna plats är min, och jag äger den med trefaldig rätt. För

* Svenska texten uppgifver felaktigt »trettionio år». ** Se om denna och följande revelationer anmärkningarna i slutet af boken.

det första ingaf jag denna platsens grundläggare viljan att bebygga den, och denna byggnads höfdingar voro mina tjänare och vänner. För det andra är detta vredens och straffens ställe, och mina vänner, som efter min vilja voro grymma, straffade här sina underhafvande utan all barmhärtighet, och därför är straffens herre och vredens höfding husbonde här; ocn platsen är min. För det tredje har denna stad varit min nu i många år, och där min vilja göres, där är mitt säte.»

Då sade jungfrun till domaren: »Min son, jag frågar dig, hvad som är rättvist. Om någon hade beröfvat en annan hans gods och penningar och tvingade dessutom den andre att till sin skada arbeta och bygga ett hus för de penningar, som blifvit honom frånröfvade, hvilkens vore då det byggda huset?» Vår herre svarade: »Min kära moder, efter hvad rätt är, äger han huset, som ägde penningarna och offrade arbete på det». Sedan sade vår fru till djäfvulen: »Sålunda har du ingen rätt till detta hus!» Vidare sporde jungfru Maria domaren och sade: »Om grymheten och vreden vore i någons hjärta och barmhärtigheten och nåden ginge in där, hvilkendera borde då vika?» Domaren svarade: »Grymheten och vreden böra vika och fly för barmhärtigheten.» Då sade jungfru Maria till djäfvulen: »Därför skall du fly bort, ty du är straffets herre och vredens höfding. Men jag, himmelrikets drottning, är nådens moder, ty jag förbarmar mig öfver alla dem, som åkalla mig.» Vidare sporde jungfru Maria: »Min son, om bödeln sutte i något hus och hans herre komme till huset och ville sitta i hans säte, huru skulle då bödeln göra?» Domaren svarade: »Det är rätt, att bödeln stiger upp och herren sitter hvar han behagar.» Då sade jungfrun till djäfvulen: »Enär du är min sons bödel och jag är din härskarinna, så är det rättvist, att du flyr bort och jag sitter hvar jag vill.»

Sedan sade domaren till jungfrun: »Min kära moder, du vann denna staden med rätt, därför skall han vara din, och jag tilldömer dig honom. Och såsom olyckliga människors tårar och gråt hafva hörts här i denna stad, hvilkas elände på jorden ropade till mig och ljöd i mina öron, så skall nu deras röst, som lofva dig i denna staden, uppstiga till mina öron. Och såsom här har varit straffets stad och landets tunga, så skola nu sammanföras till denna stad de, som skola bedja om nåd och förbarmande och syndernas aflösning både för lefvande och döda och skola blidka mig till rikets välfärd.» Sedan talade domaren ytterligare till jungfrun och sade: »Din ovän

har varit denna stadens herre i lång tid, men hädanefter skall du här vara härskarinna och drottning.»

Herren skänker Vadstena slott till klosterbyggnad.

(Extravag. 25, lat. text; 30 svensk text.)

Kristus talar till bruden sägande: »Hvad läste du i dag i din bok?» Hon svarade: »Jag läste och undrade, hvarför Jerikos murar så ömkligen kullstörtade af trumpeternas ljud och arkens kringbärande enligt din befallning.» Anden svarade: »I den staden och af den staden äro många onda ting gjorda, och i den fanns ingen, som täcktes mig. Därför förtjänade den ej nåd och var ej värd, att mitt folk skulle bo däri. Men innan mitt folk, som var uttröttadt och utmattadt i öknen, erhöll den utlofvade besittningen, skulle det först mottaga lärdom af ord, efterdömen och järtecken. För den skull var i denna stad gjord en underlig anordning och en rättvis vedergällning, på det att folket, som på ett underbart sätt hade blifvit ledt genom vattnet, också skulle få se underbara ting på jorden. Genom betraktande af sådana järtecken skulle Gud ytterligare befästas i deras hjärtan, på det att de skulle lära sig hoppas på ting, som större voro, och åstunda dem.

I denna stad, hvarest mina vänner nu blifva plågade, var djäflarnas hem. Men min moder har vunnit den med trefaldig rätt, nämligen med kärlek, med böner och en kommande förändring af dess uppgift.» Hon svarade: »O herre, vredgas ej, om jag talar. Du har sagt, att i ditt hus skall vara allsköns ödmjukhet, kan då denna byggnad stå på denna plats?» Anden svarade: »I den usla staden Jeriko voro några ting, som passade för mitt folk, och de skulle först rensas af elden, innan de togos i besittning. Och detta mitt folk fick hedningarnas arbeten. Emedan nu detta huset är byggdt med fattiga människors svett för rika människors högfärds skull, skola mina fattiga människor bo däri och begagna alla öfverflödets och högfärdens ting endast till ödmjukhet och nytta. Likväl skall man gifva akt på att det, som Guds makt för ett särskildt ändamål tillstadde, ej blir högfärdiga människor till föredöme.»

Det första klostrets undergång.

(Extravag. kap. 26, lat. text; 31, svensk text.)

Guds son talar: »Se konungen försmår också mitt andra råd såsom mitt första. Och därför gingo mina ovänner in och kullstörtade och fördärfvade min moders ställen, såsom du hörde. Och därför ropa stenarna och stockarna hämnd öfver konungen. Sannerligen, icke förty smider Gud sin ära af människornas ondska. Och af det, hvaraf djäfvulen trodde sig främjas och hafva framgång, däraf skall han fördrifvas med skam. Och om de höga byggningarna hade fått stå, då hade de gifvit de efterkommande anledning till högfärd och ett exempel i öfverdåd. Och äfven om de i medveten afsikt hade blifvit nedbrutna, så hade det fått namn af vankelmod och skadegörelse.

Nu vill jag visa dig, huru genom ett olyckstillfälle och genom människors ondska en Gud kär ödmjukhet må byggas af den stora högfärden, och huru murarnas onyttiga och dyrbara höjd må göras lägre. Först må det höga husets och de höga väggarnas resning nedbrytas.* Då sker hvad som länder Gud till heder och hvad som är lämpligt för de inneboende och hvad som är till glädje för dem, som se det, och ett stort vittnesbörd om ödmjukhet. Men huru detta skall ske, det må vara i deras hand och råd, som känna konsten att bygga hus.»

Vidare sade Guds son: »Jag talade förr till dig om staden Jeriko, hvilken jag liknade vid den stad, där detta kloster är, och om huru färdiga byggnader måtte blifva stående och omändras till det enkla och enbart nödvändiga. Detta hade jag lofvat mina vänner, om konungen hade samlat dem enligt mitt råd. Därför må de, som nu äro samlade, arbeta på att allt öfverflödigt nedbrytes och att endast nödvändiga och enkla ting bibehållas och prisas.»**

---

* Så enl. den latinska texten; den svenska säger: »Först må husens flyglar göras lägre och de höga väggarnas resning nedbrytas». ** Så i latinet. I svenska texten ersättes sista ordet med: »och att man därmed låter sig nöja».

Klosterbyggnaden uppskjutes.

(Extravag. kap. 27, lat. text; 33, svensk text.)

Guds son talar: »Emedan denne konung ej söker min värme utan förblifver i kölden och ej upphör med sina händers vanära, så skall han icke bygga åt mig såsom Salomo och ej få sådant slut på sitt lif som David, och ej skall hans minne varda sådant som min älskelige Olofs, och ej skall han krönas som min vän Erik; utan han skall känna rättvisan, ty han ville ej hafva barmhärtighet. Och jag skall plöja jorden med dom och bedröfvelse, till dess att hennes inbyggare lära sig att bedja om misskund. Men hvilken den person skall blifva, som skall bygga mitt kloster, och när han skall komma, det skall varda dig veterligt; men huruvida i detta lifvet eller ej, det är dig ej lofligt att veta.»

Kristus bjuder allmogen lämna skatt till uppbyggande af Vadstena kloster.

(Extravag. kap. 32, lat. text; kap. 38, svensk text.)

Kristus talar: »Jag är den, som bjöd Abraham att offra sin son, ej därför att jag ej förut kände hans lydnads förträfflighet, utan därför att jag önskade, att hans goda vilja skulle bevisas för dem, som efter kommo, dem till samma efterdöme. Så vill jag ock nu, att af landets herrar ett kloster skall byggas till min moders heder, på det att rikets synder måtte minskas. Till klostrets fullbordande beder jag om hjälp af allmogen, icke som om det behöfdes för den, som är alltings herre, utan för att dess goda viljas redobogenhet skall varda kunnig för andra. Därför må hvar och en, som är kommen till laga år och har håg att blifva i ogift stånd, vare sig det är man eller kvinna, gifva en penning gångbart mynt. Sammaledes må de, som i gift stånd äro, gifva för sig och sin hustru två penningar till byggande af samma min moders kloster. Och de, som hafva söner och döttrar, hvilka äro komna till laga år, som är sexton år, må för hvar och en

person gifva en penning, på det att kärlekens och lydnadens frukt må ökas i dem. Men renlefnadsmänniskor, hvilka böra gifva mig sig själfva och allt sitt, och prästerna, som hafva del i mig, vare fria. Sammalunda vare svenner och tjänstefolk undantagna, enär de äta sitt bröd i sitt svett och enär de ej råda för sig själfva.»

Befallning till konung Magnus att vallfärda till påfven.

(Extravag. kap. 43, lat. text, 49, svensk text.)

Guds son talar: »Emedan den, som jag kallade min son, är vorden olydig och mera lik en vallpojke än en lydig son; emedan han vidare ej följde den första vägen, som var att gå mot hedningarna, därför visar jag honom nu den andra vägen; går han den, skall han ännu blifva lycklig. Denna väg är den, att han far till den högste biskopen, som är påfven, ty de svåraste och största synder skola försonas hos den högste härskaren enligt den högste härskarens råd.* Och må han då ej blygas att tillstå för honom, att han varit menighetens plundrare, själarnas förrädare, att han föraktat den heliga kyrkan och brutit sin ed och allmännelig lag samt slösaktigt afhändt kronan hennes ägodelar och rikedomar och förskingrat dem. Och därtill må han utverka sig alla sina synders förlåtelse och stadfästelsen af min regel, som jag uppenbarat i hans rike, på det att de bin, som skola hopsamlas på de redan tillredda och förväntade platserna, måga befästas genom hans välsignelser.**

Må han därför ej dröja att fara ut, på det att ej, om han dröjer, humlorna*** och bromsarna måtte intaga de platser, som äro beredda åt bien,† och sålunda orena dem med sin smuts och förstöra dem. Och blir det då större arbete att rensa och förnya dem, än det var att uppbygga dem.»

---

* Latinets uttryck är: »qvia summa debita apud summum Dominum per consilia summi Domini sunt emendanda». Den motsvarande svenskan bör troligen öfversättas sålunda: »ty de största synder mot den högste herren skola försonas enligt den högste herrens råd». ** Svenskan är här något oredig. *** Lat. texten: »locustæ», »gräshopporna». † Så enligt lat. texten. Den svenska säger »tillägna sig apostlarnas platser, som äro beredda».

Befallningar till ärkebiskop Heming Nilsson att främja Birgittas verk.

(Extravag. kap. 51, lat. text; fjärde boken kap. 130, svensk text.)*

Jag är den, som sändes i Jungfruns sköte af den, som skickade mig och tog köttet och blef född. Men hvarför? Förvisso på det att jag med ord och gärningar skulle uppenbara tron. Därför blef jag död, på det att jag skulle öppna himmelen. Och därför blef jag begrafven och återuppstånden och skall komma för att döma.

Sedan nu alltså biskoparna kommit tillsammans, så säg ärkebiskopen: »Du förundrar dig, hvarför jag talar mina ord. Upplyft dina ögon och skåda! Var uppmärksam med dina öron och hör! Öppna din mun och spörj, huru jag af alla blifver försummad! Slå upp dina ögon och se, huru jag af alla är förskjuten, se huru ingen åstundar hafva mig till sin glädje! Spetsa dina öron och hör, huru från solens uppgång till hennes nedergång människans hjärta är begärligt och förhärdadt att utgjuta sin nästas blod till följd af girighet. Hör, huru alla smycka sina lemmar för sin högfärd! Hör, huru människornas lusta är oförnuftig såsom djurens! Öppna din mun och fråga, hvarest trons försvarare äro, hvarest de finnas, som bekämpa Guds fiender, hvarest de äro, som våga sitt lif för sin herre. Sök noggrant härefter, och du skall finna högst få vänner till mig. Betänk detta, och du skall inse, att jag ej talar utan anledning.

Undersök vidare och hör efter, huru den romerska kurians beskaffenhet är, hvilken borde vara mitt säte. Ty liksom det på en stol är fyra stolpar, som utgöra stödet, och ett midtstycke, hvarpå den sittande hvilar, så skulle det på min stol, som jag lämnat åt öfversteprästerna, vara liksom fyra stolpar, nämligen ödmjukhet, lydnad, rättvisa och barmhärtighet, och ett midtstycke, nämligen gudomlig vishet med gudomlig kärlek. Men denna stol har förändrats, och en ny har antagits, i hvilken är högfärd i stället för ödmjukhet, egensinne i stället

* Denna revelation är helt och hållet öfversatt från latinet; i sin helhet förekommer den endast i den latinska texten. Skrifvelsen har troligen riktats till ärkebiskopen vid det tillfälle, då Birgittas uppenbarelser skulle första gången pröfvas af en härför tillsatt kommission. Heming Nilsson var ärkebiskop 1341—1351.

för lydnad, penningbegär i stället för rättvisa, vrede och afund i stället för barmhärtighet. Men midtstycket är att kallas vis och lärd i världsliga ting. Se, så kullstörtad och förvandlad är min stol. Men se ännu vidare och undersök hufvudets öfriga delar och hela andligheten, och du skall finna, att jag, Gud och alltings skapare, är dem tung som sten; jag smakar dem som gift, för deras glupskhet är jag såsom en munsbit. Se, huru jag är förkastad! Se, huru jag belönas för min kärlek!

Jag har skapat dem och återlöst dem med så stor rätt och billighet, som om för att tala i liknelser en våg vore ställd inför mig, på hvilken jag icke lagt något annat än mitt eget hjärta, på det att det skulle vägas rätt därpå. Jag blef född och omskuren. Jag utstod många lidanden och mödor. Jag har hört de elakaste och skamligaste ord, jag fängslades och hudflängdes, jag bands med rep och marterades liksom i en press, mina nerver sletos isär, mina ådror rycktes sönder, och alla muskler krossades. Därpå blefvo min hjässa och hela mitt hufvud sargade med törnestyng. Det nedflytande blodet lefrade sig och vanställde hela mitt ansikte och mitt skägg. Mun och tunga besudlades likaledes med blod, tandköttet svullnade upp af slagen. Då jag därefter utsträcktes på korset, hade min hals intet annat stöd än mina skuldror. Mina armar utsträcktes med rep till hålen i stammen. Fötterna drogos nedåt, genomborrades med två spikar och hade ej något annat stöd än spikarna. Hela mitt inre var förtorkadt och sammankrumpet. Mitt hjärta var fullt af sorg, och emedan det var af det friskaste och bästa slag, drog sig smärtan stundom från nerverna till hjärtat och sedan ånyo från hjärtat till nerverna, och sålunda ökades smärtan och fördröjdes döden. Och då jag sålunda hängde i mina smärtor, öppnade jag mina ögon och såg min moder stå gråtande bredvid; hennes hjärta var fullt af bitterhet, alla hennes lemmar voro stelnade och bleka, och hennes ve och smärta plågade mig mera än mitt eget lidande. Jag såg äfven mina vänner vara i den största ångest; och några af dem liksom tviflade, andra bevarade sin tro, ehuru de oroades öfver måttan. Men då jag nu hade en sådan smärta och uthärdade ett så stort ve, så brast slutligen mitt hjärta af lidandets våldsamhet, och själen gick bort, hvarefter hufvudet något litet reste sig och alla lemmar darrade. Ögonen öppnade sig till hälften, och fötterna fingo uppbära hela kroppens tyngd, så att

jag hängde liksom en trasa. Se, sådant har jag, din skapare, lidit, och sådant bekymrar sig ingen om.*

Däröfver klagar jag inför dig, på det att du måtte betrakta, hvad jag gjort och huru jag vedergälles.

För det andra beder jag, att du arbetar med mig. Hvar och en, som vill utföra något arbete, bör hafva tre saker: för det första ett ämne, hvaraf saken skall göras, för det andra verktyg att arbeta med, för det tredje noggrann beräkning, att det måtte utföras med vishet. Ämnet är jag själf, visheten själf, af hvilken och genom hvilken all vishet är, emedan jag sändt mina ord i världen. Verktygen äro mina vänner. Mottag alltså mina ord och se, om de äro friska eller skämda, om de lukta och smaka den sunda och rätta tron, om de äro värdiga och goda som mitt guld.** Tag i betraktande, om de föra från världslig kärlek till Guds kärlek, från helvetets väg till himmelens höjd. Och om så befinnes, så fullborda min ära med mina vänner såsom goda verktyg. Arbeta, säger jag, visligen såsom en vis man, arbeta manligen såsom en manlig man, arbeta brinnande såsom en Guds vän.

För det tredje bjuder jag dig såsom herre, att du fullbordar, hvad du begynt. Du har vandrat min väg, du har sänkt din plog i ett litet stycke land och börjat plöja. Nu befaller jag dig att vända oftare och upprycka rötterna och törnena och då bygga kyrkor af din kyrkas ägodelar. Denna del af landet öfverlämnar jag i dina händer, denna fordrar jag af dig. Arbeta därför ifrigt och träget!

Konungen bjuder jag, att han, så snart han kan, drager mot fienderna; om han anser det vara stort, som han gör för mig, då har jag gjort ännu större för honom, emedan jag ej skonat mitt lif för honom. Honom vill jag gifva tre personer till kamrater: två som hafva insikt i andliga ting, den tredje som känner kyrkans lag. Åt biskopen skall han anförtro sitt rike, och denne skall med sig förena en lekman, som ej tager penningar för rättvisan, i sina domar ej fruktar människor, som ej kastar bort guldet för koppar och ej tager smutsen i stället för himmelriket.

Biskopen i Åbo bjuder jag, att han bringar ärendet inför påfven, och honom bjuder jag, att han intet förminskar, men

* Så långt går den svenska texten i IV: 130. ** Uttrycket är dunkelt och öfversättningen osäker.

jag tillåter honom att lägga till, hvad som tjänar min ära och själarnas frälsning.

Man undrar, hvarför anden ej viker ifrån den besatte. Häruti kan man märka min fullkomliga rättvisa. Jag gör ej större orätt mot djäfvulen än mot ängeln i himmelriket. Ty min rättvisa är, att såsom något kommer, så skall det ock gå bort. Denna ande har kommit långt ifrån, och så skall han ock gå bort på ett aflägset ställe. Ty det finnes tre slag af onda andar. En är såsom luft, som lätt kommer in och omtöcknar människans medvetande, så att hon talar och handlar oblygt; den kommer lätt och går lätt bort. En sådan var i den där gossen, såsom förut har visats dig. En annan är såsom eld, och den pinar människans hela kropp och kött med otålighet och gör henne lifvet så bittert, att hon hellre vill dö än lefva; och af otålighet drifves hon till allt, som den orene anden ingifver henne. Liksom denne kommer lätt, så går han också lätt, men likväl utan att kroppen blir frisk. En sådan var i den där kvinnan. Det tredje slaget är såsom rök. Ty liksom röken, där den går in, orenar allt och blandar sig med allt, så har detta slag fullständigt blandat sig med dennes själ och kropp. Men liksom röken, då den finner ett hål, småningom går ut och långt bort, så skall denne ande, som vid ordet började gå ut, så småningom försvinna, till dess den besatte blir alldeles ren. Och då så många tårar utgjutits och så mycken afhållsamhet iakttagits, som härför erfordras och kräfves, då skall han fullständigt vara utdrifven och den besatte känna sig renad; ty liksom denne ande så småningom och långväga ifrån inkommit, så skall han enligt rättvisans fordringar utgå.*

---

* Sammanhanget mellan denna uppenbarelses sista del, som handlar om onda andars utdrifvande, och dess förra del, som handlar om Birgittas gudomliga sändning och de åtgärder, som borde vidtagas af nämnda personer för att få denna erkänd, består däruti, att ett af bevisen för äktheten af hennes uppenbarelser just utgjordes af hennes förmåga att bota dylika af onda andar »besatta» såsom intygas bl. a. af magister Mattias' »prolog» (se inledningen). Nu se vi, att Birgitta här söker förklara, hvarför det i ett visst fall icke lyckats henne att utdrifva en ond ande, hvilket naturligtvis anförts såsom bevis emot henne. Den omnämnde gossen, som hon botat, torde möjligen vara densamma som nämnes i femte boken kap. 24. Den nämnda kvinnan beröres närmare i här följande uppenbarelse, och äfven den tredje, såsom icke botad betecknade, är annorstädes omtalad, hvarom se anmärkningarna vid bokens slut.

Birgitta räddar en sköka.

(Första boken, kap. 16.) *

S:ta Birgitta tyckte, liksom att ett helgon talade till Gud, och sade: »Hvi kväljes denna kvinnas själ så af djäfvulen, då du återlöste henne med ditt blod?» Genast svarade djäfvulen och sade: »Därför att hon med rätta är min.» Då sade vår herre: »Med hvad rätt är hon din?» Djäfvulen svarade: »Två vägar finnas: en leder till himmelriket och en annan till helvetet. När hon skådade båda dessa vägar, sade henne hennes medvetande och förnuft, att hon hellre skulle välja min väg; och enär hon hade fri vilja att vända sig till hvilken väg hon ville, syntes det henne nyttigare att vända sin vilja till att begå synd, och då började hon att gå min väg. Därefter förförde jag henne med tre laster, nämligen med frosseri, penninggirighet och skörlefnad. Därför sitter jag nu i hennes kved och hennes natur. Och jag håller henne med fem händer. Med en håller jag hennes ögon, att hon ej skall se andliga ting. Med min andra hand håller jag hennes händer, att hon ej skall göra goda gärningar. Med den tredje handen håller jag hennes fötter, att hon ej skall gå till det goda. Med den fjärde handen håller jag hennes förstånd, att hon ej skall blygas att synda. Med femte handen håller jag hennes hjärta, att hon ej skall komma tillbaka till den rätta vägen med ånger och bättring.»

Då sade jungfru Maria till sin son: »Min käre son, nödga honom att säga sanningen om det som jag vill spörja honom.» Sonen sade: »Du är min moder, du är himmelrikets drottning, du är barmhärtighetens moder, du är deras hugnad, som äro i skärselden, du är deras glädje, som äro i världen, du är änglarnas härskarinna, du är den högsta hos Gud. Du har jämväl herradöme och makt öfver djäfvulen. Bjud därför denne djäfvul hvad du vill, och han skall säga dig det.» Då sporde jungfru Maria djäfvulen sägande: »Säg mig, djäfvul, hvilken afsikt denna kvinna hade, förrän hon gick in i

* Denna revelation ur första boken infogas här till följd af det sammanhang den äger med det föregående. Den i skrifvelsen till Heming Nilsson omtalade kvinnan, som förlossats från en ond ande, är med säkerhet den, som här närmare beröres. Hon finnes nämligen äfven omnämnd i magister Mattias' prolog, där hennes botande just anföres som bevis för Birgittas gudomliga sändning.

kyrkan.» Djäfvulen svarade: »Hon hade vilja att afhålla sig från synden.» Då sade jungfru Maria till djäfvulen: »Medan den viljan, som hon förut hade, ledde till helvetet, så säg nu, hvarthän den viljan leder, som hon nu har och som är att afhålla sig från synden.» Då svarade djäfvulen ehuru ogärna: »Denna vilja leder henne till himmelriket.» Och då sade jungfru Maria: »Emedan du fick makt af rättvisan att leda henne bort från den heliga kyrkans väg för hennes förra vilja (som var till synden),* därför är nu rätt och rättvisa, att hon nu skall återföras till kyrkan (och till Guds nåd)* genom denna vilja (som hon nu har, som är att afhålla sig från synden).* Nu spörjer jag dig jämväl ytterligare: Säg mig, hurudan vilja hon hafver nu i detta ögonblick, såsom hennes samvete nu är beskaffadt?» Djäfvulen svarade: »Hon känner ånger i sitt sinne öfver hvad hon gjort, under stor gråt, och har nu för afsikt att ej någonsin vidare göra sådana ting utan vill bättra sig så mycket hon förmår.» Då sporde jungfru Maria djäfvulen: »Säg mig, kunna dessa tre synderna, skörlefnad, frosseri och girighet vara i ett hjärta tillsammans med ånger, gråt och föresats till bättring?» Djäfvulen svarade: »Ej kunna de det!» Då sade jungfru Maria: »Säg mig därför, hvilka af dessa ting som skola vika och gå bort ur hennes hjärta: antingen dessa tre dygderna eller de tre lasterna eller synderna, då du säger, att de ej kunna bo tillsammans (i ett hjärta eller)* på ett ställe?» Då sade djäfvulen: »Jag säger, att synderna skola vika och gå bort.» Då svarade jungfru Maria: »Därför är vägen till helvetet stängd och vägen till himmelriket öppnad.» Då sporde jungfru Maria ytterligare af djäfvulen: »Säg mig, om en röfvare låge utanför bröllopshuset och ville bortröfva och våldföra bruden, hvad skulle då brudgummen göra?» Då svarade djäfvulen: »Om den brudgummen är god och storsinnad, då skall han försvara henne och våga sitt lif för hennes lif.» Då sade jungfru Maria: »Du är den värste röfvare, och själen är min sons brud, som han återlöste med sitt eget blod; henne grep du med våld och förförde henne. Emedan nu min son är själens brudgum och herre öfver dig, därför bör du fly för honom.»

Förklaring. Denna kvinnan hade varit en farande kvinna och ville återgå till världen. Ty djäfvulen anfäktade henne natt och dag, så att han tycktes utklösa hennes ögon i män-

---

* Orden inom parentes endast i svenska texten.

niskors åsyn, och drog ut henne ur hennes säng, så att många sågo det. Då sade S:a Birgitta uppenbarligen i många sanningsenliga människors närvaro och åhörande: »Gå bort, djäfvul, ty du oroade och plågade högeligen denna Guds skapade varelse.» Och därefter låg kvinnan såsom död utsträckt till jorden en half timme. Och sedan stod hon upp och sade: »Sannerligen, jag såg djäfvulen gå ut genom vindögat i den fulaste skepnad, och jag hörde en röst, som sade till mig: O kvinna, du är sannerligen fri och frälst (från djäfvulen).»* Och efter den stunden blef den kvinnan befriad från all otålighet och vedermöda och led ej af orena tankar utan fick ett godt slut.

Broder Gerekinus i Alvastra.

(Extravag. 55.)**

En munk af helig vandel i klostret Alvastra förtalde under tårar och edlig försäkran för prior Petrus, att då fru Birgitta hade kommit för att taga sin bostad i samma kloster, munken, med förundran i sitt hjärta och med ifver för regeln och dess helighet, sagt för sig själf i sitt sinne: »Hvarför bor denna fru i munkkloster emot vår regel och inför ett nytt bruk?» Då blef samme broder under sin bön hänförd i andan och förnam en röst, som talade till honom: »Denna kvinna är Guds vän och har till den ändan kommit i klostret, att hon vid detta berg skall samla blomster, af hvilka alla folk, äfven på andra sidan hafvet och vid världens gränser skola erhålla läkedom.»

Denne broder hette Gerekinus och var så helig i lif och vandel, att han under fyrtio år aldrig gick ut ur klostret utan dag och natt vakade i böner och af Gud erhållit den särskilda nåden, att han under sin bön nästan ständigt såg de nio änglakörerna. Han såg ock under Kristi lekamens upplyftande Kristus i gestalt af en gosse.

* Endast i svenskan. ** Förekommer endast i lat. texten. Ett tillägg, innehållande några andra under, som skett med Gerekinus, är här uteslutet.

I Arras.

(Extravag 92.) *

Då den heliga Birgittas make redan befann sig på återväg från sin pilgrimsfärd till S:t Jakob, blef han sjuk i Arras. Och då sjukdomen tilltog, kom Kristi brud i stor själaångest men blef befunnen värdig att tröstas af den helige Dionysius.** Denne visade sig för henne under hennes bön och sade: »Jag är Dionysius, som från Rom kom till dessa trakter af Frankrike för att i mitt lif predika Guds ord. Emedan du nu älskar mig med särskild hängifvenhet, så förutsäger jag dig, att Gud genom dig vill blifva känd i världen och att du är anförtrodd åt min vård och mitt beskydd. Därför skall jag alltid bistå dig, och som tecken härpå gifver jag dig det, att din make icke skall dö i denna sjukdom.» Och så har samme S:t Dionysius äfven många andra gånger besökt och tröstat henne i hennes uppenbarelser.

Vid Ingeborgs död.

(Extravag. kap. 98.)*

Då Kristi brud hörde, att hennes dotter Ingeborg, nunna i klostret Riseberga, hade aflidit, sade hon jublande: »O herre Jesus Kristus, o min älskare, välsignad vare du, som kallat henne, innan världen snärjt henne.» Och genast gick hon in i sin bönkammare och grät och suckade så mycket, att de närvarande kunde höra det. Men då visade sig Kristus för henne och sade: »Kvinna, hvarför gråter du? Jag vet visserligen allt, men jag vill höra det af dina ord.» Hon svarade: »O herre, jag gråter icke, emedan min dotter är död, snarare gläder jag mig, emedan om hon lefvat längre, hon skulle haft en större räkning att aflägga inför dig. Men därför gråter jag, emedan jag ej uppfostrat henne efter dina bud. Och emedan jag gifvit henne exempel på högfärd och straffat henne för lindrigt, då hon felat.» Kristus svarade henne: »Hvarje moder, som gråter däröfver, att hennes dotter förtörnar Gud, och uppfostrar henne efter bästa förstånd, är en

* Endast i den latinska texten. ** *Dionysius*, se sid. 172 anm.

sann kärleks sanna moder och tårarnas moder, och hennes dotter är Guds dotter för moderns skull. Men den moder, som gläder sig däröfver, att hennes dotter vet att skicka sig efter världen, och ej bekymrar sig om hennes seder, om hon blott kan upphöjas och hedras af världen, hon är ej moder utan styfmoder. Därför skall din dotter till följd af din kärlek och goda vilja på en genväg gå fram till härlighetens krona.»

Vid biskop Brynjolfs graf.

(Extravag. kap. 108.)*

Det hände sig, då den heliga Birgitta på Marie reningsdag befann sig i Skara kyrka, att hon kände den ljufligaste och ovanligaste doft. Då hon förundrade sig häröfver, hänrycktes hon genast i andan och såg då den heliga jungfru Maria samt med henne en man af underbar skönhet, iklädd prästerlig skrud. Och då sade jungfru Maria till henne: »Du bör veta, min dotter, att denne biskop hedrade mig under sitt lif och bekräftade sin hedersbetygelse med gärning. Huru behagligt hans lif var för Gud, visade den lukt, som du kände. Men ehuru hans själ nu är inför Guds åsyn, ligger dock hans kropp här i jorden utan ära. Och så ligger min älskade äkta pärla ibland svinen.»*

En sten i Birgittas krona.

(Extravag. kap. 112.)**

Då S:t Birgitta bodde i Rom, kom hennes kock en gång till henne med skamlig lögn: »Min fru, eder son Karl har blifvit hängd.» Härtill svarade hon: »Det förbjude Gud;

---

* Endast i den latinska texten. Med svinen åsyftas kring Brynjolf begrafna världsliga personer, särskildt Knut Folkeson. Händelsen kan dateras på dagen till den 2 februari 1349. Se vidare andra boken kap. 30 och anmärkningarna vid bokens slut. ** Endast i latinet. Jämför fjärde boken, kap. 124, där händelsen åsyftas vid »sjunde stenen» den omnämnes dessutom i fjärde boken kap. 75.

af hvem har du hört det?» »Det hafva pilgrimer sagt», svarade han. Mot slutet af året dog samme kock, sedan han skriftat sig och gjort bot. Birgitta, som var bekymrad för hans själs frälsning, bad för honom. Efter sju dagar fick hon en syn och såg liksom en bjälke lagd tvärt öfver helvetet, och midt på densamma satt den ofvannämnde dödes själ. Då visade sig jungfru Maria och sade: »Ingen anar, under hvilken stor fruktan denna själ sitter här. Och detta därför att han, medan han var i kroppen, oroade Guds vänner. Likväl skall du veta, att han tillhör deras antal, som kan frälsas.»

VALDA
TANKAR OCH BILDER
UR
BIRGITTAS UPPENBARELSER

Den tronande Maria.

(Ur första boken, kap. 29.)

Jag, som är den allraödmjukaste, sitter i ett rymligt säte, och ofvan mig är ej sol och ej måne och ej stjärnor och ej sky utan underbar och ofattlig klarhets sken, som framgår af den gudomliga maktens fägring. Nedan mig är ej jord eller stenar utan ljuflig hvila i Guds kraft. Kringom mig är ej mur eller väggar utan änglars och helgons ärorika härskara. Och ehuru jag sitter så högt, så hör jag dock mina vänner, som äro i världen.

Solen.

(Ur andra boken, kap. 2.)

Jag är, såsom profeten säger, den sanna solen och dock mycket bättre än den kroppsliga solen. Solen går ej genom berget eller genom människornas sinnen, men jag har kraft att gå genom bådadera.

Skyn.

(Ur andra boken, kap. 11, svensk text.)

Guds moder talade och sade: »Välsignad vare du, min son, som är och var och skall vara evärdligen; din barmhärtighet är ljuf och din rättvisa stor. Mig synes, för att tala i liknelse, att det är så med dig, som om en sky stege upp på

himmelen och ett lätt väder ginge före den. I skyn syntes något mörkt, och de som ute voro sågo den mörka skyn och sade för sig själfva: »Skyns mörkhet synes betyda, att regn skall komma». Och de fattade ett klokt beslut och skyndade sig under tak för regnet. Men de som voro blinda eller i sin fåkunnighet ej aktade det lätta vädrets blåst och ej fruktade skyns mörkhet, de fingo pröfva hvad skyn innebar, ty skyn växte öfver hela himmelen och kom med starkaste tordön och ljungeld, så stark, att många människors lif ändades af tordönet och människornas inälfvor förtärdes af elden, så att intet återstod. O min son, denna sky är dina ord, som synas många mörka och osannolika, ty de äro ej ofta visade och hörda af de fåkunniga och ej kungjorda med järtecken. Men min bön går före dessa orden som lättaste väder.»

Rosen och vinet.

(Ur första boken, kap. 22.)

Rosen doftar ljufligt, hon är fager att se uppå och len att vidröra. Och dock växer hon endast bland törnena, som äro hvassa att vidröra och vanskapliga att se och ej hafva någon vällukt. Så är det ock med goda och rättvisa människor. Ehuru de äro lena i tålamod, fagra i seder och ljufva genom goda exempel, så kunna de dock ej förökas i det goda eller pröfvas utan ibland onda människor. Stundom värjer ock törnet rosen, att hon ej skall borttagas, förrän hon är mogen. Så äro de onda orsak och tillfälle för de goda att ej bryta mot Gud i svåra synder eller falla, nämligen då de, som äro goda, återhållas från synden genom onda människors ondska, så att de ej släppa sig lösa eller falla i synd genom för stor glädje eller ysterhet eller af någon annan orsak eller annat tillfälle till synd.

Och aldrig bevaras vinet väl i sin godhet annat än på dräggen. Så kunna ej heller goda och rättvisa människor blifva beståndande i dygder och tillväxa i det goda, utan att de pröfvas genom orättfärdiga människors hat och förföljelse.

Kärnan.

(Ur femte boken, kap. 20 svensk text.)

Om en frisk kärna vore planterad i jorden och däröfver låge något tungt, så att den ej finge gå rakt upp, där den vore planterad, då söker den och finner sig uppgång annorstädes i jorden och fäster sina rötter så djupt och stadigt, att den ej blott sätter den skönaste frukt utan växer upp med så stark stam, att den skjuter bort allt, som hindrade dess uppgång och växt. Denna kärnan betyder mitt ord, som ej kunde hafva bekväm uppgång och växt i detta rike för syndens skull. Därför skall det annorstädes förr uppenbaras, till dess detta rikes hårdhet och ondska minskas, på det att barmhärtighet må ske.

Fiskmåsen.

(Ur andra boken, kap. 1.)

Såsom fiskmåsen ser fisken i vattnet, skådar djupet, där han går och gifver akt på böljan, så vet jag och skådar alla människors vägar. Ty jag har hvassare syn att se och känna, hvad människan tillkommer, än hon själf.

Snigeln.

(Ur tredje boken, kap. 7.)

Denne biskop är som en snigel, som ligger i den träck, hvari han föddes, och släpar hufvudet efter jorden. Så ligger denne och finner sin vällust i syndernas smuts och orenlighet, dragande sitt sinne till jordiska ting och ej till de evinnerliga.

Humlan.

(Ur första boken, kap. 44.)

Jag skapade världen, och världen försmår mig. Jag hör från världen liksom rösten af en humla, som samlar honung ur jorden. Ty liksom humlan, när hon flyger, sänker sig oupphörligt till jorden och gifver ifrån sig ett mycket hest ljud, så hör jag nu i världen den hesa och dumma rösten, som säger: »Ej aktar jag hvad som efter kommer.»

Kosvansen.

(Ur sjätte boken, kap. 52.)

Denna kvinna är lik svansen på en ko, som går i dyn och stänker ned och orenar alla, som nalkas henne, så ofta hon viftar omkring sig med svansen.

Skatan.

(Ur andra boken, kap. 29.)

Ett slags fågel finnes, som kallas skata. Hon älskar sina ungar, emedan äggen, som ungarna blefvo af, voro i hennes kved. Denna fågel gör sig bo af gamla och utslitna ting af tre orsaker: först för hvilas skull, för det andra till skydd för regn och stark torka, för det tredje för att hon skall uppfostra sina ungar som blifva af äggen. Och hon lägger sig af kärlek öfver äggen, till dess att ungarna få lif. Men när ungarna äro födda, lockar modern dem att flyga med tre medel: först därmed att hon visar dem maten, för det andra med beständigt rop, för det tredje därmed att hon flyger för dem. Och emedan ungarna älska modern och äro vana vid hennes mat, flytta de sig så småningom öfver redet efter modern. Därefter flyga de vidare efter sina krafter, till dess

de genom vanan blifva färdiga i konsten. Denna fågeln är Gud. — — —

Höken.

(Ur första boken, kap. 9.)

Alla djäflar rädas det namnet Maria. Och när de höra det namnet Maria, då släppa de genast lös själen ur sina klor, med hvilka de höllo den. Och på samma sätt som fågeln höken har fäst ett byte mellan klor och näbb och släpper bytet, när han hör något ljud, men genast återvänder till detsamma, när han ser, att intet händer, så ock djäflarna. När de höra mitt namn, då släppa de själen liksom förskräckte, men de vända om och flyga ånyo dit och gripa henne med pilens fart, om ej någon bättring efterföljer.

Räfven.

(Ur fjärde boken, kap. 68.)

Guds moder talade: »Det är ett litet djur, som kallas räf. Det är idogt att skaffa sig sitt uppehälle och är fullt med svek. Det låter stundom, som det vore dödt, för att det så mycket lättare skall kunna taga och uppäta de fåglar, som äro oförsiktiga att sätta sig öfver detsamma. Räfven gifver också akt på fåglarnas flykt och griper dem och äter, som han ser sitta trötta eller lata på jorden eller under träden. Men de fåglar, som flyga med sina två vingar, de gäcka honom och göra hans arbete fåfängt. Denna räfven är djäfvulen, som hatar Guds vänner och mest dem, som ej hafva ondskans gadd eller orättfärdighetens etter. Han låtsar sig vara död och sofvande. Stundom låter han lasten synas som dygd och dygden som last... Därför äro Guds fåglar sälla, som ej sofva under de världsliga njutningarnas träd.»

Krutet.

(Ur fjärde boken, kap. 143 svensk text.)

Vårt förstånd kan ej fatta andliga ting utan med liknelser om världsliga. Ett slags pulver har en så brännande eld, att då det är inneslutet i någonting, då gifver det ifrån sig ett så starkt ljud, till följd af pulvrets kraft och rörelse, så att alle, som det höra, gifva sig öfver af förvåning. Tinget jag menar var Gud fader i sin gudom...

Skeppen.

(Ur fjärde boken, kap. 88.)

Somliga människor äro såsom det skepp, som har mist styret och masten och vräkes hit och dit på böljorna, till dess det stöter på dödens skär. I detta skepp äro alla de, som intet hopp hafva och öfverlämna sitt sinne åt alla lustar. Somliga äro som det skepp, som ännu har masten och styret och ett ankare med två tåg, men hufvudankaret är brustet och styret lossas snart, om böljornas våldsamhet och storm kan komma mellan skeppet och styret. Men det tredje skeppet har all sin utrustning och är redo att segla, när vinden blåser.

Kvarnhjulet.

(Ur fjärde boken, kap. 97.)

Kristus talade genom sin brud till en förman och sade till honom: »Du är lik det kvarnhjul, som är orörligt, och när det står fast och ej rör sig, då males ej kornet. Detta hjulet betecknar din vilja, som skulle vara rörlig och böjlig efter min vilja och ej efter din vilja och åstundan; och dig själf skulle du helt öfverlämna i mina händer. Men detta hjulet är mycket orörligt efter min vilja, ty att världsliga tankars fly-

tande vatten rör och sysselsätter ditt sinne, men betraktande och åtanke af mina gärningar och mitt lidande äro såsom döda i ditt hjärta, hvarför själens spis ej smakar dig. Tag därför upp stämbordet, att vattnet må flyta och hjulet vändas och kornet raskt malas!

Ostkaret.

(Ur första boken, kap. 33.)

Du min brud skall vara såsom ost och din kropp såsom ostkar, hvaruti osten skall krystas, till dess den får ostkarets form. Så skall din själ, som är mig kär och söt och ljuflig som ost, så länge pröfvas och renas i kroppen, att själ och kropp sämja sig väl tillsammans och bägge få samma återhållsamhetens form och så att köttet skall lyda anden och anden styra köttet till dygd.

Bälgen.

(Ur tredje boken, kap. 7.)

Denne biskop må väl liknas vid en smedjebälg, som är full af väder invid ässjan. Ty liksom då kolen äro förtärda och malmen flyter i elden, vädret ändock är kvar i bälgen, så, ehuru han gifver sin natur allt det den åstundar och förnöter sin tid onyttigt, är likväl hans lusta kvar som väder i smedjebälg.

Tvätterskan.

(Ur tredje boken, kap. 30.)

Gud är såsom en skicklig tvätterska, som lägger orena kläderna i böljorna, att de skola varda renare och hvitare af

vattnets rörelse. Och likväl ger hon noga akt på böljeslagen, så att kläderna ej skola sjunka. Så lägger Gud sina vänner här i världen i bedröfvelsens och fattigdomens böljor, hvari de renas till evärdligt lif, och bevarar dem granneligen, att de ej skola sjunka af för mycken sorg och outhärdlig smärta.

Krukomakaren.

(Ur andra boken, kap. 4.)

Jag skall göra såsom en skicklig krukomakare, som slår sönder och nedtrampar den form, som han gjorde af leran, när han ser, att den ej är nyttig eller lämplig till det som han vill. Så skall jag göra med de kristna människor, hvilka skulle vara mina. Ty jag skapade dem till min afbild och återlöste dem med mitt blod, men de hafva blifvit skamligen vanställda, och därför skola de nedtrampas som jorden och nedkastas till helvetet.

Glasmästaren.

(Ur sjätte boken, kap. 44.)

Jag är som en skicklig glasmästare, som gör många kärl af aska. Och ehuru många gå sönder, upphör han ej, förrän kärlens antal blir fullt. Så gör ock jag, ty af simpelt ämne gör jag härliga varelser som människan. Och ehuru många gå bort från mig genom sina onda gärningar, likväl upphör jag ej att skapa andra, till dess änglakören och de tomma platserna i himmelriket blifva uppfyllda.

Örtagårdsmästaren.

(Ur sjunde boken, kap. 28 svensk text.)

Jag, som talar till dig, är himmelrikets drottning. Jag är såsom denna världens örtagårdsmästare, som skyndsamt

springer fram och binder fast sina plantkvistar och unga träd i sin örtagård, när han ser ett mäktigt och skadebringande väder komma, på det att de ej skola brytas eller uppryckas med rötterna af stormen. Så gör jag, barmhärtighetens moder i denna världens örtagård, ty när jag ser frestelsens farliga väder och djäfvulens onda eggelse blåsa i människornas hjärtan, genast skyndar jag till min herre, min skapare och Gud och min son Jesus Kristus, och hjälper dem med mina böner och utverkar af honom, att han skänker dem något af den Heliga andas ingifvelse, hvarmed de måtte stödjas och stadfästas och andligen oskadda bevaras från makten af djäfvulens frestelse.

Den fattiga kvinnan.

(Ur fjärde boken, kap. 11.)

Gör barmhärtighet med din dotter, ty hon är lik den fattiga kvinnan som intet ägde i torpet eller dalen, där hon bodde, utom litet lefvande, såsom höna eller gås. Dock hade hon så mycken kärlek till den herren, som bodde ofvanför på berget, att hon unnade honom och gaf af kärlek allt det hon hade lefvande. Och då herren såg det, sade han: »Jag har själf nog och öfvernog af allting, och ej behöfver jag dina saker, utan förmodligen gifver du litet, att dig skall mycket gifvas tillbaka.» Hon svarade honom: »Ej offrar jag dig dessa ting, därför att de äro dig behöfliga utan därför att du lät mig, fattiga kvinna, bo vid ditt berg och palats, och emedan jag bemöttes med aktning af dina tjänare. Därför offrar jag dig detta lilla, hvilket dock var mig en hugnad, på det att du skulle öfvertygas, att jag skulle gjort större ting, om jag förmått.»

Den fattige bonden.

(Ur fjärde boken, kap. 64.)

Jungfru Maria, Guds moder, talade: »Min son är såsom en fattig bonde, som ej har oxe eller åsna utan själf bär

veden ur skogen och andra ting, som han behöfver till sitt arbete; hvilken bland andra saker jämväl bär kvistar, som nyttiga äro till två ting, nämligen att piska den olydige sonen och uppvärma dem som kalla äro. Så var min son, alltings herre och skapare, den allra fattigaste, för att han skulle göra människan rik på evärdliga rikedomar och ej på förgängliga. Och han bar den tyngsta börda på sin rygg, i det han bar det hårda och tunga korset och pinan och renade och afskrapade alla människors synder med sitt dyra blod.»

Fattighuset.

(Ur femte boken, kap. 19 svensk text.)

Guds son talade till sin brud: »Du blef uppfostrad i fattighuset men blef bjuden som gäst hos mäktiga män. I fattighuset äro tre ting: smutsiga och orena väggar, skadlig rök och fult sot. Men du är ledd till det hus, hvarest fägring är utan smuts och orenlighet, värme utan rök, sötma utan äckel. Fattighuset är världen.........»

Den fattigas gåfvor.

(Ur andra boken, kap. 6 svensk text.)

Du kan fråga, hvad den fattiga människan skall gifva, som ingenting har. Må hon då hafva god vilja och tänka så med sig: »Gärna gåfve jag, om jag hade något». Och då skall denna vilja räknas henne i stället för gärning.

Dansstugan.

(Ur första boken, kap. 27.)

Där dans är, äro tre ting, nämligen tom glädje, ropande röster och lättfärdigt och fåfängt arbete. Men då någon sör-

jande eller bedröfvad människa ingår i dansstugan och hennes vän är i den dansens glädje och ser sin vän komma bedröfvad och sörjande, lämnar han genast glädjen och skiljer sig från dansen och sörjer med den sörjande vännen. Denna dansen är denna världen, som alltid vänder sig kring i oro och synes fåvitska människor vara glädje. — — Därför, hvilken som är i denna världens dans, betrakte min möda och sorg och varkunne sig öfver mig, som var skild från all jordens glädje.

Röst från helvetet till Herren Jesus.

(Ur första boken, kap. 54.)

O du manligaste och starkaste man, hör vår klagan och vår gråt. Vi sitta i mörkret och lida outhärdlig hunger och törst. Skåda vårt elände och vår stora nöd. Vi äro såsom gräs, afslaget och afhugget med lie, vi förtorkade och vissnade i allt godt, och all vår styrka försmäktade. Vi väntade dig och hoppades, att vår frälsare skulle komma. Kom därför och lös vår nöd och omvänd vår gråt i glädje! Du vare vår hjälp och frälsning!

Människornas förakt för Gud.

(Ur första boken, kap. 46.)

De säga mig (Gud) vara den föraktligaste varelse. Hvad är föraktligare eller nesligare, än att man slår någon på munnen med stenar, när han talar sanningen, eller att man slår honom i ansiktet och han hör på deras smädelse som säga: »Han hämnades väl öfver sådan orätt, om han vore en manlig man.» Jag talar till dem genom lärarna och den heliga skrift, och de säga, att jag talar lögn. De slå min mun med stenar och kindpustar, när de begå otukt och mandråp och lögn och säga så: »Om han vore en man, det är om han vore allsmäktig Gud, då hämnades han väl sådant intrång och dylik orätt.» — — —

Vidare säga de mig vara det obetydligaste och värde-

lösaste kreatur. Hvad är mindre värdt i huset än hund eller katt? Men människan håller mig mindre värd än hunden, ty ej ville hon taga mig, om hon därför skulle mista hunden, och förr försmådde hon och bortkastade mig, än hon ville mista hundskinnet. — — De äga intet så obetydligt, att de ej älska det mer än mig. De sörja för allting utom för mig. De sörja sin egen och sina vänners skada. De sörja, om de förolämpas af ett ord. De sörja, om de förolämpa och förtörna andra människor, som äro högre och mäktigare än de. Men icke sörja de, om de förolämpa och reta mig, som är alltings skapare.

Hamn efter stormen.

(Ur fjärde boken, kap. 44.)

Kristus talade: »Hör du, som längtar till hamn efter världens bölja och storm: hvem helst som är på hafvet skall ej rädas, om *den* är med honom, hvilken förmår bjuda vädret, att det ej blåser, hvilken förmår att bjuda allt vika, som kan skada, hvilken kan låta hafsskären och klipporna blifva mjuka och förmår att bjuda böljorna, att de leda och föra skeppet till den lugna hamnen.»

I fruktan för ovännen.

(Ur fjärde boken, kap. 47.)

Guds son talade till sin brud: »Om ovännen bankar på dörrarna, då skolen I ej vara såsom getter, som löpa till väggarna, och ej som gumsar, hvilka resa sig och stångas sins emellan och slåss med hornen, utan I skolen vara såsom kycklingar, hvilka fly under moderns vingar och skyla sig, när de se roffåglarna, som vilja skada dem, flyga i vädret, och hvilka äro glade, om de ej få mer än en fjäder af modern att dölja sig under.»

De förnäma svenska kvinnorna.

(Ur sjätte boken, kap. 52.)

Guds moder talade till mig och sade: »Hvad säga de förnäma och stolta kvinnorna i ditt rike?» Jag svarade: »Jag är en af dem, och därför skämmes jag att tala i din åsyn.» Guds moder svarade: »Ehuru jag vet allting, vill jag dock höra det af dina ord.» Jag svarade: »När det predikades sann ödmjukhet för oss, sade vi, att våra förfäder gåfvo oss i arf och efterlämnade åt oss stora ägor, mycket gods och fina seder; hvarför skulle vi då ej efterlikna dem? Vår moder satt bland de förnämsta, präktigt klädd, hade många tjänare och uppfostrade oss i rikedom. Hvarför skall jag ej gifva i arf åt min dotter sådana ting, som jag själf fick, det är: uppträda med prakt, lefva ett glädjefullt och njutningsrikt lif och dö med stora världsliga hedersbetygelser?»

Kommentarier.

1. Till andra boken kap. 22 sv. text, 30 lat. text; och till fjärde boken kap. 122.

Biskop Brynjolf och Knut Folkeson.

Den titel öfversättaren gifvit åt andra boken, kap. 22: »Vid biskop Brynjolfs graf i Skara» är hvad det faktiska innehållet beträffar utom allt tvifvel. I detsamma talas om en helig man, som är afliden, och hvars kropp »ligger på en obetydligare plats än det borde.» Jungfru Maria beder sin son, att han skall upphöja honom, och Jesus förklarar för henne, hvarför detta ännu ej vore möjligt: människornas ondska var sådan, att de ej förtjänade den nåd, som låg i att en sådan upphöjelse skedde bland dem. Då det sålunda är en helig man, som ej har nog värdig grafplats, kunna vi förstå, att Birgitta önskat, att dennes helighet skulle officiellt erkännas, helst genom en helgonförklaring samt i alla händelser genom en skrinläggning, d. v. s. hans ben borde upptagas från sin grafplats och läggas i ett helgonskrin. Denna uppenbarelse bör sammanhållas med kap. 108 lat. text. i de »bifogade (extravaganta) uppenbarelserna» (se ofvan bland dessa), där det uttryckligen säges i ett tillägg: »Om samme biskop handlas i andra boken kap. 30, sista revelationen.» I extravag. 108 få vi veta, att den helige mannen var en biskop, som var begrafd i Skara domkyrka, och det kan då ej vara någon annan än biskop Brynjolf, samt att han var begrafd bland »svinen», d. v. s. bland syndiga människor. Att det är någon särskildt syndig människa, som legat i hans närhet, hvilket upprört Birgitta, kunna vi taga för afgjordt, och hvem denne var framgår af följande.

Biskop Brynjolf blef verkligen på begäran af konung Erik XIII och de svenska biskoparna sedermera kanoniserad

och är sålunda ett af våra svenska helgon. Kanonisationen föregicks som vanligt af en officiell undersökning, s. k. kanonisationsprocess, som företogs i Skara 1417, hvarom kan läsas i *Vita Brynolphi* (Scriptor. rer. Svecic. III:2 s. 138 f.) Det första vittnet vid undersökningen var riddaren, riksrådet och lagmannen i Västergötland Gustaf Magnusson, som intygade sanningsenligheten af hvad som stod i undersökningsdokumentets första artikel om biskop Brynjolf. På tillfrågan svarade Gustaf Magnusson, att han flera gånger hört talas om Brynjolf, då han, Gustaf Magnusson, under fyra års tid såsom gosse varit i tjänst hos förre biskopen i Skara Nils (af Kålland, biskop 1356—1386). Och han tillade, att han af samme biskop Nils hört, att en riddare Knut Folkeson, som var besläktad med biskop Brynjolf, under förevändning af denna släktskap hade utvalt sig en grafplats vid sidan af Brynjolf och äfven fått tillåtelse att jordas där, sedan han dött. Då hade en person i skinande hvita kläder uppenbarat sig för herr Johan Smella, som då var sakristan i Skara, och sagt: »Stig hastigt upp och tag biskop Brynjolfs ben, och må du ej tillåta, att de ligga bredvid det där smutsiga svinets ben, som skall begrafvas bredvid honom.» Han steg också upp tidigt på morgonen och samlade omsorgsfullt upp den helige Brynjolfs ben, svepte in dem och lade dem bredvid grafven. Därefter begaf han sig till den dåvarande biskopen (Sigge omkring 1350) och omtalade för honom och domkapitlet hvad som händt, hvarefter benen blefvo annorstädes begrafda.

Med denna historia må det nu vara huru som helst, men den vittnar likväl om att det ansetts vara i hög grad upprörande, att biskop Brynjolf och Knut Folkeson skulle ligga begrafda bredvid hvarandra. Om flyttningen af benen verkligen ägt rum, innan Knut Folkeson jordades, så har detta naturligtvis varit en hemlighet, som Birgitta ej haft någon kunskap om, då hon stått vid biskopens graf. Jag antar nämligen, att det är just Knut Folkeson, som äfven Birgitta åsyftar, ty denne var en af hennes värsta fiender och var den man, som i förbittring öfver att se sitt inflytande hos konungen minskadt en gång hällde vatten öfver henne från fönstret i en af Stockholms trånga gator. Fjärde boken kap. 122 och dess tillägg, som omtalar detta (se ofvan i texten), handlar om Knut Folkeson, som där kallas för »min dödsfiende», hvilket kan tolkas såväl såsom Birgittas som Frälsarens, då orden ej äro uttryckligen lagda i någon annans mun än skrifvarens. Underrättel-

sen att sistnämnda uppenbarelse åsyftar Knut Folkeson härstammar återigen från en medeltidsanteckning i det exemplar af kanonisationsprocessen (liber attestationum), som numera finnes på Kungl. Bibl. i Stockholm och där samma händelse omtalas.

Möjligheten och sannolikheten af att Birgitta med Brynjolfs ovärdiga omgifning särskildt åsyftar sin fiende Knut Folkeson beror naturligtvis på om denne vid ifrågavarande tillfälle verkligen var död. Och detta är hvad man med all sannolikhet kan antaga. Tillägget till fjärde boken, kap. 122 säger, att den ifrågavarande personen, som hällt vatten öfver Birgitta, därefter lefde endast en kort tid. Knut Folkeson nämnes såsom rådsherre den 4 juni 1348 men finnes därefter ej i någon urkund, är t. ex. ej med bland rådgifvarne i ett dokument af 4 aug. 1350 och nämnes 1351 uttryckligen såsom afliden. Bifogade uppenbarelsen kap. 108 säger att Birgitta haft den där nämnda uppenbarelsen på jungfru Marie reningsdag, alltså den 2 februari. Då Knut Folkeson lefde den dagen 1348 och Birgitta var i Rom samma dag 1350, måste händelsen hafva inträffat den 2 februari 1349 och Knut Folkeson alltså då varit begrafd. Då man nu enligt berättelsen i Vita Brynolphi vet, att andans män varit upprörda öfver Knut Folkesons begrafning vid sidan om Brynjolf, är det ju antagligt, att Birgitta haft samma känslor af samma anledning. Och anmärkningsvärdt är ju, att samma uttryck om den afskydde mannen begagnas i Birgittas uppenbarelser och i Vita Brynolphi, i den förra urkunden: »Så ligger den ädelsten, som är mig kär, ibland svinen» (inter porcos) och i den senare: »Du må ej tillåta, att de (benen) ligga bredvid det där smutsiga svinets» (ossa illius lutosi porci).

Den uppenbarelsen, för hvilken jag sålunda trott mig kunna bestämma dagen, är den bifogade revel. kap. 108., hvilken härstammar från prior Petrus' anteckningar. Men då nu ungefär samma sak i utförligare och mera vårdad form föreligger i andra bokens sista kapitel, torde man böra antaga, att äfven denna hänför sig till samma tillfälle och bör dateras med samma datum. Antaget att så är förhållandet, har man också en utgångspunkt för undersökningen af den frågan, huru prior Petrus' egna anteckningar förhålla sig till de af Birgitta själf eller under hennes ledning fullt utarbetade och auktoriserade revelationerna.

Om de här nämnda personerna må till sist erinras, att

biskop Brynjolf Algotsson, såsom redan nämnts ett af Sveriges kanoniserade helgon, var en af sin tids i många afseenden mest framstående män, särskildt såsom författare känd för sina latinska hymner. Han var son till den mäktige lagmannen i Västergötland Algot och indrogs i de stridigheter, i hvilka Algotssönerna invecklades med Magnus Ladulås. (Se härom vidare anmärkningarna till åttonde boken, kap. 48.) Brynjolf dog 1317.

En broder till Brynjolf var Folke Algotsson, gift med Ingrid Svantepolksdotter. Deras son var den ofvannämnde Knut Folkeson, som själf var gift med marsken Torkel Knutssons dotter.

---

2. **Till tredje boken kap. 4.**

Petrus Tyrgilsson och magister Mattias.

Det är icke med fullständig tvärsäkerhet, som jag till öfverskrift för denna revelation satt de två namnen Petrus Tyrgilsson och magister Mattias, men sannolikheten för att de nämnda personerna åsyftas synes mig stor. Vi se, att det handlar om en biskop och en synnerligen boklärd kanik i dennes stift, af hvilka Birgitta skarpt klandrar den förre och berömmer den senare. Vidare tyckes det vara något slags rivalitet om biskopsdömet. »Om det täcktes Gud», säger kaniken, »hade jag gärna hans biskopsdöme» m. m.

Detta passar nu på de namngifna personerna och bör sammanställas med hvad vi för öfrigt känna ur Birgittas uppenbarelser om dem. Att Birgitta en längre tid stått i spändt förhållande till Petrus Tyrgilsson i Linköping, förut kyrkoherde i Färingtuna och konung Magnus Erikssons kansler, framgår af flera ställen, bland hvilka må hänvisas till sjätte boken kap. 22 och tredje boken kap. 13 (ingendera i ofvanstående urval. I fråga om III: 13 säges uttryckligen, att »denna uppenbarelse gäller biskopen i Linköping, som sedermera blef ärkebiskop. Likaledes om densamme sjätte boken, kap. 22.»

På detta sistnämnda ställe framkastar Kristus mot honom den förebråelsen, att »sedan han mottog sin kyrkas värdighet, har han varit mig afvog, och ej hafver han förestått kyrkan såsom en god förman.» Men vi få också reda på att Petrus

nu, då VI: 22 skrefs, hade kommit till bättring och att Kristus därför skulle visa honom barmhärtighet och hjälpa honom, om han ville fortfara i ånger öfver sina stora synder, aflägga sin högfärd och arbeta för Guds ära.

Tredje boken kap. 13 består af olika delar från något olika tider. I första och större delen af uppenbarelsen ställes en mängd förmaningar till biskopen. Gränsen mellan den första, äldre och den senare, yngre delen af uppenbarelsen är mycket tydlig. Den yngre börjar med dessa ord: »Vidare talade Guds moder: 'Om den biskopen, som jag talade till dig om förut, säger jag nu'» o. s. v. Och här få vi veta, att biskopen ej följt de i förra delen af uppenbarelsen gifna förmaningarna: »Han aktar ej mina ord, som jag sände honom.» Och i omedelbar anslutning härtill följer: »Vidare talade Guds moder: 'O dotter, du tänker uppå, hvilken lön den kaniken skulle hafva fått, om hans biskop hade blifvit omvänd. Jag svarar dig.» o. s. v.

Slutligen finnas såsom ett tillägg till samma uppenbarelse några ord, tillagda efter Petrus' död: »Sedan den biskopen dött, som nu är omtalad, sades det till S:a Birgitta:* »Den biskopen, som du beder för gråtande, kom till en lätt rening i skärselden'» o. s. v.

Vi se sålunda, att enligt tredje boken kap. 13 har Birgitta att börja med utan framgång sökt omvända biskop Petrus i Linköping och därvid bland annat förgäfves velat inverka på honom medelst en kanik och att detta skett, medan Petrus ännu ej var ärkebiskop, samt att hon enligt sjätte boken, kap. 22 haft svåra anklagelser mot samme biskop, som dock framträder såsom omvänd, hvilket slutligen bekräftas af tillägget till III: 13.

I tredje boken, kap. 4 är det, som vi nyss sett, en »synnerligen boklärd kaniks» försök att omvända sin biskop, som skildras. Denne kanik framställes där också såsom ett slags rival om biskopsvärdigheten. Äfven detta passar på den lärde och fromme magister Mattias, som var kanik i Linköping under biskop Petrus. Petrus var biskop i Linköping mellan 1342 och 1351, hvilket sistnämnda år han befordrades till ärkebiskop. Han var sålunda biskop i det stift, där Birgitta lefde just under den tid, då hon började sin stora mission. Och

---

* Denna inledande upplysning endast i svenska texten; självfva de följande uppenbarade orden äfven i latinet.

då hon i detta stift ville börja sin orden, är det självklart, att hon måst träda i förbindelse med dess biskop samt att hans understöd för henne måste hafva varit af synnerlig vikt. Att hennes försök att vinna honom strandat kan läsas mellan raderna i de ofvan nämnda uppenbarelserna. Att Birgitta gärna skulle önskat Mattias till biskop är lika självklart, i synnerhet som han utan allt tvifvel därtill varit värdigare än de flesta. En bekräftelse på denna Birgittas önskan finner jag i de bifogade uppenbarelserna kap. 79 (lat. text; ej upptagen i ofvanstående urval). Där läses: »Guds son talar: 'Kom ihåg, att jag skickade dig till en magister, som jag kallade ett biskopsämne... Han har dock ej ernått biskopsvärdigheten, af den grund att människornas rådslut utfalla på annat sätt än Guds och emedan Gud ville hafva det så, att han ej skulle lida världens förakt.'» Sammanställer man nu dessa sista ord med hvad som läses i III: 4, att den biskop, som där omtalas, »klandrade prästen (kaniken) uppenbarligen och oskäligt», »begabbade hans kärlek och tålamod och talade så mycket emot honom, att kaniken... räknades för en dåre och lögnare», så förstå vi också uttrycket, att »Gud ej ville, att han (magistern, kaniken, som ej nådde biskopsvärdighet) skulle lida världens förakt», ty detta blef han befriad från genom sin död, som inträffade 1350 (eller möjligen 1351).

Alla de här uppdragna linierna konvergera så fullständigt mot en enda punkt, att något tvifvel näppeligen skulle vara möjligt, såframt ej ett par betydande invändningar kunde göras, hvilka till pröfning böra upptagas. I det här diskuterade fjärde kapitlet i tredje boken säges, att sedan någon tid förflutit, blefvo biskopen och kaniken kallade inför Guds dom, och där blef kaniken upphöjd till biskop, men biskopen blef anklagad, förnedrad och »for ned såsom en tjuf med rep om halsen, och domaren vände sina förbarmande ögon från honom.» Men af hvad ofvan sagts veta vi, att Birgitta med tiden fick en annan uppfattning af biskop Petrus, som då han dog (1366) fick en lätt rening i skärselden, medan den i III: 4 nämnde biskopen tyckes hafva blifvit fördömd. Härtill kan likväl anmärkas, att Birgitta stundom ställer äfven lefvande personer inför Guds dom, dels dem till varning, dels ock för att framhålla Guds rättvisa i motsats mot människornas. Så är t. ex. förhållandet i åttonde boken, kap. 48, där tre konungar ställas inför rättvisans domstol, af hvilka det uttryckligen säges, att två voro döda men den tredje (Mag-

nus Eriksson) ännu lefvande i världen. Då det i III: 4 säges, att biskopen och kaniken »blefvo kallade inför Guds dom», behöfver detta sålunda ej nödvändigt tolkas såsom om de bägge voro döda, hvilket ej direkt säges. Hvad återigen angår att Birgitta här skulle hafva fördömt biskop Petrus men sedan låtit honom komma till nåd och få en lätt rening i skärselden och sålunda motsagt sig själf, finnas därpå andra exempel, och dylikt vidgår hon öppet såsom eget missförstånd. Så heter det t. ex. på ett ställe (IV: 15): »Guds son talar: 'Du undrar, hvarför du fick höra, att Guds vän bedröfvades, som var värd heder, och att Guds fiende blef hedrad, som du tänkte och trodde skulle plågas, såsom sades dig i en annan gudlig syn.'» Och på ett annat (III:19): »Ej skall du för mycket förtrösta och taga för afgjordt (præsumere), om jag kallar någon min vän och tjänare, så som jag kallade den förre, ty äfven Judas kallades vän och Nabukodonosor min tjänare... Månne icke David, sedan jag sagt om honom, att jag i honom fann en man efter mitt sinne, syndade i hordom och mandråp?... Du bör icke heller alltför mycket misströsta, om jag kallar någon min fiende, ty så snart som fienden förändrar sin vilja till det goda, skall han blifva Guds vän.» Ändringar i omdömena om personer, äfven när dessa omdömen komma från Kristus själf, äro sålunda icke uteslutna, hvarmed de gjorda invändningarna ej kunna tillerkännas afgörande vikt.

Den redan diskuterade uppenbarelsen III:13 gäller enligt den latinska textens uttryckliga angifvande om biskop Petrus, och denna uppgift har jag genom en vidlyftig undersökning, för hvars gång det här skulle blifva alldeles omöjligt att redogöra, funnit böra obetingadt godtagas. Men det gifves i denna uppenbarelse en konstighet, som ej kan förbigås. Jag har redan citerat några ord mot slutet af uppenbarelsen: »O dotter, du tänker uppå, hvilken lön den kaniken skulle hafva fått, om hans biskop hade blifvit omvänd.» Och jag slöt däraf, att då biskopen var Petrus, måste kaniken hafva varit Mattias, särskildt då man jämför III: 4 och att orden naturligtvis skrifvits, innan Petrus verkligen blef omvänd. Jag har i citatet följt den svenska textens lydelse, men den latinska är något skiljaktig.* Där läses: »Tu filia cogitas, quæ fuisset

* Dessutom bör anmärkas, att de ifrågavarande orden, som i svenskan stå i kap. 13, i latinet stå i kap. 12, som handlar om biskop Tomas af Växjö. Emellertid är det fullständigt klart, att de böra höra till kap 13, ty det parti, hvari de ingå, utgör en direkt fortsättning af kap. 13, så att till och med samma bilder,

remuneratio canonico illo Aurelianensi, si episcopus suus fuisset conversus?» Den ifrågavarande kaniken skulle således alls icke varit Mattias utan en kanik i Orléans. Men nu står det för mig såsom alldeles otvifvelaktigt, att uppenbarelsen i öfrigt handlar om Petrus i Linköping. Mycket märkligt förefaller det då, att Birgitta midt i en uppenbarelse om denne henne mycket bekante svenske biskop skulle kommit att tänka på en kanik och en biskop i Orléans, såframt ej detta par erbjudit något analogt med fallet Petrus.

Nu är det visserligen sant, att antagandet om att tredje boken kap. 4 skulle handla om Petrus och Mattias ej alldeles står och faller genom kongruensen med kap. 13 (resp. tillägget till kap. 12 lat., som hör till kap. 13), men sant är, att faller denna kongruens, så är antagandet om föremålen för III: 4 beröfvadt ett af sina viktigaste stöd. Och alldeles omöjligt är det motsatta antagandet, att eftersom passagen i III: 13 handlar om en kanik i Orléans och dennes biskop, så bör också III: 4 handla om samme kanik och biskop i Orléans. Ty III: 4 visar en så intim kännedom om de två personligheterna och hvad som passerat dem emellan, den boklärde prästen är så ovanligt lefvande tecknad, dragen öfverensstämma så fullständigt med hvad vi kunna ana om Mattias, att vi näppeligen kunna tro, att Birgitta stått så nära ett par främlingar, allraminst i Orléans. Hvarken i hennes skrifter eller i berättelserna om henne finnes för öfrigt det minsta spår af att hon varit bekant med några präster från Orléans eller själf besökt denna stad. Jag har sålunda mycket svårt att tro på kaniken från Orléans, och, som sagdt, i den svenska texten, hvars värde man kanske underskattat, finnes namnet icke, liksom också hela det parti, hvari det förekommer, där står på sin rätta plats. Men huru namnet »Aurelianensi» skall förklaras vet jag icke. Ingen af de gissningar jag gjort är egentligen värd att nämnas. Jag skall dock flyktigt beröra en sådan, på det andra skola slippa besvära sig med den, om tankarna möjligen ginge åt det hållet. Om man antagit ett tryck- eller skriffel för »Arosiensi», skulle man kunnat tänka på biskop Ödgisl i Västerås och en af honom förföljd domprost, men porträtten i III: 4 passa ej alls på någondera af dessa personer. Man skulle ju

---

som finnas i början af kapitlet, utföras i denna fortsättning. Äfven i latinet angifves, att fortsättningen af kap. 12 därstädes handlar om en annan biskop än den förut i kapitel 12 berörde.

också kunnat gissa på »Avinionensi», men jag kan ej heller i sådant fall finna någon sannolik förklaring.

På ännu ett ställe i Birgittas uppenbarelser finnes exempel på att hon sökt påverka en biskop genom en »mästare» (tredje boken, kap. 8), men här kan det ej vara fråga om samma personer som i III: 4, ty den i III: 8 nämnde mästaren har ej gjort något allvarligt försök i den af Birgitta afsedda riktningen och blef därför af henne varnad och bestraffad.*

---

3. **Till tredje boken, kap. 31 och revel. extravag. kap. 51.**

Läkaren och de två fångarna.

Om »Läkaren och de två fångarna» har jag i anmärkningen på sid. 41 uttalat som min åsikt, »att de två fångarna åsyfta tydligen verkliga personer, som gjort en vallfärd till Italien, där den ene förmodligen blifvit omvänd och frälst, medan den andres ondska blifvit uppenbar.» I hufvudsak vidhåller jag min anmärkning, men jag tror mig kunna något bestämdare och riktigare formulera antagandet genom en observation, som gjorts efter tryckningen af den nämnda anmärkningen.

Det är fråga om två personer, af hvilka den ene berömdes och syntes människorna god och rättvis men som dock hemligen ägdes af djäfvulen, medan djäfvulen uppenbarligen hade den andre i sitt våld. Och denne senare skulle botas och frälsas i sinom tid, »ehuru det ej blef uppenbart för människorna, såsom du (d. v. s. Birgitta) trodde. Ty den gudomliga rättvisan var, att liksom en ond ande började att så småningom få makt öfver honom, så stadgade samma Guds rättvisa, att den så småningom skulle gå bort, till dess själen skildes vid kroppen.» Och vi få höra, att så skedde, sedan läkaren fört de båda sjuka männen »dit där luften var hälsosam». Jag tror, att denna uppenbarelse bör sammanställas med slutet af extravagantes 51, där det talas om en af djäfvulen besatt människa, som Birgitta ej kunnat bota. Orsaken angifves sålunda: »Denna ande har kommit långt ifrån, och så skall han ock gå bort på ett aflägset ställe.» Den ifrågavarande personen var nämligen besatt af ett slags ond ande, som liknas vid rök.

---

* I III: 8 torde vara fråga om Giovanni Visconti.

»Och liksom röken, där den går in, orenar allt och blandar sig med allt, så har detta slag fullständigt blandat sig med dennes själ och kropp.» Men då tillräckligt många tårar gjutits och erforderlig afhållsamhet iakttagits, så skulle han bli fullständigt renad.

Sålunda den besatte (i extravag. 51) skulle småningom renas, och den fullständiga reningen skulle ske på ett långt aflägset ställe, ty den onde anden skulle enligt rättvisans fordringar utdrifvas, på samma sätt som han kommit.

Men detta är också just hvad som säges om den »sjuke», öfver hvilken »djäfvulen uppenbarligen hade välde», sådan han framställes i tredje boken, kap. 31. Jag menar sålunda, att den, som jag förut antagit varit endast en syndig och ogudaktig människa, som i Italien blifvit omvänd, är verkligen en besatt, om hvilken här i III: 31 omtalas, att han blifvit botad. Slutorden i denna uppenbarelse har jag hittills icke alls förstått, och i någon mån dunkla äro de fortfarande, men i hufvudsak kunna de förklaras, just genom antagandet att personen i III: 31 är samme besatte person, som i extravag. 51 omtalas. Tredje boken kap. 31 slutar nämligen: »Men därtill att djäfvulen ej utgick ur den mannen i människors åsyn svarar jag, att denna världen är som en herdekoja eller svinstia i jämförelse med det palats eller den borg, i hvilken Gud bor, och hvari folket hedrar Gud. Och därför på samma sätt som han småningom ingick, så utgick han.»

Så mycket är af dessa sista ord genom jämförelsen klart, att djäfvulen först småningom kunnat fördrifvas ur den sjuke, emedan djäfvulen småningom kommit in, samt af uppenbarelsen i öfrigt, att botandet skett på ett från den sjukes land långt aflägset ställe söder ut. Men detta är i hufvudsak hvad som förespåddes om den besatte i extravag. 51. Det som fortfarande är något dunkelt är uttrycket i III: 31 om skälet till att djäfvulen ej i människors åsyn lämnade mannen, nämligen att denna världen är såsom »en herdekoja eller en svinstia i jämförelse med det palats eller den borg, i hvilken Gud bor, och hvari folket hedrar Gud.» Möjligen skall det på något sätt ställas i sammanhang med uppgiften om att den djäfvul, hvaraf den sjuke blifvit besatt, var såsom rök, som fullständigt orenat honom.

Resultatet af jämförelsen mellan de två nämnda uppenbarelserna blir sålunda det, att Birgitta ej lyckats bota en viss besatt men hänvisat därtill att det skulle gå så småningom,

att den sjuke sedermera kommit till Italien, där han enligt hennes mening blifvit helbrägdagjord, men att detta ej skett i människors åsyn. Då den sjuke samtidigt också betecknas såsom afliden, har sålunda botandet skett först i dödsögonblicket. Då uppenbarelsen om »läkaren och de två fångarna» intagits i tredje boken, kan däraf slutas, att den sjuke varit präst eller munk, såframt redaktören varit riktigt underrättad.

---

4. **Till fjärde boken, kap. 55.**

Karl Karlsson.

Denna korta uppenbarelse skulle helt visst vara alldeles oförståelig utan de från prior Petrus' anteckningar härstammande tilläggen. Af dessa framgår, att det är frågan om förhållandena vid Magnus Erikssons afsättning. Att denne kallas »från kronan, emedan han ej ville vara i kronan», är ett uttryck som äfven annorstädes i liknande form förekommer om Magnus. (Se åttonde boken, kap. 31.) Den farliga huggormen, »aflad af en huggormshona och en bakslug räf», är Albrekt d. y. »Räfven» är det stående uttrycket för hans fader Albrekt d. ä. (t. ex. i åttonde boken, kap. 17) och »huggormshonan» är hans moder, Magnus Erikssons syster Eufemia, som under samma benämning skildras i sjätte boken kap. 32. I slutet af uppenbarelsen talas om en »sven som skall föras på en annan väg, till dess han kommer till ett ärorikare ställe». Han har sålunda blifvit förbigången eller undanträngd från någon ärorik ställning, och i sammanhanget kan detta ej vara något annat än det hvarom talas, nämligen Sveriges krona.

Hvem som åsyftas framgår ej af tillägget men väl af själfva uppenbarelsen. Tillägget är naturligtvis fogadt till ifrågavarande uppenbarelse, emedan det är samme sven, som beröres i bägge. I uppenbarelsen säger jungfru Maria: »Jag vill älska denne småsvennen, som jag fann i de tårarnas böljor, hvilka utgötos för hans själ, som var innesluten i hans kropps hölje.» Bättre öfversättning hade kanske varit att sätta: »*dens* själ, som var innesluten i hans kropps hölje.» Härmed åsyftas Birgittas son Karl. Dennes själ var fängslad af

hans kropp, hvars begär han ej kunde tämja, och, såsom Birgitta själf intygar, grät och bad hon ständigt för honom, hvarför han i himmelen kallades »tårarnas son» (se sjunde boken, kap. 14 sv. text). I de tårarnas böljor, som utgötos för Karl af Birgitta, fann nu jungfru Maria den ifrågavarande svennen, som sålunda är Karls son.

Karl hade enligt Margareta Klausdotters krönika två söner Ulf och Karl, af hvilka den förre dog jämförelsevis ung. Då de nämnas i denna ordning, borde väl Ulf varit den äldre och därför snarast blifvit påtänkt af Birgitta. Emellertid behöfver ej ordningen i krönikan nödvändigt bevisa, att Ulf var den äldre. Skulle han också hafva varit det, har han väl af Birgitta ansetts mindre lämplig till tronkandidat än Karl. Att det verkligen är frågan om den sistnämnde göres sannolikt af uppenbarelsens uttryck om honom jämförda med uppgifterna hos Margareta. I uppenbarelsen heter det, att han skulle uppfostras af jungfru Marias vänner och väpnas att vinna himmelens konungarike, d. v. s. att han skulle uppfostras till en andans man, som enligt tillägget skulle komma till ett ärorikare ställe, sålunda någon högre kyrklig värdighet. Om Karl berättar krönikan, att han studerade men öfvergaf den väg, som han påbörjat, och gifte sig. Kort före sin död (1398) skall han i Vadstena haft en syn. Birgitta visade sig för honom med ett timglas i sin hand, hvilket var nästan utrunnet. Hon talade till honom och sade: »Karl, ser du detta glaset?» Han sade: »Ja.» »Vet du, hvad det betyder, att det är så nära utrunnet?» Han svarade: »Nej, ej vet jag det.» Då sade hon: »Så nära är din lefnads timme framlupen, och ej är nu mera kvar, än du ser. Hade du varit Gud lydig och blifvit präst, hvartill du var hållen och såsom Guds vilja var, då skulle du blifvit äldste man i min släkt och biskop i Linköping och stolpe och stod i den heliga kyrkan.» Detta var sålunda den af traditionen bevarade förhoppning, som Birgitta hyst om sonsonen, då hon ej fick honom till Sveriges konung.

Det har stundom gissats, ehuru utan något egentligt stöd, att Birgitta skulle efter Magnus Eriksson önskat någon af sina söner till konung. Detta är sålunda oriktigt. Ingendera af dem var så betydande, att några utsikter härför funnos, och särskildt kan man väl förstå, att Karl Ulfsson näppeligen var ett ämne till en konung. Att Birgitta emellertid haft en kandidat mot Albrekt framgår af en af de två uppenbarelser, som finnas bevarade i hennes egen handskrift. I fjärde boken kap.

141 (svensk text; se ofvan) läses: »En annan man, infödd i riket, denna gång onämnd, är af Gud vald till konung». Sålunda en bestämd person. Hvem han varit framgår med all önskvärd tydlighet af det anförda.

---

5. **Till åttonde boken kap. 19 och 31.**

Bengt Algotsson.

Om Magnus Erikssons beryktade gunstling tyckes vetenskapen svårligen kunna komma till något beståndande och erkändt resultat ens i afseende på hans härstamning. Det antogs ju länge, att han varit en lågättad person, som af konungen upphöjdes, så att han till slut genom sin ställning såsom hertig och ståthållare hade större makt än konung Magnus' egen äldste son Erik, som dock till namnet var konung. I vår första egentliga historia, Ericus Olais krönika, nämnes, att konungen upphöjde »en viss riddare, som såväl konungen som drottningen älskade mera än sina egna söner, till hertig och hela rikets styresman och herre» och på ett annat ställe i samma krönika heter det, att konungen »Vilem qvendam sublimasset in Ducem». Frågan kan ju vara huru »vilem» här bör öfversättas, men snarare bör det väl betyda »föraktlig» än »lågättad», särskildt då förf. förut nämnt den ifrågavarande »riddare». »Lågättad» borde helst hetat »simplex».

Uppgiften att Bengt var lågättad förekommer, frånsedt det osäkra ställen hos Ericus Olai, såvidt förf. känner, första gången i tryck hos Olaus Petri i dennes svenska krönika, där det läses: »Så hade ock konung Magnus uppsatt en sin tjänare, den alldeles efter hans sinne var, dock ung och af ringa börd. Honom satte han upp för en hertoga eller höfvidsman öfver alla andra i riket och fick honom all bästa slott och fäste in, emot riksens råd, och han kallades hertog Bengt.» Något försiktigare uttrycker sig Laurentius Petri i sin krönika: »Konungen uppsatte för hertogh en af sina tjänare benämnd Bengt, men efter samma hertogh Bengt var af en ringa adel...» Sedermera hafva uppgifterna om Bengts låga börd influtit hos de följande historikerna från och med Messenius.

Grunderna för antagandet om Bengt Algotssons låga börd hafva utan tvifvel utgjorts dels af Birgittas uppenbarelser i åttonde boken kap. 19, dels det yttrande om denna uppenbarelse, som finnes i den medeltida skriften *Commentarii historici super nonnullis revelationibus S. Birgittæ* (Scriptores rerum svecic. III: 2 s. 16). I uppenbarelsen varnar Birgitta konungen för att upphöja »djäfvulens tjänare» med uppmaning att låta honom »förblifva i ringa stånd efter sin släkt» (fornsvenskan: »lätande han blifwa i enfallom stadhga äptir sine släkt»; latinet: »faciendo eum simplicem secundum generationem suum»). Och pamfletten säger: »Iste servus diaboli fuit dominus Benedictus Algotsson, qvem rex exaltavit in ducem contra deum et matrem eius contra statuta regni et consiliarios regni». Här få vi sålunda veta, att ej blott Bengt själf upphöjdes utan äfven hans moder.

Emellertid fann den moderna forskningen, att Bengt Algotsson som vapen förde folkungarnas upprättstående lejon, och därmed ansåg man, att den gamla åsikten om hans låga börd var felaktig. *Hvilken* den förnäma släkt var, som han härstammade från, är man dock ännu icke fullt enig om. Först tog man för gifvet, att han tillhörde de berömda Algotssönerna i Västergötland (som biskop Brynjolf och Knut Folkeson tillhörde, hvarom ofvan). Detta visade sig snart omöjligt. Därpå kom man allmänt till den uppfattningen, att han var sonsons son till östgötalagmannen Bengt Magnusson, att Algots farfader varit Brynjolf Bengtsson gift med Ingegärd Svantepolksdotter, hvarigenom han på mödernet kunde leda sin ätt upp till såväl den sverkerska konungaätten som den danske konungen Valdemar Sejr. Denna åsikt har slutligen *K. H. Karlsson* (se Autografsällskapets tidskrift 1888 och Personhistorisk tidskrift 1889) velat såtillvida rätta, att Bengts farfarsfar skulle varit ej östgötalagmannen Bengt Magnusson utan västgötalagmannen Bengt Hafridsson, som äfven förde lejonbilden i sitt vapen.

Jämför man nu hvad vi sålunda tro oss veta om Bengt Algotssons härstamning med utsagorna af Birgitta och hennes kommentator, så är det uppenbart, att de ej kunna förenas. *Antingen* var Bengt Algotsson ej den förnäme man, som den nyare forskningen gjort honom till, *eller* också har kommentatorn af Birgittas uppenbarelser orätt, då han säger, att denna uppenbarelse (VIII: 19) gäller Bengt Algotsson. Författaren känner sig mest böjd för det sistnämnda alternativet. Möjligt är

nog, att mot Bengt Algotssons släktledning inkast kunde göras, men hvad som särskildt bestämt författaren är kommentatorns uppgift, att ej blott Bengt Algotsson blifvit upphöjd utan äfven hans *moder* och det »mot rikets stadgar och mot rådet». Men hvartill skulle Bengts moder hafva blifvit upphöjd? Icke heller hon var lågättad, ty hon var en riddares dotter.

Innan jag framställer ett troligen lösligt antagande i denna fråga, skall jag taga i betraktande den andra uppenbarelse, som ansetts åsyfta Bengt Algotsson, nämligen åttonde boken, kap. 31. Äldre författare hafva daterat nedskrifningen af densamma till 1347, hvarför själfva visionen, elfva år förut, skulle ägt rum 1336, hvilket är uppenbart orimligt. Bengt Algotsson blef väpnare 1350, riddare 1351, riksråd 1352 och hertig öfver södra Halland allra tidigast 1353 eller kanske först 1355. Då det nu är tydligt, att den upphöjelse, som i uppenbarelsen behandlas, afser hertigskapet, kunna ju orden ej vara nedskrifna före 1353 men väl åtskilligt efteråt, enär Birgitta, som då vistades i Italien, kanske ej så omedelbart erhållit underrättelsen om Bengts upphöjelse, samt dessutom synen kunnat komma rätt långt efter underrättelsens mottagande. Antaget att uppenbarelsen nedskrifvits någon gång mellan 1354 och 1359, komma vi sålunda med frånräknande af 11 år tillbaka till 1343—1348, hvilka årtal äro fullt rimliga, ty under hvilket som helst af dessa år kan Birgitta hafva haft en vision af det beskrifna slaget och därvid hafva befunnit sig i Stockholm. För en nedskrifning vid nämnda tid talar också hotelsen, att konungen skall »komma ur kronan», ty först framemot 1360 började planen härom taga bestämdare gestalt, åtminstone hos Birgitta. Det synes sålunda antagligt, att denna uppenbarelse verkligen afser Bengt Algotsson. Det enda, som tyckes tala däremot, är uttrycket: »en man af ödlesläkt» (lat. »de radice viperea»), men detta behöfver dock ej alls betyda »en man af ringa släkt» utan endast »en man af ond släkt».*

Men är det här i kap. 31 fråga om Bengt Algotsson, anser jag det fullständigt uteslutet, att kap. 19 kan handla om samma person, ty dessa två uppenbarelser äro skrifna på vidt

---

* Eljest är »viper», »huggormen», född at en huggormshona, det uttryck, som Birgitta brukar använda om Albrekt d. y. Nu känner man emellertid ej att konung Magnus på något sätt skulle npphöjt Albrekt, äfven om man kan tilltro honom den blindheten att hafva väntat sig hjälp af den, som sedan störtade honom. Det svenska ordet »ödlesläkt» är ej heller exakt detsamma som latinets »viperea».

skilda tider. I kap. 19 är Birgittas ställning till konung Magnus ännu ej alls densamma som i kap. 31. Kap. 19 är skrifvet, innan ännu brytningen blef så fullständig, som den var, när kap. 31 skrefs. Mellan dessa ligga en hel följd af uppenbarelser, som visa oss gången och utvecklingen af fiendskapen mellan Birgitta och konungen. I kap. 19 är ännu ställningen den, att allt kan bli godt och väl: »Vill han (konungen) lyda, som min son hafver sagt honom, då må han ej vara sorgsen, ty vi skola väl finna utvägar, på hvilka han må komma undan de ting, som äro påbörjade.» Detta sista uttryck syftar naturligtvis på något. Det kan vara ettdera af två saker : antingen kriget mot Ryssland, hvilket jag dock finner mindre sannolikt, då Birgitta efter detsamma redan talade med en annan ton till konungen, eller ock den påbörjade klosterstiftelsen, hvilken konungen att börja med gynnat men från hvilken han drog sig tillbaka, sedan påfven, enligt mitt antagande, vägrat sitt tillstånd till densamma.* I hvilket fall som helst är kap. 19 skrifvet i Sverige under den tid, då Birgitta ännu trodde sig kunna i godo förmå något hos konung Magnus. Jag har förut ur en annan synpunkt funnit det osannolikt, att detta kapitel skulle kunna afse Bengt Algotsson. Ur den nu behandlade är det fullständigt omöjligt, ty någon vidare upphöjelse för honom var förvisso ej påtänkt så tidigt som 1348 eller så omkring, då han först 1350 blef väpnare. Därmed anser jag det enda stöd, som någonsin funnits för sägnen om Bengt Algotssons ringa börd, vara bortryckt. Författaren af »Commentarii» har begått ett misstag eller kommit med en lögn. Mannen af ringa stånd, som blifvit upphöjd, har varit någon annan. Men däremot är det ju sannolikt eller t. o. m. visst, att någon person af ringa stånd verkligen blifvit af konungen upphöjd, och möjligen har också denne person enligt kommentatorns uppgift haft en moder, som mot riksens stadgar och rådets önskningar mottagit någon heder, som ej ansetts böra tillkomma henne. Att sådant förekommit bevittnas af den mellan 1365—1371 författade skriften *Libellus de Magno Erici rege* (Scriptores III: 2 s. 12), som säger, att Magnus efter sitt giftermål "började misstänka och hysa afsky för de äldre och visare rådgifvarna, som han ej lydde, och upptaga unga fattiga och vanbördiga personer, som han upphöjde." Mot en sådan är det nu tydligen, som Birgitta riktar sitt anfall i VIII: 19. Hvem denne varit, veta vi ej

---

* Se härom dels nledningen, dels anmärkningarna till rev. extravagantes kap. 21—27.

och kunna sannolikt aldrig skaffa oss någon tillförlitlig underrättelse om. Skulle man emellertid våga ett uttalande med utgångspunkt från hvad vi verkligen säkert känna, skulle jag vilja till pröfning och under all möjlig reservation framställa en gissning. Utom Bengt Algotsson känna vi icke mer än två personer, som blifvit nämnvärdt »upphöjda öfver andra». Den ene är Birgittas broder Israel, som till stor del genom Birgittas påverkan förmåddes att bli konungens högste ämbetsman, »officialis generalis», under den tid konung Magnus var frånvarande för kriget i Ryssland. Den andre är riksrådet *Johan Christinæson*, som nämnes såsom riksföreståndare 1344, såsom konungens »högste ombudsman» är 1346, sedermera drots i Norge m. m. Denne man tyckes hafva varit en af konung Magnus' allra pålitligaste anhängare och stupade för sin herres sak i slaget vid Gata 1365. Han förde i vapnet en sparre men tyckes ej hafva på farsidan varit någon Sparre, hvarför man gissat, att modern varit det och att han därför upptagit hennes vapen. Trots alla sina ämbeten nådde han aldrig, såvidt jag känner, riddarvärdigheten utan fortfor att kallas »sven». Enligt uppgifter i »Commentarii» skulle icke blott Bengt Algotsson utan äfven hans moder hafva blifvit orättmätigt upphöjd, men det har visats, att denna uppgift omöjligen kan tillämpas på Bengt. Skulle den i stället kunna användas om Johan Christinæson, så vunnes väl därmed också ett slags förklaring, hvarför denne skref sig efter sin moder och ej efter sin fader, hvilket, om det också ej är alldeles enastående, likväl är påfallande ovanligt.

Om Bengt Algotssons fall må slutligen i korthet erinras, att en resning med konungens son Erik i spetsen år 1356 utbröt, hvilken till formen endast riktade sig mot Bengt men i verkligheten äfven mot konung Magnus. Den slutade med rikets delning och Bengts förvisning. Efter Eriks död 1359 vågade Bengt återvända till Skåne, men öfverfölls af några stormän med Sparrarna (af Toftaätten) som hufvudmän och dödades 1360. Anledningen till dessas särskilda fiendskap mot Bengt Algotsson skall hafva varit den, att Bengt varit förlofvad med Ulf Abjörnssons dotter Ingeborg (se släkttaflan sid. 99) men förskjutit henne. Den ursprungliga källan för denna berättelse är krönikören Rasmus Ludvigsson († 1594), hvilkens uppgift sedan återgifvits af Messenius och andra. Nyare historiker hafva visserligen betviflat sanningsenligheten i denna framställning, bl. a. på grund af att Ingeborg skulle varit förut gift

och vida äldre än Bengt, men utan tvifvel har Rasmus Ludvigsson haft tillgång till urkunder, som nu äro försvunna, och den som sist yttrat sig i frågan, nämligen K. H. Karlsson, har återigen trott sig finna skäl, som tala för den gamla åsiktens sannolikhet.

---

6. **Till åttonde boken kap. 48.**

Tre konungar inför domen.

Denna uppenbarelse, som i fantasiens styrka och utarbetningens sorgfällighet torde stå främst af allt hvad Birgitta skrifvit och sålunda kan kallas hennes mästerstycke, synes äfven af henne själf och hennes omgifning hafva satts högt. Den citeras i hennes uppenbarelser på två ställen. Att Birgitta hänvisar till föregående uppenbarelser är ej ovanligt, men detta sker ej annars, än när en uppenbarelse utgör antingen en fortsättning eller en förklaring af en föregående eller har något direkt innehållssammanhang med en sådan. Det är något annorlunda här. I fjärde boken, kap. 50 (ej i ofvanstående urval) läses bl. a.: »Mig syntes, såsom om en konung sutte i ett domaresäte... och inför domaren stod en bokstol, på hvilken låg en bok, så beskaffad som jag såg förut, när jag såg tre konungar stå inför honom.» I samma bok kap. 32 (ej medtaget i urvalet), som handlar om Birgittas biktfader Magister Petrus från Skeninge, läses i en »förklaring», hvilken endast förekommer i latinska texten : »Då denne (nämligen Petrus) i en syn frestades med tvifvel på den hel. treenigheten, såg han liksom tre kvinnoansikten. Det första sade: »Jag har bevistat många bröllop, men aldrig såg jag någon trefaldighet och enhet.» Det andra svarade: »Om det är tre och en, måste antingen en vara framom, den andra bakom eller bägge i en.» Och det tredje tillfogade: »De kunde ej göra sig själf; hvem har alltså gjort dem?» Då talade den Helige ande uppenbarligen: »Vi vilja komma till honom och taga vår boning i honom.» Och då han vaknade, var han befriad från frestelsen. Därpå talade Kristus till Fru Birgitta: »Jag är den trefaldige och ene. Jag vill visa dig, hvad Fadrens makt, Sonens vishet och den Helige andes kraft är.» Och denna uppenbarelse gick i fullbordan, då det talades om bokstolen.»

Det är kanske värdt lägga märke till, att för Birgitta själf handlade uppenbarelsen sålunda om »de tre konungarna», för hennes omgifning, som ej hade samma sinne för och kännedom om den verklighet, som uppenbarelsen inneslöt, handlade den framför allt om »bokstolen», symbolen för den mystiska treenigheten.

I öfrigt hafva om denna uppenbarelse endast två författare yttrat sig. Den ene är *Wieselgren* i *Sveriges sköna litteratur*, som dock ej läst mer än några få rader, hvilka han uppfattat på ett barockt sätt. Den andre är *de Flavigny* i sitt utmärkta arbete *Sainte Brigitte de Suède* nouvelle édition, Paris, 1906. Den tolkning författarinnan tyckes vilja ge (sid. 320), är dock, om jag förstår den rätt, alldeles omöjlig: »Une voix céleste avertit Brigitte que ce spectacle est une figure; elle conçoit clairement que les trois rois désignent l'âme de Magnus en ses états divers.» Hvar och en kan öfvertyga sig, att det ingenstädes i uppenbarelsen står något sådant, som att de tre konungarna föreställa konung Magnus' själ i tre olika stadier. Tvärtom säges det ju uttryckligen, att de föreställa, icke *en* konung utan *tre konungar*, af hvilka en ännu *lefde*, medan de två andra voro *döda*. Detta kan ej gälla om en och samma. Hvilken mening skulle det vidare vara i att först låta Magnus lefva, så fördöma honom till helvetet och ändtligen sluta med att sätta honom i skärselden. Till sist passa yttrandena om de två döda konungarna ej i ringaste mån på konung Magnus. Det säges ju också om den förste döde konungen, att han hade fått ett i världens ögon vackert och önskligt slut på sitt lif, hvilket ej kan gälla Magnus, ej heller framställes såsom någon profetia om honom utan som något som verkligen händt. Och förespådde Birgitta konung Magnus något om hans död, så lät det ej på det viset. Just i denna uppenbarelse finnes det verkligen en spådom om Magnus' död: där står, att han skulle sluta plötsligt.

Nej det är alldeles självklart, att här åsyftas tre *skilda* och *verkliga* personer. Något annat är ej ens tänkbart. Birgitta är ingen diktare i den mening, att hon skulle skapa sina figurer. Det finnes — det kan man vara fullt öfvertygad om — i hela hennes verk ej en enda uppfunnen eller »påhittad» person. Vanligen äro ju de af henne åsyftade ytterst svagt antydda, men i fråga om den konung, som blef fördömd till helvetet, äro de konkreta dragen ovanligt många.

Att den konung, som ännu lefde i världen, är konung Mag-

nus Eriksson är så uppenbart, att det ej ens behöfver diskuteras. Hans karakteristiska drag äro alltför lätt igenkännliga. Vid försöken att bestämma, hvilka de två andra äro, som redan voro döda, då uppenbarelsen skrefs, bör man naturligtvis utgå från att de varit personer, som på ett eller annat sätt stått i något förhållande till Magnus. Ty annars vore deras sammanförande meningslöst, och Birgitta är aldrig meningslös, äfven om meningen stundom kan vara långsökt eller dunkel nog. Bland Magnus' samtida och särskildt bland dem, om hvilka Birgitta visste något, letar man förgäfves efter några, på hvilka hennes anspelningar om den fördömde konungen passa. Alltså måste han finnas bland konung Magnus' företrädare och förfäder, hvilket också ger den meningen, att hans fördömelse är framställd till en varning för konung Magnus själf. Inledningsorden ge tydligt vid handen, att uppenbarelsen blifvit skickad till konungen. Redan förut en gång hade jungfru Maria sagt, att hon genom Birgitta låtit tillställa konung Magnus sitt sista bref med förebråelser och förmaningar. Nu kommer, trots detta, ytterligare ett bref, men om detta förklaras, att det ej var blott från jungfru Maria, utan det var från den gudomliga rättfärdigheten, hvilken i detsamma sjöng en kärlekssång, som anginge alla människor. Men likväl måste det hafva riktats och sändts till konung Magnus, annars hade denna inledning varit öfverflödig och olämplig. Och säkert har han också förstått det och igenkänt både sig själf och de två döda. Brefvet är då Birgittas sista stora försök att få konung Magnus in på sina vägar. Då äfven dess skräckbilder voro verkningslösa, kom fördömelsen.

Det är självklart, att den döde och fördömde konungen ej kan sökas alltför långt bort från konung Magnus själf. Det finnes också endast *en enda*, som Birgitta kan hafva afsett, äfven om det ljus, i hvilket hon måste hafva sett honom, förefaller oss något sällsamt. Vi erhålla bl. a. följande underrättelser om honom:

1. Han var en krönt och smord konung.
2. Han hade ingen rätt till riket.
3. Hans rådgifvare togo honom till herre, och han tog dem till rådgifvare.
4. Af begär till riket och af rädsla att mista det har han vanryktat och förtalat en man, mot hvilken han ej ville göra rättvisa. Och mot denne man fälldes dom på landsflykt och förvisning.

5. Han var en lagstiftare, som stiftade orättvisa lagar.
6. Han har uppfunnit nya sätt att beskatta riket, jämväl resande och köpmän.
7. Han ville synas rättvis och gjorde några goda gärningar om också ej i god afsikt.
8. Han har af sitt öfverflöd gifvit Gud för att i öfrigt kunna göra som honom lyste.
9. Som belöning härför förunnades det honom att vara vis och förståndig i sitt tal, räknas såsom vis af de flesta och blifva ärad under sin lifstid.
10. Han fick behålla riket till sin död och fick ett i världens ögon vackert och önskligt slut på sitt lif.

Trots den förfärliga dom, som fälles öfver honom, framgår af ofvanstående tydligt, att den fördömde konungen varit en högst betydande man. Då han nu med orätt kom till riket men var en krönt och smord konung, en lagstiftare med anseende för vishet och som fick ett vackert slut, finnes bland Magnus Erikssons förfäder ingen annan att gissa på än hans farfader Magnus Ladulås, på hvilken de flesta ofvanstående kännetecknen utan svårighet kunna tillämpas, om man tänker karakteristiken utgången ur en mot Magnus fientlig stämning. Det glödande hat, som hela framställningen ger vid handen, beror naturligtvis på de skildringar, som gifvits af Magnus Ladulås och hans gärningar i de kretsar, där Birgitta växt upp, det vill med andra ord säga: det är de stukade aristokratiska stormännens känslor och omdömen, som hon såsom barn insupit och hvilka här urladda sig på ett kvinnligt våldsamt sätt i sammanhang med hotelserna mot sonsonen.

Om den tredje punkten att »rådgifvarna togo honom till herre» kan erinras, att Magnus äfven efter Valdemars fall tyckes hafva haft eller åtminstone låtit påskina en viss tveksamhet att mottaga kronan, hvartill han förmåddes af rådets föreställningar och uppmaningar. Påståendet i femte punkten om den orättvisa lagstiftningen kan anknytas till mycket i konung Magnus Ladulås' legislativa verksamhet, kanske i synnerhet till Skeningestadgan, hvarigenom konungen tillerkändes lagstiftningsrätt i vissa fall, men kanske äfven på straffbestämmelserna och tillämpningen af fridslagarna, som ju voro synnerligen allvarliga. Slutligen må ock erinras om att de upproriska västgötaherrarna af folkungasläkten dömdes med tillämpning af romersk rätt, hvaröfver det allmänna rättsmedvetandet hos samtiden upprördes. Hvad sjätte punkten om de nya sätten att beskatta riket an-

går, behöfvas knappast några ord. Att den konung, som Birgitta åsyftar, åtminstone tidvis befunnit sig i ekonomiskt bryderi synes sid. 203, där det heter, att konungen borde hafva bedt till Gud: »O herre Gud... betala och lös min skuld och gäld, ty rikets inkomster räcka ej därtill.» Så var förhållandet äfven med Magnus Ladulås,* som »flere gånger varit nödsakad utskrifva ovanliga utomordentliga gärder» och dessutom börjat tillämpa för svenska begrepp dittills ovana grundsatser om kronans rättigheter till allmänningar, fiskevatten m. m. i likhet med förhållandena i andra länder, äfven i Norge och Danmark.

Hvad särskildt angår beskattningen af de vägfarande, så kan denna anklagelse mycket väl såsom en förvrängning eller åtminstone ett ensidigt betraktelsesätt tillämpas på Magnus Laduläs' stadganden mot våldgästningen. »Här hafver varit», säger han, »en osed, att alla de män, som i riket färdas, om än aldrig så rika, dock icke sky att gästa fattig mans hus och vilja all sin kost hafva utan penningar, sålunda förtärande på en liten stund, hvad den fattige länge arbetat för.» Ingen skulle sålunda vara pliktig att gifva de resande något för intet, och hvilken som tog något med våld från bonden, var hemfallen till förtio markers böter. Det är självklart, att det gamla missbruket, som betraktats som ett slags privilegium, ej upphörde (det fortfor ju som bekant långt in i nyare tider), och säkerligen hafva väl också böterna åtminstone stundom indrifvits.

Hvad som förvånar oss mest är, att ej konungens talrika frikostiga gåfvor till kyrkan kunnat ens i någon mån beveka Birgitta till mildhet. Han gaf af sitt öfverflöd men ej i god afsikt och för att i öfrigt kunna göra som honom behagade — det är hennes omdöme. Och det må väl kunna tänkas, att Magnus Ladulås' förhållande till kyrkan dikterats om icke uteslutande af statsklokhetens fordringar dock äfven af sådana hänsyn.

Om den rätta innebörden af några bland anspelningarna i uppenbarelsen är förf. visserligen ej fullt på det klara. Den man, som konungen af begär till riket och af rädsla att mista det vanryktat och förtalat, skulle en lättvindig betraktelse kanske snarast vilja finna i den afsatte brodern Valdemar, men så är förvisso icke förhållandet. Det är ej sannolikt, att konung Valdemar ägt några sympatier vare sig hos Birgitta själf eller bland de kretsar, där hon fått sin historiska undervisning.

---

* Se *Strinnholm* IV s. 652 och flerstädes: »Minskade inkomster med ökade behof bragte konungen ofta i förlägenhet.»

Visserligen hade Magnus ingen rätt till riket, men dock erhöll han detsamma enligt uttrycket i uppenbarelsen »med Guds tillåtelse», en fras som äfven återkommer i Magnus' egna proklamationer. Det är ju en möjlighet, att den ifrågavarande orättvist straffade mannen kan vara någon för oss alldeles obekant person och att det gifvits någon alldeles särskild anledning, t. ex. släktskap, som förmått Birgitta att framdraga hans orättvisa behandling. Emellertid är det ju bättre, om man i stället för att blifva stående vid den tomma okunnighetsförklaringen kan anknyta till något af hvad som är kändt och hellre framställa ett antagande. Det är sålunda, synes det mig, en möjlighet, att Birgitta åsyftar antingen västgötalagmannen Algot Brynjolfsson eller någon af hans söner och framför andra biskop Brynjolf i Skara. Jag erinrar om hufvuddragen i deras och konung Magnus' mellanhafvande.

Svantepolk Knutssons dotter Ingrid, trolofvad med drotset David Torstensson i Danmark, blef bortröfvad ur Vreta kloster af lagman Algots son Folke med biträde af dennes broder Karl, hvarefter hon bortfördes till Norge. Detta var ett brott mot fridslagarna, och konung Magnus lät genast gripa lagman Algot och dennes son riddaren Rörek. Tre andra söner, Karl, Bengt och Peter, hvilken senare var konungens egen kansler, flydde till Norge. Biskop Brynjolf åter flydde till Alvastra kloster, där han tills vidare var skyddad. Algot och sonen Rörek återfingo sin frihet följande år, ehuru Algot aldrig återfick sitt lagmansämbete, och Brynjolf fick underkasta sig en mycket sträng skriftlig förpliktelse till lydnad och trohet. I förtröstan på försoningen kom nu Karl tillbaka till Sverige men blef gripen och afrättad. Sådan är den vanliga framställningen. Emellertid känna vi ingenting alls om grunderna till konungens handlingssätt mot Algot själf och mot dem af hans söner, som ej deltagit i klosterrofvet, lika litet som den rättegång, som kan hafva förts, eller de domar som fällts. Man har endast *slutit* till, att eftersom de blifvit så behandlade, måste de hafva varit inblandade i eller åtminstone medvetna om klosterrofvet, hvarvid man likväl också anmärkt, att deras behandling varit synnerligen sträng.* Nu synes det emellertid föga sannolikt, åtminstone att biskop Brynjolf, som var en af de förnämsta personer, som katolska kyrkan haft i vårt land, skulle hafva gjort sig skyldig till något slags

* Se *Strinnholm* IV, sid. 626

delaktighet i brottet mot klostrets fred, liksom ej heller att klosterrofvet skulle utgjort *enda* anledningen till konung Magnus' våldsamma framfart, äfven om det blifvit den lagliga förevändningen. Om biskop Brynjolfs förpliktelse säger också Strinnholm: »Man skulle af denna biskopens förpliktelse kunna sluta, att han och hans släkt stått i ett fientligt förhållande till konungen, till äfventyrs haft förbindelse med de upproriska folkungarna och däraf jämte deras fränder närt och röjt ett afvogt sinne mot konungen och mot honom förehaft stämplingar.» Detta kan den citerade förf. visserligen ej finna något stöd för i hvad vi för öfrigt veta om släktens ställning till konung Magnus. Men antag nu, att Birgitta med den vanryktade och förorättade mannen verkligen syftat på biskop Brynjolf, hvad få vi i så fall veta om anledningen till förföljelsen mot honom? Jo, att konungen gjort sig skyldig till densamma »af begär efter riket och af rädsla att mista detsamma», d. v. s. att han åtminstone misstänkt stämplingar från detta håll mot sin krona. Enligt Birgittas framställning fanns det ingen verklig grund till anklagelsen, utan konungen har vanryktat och förtalat sitt offer, naturligtvis för att få honom dömd. Såsom redan framhållits, äga vi hvarken rättsförhandlingar eller domar i behåll, men något orimligt ligger väl ej däri, att Brynjolf verkligen kan hafva blifvit dömd och löst sig från domen genom den omtalade förpliktelsen, som bland annat innehöll, att han »ej skulle bistå sina bröder eller *några andra konungens ovänner* till hans eller rikets fördärf... aldrig befrämja eller befrämja låta inom eller utom riket något, som kunde lända riket eller det kungliga majestätet till skada,... och till bekräftelse underkastar han sig den bannlysning, som ärkebiskopen skulle äga rätt att öfver honom afkunna, därest han i något fall bröte mot sin förbindelse». Det är näppeligen möjligt att undgå den tanken, att här varit fråga om verkliga eller misstänkta stämplingar. Och gäller nu Birgittas anspelningar Brynjolf, som hon ansett fullkomligt oskyldig, så kan man förstå hennes upprörda rättskänsla och våldsamma förbittring, med den ställning, som hon intog till biskopen. Ty Brynjolf var för henne *helgonet* (se andra boken kap. 22 jämte anmärkningar därtill). Och jag kommer nu till det måhända svaga men dock positiva skälet till att jag anser biskop Brynjolf vara den af Birgitta åsyftade, af konungen förorättade mannen. I den uppenbarelse, där Birgitta står vid Brynjolfs graf i Skara och tänker på hans utomordentliga egenskaper och på den

upphöjelse, som han borde erhållit (andra boken, kap. 22), afslutas hennes betraktelser med en episod, som jag förut ej yttrat mig om. Där läses bl. a. : »Men att den mannen, som landets folk säger vara helig, ej är helig, det bevisas af tre saker.... Men huruvida han är i helvetet eller i skärselden, är dig ej lofligt att veta utan först när tid blir att tala.»

I sanning, ett underligt helgon, som kanske är i helvetet! Detta visste dock Birgitta ännu icke säkert, då hon stod vid Brynjolfs graf, utan vissheten därom kom senare, den kom i åttonde bokens kap. 48, om min gissning är riktig, att »den mannen, som landets folk säger vara helig,» är Magnus Ladulås. Till min åsikt härom har jag ledts af följande skäl. Med den kännedom jag i allmänhet tror mig äga om Birgittas tankegång och skrifsätt, är jag öfvertygad, att de kombinationer hon gör alltid hafva *någon* mening. Den åsyftade mannen bör sålunda på ett eller annat sätt kunna sättas i förbindelse med biskop Brynjolf; eljest hade hon ej kommit att ställa honom i motsats mot denne. Den första tanken man då har är naturligtsvis den, att Birgitta syftar på någon annan innehafvare af biskopsstolen i Skara eller någon annan framstående andans man i denna stad. Men någon sådan, på hvilken orden kunna passa, gifves alldeles icke. Det förefaller ej ens sannolikt, att någon andlig skulle funnits därstädes, om hvilken det vid pass 1350 skulle börjat bland folket spridas rykten om helighet, utan att därom det minsta grand af underrättelse skulle kommit oss till handa. Ty en sådan man, som enligt Birgittas framställning måste hafva varit en man äfven af ondo, liksom han enligt den populära åsikten varit af godo, borde hafva lämnat *några* spår af vare sig det ena eller andra och helst af bägge. Denna utväg synes sålunda ej möjlig. Inte heller kunna Birgittas ord åsyfta något af de traditionella svenska helgonen, ty dessa voro alla af Birgitta högt skattade, konungarna Erik och Olof inbegripna.

Men å andra sidan måste den åsyftade kunna på något sätt kombineras med Brynjolf, och nu är det ju faktiskt, att Brynjolf verkligen blifvit förföljd af Magnus Ladulås. Där finns alltså en motsats. Nu är det visserligen sant — och det är ju det betänkliga —, att vi ej heller om Magnus Ladulås känna, att han någonsin räknats såsom helgon. Men däremot synes det ej vara omöjligt, att bland gemene man sägner och åsikter, som syftat däråt, kunnat börja gå i svang. Så mycket hade Magnus gjort såväl för Sveriges rike i dess helhet och

för allmogen i synnerhet som för kyrkan, att det ej vore alls öfverraskande, om folktraditionen skulle börjat omgifva honom med helgonglorian. Äfven den helige Erik har ju för sin helighet uteslutande att tacka folktraditionen. Slutligen ännu en observation. »Tre orsaker», säger Birgitta ytterligare i det här behandlade stycket ur uppenbarelsen om Brynjolf, »gifvas till att somliga anses heliga af folket, den första är lögner af bedrägliga och onda människor, som vilja *komma i gunst*». Här frågar man sig gärna: hos hvem? Svaret kan ej bli annat än: hos de högt uppsatte i landet, helst hos den allrahögste, konungen. Det är självklart, att det för Magnus Eriksson skulle vara angenämt, om hans farfader till sina öfriga förtjänster äfven finge lägga den att tituleras »den helige»; utvägen med tillnamnet »den store» var ännu obekant för den tidens svenskar trots namnet »Magnus».

Alldeles oafsedt hvem Birgitta i VIII : 48 åsyftar med den af den fördömde konungen orättvist förföljde mannen, Brynjolf eller ej, anser jag det vara otvifvelaktigt, att denne konung är Magnus Ladulås. Vi hafva sålunda där en person med det största anseende, som hon för sin del ansett förtjäna evig fördömelse. I II: 22 ställes i motsats till Brynjolf en person, som folket säger vara helig men som Birgitta har en så fullständigt motsatt uppfattning af, att hon tvekar, huruvida han är i helvetet eller i skärselden. Nu finnas, såsom visats, starka skäl för att hon just skolat ställa dessa två helgonet Brynjolf och förföljaren konungen i motsats mot hvarandra. Samstämmigheten af hänsyftningarna i de två uppenbarelserna synes mig då innebära en grad af sannolikhet, som för förf. personligen gifvit en bestämd öfvertygelse.

Den tredje konungen, den andre af de två döde, är svårast att yttra sig om, enär framställningen är så ytterligt allmän och obestämd. Med tillämpning af det föregående resonnemanget bör man emellertid stanna vid att äfven denne afser någon af Folkungarnes släkt. Helst skulle man sett, om man kunnat gissa på Magnus Erikssons fader, så att man kunnat gifva uppenbarelsen titeln »Magnus Eriksson, hans fader och farfader inför domen». Men detta är nog omöjligt, ty hertig Erik var aldrig konung, och dessutom har den person, som åsyftas, tydligen dött af sjukdom och ej omkommit på våldsamt sätt. Detta är den ena svaga ledtråden, den andra utgöres af yttrandet, att han var »lik ett nyfödt barn», hvilket leder tanken till konung Erik Magnusson. En tredje något viktigare omstän-

dighet är den mildhet, med hvilken han bedömes. Hans största fel är, att han är besmittad af orättfånget gods, en så allmän och vanlig anklagelse mot alla svenska medeltidsregenter, att den i och för sig intet betyder. Att Birgitta hyste en viss förkärlek för Erik framgår äfven af andra ställen i hennes skrifter, och om ej flera omständigheter funnits till förklaring häraf, så kunde den i och för sig vara tillräcklig, att hon hade stått fadder för honom. Och jag misstänker, att det finnes en anspelning just härpå i ett af yttrandena om den tredje konungen. Det säges, att vid barnets födelse bidade en ängel och en djäfvul på detsamma. Det fanns hos detta barn en orenhet, som ängeln afskydde, så att han ej förmådde vidröra pilten. Detta bör naturligtvis hafva varit härstamningen, arfvet efter fadern. Därför föll han i djäfvulens händer, men djäfvulen förblindades af ett klart sken, som framgick ur barnets bröst, så att djäfvulen ej visste, hvart han skulle leda sitt byte. Kanske är detta klara sken gudmoderns böner och öfriga andliga förtjänster.

Antager man, att med konungen i skärselden verkligen åsyftas Erik XII, så får däraf hela uppenbarelsen en i viss mån särskild färg, en utgångspunkt och en psykologisk förklaring, som är något annan än den, man i början är benägen att ge densamma. Det är då antagligt, att det just är Eriks död, som gifvit uppslaget. Birgitta har, såsom hon alltid gjorde vid personers död, som hon i något afseende stått nära, grubblat öfver den dom, som skett öfver honom. Och när då svaret kom i visionens form — och styrkan i densamma talar snarare i detta fall om hallucination än inspiration —, så fick hon också svar på en annan fråga af gammalt datum: hvad straff som träffat Magnus Ladulås. Vi erinra oss rösten vid Brynjolfs graf om den man, som landets folk sade vara helig: »Men huruvida han är i helvetet eller i skärselden är dig ej lofligt att veta, utan först när tid blir att tala».

Elfva år hade gått sedan dess, och Birgittas ställning till Sveriges konung hade blifvit alltmera hopplös och fientlig. Kanske har detta varit afgörande äfven för Magnus Ladulås' öde? Kanske hade domen blifvit mildare, om sonsonen mera fogat sig efter Birgittas önskningar.

Denna uppenbarelse är sålunda icke egentligen »Magnus Eriksson, hans farfader och son» utan »Erik XII, hans fader och farfarsfar inför domen». Och såtillvida är det en viss psykologisk sanning i inledningens yttranden, att uppenbarelsen egentligen inte är ett bref till Magnus, ty det är ej för

hans skull den kommit, äfven om han var den, som närmast berördes och som först och främst borde hämta varning däraf.

De ursprungligen ganska starka betänkligheter jag hyst vid att datera uppenbarelsen till ett så sent år som 1360 har jag sålunda nödgats öfvergifva. Att den är *sen* och att den är skrifven i Italien, därom kan visserligen aldrig någon tvekan uppstå. Vi höra ju redan i början, att jungfru Maria redan förut sagt sina sista ord till konungen. Men dessa sista ord voro ej sagda så tidigt. Säkert är, att Birgitta under hela sin vistelse i Sverige stod i förbindelse med Magnus. Vidare har uppenbarelsen kommit efter en frestelse, för hvilken Petrus från Skeninge varit utsatt i fråga om treenigheten och såsom en af den Hel. ande sänd nådegåfva äfven till hans styrkande. Men detta har naturligtvis passerat under hans och Birgittas samlif i Italien, då deras beröring med hvarandra i Sverige synes hafva varit obetydlig. Hade jag ej kommit till den uppfattningen, att den tredje konungen åsyftar Erik XII, skulle jag varit benägen att datera uppenbarelsen till ungefär 1352 eller 1353.

---

7. **Till de bifogade uppenbarelserna** (revelationes extravagantes) **kap. 21, 25—27, 43 och 51 lat. text.**

Den första klosteranläggningen i Vadstena och dess undergång.

I kap. 21 och 25 förklaras, hvarför klostret skulle förläggas till Vadstena. Där man mest brutit mot Gud, där skulle han ock blifva mest ärad. I Vadstena hade varit »vredens och straffens ställe» och »landets tunga»; djäfvulens vänner »straffade här sina underhafvande utan all barmhärtighet», »olyckliga människors tårar och gråt hade hörts där», där var »djäflarnas hem», och »huset var byggdt med fattiga människors svett för rika människors högfärds skull».

Här är sålunda fråga om en före Vadstena klosters anläggning befintlig betydligare byggnad, af hvars uppförande folket betungats. Denna byggnad äro vi då berättigade att anse såsom ett medeltidsslott. Naturligtvis har det i detsamma funnits fängelsehvalf eller fängelsetorn; möjligen har platsen

sedan gammalt varit afrättsplats, kanske också offerplats, efter den särskildt utpekas såsom »djäflarnas hem» (In isto vero loco fuerat habitatio dæmonum).* Tydligt är, att Birgittas ord gifva ett afgörande stöd åt den gamla, stundom såsom osäker eller rent af falsk ansedda traditionen, att före det nuvarande slottet funnits ett medeltidsslott i Vadstena.**

I kap. 25 förklarar Kristus på Birgittas fråga, om ödmjukhetens hus kunde stå på ett sådant ställe, att eftersom huset var byggdt för rika människors högfärds skull, så borde nu fattiga människor bo i detsamma men begagna »öfverflödets och högfärdens ting» endast till sin nytta och akta sig för att blifva till dåligt föredöme. Här är sålunda otvetydigt fråga om att använda själfva slottet för klosterstiftelsen. I kap. 26 förklaras dessutom, att meningen varit, att »färdiga byggnader skulle blifva stående och omändras till enkla». I kap. 25 finnes ock en jämförelse med Jeriko. Denna stad var ej värd att i sin helhet tagas i besittning af Guds folk, men i densamma voro några ting, som passade, och de skulle först renas af elden, innan de togos i besittning. Huru denna jämförelse skall förstås i kap. 25 är ej fullt klart. Den kommer tillbaka i kap. 26, men där skall den troligen fattas på annat sätt, än hvad som ursprungligen varit meningen i det tidigare kap. 25.

I kap. 26 få vi veta, att en olycka drabbat »Guds moders ställen». Guds ovänner »kullstörtade och fördärfvade» dem. Och »djäfvulen trodde sig främjas» däraf. »Och därför ropa stenarna och stockarna hämnd öfver konungen.» Här är sålunda fråga om en afsiktlig förstöring, hvarför de till kloster afsedda byggningarna blifvit utsatta, och härför göres konungen ansvarig.*** Men af »människors ondska» skulle något bättre framgå. De höga murarna skulle nu brytas ned och göras lägre, hvilket var lämpligare för dem, som skulle

---

* Man skulle också kunnat gissa på att slottet varit i någon rofriddares besittning. Detta är ej sannolikt men dock ej alldeles otänkbart. Det berättas t. ex., att den utländske riddaren Peder Porse af Magnus Ladulås erhållit ett slott i förläning, hvarest han huserat på samma sätt som hans likar i Tyskland, och ungefär detsamma förtäljes om den ofvan nämnde Sigvid Ribbing.

** I rubriken till klosterregelns svenska text förklaras ju dessutom, att Birgitta fått regelns ordalydelse sig uppenbarad på Vadstena slott, hvars tillvaro man sålunda trott på under medeltiden.

*** Texten har visserligen ett ord, som skulle kunna förtolkas till ett vittnesbörd om en *tillfällig* olycka, men då detta ord »aff thäs skadhans tillfälle» (»ex occasione damni») omedelbart efterföljes af tillägget »och genom människors ondska», anser jag det ej möjligt att i strid mot hela innehållet för öfrigt antaga, att endast en *tillfällig* olycka, sålunda en eldsvåda, öfvergått platsen.

bebo byggnaderna, och vittna om deras ödmjukhet. Förut hade emellertid Gud lofvat, att »färdiga byggnader skulle blifva stående», men detta hade utlofvats, för den händelse konungen samlat Guds vänner. Detta hade han emellertid icke gjort. De »som nu äro samlade» skulle därför bryta ned allt öfverflödigt. Vi se sålunda, att likväl *några* redan voro samlade, när olyckan inträffat, och dessa några måste naturligtvis varit tillämnadt klosterfolk. Detta öfverenstämmer med uttrycket i kap. 25, där det heter: »i denna stad, hvarest mina vänner nu blifva plågade», hvilket sålunda antyder en samling religiösa personer, hvilka hade att utstå svårigheter af en eller annan art.

I kap. 27 få vi slutligen veta, att »konungen förblifver i kölden och upphör ej med sina händers vanära». Därför skulle han ej få bygga såsom Salomo och ej få samma ära, som S:t Olof eller S:t Erik. Detta yttrande fälles om den, som hade gifvit en så storartad donation som konung Magnus. Det kan ej vara skrifvet före konungens stora donation, ty dessförinnan hade Birgitta ej haft någon allvarligare anledning till missnöje med honom, och icke heller hade byggnadsfrågan kunnat vara på tal före 1346. Det är sålunda en brytning, som inträffat efter 1346, som i de här kommenterade kapitlen afspeglas.

Händelsernas gång måste hafva varit följande. Sedan äktheten af Birgittas uppenbarelser pröfvats af den härför tillsatta kommissionen med ärkebiskop Heming Nilsson i spetsen, har konungen skänkt sin stora gåfva till Birgittas klosterstiftelse. Omedelbart har som budskap till påfven afsändts de två andlige, biskop Heming i Åbo och Petrus Olofsson, med uppgift att framställa de underbara händelserna i Sverige och begära påfvens stadfästelse på Birgittas regel. Då af det ofvan framställda otvetydigt framgår, att en klosterbyggnad varit under arbete, hvarvid slottet i Vadstena kommit till användning, måste man ju antaga, att Birgitta genast velat ha sin stiftelse bildad, och då måste hon ju hafva sökt få påfvens tillstånd. Detta framgår direkt af extravag. 51, där biskopen i Åbo uppmanas att bringa ärendet inför påfven: »Biskopen i Åbo bjuder jag, att han bringar ärendet inför påfven, och honom bjuder jag, att han intet förminskar, men jag tillåter honom lägga till hvad som tjänar min ära och själarnas frälsning». Då hela denna uppenbarelse uteslutande rör sig om Birgittas påbörjade andliga arbete, är det självklart, att »ären-

det» här är just det att utverka påfvens stadfästelse. Biskopen i Åbo har också begifvit sig af, åtföljd af prior Petrus. Han har naturligtvis medfört urkunder och rekommendationsskrifvelser, bl. a., såsom jag antar, den som författats af magister Mattias och kallas »magister Mattias' prolog». Jag har redan förut i anm. till sid. XV i inledningen anfört det skäl, som synes mig tala för detta antagande.* Ytterligare skäl för hypotesen om hufvudändamålet med Hemings färd finner jag i Birgittas uppmaning till konungen om en vallfärd till påfven (Extravag.43) där det heter: »Och därtill må han utverka sig alla sina synders förlåtelse och stadfästelsen af min regel, som jag uppenbarat i hans rike.» Denna Birgittas skrifvelse till konungen är sänd, sedan hon redan börjat komma på spänd fot med honom, och det är troligt, att hon ej ställt uppmaningen till konungen, om hon ej redan förut försökt på annat sätt.

Klemens VI var emellertid ej den man, af hvilken den svärmiska fromheten hade att vänta någon kyrkans andliga förnyelse. Att stadfästa Birgittas regel kunde så mycket mindre komma i fråga, som han därtill ej var berättigad utan medgifvande af ett allmänt kyrkomöte. Och så var Birgittas hopp om en omedelbar begynnelse af hennes frälsningsverksamhet genom en ny regel omintetgjordt. Viss som hon varit därpå, hade hon emellertid redan börjat samla det blifvande klosterfolket i Vadstena. Detta framgår af den ofvan behandlade uppenbarelsen Extravag. 25, där det säges, att Guds vänner nu blifvit plågade i Vadstena. Såsom synes af samma kap., hade Birgitta önskat, att konungen skulle hafva samlat Guds vänner, d. v. s. på ett eller annat sätt ställt sig i spetsen för företaget. Det hade han ej gjort. Tvärtom hade han, då påfvens bekräftelse ej kunnat vinnas, tydligen lämnat sitt bifall till det påbörjade klostrets omintetgörelse, eftersom stenar och stockar ropade hämnd öfver konungen. Det är möjligt, att då redan samlade anhängare till Birgitta skulle fördrifvas, detta gifvit anledning till våldsamheter mot dem. Kanske hafva vi till och med några anspelningar härpå i första boken kap. 5, där det bland annat heter:

»Jag är alla tings skapare och ärans konung. Jag uppbyggde mig ett hus, som skulle hållas i ära, och satte däri mina

---

* Skulle det vara uteslutet, att någonting i denna sak kunde hittas i det vatikanska arkivet, om man blott komme på rätt ställe, t. ex. bland Registra Avinionensia?

utvalda, men dess grundval genomgrofs af mina ovänner. Och de fingo makt öfver mina vänner och satte dem i stocken så hårdt, att märgen går ut ur deras ben, och de slå deras mun med stenar, och de tvinga dem med hunger och törst. Och därtill hata de deras herre. Nu bedja mina vänner om hjälp med tårar och gråt. Rättvisan ropar hämnd, och barmhärtigheten säger, att den skall sparas. — — —

Jag skall återuppbygga min mur för edra böners skull, jag skall hela och läka dem, som med öfvervåld äro undertryckta, och bevisa dem hundrafaldig ära för den smälek de ledo. Och dem som gjorde öfvervåldet och orätten skall jag gifva frid och misskund, om de bedja om misskund. Men de som försmå misskunden skola känna min rättvisa». —

De här citerade orden utläggas visserligen i fortsättningen såsom en allegori, men att faktiska saker förvandlas till symboler är hos Birgitta ej så ovanligt. Att det är någon verklig händelse, som gifvit uppslaget till den ifrågavarande skildringen, är nog sannolikt, men däremot är det ju endast en gissning, att händelsen inträffat i Vadstena. Skulle man nu tillåta sig att fortgå på gissningarnas område, kunde man framkasta tanken på att exekutionen ålegat eller blifvit uppdragen åt biskopen i stiftet, Petrus Tyrgilsson, eller att han hemligen stått bakom dem, som utförde den, samt att detta utgjort just de »brott», hvarför Birgitta genom magister Mattias straffat Petrus, hvarom läses ofvan i kommentarierna till tredje boken, kap. 4. Men detta antagande är ju ej mycket att lita till.

Möjligheten däraf att i Vadstena en klosteranläggning påbörjats redan före 1369, då det arbete upptogs, hvars resultat sedan skulle bestå, har ej alldeles undgått forskarnes uppmärksamhet.

Gamla berättelser finnas, att grunden blef lagd vid samma tid som de första stora gåfvorna kommo. *Munch* tror sig ur testamentet af 1347 kunna läsa ut, att klostret då var grundlagdt. *Höjer** anser, att »det vill synas, som det ej låge utom möjlighetens gräns, knappast utom sannolikhetens, att under dessa 20 år (1348-1368) byggnadsarbetet för det nya klostret i någon mån åtminstone bedrifvits. Då år 1369 arbetet på allvar upptogs, funnos på platsen visserligen inga byggnader men däremot fullständigt förstörda murrester af tre stenhus.» Denna senaste omständighet utgör ju en direkt bekräftelse

* *Studier i Vadstena klosters och birgittinordens historia*, s. 57.

på sanningen af de anförda revelationernas framställning. Slutligen må anmärkas, att sist citerade förf. till någon del varit inne på den tankegång, som här framlagts, då han yttrar: »Af Extravag. 26 får jag nästan det intryck, att Magnus påbörjat byggnadsarbeten i Vadstena men att företaget afstannat och det uppförda nedrifvits». *

Att det varit en äldre kungsgård, som för ändamålet användts, torde enligt ofvan gjorda framställning ej vara möjligt att förneka.

---

* A. a. sid. 57 anm. 1.

Birgittas resor och vallfärder i Italien.

I ett par noter under texten har hänvisats till en framställning af Birgittas vallfärder i Italien bland anmärkningarna i slutet af boken. Tyvärr har det ej lyckats öfversättaren att så arbeta sig in i detta ämne, som hans hopp varit, hvarför här ej kan meddelas stort mera än en något utvidgad sammanfattning af hvad som redan i inledningen samt i noterna till texten antydts.

Att Birgitta under sin långa vistelse i Rom vid flera tillfällen gjort kortare eller längre färder i Italien framgår med all tydlighet af hennes skrifter. Den första af dessa färder inträffade under själfva jubelåret 1350 och gällde klostret Farfa, som Birgitta ansåg sig kallad att reformera (se vidare inledningen sid. XIX—XX och Uppenbarelserna sid. 35—37 ofvan).*

En annan resa företog Birgitta till Assisi (se ofvan sid 133. De Flavigny låter Assisi utgöra första stationen på den stora vallfärden i riket Neapel 1365-1366, hvarom nedan, men detta strider mot hvad som tydligen läses i de uppenbarelser, som angå Assisi, där det står, att hon rest dit från Rom och när hon varit i Assisi fem dagar, »tänkte återvända till Rom», hvilket i sammanhanget betyder detsamma som att hon också gjorde det. Dessutom synes det knappt sannolikt, att Birgitta, som hyste en så brinnande kärlek till Franciscus, ej skulle hafva vallfärdat till hans helgedom förrän 1365. Äldre biografer antaga också, att hennes resa dit skett år 1354, ett årtal hvars riktighet jag hvarken vågar bejaka eller förneka.

Den största af Birgittas vallfärder företogs till olika heliga platser i riket Neapel, och därunder besöktes Benevent, där aposteln Bartolomeus' ben skulle förvaras, Ortona vid

* Beviset för att färden inträffade under jubelåret är den på anförda ställe i inledningen återgifna berättelsen om Katarinas ankomst till Italien, som är hämtad ur *Vita Catharinæ*.

Adriatiska hafvet, dit man 1258 hade flyttat aposteln Tomas' kvarlefvor, vidare Monte Gargono, ett berg i Apulien, där ärkeängeln Mikael skulle hafva uppenbarat sig, den lilla staden Manfredonia samt Bari, där den helige biskop Nikolaus' reliker funnos, Salerno, där aposteln Matteus' graf fanns, och slutligen Neapel. Den »långa vallfärden» nämnes på flera ställen, utan att dock den ordning, i hvilken platserna besökts, närmare fastslås. Somliga taga för afgjordt, att den egentliga vallfärden både tagit sin början och slutat i staden Neapel, hvilket jag finner mindre antagligt. Säkert är, att den har slutat där. Möjligen har ock under samma färd Amalfi med aposteln Andreas' graf besökts, då platsen ligger så nära intill Neapel och Birgitta otvifvelaktigt någon gång besökt Amalfi. Emellertid omtalas hennes besök där i ett mycket dunkelt yttrande, som kan tyda på att Amalfi varit föremål för en särskild resa, hvarom ytterligare nedan.

Att denna vallfärd ägt rum åren 1365-1366 har varit den rådande åsikten, alltsedan några forskningar härom börjat göras, alltså från bollandisternas arbete om Birgitta i *Acta Sanctorum*. Den återgafs i andra på detta verk grundade biografier, till dess att *Hammerich* i sin lefnadsteckning af Birgitta ansåg sig böra rätta årtalet till 1369-1370: »Det maa rimeligviis have været 1369 eller 1370 hun foretog en længe tilsigtet Reise gjennem Kongeriget Neapel. Vi har det pavelige Pas til en saadan Reise, udstedt 13 Nov. 1369 for hende og hendes Börn; selv fortæller hun, at hun dengang var gammel og frygtede for dens Besværligheder. — — — Fra Neapel gjorde hun en Rundreise til de hellige Steder.» Till Hammerich sluter sig *Annerstedt*, som dessutom tillägger: »Dottern Katarina har i detta afseende motsatta uppgifter, * i det hon på ett ställe (i art. 34) säger, att modern första gången kommit till Neapel 1370, på ett annat att hon då (första gången) vistats i Neapel två år, hvilket är omöjligt, till följd af att tiden ej kunnat medgifva det** och till följd af Alfons' utsago (i art. 19), att vid Urban V:s död (i dec. 1370) Birgitta omedelbart i Rom haft en uppenbarelse. *** Emellertid förhåller det sig så, som redan uppvisats af *de Flavigny*, att det ställe i kanonisationsprocessen (liber attestationum), där Kata-

* Nämligen i sitt vittnesmål till kanonisationsprocessen. ** Hon var nämligen i Rom under Urban V:s vistelse i Italien 1367—1370 och kunde sålunda ej 1370 hafva vistats i Neapel två år. *** Scriptores rer. Svecic. III: 2 sid. 202 anm. q.

rinas yttrande om moderns första resa till Neapel återfinnes, blifvit i handskriften ändradt.* Katarina måste sålunda frånkännas yttrandet, att modern första gången kom till Neapel 1370, tvärtom har hon just sagt något annat, och någon motsägelse existerar i detta fall icke.

Om sålunda Birgittas första vistelse i Neapel icke kunnat äga rum 1369-1370, så frågas när den skett. Svaret måste blifva, att den gamla åsikten är riktig. De Flavigny anför en äldre italiensk historieskrifvare, *Beatillo*, som i ett arbete från 1642 om S:t Nikolaus räknat ut, att Birgittas besök i Bari måste hafva infallit mellan 1364 och 1367. Viktigare är hennes egna uppenbarelser om drottning Johannas hofmästare Acciajuoli i fjärde boken kap. 7-8, som visa denne såsom afliden och ställd inför Guds domstol. Den noggranna kännedom om honom, som de förutsätta, måste vara grundad på personlig bekantskap, förvärfvad på ort och ställe. Nu får man det bestämda intrycket af dessa uppenbarelser, att Acciajuoli nyss dött, då de skrefvos, och hans frånfälle inträffade 1366. I kanonisationsprocessen nämnes t. o. m., att Birgitta skulle hafva för hans syster förutsagt broderns död (se ofvan sid. 44 anm.), hvilket i alla händelser vittnar om att Birgitta ansetts hafva varit på platsen kort före Acciajuolis död. Då nu systern, Jacoba Buondelmonte, tillhört Birgittas anhängare, är det högst sannolikt, att uppenbarelsen utgjort ett svar på Jacobas oroliga frågor hos Birgitta om broderns öde efter hans död.

Nu äga vi återigen intyg om att Birgitta var i Rom i juli 1365, och det är sålunda senare halfåret 1365 och följande år, som färden ägt rum. Men om Katarinas vittnesbörd, att modern vistats i Neapel i två år, då hon första gången besökte landet, har någon grund, bör Birgitta hafva varit där äfven en del af år 1367, hvarefter hon återvändt till Rom, dit påfven då väntades.

På den ifrågavarande färden eller någon del af densamma har biskop Tomas af Växjö varit Birgittas ledsagare. I tilläg-

---

* *de Flavigny* a. a. sid. 338: »Selon le sentiment de M. Deprès, Conservateur au departement des manuscrits de la Bibliothèque National de Paris, on a remplacé la date de 1365, qu'on lit encore au travers du papier, par 1370.»

Att stället ändrats är så tydligt, att ett barn kan iakttaga det. Men hvad som stått förut har jag omöjligt kunnat se, endast så mycket att det varit något annat. Det ursprungliga bleka bläcket skönjes i en liten släng, som ej helt öfvertäckts af det yngre. Däremot kan jag ej medge, att ändringen är »relativement récente». Den har ju skett med samma hand och samma bläck, som gjort marginalanteckningarna, och dessa måste vara från medeltiden.

get till tredje boken kap. 12 (se ofvan sid. 34) omtalas ett olycksfall, för hvilket Tomas varit utsatt vid nedstigandet från Monte Gargano, samt att han också varit med i Bari. Nu var Tomas i Åbo vid midsommartiden 1365 och i Sverige i augusti 1366, hvarför hans vallfärd med Birgitta måste hafva ägt rum under tiden, något som mycket väl kan hafva hunnits med.* Emellertid finnes i det nämnda tillägget till III: 12 en uppgift, som låter något underlig i sammanhang med detta antagande. Där säges, att då Tomas var i Rom och var mycket ifrig att få resa hem, ville Birgitta förmå honom att dröja, »och de, som hafva lämnat hans sällskap och skyndat förut, skola komma senare hem... Och så skedde också. Ty då han kom hem, fann han konungen fången och hela riket i förvirring.» Nu förhåller det sig så, att konungen var fången ett par år innan Tomas anträdt sin resa, men det är ju återigen mycket förklarligt, om prior Petrus, då han efteråt, kanske långt efteråt, nedskref denna anteckning, ej precis erinrat sig eller känt till den exakta tiden för konungens iråkade fångenskap. Vid denna kronologiska detalj torde därför ej alltför mycket vikt läggas.

Nu äga vi ju emellertid det omtalade påfliga passet från 1369, på hvilket Hammerich grundat sin åsikt om tiden för den stora vallfärden. Härvid bör då framhållas, att vi ej bestämdt veta, huruvida verkligen den färd kom att äga rum, för hvilken passet var afsedt. Har så verkligen skett, ligger intet omöjligt däri, att Birgitta ännu en gång företagit ungefär samma resa eller någon del af densamma, andra gången väsentligen för sönernas skull, som vid denna tid vistades hos sin moder och som i det nämnda passet åsyftas. Detta antagande göres också af *De Flavigny*, som låter denna andra pilgrimsfärd beröra Ortona, Bari, Salerno, Amalfi, Neapel, hvarefter återkomsten till Rom skulle skett våren 1370. Någon anledning kan finnas att gifva nämnda författarinna rätt, i synnerhet till följd af de intyg vi äga om att Birgitta verkligen två gånger besökt Ortona (se härom ofvan sid. 134 anm.), men säkert är det alldeles icke, att Ortona besökts andra gången just 1369-1370 (andra gången kan likaväl hafva varit 1365) ej heller att färden på denna resa just gått genom de nämnda städerna. Tvärtom finnas vissa anledningar att antaga, det så ej varit förhållandet.

Det påfliga passet är ställdt endast till Bari och Monte Gargano. Men detta betyder mindre. En viktigare invändning

* Jämför *Hildebrand*, Minne af Hel. Birgitta, Sv. akad. handl. 19 (1904) sid. 177.

är, att *De Flavigny* låtit resans egentliga mål hafva utgjorts af Amalfi men att Birgitta måst taga den långa omvägen till Adriatiska hafvet, emedan svåra sjukdomar härjat utefter västra kusten (»singulier chemin pour gagner les environs de Naples»). I sjätte boken kap. 107 och Extravag. kap. 99 läses om denna resa till Amalfi, och det heter i den sistnämnda uppenbarelsen, att Birgitta »ej kunde komma annat än till Bari», hvaraf sålunda synes mig följa, att hon aldrig kommit till Amalfi och sålunda ej heller till Neapel den gången (se ofvan sid. 130-131). Då det i VI : 107 heter, att Birgitta från Amalfi skulle »återvända till Neapel», synes det likväl ej böra antagas, att Birgitta, då hon fick befallningen att vallfärda till Amalfi, skulle befunnit sig i Neapel, ty i samma uppenbarelse förfäras hon öfver Herrens befallning till denna färd, »ty åldern och sjukdomen nalkas, och världslig hjälp och penningar minskas». Men hade utgångspunkten för färden till Amalfi varit Neapel, hade säkerligen hvarken den ena eller den andra af dessa omständigheter kunnat förefalla henne afskräckande, så obetydlig väg, som det var. Samma förhållande gör det emellertid äfven svårt att antaga, att sönerna varit med på vallfärden till Amalfi via Bari, ty så betydande män, som de voro, kommo de säkerligen ej tomhändta till modern, och hon bör i deras sällskap näppeligen haft anledning till bekymmer för underhållet på vägen.

Slutresultatet blir, att någon sannolik beräkning om tid och omständigheter vid denna Birgittas vallfärd till Bari, afsedd att utsträckas till Amalfi, ej kan lyckas med de underrättelser, som nu stå oss till buds, och lika litet veta vi, när den ena af resorna till Ortona ägt rum.

Förhållandet mellan den svenska och den latinska texten af Birgittas uppenbarelser.

Inledningsvis, särskildt i »Upplysningar till öfversättningen», har öfversättaren antydt, att den svenska texten i de åtta böckerna uppenbarelser skulle vara i vissa afseenden öfverlägsen den latinska. Uttrycket får ej tolkas så, att svenskan

i *alla* afseenden och på alla ställen skulle vara bättre än latinet — detta betonas uttryckligen. Det är framför allt rent skönlitterärt, genom språkets uttrycksfulla kraft och rikedom, som den svenska texten står så mycket högre än den latinska. Svenskan är skrifven af en mästare, latinet af en klåpare, hvarmed ej bestämdt påstås, att latinet skulle just vara mycket sämre, än hvad man finner i allmänhet vara förhållandet vid den tid det skrefs. Att latinet ej kan vara så uttrycksfullt är helt naturligt. Birgittas uppenbarelser äro tänkta på svenska, med svenska tankar, svenska satser, ord och fogningar, som latinet endast tillnärmelsevis mäktat återgifva, så många svecismer som än träffas däri.

Vid försöket att styrka det gjorda påståendet vill jag först påpeka svenskans ordrikedom gentemot latinet, hvilket förhållande uppvisar en särskild egendomlighet, som skall längre fram behandlas. Redan här må dock annoteras några exempel till jämförelse.

gamol ingiäld ok krononna goz ok the räntor som tillhöra konungxlicom fatabur: antiqvi redditus fiscales (VIII: 48);
grymme foghota ok länsmän älla ämbizmän orätvise ok skattara: exactores et collectores (VIII: 6);
bäldhinna oc höghfærdinna qvinno: mulieres superbæ (VI: 52);
likamasins vidhirtorft ok berning: vires corporis (I: 47);
Min fötzlo dagh, som faakonnoghe almoghin kalla Juladagh: dies nativitatis (VIII: 3);
Vinda rep: præparare funes; reda hästar: præparare eqvos (IV: 34);
sööt lokt: melior odoratus; godhir smakir: melior sapor (IV: 34).

Det händer visserligen, att latinet någon gång är ordrikare, men det beror då på att latinet måste begagna en omskrifning för att uttrycka det svenska ordet, t. ex.

hon är liik thy blomstre älla säff, som kallas swärdon: Ipsa enim similis est flori sive cirpo, cuius figura consimilis est gladio (III: 30);
han havir ämuäl händir suasom största älghia fötir: habet etiam manus ad modum fortissimi bovis (IV: 52);
qvärnadamin: retentaculum aqvæ molendinariæ (IV: 66); fähws: loca pro animalibus mitibus et immitibus (V: interr. XV); stämpnebordhit: transitum aqvæ obstructum (IV: 97).

Nog måste det vid en förutsättningslös granskning af ofvanstående exempel förefalla, som om här förelåge en rad af svenska ord och uttryck, som latinet ej kunnat återgifva, såsom »juladagh», som naturligtvis ej kan öfversättas annorlunda än med det förut af latinet redan begagnade »dies nativitatis»,

hvarför en hel fras fallit bort, eller »svärdon», som måst omskrifvas, eller »älg», som ej kunnat återgifvas annat än med »bos fortissimus» (på ett annat ställe med »bos maximus»).

Samma intryck får man äfven af följande ordspråk eller ordspråksliknande uttryck och deras motsvarighet i latinet:

Maria gudz modhir taladhe: gamalt ordquäde är, at mz *th*olke *th*inge mat thw *l*edha mih aft *l*ande: Mater loqvitur: Proverbium est vobiscum: cum tali inqvit potest me educere de patria (IV: 32).

äptir almännelico ordhquäde: Bätra är at vara före var än äptir snar: Secundum commune proverbium: melius est esse ante cautum quam post pericula prudentem (VIII: 17).

äptir almännelico ordhkuäde som är: slan a halsin oc lät löpan: iuxta proverbium commune: Percute eum in collo et curret (IV: 22).

hällir liudha än biudha, hällir thigia än tala: Magis obedire qvam præesse, magis silere qvam loqvi (VI: 65).

mädhan thine sidhi oc athäue äru licare skämdagäst än gudhelicom prest: Cum gestus tui et mores similiores sunt iaculatori quam deuoto Sacerdoti (IV: 62).

Lade man dessa lösryckta exempel med deras svenska rim och alliterationer, af hvilka intet spår finnes i det motsvarande latinet, framför någon, som endast af dem hade att afgöra, huruvida latinet eller svenskan vore öfversättning från det andra språket, kunde svaret naturligtvis ej bli mer än ett. Men medges måste ju, att en skicklig öfversättare kunnat i den latinska omklädnaden känna igen det gamla svenska talesättet. Men är så förhållandet, så måste han ju hafva kommit tillbaka till Birgittas ursprungliga formulering och svenskan sålunda såväl däruti vara öfverlägsen, som den obestridligen är det i och för sig.

Äfven i fråga om innehållets stilistiska afdelning i satser och meningar står latinet flerstädes på en lägre ståndpunkt än svenskan. Härpå ett exempel:

I sjätte bokens kap. 39, där Ulf Åbjörnsson står inför Guds domstol, får djäfvulen läsa upp sin långa lista på anklagelser mot den döde och slutar därpå sitt anförande: »O domare, nu är min bok uppläst och fullkomnad. Tilldöm därför mig själen!» Och omedelbart därpå fortsätter den fornsvenska texten: »Tha tighde domarin. Ok miskunnina modhir jomfru Maria syntis gaa nämbir hulkin som för syntis sta fiärmer oc sagde: »O min son»... Här gör svenskans framställning ett starkt intryck genom att satsen »Tha tighde domarin» står såsom en självständig mening. Detta medför, att man får uppfattningen af en stunds hotande och ödesdiger tystnad,

innan jungfru Maria uppträder. I den latinska texten uteblir detta intryck fullständigt, därigenom att jungfru Maria får framträda omedelbart på djäfvulens sista ord och satsen »Tha tighde domarin» skjutes in såsom en participialkonstruktion på följande sätt: »Tunc autem, silente judice, mater misericordia appropinquans qvæ videbatur qvasi remotius stare, dixit.»

Den svenska texten är emellertid ej blott uttrycksfullare och bättre rent stilistiskt sedt, utan den är äfven på flera ställen *riktigare* än den latinska,* hvarpå några exempel må anföras. I »förklaringen» (declaratio) till sjätte boken, kap. 35 läses:

Thässa munksins själ, som här först aff sigx, syntis, tha han var lifwande, fördh v skaplarenom oc vndirlica vanskapadh j allom limom.

Apparuit anima induta scapulari et mirabiliter in omnibus membris deformata.

Endast den svenska texten ger fullständig och begriplig mening. I den »förklaringen» föregående uppenbarelsen omtalas en afliden munks själ, som Birgitta såg stå inför Guds domstol. »Förklaringen» skall nu tillägga, att Birgitta i en syn såg munken redan då han var i lifvet och att hon då tyckte honom *afklädd* sin »skaplare», så att hon kunde se, huru hans lemmar voro vanskapade, såsom flerstädes förekommer i hennes visioner. Den latinska texten utelämnar först underrättelsen om att synen gällde den lefvande munken, hvarigenom förklaringens förhållande till den föregående uppenbarelsen blir obegripligt. Vidare har den latinska texten det påtagligt oriktiga »induta scapulari» »*iklädd* sin skaplare». För att kroppens vanskaplighet skulle synas, måste munken tvärtom vara afklädd sin dräkt, såsom svenska texten har. Hade detta ej varit meningen, hade dräkten aldrig behöft nämnas.

I åttonde boken, kap. 38, läses:

En riddare aff swerikis rike spordhe til ena spakonu om thäs rikesins män *skullo* örlögha ok stridha mot konungenom älla ey, ok swa hände som spakonan sagdhe, Ok nar riddarin sagdhe thz konungenom. — — —

---

* Det betonas här återigen, att detta ej är förhållandet öfverallt. Tvärtom torde nog latinet på flera ställen ha den riktiga läsarten, än svenskan har det.

Miles quidam consuluit Phitonem, vtrum homines regni *deberent* rebellare contra regem vel non.

Den ifrågavarande riddaren har tydligen ej, såsom den latinska texten angifver, frågat, huruvida man *borde* strida mot konungen utan huruvida man *skulle komma* att strida mot konungen, ty han hör ju tydligen till konungens folk och inberättar svaret för denne. »Skola» har ju i svenska dubbel betydelse, och öfversättaren har tanklöst valt den *här* oriktiga.

I den uppenbarelse, som Birgitta egenhändigt lämnade Urban II i Montefiascone (fjärde boken, kap. 135 resp. 138; se ofvan sid. 72), uppträder Jungfru Maria och talar samt säger sig vara »alla deras moder som äro i himmelrikets glädje», vidare »alla deras moder som äro i skärselden», ytterligare »moder för alla de rättvisa människor, som finnas på jorden» samt slutligen »jämväl moder för alla syndiga människor som vilja bättra sig.» Detta enligt den svenska texten. Men i den latinska frapperas man af att Maria i tredje rummet nämner sig icke såsom moder för »rättvisa *människor*» utan för »all *rättvisa* som är i världen». Detta kan ju ej betviflas vara en fullkomligt oriktig och vanställande läsart. Är Maria på alla de tre andra ställena moder för lefvande människor, så kan det ej vara annat än meningslöst att hon på ett enda ställe nämner sig som moder för ett abstrakt begrepp, och detta allra minst då det är fråga om varelserna på jorden.

Jag antar, att den latinska textens oriktiga läsart uppkommit genom att den latinske tolken missuppfattat den svenska texten just i den form, som den för oss föreligger: »Jak är ämväl modher aldra thera rätvisa människio som äru j jordhrike hulka rätviso min son älskadhe. Ego sum Mater totius iustitiæ que est in mundo, quam iustitiam Filius meus dilexit.» Den latinske tolken har antagit, att relativpronominet »hulka» var ack. fem. och att korrelatet till 'hulka rätviso' måste vara ej 'rätvisa människo' utan logiskt 'rättvisa', hvartill han ändrat det svenska originalets uttryck. Jag antar i stället, att 'hulka' är genitiv plural i stället för 'hulkra', hvilket ej torde vara så synnerligen djärft, då man vet, att sådana plurala genitiver äro vanliga såväl bland adjektiver som pronomen, t. ex. hælghra resp. hælgha, miþra resp. miþia, ængra resp. ænga, att nu ej nämna den massa fall, i hvilka i allmänhet gen. plur. är lika med ack. sing. fem.

Men äfven om man ej vill gå in härpå, så faller ej

hufvudsaken i mitt antagande, ty Birgitta var ej strängare i sin grammatiska satsbyggnad, än att hon mycket väl kunde skrifva »rättvisa människor, hvilken rättvisa». Liknande fall eller ännu svårare vore lätt att draga fram. Men för den latinske tolken har det nämnda uttrycket förefallit ogrammatiskt, hvarför han ändrade det, ehuru i orätt riktning.

Vid här följande diskussion af uppenbarelserna i sjunde boken kap. 13 i lat. texten, kap. 13 och 14 i den svenska, hvilka handla om Karl Ulfssons tillstånd efter döden, aftryckes att börja med några parallellställen ur de båda texterna, hvarvid några ord kursiverats för att vara mera iögonfallande.

Virgo Maria loqvitur Beatæ Birgittæ dicens. Ego tibi dicere volo, qualiter ego feci illa animæ *filii tui Caroli* qvando separabatur a suo corpore — — — — — — — — — — — — — — — —	Jomfru Maria gudz modhir mz gudhi välloghast oc ödhmiukast syntis ene persone vakande ok ey sofwande ok sagdhe swa. Jak vil thik sighia huru jak giordhe the sälinne tha hon gik aff sinom licamma — — — —
Ego qvippe steti prope *eundem filium tuum Carolum* paulo anteqvam emisit spiritum — — — — — — — —	Jak stodh när honum för än han doo — — — — — — — — — — — — — — — —
Sed qvaliter post mortem *ipsius Caroli* factum est iudicium eiusdem anima, dum mihi placuerit, prorsus ostendetur tibi.	Huru hans dombir giordhis thez skal thik visas tha mik thäkkis
Secunda revelatio super eadem materia.	Capitulum xiiij
Deinde post aliqvot dierum intervallum, ipsa eadem Virgo Maria apparuit eidem Dominæ Birgittæ vigilanti in oratione dicens: Tibi iam licitum est ex divina bonitate videre et audire, qvomodo factum est *iudicium super animam supradictam*, qvando de corpore egressa fuit — — —	Iomfru Maria taladhe til enna persona tha hon var vakande oc ey sofwande ok sagdhe swa. Thik är lofwat aff gudhi at see ok höra huru *ena siäl dombir* giordhis tha hon var nykomin aff licammanom — — — — — — —
Videbatur etiam coram iudice *qvædam anima* — — — — —	Ther äptir syntis *en siäl* standa for domenom — —

I den latinska texten äro här i samma kapitel (13) sammanslagna två revelationer om Birgittas son Karls död och om domen öfver honom. Dessa två revelationer äro i den svenska texten skilda i två kapitel utan de sammanbindande ord, som finnas i latinet. Detta förhållande är i och för sig

föga viktigt,* men hvad som talar för den latinska textens mindre grad af ursprunglighet är angifvandet af den omtalade själens namn, som till yttermera visso utsättes på tre ställen inom ett omfång af 30 rader lat. text. Birgitta yppar aldrig annars några namn, utan talar t. ex. om »en konung», »en präst», »en renlefnadsman», »en kvinna», »en själ» o. s. v., hvarför det förefaller otroligt, att hon här skulle gjort det. Särskildt förefaller det sista »post mortem ipsius Caroli» stilistiskt alldeles omöjligt, ty hela revelationen är skrifven efter Karls död. Detta tillägg i den lat. texten skulle därför ur Birgittas synpunkt vara alldeles öfverflödigt och osmakligt. Den svenska textens lydelse »Huru hans dombir giordhis» måste tydligen vara Birgittas eget uttryck. Äfven andra gången Karls namn nämnes (»eundem filium tuum Carolum»), förefaller det lika öfverflödigt och opsykologiskt, som det faktiskt är afvikande från Birgittas skrifsätt.

Likaledes är det tydligt, att i den andra revel., som i latinet bildar en direkt fortsättning af den föreg., de inledande orden med deras för sammanhangets skull gifna pedantiska uppgifter om »ipsa eadem Virgo Maria» och »eidem Dominæ Birgittæ», ej äro ursprungliga, hvilket man återigen måste antaga om början af den svenska texten, särskildt om man jämför den med begynnelsen af en af autograferna: »enne persona syntes vakande oc eg sofande», hvilket är en äkta birgittinsk inledning.

I fortsättningen märkes, att medan den svenska texten ifrån sin ståndpunkt riktigt talar obestämdt om »ena siäl», har den latinska texten först »animam supradictam» (nämligen Karl, som af den latinska texten nämnts vid namn), men därpå låter latinet svenskans obestämda uttryck kvarstå i form af »qvædam anima». Här föreligger sålunda en inkonsekvens, beroende dels på det olyckliga insättandet af namnet, dels på sammanfogandet af de två revelationerna. Längre fram i samma revelation träffas ytterligare i latinet ett »supradictus miles», där svenskan blott har ett »han».

Slutligen tillkommer såsom en sista och, som mig synes, afgörande omständighet till förmån för den svenska textens primat, att latinet har en meningslöshet beroende på en felaktig öfversättning af svenskans uttryck. Sammanhanget är följande. Då den ifrågavarande själen (Karl) står inför domen,

---

* Motsatsen, nämligen att den svenska texten sammanslår två eller flera sammanhörande revelationer, som äro skilda i latinet, förekommer flerstädes.

uppträder som vanligt djäfvulen såsom anklagare. Den bok, i hvilken han uppskrifvit Karls synder, har emellertid förintats till följd af moderns (Birgittas) alla tårar och förböner, och hans minne af dem har utplånats. Ännu vill han dock ej ge sin sak förlorad. Fortsättningen lyder:

Respondit diabolus asserens se habere adhuc saccum plenum illis *scripturis*, qvibus supradictus miles proposuerat, qvod peccata sua emendaret, sed non curavit, ideo teneor cruciare eum qvousque per poenam fuerit satisfactum, qvæ qvidem peccata idem miles adhuc emendare non curavit in vita sua.	**Diäfwuliin suaradhe tha hawir iak än een säk fullan mz the *scriptinne* som han skulle haua bättrat mz sina synde thy hör mik til at han pina alt til thäs the äru alle opnöta.**

Så vidt jag förstår, är latinet här meningslöst: Djäfvulen har kvar en säck full med »de skrifvelser (!) med hvilka den ofvannämnde riddaren hade föresatt sig att godtgöra sina synder, men hvilka han försummat». Den latinske öfversättaren har tydligen missuppfattat svenskans »script», som betyder så väl 'skrifvelse' som 'skriftemål', 'straff', 'botöfning'. Det är naturligtvis i denna senare betydelse, som ordet 'script' i svenskan fattas. Dess framställning blir sålunda förståelig och riktig: Djäfvulen har en säck, full med den botöfning, med hvilken själen skulle hafva godtgjort sina synder, och därmed vill han nu pina den anklagade, tills synderna äro godtgjorda. Att detta är meningen framgår äfven af det följande, där djäfvulen säger sig i säcken hafva gömt alla saker, som behöfdes för att pina själen. Dessa saker äro sålunda identiska med de förut omtalade botöfningarna, som själen försummat under sitt lif. Men 'script' i betydelsen 'botöfning' kan naturligtvis ej på latin återgifvas med 'scriptura' utan borde som på andra ställen återgifvits med 'poenitentia'. Latinet är sålunda beroende på en tanklös missuppfattning af svenskan.

Alla de anförda omständigheterna synas sålunda hänvisa på att svenska texten i denna uppenbarelse är både riktigare och ursprungligare än den latinska.

Man må nu om innebörden af hvad ofvan i olika afseenden anförts tro hvad man behagar, men ett är visst: så lättvindigt, som man hittills yttrat sig om de två texternas inbördes förhållande, är saken icke afgjord. Klemming har härom yttrat (Hel. Birgittas uppenb., V, s. 179):

»En återflyttning från latinet till det ursprungliga tungomålet företogs i Vadstena före 1300-talets slut, med hufvudstommen af allt det öfriga, då likväl betydliga uteslutningar gjordes, framför allt af en mängd »declaraciones» och »additiones». Däremot hafva tillkommit några små och få (12) stycken, hvilka icke finnas i latinet .... och synas berättiga antagandet, att i Vadstena varit bevarade flera af Birgittas uppteckningar, än de på latin öfversatta.»

Klemmings mening har sedermera omfattats af öfriga forskare i ämnet, såsom af Schück och Geete.

Något försiktigare uttalar sig Hammerich (Den hellige Birgitta s. 217):

Att den svenska texten »i det Væsentlige er oversat fra Latinen og ikke er hendes eget Udkast fremgaaer af Sproget, hvori latinskagtige Former, Vendinger og Ord af og til forekomme; men den maa efter Udgiverens (Klemmings) Formodning være gaaet ud fra Vadstena samtidig med den latinske Bearbeidelse. Adskillige Stykker ere oprindelig svenske, som de deilige Bönner i 4:de Bog og et lille Parti, optegnet efter Forfatterindens Udkast.»

Till en början må anmärkas, att Klemmings yttrande om den svenska textens uteslutande af en mängd »declarationes» och »additiones» ej är riktigt. Detta förutsätter, att alla dessa tillägg och förklaringar skulle funnits i Vadstenaklostrets grundkodex, men detta var ej förhållandet. I Alfons' redaktion, hvilken just utgjorde klostrets grundkodex, saknades alla dylika tillägg, såsom framgår af företalet till de bifogade uppenbarelserna (se ofvan sid. 245). Några af prior Petrus' uppteckningar infogades senare i den ursprungliga »teelseboken», andra bildade den tillagda samlingen (revelationes extravagantes). När de nämnda tilläggen till hufvudsamlingen gjorts veta vi ej, men säkert är, att de ej funnits ännu ett godt stycke in på 1400-talet, så framt de nu någonsin verkligen infogats i själfva den handskrift, som utgjorde Alfons' redaktion. Däraf följer också, att redaktören af den svenska texten, som förelåg redan före 1300-talets utgång, ej »uteslutit» någonting, utan han har inarbetat några ehuru ej alla de prior Petrus' anteckningar, som nu finnas såsom tillägg och förklaringar i den latinska upplagan. Utgifvarna af den latinska texten 1492 hafva sålunda fortgått på den väg, på hvilken redan den svenska upplagans redaktör slagit in.

Hvad beträffar Hammerichs yttrande om de latinismer, som här och där skulle förekomma i den svenska texten, hvarigenom skulle bevisas, att den vore en öfversättning från latinet, så är det nog sant, att svenskan ej är alldeles fri därifrån, särskildt förekomma de otvetydigt i de svenska texter, som ej inrymmas inom de egentliga uppenbarelsernas åtta böcker och som ej hafva samma redaktör eller öfversättare som dessa. Men hvad språket i de åtta böckerna beträffar, så är det förvånande: icke att en eller annan latinism finnes — huru skulle annat vara möjligt i en tid, då kyrkans språk så fullständigt dominerade all religiös litteratur? — utan huru, åtminstone relativt, rent märkvärdigt fri svenskan är från latinismer. Att här bevisa detta medelst exempel skulle blifva för vidlyftigt. Däremot vill jag med ett par exempel visa, huru litet några latinska ändelser och dylikt verkligen kunna betyda. Svenska texten har i sjätte boken, kap. 1 uttrycket 'aff elementis' och i sjunde boken kap. 13 'i eno storo palacio'. Här skulle man väl kunna tro, att de latinska ändelserna vore direkt lånade från den latinska texten, men denna har på motsvarande ställen 'elementorum' och 'in qvoddam palatium magnum'.

Utan att förneka, att det verkligen förhåller sig så, att den svenska texten af Birgittas Uppenbarelser åtminstone i mycket stora partier utgör en återöfversättning från latinet, må dock det påståendet vågas, att något enda beviskraftigt skäl härför hittills icke förebragts. Utom påståendet om förefintligheten af latinismer, hvilket bör ändras till »en märklig frihet från latinismer», utgöres det egentliga skälet däraf, att vi äga kvar, enligt allmänt och sannolikt antagande, ett par smärre af Birgitta egenhändigt nedskrifna utkast, och dessa visa betydande skiljaktigheter såväl från den svenska som den latinska texten, hvilka i motsvarande partier äro öfverenstämmande, något som skulle bevisa icke blott att den svenska redaktionen är öfversättning från latinet utan äfven att Birgittas ursprungliga form skulle af den eller dem, som verkställt redaktionen af hennes arbeten, blifvit högst väsentligt omarbetad. Men nu är det ju af de ifrågavarande autografernas beskaffenhet alldeles uppenbart, att de utgjorde första utkast, och den frågan bör då uppställas, huruvida icke omskrifningen af desamma kunnat ske af Birgittas sekreterare under hennes egen medverkan och uppsikt. Det torde vara orimligt att utan vidare besvara denna fråga nekande. Den ena af de två autograferna berörde svenska politiska förhållanden, som utvecklade sig på ett helt annat

sätt, än hvad Birgitta önskat och väntat, och åtminstone i fråga om detta parti, är det lätt förklarligt, om hon själf skulle vidtagit några förändringar i skrifvelsens ursprungliga lydelse, innan den för förvaring och framtida offentliggörande öfverlämnats till hennes litterära vänner.

Därmed synes man nu visserligen vara inne på gissningarnas område, men så alldeles är detta dock icke förhållandet. Det är nämligen så, att en del af Birgittas autograf ord för ord ingår i den svenska texten af hennes skrifter, såsom synes af följande jämförelse, hvaraf åter en annan slutsats kan dragas, som nedan skall påpekas.

Den svenska redaktionen.

GWz modhir maria talade til
sancta birgitto.

Jak är the som ängelin sagdhe
sua til Aue gracia plena For
thän skuld biudhas vt mina
nadhe allom vidhirthorftoghom
thom mina nadhir vilia hava
Jak biudhir jdhir mina hiälp
til jdhars rikis styrkilse mote
gudz ouinom licamlicom ok
andelicom Jak bidhir jdhir
at j maghin äruodha at rikit
finge then konung thy matte
hiälpa oc styra til goda
gerninga oc höuiska sidhi
Jak vara jdhir vidhir at
gudz rätvisa vil skilia konungin
oc hans affquämd vidh thetta rikit
En annar man j rikeno
inföddir thetta sin onæmdir
är aff gudhi til konung valdir
han skal rikeno styra äptir
gudz vina radhom oc rikesins
nytto oc tharfwom Görin som
jdhir raadz till thäs at färre
fingin skadha ok j matten
flere til jdhir dragha Hafwin
thetta raadh hemilikit j fyre
badhe fore gudz vinum oc hans
ouinom bör jdhir thz fore löna
Utan i finnen then sua vil som

Autografen.

sithan thotte mik sum iumfrun til
thera talathe oc sin orth byrthade

iac ær the ængelin saghe aue
gracia plena for
thæn skul biuthas vt mina
nathe allum vithar thyrtugum
thær then vlia hafa
iac byuthar idar mina hiælp
til idar rikis styrkilse mote
guzs o vinum andelekum oc
likamlekum iac bithar idar
at i maghin arfuda at rikit
finge thæn konuog thy matte
hiælpa til guthleka
gærniga oc höfiska sithuanno
iac vara idar vithar at
guzs ræt viso domba skal kunung
oc hans af kömd vith thæt rike
skilia en annan man i rikeno in födar thætta sin onæmdar
af guthi til konung valdar
han skal rikeno styra æpte
guz vina rathum oc rikis
tharfum gyrin sum
iac idar rathar till thæs att fære
fingo skatha oc i mattin
flere til idar dragha hafin
thæta rath hemelikt i fyre
bathe fore guzs vinum oc hans
ouninum bör idar thæt löna
vtan i finnin thæn (iac nu sigar) *

* Dessa ord stå i marginalen.

iak idhir nu sighir at rikit maghi
j gudz hedhir styrkias oc godh
sidhuänia börias ok opnyas
ok thz kronan hauir mist vndir
hona läggias Byri sua til een
aff jdhir älla flere oc gange
til konung Magnuse ok sighin sua
Vi hafwom nakat thz sighia thz
jdhra siäl vardha ok suasom
scriptamal bidhiom vi jdhir
thz löna oc mz flerom ordhom
som ther til bör vm jdhir sua thäkkis
än sua är sensus
j hafwin the fulasto fregd
j rikeno oc utan rikit
ther cristin man maa haua
Sva at j hawin hafft natura
bland mz mannom, ok thikkis
thet väl vara likt sanno,
thy at j älskin meer män
än gudh älla jdhra eghna siäl
älla jdhra eghna hustrw
Annat at vi ey vitom
huat j hauen rätta tro älla ey
for thy at j vaarin aff kirkionne
j forbudhi at höra mässo
ther gafwin j änkte um vtan gingin
j kirkio tha som för oc hördhin mässo
Thridi är at j ärin vara
krono röfware landz oc gooz
Fiärdha at j hafuin varit jdhra
thiänisto manna ok vndir dana
forradhare skanunga ther jdhir
ok jdhrom syni thiänto ok villo
idhir ok jdhrom syni thiäna
ok landit til vara krono mz rät
halda ok krononna ouinum
skadha göra I andwordhin
thöm j händir thera höxsta ouin
sua at the äru aldre ä mädhan han
liuir gooz älla liffs feloghe
Vilin j brutin oc syndena bätra oc
landit artirvinna tha viliom vi jdhir
gerna thiäna Vilien j ey siälue
tha faan os jdhran son sua
at j bort aff landit farin älla
oc kronona honum op andwordhin
mz swornom edhe at han vil vart
land atirwinna Sino radhe oc
sinom thiänisto mannom lydha
ok almoghan til rät styrkia
Thot huaro är thz annar som

sua vil sum i æt rikit matte
i guz hethær styrkiæs oc goth
sithuenia byrias oc vpnyas
oc thæt kronan hafar mist vnder
hona lægias byrin sua til en
af idar ælla flere gange
til konungs magnus oc sigin sua
vi hafum nokot thæt sigia thæt
idra siæl vartha æ sua sum
skriptamal bithium vi idar
thæt lena oc mz flerum orthum
til byrlekum æn idar thækis
æn sua ar sensus
i hafin thæt fulastu frægth
i rik oc utan thæn
kristin man ma haua
at i hafin haft natura
bland mz manum os tikkas
thæt vara likt sano
thy i ælskin me men
en gud ælla idra egna siæl
ælla idra egna husfru,
annat at vi eg vitum eg
huat i hafin rætta tro ællar eg
thyt i uarin af kirkiun
forbuthit at höra mæso
thær gafin i ingte vm utan gingin
i kirkiu sum fyr oc hörin mæsor
thrithar i ærin vara
krono röuare lans oc gozs
fiærtha i hafin varit idra
thiænisto manna oc underdana
forrathare skanuga idar
oc idrum syni thiænto viliandis
idar oc idrum syni thiæna
oc landit til vara krono mz ræt
halla oc kronona ovinum
skatha göra i anduarthen
them i hændar sinum höxta ouini
suat the æru aldrigh mæth han
lifar gozs ælla lif felughe
vilin i syndena bætra oc
landit atar vina tha vilum vi idar
gærna thiæn vilin i eg siælue
tha fan us idan sun sut
i burt farin ælla
oc honum kronona opanurthi(r?)
mz surnum ethe thæt han vili vart
land atar vinna sino rathe oc
sinum thiænistomanum lytha
oc almaogin til ræt styrkia
thot huaro at thæn ær annar

gudz konungir skal vardha än thyldir
ma han mz tholko framkoma
mz minzstom vadha ok skadha Thy
at gudh
hauir sua fast vald owir then vnga
som owir then gambla lüff at stäkkia
älla aff lande köra sua nu som tha
vtan han vil äptir sinom
skipadhom dom al thing haua,
längia älla stäkkia Kan thz
swa vara at the vilia ey liudha
tha letin hemelica jdhra vini
oc tha j hauin nakra thom aff
riddirskapino ther mz idhir halda
Tha sighin thöm oppinbarlica
thz j sagdin konungenom hemelica
oc sighin at j vilin ängom kättarom
thiäna Älla forradhara ok ey hans
syni um han vil sins fadhirs
gerningom fölghia ok takin jdhir
sidhan een forman ther a konungsins
väghna örlögha Är then sami
min vin som valdir vardhir
tha vardhir han fulkompnadhir
oc stadhfästir Är han ey tha vardhir
han affskrapadhir I läggin til raadh
oc päninga oc iak läggir til thwru
oc manlikit hiärta oc then ey vil
han skal lydha, Vil konungin aff
landino fara ängin aff idhir skal
honom fölghia.

guzs kungar skal vara thylar
ma han mæth tholeko framkoma
mz minsta vatha thyt guth ægar
sua val ifir thean vnga
sum thæn gambla lif stækia
alla af lande köra sua nu sum tha
vtan han vil æfte sinum
skipathum dom al thing hafa
langiæ ælla stækia, kan
sua vara thæt the vilia eg lytha
tha letin hemelika idar vini
tha i hauin nokra the af
ridar skapino mz idar halla
tha sigin them opinbarleka
thæt i saghin konungi hemelika
oc sigin at i vilin ængum kættara
thiæna ælla forrathara oc ey hans
syni æn han vil sins fathurs
gærnigum fylghia oc takin idar
sithan en for man thær a krononu
vægna örloghar ær thæn
min sun hafar valt
tha vathar han fulkumnathar.
Äre eg han tha vathar han
skaleka af skipathar i lægin til rath
oc paniga iacl iac lægar til thuru
oc manlekit hiærta at thæn eg vil
han skal ..... Vil konungin a
landit fara ængin af idar skal
honum fölgia.

Som man finner, har den svenska redaktionens text ej samma grammatiska former, ordböjningar o. d. som Birgittas egen uppteckning, men för öfrigt utgör den en så noggrann återgifning af Birgittas ord, som gärna är tänkbart.

Nu är det emellertid ej precis den på Kungl. Biblioteket i Stockholm förvarade pergamentbiten, som användts af redaktören till Uppenbarelsernas svenska text, ty den svenska texten i fjärde boken kap. 141, som i öfrigt återger autografen, saknar dennas inledning *(som ej heller i det här ofvan gjorda parallellaftrycket medtagits), utan det har varit en annan uppteckning af autografens innehåll, som saknat denna inledning. Att det ej är redaktören af den svenska texten, som själf gjort denna strykning, bevisas däraf, att en ordagrann öfversättning på latin af den svenska texten i IV: 141 finnes i Revel. extra-

* Se ofvan sid. 76, anmärkningarna.

vagantes kap. 80. Nu är det prior Petrus, som samlat Rev. extravagantes. Han har alltså haft samma svenska text för sig som svenskans IV: 141, och denna har han efter all möjlig sannolikhet erhållit af Birgitta.

Men förhåller det sig så, då har också omarbetningen af autografen skett genom henne. Har detta kunnat ske med den ena af de två egenhändiga uppteckningarna, som bevarats till eftervärlden, har det kunnat ske med den andra. Och därmed är det gifvet, att autograferna i själfva verket föga betyda i frågan om den omredigering, för hvilken Birgittas skrifter kunna hafva varit utsatta, annat än för så vidt den rent grammatiska formen angår, och ännu mindre som bevis för att den svenska texten är öfversättning från latinet. Tvärtom, då Birgittas eget utkast ord för ord har ingått i den svenska redaktionen på *ett* ställe, skall man ha ett ovanligt mod för att våga påstå, att detta icke har kunnat ske på *något* annat ställe. I synnerhet då det af jämförelse mellan texterna framgår, såsom ofvan visats, att den svenska texten i några fall måste vara både riktigare och ursprungligare än den latinska.

Härmed är ej meningen att påstå annat än att redaktören af den svenska texten tydligen på vissa ställen haft Birgittas ursprungliga uppteckningar att tillgå och begagnat dem. Men för öfrigt tror äfven jag, att den svenska texten till allra största delen utgör en återöfversättning från latinet, och härför torde jag nog också kunna framlägga de bevis, som saknats. Denne redaktör och öfversättare har tydligen varit en person med en för sin tid ovanlig förmåga att behärska sitt modersmål, på samma gång som han framgått med en viss försiktig och åtminstone ibland fullt berättigad kritik gentemot den latinska texten. Men dessutom saknas ej alldeles anledning till den förmodan, att denne okände svenske redaktör på något sätt varit i tillfälle att lefva sig in i Birgittas eget språk, som han möjligen sökt efterbilda. Grunden för detta antagande är följande, hvarmed vi också komma fram till det speciella förhållande i fråga om svenskans ordrikedom, som antyddes i början af denna framställning. En konstant olikhet mellan den svenska och den latinska texten förefinnes däri, att svenskan återgifver *ett* enda latinskt uttryck, substantiv, adjektiv eller verb, med *två* ord, som antingen tillsammans återgifva det latinska ordets hufvudbetydelse eller af hvilka det ena är en ordagrann öfversättning och det andra står mer eller mindre pleo-

nastiskt.* Sådana exempel träffas så godt som på hvarenda sida, mer eller mindre talrikt. Några få prof må anföras.

(skinande gynom renastan) sten ällir glas, (splendens per) lapidem (mundissimum) (I: 1.)
höfdinge ok mäktogh, princeps (I: 16.)
rättir ok rätvisa, justitia (I: 16.)
quit ok frälsad, liberata (I: 16.)
göma oc halla, servare (I: 47.)
stral älla piil, sagitta (I: 47.)
fore sin kärlek ok lusta, pro amore suo (II: 9 resp. 17.)
got oc gagn, bonum (II: 11 resp. 19.)
mantol älla kapo, mantellum (II: 13, resp. 21.)
äptir sinne matto ok makt, pro modulo (II: 22 resp. 30.)
viiste ok liuste, illuminavit (III: 1.)
viin älla öll, vinum (III: 1.)
fuult hirda skiul älla swina stia, vile tugurium (III: 31.)
höghia oc gäfwa hästa, currentes eqvos (IV: 15.)
thungir oc fulhugadhir, magnanimus (IV: 89.)
thäkt ok liöfft, gratum (V: 1.)
vilia ok lusta, voluntas (V: 1.)
gaff ok vnte, dedi (V: 1.)
stangole ok otami, cornupetæ (VI: 5.)
stötis ok ältis, agitatur (VI: 67.)
inwafdho sik ok blandadhos, miscuit se (VI: 67.)
liggiandafä ok haafwir, thesaurus (VII: 3).
huldir ok kläddir, vestitus (VII: 27.)
skal flängia ok plagha, flagellabo (VIII: 19.)
aff wärk ok sorgh, ex dolore (VIII: 19.)
thola oc vndirgaa, subire (VIII: 23.)
bedröfwa oc myrkia, obscurabit (VIII: 28.)
en stoor höfdhinge oc rätvis, nobilis magnus (VIII: 29.)
ledh ok thung, abominabilis (VIII: 30.)
samuite ok vndirstandilse, conscientia (VIII: 48.)

Man kan ej lämna denna genomgående olikhet** mellan de två texterna utan allt afseende, i synnerhet därför att Birgittas autograf tyckes vittna om att hon själf begagnat liknande dubbeluttryck, som den svenska texten innehåller. I fråga om den ena af autograferna, nämligen den som motsvarar IV: 49, kan visserligen ej någon direkt jämförelse med latinet ske, enär Birgittas ursprungliga utkast blifvit omredi-

---

* Hvilket också kan uppfattas och uttryckas så, att latinet vanligen utgör en öfversättning af svenskans ena ord.

** Betonas må, att frekvensen af dubbeluttryck, motsvarande enkeluttryck i latinet, ej öfverallt är lika stor; att det visserligen äfven händer, ehuru mera sällan, att latinet har dubbeluttryck på samma ställe som svenskan, samt att det till och med någon gång kan inträffa, fastän ytterst sällan, att latinet har dubbeluttryck där svenskan har enkla.

geradt, så att någon ordagrann motsvarighet ej finnes i upplagorna. Emellertid må följande uttryck därur anföras, hvilka mer eller mindre kunna räknas som dubbeluttryck: opnyia oc fæghre göra; lete oc spyri; ingæld alla alagho: skatar ælla þi ænist; garþ oc inviþio; i diurum oc klæþum; til hoghfærþe oc giri; kallas oc vara; vndir reghlo oc lyþno; fore væto oc væþre; mz tiæru oc biki; opnya oc göra bætra.

I den del af den andra autografen, som i oförändrad form upptagits i den svenska redaktionen (IV: 141) och äfven öfversatts till latinet, finnas endast två dubbeluttryck, hvilka i de olika texterna lyda:

i autografen	*i sv. texten IV: 141*	*i lat. texten extravag. 70.*
talathe oc sin orth	byrthade. taladhe	loqvebatur.
byrias oc vpnyas	börias ok opnyas	renovetur.

Ur den omarbetade texten må dessutom påpekas:

forsmathe oc burtkastathe.	forsmadhe	contempserit

Dessutom har den svenska texten i IV: 141 på två ställen dubbeluttryck, där autografen har enkelt, hvarom är svårt att yttra sig, då det, som ofvan påpekats, ej är precis K. Bibliotekets exemplar af Birgittas egen uppteckning, som återgifvits i IV: 141.

Vidare må i denna sak påpekas, att vi äga kvar det latinska uroriginalet till tredje bokens 8:e kapitel, hvilket visar en del smärre olikheter med den latinska redaktionen och dess svenska motsvarighet. Under det att de svenska och latinska redaktionerna öfverensstämma och bägge skilja sig från uroriginalet, visar dock den svenska texten åtminstone i en detalj närmare öfverensstämmelse med detta uroriginal, än hvad den latinska redaktionen gör, och det är beträffande ett dubbeluttryck. På ett ställe i svenska texten läses: »växe ok utvide sik»; motsvarande uttryck i den latinska redaktionen är »crescente», men det latinska uroriginalet har såsom svenskan »crescente et dilatante.»

Till sist. Bland de många latinska upplagorna af Birgittas skrifter finnas flera, som äro utgifna af biskopen Gonsalvo Durante (Rom 1606, Köln 1628, Rom 1628). Om hans upplagor, eller åtminstone om Romupplagan af 1628, kan man få se det omdömet, att de skulle vara de bästa, som utgifvits.

Förhållandet är i själfva verket alldeles motsatt. De vimla af meningen vanställande tryckfel, och det kan t. o. m. påvisas hela öfverhoppade rader. De flesta af dessa fel har utgifvaren öfvertagit från den upplaga, som utgafs af Olaus Magnus från Rom 1557, hvilken sålunda närmast legat till grund för Durantes, så vidt jag kunnat finna, med hvarandra öfverensstämmande upplagor. Till felen hos Olaus Magnus har Durante fogat nya. Men en förtjänst har Durante däri, att han med ledning af en handskrift ur Farnese-biblioteket sökt att emendera texten. Detta har också i några fall lyckats, ehuru de flesta af hans med ledning eller utan ledning af handskriften gjorda förslag till läsningar, hvilka i allmänhet afse ett förskönande af latinet, äro ogrundade. Bland emendationerna märkes följande, som har betydelse för den sak, som här är i fråga. I början af första bokens kap. 1 läses i den latinska texten: »sol splendens per *lapidem* mundissimum». Detta vill D. med ledning af Farnese-manuskriptet rätta till: »sol splendens per *vitrum* mundissimum». Detta exempel är det första i den lista på dubbeluttryck jag ofvan meddelat. Den svenska texten upptager sålunda båda de alternativt förekommande latinska orden: »solin skinande gynom renastan *sten ällir glas.*»

Ville man på grund häraf antaga, att den latinska urtexten från början haft dubbeluttryck på de ställen, där den svenska texten nu har sådana, men att de blifvit senare utrensade, så ge dock de handskrifter förf. haft tillfälle att se intet stöd åt ett sådant antagande, och min öfvertygelse är, att ingen sådan handskrift med dubbeluttryck skall kunna uppvisas. Ingen annan möjlighet blir då öfrig än att antaga, att då redaktören af den svenska texten faktiskt haft tillgång till vissa af Birgittas originalupptekningar eller därmed likställda texter, och då Birgittas autograf ostridigt utvisar dubbeluttryck på ställen där latinet har enkla, denne redaktör måste hafva observerat den ifrågavarande stilistiska olikheten och medvetet sökt efterbilda densamma äfven på sådana ställen, där han haft en latinsk text att tolka utan ledning af Birgittas utkast. Och med den obestridliga skicklighet, som i allmänhet utmärker hans arbete, torde det ej vara alldeles uteslutet, att han sålunda kunnat lefva sig in i Birgittas eget uttryckssätt. I hvilket fall som helst synes det sannolikt om icke ostridigt, att svenskan äfven i den nu behandlade egen-

domligheten måtte komma Birgittas språk närmare, än hvad latinet i 1492 års upplaga gör.*

Och om sålunda allt, som ofvan anförts i fråga om den svenska och den latinska textens förhållande till hvarandra, sammanhålles, anser jag det fällda omdömets berättigande vara ådagalagdt.

---

* Invändningar kunna både göras och besvaras, men då detta skulle föra mig längre i detalj, än hvad här kan vara önskvärdt, må det anförda vara nog. Endast det må ytterligare betonas, att jag hela tiden begränsat min undersökning till de ursprungliga åtta böckerna. Hafva dubbelutrycken verkligen från början funnits i den latinska texten, hafva de sannolikt blifvit utmönstrade redan vid biskop Alfons' ursprungliga redaktion. Den viktigaste af de latinska handskrifter förf. tagit i betraktande är den, som äges af biblioteket i Lund, som i allt väsentligt öfverensstämmer med 1492 års upplaga. Olikheten utgöres egentligen endast af att additioner och deklarationer ej äro fullt så många i handskriften som i upplagan. Handskriften visar oss, huru det gått till vid infogandet af dessa tillägg. Ibland stå de inne i texten på sina platser efter uppenbarelserna, stundom hafva de tillagts såsom anmärkningar i marginalerna.

INNEHÅLL.

Sid.

Inledning.

Ur **Den heliga Birgittas uppenbarelser, böckerna I–VIII.**

Ur **Frälsarordens regel.**

RÄTTELSER.

Sid. 32, rad 9 nedifrån. Orden Se anmärkningarna vid bokens slut utgå.
» 34, anm. 2 utgår.
» 44, sista raden står: till denne, läs: till Nikolaus.
» 72, sista raden står: se vidare härom anm. till denna revel; läs: se vidare härom sid. 319.
» 77, rad 3 nedifrån står: kap. 52, läs: kap. 55.
» 99 uppgifves på släkttaflan, att Ulf Åbjörnsson dog omkring 1355. Ulf var död redan år 1349; se Dip. svec. N:r 4.495 och 4.496, hvaraf också framgår, att ordningsföljden mellan Ulfs båda hustrur bör omkastas.
» 293 borde vid behandlingen af Johan Christinæson hafva framhållits, att söner stundom kallade sig efter modern, då denna var af högre börd än fadern.

